

STATUTORUM
MAGNIFICÆ
CIVITATIS VERONÆ.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHITECTURE
OF THE
METROPOLITAN MUSEUM OF ART
1000 Fifth Avenue
New York, N. Y. 10028

STATUTORUM
MAGNIFICÆ
CIVITATIS VERONÆ
LIBRI QUINQUE,
UNA CUM PRIVILEGIIS

In hoc Volumine comprehensi.

Cui adjecit Tomus alter Sereniss. Ven. Dom. Decreta, nec
non ejusdem Civitatis Consilii Partes continens; ac tan-
dem complures syndicales Terminationes tum pro regu-
lando Foro, tum pro bono Regimine Civitatis numquam
ante hac impressas.

Addito nunc primum Indice locupletissimo.

A JO: PAULO COMINIO
JAMPRIDEM CONCINNATO
TOMUS PRIMUS.

V E N E T I I S,
Apud LEONARDUM TIVANUM
SUMPTIBUS SOCIETATIS

MDCCXLVII.

DE SUPERIORUM LICENTIA, AC PRIVILEGIO:

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1207 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

*DUODECIM, ET QUINQUAGINTA REIPUBLICÆ
Veronensis Præsidentium in Leges, & Statuta Civita-
tis Veronæ.*

PROOEMIUM.

uemadmodum nonnulli sapientes, & in primis Plato, Civitatem humano corpori simillimam esse dixerunt: ita etiam Leges in ea vitalem quasi sanguinem, vel validissimos nervos esse censuerunt; quia sicut illud exangue, & enerve, ita etiam hanc Legibus, pro tempore quoque reformationibus carentem penitus interire prorsusque dissolvi necesse foret: fuere, & alii, qui mores Civitatis, & instituta quasi muros, alii autem quasi rerum cardinem appellarent. Sive igitur hoc, sive illud, omnes eo nimirum spectasse videri possunt, Civitatem quæ beata, ac sempiterna optet esse, oportere eam non tam originis vetustate, ac situs opportunitate, ædificiorumque magnificentia, virorum etiam præstantia, quam juris & justitiæ ornamentis, atque præsidii præditam esse. Etenim si iis quasi naturæ, & corporis bonis fidendum esset, quis negaret Veronam posse cum reliquis non modo Italiæ, sed exterrarum etiam gentium urbibus conferri, ne dixerimus anteponi. In primis namque scriptores hæbraici, a Sem Noe filio eam conditam tradunt, posteaque minorem Hierusalem munitione locorum, agrorum amœnitate, fructuum affluentia, situs fere totius similitudine vocitaram. Nam & in hunc usque diem apud nos, ut loca eadem, sic maxime montis Domini, qui est Olivetus, montis Calvarii, vallis Domini, Nazareth; Bethleem, Sepulchri nomina consequentia præstant: qua laude

P R O O E M I U M.

de vetustatis nulla major, aut præstantior proferri potest. Quam deinde Galli gens ferox & bellicosa, novas sibi sedes post incensam Romam quærentes, Duce Brenno occupatam auxerunt. In montem deinde dimidia ferme parte confurgens speciosa, & magnifica arce munita medium, quem Virgilius vocat amænum Athesim suscipit. Urbi quasi vallum, atque agro munitissimum, in quem nulli finitimo populo a Tridento in mare Adriaticum usque jus habendi pontis est. Mœnia quoque, & privata, & publica spectandæ magnitudinis: Inter quæ primum omnium Amphitheatrum, quod vulgo arena appellatur eminet, opus tam spectandæ molis, & inextricabilis structuræ, ut in toto fere orbe par non haberi credatur: a quo muri duo velut brachia, vetusta quondam urbis Mœnia sese præferunt: quorum in altero, qui fori majoris, & vateris arcis viam intermediat, est apud Beati Michaelis templum, quod ab ea ducit agnomen Porta gemina Bursari nominata: supra cujus fornicem epigramma vetustum legitur. *Colonia augusta Verona nova gallieniana Valeriano II. O. Lucillo, Consf. muri Veronensium fabricati ex die iij. Non. Aprilium dedicati, 1. Non. Decembr. jubente Sanctissimo Gallieno Aug. N. Insistente Aur. Marcellino V. P. duc. duc. curante Jul. Marcellino. Beatissimi quoque Zenonis Basilica magnificentissime extracta, opulentissime dotata visitur. In qua est sanctissimum illud ejus ipsius Præsulis nostri corpus, quem patronum, ac protectorem civitas præcipue colit, & veneratur. Ager vero cum alpibus Baldis, Lacu Benaco, Mintio cum Pisceria, Hostilia, Leniaco, & Colonia oppidis sane semiurbibus: atque olim Abbatia, Vangaditia, Lonato, Ripa, vallibus etiam themi, & lagri, munitissimus: fontium quoque amnium, collium, pascuorum, piscationis, venationis, aucupii amœnitate, atque opportunitate conspicuus: frugum præterea omnis generis, atque optimarum; & olei præsertim feracissimus: Lanarum etiam copia, atque præstantia uberior: cujus agri ambitus ad passuum circiter ducenta millia, urbis vero ultra septena millia proferatur: ubique demum aer saluberrimus,*
situs

fitus arridens , regalis undique tutus : solum indigenis non mutandum , sedes autem alienigenis appetenda . Huc accedunt nostrorum hominum ingenia summa , & singularia , consilio ac virtute præstantia , cujus rei maximi , atque optimi testes habentur illustres domi , ac foris Plinii duo , tum Æmilius Macer , tum Catullus , de quo Martialis in epigrammatis , *Tantum magna suo debet Verona Catullo , quantum parva suo Mantua Virgilio* : nec minus Guarinus summus , ac clarus Orator græci , & latini eloquii nostra ætate facile princeps . Id ipsum etiam declarant res quondam præclare , ac magnifice gestæ , quum Verona marchię fuerit aliquando caput , ac regni sedes , tum quidem divi Philippi Senioris Augusti , tum Theodorici , tum Alboini , hujus Longobardorum , illius Gothorum & Italiæ regis ; Pipini etiam aliquando Francorum regis . Omittimus autem quod Italicarum quoque rerum vel tum maxime fuit ipsa quasi Princeps , quum Scaldarum heroum temporibus Vincentiæ , Paduæ , Tarvisio , Feltro , Belluno , Brixiz , Parmæ , Regio , Lucæ eodem ferme est tempore dominata . Ejusmodi igitur sunt hæc tum naturæ munera , tum fortunæ ornamenta , ut ex omnibus Italiæ urbibus Verona his bonis dotata beata haberi , ac prædicari possit . Sed ad ejus felicitatem constituendam , & cumulandam accedere Legum suarum institutionem secundum superiorem sapientum sententiam dicere posset quispiam : sed nec ipse Leges fuere beatitudinis suæ causa primaria , veram optimi earum administratores ii sunt , per quos eam esse beatissimam liceat dicere . Etenim quid prodest obsecro jus in civitate , ut ait Pomponius , esse , nisi adsint in ea , qui jura regere possint . Namque Verona Leges habuit semper etiam pro temporibus commodas , sed licet Leges haberet bonas , ab earum tamen administratoribus habebatur ipsa aliquando non bonis . Quam ob causam diu illa discordiis , & seditionibus , ac bellis civilibus vexata in sævum tandem Icerini de Romano dominatum corruit . Quod quidem servitutis initium fuit , anno Incarnati Verbi MCCL . Hunc etiam variæ postea tyrannicæ potestates con-

secutæ sunt: etenim decimo post anno Mastino primo Scallidæ, ac deinceps minoribus ejus, annis prope centum & xxvii. Joanni quoque Galeatio Vicecomiti Ligurum duci duodeviginti, & Franc. demum Carrariensi biennio per extremas calamitates, intollerabilesque jacturas, ac miserabiles erumnas servivit. Nam Scallidæ duces, & ipsi quidem cives, quamvis rem populi agere primum viderentur, sibi tamen imperium ad extremum quæsisisse inventi sunt. Sed nec ipsa quidem prisca libertatis tempestate eam fuisse liberam nostra hæc tempora docent: nam Leges in præsentiarum, & judicia, quæ omnem libertatis statum tuentur, & continent, ut a potentibus, sic & a sapientibus sine vi, & cupiditate reguntur: tum quidem omnia violento, intemperatoque premebantur arbitrio. Agitur enim quintus jam, & quadragesimus annus, quum ab Illustrissimo atque amplissimo Venetorum Senatu, concessu, ac beneficio Dei, Civitas ista regitur: quo tempore quanta fuerit erga nos pietatis, justitiæ, religionis magnitudo enarrare quis posset? Harum enim virtutum tam præcipuus, atque observantissimus cultus illis est, ut suam jam supra mille annos libertatem egerint, & liberos simul, ac beatos effecerint eos, qui ut nos illis sponte, & affectate pareant. Id quod non tam per aliorum exempla, quam per nostram probationem longa ipsarum rerum experientia ducti plane prædicare possumus: nihil enim nobis abest, quod ad veram, & jucundam libertatem spectare videatur; quum & Senatus habendi, & Legis condendæ, & creandorum Magistratuum potestas nobis permessa sit, & universa tandem Civitatis, & Reip. gubernandæ honor, ac dignitas: ipsis autem Principibus ac Senatoribus Venetis relicta sit cura, opera, labor, sumptus, sudores, pericula; nos quidem sumus in arce quasi veræ, ac tranquillæ libertatis constituti, & ab intestinis seditionibus liberi, & ab externis perturbationibus tuti. Age quod Venetæ Reip. regimen sic institutum habetur, ut etiam ab ipso illo celliorem Ducali solio libera permittatur cuique provocatio, ut non minus inopi adversus injuriam, quam divitiori

adi-

P R O O E M I U M.

aditus pateat, liceatque cuique coram tum dicere quod libeat, tum audire quod cupiat, unde clementiam cum animadversione conjunctam nocentes, boni autem dignitatem cum commodis, & honore permistam ab illa senatoria maiestate, ac ducali sede reportant: sub qua est cuique rerum suarum liber usus: sub qua uxorum pudor, ac pudicitia inviolata: sub qua liberorum conjugia non coacta: sub qua denique arbitria hominum non circumscripta. Ex quo quidem Veneriarum civitas iustitiæ templum dici potest, in quam illa, pridem hominum sceleribus offensa cum ascendisset in cœlum, de cœlo nunc descendisse videtur. Habeant sibi alii vel regiam potestatem, vel rem popularem: in hac quidem sollicitæ libertatis imaginem, in illa autem servilis metus miseriam, in utraque multiplices, varias, calamitosasque rerum mutationes comperient. Nobis autem relinquant excelsæ, ac coolendissimæ Venetæ Dominationis sortem: Nobis relinquant nostram hanc parendi, & imperandi conditionem: Nobis relinquant nostrum hunc moderatæ libertatis statum: quum, ex Platonis sententia, sit tam immoderata libertas mala, quam immoderata servitus pessima. Est enim mirabile dictu, quod & a sapientibus regimur liberi, & cum sapientibus dominamur subiecti: quo statu quis in terris liberior? quis jucundior: quis stabilior? quis dici potest optatior? Cum principibus enim, & Optimatibus nostra omnis res est: quorum Principatum græci ἀριστοκρατία vocant. Quamobrem civitatis ac Reipublicæ nostræ fortunatus ac scælix status habendus est, quia medius inter extrema versetur, ex quo ille honestior, tutiorque & esse, & haberi possit, & eadem ipsa ratione beator; quum, ut Plato inquit, genus humanum non ante desinat in malis versari, quam rerum publicarum gubernacula, aut homines recte philosophantes adepti sint, aut ii, quibus gubernare contigerit, divina quadam sorte philosophentur. Id autem, etsi superiori tempore cognoverimus, tum maxime Zacharia Trivisano Prætoris nostro perspeximus, viro quidem quum omnium liberalium

PROOEMIUM:

artium doctissimo, tum philosophiæ, Civilisque, ac Pontificii-juris insignibus decorato; avitæ quoque, ac præcipue paternæ, magis autem propriæ virtutis, rerumque a se gestarum gloria refulgente. Cujus præclarissimas in omni genere, atque præstantia laudes explicare difficile ac longum esset, eas etiam, quas hoc anno Præturæ suæ experti sumus: quum singularem illius justiciam, integritatem, constantiam, sapientiam, liberalitatem, prudentiam antea quidem late celebrem, ad Nos etiam fama perlatam, singularemque in primis ejus in Nos pietatem re, atque opere ipso cognovimus. Cui cum maxime hujus populi fides, studium, observantia erga Venetum imperium perspecta fuerit, commoda nostra, honores, amplitudinem, non modo ut aequissimus Prætor, sed ut diligentissimus paterfamilias curare, augere, tueri, propagare studuit: cujus tantopere apud Nos valuit auctoritas, ut necessariam juris Legum nostrarum reformationem eo Prætore aggredi non dubitavimus: ut per hanc & absens semper adesse, & mortuus usquequaque Veronensis Prætor vivere Nobis videatur. Quum igitur vetus illa Statutorum traditio ex magna parte rebus præsentibus, & temporum nostrorum opportunitatibus minime congrueret, ad quas omnis Legum ratio semper est accommodanda: ita ut tempus quasi parens juris recte dici possit: quumque multa jam essent continua defuetudine exoleta, extarentque plurima Veneti Senatus Decreta, Prætorum nostrorum Edicta, nostra quoque Senatus Consulta extra volumen ipsum vagantia, visum est unum in corpus, & stilo convenientiore ac continuiori ordinatione omnia enucleata, & digesta conferre. Illa etiam præcipua ad hanc reformationem ratio Nos compulit: quia quum nomen Venetum in animis nostris tot annos fixum & impressum geramus, adeo ut pro Imperii sui salute, ac gloria per tot, & tantos labores, per tanta incommoda, per tanta rerum indigentiam, quum primum Sigismundi Pannoniorum Regis, & Brunorii Scalidis tum proxime Philippi Mariæ Vicecomitis Ligurum Ducis,

PROOEMIUM.

cis, ac Joannis Francisci Gonzagæ Mantuæ Marchionis incursiones, obsidiones, oppugnationes, direptiones tulerimus; ita ut nec ferrum, nec fames, nec pestis Nos a Veneti Imperii charitate, ac fide separare potuerit; non erat consentaneum, nec prorsus decens, ut quod hæserat in corde, non legeretur in codice, nam antea Joannis Galeatii nomen ubique personabat. Quam quidem ad rem conficiendam reformatores ex tribus civium & virorum ordinibus delegimus. D. Antonium a Tertiis Bergomensensem ipsius nostri Prætoris assessorem, D. Petrum Franciscum a Justis, D. Christophorum a Campo, D. Antonium Peregrinum, D. Bartholomæum Cepolam, Jurisconsultos prudentissimos: præterea, D. Jacobum Lavagnolum equitem nostrum, D. Bartholomæum Peregrinum, Augustinum Montaneam, Antonium Rodolphum, cives usu rerum plurimarum peritissimos: deinde Vitalianum Faelam, Antonium Donatum Cavodasinum, Joannem Michaellem a Falciis, & Bernardum Lombardum, tabelliones probatissimos: & una quoque Silvestrum Landum Civitatis, ac Reip. Cancellarium, qui etiam hanc ipsam Legum nostrarum præfationem confecit, & earum reformationi, atque ordinationi plurimum tribuit. Cæterum quia ad hujus tanti operis confectionem, affuit in primis (ut ante dictum est) ipsius Prætoris nostri auctoritas, atque sententia, qui plurima de suo, ut juris peritissimus, & rerum usu prudentissimus addidit: videtur jus Zacharianum recte appellari posse, & quidem convenientius quam Papinianum, ac Flavianum jus fuerit appellatum: quum neque Papinianus ad Leges regnum in unum compositas, neque Flavius ad librum actionum Appio Claudio surreptum quicquam attulerint. Id quod divina quadam sorte videtur factum, quum Zacharias senior clarissimus in primis juris consultus equestrique, ac senatorii ordinis, & in omni genere laudis omnium sui temporis præstantissimus, jam pridem Prætor noster commendatissimus, quarto in Nos Imperii anno hanc ipsam reformationem adortus, magistratus au-

P R O O E M I U M .

tem exitu præventus perficere nequirit : unde eam filio perficiendam quodammodo reservasse , tradidisseque existimari potest . Atque ideo jus ipsum sic appellandum per primam Legem decernimus ; ut hoc ipso juris cognomine utriusque sit Patris , & Filii meritorum apud Nos , & posteros nostros sempiterna memoria . Tu igitur Verona tor , & tantis naturæ , ac fortunæ bonis dotata , & in primis novo libertatis genere decorata , Leges has tuas tanti Prætoris nomine , & auctoritate illustratas , ambabus (ut ajunt) manibus suscipe , ut tibi cumulata fœlicitas adsit : quum abundare te videas agrorum ubertate , Legum religione , administratorum earum fide , atque integritate : quos quidem bonos , vel bonis Legibus anteponendos , præoptandosque Arist. judicat , Idipsumque expertas es . Tu altera Hierusalem surge illuminare Venetæ sydere , a quo tibi religio , justitia , libertas illuxit , cui cum fide parendo , regnare didicisti ; gradere in hoc lumine , perge , pulchra frui libertate , quam vitæ anteponendam ducas , quæque non in armis , aut opibus , sed in fide tantum , ac studio custoditur : nam sicut Divina Majestas , ita Veneta celsitudo corda ipsa hominum metitur , & spectat ; in qua quidem felicitate corroborata jam & confirmata , suffragante tibi Divino Spiritu , in æternum permanes . Data in Cancellaria communis Veronæ xiv. Kal. Septemb. Anno Incarnati Verbi MCCCCL. Indiæ. xix. D. Zacharia Trivisano Juniore Prætor , Et D. Antonio Venerio equestris ordinis Præfecto præsidii ; Ducatus vero Illustrissimi Principis D. Francisci Foscari Venet. Anno xxviii. Imperii autem in Nos Venet. xlv. Jacobo Aleardo , & Tebaldo Capella viris prudentibus , & patriciis Reip. Provisoribus .

INDEX MATERIARUM,

Quæ in hoc Volumine continentur.

IN LIBRO PRIMO.

S tatuta Domini Potestatis, & ejus Judicum, & officialium, & earum rerum, quæ specialiter ei comituntur.	fol. 1.
Statuta consiliorum Civitatis Veronæ.	21.
Statuta Civilitatum.	19.
Statuta officiorum Communis Veronæ.	29.
Statuta super electione, officio, & Syndicatu Vicariorum, & officialium suorum.	48.
Statuta registri Instrumentorum.	72.
Statuta de viatoribus.	79.
* Nota, quod in cap. 152. fol. 79. Ubi dicitur, quod Viatores, portant unam insulam, legi debet insulam.	
Statuta super commissionibus Palatii bulandis, & earum relationibus.	85.
Statuta cameræ pignorum, & de ejus massario.	88.

IN LIBRO SECUNDO.

S tatuta locationum, placitorum, ac judicum causarum civilium.	fol. 93.
Statuta notariorum, & scripturarum suarum.	101.
Statuta eorum qui legitime stare possunt in judicio.	105.
* Cognitum tibi sit, quod ad cap. 29. fol. 108. ubi dicitur in titulo, & citatus duos habuerit comiteatus, legendum est combiatus.	
Statuta de fideis, & aliis creditis privilegiatis, quomodo procedatur.	112.
Statuta successionum.	132.
Statuta dotium.	136.
Statuta Advocatorum. Conf. sapientis, & appellationum.	140.
Statuta arbitrorum.	150.
Statuta æstimatorie.	153.
Statuta de ordine procedendi in causis civilibus.	160.
Statuta de rusticis revocandis ad villas.	171.
Consuetudines Veronæ approbate, & in scriptis redactæ.	185.

IN LIBRO TERTIO.

S tatuta officii Maleficiorum, & de ordine procedendi in causis criminalibus.	fol. 190.
Statuta de pœnis.	199.
Statuta de damnis datis.	220.
Statuta de rebus prohibitis conducì extra & intra districtum Veronæ.	225.
	IN

IN LIBRO QUARTO.

S tatuta Judicis, & aliorum officii Procuratorum Communis Verone ..	fol. 247..
Statuta de iis, que spectant officia Procuratorum Communis ..	252..
Statuta super fonte civitatis ..	266..
Statuta super mercato bladorum ..	288..
Statuta super pane vendendo, & pistoribus ..	296..
Statuta super tabernariis, & vino vendendo ..	297..
Statuta super beccariis, & carnibus ..	301..
Statuta super porcis, & merenis ..	306..
Statuta super piscibus, & piscariis ..	311..
Statuta super forno, & paleis vendendis ..	324..

IN LIBRO QUINTO.

S tatuta officii ducalium, & pertinentium ad illud ..	fol. 328..
Statuta officii sortium, & regularum circa civitatem, & burgos Verone ..	349..
Statuta communis regulis, & sortibus tam circa civitatem, & burgos Verone, quam in districtu, & tam officio Judicis sortium Verone, quam Vicariorum villarum ..	357..
* Hic ad cap. 122.. fol. 375.. ubi in titulo dicitur longe a termino confinium, corrigi debet confinium ..	
Statuta loquentia de regulis, & sortibus villarum tantum districtus Verone ..	381..
Statuta generalia villarum & vicariatuum ..	387..
Generalia omnium Statutorum presentis Voluminis ..	389..
Post libros Statutorum ..	
Privilegium a Bulla Aurea Capitulum promissorum per Illustriss. Dominum Venetiarum sue fidelissimae Communitati Verone, tempore adepti ejusdem Dominij ..	fol. 391..
* Adverteendum, quod in fine ubi dicitur, Datum in nostro Ducali Palatio anno Mcccexlv. legendum est, Mcccvc.	
Aliud Privilegium a Bulla Aurea aliorum Capitulum ab eodem Illustr. Dominio promissorum ..	394..
Paſſa cum Magn. D. Mantue super Fortilitiis, & Terris Veronenſibus Piſcerie, Caſtellarij, Villemptenſis, Hoſtilie, & Beſfortis ..	397..
* Obſervandum, quod in fine ubi dicitur, Datum in nostro Ducali Palatio Mcccclxi. legendum est, Mcccvc.	
Terminatio Ducalis cum D. Mantue ne forea Fiſſeri fiat ..	400..
Tertium Privilegium super unione membrorum, & Officiis, & aliis ..	401..
Privilegium omnium confirmatio per Illuſt. Ducale Dominium Venet. 405.	

VOCI

V O C I O S C U R E

Dello Stato di Verona.

*Raccolse, e spiegate dal Signor Avvocato Dottor Domenico Micheli
in fine della sua Pratica Civile del Foro di Verona.*

Ambasciata, cioè Relazione del Viatore fatta al Giudice; lib. 3.
cap. 54.

Andaria, cioè Viatori che praticano le Intimazioni, e le esecuzioni Forensi, lib. 1., cap. 151.

Arengus, Luogo destinato alla pubblicazione delle Donazioni, e d' altro; lib. 1. capp. 77. 78.

Bailia, Libertà di operare; lib. 5. cap. 2.

Bannum, cioè Bando: s' intende Primo per pubblica ordinazione sotto il carico di qualche penalità; lib. 1. cap. 35. Secondo per esilio della Città e Distretto per maleficio; lib. 1. cap. 36. lib. 3. cap. 67. Terzo per condanna pecuniaria; lib. 3. cap. 64. Quarto per ingiuria, danno, e servitù intentata per gli altrui beni; lib. 5. capp. 72. 73. 76. 95.

Barataria, Inganno con fraude, o sia macchinazione coperta ordita in pregiudizio della retitudine de' giudizj, e in danno delli contendenti; lib. 2. capp. 4. 5.: ed anche in danno delli giuocatori, lib. 4. cap. 12. Lo stesso anche rileva la parola *Baratatio* di cui nel lib. 2. cap. 149.

Barrus, cioè Barro; che con fraude criminosa inganna sul giuoco, e leva alle persone semplici le loro sostanze; lib. 1. cap. 45.

Benratorium, lib. 4. cap. 23.: vedi *Vadium*.

Bisca

- Bifcacia* , cioè ridotto per giuochi non permessi , o siano di vantaggio ; lib. 4. cap. 12.
- Brevia* , *vel quando dantur Brevia* , *vel eliguntur ad Brevia* ; lib. 1. capp. 13. 70. 71. , e lib. 2. cap. 125. Si spiega dal lib. 2. cap. 165. e dal lib. 5. cap. 164. essere la elezione di quelli che rilevano l' estimo , o sia la distribuzione delle pubbliche Gravezze dovute contribuirsi dalle persone alle medesime soggette ; mostrando questa parola *Brevia* la forma ristretta per cui solamente si scrive il nome del debitore , e la quantità del debito appostatogli.
- Cedere bona* , & *cedere bonis* , sono diversi. Il primo importa la sola cessione che fa il debitore delli soli beni che possiede. Il secondo importa la cessione anche delli beni che non possiede , ma che nell' avvenire potesse possedere ; lib. 2. cap. 61.
- Cincionism* , cioè assicurazione , o sia esecuzione che fa la moglie per poner in sicuro la sua Dote ; lib. 1. cap. 71. ; e lib. 2. cap. 98.
- Combiatus* , cioè liberazione riportata per il citato in assenza dell' Attore , o sia spedizione assente , come si desume dalla Rubrica e dal Testo ; lib. 2. cap. 29.
- Cunciones* , cioè pubblicazioni in Arengo delle Sentenze , e di altri Atti ; lib. 1. cap. 71. lib. 2. cap. 115. lib. 5. cap. 43.
- Convivium* , cioè unione o fratellanza nella stessa professione ; lib. 1. cap. 49.
- Credentia* , *seu tenere in credentia* , importa essere tenuto secreto ; lib. 1. cap. 99. lib. 2. cap. 114. lib. 5. capp. 38. 175.
- Donatio* , *propter nuptias* , di cui lib. 2. cap. 97. può essere ricevuta in più sentimenti ; ma sotto gli aspetti di questa legge propriamente s' intende la Donazione fatta dal Marito alla Moglie in pendenza del Matrimonio , o dopo contratti li sponsali .
- Dritum* ,

Dritum, di cui nel lib. 2. cap. 41. significa la porzione delle Entrate de beni concessi a lavorare ad alcuno sotto l'obbligazione di corrisponder certa quantità o certo caratto di esse al Padrone; lib. 2. cap. 3.

Emphyteusis, Concessione perpetua de beni col carico di annua corrispondenza al concedente; lib. 2. capp. 44. 75. 100. 107. §. 13, così spiegata dalla L. 1. Cod. de Jur. Emphy.

Exceptio anomala, cioè eccezione irregolare ed innominata, la quale mai porta l'effetto di perentoria, e di dilatoria come dicono li Vocabolarj Legali; lib. 1. cap. 35.

Exceptio peremptoria, lib. 2. cap. 35., così detta dal verbo *Perimo*, come quella che apporta il totale finimento della Lite quando sia provata; nè mai può essere esclusa, avendo sempre il proprio luogo in qualunque stato si attrovi la Lite, come sono le eccezioni *Doli mali*, *Pacti conventi perpetui*, *Rei judicate*, *solutionis*, ed altre simili raccordate dalli Vocabolarj Legali sotto le parole *Exceptio Peremptoria*, ovvero *Peremptoria exceptiones*.

Gaba, *id. est. eligere ad Fabas*, di cui nel lib. 2. cap. 165., e lib. 5. cap. 164. importa la elezione de' Consiglieri del Consiglio, i quali votavano coll' ufo della Fava.

Feudum, di cui nel lib. 1. cap. 10. col sentimento dello Statuto vuol dire salario, perchè proibendo egli il ricevimento di Feudo al Podestà, ed alli Giudici, intende di levare ad essi la libertà di conseguire alcun salario, acciò restino contenti di quello destinato loro dalla pubblica Cassa, come dalle finali parole di detto Capitolo risulta, e come più amplamente viene dichiarato dalli capp. 4. 5. 9. 141. 169. dello Statuto antico 1228. dato alle stampe l'anno 1728. da cui lo Statuto moderno prescrive certamente ad imprestito questa voce *Feudum*.

Fidantia, cioè Salvo-condotto; lib. 3. cap. 13.

Ganza.

Ganzara, Ganzivolum, Barca, o fra Naviglio armato sopra il Lago di Garda ad uso di quel Capitano; lib. 1. cap. 97.

Garba, cioè Aja sopra cui si batte il Formento, o altri grani; lib. 2. cap. 187. §. 20.

Gaudiare, viene ricevuto in due sensi: l'uno per farsi descrivere in qualche Arte o Mestiere; lib. 1. cap. 50.: l'altro per Spofalizio; lib. 2. cap. 95. dove dice *exceptis annulis cum quibus dicta mulier fueris guadiata*. Lo stesso conferma nel lib. 3. cap. 93., e nel lib. 4. cap. 9.

Horticinum, cioè Vaso con fiori, proibito tenerli sopra le fenestre poste sopra la strada pubblica o vicinale; lib. 4. cap. 66.

Hoflaria, significa il luogo nel quale vengono ammazzati gli animali Porcini; lib. 4. cap. 157. a differenza della Bottega, o luogo in cui si vende il vino, che si dice *Taberna*, e così li Venditori del vino *Tabernari*; lib. 3. cap. 6. e lib. 4. capp. 113. 115.

Imbreviatura, cioè prima minuta, o *Scriptura* ristretta fatta per mano del Notaro contenente qualunque Instrumento o ultima volontà pubblicata, ma non ancora riportata in Protocollo colla solita sua regolare estensione; lib. 2. capp. 11. 12.

Inquisitio, s'intende propriamente per il procedere del Giudice per proprio suo Ufficio senza istanza della Parte, e si dice anche *Invenzione*; ma impropriamente e ricevuta, e si estende sul Foro alle accuse, denonzie, manifesti, indoglianze, o querelle; lib. 3. capp. 2. 8. 11. 12.

Disociare, cioè dare animali in Soceda, o Società o Compagnia; lib. 3. cap. 89.

Lavina, cioè Cloaca, ricevuta anche per fedile di comodità per scaricare gli escrementi dal corpo; lib. 4. cap. 51.

Lévir,

Levir, cioè Fratello del Marito, di cui nel lib. 2. cap. 128. spiegato dalla *L. non facile ff. de grad. cognat.*

Locatio placitorum, cioè giorno feriato, così detto dalla voce vernacula locare, o sia chiudere la porta alli ricorsi forensi civili, ed alla prosecuzione delle Liti; lib. 2. capp. 3. 4. 6.

Mafnata, voce vernacula ed antiquata, importa l'essere descritto nell'Arte o Professione per sortire alcuna Carica o sia Ufficio della stessa Arte; ovvero essere della Mafnata, cioè di quella unione, compagnia, o mestiere, come si desume dal lib. 1. cap. 48.

Mendum, cioè risarcimento de' danni; lib. 1. capp. 61. 77.; e lib. 5. cap. 78.

Mefclamia, cioè violenza armata con spargimento o senza spargimento di sangue; lib. 3. capp. 6. 34.

Parabola, cioè dar parola, o prestar assenso verbale; lib. 4. cap. 34.

Pedagium & *Pontaticum*, aggravio dal Principe imposto, e dovuto contribuirli da Passeggieri per certe Strade o Ponti. Questa contribuzione si dice anche *Toloneo*; lib. 1. capp. 19. 21. 22.

Peremptio causa, importa l'effetto di far perdere all'Attore la libertà di risumere e proseguire la Lite spirato il termine delli 3. anni destinati alla di lei prosecuzione; presumendo la legge per un tanto silenzio un volontario abbandono della causa, ed il riconoscimento del proprio torto, *L. properandum Cod. de Judiciis*. Per questo nel lib. 2. cap. 3. pendono deliberative su questo proposito circa al tempo Feriato, e nel cap. 116. dello stesso libro, risulta obbligato l'Attore pagare le spese al Reo nel caso della perenzione della causa.

Præcarium, di cui nel lib. 2. cap. 187. §. 13. importa il fologodimento permissivo, e revocabile ad arbitrio del concedente.

- Praeconizare*, Praeconizare, cioè pubblicare o proclamare per tromba; lib. 1. cap. 90. lib. 2. capp. 115. 126. lib. 3. capp. 117. 134. dalla voce *Præco* lib. 2. cap. 126.
- Proclamare*, cioè strida pubblica; lib. 2. cap. 127.
- Refusatio*, cioè volontaria rinonzia; lib. 2. cap. 184.
- Regula*, cioè Sorte, o Contrada di Città, o Villa; lib. 2. capp. 149. 150. 153.
- Saprestia*, luogo sicuro, nel quale si conservano le Scritture della Città; lib. 1. cap. 80.
- Scapigator*, cioè venditore di Panni di lana o lino, a misura di Brazzolaro o Canna spezzatamente per parti, lib. 4. cap. 64.
- Sororius*, di cui nel lib. 1. cap. 57. può avere due significati, che dalli Vocabolarij legali sono esposti col dire: *Sororius est ille, cui soror mea nupsit, & similiter Fratris & Sororis filius.*
- Tornatura*, cioè d' intorno alli confini, o al Territorio d' una Comunità, estendibile fino a 60. pertiche fuori dalli confini, o fuori dallo stesso circondario; lib. 3. cap. 6.
- Treuga*, cioè essere in unione, commercio, e conforzio con la Città e co' Tribunali; all' incontro essere *extra Treugam, vel exemptus de Treuga*, importa l'attrovarsi fuori della unione, del commercio e conforzio della Città e de' suoi Tribunali.
- Vadium*, cioè Vò, Vaone; o Strada, o Ingresso che porta al fiume destinato al beveraggio degli animali; lib. 4. capp. 24. 34. Significa anche rottura del fiume, per cui viene divertita l'acqua dal proprio Alveo; lib. 5. cap. 67.

STATUTORUM

MAGNIFICÆ CIVITATIS

V E R O N Æ.

LIBER PRIMUS.

De Honorifico introitu Domini Potestatis. Cap. I.

ICUT Jus Prætorium veteres ab honore Prætoris honorarium appellarunt ; Ita ejus insignia tantum honoraria esse decet, quantum & mittentis principis celsitudo, & suscipientis civitatis dignitas exigit. Inter hæc igitur splendorem incundæ præturæ maximè computantes, hoc primo Statuimus, & ordinamus, quod dominus Potestas Veronæ, qui modo eligitur, & mittitur per Illustriss. dominium nostrum Venetiarum, etiam cum sui Status administratione, intrare debeat regimen suum ad sonitum campanæ grossæ communis ad martellum, consuetis insignibus dignitatis suæ, quam honorificentius fieri potest, per portam Sancti Spiritus. Et primo visitare Ecclesiam Sancti Zenonis protectoris nostri, deinde cathedralem Ecclesiam, & successivè cum fuerit ad plateam communis, ascendere debeat solitam sedem capitelli. Ubi habita ad eum condigna oratione, sceptrum recipiat Potestariæ civitatis, & districtus Veronæ, juxta veterem consuetudinem & dignitatem civitatis.

De familia Domini Potestatis, & quidem personarum forensium. Cap. II.

CONDOCERE, & habere debeat dominus Potestas, expensis cameræ Illustrissimæ nostri domini per totum tempus regiminis sui infrascriptos officiales, videlicet unum Vicarium legum doctorem, unum judicem maleficiorum jurisperitum, duos judices ad civilia assessores jurisperitos, unum cancellarium, duos milites socios, unum comestabilem : Et quod prædicti, & quilibet alii de famil. domini Potestatis sint forenses. Ita quod ipse dominus Potestas non possit, nec debeat conducere,

A

nec

nec habere in familia sua, qui sit quocunque civis, vel districtualis Veronæ, aut habeat uxorem de Verona, nisi talis uxorem habens Veronensem esset civis originarius Venetiarum.

De juramento officialium domini Potestatis. Cap. III.

MAXIMUM observandarum legum remedium est juris jurandi religio. Propterea Statuimus, quod dominus Potestas, sicut ipse venit a prælibato dominio juratus super sua commissione servanda, quæ etiam Statutorum nostrorum continet observationem; Ita ipse quando intrat statim consignato sibi sceptro Potestariæ adhuc sedens ad capitellum in majestate sui felicitis introitus coram populo deferre debeat singulis officialibus suis prædictis juramentum in forma infra scripta, de cujus declaratione per cancellarium communis fiat scriptura.

Forma juramenti domini Vicarii, domini Judicis maleficiorum, & duorum Judicum ad civilia assessorum. Cap. IV.

JURO ego talis ad sancta Dei evangelia, me gerere in hoc meo officio bene, & fideliter ad honorem Dei, & bonum Statum Illustrissimi nostri domini Venetiarum, ac communis Veronæ; & jus reddere sine acceptione personarum, cum omni sinceritate, & integritate secundum Deum, & Justitiam, & honorem regiminis domini Potestatis: Et servare Statuta, & ordinamenta communis Veronæ. Et specialiter habere manus mundas, & continentes a donis, ac baratariis, quas, & quæ, nec pro meo posse consentiam.

Forma juramenti cancellarii, Comestabilis, & duorum militum sociorum domini Potestatis. Cap. V.

JURO ergo talis ad sancta Dei evangelia, quod bona fide sine fraude faciam officium meum, secundum quod in commissione domini Potestatis continetur, & secundum statuta, ac ordinamenta communis Veronæ, & honorem regiminis domini Potestatis, & specialiter donum non accipiam, nec ullam unquam faciam, nec pro meo posse consentiam baratariam.

De obedientia Comestabilis, & baroerorum, & militum domini Potestatis, in exequendo mandata sine salario. Cap. VI.

COMESTABILIS domini Potestatis, & quilibet ejus baroerij, & similiter duo milites socij esse debeant prompti, & obediens ad exequendum omnia mandata domini Potestatis, & etiam domini Vicarij,
ac

ac aliorum judicum domini Potestatis, & similiter aliorum judicum, & judicum consulum communis Veronæ pro eorum officio exercendo, tam de die, quam de nocte, & sine alio salario, vel lucro a communi Veronæ percipiendo. Et specialiter ire debeant cum viatoribus communis Veronæ, ad pignorandum quamlibet personam debitentem aliquid communi Veronæ ex quacunque causa, & etiam ad capiendum, si capi deberet persona, quæ deberet aliquid communi. Et non debeant aliquid lucri facere: seu habere a communi, nec singularibus personis occasione prædicta, nisi aliter domino Potestati videretur; & sic dominus Potestas eos mittere, & compellere debeat.

De armatis, sive baroeriis domini Potestatis. Cap. VII.

EX viginti baroeriis, quos tenere debet dominus Potestas, quilibet habere teneatur arma, quæ ipsi domino Potestati videbuntur pro suo officio expedire; & debeant omnes viginti, sive plures, sive pauciores arbitrio domini nostri qui pro tempore fuerit esse induti uniformiter ad unam insigniam, sive divisam ab aliis vestimentis aliorum de familia domini Potestatis, vel ad minus portare continue insigniam armorum domini Potestatis consutam ad manicam. Et si quis contrafecerit puniatur in. xl. sol. pro quaque vice.

Quod Baroerii domini Potestatis non vadant foras ad pignorandum, nisi pro maleficio: & nisi in viatori subsidium. Cap. VIII.

ITEM Statuimus, quod nullus famulus, seu baroerius domini Potestatis audeat, vel præsumat, seu debeat ire extra civitatem, & burgos Veronæ ad pignorandum aliqua ratione, jure, vel causa, nisi pro maleficio, vel officio malefactorum, & nisi in subsidium viatoris ad pignorationes, & executiones per vim faciendas.

Nec quis de familia domini Potestatis pro quocunque intercedat. Cap. IX.

ITEM quod nullus de familia domini Potestatis possit, seu debeat ire coram domino Potestate, vel Vicario, seu aliquo ex iudicibus suis, vel aliis officialibus communis Veronæ pro supplicando, deprecando, advocando, seu dicendo aliquid pro servitio alicujus personæ. Et si contrafactum fuerit per aliquem, puniatur, pro quolibet, & qualibet vice, in quinquaginta solidis; & quod ipse Vicarius, & Judices, & alii officiales teneantur vinculo sacramenti non audire eos, nec aliquem ipsorum, & denunciare domino Potestati omnes facientes contra hoc Statutum infra etiam diem, & ipsi denuncianti credatur.

A 2

Ne

ITEM quod, Nec dominus Potestas, nec ejus Vicarius, nec aliquis ejus judex, nec aliquis alius de familia sua possit, nec debeat per se, vel alium directe, vel indirecte accipere aliquod phædum, nec de de phædo modo aliquo cum aliqua persona mundi participare. Et idem intelligatur de quocunque alio officiali forensi recipiente salarium a comuni, vel a Camera Veronæ.

De auxilio præstando regimini domini Potestatis. Cap. XI.

AUXILIUM, consilium, favorem, & juvamen quilibet homo Civitatis, & districtus Veronæ teneatur, & debeat dare, & præstare domino Potestati, ut suum regimen faciat, & exerceat cum omni justitia, & melioramento, & majori honore, & Statu Illustris. nostri domini Venetiarum, & communis Veronæ, defendendo, & manutenendo secundum jura, & Statuta communis Veronæ; quod qui non fecerit puniatur in libr. xxv. & plus & minus in arbitrio domini Potestatis.

De uno libro memoriali criminalium tenendo per dominum Potestatem. Cap. XII.

ITEM Statuimus, quod dominus Potestas habere teneatur unum librum memorialem de omnibus accusis, querelis, denuntiis, & inquisitionibus factis in civitate Veronæ, & in districtu, in quo teneatur scribi facere illos, quos miserit pro maleficiis inquirendis, & ubi, & pro quibus maleficiis eos miserit & alia, quæ scribenda sunt ad memoriam habendam; Et quæ ipsi domino Potestati videbuntur utilia fore communi Veronæ. Et quilibet memorialis debeat in ipsius domini Potestatis custodia permanere. Et judex maleficiorum teneatur, & debeat habere etiam pœnes se dicti memorialis exemplum.

De tribus voluminibus Statutorum faciendis, & apud quos stare debeant. Cap. XIII.

TRIA volumina Statutorum communis Veronæ ejusdem tenoris Statuimus fieri debere: Unum quorum permaneat pœnes dominum Potestatem, Aliud vero ad banchum Judicis maleficiorum, Aliud autem ad tribunal Regine Leone, pœnes notarium originarium eivem, electum in consilio generali; videlicet quando dantur brevvia in palacio. Ad hoc, ut quilibet possit ipsorum Statutorum copiam habere, qui etiam notarius sub ipso Judice Regine Leone possit acta conferibere.

Quod

*Quod dominus Potestas faciat sibi legi in principio regiminis sui
Statuta Civitatis. Cap. XIV.*

ITEM quod dominus Potestas teneatur sibi facere legi in principio regiminis sui omnia Statuta, & ordinamenta communis Veronæ. Et quod ejus Vicarius sub pœna libr. x. pro qualibet vice teneatur, & debeat reducere ad memoriam dicti domini Potestatis in principio cujuslibet mensis omnia Statuta, quæ infra certum tempus debent executioni mandari, ut ipsa Statuta efficacius obseruentur.

De Statutis, & ordinamentis, & additionibus Statutorum ponendis, & scribendis in libris Statutorum communis Veronæ. Cap. XV.

STATUTA & ordinamenta, & additiones Statutorum, ac etiam reformationes, quæ haberent Statuti, & pro Statuto deberent observari, facta & factæ, seu quæ de cætero fierent; Paces etiam, & pacta facta, seu quæ fierent inter commune Veronæ & communia alicujus Civitatis, seu loci cum licentia Illustriſs. nostri Dominij omnia, & singula infra octo dies & postquam fuerint publicata, seu facta ponantur, & scribantur in libris Statutorum communis Veronæ, vel saltem in libro Statuti, qui pœnes D. Potestatem habet remanere.

Ut hostia palatii, & domus novæ stent aperta. Cap. XVI.

ITEM Statuimus, quod omnia hostia palatii, & domus novæ, in qua habitant Vicarius, & Judices D. Potestatis continue per totum diem, ex quo mane aperientur usque ad horam vespere stare debeant aperta, ita quod quælibet persona, tam minor quam major, tam pauper, quam dives, tam humilis quam sublimis, possit libere absque contradictione aliqua ire ad dictos Vicarium & Judices: Et coram ipsis proponere & dicere & facere dici sua jura, & rationes, ac etiam si in aliquo ultra quam deberent gravarentur. Et dicti Vicarius, & Judices imponendo bannum, vel alio quocunque modo alicui personæ prohibere non possint, quo minus ad ipsos vadat, vel aliquem voluerit ipsorum pro suis juribus, & rationibus dicendis, & proponendis.

De campanariis super Turrim palatii. Cap. XVII.

ITEM Statuimus, quod campanarii, qui positi, & deputati fuerint ad manendum super turrim palatii communis Veronæ teneantur, & debeant ibi solícite stare de die, & de nocte & bene, ac sæpe prospicere, & maxime de nocte per civitatem si viderent, vel sentirent aliquid importantiæ, & similiter per districtum ad signa fortiliciorum: Et illud

illud continenti notificare teneantur D. Potestati, & quoties contrafecerint, puniantur pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice in. xl. solidis veronensibus. Quos si non solverint infra tertiam diem; ponantur in fundo turris, & inde non extrahantur donec solverint. In quam poenam etiam incidant, quacunque nocte omitterent pulsare campanam de media nocte. Item quod quoties campanella parva appensa extra turrim ter non fuerit pulsata, & ipse campanarius ad turrim non venerit, vel apparuerit, puniatur in. v. sol. pro quaque vice.

De Castellis, & fortilitiis non alienandis sine licentia domini. Cap. XVIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona, collegium, vel universitas, quæ vel quod haberet aliquod Castellum, seu fortilitium in districtu Veronæ, seu jus aliquod, partem, vel particulam in aliquo prædictorum, possit, nec debeat aliquo modo causa vel ingenio ipsum Castellum, vel fortilitium in totum, partem, vel particulam, seu jus aliquod quod haberet in eo vendere, permutare, vel aliquo modo alienare, seu aliquem contractum de ipsis facere in aliquam personam, collegium, vel universitatem, sine speciali licentia Illustris. nostri domini, & si contrafactum fuerit, ipso jure non valeat, nec teneat & puniatur contrafaciens in arbitrium prælibati domini.

De pedagiis non accipiendis. Cap. XIX.

ITEM Statuimus, quod dominus Potestas operam det, quod aliquis de Verona, & ejus districtu non solvat, nec accipiat pedagium pontaticum, seu tholoneum de his rebus, quæ ab xl. annis citra, ab anno domini M. CC. XXXV. indictione octava, retro incepta sunt dari vel auferri, nisi ostenderint illi, qui illud acceperint, quod illud habere debeant cum ratione. Quod si aliquis contrafecerit omne id, quod acceperit contra prædicta, duplum illi, vel illis, a quibus exegerit, restituere teneatur. Et communi Veronæ in vigintiquinque libris pro qualibet vice condemnetur.

*De Tholoneis non accipiendis per flumen Athesis hominibus.
De Verona Cap. XX.*

THOLONEUM aliquod civibus Veronæ, & ejus districtus non accipiatur per flumen Athesis: Et si extra districtum Veronæ tholoneum aliquod acciperetur hominibus de Verona, & ejus districtu per homines alicujus civitatis, sive loci; Statuimus quod simile tholoneum accipiatur hominibus districtarum civitatum, & locorum in Verona, & ejus districtu. Et quod dominus Potestas Veronæ præcise teneatur hoc
Sta.

Statutum observare, & inquisitionem facere de terris, in quibus Veronenses solvunt datium: Salvis tamen pactis, quæ essent inter commune Veronæ, sive Illustrissimum dominium nostrum pro eo, & alias civitates.

De Ponte inter Leniacum, & portum. Cap. XXI.

PONTEM super Athesim inter portum, & Leniacum dominus Potestas debeat refici facere, & refectum manuteneri de bonis columnis, & trabibus prout melius, & utilius videbitur. Pro cujus quidem refectioe camera Illustriss. nostri dominij facere debet expensam columnarum fictarum; Reliquam vero expensam facere debent Colonia cum omnibus aliis villis fluminis novi, & Leniacum cum aliis villis Zosanz. Manutenerere autem postea illum debent Leniacum, & Portum cum pertinentijs suis. Et hoc etiam juxta declarationem Illustriss. nostri dominij.

De securitate facienda per commune Porti & Leniaci. Cap. XXII.

ITEM Statuimus, quod una securitas quingentarum librarum, accipiat a commune Porti; Et una alia quingentarum librarum, accipiat a commune Leniaci, per quemlibet Potestatem Veronæ in principio regiminis sui scribenda per cancellarium communis Veronæ nominatim pro reddendo unicuique, cui damnum acciderit ad pontem Porti, & Leniaci. Et pro auferendo ab eis communibus bannum, si non attenderint præcepta domini Potestatis; Et de non accipiendo pontaticum alicui. Et communia illarum villarum Leniaci; & Porti teneantur, & compellantur, ita aptare ab utraque parte pontis Leniaci, quod bene possit elevari, & naves inde possit transire ab utraque parte pontis cum trasto.

Ut tholoneum hominibus de Verona auferri non debeat. Cap. XXIII.

ITEM quod dominus Potestas debeat prohibere, quod nullum tholoneum, sive pedagium sive pontaticum auferatur hominibus de Verona, & ejus districtu ad portam clusæ, nec corvariz, nec ad pontem Porti, nec ad alios pontes districtus Veronæ.

Ne theotonici traiciantur ultra flumen Athesis. Cap. XXIV.

THEOTONICI non portentur ultra Athesim a Verona superius, vel a Verona inferius per districtum Veronæ. Sed per civitatem Veronæ ipsum flumen transire debeant, sub pœna arbitrio domini Potestatis.

*Ut Potestas, qui non sit de Verona, non ponatur in abbatia policini;
Cap. XXV.*

CONTINUANDO nostram antiquam possessionem; Statuimus, quod Monasterii Abbas sanctæ Mariæ de vangaditia non ponat, habeat vel accipiat Potestatem in villa seu locoabbatiæ, vel in aliis villis, quæ per abbatiam distriguntur, nisi qui sit de Verona; quod si contraxerit D. Veronæ Potestas infra mensem ex quo sciverit, facere debeat, quod Abbas illum Potestatem, quem positum habuerit, debeat remove. Et quod ipse D. Potestas operam dare debeat, quod Castellum in ipso loco abbatiæ factum in virtutem deveniat communis Veronæ, sive Illustribis. dominii nostri Venetiarum. Et quod tholoneum ibidem ad ruptam abbatiæ alias ablatum restituatur. Et de cætero non auferatur. Et quod Abbas dictæ abbatiæ Potestatem, quem accipere voluerit, debeat illum accipere cum consilio Domini Potestatis Veronæ, sive dominii nostri prælibati.

Ut non impediatur dominus Episcopus Veronæ, nec sui Vicarii, vel nuncii in jurisdictione Bodoloni & Montisfortis. Cap. XXVI.

ITEM Statuimus, quod dominus Potestas, Judices communis Veronæ, Consules & alii officiales quocunque nomine censeantur, non possint, nec debeant impedire dominum Episcopum Veronæ, suos Vicarios, vel Nuncios in jurisdictione Bodoloni, & Montisfortis; Sed ipsum dominum Episcopum suos Vicarios, vel Nuncios debeant, & Sacramenti vinculo teneantur in ipsa jurisdictione, & in possessione, vel quasi jurisdictione defendere, & manutenere.

*Denuntiatio domini Potestatis facienda domino Episcopo circa
juris administrationem. Cap. XXVII.*

INTENDENTES quod idem jus in causis civilibus reddatur æqualiter inter personas ecclesiasticas, & seculares adinvicem litigare volentes, tam in curia, sive foro palatii communis Veronæ, quam foro canonico, sive curia Episcopali. Statuimus quod dominus Potestas pro se, & aliis officialibus Veronæ infra. xv. dies introitus sui officii denunciare debeat, seu denunciari facere domino Episcopo Veronæ, sive ejus locumtenenti, si placet eidem, quod Statuta communis Veronæ loquentia de causis civilibus observentur in suo foro in favorem laycorum contra personas ecclesiasticas; Et capitula ecclesiarum. Quoniam iidem dominus Potestas, & cæteri officiales communis Veronæ ipsa eadem Statuta observabunt, & observari facient contra laycos in favorem cler.

clericorum, & ipsorum capitulorum, & Ecclesiarum. Et de ipsa denu-
ciatione, & responsione ipsis domini Episcopi faciat confici per Cancel-
larium communis publicum instrumentum. Et si dictus dominus Episco-
pus responderit sic; tunc fiat ratio ipsius clericis, & capitulis Ecclesia-
rum, etiam secundum ipsa Statuta. Si vero responderit non; tunc obser-
ventur eis solummodo jura communia, & secundum ea, tantum eis ju-
ra reddantur, & non secundum ipsa Statuta.

De auxilio prestando Ichonomo, sive procuratori Episcopatus. Cap. XXVIII.

AUXILIUM, & favorem dominus Potestas dare debeat sindaco, &
Ichonomo, sive procuratori Episcopatus, sive Episcopo Veronæ ad
inquirenda, & invenienda bona, & possessiones, ac rationes dicti Epi-
scopatus.

*De contractibus inter dominum Aleardum Episcopum Veronæ, & quasdam
villas observandis. Cap. XXIX.*

CONTRACTUM, sive contractus, celebratum, seu celebratos, fa-
ctum vel factos, Inter dominum Aleardum Veronensem Episcopum
pro Episcopatu Veronæ, Et D. Azonem elsensem Marchionem Potesta-
tem Veronæ; Et inter infra-scriptas villas, & homines, communia, ac uni-
versitas infra-scriptarum villarum, seu aliquos eorundem nomine pro eis,
ac dictum D. Azonem, & ejus officiales pro communi Veronæ super ju-
risdictione, Imperio, honore, & districtu Erimaniæ fodro, & super omni-
bus aliis, quæ in dicto contractu continentur, D. Potestas in omnibus, &
per omnia integraliter prout ibi continetur, attendat, & observat, ac at-
tendi, & observari faciat, & firma teneat & teneri faciat, & ut hoc sem-
per in perpetuum inviolabiliter observetur, operam det, & neque patia-
tur, vel sustineat, quod aliquis de cætero exercent aliquid ex prædictis
infra-scriptis locis, & eorum pertinentiis, vel personis, vel rebus ibidem
nunc, & in futurum existentibus, vel commorantibus. Quinimo veter
Episcopis, & omnibus aliis, excepto communi Veronæ, Et exceptis com-
munibus earum villarum; ut ibidem aliquid ex prædictis exercent. Villæ au-
tem sunt hæc, Leniacus, Rupeclaria, Tomba, Canova, Calderium, Ternia-
cus, Marcenicus, Centrum, Montaurus, S. Georgius; Et quæ aliæ vil-
læ in dicto contractu, vel contractibus continentur. Et hæc postea, sive
Statutum semper remanere, & esse debeant in postis sive Statutis commu-
nis Veronæ.

*De contractibus comitissæ Ailicis observandis de factis
Coloniæ. Cap. XXX.*

CONTRACTUM, & contractus factum, & factos, Inter dominam Ailicem comitissam, & ejus filium Azolinum q. domini Azonis estensis Marchionis ex una parte, nec non dominum Rosinum de capite pontis novi Veronæ pro communi Veronæ, Et homines, ac universitatem Coloniz ex altera: Et postea inter dominum Isuardinum de D. Riprandino de carcere, & Zenium de cavazenis ex una parte; & D. Bonzenum q. domini Aldevrandini de crescentiis syndicum, & procuratorem, et actorem communis Coloniz, et universitatis pro ipso communi ex altera: Inter Ugucionem de crescentiis Veronæ Potestatem pro communi Veronæ ex una parte; Et prædictum D. Bozennum syndicum, et procuratorem, et actorem communis Coloniz pro ipso communi, et universitate ex altera; de quadam peria terræ cum domo, et curte posita ante portam Castri Coloniz, et de omnibus terris, et siccibus, et redditibus, ac vassalijs villæ et pertinentiæ Colloniz, & de omnibus, quæ in eo contractu, vel in eis contractibus continentur; D. Potestas attendat, et observet, et firmiter manuteneat, firmum, firmosque per commune Veronæ perpetuo teneri, et observari faciat. Et prædicta omnia Coloniz, seu communi, et hominibus Coloniz, et cui vel quibus dederint, vel causam ab eis habuerint, ab omni persona omnique tempore defendat, nec dictum contractum, vel contractus in aliquo infringi, vel mutari, aut violari ab aliquo, vel aliquibus, aliquo modo, vel quovis ingenio ullo tempore permittat, vel patiat, aut sustineat inquietare vel impedire, seu turbare homines, et commune, aut universitatem Coloniz, vel qui causam ab eis habuerint de aliquo ex prædictis, quæ in dicto contractu, vel contractibus continentur. Et non permittat dominum Isuardinum de carcere, et Zeninum de cavazenis, nec aliquos creditores, vel hæredes eorum inquietari, vel molestari de pecunia ab eis accepta, et habita occasione prædictorum contractus zumellæ a domina Ailice estensi comitissa, et ejus filio Azolino, et hæredibus eorum; Nec ab aliqua alia persona loco, seu collegio, quod tempore contractum prædictorum non fuerit districtu Veronæ. Et hæc quidem posita, sive Statutum, nec per consilium, nec per arengum nec ullo modo tolli, vel mutari, vel minui, seu cancellari, aut abrogari, seu derogari possit. Sed perpetuo in. postea, seu postis, Statuto, sive Statutis communis Veronæ integre esse, et permanere inviolabiliter debeat.

De

De privilegio Sancti Jacobi ad tombam, & de infirmis recipiendis.

Cap. XXXI.

ECCLESIAM, et hospitale Sancti Jacobi ad tombam, cujus patronatus ad commune Veronæ noscitur pertinere per bullam maxime, sive privilegium domini Alexandri quinti, et ejus terras, et possessiones bona, et jura; et maxime arbitrium, et compromissum, et præcepta, atque concessionem factam in dominum, et per dominum Jacobum olim electum super transactione bonorum infirmorum, atque conversorum ecclesiæ et hospitalis sanctæ Crucis in Ecclesiam S. Jacobi ad tombam in totum, et per totum, prout de ipso facto continetur in instrumentis per Gulielmum notarium de bonvillano, et Pizollum de braida factis, dominus Potestas teneatur, et debeat manutenere, et defendere, et non permittere dictam Ecclesiam S. Jacobi ad tombam, nec infirmos, sive rectores, vel fratres ibidem commorantes inquietari ab illis. de S. Cruce occasione bonorum, et possessionum translatorum de Ecclesia Sanctæ Crucis in Ecclesiam S. Jacobi; et ibidem commorantes pro temporibus perpetuo defendere, ad hoc ut prior, sive rector, fratres, seu conversi dictæ Ecclesiæ, et hospitalis, et habitantes ibidem pium officium exercentes ad dictum hospitale recipiant, et retineant omnes malefanos, et leprosos civitatis, et burgorum districtus Veronæ, & eisdem subsidia necessaria administrent; quos infirmos civitatis et districtus Veronæ dicti prior fratres et conversi recipere teneantur infra triduum, facta sibi denunciatione per dominum Potestatem, vel provisos communis: Et ibidem permanere debeant dicti leprosi, et non alibi.

De juribus, & possessionibus monasterii sancti Zenonis manutenendis.

Cap. XXXII.

JURA et possessiones monasterii Sancti Zenonis, quas visum est habere, tenere, et possidere ab anno domini. M.CCC.LXXXVIII. citra. Salvo jure omnium, qui voluerit dicere se jus habere in eis, dominus Potestas manutenere, et similiter jura, et rationes dicti monasterii S. Zenonis in poletto, et poletello, et in omnibus ad ipsum poletum, seu poletellum pertinentibus, quamvis alio nomine ab illis appelletur. Et prohibere debeat ne per ipsum Monasterium, seu per aliquem alium nomine Monasterii prædictum poletum, seu poletellum in homines, seu communia alterius districtus alienetur sine voluntate consilij. xij. et l. ad utilia communis Veronæ deputatorum.

De favore Ecclesiæ sancti Georgii in braida. Cap. XXXIII.

AD reverentiam beati Georgii, et devotionem Monasterii sui in braida Veronæ, Statuimus, quod dominus Potestas, et Judices, et qui libet officialis communis Veronæ petitiones justas, et juri consonantes D. Prioris, sindicorum, vel procuratorum, ejusdem Ecclesiæ sive Monasterii debeant benigne audire, ac jura sua pro timore justitiæ toto posse defendere, ac tueri; non obstantibus aliquibus Statutis, vel reformationibus in contrarium loquentibus.

De sancta domo pietatis. Cap. XXXIV.

PIETATE sola Deo pares sumus: Cujus ideo cultus sicut Dei agnitione, et proximi subventionem constat; Ita rerum publicarum, quæ ab hominum cetu sunt jure viventium, præcipuum est fundamentum. Cum igitur in anno. M. CCCC. XXV. existente prætore nostro Pio viro D. Victore Bragadino promoventeq, et ad id etiam impendente venerabili collegio notariorum Veronæ; Accedentibus autem nostris pro nostra propensiori religione favoribus, et operibus; Nec minus Illustris. nostri dominij Venetiarum munificentia. Quæ suum palatium nobis supplicantibus, Potestate nostro D. Joanne Navagerio, dono dedit; Sancta pietatis domus in dicto palatio juxta majorem Ecclesiam fuerit erecta, et constituta pauperum. s. infirmantium refugium, et puerorum expositorum alimentum; Et ea sic abinde citra Deo propitio mirabiliter adaucta: Ideo Statuimus, quod D. Potestas Veronæ teneatur, et debeat Statuta, quæ ipsi domui de, et super ejus regimine in Anno Domini. MCCCC. XIV. domino Jacobo Lauredano commendatissimo prætore nostro. edidimus, et quæ in futurum per commune Veronæ, pro meliori dictæ domus conservatione, et augmento edi contigerit, observare, et facere observari. Ac insuper dictæ domui, sive gubernatoribus, et factoribus ejus jus summarium, et expeditum omni tempore, et de omnibus causis dictæ domus ministrare; Et partibus dictæ domus semper cum justitia, et honestate favere.

De Dominica totius populi, & de currendo ad Bravium. Cap. XXXV.

MAJORUM traditionem pro nostra religione, in melius commutantes, ut verbo Domini tempus, quod est Dei, reddatur Deo; Et quod est mundi, mundo. Statuimus, quod Dominica totius populi, quæ ab antiquo est prima in quadagesima loco soliti festi braviorum fieri debeat una solemnitas, & devota processio cum toto clero, & populo ad ho-

honorem Dei, & glorioſæ Virginis Mariæ, & beati Sebaſtiani, ut glorioſis eorundem virginis & martyris interceſſionibus, & meritis hæc Civitas a peſtilentia ſpecialiter perſervetur intacta. Feſtum autem ipſum braviorum a modo convenientius ſit tranſlatum non ſolum extra quadrageſimam; Sed etiam extra ſanctificatum diem Domini, in diem joviſ graſſam, in qua die, deinceps curratur ad bravium hoc ſolito noſtri temporis modo; videlicet quia per Cameram Illuſtriſſ. noſtri dominiij exponi debent quatuor bravia, quorum primum ſit. vi. brachiorum panni viridis ſambugati & fini; Ad quod curratur per mulieres honeſtas, etiam ſi eſſet una: Et ſi de honeſtis nulla tunc haberetur currens, tunc in ſupplementum accipiat de proſtitutis. Secundum vero ſit ſex brachiorum ſcarlatini fini; Ad quod curratur per viros: Et cum hoc ſit unus gallus, qui cum uno pari cirotecharum detur ultimo currenti, quem palam portare debeat per civitatem. Tertium autem ſit. xxv. brachiorum pignolati albi, ad quod curratur per aſinos. E quartum ſit. xxv. brachiorum veluti carmeſini palam, ad quod curratur per equos maſculos, & integros, & cum hoc ſit dux baſſæ, ſive mezenæ porcina ſalata, & bona, quæ ultimo equorum currenti dentur, de quibus baſſis licitum ſit cuilibet incidere, & tollere poſtquam currens habuerit ad collum equi ligatas. Sed in die præcedenti levare debeant dicta bravia cum dictis mezenis, Et gallo de domo domini Potēſtatis cum ſolemnitate tubarum, Et portari circum, circa plateam communis, & deinde ſuper domum novam; In qua ejus Vicarius habitat, & ibi exponi ſuper dictam plateam. Sequenti vero die feſti poſt nonam portari ſimiliter debeant cum ſolemnitate, & cum ſonitu campanæ groſſæ communis ad martellum verſus portam bradæ: Et ex inde ad portam caſtri veteris. Et ſuper dictam ſtratam eprſus portari ipſa bravia uſque ad plateam Sanctæ Anaſtaſiæ, & ibi ad lapidem ſingula bravia exponi: ut primo currendi quodlibet detur. Loca autem, unde currendum eſt, ſint primo mulieribus ex oppoſito plateæ ſanctorum Apoſtolorum; viris ex oppoſito putci contraſſæ omnium ſanctorum; aſinis ex oppoſito monaſterij ſanctæ Lucie veteris; Equi vero diſmura pro illa die porta Siſti debeant ſubelivum ſanctæ Lucie foris. Item quod pro illa ſolemnitate dari debeant per dictam cameram juxta ſolium inſcripſa paria cirotecharum. Videlicet magnificis dominis Potēſtati, & Capitaneo, & camerario, ſingulum par valoris unius ducati, vel circa, pro quoque pari. Item paria. lxx. de quibus D. Vicarius D. Potēſtatis, D. Judex maleficiorum, duo judices aſſeſſores, Cancellarius D. Potēſtatis, et Cancellarius communis, Et duo milites Domini Potēſtatis, & duo milites communis habere debeant ſingulum par honorabile. Item quod per unum menſem ante dictum feſtum, D. Potēſtas mittere debeat publicas proclamations per civitatem, & burgos Veronæ, quod quilibet volens currere ad dicta bravia, ſeu curri facere, debeant ſe parare ad prædicta, & venire, ſeu mittere debentes currere, ad faciendum ſe ſcribi coram ipſo

D. Pote.

D. Potestate per Cancellarium communis in die proxime præcedenti dictum festum. Et insuper D. Potestas in die ipso festi possit, & debeat mittere, & imponere illa banna, & illas ordinationes facere circa solemnitatem, et celebritatem dicti festi, et letitiæ populi, quæ sibi videbuntur, et punire quemlibet impediens et facientem contra ea, quæ per ipsum fuerint ordinata.

De Judæis sœnerantibus non conducendis, & aliis manifestis usurariis non substinendis Cap. XXXVI.

VSVRARVM licentiam, quam aliquando nostra Civitas sub publicæ utilitatis opinione permisit; Nunc pro nostra propensiori religione, & canonum reverentia tanquam latentem pauloque serpentem pestem, aut demum voracissimam bestiam pro rerum experientia detestantes propulsa-reque volentes; Statuimus, quod aliqui sœnerantes Iudæi sine quorum, & aliorum sœnore per plures annos contra plurimorum opinionem vel in durissimis adversissimorum temporum angustiis steterimus, optimeque successit; nullo unquam tempore conduci possit, nec debeant ad sœnerandum in civitate, vel districtu Veronæ. Sed nec permitti, aut tolleri modo aliquo, vel ingenio, vel sub aliquo quæsito, colore, causa, vel occasione, quod stare possint in Civitate, vel in aliquo loco territorij Veronæ ad mutuandum sub usuris. Idem & magis intelligatur de Christianis, & magis de civibus, aut districtualibus Veronæ qui tenerent, seu tenere vellent mensam paratam ad mutuandum omnibus sub usuris. Et quod D. Potestas, & provisoires communis Veronæ sacramenti vinculo teneantur obviare, & non permittere, quod aliquid unquam in contrarium directe, vel indirecte proponatur, seu tractetur in consilio aliquo tanquam proposito, & tractatus mortalis contaminationis, & christianis auribus execrabilis, & tanquam blasphemia Dei, Domini nostri IESV CHRISTI, & Ecclesiæ suæ sanctæ furorem ejus provocatura, & desolatura possibiliter Civitatem; sub pœna provisoribus cent. duca. auri, pro quoque, & privationis perpetuæ ab officio provisorie, & cuilibet consiliario, qui staret ad audiendum, & non recederet incontinenti de consilio. x. duca. auri, & privationis de consilio per illum annum, & nihilominus quodcumq; tractaretur, et deliberaretur, sit ipso jure nullum. Et ipsi Iudæi, ac Christiani sic sœnerantes cadant in pœnam perpetui banni de Civitate, et districtu Veronæ, et pendendi capitale cum usuris, et tantundem pro pœna.

Quod Judæi portant unum O. Cap. XXXVII.

ITEM, quod quilibet judæus habitans, seu conversans in Civitate, vel districtu Veronæ, Et quilibet alius judæus in ipsâ Civitate, vel districtu repertus, teneatur, et debeat portare in supra vesse, aperte, ante in pectus

pectore bene apparens unum O, quod sit una cordella zalla lata uno digito, et magnitudinis unius panis a quatuor denariis. Sub pœna librarum. xxv. pro quoque, et quaque vice. Cujus dimidia sit magnificorum Rectorum Veronæ, et alia dimidia cameræ. Sed si intervenierit accusator tunc dicta pœna per tertium dividatur. Et de ipsâ pœna non possit fieri donum gratia, vel remissio ullo modo.

De capsellariis a festa expellendis de Civitate. Cap. XXXVIII.

ITEM Statuimus, quod nullus capsellarius a festa de his, videlicet qui vadunt cum capsis vendendo confortinos, scaletas, cielas, et similia, quæ pueri vocant festam, debeat intrare vel stare in Civitate Veronæ. Et quod nullus debeat eos in sua domo tenere, vel hospitari: Sed de ipsis debeant incontinenti expellere. Et qui contraxerit pro quolibet, et qualibet vice in. c. sol. puniatur.

De hæreticis capiendis, nec non a domino Potestate puniendis: Cap. XXXIX.

HÆRETICOS capere dominus Potestas teneatur, in Civitate, et districtu Veronæ, et si examinati a domino Episcopo, vel ab ipso domino Potestate, et ab illis, quos dominus Episcopus, vel ejus Vicarius, et dominus Potestas voluerit interesse, hæretici fuerint judicati, et infra xv. dies non resipuerint ad hæretica pravitate, et ad fidem sanctam, et catholicam redire contempserint per dominum Potestatem legitime puniantur.

De debito hominum Veronensium recuperando. Cap. XL.

ITEM Statuimus, quod dominus Potestas operam det, quod omnis persona de Civitate, et districtu Veronæ, cui debetur aliquid extra districtum Veronæ suum, vel ibi debitum recuperet, et ei solvatur. Et debeat ipse dominus Potestas ad totum suum posse, et suam fortiam recuperare omne, quod alicui de Civitate, vel districtu Veronæ, vel communi Veronæ deberetur ab aliqua persona, vel ab aliquo communi. Et ad voluntatem creditorum, et illorum de Verona, qui ab externis aliquid deberet percipere, et habere; et ad eorum expensas debeat sollicitare Potestatem, et Rectores Civitatum et aliorum locorum, vel ipsos eosdem, qui deberent, quod nostris civibus satisfaciunt. Et post denunciationem factam, nisi per unum mensem satisfecerint, Eidem operam, et juvamen, Ut id, quod est sibi debitum valeant re habere, intromittendo de bonis ipsorum debitorum usque ad summam debiti, sive debitorum. Et si quæstio aliqua verteretur de debitis aliquibus per-

personarum, quæ sint de terra latina, inter quas Tridentina Civitas, et Episcopatus computetur, dominus Potestas det operam, quod questio ipsa per Iudices communium Civitatum, et locorum infra mensem post denunciationem factam cognoscatur, et terminetur sine appellationis obstaculo faciendo. Quod si non fecerint vel infra duos menses a denunciatione non satisfecerint habere debentibus, dominus Potestas operam det, et juvamen recuperare prædicta debita: Intromittendo de bonis dictorum debitorum, ut supra.

De recuperando debitum, vel ablatum extra districtum Veronæ, & de intromissione facienda de bonis debitorum, & hominum deprædantium illius loci. Cap. XLI.

ITEM, quod dominus Potestas pro posse suo operam det, quod omnis persona de Civitate et districtu Veronæ, cui aliquid debetur extra ipsum districtum suum, vel sibi debitum, vel ablatum recipiat, et ei solvatur, et restituatur. Et ipse D. Potestas intromittere teneatur de bonis illorum debitorum deprædantium, et omnium hominum illius Civitatis, seu civitatum, vel castrorum, et burgorum districtus earum, et eorum Episcopatus, et omnium locorum ipsarum Civitatum, et locorum usque ad summam debiti, vel ablati, et expensarum. Et hoc post denunciationem factam rectoribus illarum civitatum, et locorum, ubi depredatio, vel intromissio facta fuerit. Et quod ipsa denunciatio fieri debeat in hunc modum: Videlicet quod dominus Potestas ad voluntatem suam, et ipsorum quibus debeat, Et qui depredationem passi fuerint ad expensas eorum sollicitare, et denunciare debeat Potestati, seu Rectoribus civitatum, et locorum, ut satisfiat hominibus nostræ civitatis, et districtus. Et post denunciationem factam uno mense elapso teneatur facere existimare res intromissas per duos bonos homines, et existimatione facta creditoribus, vel depredatis dare in solum. Si vero bona alicujus personæ nostræ civitatis, et districtus sine denunciatione facta Potestati Veronæ fuerint intromissa, teneatur ad voluntatem illorum, quorum intromissio fuisset, intromittere, et dare licentiam intromittendi de bonis hominum illius terræ, in qua, et super qua intromissio facta fuisset. Et hoc sine denunciatione aliqua, Et dare in solum in modum prædictum.

De emptionibus factis a factoria Veronæ. Quod affectales scripti, intelligantur livellarii. Cap. XLII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona, quæ emisisset olim a factoria Veronæ de bonis ipsius factoriæ, sive dominorum tunc Veronæ; Aut a factoribus, vel procuratoribus eorum ab anno. M. CCCLXXXVII. Re-

retro aliquas terras, domos, seu possessiones in instrumentis, quarum emptionum descripti essent aliqui affictales, seu conductores, ipsarum rerum emptarum; Non possit nec valeat ipsos affictales, seu conductores, vel eorum hæredes, seu successores expellere de ipsis rebus emptis, seu de possessione ipsarum, nec eas ab ipsis auferre ex eo, quod non habeant, seu non ostendant instrumenta conductionum ipsarum rerum. Cum ipsa veritas sit, & habeatur, quod qui scripti erant pro affictalibus ipsarum rerum super libris, sive memorialibus dictæ factoriæ, & inde scripti seu reducti super dictis instrumentis dictarum emptionum sint, & habeantur, ut veri emphitheotæ, & veri conductores ad imperpetuum, sive ad majus tempus. Et habere, seu habere posse jus in ipsis rebus, sicut habere possunt emphitheotæ, seu conductores ad imperpetuum, sive ad majus tempus: Ita quod ipsæ res ipsi affictalibus, seu conductoribus neque eorum hæredibus, seu successoribus auferri non possint. Et ad locationes ad renovandum expresse faciendas de ipsis rebus, dicti emptores dictis conductoribus totaliter teneantur. Sed nec etiam ipsi affictales, seu conductores, vel eorum hæredes, & successores possint, nec valeant eas relaxare, seu rescutare dictis emptoribus, nec suis hæredibus, vel successoribus; nisi de ipsorum emptorum, sive eorum hæredum & successorum voluntate processerit. Sed ad fista, seu pensiones solvendas, & locationes ad renovandum expresse recipiendas de ipsis rebus; Et ad omnia alia, & singula, quæ emphitheotæ, seu conductores ad imperpetuum, vel ad majus tempus tenentur locatibus suis, totaliter teneantur, & obligati sint; licet super dictis libris factoriæ, & in dictis instrumentis emptionum non fiebat, nec fiat mentio, quod ipsæ res eisdem affictalibus, seu conductoribus, vel eorum præcessoribus, aut auctoribus fuerint locatæ, ad renovandum: Et non obstante etiam quod dicti libri, super quibus descripti erant dicti affictales, non reperiantur. Et hoc non habeat locum, nec habere intelligatur in illis venditionibus, in quibus non sunt descripta hæc verba, SALVO JURE CONDUCTORIS. Et quod omnes, & singulæ venditiones factæ per judicem & militem procuratorem communis Veronæ, vel alterum eorum de bonis alicujus personæ sub prætextu alicujus crediti dictæ factoriæ, vel dictorum dominorum, de quibus consent publica, & autentica instrumenta valeant, & teneant. Et idem intelligatur de omnibus venditionibus, donationibus, permutationibus, & alienationibus ejuscumque conditionis factis per factoriam Veronæ, sive per dominos de Scala, seu successivè per dominum Comitem virtutum, sive ejus, vel eorum procuratores, aut factores, & factorio nomine pro eo, vel eis. Et quod dominus Potestas, ejusque Judices, & officiales ipsos tales emptores, vel eorum hæredes in dictis talibus bonis emptis manteneant, & defendant, & omnibus conquerentibus, seu conqueri volentibus audientiam denegare debeant; & hæc omnia non obstantibus aliquibus Statutis in contrarium loquentibus.

C

Com.

Communia villarum teneantur laborare terras in sua pertinentia sitas si domini earum iusta causa non anderent accedere . Cap. XLIII.

SI aliquis civis Veronæ haberet aliquas terras , seu possessiones in aliqua Villa , vel loco districtus Veronæ , ad quem accedere non auderet , seu in ipso secure manere sorte timore alicujus sui inimici , vel aliqua alia iusta de causa ; vel forte non inveniret in ipsa villa , vel loco , in quo sunt dictæ possessiones , qui eas vellent laborare timore , vel amore alicujus habitantis in ipsa villa , vel alibi , vel alia qualibet iusta de causa : Statuimus quod tunc commune illius villæ teneatur , & debeat expensis illius , cujus sunt dictæ possessiones , & terræ , facere eas bene coli , & laborari , & fruges colligi & conduci Veronam ad domum habitationis dicti domini , si inde dictum commune ipsius villæ , & loci fuerit requisitum . Sub pœna , cen. fol. de bonis propriis , massarii , & x. lib. de bonis communis illius villæ , & loci . Et ad refectionem damni & interesse illi , vel illis , quorum , vel cujus erunt dictæ possessiones , Nihilominus condemnatur totiens quotiens fuerit contrafactum .

De uno bono massario sibi eligendo per singula communia villarum , & aliter ipsa communia & quilibet de ipsis communibus pro dicto massario teneatur . Qui etiam intelligatur esse syndicus sui communis .

Cap. XLIV.

COMMUNIA villarum , & locorum singula teneantur , & debeant eligere unum bonum massarium qui bene attendat , & obediat , & non discipet pignora in suis manibus consignata ; & si aliter fecerint , teneantur ipsa communia , & homines ipsorum communium ad debita pignorum . Et de prædictis possit in solidum realiter ipsa communia , & singuli de communitatibus conveniri , nec liberentur nisi debitorem ad carceres communis Veronæ conduxerint , vel pignora designata conduxerint in manibus massarii pignorum Veronæ . Quo facto ipsa communia , & homines liberentur , & ulterius molestari non possint . Et in omnibus casibus prædictis dicti homines , & communia regressum habeant realem , & personalem contra debitores , quorum prætextu fuerint molestati , etiam si regressus de facto non fuerit datus ; & quilibet massarius pro suo nuncio teneatur . Qui etiam massarii sint , & intelligantur esse suarum communitatum syndici ad lites ad agendum , & defendendum ,

De una securitate generali facienda per massarios villarum in principio regiminis domini Potestatis. Cap. XLV.

ITEM, quod omnes massarii, & communia villarum teneantur, & debeant in principio regiminis domini Potestatis, videlicet infra mensem, facere bonam, & idoneam securitatem pro eorum villis, secundum qualitatem, & quantitatem villarum coram domino Potestate Veronæ, scribendam per Cancellarium communis de attendendo, & observando omnia præcepta domini Potestatis, & suorum Judicum, & officialium, & de emendando damna & robarias, quæ fierent in eorum villis, & pertinentiis; Et de non acceptando, nec permittendo in eis ad totum suum posse, aliquos rebelles Illustrissimi nostri domini, nec banitos communis Veronæ, nec barros: Immo potius de capiendo illos & omnes alios malefactores, & conducendo illos in fortiam domini Potestatis pro posse suo. Et quod dictæ securitates sint generales, & durent per unum annum. Et quod Judices, & notarii, & ceteri officiales communis Veronæ non possint, nec debeant accipere alias securitates a dictis communibus, seu dictis suis massariis pro ipsis villis. Et quod D. Potestas teneatur facere attendi, & observari omnia prædicta, & admonere in primo mense sui regiminis omnes suos Judices, & officiales, quod aliam securitatem a dictis communibus non accipiant. Et si quis iudex, seu notarius, sive quispiam alius officialis contrafecerit, solvat pro una quaque centum sol.

Quod communia villarum nullam faciant adunantiam, viciniam, sive consilium, nec datiam imponant sine licentia sui Vicarii. Cap. XLVI.

ITEM, quod aliqua communia, & homines districtus Veronæ non audeant, nec præsumant aliquam facere adunantiam suorum hominum, neque viciniam, sive consilium, sine licentia sui Vicarii, ad hoc, ut ipse possit interesse, vel suum notarium mittere: & communia, quæ contrafecerint, cadant in pœnam libr. xxv. Et massarius, aut alius, qui vocavisset, aut vocari fecisset viciniam, sive consilium cadat in pœnam lib. x. pro quoque. Et quod ipsa communia similiter non possint aliquam datiam ponere sine licentia ipsius Vicarii. Aliter autem imponentes, vel exigentes cadant in pœnam x. libr. denariorum pro quoque, quarum pœnarum tertia sit accusatoris, & tertia ipsius Vicarii, Et alia tertia Cameræ Illustrissimi nostri domini. Et ubi non sit accusator illa tertia veniat in commune Veronæ.

*De juratis, & rasoneriis contratarum, & securitate ipsorum
juratorum. Cap. XLVII.*

IN principio cujuslibet anni dominus Potestas compellere debeat contratas, seu homines contratarum civitatis, & burgorum Veronæ facere in una quaque contrata unum, seu duos juratos secundum qualitatem, & quantitatem dictæ contratæ, qui pro dicto anno non habeant, nec faciant jurariam alterius alicujus contratæ: Sub pœna centum soldorum pro quoque jurato contrasaciente, exigenda per provisores communis. Et similiter duos rasonerios, quorum omnium electio fieri debeat in publica vicinia per eum modum, & formam, & ad illud salarium pecuniarum certum, & quantitatem determinatam, secundum, quod homines vicinæ fuerint in concordio, seu major pars vicinæ, aut hominum ipsius contratæ. Qui jurati, & rasonerii, ex quo facti fuerint debeant facere, & exercere negotia suæ contratæ, quæ pertinent, seu pertineant ad officium jurariæ, & rationariæ. Et durare debeant per unum annum. Sed quilibet jurati contratarum infra unum mensem, postquam electi fuerint, teneantur, & debeant facere unam bonam, & Idoneam securitatem coram domino Potestate Veronæ de bene custodiendis, salvandis, & non baratandis pignoribus, quæ in eorum manibus fuerint per viatores communis Veronæ designata, aut aliter ad eorum manus ex suo officio pervenerint; sub pœna centum solidorum denariorum pro quoque, exigenda per provisores communis. Et nihilominus dictam securitatem præstare teneantur.

De gastaldionibus misteriorum. Cap. XLVIII.

UNICUIQUE misterio liceat eligere, et accipere sibi gastaldionem, quem voluerit, qui sit de suo misterio, & qui exerceat illud misterium, & nullum alium possit eligere, nec debeat, qui non exerceat illud, pro quo electus fuerit. Ita tamen, quod ille, qui fuerit electus gastaldio, habere debeat triginta annos, vel ultra; Et steterit civis Veronæ per quinque annos. Et electores, qui contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerint, puniantur pro quolibet electore, & qualibet vice in x. libr. Quod si electus receperit gastaldiam, puniatur in cen. sol. Et perdat ipsum officium. Et quod quilibet qui fuerit gastaldio alicujus misterii, sive artis cessare debeat a gastaldia ipsius misterii, & artis, & qualibet alia gastaldia alterius misterii, seu artis per biennium. Et quod quicumque fuerit gastaldio pro uno misterio, non possit, nec debeat aliquo modo, vel casu, vel ingenio eodem tempore esse gastaldio alicujus alterius misterii. Et quod nullus de masnata, vel natus ex non legitimo matrimonio possit esse gastaldio alicujus misterii.

De

*De misteriis, & conviviis in suis veteribus consuetudinibus manutenuendis,
& de monopolis non faciendis. Cap. XLIX.*

ITEM, quod misteria, & convivia, & quod ad misteria pertinent si ne fraude facta, in suis veteribus consuetudinibus, hinc retro habitis, debeant manuteneri, & conservari, facta, et confirmata cum præsentia Vicarii, vel Consulum domus mercatorum Veronæ. Et quod dominus Potestas Veronæ, ac dicti Vicarius, & consules domus mercatorum omnino, & semper debeant prohibere, ne aliquod misterium faciat, vel teneat postam, seu regulam, seu aliquod pactum, vel ordinamentum de non serviendo, vel de non dando alicui de suo ad minus certo pretio, vel aliquod aliud monopolium. Et illud misterium, quod inventum fuerit contrafecisse, vel tenuisse multari debeat in libris quinquaginta denariorum, & plus arbitrio domini Potestatis, seu dictorum Prætorum domus: & totum, quod contra hoc fecisset, sit irritum, & inane.

*Qui voluerit se guadiare sub aliquo misterio, non cogatur solvere
ultra fol. LX. Cap. L.*

ITEM, pro augmento misteriorum; Statuimus, quod aliqua persona, quæ voluerit se guadiare sub aliquo misterio, seu arte, non possit exigi per gastaldionem sub quo se guadiabit ultra sexaginta sol. Veronen. parvorum pro dicta gaudatione. Et quod gastaldio, & massarius dictæ artis, qui contrafecerit puniatur pro quolibet & qualibet vice in duplum. Et ille, quem recipere noluerit, nihilominus possit dictum misterium exercere. Et de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem.

HÆC SUNT STATUTA CONSILIORUM Civitatis Veronæ.

*De auctoritate Consilii duodecim, & quinquaginta, cum domino
Potestate. Cap. LI.*

QUOD Communitas Veronæ solita antiquis temporibus regi per Consilium xv. ancianorum, & lxxx. ac non unquam quingentorum deputatorum, deinceps sub Illustriss. nostro dominio Vener. more nostri temporis solito regatur, & gubernetur per dominum Potestatem cum consilio xij. & l. ad utilia communis deputatorum. Quod consilium omnimodam habeat cum domino Potestate in Repu. auctoritatem. Præter quam si domino Potestati videretur in rebus magnis arduis

duis vocandum esse universale consilium totius anni, quod est sex mudæ deputatorum cum dicto consilio. I. Auctoritas autem ipsorum. xij. sit cum domino Potestate: De observationibus Statutorum, & ordinum communis Veronæ; De executionibus provisionum, & partium consilii prædicti. xij. & l.; De defensionibus iurium, & jurisdictionum nostri communis, Ac de aliis Rempu. concernentibus. Præterquam de conferendis officiis; De creandis civibus; De expendendis pecuniis communis, Et de causis in quibus expensâ veniat; De alienandis, vel obligandis, quoque aliquibus iuribus, aut bonis communis, Et de condendis, seu reformandis legibus, aut, provisionibus, vel Statutis; Et describendis aliquibus omnino recommendatis litteris pro aliqua persona, vel universitate. Sed ea jurisdictione & arbitrium sit consilii etiam quinquaginta cum domino Potestate. Et tamen in prædictis exceptatis, xij. deputati officium habeant tractandi, & formandi cum presentia D. Potestatis, vel sui locumtenentis ea, quæ sibi utilia videbuntur, & omnia referendi ad iudicium consilii etiam quinquaginta.

Quomodo consilium eligatur. Cap. LH.

ITEM, quod ad finem cuius libet anni in consilio. xij. & l. per scrutinium, & suffragia sive ballotas eligi debeat ad ultimam mudam xij. deputatorum una additio aliorum. xij. videlicet sex de numero quinquaginta, & sex de extra, & ipsi vigintiquatuor, vel duæ partes ex eis coram D. Potestate, vel suo locumtenente congregati, & iurati de sincera, ac bona consiliariorum electione facienda, & de taciturnitate habenda omnium, quæ de quoquam ibi dicta, & facta fuerint. Facere debeant in nomine Dei consilium. xij. & l. hoc modo videlicet: Ballotari debeant per librum estimi singuli patresfamilias, qui cuiuspiam de dicto consilio vigintiquatuor videantur idonei, sive in eorum defectu filii familias perfectæ ætatis. Et quicumque a duabus partibus fuerit approbatus in electione remaneat. Deligantur postea ex cumulo centum & vigintiduo consilarii per totum annum hoc modo: Videlicet quia incipiendum erit a maiori numero ballotarum, & postea descendendum ad sequentem minorem numerum, & sic deinceps per ordinem, donec completus numerus consiliariorum habeatur. Sed in eo numero ballotarum, in quo consilium veniet esse completum, si semper præponantur, qui eo anno de consilio non fuerunt. Et si ipsi, qui de consilio non fuerunt, non impleverint adhuc consilium, tunc de aliis ejusdem numeri ballotarum paribus D. Potestas eligere possit quos voluerit ad complendum: distribuantur autem hoc ordine, quid illi, qui fuissent de. xij. deputatis, debeant collocari in numero quinquaginta, ita ut ab officio duodenario vacent per unum annum. Et fieri debeant sex mudæ xij. deputatorum, præstantium virorum bene intelligentium de regimine civitatis, quarum quælibet habeat unum juristam de collegio; Quæ
ma-

maxime inter alios, quos provisores communis conducere vellent in causis communis patrocinium suum præstare teneantur. Et ibi tunc forciantur, quamnam sit prima, quæ secunda, & sic de aliis, & quælibet per suum bimestre faciat officium, in cuius fine tres ex omnibus ipsius veteris forciantur, vel eligantur per D. Potestatem, qui intrent, & serviant etiam in muda sequenti, & sic de aliis pro informatione novorum. Sed habeatur respectus, quod in qualibet muda non sit ultra quam unus de una familia, sive agnatione. Et similiter etiam in numero l. non sit ultra quam unus alius.

Reformatum per Ducales litteras datas xxx. Decembris. M. CCCC. LV. Quod fiat per consilium totius annis a tribus partibus supra. Et additum quod parentales exeant de consilio in ballotando per partem captam, ix. Januarij. M. CCCC. LVI.

De juramento consiliorum. Cap. LIII.

CIVITAS illa iustissime ordinata est, ubi quisque proprios nescit affectus. Propterea Statuimus, quod quinquaginta deputati, & similiter quælibet muda duodecim deputatorum prima vice, qua congregantur coram D. Potestate jurare debeant ad sancta Dei evangelia bene & fideliter consulere secundum Deum & bonam conscientiam suam honorem, & proficuum status Illustr. nostri domini, & Reipu. Veronensis, Et secretum habere, ac tenere, quicquid per ipsum dominum Potestatem de silentio fuerit impositum.

De vocando & congregando consilio. Cap. LIV.

ITEM, quod consilium xij. deputatorum vocari, & congregari debeat omni die, si fuerit expediens ad præsentiam D. Potestatis, vel sui locumtenentis pro tractandis de emergentibus Reip. negotiis. Consilium vero. xij. & l. vocari & congregari debeat regulariter omni die veneris, & quotiens opus videbitur cum licentia semper, & præsentia prædicta.

Additum die xx. Martij M. cccc. liij.

Quod nemo de xij. deputatis se absintet a civitate. Cum in xij. ad utilia deputatis sit omne principium omnisque forma rerum tractandarum, vadit pars, quod de xij. deputatis, Quilibet per tempus bimestre suæ mudæ venire, & stare debeat firmiter in civitate. Et nullus ex dicto numero, in quo etiam tres de veteribus adjuncti intelligantur, præsumat de ipsa civitate recedere sine scientia provisorum communis, & licentia Magnifici domini Potestatis. Sub pœna unius ducati pro quoque, & quaque vice, exigenda per provisores: Ut per talem absentiam & difficultatem habendi, quando expedit legitimum numerum, facta nostri communis non transeant sicut sæpe accidit, in sinistram. Sed & Magnifici Rectores nostri possint
eos

eos ad omnia sua mandata coram se habere . Capta de ballotis . xxvij. pro xvij. contra.

De pena consiliarium non venientium ad consilium . Cap. LV.

ITEM, quod quilibet de consilio monitus per viatorem ex parte domini Potestatis, vel provisorum communis Veronæ personaliter, vel ad domum, si tempore admonitionis erat in Civitate venire, & esse debeat ad consilium ad horam sibi deputatam; vel saltem ad sonum campanæ gröffæ. Et inde non recedere sine licentia domini Potestatis, vel sui locumtenentis. Sub pœna in utroque prædictorum x. solidorum pro quaque vice applicanda officio provisorum in communi.

Reformatum, & additum per consilium die . xvij. Septembris. M. cccc. lrv.

Ad sonum campanæ marangonæ pulsandæ demum extenso sono ad cordam per unum quartum horæ, postquam pulsata fuerit campana minor bis ad bottos, & postea grossa etiam ad bottos.

Qualiter debeat arengari, & dari partita in consilio, & quot voces sufficiant ad capiendâ partita. Cap. LVI.

ITEM, quod nemo debeat concionari, seu arengare in consilio . xij. & l. nisi ad rengeriam. Et quod nullus ad rengeriam debeat arengare, vel consilium dare, nisi super his capitulis, quæ propofita fuerint in consilio per dominum Potestatem, vel suum locumtenentem, vel per provifores communis, aut alterum ex eis, vel per consilium . xij. deputorum, aut aliquem ex eis, cum licentia semper dicti domini Potestatis, vel sui locumtenentis, sub pœna . xx. solidorum, pro quolibet & qualibet vice. Et quod partitum debeat poni secundum dicta concionantium super propofitis in ipso consilio; Et non super aliis non propofitis. Et quod dominus Potestas, seu aliquis de prædictis dans partitum in dicto consilio xij. & quinquaginta, debeat ea partita dare voluendo, & revolvendo, replicando, & expressando partitum, sicut prius fecerat imponendo. Et quilibet de ipso consilio possit libere super ipso partito suam dicere opinionem. Et quod illa partita valeant, teneant & observentur, ac executioni mittantur, quæ cum præsentia & auctoritate domini Potestatis, vel sui locumtenentis capta, & deliberata fuerint per majorem partem consilii tunc præsentis, dummodo in ipso consilio sint duæ partes de tribus partibus præsentis. Nisi partitum esset de creandis civibus; De expendendis pecuniis communis; Et de causis in quibus expensâ veniat; De alienandis, vel obligandis, quomodolibet aliquibus juribus, aut bonis communis; Et de condendis, seu reformandis, abrogandis, vel derogandis legibus, aut provisionibus, vel Statutis; Et similibus præjudicantibus, aut præjudicare volentibus communi

Vc.

Veronæ. In quibus singulis partitis capiendis, & deliberandis concurrere oporteat duas partes de tribus partibus præsentium in dicto consilio: Intelligendo, quod in eo interesse debeant similiter duæ partes omnium de dicto consilio xij. & l.

De dandis secreto ballotis: Et quod quilibet ballotandus exeat tunc de loco consilii. Cap. LVII.

ITEM: Et unusquisque de secreto ponens ballotam pro aliqua re tractanda, & concludenda in consiliis communis Veronæ teneatur, & debeat ponere manum in ambobus bussolis, & mittere ballotam secretam. Sub pœna solidorum xx. denariorum, pro quoque & quaque vice, applicanda communi Veronæ officio Provisorum. Et ut omnes ampliorem licentiam habeant dicendi, & libere facienda parere suum. Quod unusquisque, qui de cætero in consilio fuerit ballotandus si fuerit in consilio debeat exire de loco consilii pro tempore, quo ballotabitur, & postea ingredi.

Additum die nono Januarij. M. cccc. lvi. per consilium.

Quod quemadmodum Illustrissima D. nostra per suas litteras cum consilio rogatorum datas. xxx. Decembris decrevit; quod in electionibus consilii Vicariatuum, & Potestatarum, quando quisque ballotabitur, exeat de consilio non solum, qui sunt de familia ballotandi, sed etiam ascendentes, & descendentes per lineam maternam, & germani, consanguinei, socii, generi, & sororii: Ita hoc ipsum servetur etiam in electione aliorum quorumcunque officiorum nostri communis: Adeo quod qui exire debuerit & non exiverit, cadat in pœna solidorum decem statim exigendam per Provissores; & ballotatio facta illi ballotato non proficit: Intelligendo de familia, idest de illa agnatione, sive de nominatione Casadz.

Additum. xx. Februarii. M. cccc. lviii.

Ut etiam nepotes pro auunculis, & auunculi pro nepotibus exeat.

Quod nulla persona, qua non sit civis Veronæ, & qua non facit publicas factiones possit esse de aliquo consilio vel officium habere, & qui intelligantur cives. Cap. LVIII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona non possit esse de aliquo consilio, nec habere aliquod officium publicum a communi Veronæ, sive eo uti in Civitate, vel in villis districtus Veronæ, nisi sit Civis Veronæ origine, vel fuerit ex privilegio per quinquennium, & faciat cum communi Veronæ publicas factiones, & sit de jurisdictione communis Veronæ, vel steterit, & habitaverit in Civitate Veronæ, ipse vel ejus Majores per decennium & de præseni, faciendo, & subeundo one-

D

ra &

ra & factiones cum communi Veronæ per dictum tempus; quo casu etiam talis intelligatur esse Civis, nisi esset rusticus seu de villis Civitatis Veronæ. Et si eligeretur aut poneretur de aliquo consilio, aut ad aliquod officium exercendum, electio nihil valeat ipso jure, & elector communi Veronæ in centum solidis puniatur per Provissores communis exigendis.

Ne Clericus aliquod officium vel munus publicum habeat. Cap. LIX.

NE Clerici negotiis secularibus se immisceant, Statuimus quod aliquis clericus seu persona Ecclesiastica habere non possit aliquod officium in communi Veronæ, sive in aliqua villa; Si modo alius in villa Notarius fuerit, qui exercere possit officium notariz: nec esse in villa loco Judicis vel pro Judice, seu aliquo alio officio; & specialiter non possit esse Advocatus, Judex ordinarius, delegatus, seu Consiliarius, Procurator, Curator, Sindicus, nisi esset pro se, vel Ecclesia sua, vel Collegio; Nec Arbitrator seu Arbitrator in aliquibus causis, seu questionibus civilibus, vel criminalibus, ordinariis vel extraordinariis, nec aliquo modo alterius nomine esse in causa, coram domino Potestate Veronæ, Judicibus, seu consulibus communis Veronæ, vel aliquibus aliis officiis, seu officialibus communis Veronæ; Nec esse in matricula & bussolis Judicum, sive Advocatorum communis Veronæ: & si qui sunt incontinenti, tollantur, nec possint aliquod officium habere in communi Veronæ; & si quid per eos vel aliquem eorum contra aliquod prædictorum factum fuerit, non valeat, nec teneat ipso jure.

HÆC SUNT STATUTA CIVILITATUM.

De modo supplicandi & creandi Cives. Cap. LX.

QUICUNQUE voluerit civis Veronæ creari, porrigere tenetur in scriptis domino Potestati, & Consilio xij. & quinquaginta deputatorum supplicationem de dicta civitate & de toto eo, quod proponere & petere intendit. Et quod tunc dicta supplicatio duobus de numero xij. deputatorum fortiendis, committatur ad informandum, & referendum una alia die in ipso consilio. Quibus duobus tunc deferri debeat juramentum de integra formatione referenda. Et cum ipsi informatores suam fecerint relationem, Tunc dicta supplicatio iterum legi debeat, & super ipsa poni partitum ad ballottas. Pro quo si fuerint duæ partes trium partium, dicta supplicatio sit & intelligatur admissa, præterquam si dictus supplicans fuerit rusticus Veronensis, & tunc oporteat habere tres partes quatuor partium dicti consilii, & si aliter fieret

fieret ulla civilitas ipso jure non valeat: intelligendo quod supplicatione civilitatis semel facta & commissa & relata ut supra, & reprobata, non possit nec debeat talis supplicans usque per quinquennium pro ipsa civilitate audiri. Et si aliter fieret ipso jure non valeat.

De honorantia civilitatis. Cap. LXI.

ITEM Statuimus, quod quælibet persona, quæ obtinuerit & creata fuerit civis Veronæ secundum formam supradicti Statuti, solvere teneatur communi Veronæ ad officium Provisorum, si fuerit forensis, quinquaginta libras denariorum, Et unum ducatum Cancellario communis pro privilegio; Et si fuerit de rusticis Veronensibus, Centum libras & duos ducatos Cancellarios communis, & hoc infra unum mensem proximum: Aliter autem dicta civilitate non gaudeat donec solverit. De quibus quidem honorantiis non possit fieri donum, gratia, vel remissio. Et si Cancellarius communis daret privilegium civilitatis alicui in forma, non soluta prius officio Provisorum honorantia prædicta, illam de suo proprio solvere teneatur, habendo regressum contra personam creatam civem.

De juramenta & securitate civium creatorum. Cap. LXII.

ITEM, quod quælibet persona de novo creata civis Veronæ secundum formam, supradicti Statuti, incontinenti jurare teneatur in manibus domini Potestatis fidelitatem, honorem, & proficuum Illustrissimi nostri domini Venetiarum, & communis Veronæ, & infra mensem se facere estimari in communi Veronæ per Provissores communis cum consilio xii. deputatorum. Et idonee satisfacere pœnes Cancellarium communis de attendendo pro estimo suo factiones & onera cum communi Veronæ, sicut alii cives faciunt per decennium; & si ante prædicta Cancellarius communis daret privilegium civilitatis in forma alicui, teneatur de suo proprio solvere in communi, habendo regressum contra personam creatam civem.

Quanto tempore stare debeant cives ex privilegio creati ad habendum de officiis. Cap. LXIII.

ITEM, quod aliqua persona creata civis ex privilegio, non habeat nec habere possit habilitatem ad honores & officia, qui, & quæ in communi Veronæ conferuntur, nisi post quinquennium, & quilibet de prædictis, qui ante dictum tempus aliquod officium, seu beneficium communis acceptaret, condemnatur communi Veronæ in duplo omnis salarii & emolumenti, quod in dicto officio percepisset, exigenda per provissores communis.

*Quod rustici creati cives teneantur habitare in Civitate cum sua massaria
& familia Cap. LXIV.*

ITEM, quod quilibet persona de districtu Veronæ creata Civis ex privilegio teneatur & debeat ipsa & singuli descendentes sui firmiter stare & habitare cum sua massaria & familia in Civitate Veronæ, sicut alii cives faciunt, & abstinere sese in totum ab operibus rusticianis. Sub pœna quinquaginta librarum pro quovque & quaque vice applicanda communi Veronæ, exigenda per provisos, Et privationis omnis civilitatis in æternum. In quas pœnas ipso jure, & ipso facto incurrisse intelligatur. Et tunc nihilominus dicta talis persona solvere, & attendere teneatur, deinceps durante dicto estimo, omnia singula onera & sactiones civitatis cum Civitate, & muris cum rure, unde illa fuerat assumpta & exempta. Possit tamen dicta talis persona pro suis recoltis ire ad standum in villa a festo S. Barnabæ da mense Junii usque ad festum Sancti Martini de mense Novembris, & non ultra, abstinendo semper sese a quibuscunque operibus rusticianis sub pœna prædicta.

*Quod quilibet rusticus creatus Civis teneatur sibi acquirere domum
in civitate usque ad unum annum Cap. LXP.*

ITEM, & quilibet persona de districtu Veronæ assumpta, & creata, Civis Veronæ teneatur & debeat usque ad unum annum proxime futurum, fabricasse sibi, vel fabricatam sibi acquisivisse in Civitate Veronæ, seu burgis unam domum de muro, solariis & cupis, in qua cum tota sua familia, & massaria stet & habiter continue secundum formam Statuti proxime superscripti. Quod si non fecerit cadat in pœnam quinquaginta librarum denariorum pro omni anno, quo destiterit fabricasse, vel acquisivisse, ut supra, exigendam per provisos communis; & quod interea dicta civilitate non gaudeat.

*De immunitate forensium ad Civitatem venientium, & de
stipendiariis, Cap. LXXI.*

ITEM, Statuimus, quod quilibet forensis bonæ opinionis, & famæ, amicus, & fidelis Illustrissimi nostri domini & communis Veronæ secure venire possit ad standum & habitandum in Civitate Veronæ seu burgis, & habere debeat exemptionem sive immunitatem ab oneribus datis & sactionibus Civitatis Veronæ usque ad quinque annos a die, quo primum venerit connumerandos, si se infra mensem coram domino Potestate præsentaverit, & ejus præsentationis ac immunitatis litteras acceperit: Excepto eo, quod solvere teneatur pro terris, & possessionibus eidem
per

pertinentibus jure domini, vel quasi, directi, vel utilis sicut alii cives faciunt; Et quod teneatur & compellatur subire, facere & solvere omnia onera civilia in contrata, in qua repertus fuerit habitare, sicut alii sui vicini faciunt. Exceptis stipendiariis Illustriissimi nostri domini, qui habeant, & habere debeant immunitatem ab oneribus, & factionibus civitatis, præterquam pro bonis, quæ in ipsa Civitate, aut districtu haberent, præter equos & armâ.

HÆC SUNT STATUTA OFFICIORUM COMMUNIS VERONÆ.

*Quæ omnia officia eligantur ad breviam in consilio majori communis
Verona. Cap. LXVII.*

BONUM quanto communius tanto divinius, & æquabilitate nihil in Re-
pub. melius. Propterea Statuimus, quod omnia officia tam ordinaria,
quam extraordinaria, & tam quæ dantur per scrutinium & ballottas in
consiliis, quam non, poni & eligi debeant singulis sex mensibus
ad breviam in consilio majori communis Veronæ. Et quod ad ipsa
brevia quilibet civis ætatis ad minus xx. annorum sustinens onera
& factiones cum communi Veronæ saltem suæ contratæ per
decem annos proxime præteritos posse se facere scribi. Et quando
semel habuerit breve nigrum alicujus officii taxati, ut infra, cessare
debeat & vocari non possit ad ipsa breviam usque ad unum annum, vide-
licet per duas electiones sequentes, postquam habuerit dictum bre-
ve nigrum, & si vocaretur ejus electio non valeat, quæ quidem bre-
via & cronicæ stare debeant juxta solitum prænes gastaldionem, & su-
eristiam venerabilis collegii notariorum. Quilibet vero, cui venerit bre-
ve nigrum de ipsis infrascriptis officiis, habere & percipere possit ac de-
beat ab illo, qui esset in dicto officio per aliquod consilium civitatis
vel collegium notariorum deputatus, vel quem ipse cui venerit breve
idoneum eligere & deputare maluerit in dicto officio, si non fuerit de
illis, quæ per scrutinium & ballottas conferuntur, vel per collegium no-
tariorum deputantur, infrascriptas taxationes prout unicuiquæ eorum as-
scriptum est, quæ tamen decennio in decennium possint per consilium
xij. & quinquaginta secundum temporum; & officiorum condiciones
augeri & minui.

Sex notarii ad banchum domini Potestatis & ejus Vicarii lib. 1. sol.
x. dena. pro quoque.

Sex notarii ad banchum Maleficiorum, sive eorum notariorum, qui
exercent officium.

Duodecim notarii ad banchum Griffonis.

Duode-

- Duodecim notarii ad banchum Regina Leonæ.
- Unus notarius Statutorum.
- Quatuor notarii ad banchum Pavonis.
- Quatuor notarii ad banchum Draconis.
- Quatuor notarii ad banchum Leopardi.
- Quatuor notarii ad banchum Moltoni.
- Unus notarius memorialis.
- Duo notarii concionum.
- Quatuor Milites consules, qui solvant in fine officii.
- Quatuor notarii Dugalium.
- Judex sortium & regularum.
- Sex notarii dationum, vel eorum qui exercent officium.
- Judex Procuratorum.
- Duo Milites procuratores.
- Duo Suprastantes officii bullæ commissionum.
- Unus notarius dicti officii.
- Unus Massarius commissionum, sive condemnationum ex commissionibus.
- Quilibet prædictorum solvere debeat viginti solidos.
- Cancellarius communis.
- Duo Judices dugalium.
- Judex dationum.
- Horum quilibet debeat solvere quadraginta solidos.
- Unus Massarius dugalium.
- Duo notarii sortium.
- Quatuor notarii estimatorum, vel eorum qui exercent officium.
- Laicus estimatorum.
- Duo consilarii Judicis procuratorum.
- Quilibet prædictorum solvat decem solidos.

Quod notarii palatii singulo anno mutantur, & ad tribunalia deputentur per officiales venerabilis collegii notariorum. Cap. LXXIII.

CONFIDENTES de bono & certiori judicio venerabilis collegii notariorum, sive suorum officialium: Statuimus & loco illorum, quibus brevia veniunt officiorum palatii communis, quod qui suo arbitrio facere solent electiones notariorum ad tribunalia, ut plurimum eorundem, qui nunquam vel raro mutabantur, amodo Gastaldio, Sacrista, & Examinatores dicti collegii sint illi, qui vel eorum major pars singulis annis facere debeant electiones & deputationes notariorum debentium ad tribunalia infra scripta servire, & facere officia in actis causarum conscribendam: Et hoc secundum exigentiam loci & ipsorum notariorum sufficientiam: Ita quod ipsi notarii postea omnino vacare debeant per unum annum ab ullo tribunali, ad quod servaverint. Et nihilominus bis in an-

no solvere teneantur sortes ipsorum officiorum juxta taxationes ascriptas illis, quibus brevia ipsorum venerint, perinde ac si ab habentibus illa brevia electi fuissent. Et quod aliquis notarius non possit nec debeat stare nec officium facere ad aliquod tribunal, ad quod non fuerit per modum prædictum deputatus. Sub pena librarum decem pro quolibet & qualibet vice, applicanda pro dimidia cameræ nostri Illustrissimi domini, & pro alia dimidia officio provisorum in communi, & si quilibet de prædictis accusator fuerit, dividatur per tertium. Sed & dominus Vicarius & Judices domini Potestatis, & alii Judices & Judices consules communis Veronæ teneantur & debeant vinculo sacramenti non permittere stare coram se ad acta consilenda aliquem notarium, nisi electum & deputatum ordine superscripto.

Deputationes autem faciendæ sunt infra scriptæ, videlicet.

Ad tribunal domini Potestatis, sive ejus Vicarii Notarii sex.

Ad tribunal Griffonis

Notarii duodecim.

Ad tribunal Reginæ Leonæ non computato. Notario stabili, Statuario; qui duret ad beneplacitum dicti collegii. Notarii duodecim.

Ad tribunal domini Judicis Maleficiorum

Notarii sex.

Ad tribunalia Judicum Consulum, & Consulum Militum communis

Veronæ & Judicis procuratorum. Notarii quatuor pro quoque eorum.

Ad tribunal Judicis fortium

Notarii duo.

In aliis vero locum habeat electio, quam habentes brevia fecerint de aliis idoneis servata mutatione prædicta, & debita vacatione; & si electus non esset idoneus, vel renunciaverit, vel non acceptaverit, quod alius loco sui eligatur per dominum Potestatem cum consilio xii. & l. deputatorum, cadente electore ab electione prædicta.

Additum die xxv. Novembris. M. eccc. lxxviii.

Quoque tres assignentur specialiter & nominatim ad scribendum in casibus mere criminalibus, & alii tres in causis de quasi maleficiis, & illi de quasi non se impendant ullo modo de mero, nec e contra. Sed tamen omnia lucra & emolumenta dicti utriusque membri sint inter ipsos sex communia, & æqualiter inter ipsos sex sicut ex uno corpore dividantur, & proinde sibi constituent massarium unum ex se ipsis super omni perceptione solutionum prædictarum.

De octo consulibus, & eorum officio & salario. Cap. LXIX.

UBI majus est periculum, ibi cautius est agendum. Propterea Statuimus quod in consilio xii. & l. deputatorum Veronæ singulis sex mensibus eligantur octo consules, Quorum quatuor sint Judices de collegio advocatorum, & quatuor alii sint laici boni & idonei. Et quod Judices consules possint cognoscere de qualibet quæstione civili; Laici autem consules possint cognoscere de quæstionibus civilibus non excedentibus

tibus summam, seu valorem quinquaginta librarum. Et quod quilibet consulum prædictorum habere debeat pro suo salario modii anni lib. xx. denariorum Veronensium a Camera Illustrissimi nostri domini. Et quod dicti consules teneantur continue venire ad palatium omni die in quo jus redditur, & stare ad banchas suas secundum quod fuerint deputati a principio campanellæ, quæ pulsatur pro jure reddendo usque ad aliam campanellam, quæ pulsatur, pro curia separanda. Et insuper interesse debeant curiæ condemnationum & in ipsa curia & condemnationibus & absolutionibus vocem habere cum domino Potestate ejus Vicario & suis Judicibus constitutis; & quod dicti consules de precepto domini Potestatis seu Judicis maleficiorum teneantur ire ad villas, & loca districtus Veronæ, quando in aliqua villarum commissum fuerit aliquod maleficium mortis, ad inquirenda maleficia, & ad facienda ea quæ in prædictis fuerint opportuna. Et quod eis satisfiat pro itinere & labore suo de bonis malefactorum per communia hoc modo, videlicet quod usque ad decem milliaria & abinde infra habeant & habere debeant pro quoque unum ducatum auri, & abinde supra usque ad viginti milliaria unum ducatum auri cum dimidio, & abinde supra, quotquot sint milliaria tres ducatos auri omnibus ipsorum judicum consulum, & consulum militum, & cujuslibet eorum expensis. Judex vero maleficiorum, qui cum ipsis equitaverit habere debeat idem salarium & medietatem de pluri. Cæterum in casu mortis quæ casualiter accideret, quod aliquis suffocaretur in aquis vel de alto caderet vel aliter ex se violenta morte periret; accipere possint prædicti consules & judex maleficiorum dimidium ejus quod supradictum est. Nec ultra supradictas quantitates aliquid aliud accipi possit pro expensis, dono, seu aliter. Sub pœna librarum centum cuilibet contrafacienti & qualibet vice, & perpetuæ privationis officii, quod haberet, applicandum pro dimidia Cameræ Illustrissimi nostri domini, & pro alia dimidia officio provisorum in communi. Et si accusator adfuerit dividatur per tertium, & teneatur in credentia. Et prædicta de salario locum non habeant in urbe, nec suburbis. Pro inquisitionibus vero homicidiorum spectantibus Magnifico domino Capiteo Stipendiariorum præfecto loco consulum, quos ipse non habet, equitare debeat judex maleficiorum domini Potestatis, tanquam judex maleficiorum domini Capitanei cum cancellario ipsius domini Capitanei. Qui judex habeat idem salarium, quod supra; Cancellarius vero idem, quod notarius consulum habet. Et hoc de bonis malefactoris tantum; ita quod communia villarum de stipendiariis nullatenus teneantur, nec ultra per dictum Judicem & cancellarium & alium quemcunque accipi possit, quod supra limitatum est. Sub pœna prædicta applicanda ut supra. Et quod dicti consules in principio sui regiminis jurare teneantur coram domino Potestate attendere & observare præcepta domini Potestatis & reddere jus omnibus petentibus secundum leges & bonos mores, & Statuta communis Veronæ, & in con-

condemnationibus & absolutionibus iustum iudicium pro bona sua conscientia secuturos, sub pœna decem librarum denariorum pro quoque & quaque vice, applicanda ut supra.

Interpretatum fuit per consilium die xxvij. Augusti. M.cccc.lvi.

Quod doctores non collegiati non possint eligi milites consules, tanquam qui laici non sint.

Additum die xxvij. Augusti. M.cccc.lxiv. per consilium.

Quod consules curiæ faciant inter se bussolum de cavalcatis faciendis cum D. Iudice maleficiorum: ita quod per sortem ordinariam unusquisque eorum ad quem, & prout fors venerit, equitet cum dicto D. Iudice ad maleficia, sub pœna amissionis unius ducati de suo salario pro quaque vice, qui sibi retineatur in sua bulla, nisi justam habuerit causam approbandam per dominum Potestatem, qui taliter excusatus ponatur in bussolum sortiendus per sequentes vices.

De sex tabellionibus ad banchum maleficiorum Cap. LXX.

ITEM Statuimus, quod sex notarii eligantur, quando dantur brevina in palatio, illo modo & forma, quibus alii eliguntur, & per collegium notariorum deputantur, qui exerceant officium notariz coram domino Potestate, & coram Iudice maleficiorum, & debeant ire cum consulibus vel sine consulibus iussu domini Potestatis vel sui iudicis maleficiorum pro maleficiis inquirendis, tam in civitate, quam extra, qui habere debeant tantundem salarii pro itinere suo prout concessum est consulibus in proximo præcedenti Statuto comprehensis; & hoc locum habeat solummodo in villis: & quod eorum officium duret per annum & non ultra, Et quod aliquo modo stare non possint ad dictum officium, nisi cessaverint per unum alium annum. Et quod dicti notarii post exitum sui officii infra quinque dies debeant præsentasse & dedisse omnia sua acta, processus & quaternos Iudici maleficiorum: sub pœna x. librarum denariorum; qui iudex infra tertium diem post quinque dictos dies, distribuere debeat dictos processus inter notarios subsequentes ad sortem, sub pœna librarum decem denariorum. Item quod nullus notarius debeat sedere ad banchum maleficiorum, qui non habeat ibi officium, sub pœna libre x. denariorum. Item quod nullus notarius maleficiorum anno præcedenti possit esse consul laicus.

De notariis concionum, & eorum officio ac salario. Cap. LXXI.

ITEM Statuimus, quod notarii concionum communis Veronæ vocati antiquitus notarii cameræ communis Veronæ solummodo duo esse debeant, & eligantur in consilio majori, quando dantur brevina in palatio, &

E

depu-

deputentur per collegium notariorum, qui teneantur facere omnia instrumenta ad quæ vocati fuerint, pertinentia communi Veronæ sine aliquo pretio. Et non debeant aliquem scribere in treuga, seu extra treugam communis Veronæ sine mandato domini Potestatis seu ejus Vicarii, vel suorum Judicum, vel Judicum Consulum, vel Judicis procuratorum communis Veronæ; excepto, quod pro debitis & reclamis etiam de mandato Consulum & estimatorum communis Veronæ possint aliquos extrahere de treuga, & ipsos in treugam ponere, secundum quod receperint in mandatis. Et quod dicti notarii concionum teneantur per unum mensem ante exitum sui officii facere duos libros, in quibus scribantur exempti de treuga ab excedendo dictos libros: In uno quorum contineantur exempti de treuga pro maleficiis, & in alio exempti pro debitis & reclamis. Et tres alios libros, in uno quorum scribantur publicationes emancipationum. In secundo publicationes tenutarum, quæ sunt pro ancianis mulierum conjugatarum, videlicet pro exactione suarum dotium constante matrimonio. In tertio vero publicationes alienationum, quæ per Statutum solent publicari; & unum alium librum omnium credituum exemptionis de treuga, ac etiam unum librum treugarum sive bannorum. Qui libri semper maneant ad cameram ipsis notariis deputatam. Et in exitu eorum officii dictos libros suis successoribus debeant consignare; Ita quod continue debeant in camera permanere. Et teneantur singulos dies juridicos per ordinem notare in libro membrano, per quem librum dies juridici comprobentur, vel per cartam autenticam inde sumptam, sicut per librum, qui hodie fit & tenetur ad banchum juris domini Potestatis. Et illud idem intelligatur de generali locatione placitorum, ad hæc ut volentes possint habere copiam de omnibus prædictis; & quando extrahunt aliquem seu aliquos de treuga pro aliquo seu aliquibus debitis, debeant scribere in libro, pro quibus debitis, & quantitatem debiti, seu debitorum, & ad petitionem quorum ea facta fuerint, & quod prædicti notarii habere & percipere debeant a camera Veronæ duodecim libras denariorum Veronensium pro eorum salariis pro quoque. Et si fecerint instrumenta alicui personæ vel universitati percipere possint de condemnatione centum librarum, & abinde supra cujuscunque conditionis, triginta solidos Veronenses, & non ultra; & a centum libris infra usque ad l. libras, xv. solidos; Et a l. libris infra, quinque solidos, etiam si plures fuerint condemnati in eadem condemnatione. De absolutionibus autem possit accipere quinque solidos, etiam si plures de eodem negotio fuerint absoluti. Et prædicta locum habeant in absolutionibus & condemnationibus, quæ sunt per dominum Potestatem de voluntate curiæ absque consilio sapientum. De condemnationibus autem & absolutionibus, quæ sunt per ipsum dominum Potestatem de consilio sapientum extra curiam, possint percipere & habere medietatem ejus, quod habere debent consiliarii; & pro pretiis antedictis dicti notarii faciant, & dent petentibus dicta instrumenta condemnationum & absolutionum. Si autem

abso-

absoluti dicta instrumenta absolutionum non peterent, tunc dicti notarii habere debeant duos solidos. Item accipere possint dicti notarii quatuor solidos pro extrahendo de treuga homines seu personas pro debitis & reclamis, etiam si plures essent exempti & obligati pro uno debito, & si fuerit autenticatum sex solidos. Item solidos sex pro quoque posito in treuga pro maleficio & debito. Et quod si plures essent, qui ponerentur in treuga pro uno maleficio & debito, sive pro uno debito dicti notarii non possint, nec debeant plus recipere: Exceptis positis in banco pro homicidio vel alio delicto, unde quis deberet damnari ad mortem, de quibus accipere possint viginti solidos & minus, inspecta qualitate personarum & conditione facti. Item tres solidos de treuga, & carta treugæ de illis, qui sunt extra treugam communis Veronæ usque ad summam l. librarum a quolibet petente, & abinde supra usque ad centum lib. quinque solidos; & a centum lib. supra cujuscumque quantitatis sit, & quacumque de causa x. solidos. Item tres solidos de carta dierum juridicorum autenticata pro quoque mense. Item v. solidos de carta publicationis tenutarum, venditionum, donationum, & aliarum alienationum, & quarumcunque aliarum publicationum: Salvo, quod si continerent in se plures petias terrarum, sive res, sit arbitrio iudicantis. Et quod notarii talearum, nec aliqui alii possint, nec debeant de prædictis sententiis latis in concione facere instrumenta, pœna sexaginta solidorum pro quoque contrafaciente & quaque vice.

Quod notarii non vendant, nec permutent officia.

Cap. LXXII.

ITEM Statuimus, quod nullus notarius, nec alius officialis communis Veronæ ordinarius vel extraordinarius possit vendere neque permutare, neque aliter dare suum officium, sed per seipsum facere teneatur: Salvo Statuto præcedenti posito sub rubrica; Quod notarii singulo anno mutentur. Et si quis contrafecerit, puniatur in libris xxv. applicandis pro dimidia Cameræ Illustrissimi nostri domini, & pro alia dimidia communi Veronæ officio provisorum. Et si accusator fuerit per tertium dividatur: Et insuper dictus talis tabellio cadat ab officio.

Quod electi ad officia teneantur ipsa personaliter exercere.

Cap. LXXIII.

ITEM Statuimus, quod quicumque deinceps electus fuerit in aliquod officium ordinarium vel extraordinarium communis Veronæ, illud personaliter debeat exercere, & non per interpositam personam ullo modo, vel ingenio; nec se ab illo absentare sine licentia domini Potestatis: Sub pœna amissionis salarii, si fuerit de habentibus salarium, & privati-

E 2

tio-

tionis ab officio, & decem librarum denariorum, & plus arbitrio domini Potestatis cum consilio xii. deputatorum, applicandarum pro dimidia cameræ Illustrissimi nostri domini, & pro alia dimidia communi Veronæ officio provisorum, & si accusator fuerit per tertium dividatur: & quod nullus possit vel debeat stare ad aliquod officium exercendum, nisi electus fuerit ad illud secundum ordines; Sub pœna xxv. librarum pro quolibet contrasfaciente. Et tantundem pro quolibet acceptante, volente, & substinente ipsum sic stare ad officium ad quod electus non fuerit, applicandam ut supra.

*Quod officialis teneatur esse & stare ad sua officia omnibus diebus
& horis debitis. Cap. LXXIV.*

ITEM Statuimus, quod omnes & singuli officiales communis Veronæ, tam qui eliguntur ad brevvia palatii, vel deputantur per collegium notariorum, quam qui eliguntur per consilia civitatis esse debeant omnibus diebus, & horis debitis ad sua officia, & ea sollicitare & exercere cum diligentia quantum convenit: Sub pœna cuique non reperto ad suum officium decem solidorum pro-quaque vice, sive appointatura, exigenda per provisos communis, qui per se vel per fidelem officialem suum de hoc esse debeant omnibus diebus, & horis solliciti inquisitores: Non derogando per hoc Statuto proxime præcedenti.

*Quod nullus intret officium, sine juramento præstito & litteris
domini Potestatis. Cap. LXXV.*

ITEM Statuimus quod aliquis qui fuerit electus ad aliquod officium de his, quæ conferuntur in consilio xii. & l. deputatorum, aut xxiv. intrare illud non præsumat sine debito juramento prius præstito secundum ordines super dicto officio, coram domino Potestate in actis cancellarii communis, & sine litteris domini Potestatis de dicto officio ab ipso cancellario scriptis. Et si quis contrasfecerit, non valeat quod fecisset, & cadat ob officio, aut solvat xxv. libras denariorum arbitrio domini Potestatis, & nihilominus dictum juramentum præstare, & litteras accipere teneatur; & quilibet sic acceptans, volens, aut substinens ipsum cadat in pœnam librarum x., quarum pœnarum dimidia sit cameræ Illustrissimi nostri domini, & alia dimidia officio provisorum in communi.

De Cancellario communis eligendô. Cap. LXXVI.

MUNUS cancellariæ communis Veronæ propter summam tum personæ, tum rei ipsius importantiam & diuturnitatem, speciali nota dignum est: Et eo quidem magis, quo illud est cum cancellaria domini Potestatis uni,

unitum. Propterea Statuimas, quod cum bona semper & matura deliberatione fieri debeat electio de viro, qui sit de collegio notariorum Veronæ, & civis originarius Veronæ, ipse & pater ejus, bonus, prudens, & doctus, & in arte dicendi peritus, & in primis fidelis ad statum Illustrissimi nostri domini, & ad commune Veronæ, & hoc in consilio xij. & l. ad utilia communis Veronæ deputatorum cum presentia domini Potestatis; in quo consilio sint ad minustres partes de quatuor partibus per scrutinium & ballottas, & qui plures habuerit ballottas, dummodo habeat duas partes presentium in dicto consilio, ille sit cancellarius communis ad beneplacitum communis Veronæ duraturus, sicut est de presenti Silvester de Landis ejusmodi cancellarius noster, & processores sui loco illorum duorum, qui antiquo vocabantur notarii intus domini Potestatis, seu dictatores; de cuius cancellarii electione confirmanda per Illustrissimum nostrum dominum detur eidem Illustrissimo dominio notitia per dominum Potestatem. Qui cancellarius eligere & tenere sibi debeat unum bonum & fidelem ac expertum coadjutorem notarium, & civem originarium Veronæ, & accipere cum cancellario domini Potestatis solutiones scripturarum secundum limitationem factam per Statutum communis Veronæ positum in secundo libro, & secundum bonos mores & laudabiles consuetudines cancellariæ, ubi Statutum non disponit.

De duobus provisoribus communis eligendis, qui etiam sint
Sindici.. Cap. LXXXII.

ITEM Statuimus, quod duo cives eligantur provisoires communis Veronæ per scrutinium & ballottas in consilio xij. & l. deputatorum cives natione, maturæ ætatis, honorabiles & præstantes ac bene intelligentes de regimine civitatis, quorum officium duret sex menses tantum, & vacare debeant ab eodem tantum per menses decem & octo; & fieri debeat dicta electio singulis tribus mensibus de uno; Ita quod alter præveniat alterum in officio per tres menses. Qui provisoires sint etiam sindici communis Veronæ ad lites, ad agendum & defendendum & substituendum in illis, & mutari debeant inter vices per trimestre: Ita quod unus attendat per tres menses specialiter ad causam, & ad exigendum quasunque pecunias communis; alter vero eodem tempore ad convocanda consilia; & ad tractandas causas, & negotia communis, in quibus tamen uterque sibi invicem suffragentur: Et in principio jurare teneantur in manibus domini Potestatis, utilia facere pro communi Veronæ, & inutilia prætermittere, & ipsam commune indefensum non relinquere: Salvo eo quod semper uti valeant veritate;

&

& salvo semper & anteposito honore Illustriss. nostri domini Venetiarum.

Additum in fine die xix. Julii. M.cccc.li. per consilium.

Et non possint nec debeant se ab officio, seu a civitate absentare, sub pœna amittendi salarium unius mensis pro quaque vice; possit tamen altero eorum remanente ab officio, seu a civitate se absentare, per quinque dies tantum in mense, cum licentia semper D.Potestatis inscriptis. Qui per plures dies licentiam dare non debeat sine consensu consilii xij. deputatorum, sub pœna prædicta, provisorum alteri impetranti.

Additum etiam die. xviii Octob. M.cccc.lviii.

Quod duo de eadem casada non possint simul eodem in officio esse.

De scribano provisorum eligendo. Cap. LXXVIII.

ITEM Statuimus, quod in dicto consilio xij. & quinquaginta per scrutinium & ballottas eligatur unus civis ætatis ad minus xx. annorum bonus, sufficiens & fidelis pro scribano provisorum communis, specialiter ad memoriale sive librum incontinè dictorum provisorum, & ad alia quæ scribenda occurrerent, maxime circa intratas & expensas communis, & secundum mandata ipsorum provisorum. Qui scribanus durare debeat in dicto officio ad beneplacitum communis; Et in principio jurare debeat in manibus domini Potestatis suum officium fideliter exercere:

Quod de pœnis applicatis communi Veronæ officio provisorum, Provvisores ipsi habeant quartam partem ipsarum a sese exactarum. Cap. LXXIX.

ITEM Statuimus, quod provvisores communis Veronæ de omnibus & singulis pœnis applicatis per Statuta communi Veronæ quas ipsi provvisores executioni mandaverint, seu mitti fecerint, & exegerint in communi, habere debeant quartam partem ipsarum a sese exactarum.

De Sacrestia pro juribus communis conservandis Cap. LXXX.

ITEM Statuimus, quod constitui debeat unus locus bene tutus, & aptus pœnes locum officii provisorum pro sacrestia communis, in qua reponantur & serventur omnia instrumenta, privilegia & jura communis Veronæ bene ordinata, & suis locis bene disposita per Cancellarium communis, & quod super ipsa sacrestia esse debeant tres claves; quarum una

una stet pœnes ipsum cancellarium , alia pœnes juristam , qui de tempore in tempus reperietur caput consilii xij. deputatorum , & alia pœnes provisores communis.

Quod omnes scriptura ad commune pertinentes, consignari debeant officio provisorum per omnes officiales communis eorum officio finito, infra mensem. Cap. LXXXI.

ITEM , quod omnes officiales communis Veronæ quocunque nomine censeantur, teneantur & debeant eorum officio finito, infra unum mensem dare & consignare officio provisorum communis in sacrestia reponendas omnes scripturas ad commune Veronæ pertinentes, per eos in dictis eorum officiis factas. Et qui contrafecerit pro quolibet & qualibet vice in lib. x. danar. per provisores exigendis puniatur.

De privilegiis communis Veronæ manutenendis, & scribendis, & eorum originalibus in eadem sacrestia deponendis. Cap. LXXXII.

PRIVILEGIA & concessiones data & concessa communi Veronæ a D. Federico olim Romanorum Imperatore, & ab aliis principibus Ecclesiasticis, & secularibus inviolabiliter observentur, & diligenter perquirantur. Et ipsis adinventis auctoritate judicis in formam publicam exemplentur, quorum originaria in eadem sacram deponantur. Exempla vero eorumdem reponantur in sacrestia communis Veronæ registrata etiam in cancellaria communis: eodemque modo fiat, & observetur etiam de privilegiis obtentis ab Illustrissimo nostro dominio Venetiarum.

De paragonis ponderum & mensurarum habendis, & tenendis in officio provisorum. Cap. LXXXIII.

AD obviandum fraudibus Statuimus, quod provisores communis Veronæ fieri faciant expensis communis, & perpetuo habere ac tenere debeant in officio suo sub clavi, paragona omnium & singularum mensurarum, tam capacitatis, sicut sunt a blado, vino, oleo, sale, & similibus, quam mensurationis sicut sunt passus perticæ, & similia. Item omnium & singulorum ponderum, tam de stateris quam de bilanciis, de quorum omnium & singulorum custodia & conservatione quilibet provisor teneatur

De af-

De affilationibus possessionum communis provifores communis fecuritates accipiant, & librum de eis faciant. Cap. LXXXIII.

ITEM Statuimus, quod provifores communis Veronæ teneantur accipere bonas & idoneas fecuritates ab omnibus perfonis quibus locaverunt aliquid de poffeffionibus pertinentibus communi Veronæ: Quæ fecuritates feribantur pœnes officium dictorum proviforum; Qui infuper teneantur fieri facere unum librum dictarum locationum, in quo feribantur nomina conductorum, & quid locatum fuerit, pro quanto pretio, & ad quantum tempus. Et hoc attendat banno centum foli: dorum pro quaque vice.

*De poffeffionibus & juribus communis manifeflandis.
Cap. LXXXV.*

ITEM Statuimus, quod quicunque indebite tenuerit de poffeffionibus vel juribus communis Veronæ, ficias & eanon manifeflaverit in communi Veronæ puniatur arbitrio domini Poteflatis, & totius curiæ, vel maioris partis: Et de hoc quilibet fit accufator, & habeat medietatem banni.

De premio dando manifeflantibus loca, & jura communis occupata. Cap. LXXXVI.

ITEM Statuimus quod provifores communis Veronæ, & milites procuratores teneantur inquirere & inquire facere contra quoscunque occupantes loca communis, & alios occultantes jura communis; & intendo & recuperando loca & jura operam pro viribus dare, Et quilibet poffit denuntiare, & luceretur duos solidos pro libra pretii, vel rei ex dicta denuntiatione recuperatæ & teneatur in credentia. Et fiquis de poffidentibus dicta loca sentiret fe gravari, poffit habere recurfum ad dominium Poteflatis pro fuo jure tuendo.

De poffeffionibus in communi manifeflatis non auferendis fine caufa cognitione. Cap. LXXXVII.

ITEM Statuimus, quod fi poffeffio aliqua manifeflata fuerit in communi tanquam communis Veronæ, five quod debeat ipfi communi fub aliquo quocunque nomine, vel caufa pertinere, non poffit, nec debeat auferri ipfa poffeffio, nifi primo cognita fuerit ratio dictæ poffeffionis, ad quem fpectet de jure, dummodo ille, qui teneret feu poffideret, oftenderit fe poffideret, quæ quidem cognitio effe debeat fummaria; & illi qui injufte manifeflaverunt dictam poffeffionem in communi, condemnentur

in x. libr. pro quoque & quaque vice, ipsis manifestatoribus prius citatis ad defendendum manifestationes per eos factas, si adesse voluerint, & prædicta causæ agatur cum ipsis manifestatoribus, & non cum provisoribus, aut sindicis communis Veronæ: Sed ipsi provisorios vel iudices possint, si voluerint ipsi causæ adesse: Et quod ipsi manifestatores si convicti fuerint non iuste manifestasse, condemnentur in omnibus expensis factis in iudicio occasione dictæ manifestationis illis, qui obtinuerint in lite.

*Quod ratio fiat de dotibus, quæ debentur ex bonis communis Veronæ.
Cap. LXXXVIII.*

DOTIS actio semper est ubique præcipua. Propterea Statuimus, quod si aliqua persona in bonis eorum, qui sunt vel erunt extra Civitatem Veronæ pro inimicis Illustrissimi nostri Domini Venetiarum, & communis Veronæ, vel contra eos habet aut habuerit aliquod jus occasione dotis, quæ debebatur ab ipsis; Et de hoc fuerit instrumentum publicum, vel aliq. legitime probationes; Quod fiat ei ratio non obstante aliqua præscriptione temporis, nec Statuto aliquo loquente in contrarium.

De Vicario domus mercatorum eligendo, & aliis officialibus dictæ domus. Cap. LXXXIX.

VICARIATUS domus mercatorum inter omnia communis Veronæ officia jurisdictionem habentia, sicut a maioribus nostris, Ita a nobis habetur, & perpetuo habendus est primus, & præcipuus; Ita ut Vicarius ipse primum pones dominos Rectores locum debeat obtinere. Statuimus igitur, quod quibuslibet sex mensibus in consilio xij. & l. deputatorum eligatur Vicarius civis originarius Veronæ honorabilis, prudens, bonæ reputationis & famæ. Item cum eo eligatur unus alius civis bonæ conditionis, & famæ, & bene doctus & practicus, maxime de arte lanæ, & de omnibus pertinentibus ad illam; Et de factis aliarum artium, & misteriorum dictæ domui suppositorum, qui sit miles consul dictæ domus.

Item eligantur eodem tempore tres alii cives Idonei, & sufficientes consules dictæ domus.

Item Notarius stabilis unus.

Item unus Massarius.

Qui omnes, & singuli in manibus domini Potestatis jurare teneantur suum officium bene, & recte facere secundum Statuta, & ordinamenta dictæ Domus, & secundum honorem regiminis domini Potestatis, & communis Veronæ.

Declaratum die xvij. Octob. M. cccc. lvij.

F

Quot

Quod duo de eadem casada non possint simul eodem in officio esse, etiam cognati.

Ut sententiæ, & condemnationes latæ per Vicarium, & consules Domus Mercatorum executioni mandentur, & de appellationibus eorum. Cap. XC.

ITEM, quod sententiæ, & condemnationes latæ per Vicarium, vel Consules Domus Mercatorum Veronæ executioni mitti debeant, & attendi super factis mercandariæ, & artium, sive misteriorum, etiam per dominum Potestatem ejusque Vicarium & Judices, & Judices consules communis Veronæ; ab iis tamen sententiis, quæ summam, vel valorem excederent lib. x. & a diffinitivis tantum quilibet gravatus possit appellare ad dominum Potestatem, & d. Camerarium Veronæ infra tertiam diem: Solvendo tamen, aut dando securitatem de satisfaciendo sententiæ. Qui dominus Potestas, & Camerarius dictas appellationum causas teneantur, & debeant omnino in termino xxx. dierum diffinisse & expedivisse ipsas sententias, seu condemnationes, confirmando, vel infirmando, seu reformando: Et ipsa diffinitio sit res judicata, & executioni mittatur, nec contra eam illi, vel alii ultra ulterius audientia præbeatur. Et dicta appellationis instantia durare possit xxx. diebus continuis, a die appellationis interpositæ, & non ultra. Qui terminus xxx. dierum non possit per dominum Potestatem, vel Camerarium modo aliquo, etiam de partium voluntate prorogari, nisi semel tantum; dummodo ipsa prorogatio alios xxx. dies non excedat ullo modo: Sed ipsa sententia & condemnatio, lapsa dicto termino, in rem transeat judicatam, & executioni mittatur, nulla exceptione prorsus obstante. Et quod pro executione sententiarum, & condemnationum dictæ domus a x. lib. supra dominus Potestas pro communi Veronæ præconizari, & vendi faciat bona eorum, qui in solutionibus cessaverint per aestimatores communis Veronæ tantum, & observata forma Statutorum communis Veronæ, etiam non per alios.

Reformatum die ultimo Maji. M. cccc. liij. & confirmatum per Ducales litteras datas die x. Junii. M. cccc. liij. Ut loco domini Camerarii intret Magnus d. Capitaneus Veronæ.

De appellationibus non recipiendis a sententiis & condemnationibus latis per Vicarium & Consules Mercatorum a decem libris infra. Cap. XCI.

ITEM, quod dominus Potestas & dominus Camerarius Veronæ admittere non debeant appellationes a sententiis vel condemnationibus latis per Vicarium, vel Consules Mercatorum super factis mercandariæ, & artium

tium five misteriorum, non excedentibus summam, seu, valorem lib. x. Veronensium: Sed ipsas sententias & condemnationes de lib. x. & abinde infra, ipse d. Potestas attendi faciat & executioni mittere debeat, nulla exceptione obstante, omni occasione, & minori aetate cessante.

Quod Statuta Domus Mercatorum observentur, dummodo non sint contraria Statutis Civitatis. Cap. XCII.

POSTÆ, five Statuta Dominus Mercatorum Veronæ omnia, & singula debeant observari, dummodo non sint contra Statuta Civitatis, seu communis Veronæ. Et si quæ postæ seu ordinamenta facta fuerint, seu fierent per domum mercatorum absque consilio. xij. & quinquaginta ad utilia communis Veronæ deputatorum, ipso jure non valeant.

De quibus instrumentis crediti, officiales domus mercatorum cognoscere non possint. Cap. XCIII.

ITEM, quod officiales domus mercatorum cognoscere non possint, nec debeant de aliquo instrumento alicujus crediti facti sub specie alicujus mercati, seu mercandariæ, nisi constet creditorem tempore facti instrumenti fuisse usevolum mercatorem ejus mercationis, de qua in dicto instrumento sit mentio: Et quicquid contrafactum fuerit, ipso jure sit irritum & inane.

De quibus causis cognoscere possint Consules domus Mercatorum, & de quibus non, & inter quos. Cap. XCIV.

ITEM, quod Vicarius, & Consules Domus Mercatorum Veronæ cognoscere non possint, nec debeant de aliquibus causis, nisi mercationum, & de his, quæ spectant ad mercandariam; Et tantum inter mercatores usevolos, vel qui sint de aliquo misterio. Et quicquid contrafactum fuerit, ipso jure non valeat.

De Capitaneo carcerum eligendo, & ejus officio. Cap. XCV.

PIETATEM cum Magnificis Rectoribus nostris colentes in primis erga carceratos; Statuimus, quod per ipsos dominos Rectores eligatur, & deputetur Capitaneus carcerarum Veronæ unus vir bñus, timens Deum, pius & caritativus, qui sit in dicto officio ad beneplacitum ipsorum dominorum Rectorum, & cum illis custodibus qui, & quot eis videbuntur. Cujus officium sit in primis bona custodia dicti carceris, deinde omnis justus favor dictorum carceratorum, & maxime notificandi, & reducendi sæpe ad memoriam. d. Rectorum & Judicum de personis,

& causis singulorum carceratorum. Et teneatur de bona custodia facienda per ipsum, & famulos custodes sibi deputatos. Præstare ipsis dominis Rectoribus idoneam securitatem, de illa quantitate pecuniarum, quæ ipsis d. d. Rectoribus videbitur convenire. Qui etiam teneatur apud ipsos d. d. Rectores curare, quod per ipsos sit depuratus unus bonus Massarius, sive Caniprius elemosynarum, quæ fiunt ipsis carceratis, & introituum, & legatorum dictorum carcerum, & carceratorum.

ITEM similiter duo boni, & reputati cives dispensatores dictarum elemosynarum, & introituum, tam pro victu, quam pro relaxatione pauperum carceratorum simul cum Capitaneo prædicto, qui etiam deputati dispensatores debeant sæpius carceres visitare, & Magnificis Rectoribus denunciare, si qua sorte iniustitia, aut violentia fieret alicui carcerato per ipsum Capitaneum, vel custodes suos, contra Statuta dictorum carcerum, & bonas consuetudines.

*De duobus Capitaneis ad vetita citra, & ultra Athesim eligendis,
& de eorum officio. Cap. XCFL.*

ITEM statuimus, quod eligi debeant duo Capitanei vetiti per nostrum Illustrissimum dominum, sive per dominos Rectores in districtu Veronæ: Unus citra Athesim, alter ultra, cum illo numero equorum, & stipendio, prout videbitur Illustriss. nostro dominio; Viri prudentes, fideles, boni & apti, quorum officium principaliter sit contra rebelles Illustriss. dominij nostri, & bannitos communis Veronæ ad capiendum illos, & conducendum in fortiam communis Veronæ, & in contrabannis, quæ per Veronensem districtum conducerentur, seu fierent; Et contra portantes arma vetita, & facientes rixas & maleficia, & alia contra Statuta communis Veronæ, ad suum officium armorum, & veterum pertinentia, cujus etiam commissio consueta est infra scripta: Salva tamen omni alia commissione, sive capitulo, quod & quam videretur Illustriss. nostro dominio darg, addere, vel mutare.

Primo, quod ipse Capitaneus habeat equos duodecim cum salario ducatorum duodecim, pro quaque lancia, a camera dominationis nostræ.

ITEM, quod dictus Capitaneus habeat auctoritatem, & libertatem persequendi, & capiendi, & capi faciendi quoscumque homicidas, fures, robatores stratarum, assassinos, malandrinos, malefactores, & quoscumque rebelles & suspectos Illustriss. nostro dominio, & bannitos de vita; Et quoscumque receptatores scienter ipsorum, & omnes dantes eis, auxilium, consilium, & favorem, aut cibum, potum, vel hospitium, & quoscumque in flagranti crimine repositos, & etiam condemnatos ad carceres: illi captos ea die, vel sequenti consignet, & præsentet dominis Rectoribus Veronæ. Sub pœna privationis officij, & plus & minus arbitrio ipsorum dominorum Rectorum.

ITEM

ITEM capiendi, & capi faciendi quoscunque repertos arma vetita portare actualiter de die, & de nocte, ac ipsos captos conducant, & consignent dominis Rectoribus condemnandos suo arbitrio infra terminum superscriptum. Sub pœna prædicta. Quarum condemnationum de armis vetitis dimidia sit dicti Capitanei, & alia cameræ dominationis nostræ. Exceptis infra scriptis: Videlicet primo forensibus, viandantibus, & alienigenis ab aliis partibus accedentibus ad territoria præfate dominationis, vel recedentibus, vel per ea transeuntibus, dummodo cum fuerint hospitati, arma deponant, quousque recedere voluerint.

ITEM nobilibus & civibus, & mercatoribus consuetis, cum omnibus famulis suis.

ITEM omnibus licentiam habentibus inscriptis a dominis Rectoribus, vel altero eorum.

ITEM quibuscunque provisionatis, & officialibus præfate dominationis, eorumque famulis secum ad vinum, panem & victum commorantibus.

ITEM quibuscunque datariis, & eorum officialibus, quibus vigore pactorum concessum fuerit arma portare per dominum Potestatem inscriptis.

ITEM rusticis portantibus instrumenta ferrea apta ad agriculturam, & nemora.

ITEM, dictus Capitaneus, si cognoverit aliquem de his, qui possint arma portare, esse hominem rixosum & tumultuosum, habeat libertatem huiusmodi licentiam armorum interdicere, & id dominis Rectoribus significare.

ITEM, quod ipse Capitaneus nullam servet licentiam, extra prædictos casus, concessam arma portandi: Salvo si per dominum Potestatem talis licentia esset concessa causa aliquos capiendi, quæ pro tunc debeat observari. Item, quod ipse Capitaneus si sciverit de aliquo rixoso & scandolo homine consueto talia committere, per quæ turbetur pacificum vivere, talem debeat capere, & d. d. Rectoribus consignare infra terminum prædictum. Sub pœna prædicta.

ITEM, quod ipse Capitaneus per se, vel aliquem de familia sua non præsumat aliquo modo ad petitionem alicujus personæ cujuscunque conditionis existat, citari facere, neque pignorarè, nec aliquam commissionem, nec sequestrum, nec aliquem actum judicarium facere, vel fieri facere, neque aliter se impedire, nisi ut supra in dicta commissione continetur. Sub pœna prædicta: & famuli qui contraxerint standi quatuor menses in carceribus Veronæ. Cum licentia autem speciali dominorum Rectorum possint detinere omnes inobedientes, quos ipsi vel alter eorum scripserint per suas litteras suo sigillo de sua cancellaria bullatas, detineri debere, & non aliter.

Contra vero debitores cameræ Veronæ, qui scilicet sunt principales debitores, & non contra aliquos alios ul'o modo, procedere possit, quando
sibi

sibi per dominos Rectores fuerit scriptum per suas litteras bullatas, ut supra & non aliter. Et tunc debeat aut pignora accipere, aut personaliter ipsos debitores detinere, & præsentare aut illa, aut illos, infra terminum superscriptum. Et nullam solutionem ab illis possit accipere, nisi prius, aut pignus acceperit, aut personam detinuerit. Quo casu sibi faciat solui condecener ab ipsis, sub pœna prædicta.

ITEM quod tenere non debeat aliquem cancellarium, vel notarium, vel alium, qui faciat officium tabellionis, neque tenere banchum ad reddendum jus, vel faciendum aliqua acta. Et quod non debeat accipere per se, vel famulos suos aliquas securitates, vel defensas a massariis villarum, sub pœna prædicta.

ITEM quod ipse Capiraneus præter suam firmam habitationem, commorari non possit in aliquo loco districtus Veronæ per se, vel famulos suos, ultra tres dies continuos, sed debeat equitare, & sollicitare de loco ad locum persequendo malefactores.

ITEM quod ipse per se, & suos famulos debeat diligenter attendere ad contrabanna falis, bladorum, lanarum & omnium aliorum vetitorum, & quæcumque contra banna invenerit per se, vel famulos suos, illa debeat ea die, vel sequenti denunciare ut supra. Et quod non possit pro ipsis quicquam accipere, nisi illud, quod per condemnationem sibi venit, sub pœna prædicta.

De Capitano Lacus Garda eligendo. Cap. XCVII.

ITEM statuimus, quod in consilio duodecim & quinquaginta eligi debeat unus bonus, & fidelis civis natione Veronensis, maturæ ætatis, bonæ prudentiæ & aptitudinis confirmandus per Illustrissimum nostrum dominium, sive per dominos Rectores; Qui sit Capitaneus Lacus Gardæ, cum salario a camera Illustriss. nostri Domini consuetum. Cujus officium principaliter sit contra rebelles Illustrissimi nostri Domini, & bannitos communis Veronæ, & in contrabannis, quæ sursum, deorsum & versum quaque conducuntur per universum ipsum Lacum; usque in ripas forenses exclusive. Cujus etiam commissio est infrascripta, vide licet; Salva tamen omni alia commissione, sive capitolo, quod & quam videretur Illustrissimo nostro Dominio dare addere vel mutare.

Primo quod dictus Capitaneus habeat de salario de Camera Illustrissimi nostri Domini ducatos decem auri.

ITEM quod vigilanter & sollicitè attendere debeat ad bonam custodiam dicti Lacus providendo, quod in ipso, nec per ipsum transseant aliqui transantes, aut agentes aliquid contra statum & honorem prælibati Domini, nec aliqui ipsius rebelles & inimici, aut banniti communis Veronæ. Quos omnes capere debeat, & in fortiam dominorum Rectorum conducere.

ITEM,

ITEM, quod teneatur habere & tenere specialiter pro sua persona unum ganzerolum armatum in punto & ordine, in quo exequi possit omnia, quæ ad suum spectant officium, expensis eorum, qui ad id tenentur, secundum modos consuetos.

ITEM, quod procurare & facere debeat, quod unumquodque commune dicti Lacus habens ganzarram & alias naves, & obligatum ad tenendum & navigandum illas, debeat easdem in bono ordine & punto tenere cum remigantibus deputatis, ut quandocumque necesse foret sint prompte ad obediendum & exequendum ea, quæ sibi fuerint per dominos Rectores imposita.

ITEM, quod debeat providere, quod nulla quantitas bladorum farinæ & leguminum conduceatur per dictum Lacum ad alienas terras, & loca non subiectas nostro Dominio; & omnia, quæ reperierit conduci arrestare debeat, & retinere, & dominis Rectoribus incontinenti denunciare, ut procedi possit secundum tenorem litterarum Ducalium datarum xj. Decembris. M. cccc. xvij.

ITEM, attendere debeat quod nulla quantitas salis conducatur per dictum Lacum ab alienis terris & locis ad terras & loca nostri Domini aliqua ratione.

ITEM quod nullæ mercantiæ cujuscumque generis existant, conducantur extra districtum Veronæ absque debitis bulletis & licentijs, specialiter autem quod lanæ Veronenses & pecudes non extrahantur; & omnia quæ invenerit contra tales ordines conduci, debeat arrestare, & dominis Rectoribus denunciare.

ITEM quod similiter debeat invigilare, quod omnis quantitas piscium quæ capiatur per homines communicatum dicti Lacus debeat conduci Veronam toto quadragesimali tempore, excepta illa quantitate, quæ pro victu eorum tantum esset necessaria. Sub pœna illis unius ducati auri pro quoque penso piscium conductorum alio, quam Veronam: de quibus omnibus debeat dominis Rectoribus denunciare, ut condemnari possint secundum formam litterarum Ducalium datarum septimo Aprilis. M. cccc. xj.

HÆC SUNT STATUTA SUPER ELECTIONE OFFICIO
& Sindicatu Vicariorum, & officialium suorum.

*De Vicariis eligendis districtus Veronæ, & quomodo in ipsa electione
procedatur. Cap. XCVIII.*

UT Vicariorum electio sicuti multum importat, ita faciliior & melior habeatur, Statuimus, quod dicta electio fieri debeat modo & forma infrascriptis, videlicet: Primo quod in principio mensis Novembris omni anno in consilio xij. & quinquaginta deputatorum Veronæ per scrutinium & suffragia sive ballottas eligi debeat ad ultimam mudam xij. deputatorum, una additio aliorum xij. videlicet sex de numero quinquaginta & sex de extra ipsam numerum, & ipsi xxiij. vel duæ partes ex eis eorum domino Potestate, vel suum locumtenente congregati, & jurati de sincera & bona Vicariorum electione facienda, & de celeritate habenda omnium, quæ de quoquam ibi dicta, & facta fuerint, facere debeant in nomine Dei electionem Vicariorum hoc modo videlicet.

Reformatum per Ducales litteras cum Illustrissimo consilio Rogatorum datas xxx. Decembris, indictione quarta M. cccc. lv.

Quod loco prædictorum viginti quatuor adveniant illi quinquaginta, & lxxij. qui fuerint eo anno, quo finire debebunt, aut a tribus partibus supra, & per eos ad buffolos, & ballottas eligantur &c. Omnes etiam Vicariatus districtus Veronæ de cætero dentur per quinquaginta & lxxij. congregatos a tribus partibus eorum supra. Potestas vero Leniaci & Pischeri de cætero per lxxij. & l. congregatos a tribus partibus supra.

Ballottari debeant per librum æstimati singuli patresfamilias, qui cuipiam de dicto consilio xxiv. videantur idonei, sive in eorum defectu illi familias perfectæ ætatis, cives quidem Veronæ, qui stent & habitent in ipsa Civitate, & subjerint cum communi Veronæ factiones & onera per decem annos proxime præteritos, & subeant de præsent, extimati tamen non minus x. sol. & quicumque a duabus partibus fuerit approbatus in electione remaneat, & factis de singulis nominibus singulis brevibus, omnes imbuflolentur.

Extrahatur postea ex omni numero approbatorum, & imbuflolatorum ad sortem per ordinem primi, secundi, tertii &c. ille numerus, in quo verisimiliter acceptatio omnium Vicariatuum possit haberi; qua sorte diligenter & per ordinem scripta, admoneantur omnes & singuli personaliter, vel ad domum, quod infra tertiam diem venisse, & respondisse debeant cancellario comarum: si volunt de dictis Vicariatibus acceptare, qui si non responderint, habeantur, quod non velint: Et deinceps acceptare non possint.

Suscipiantur ergo postea de primis in sorte tot nomina acceptantium per

Per ordinem venientia, quot fuerint Vicariatus conferendi, & ipsa nomina per breviam, ut supra sortiantur cum brevibus Vicariatuum extrahendo, & vocando ad singulum nomen unum Vicariatum. E quicumque postea acceptaverint illi sunt Vicarii, quilibet sortis suæ per illum annum, incipiendo primo Januarii; ad quam quidem sortem acceptandam terminum habeant trium dierum, admonitione præmissa personaliter, vel ad domum, quibus elapsis pro refutantibus habeantur, si expressè pœnes cancellarium communis non acceptaverint.

Et tunc suscipi debeat una alia muda tot aliorum nominum de prædictis primo acceptantibus in ordine succedentium, quot fuerint Vicariatus refutati, vel habiti pro refutatis; Et de ipsis alia similis fors fiat nominum & Vicariatuum, & in ipsis atque aliis ordinare succedentibus similiter. Et totiens observetur & fiat, donec impleta fuerit omnium ipsorum Vicariatuum acceptatio, ad quam si extracti prius de bussolo non sufficerent, tunc de aliis nominibus per modum antedictum extrahatur; & fiat semper, sicut superius dictum est.

Quicumque tamen primo dixerit velle de Vicariatibus acceptare, possit ante sortem de se faciendam cum Vicariatibus, præsentare dicto consilio suum filiumfamilias, vel nepotem ex filio perfectæ ætatis secum commorantem; & similiter fratrem insimul habitantem in communione bonorum, & extimi. Qui præsentati si fuerint similiter per duas partes dicti consilii approbati, possint & debeant loco patrum vel fratrum, vel aliorum cum Vicariatibus sortiri, & ad ipsos sint electi, quemadmodum si primo scrutinio, & sorte venissent. M. cccc. liij. die viij. Novembr.

Declaratum est per consilium, quod ille, qui præsentaverit filium, nepotem, aut fratrem, ut approbetur, si ipse præsentatus non remanserit approbatus, non propterea cadat ab electione de se facta.

Siquis autem Vicariatuum suæ sortis acceptans, & postea pœnitens, in tantum distulerit refutare, quod sine ipso Vicariatu fors mudæ sequentis sit facta, non possit plus illo anno, neque anno sequenti de dictis Vicariatibus habere.

Ab hoc ordine excipiuntur ratione majoris importantiæ Potestaria, sive Vicariatus Leniaci, & Porti, & Potestaria Pischeriæ; quorum electio fieri debeat per consilium xij. & quinquaginta deputatorum de sex civibus pro quoque ipsorum officiorum, & præsentari domino Potestati, qui arbitrium habeat diligendi & deputandi unum ex eis, qui sibi melius placuerit in Vicarium & Potestatem.

Commissio generalis Vicariorum Veronensium districtus, in quibus comprehendatur etiam Potestas Pischeriæ, & alii Potestates Veronæ districtus. Cap. XCIX.

PRIMO, quod teneantur & debeant suum officium personaliter, & non per interpositam personam, sive delegatum exercere: Et qui contra-

G

fecit.

fecerit officio privetur, & alius de approbatis, & imbuſſolatis miſtatur loco ſui. Et hoc non habeat locum in caſu infirmitatis, vel aliis legitimis cauſis diſcutiendis & approbandis per dominum Poſteſtatem cum conſilio xij. deputatorum; poſſint tamen ab officio ſe abſentare per quinque dies tantum in menſe, cum licentia ſemper domini Poſteſtatis inſcriptis. Qui per plures dies licentiam dare non debeat ſine conſilio xij. deputatorum; relinquente ſemper diſto Vicario unum idoneum delegatum loco ſui, & redeunte ad officium inſc̄a terminum licentiz ſibi data, & qui contraſecerit cadat in pœnam librarum decem pro quaque vice; Cujus medietas ſit communis Veronę exigenda per Provifoſes communis, & alia medietas ſit accuſatoris, & teneatur in credentia.

ITEM, quod diſti Vicarii ducere & habere debeant unum notarium, & unum famulum.

ITEM quod habere, & tenere teneantur ad minus unum equum.

ITEM quod habere debeant ultra ſalarium ſuum, quod eſt communiter xx. lib. in menſe, medietatem quorumcumque bannorum, ſeu manifeſtationum, quę per ipſos Vicarios, & eorum famulos, ſeu ſaltuarios villarum & locorum Vicariatuum fieri continget; & alia medietas perveniat in illis communibus, ſuper quorum pertinentiis diſta banna, & manifeſta facta fuerint. Et quod dānum dantes, vel in bannum cunctes condemnentur per ipſos Vicarios, ſecundum Statuta communis Veronę.

ITEM quod ille qui fuerit in Vicarium electus dare debeat illi perſonę, quę ſortem diſti Vicariatus habuerit libras decem, ſtatim primo menſe perſervito.

Et officio Provifoſorum communis Veronę decem libras inconſtanti pro utraque ſorte.

ITEM quod poſſint & valeant juſ reddere univuique perſonę coram eis legitime comparenti, uſque ad ſummam librarum decem parvorum, & non ultra, ſine ſpeciali commiſſione domini Poſteſtatis, ac etiam de damno dato. Et ſimiliter de factis publicis ſuarum communitarum, ſicut eſt de ſale, de datiis, & aliis impoſitionibus, & ſactionibus illarum communitarum, in omni ſumma. Sed quod de dominio, vel quaſi, aut de poſſeſſione non poſſint ſe aliquoſiter impedire, ſine ſpeciali commiſſione domini Poſteſtatis.

ITEM, quod ipſi Vicarii teneantur & debeant ſolecitare, & facere, quod pontes & ſtratz, dugalia & aggeres, qui, & quę ſunt ſuper locis & campaneis ſuis aptentur, & manuteneantur; adeo quod tranſeuntes valeant commodè, & libere tranſire, & ut campanę aquis non ſumergantur: Sed quod per hoc non diminuatut Judici dugalium arbitrium ſuum.

ITEM, quod diſti Vicarii, ſaltem ſemel omni menſe, teneantur, & debeant communia ſibi ſubjecta viſitare, ac videre, & examinare quomodo ſe regunt; & ſi expenſę, quas faciunt, ſunt juſtz, vel non; & ſi exa-

ationes impositionum denariorum in causis legitimis expendantur; Et de voluntate hominum an non. Et quod ipsi Vicarii teneantur habere pœnes se unum librum, in quo sint omnes rationes communium ei suppositorum, ut in dictis communibus aliqua fraus committi non possit.

ITEM, quod dicti Vicarii singulariter advenire debeant, quod aliqua communia sibi supposita non faciant aliquam adunantiam suorum hominum, neque vicinantiam, sive consilium sine licentia ipsius Vicarii, ad hoc ut ipse possit interesse, vel suum notarium mittere; & quod ipsa communia similiter non ponant aliquam datiam sine licentia ipsius Vicarii. Et communia quæ invenerint contrafacere in aliquo prædictorum debeant condemnare in lib. xxv. & massarium, aut alium, qui vocasset aut vocari fecisset vicinantiam sive consilium, aut proposuisset de datia imponenda, vel eam exigisset, condemnent in libris decem pro quoque. Quorum pœnarum tertia pars sit accusatoris, & tertia ipsius Vicarii, & alia tertia Cameræ Illustriss. nostri Domini, & ubi non sit accusator illa tertia pars veniat in commune Veronæ.

ITEM, ut omnes fraudes circa expensas & intratas communitatum districtus Veronæ tollantur; quod omnia communia teneantur & debeant habere unum librum, in quo & super quo ordinate scribi faciat omnes intratas & expensas, quas faciunt. Qui quidem liber debeat in principio manu Vicarii sui paginari, hoc modo videlicet: Quod primo ponatur millesimus, secundo dicatur liber, sive quaternus intratarum, & expensarum talis communis bombacinus, cum permixtis membranis tot cartarum signatarum tali signo, sive stampo. Qui quidem liber, ut non transeat in sinistram, deponatur pœnes idoneam personam sui communis eligendam per Vicarium suum, & per homines ipsius communis. Et quod in quocumque introitu, & in quacumque expensa scribantur, & declarentur causæ, unde provenit pecunia, & cur expenditur. Et si aliquod commune ad terminum sibi per Vicarium suum datum, prædicta non fecerit, cadat in pœnam sexaginta solidorum applicandam pro dimidia ipsi Vicario, & pro alia dimidia communi Veronæ officio provisorum.

ITEM, quod aliquis deputatus pro Vicario in districtu Veronensi, non possit, nec debeat ipse, nec aliquis de sua familia per se, nec per interpositam personam conducere aliquod datium vel decimam, seu assidationem, nec in eis partem habere durante ejus officio, sub pœna privationis ab officio, & ulterius ad arbitrio domini Potestatis.

ITEM, quod aliquis de prædictis Vicariis durante ejus officio, non possit, nec debeat acceptare, seu exercere sindicatum alicujus communis suæ jurisdictioni suppositi; Sub pœna privationis ab officio, & ulterius ad arbitrium domini Potestatis, nec litem movere alicui personæ suæ jurisdictionis coram domino Potestate, vel aliquo alio magistratu, præterquam de fideiudicis, & decimis, socedis, & debitis, & damnis datis in possessionibus suis tempore sui regiminis.

G 2

ITEM

ITEM, quod unusquisque Vicarius durante ejus officio ordinet, & faciat, quod quilibet paterfamilias suę jurisdictionis plantet super suo quatuor arbores fructiferas diversorum fructuum; Sub pœna xl. solidorum pro quaque arbore non plantata, cujus pœnæ medietas sit ipsius Vicarii, & alia medietas cameræ Illustrissimi nostri Domini. Et de prædictis etiam milites Procuratores communis Veronæ possint inquirere, & ipsi, aut alii, qui essent accusatores habeant partem dicti Vicarii.

ITEM, quod prædicti Vicarii diligenter advertant & intendant, quod de terris & locis jurisdictionis suæ non abducantur, seu extrahantur aliquæ pecudes Veronenses, vel earum lana, vel aliqua blada alicujus manerici, vel pisces de Lacu Gardæ caussa conducendi ad aliena loca, extra districtum Veronæ, neque per ipsum districtum versus confinia ad duo miliaria, prope ipsa confinia, neque per Lacum Gardæ. Et si tales conducentes alicubi reperirentur, ipsos cum rebus detineant, & subsequenter de tali detentione notitiam faciant domino Potestati; nisi tales conducentes pisces, blada, licentiam haberent de Cancellaria domini Potestatis scriptam, & sigillatam.

ITEM, quod ipsi Vicarii diligenter inquirere debeant de rebus duarum alarum, & formulis, & aliis fraudibus ac laqueis a columbis, & quoscunque invenerint habentes de illis, vel capientes de columbis, debeant sibi ipsa retia & artes auferre, & dominum Potestatem de omnibus advizare.

ITEM, quod ipsi Vicarii toto eorum posse teneantur obviare, ne per viatores & baroerios communis Veronæ, aut alios quoscunque officiales venientes ad pignerandum, fiant in pignerationibus & commissionibus exequendis aliquæ extorsiones, seu baratarie aliquibus communibus, & hominibus sui Vicariatus; & si sentiant aliquid ex prædictis, debeant illud incontinenti domino Potestati & Provisoribus communis notificare; & si dicti viatores & baroerii & alii officiales venient ad dictas pignerationes & executiones contra ordines, utputa cum commissionibus non bulla, tis vel pluribus numero, aut cum taxis contra Statuta, debeant sibi executiones inhibere, & impedire: Et insuper omnes commissiones, quas habuerint sibi auferre, & eas domini Potestati transmittere, dando etiam de prædictis notitiam Provisoribus communis.

ITEM, quod ipsi Vicarii pro exequendo officio possint petere brachium omnium viatorum & baroeriorum & Capieanei armorum, qui se in terris sui Vicariatus reperirent. Et ipsi officiales coadjuvare debeant dictorum Vicariorum officium, & eorum mandata executioni mandare in iis, quæ ad ipsorum Vicariorum officium pertineant, & quæ statum, & honorem Illustrissimi nostri Domini, & communis Veronæ concernant.

ITEM, quod ipsi Vicarii exigere non possint, nec debeant salarium suum ultimi mensis, nisi tunc demum facto sindicatu dicti sui officii, & secundum.

cundum, quod syndicatores mittendi de ipso salario disposuerint & mandaverint; Sub pœna dupli ipsi Vicario contrasacienti.

ITEM, quod dicti Vicarii finito eorum officio consignare teneantur successoribus omnes processus pendentes, & inchoatos in eorum officio.

ITEM, similiter consignent librum Statutorum, quem si communia sui Vicariatus non haberent, debeat quilibet Vicarius statim in principio sui officii facere fieri unum in cartis membranis, & cum parmulis ligni, expensis communitatum sui Vicariatus, videlicet, quintum librum voluminis Statutorum communis Veronæ, incipiendo a pagina Statutorum communium sortibus, & regulis civitatis & districtus, cum his etiam ordinibus præsentis commissionis, quem successori debeat consignare, ut supra.

ITEM, quod notarii, & famuli sui accipere non possint, neque debeant pro sua mercede ultra infra scriptas denariorum quantitates, sub pœna restitutionis quadrupli, & ultra arbitrio syndicatorum.

N O T A R I I.

Pro commissione præcepti.	fol. i denar. vi
Pro relatione.	fol. o denar. vi
Pro ambasciata.	fol. i denar. o
Pro commissione sequestri.	fol. ii denar. o
Pro relatione.	fol. i denar. o
Pro commissione pignorationis speciali contra unum debitorem tantum, sive contra plures ad unum debitum copulatos, cum relatione.	fol. ii denar. o
Pro commissione contra plures & diversos, cum relatione pro quoque nomine, sive debito.	fol. i denar. o
Pro manifesto.	fol. i denar. vi
Pro defensione.	fol. ii denar. o
Pro qualibet licentia concedenda per Vicarium.	fol. i denar. o
Pro qualibet littera.	fol. iij denar. o
Pro copia cujuslibet litteræ.	fol. i denar. vi
De solutionibus autem aliarum scripturarum observentur Statuta superinde disponentia.	

F A M U L I.

Primo in villa residentix.

De præcepto.	fol. o denar. ix
De pignoratione.	fol. i denar. o
De sequestro.	fol. ii denar. o

ITEM

ITEM EXTRA VILLAM.

De præcepto specialiter misso contra unum debitorem sive plures ad unum debitum copulatos, pro quoque milliari. fol. i denar. o

De præceptis autem missis contra plures & diversos, accipiant solutionem non ad computum viz, sed ad computum nominum, videlicet pro quoque nomine. fol. i denar. o

De pigneratione, vel sequestro speciali contra unum debitorem tantum, sive plures ad unum debitum copulatos, pro quoque milliari. fol. i denar. vi

De pignerationibus autem contra plures & diversos accipiant solutionem non ad computum viz, sed ad computum nominum, videlicet pro quoque nomine, sive debito. fol. i denar. vi

De sequestris missis contra plures & diversos, ut supra pro quoque nomine, sive debito accipiat. fol. ii denar. o

Reformatum die xvij. Decemb. M. cccc. li. per consilium.

Quod dictæ solutiones reducantur, & fiant, ac taxatæ sint notariis Vicariorum, secundum, quod sunt & fiunt notariis palatii communis Veronæ; & famulis Vicariorum, secundum, quod sunt, & fiunt viatoribus communis Veronæ. Ita quod eadem Statuta servientia civitati circa solutiones scripturarum, & viz, & omnis mercedis notariorum, & viatorum, serviant etiam notariis, & famulis in districtu. Firma tamen remanente ultima parte infrascripti capituli incipientis: *Sed de communifonibus.*

NOTARII ET FAMULI.

Sed de commissionibus præceptorum, pignerationum, & sequestrorum pro factis publicis, sicut est pro salario Vicarii, pro sale, pro datia, & aliis impositionibus, & factionibus villæ accipere possit, ac debeat, tam Notarius, quam famulus dimidiam tantum ejus, quod supra limitatum est.

Ne quis Vicarius villarum ultra summam libr. decem cognoscere possit, Lentaco & Pischeria exceptis. Cap. C.

UT decus & dignitas jurisdictionis, & regiminis civitatis Veronæ ad cujus examen omne genus causarum civitatis, & districtus ejusdem tam civilium, quam criminalium, noscitur pertinere, plenius conserventur; Quorundam officialium villarum abusione sublata, cum sibi ipsarum causarum cognitionem indebite usurpabant; Statuimus quod
nul-

nullus Potestas, Vicarius, Rector, seu alius officialis alicujus villæ, Castellis, vel loci districtus Veronæ, qualitercumque ibidem electus, & deputatus fuerit possit de aliqua causa civili cognoscere inter aliquas personas collegium, vel universitatem, summam librarum decem excedente, nec de aliqua questione, seu causa alicujus possessionis, nec huius Statuto per partes possit renunciari. De criminalibus quoque causis, seu maleficiis cujuscumque conditionis, aut generis, sive quantitatis sint, nullo modo se intromittat nec per modum accusationis, nec per modum inquisitionis, sive sit delictum, sive quasi delictum. Et si contra prædicta fecerit, vel aliquod prædictorum puniatur arbitrio domini Potestatis, & curiæ. Et quod factum fuerit ipso jure sit irritum, & inane. Et hoc non obstante aliqua lege, vel Statuto in contrarium loquente. Salvo quod per hoc Statutum non derogetur Statutis communis Veronæ super regulis communium villarum, & sortium civitatis, & districtus Veronæ: Et salvo quod Potestas, sive Vicarius Leniaci, & Porti, & Potestas Pischeriæ cognoscere possint de causis civilibus. Item quasi de maleficiis, usque ad summam tantum librarum centum. Et quod appellationes a sententiis prædictorum Potestatum, & Vicariorum ad Magnificum dominum Potestatem Veronæ devolvantur.

Qui a decem libris supra faceret rationem in villis, suspectus dici possit.

Cap. CI.

ITEM quod reus possit recusare, & dicere suspectum Vicarium, vel Rectorem, & omnes, qui facerent rationem in Villis, seu Castellis a decem libris supra. Et illa ratio postea fieri debeat in Civitate Veronæ, exceptis Leniaco cum Porto, & Pischeria, usque ad centum libras, ut supra in proximo Statuto continetur.

Quod sententiæ latae super illis causis valeant & teneant. **Cap. CII.**

ITEM, quod sententiæ latae super illis causis de quibus cognoscere possunt prædicti Vicarii diebus festis, præterquam in diebus dominicis, & aliis solemnibus a jure communi introductis, teneant, sicut tenerent aliis diebus non feriatis: Salvo beneficio appellationis. Et salvo eo quod possint uti in causa appellationis novis testibus, super quibus in principali causa testes non fuerint producti; & quilibet possit appellare a sententiis laicis contra aliquem, solummodo a lx. solidis superius in villa.

*De iudicandis Vicariis, Iudicibus Dugalim, & officialibus suis.
Cap. CIII.*

VICARIOS & officiales nostros sindicatus ipse bonos non solum præmiorum exortatione, verumetiam metu pœnarum efficere potest. Cupientes igitur, ut ab ipsis districtuales nostri, cum omni iustitia & moderatione tractentur; Statuimus quod in consilio xij. & l. deputatorum Veronæ, eligantur omni anno de mense Decembris quatuor cives, syndicatores; Quorum duo sint de Collegio advocatorum, viri utique præstantis intelligentiæ, conscientiæ, aptitudinis & integritatis, qui nisi iustam causam habuerint approbandam per dominum Potestatem cum consilio duodecim deputatorum, refutare non possint; Sed exire teneantur prima die mensis Januarii: Sub pœna quinquaginta librarum denariorum applicanda communi Veronæ pro quoque. De qua non possit fieri donum gratia vel remissio neque suspensio: Sub pœna cuique ponenti partem in contrarium aliarum libr. l. Et quæ pœne exigantur per provisores communis Veronæ infra unum mensem, sub eadem pœna.

Reformatum die x. Octob. M. cccc. lxvi.

Quod ubi dicit quatuor cives dicat sex cives, quorum duo sint de numero Advocatorum & quatuor laici.

Qui Sindici jurare debeant in manibus domini Potestatis bene & fideliter exercere officium sindicatus, secundum ordines, sine acceptatione personarum, odioque & qualibet humana gratia cessante, nec non referre exequi, & expedire, secundum ordines.

Et sortiri debeant, ut duo, videlicet, unus de collegio Advocatorum cum socio suo vadant ultra Athesim, & alii duo citra.

Reformatum ut supra, ut duo, dicat ut tres, videlicet unus de collegio Advocatorum cum duobus sociis suis. Declarando tamen, quod in p̄s duabus copulis non sint, qui sese excludant de consilio, juxta ordinem additum, die ix. Januarii. M. cccc. lxvi. ad Statum. clviij. primi libr.

Notarium sibi ipsi eligat utraque muda collegiatum & sufficientem, qui habere debeat pro suo salario, & mercede, ut infra. Et insuper participet de omnibus pœnis & multis, & provenientibus dictis sindicatoribus pro dimidia ejus, quod quilibet eorum sindicorum erit habiturus.

Cum exierint ad sindicatum, ad quem exire debeant in principio mensis Januarii; reverti non possint ad civitatem, nec aliter a sindicatu desistere aliquis eorum, ante finem datum suo sindicatu: sub pœna librarum viginti quinque pro quoque eorum, applicanda & eligenda, ut supra.

Sindicare debeant omnes Vicarios territorii Veronenſis & Potestatem Fischeriæ, ac Leniaci & Porti, tam qui mittuntur per commune Veronæ, quam per Particulares cives, collegia & universitates Ecclesiasticas & se-

& seculares, qui Potestariæ Veronæ suppositi sunt, prout inferius ipsi omnes alii Vicariatus privatorum sindicandi specificantur. Et similiter Judices dugalium.

Et omnes notarios, famulos, & officiales eorum. Non tollendo propterea per dictam specificationem, quin alii Vicariatus, si qui sunt, vel in futurum apparerent sindicandi, Ecclesiastici vel seculares, possint, ac semper debeant sindicari.

Quilibet autem Vicarius secundum tempus admonitionis, sive citationis sibi factæ, ex parte dictorum sindicatorum, reperire se debeat personaliter ad locum sui Vicariatus, & inde non recedere, sine dictorum sindicatorum licentia; sub pœna l. librarum denariorum, applicanda pro tertia parte cameræ Illustrissimi nostri Dominij, & pro alia tertia communi Veronæ, exigenda per provifores, & pro alia tertia ipsis sindicatoribus; & tamen contra eos absentes, pro sua contumacia procedi possit & debeat per dictos syndicatores, de & super omnibus & singulis querelis & accusis contra eos factis, tanquam contra vere contumaces & confessos, excepto Judice dugalium contra quem ipsi syndicatores querelas, & accusas recipiant in districtu per loca, & eos postmodum in civitate expediant.

Juxta equitatem suam mittere debeant publicas cridas, quod si qui sunt, qui velint conqueri de suo Vicario, vel Judice dugalium, aut de notariis, famulis, & aliis officialibus suis debeant tali die, loco coram ipsis comparere. Scientes omnes, quod syndici ipsi habent arbitrium, & auctoritatem a domino Potestare, & communi Veronæ faciendi restitui omnia male ablata cum expensis, damnis, & interesse cujuscunque quantitatis existant.

Libertatem habeant dicti syndicatores inquirendi, cognoscendi, procedendi, multandi, condemnandi, & absolvendi, & executioni mandandi in omni summa, specialiter autem restitui faciendi incontinenti, maxime super salario ultimi mensis, quod ipse Vicarius non debeat tangere, nisi ad mandatum sindicatorum; sub pœna dupli; omnem partem & commodum, quæ & quod ad aliquem Vicarium de aliquibus injustis bannis, & manifestis, vel Judicem dugalium de injustis inventionibus, aut condemnationibus, vel aliter malo modo pervenisset, vel quod aliquis notarius de scripturis, & aliis, aut viator, vel famulus de via sua, & de aliis indebite extorsisset. Et in primis restituendi communitatibus omne salarium, quod ipsi Vicarii habuissent pro omni tempore, quo non stetissent personaliter in loco ad suum officium exercendum; non intelligendo de diebus, de quibus a domino Potestate licentiam se absentandi habuissent. Quam quidem salarii restitutionem, si ipsa communia non vellent, tunc ipsi syndicatores dictam quantitatem applicare debeant pro tertia parte sibiipsis, & pro tertia communi Veronæ, & pro alia tertia cameræ prædictæ, & insuper multandi, & condemnandi omnes suo bono arbitrio

de omnibus commissis & omissis, præter & contra ordines, & Statuta communis Veronæ, vel aliter malo modo, & contra bonos mores, & contra dignitatem, vel honestatem; specialiter autem de male ablatiis multare debeant ipsi syndicatores dictos Vicarios ultra restitutionem, in quarto pluris; Quorum quidem multarum, & pœnarum tertia pars veniat cameræ Illustrissimi nostri Dominii, & una tertia communi Veronæ, & alia tertia indicatoribus ipsis: Excepto quarto prædicto, quod sit distorum syndicatorum.

Et ab aliquo hujusmodi sindicatu nemo possit appellare, quærelare, supplicare, nec alio remedio juvari, usque ad summam librarum decem tantum pro quaque causa. Abinde vero supra, habere possit recursum ad dominum Potestatem, & consilium xij. per viam supplicationis, vel quærelæ tantum.

Additur de eo, s. vel ab eo, quod dicti syndici tres simul, & concorditer fecerint, aliter autem reclamantes audiantur; præterquam, si unus ex eis excluderet illum Vicarium, vel officialem de consilio, aut excludatur ab eo secundum partem prædictam, & alii duo simul, & concorditer fecissent, qui duo in dicto casu sufficiant, ac ab ipso a decem libr. infra reclamari non possit; abinde vero supra, siue fuerit a duobus, siue tribus, quilibet possit habere recursum ad dominum Potestatem, & consilium xij. per viam supplicationis, vel quærelæ tantum.

Finis vero sindicatu suo, quem finisse debeant in termino unius mensis, referre debeant in consilio xij. & l. deputatorum Veronæ bona, & mala portamenta uniuscujusque nominatim, usque ad unum alium proxime subsequenter mensis, ad hoc, ut pro futuro cognoscantur; & exhibuisse libros totius completi sindicatus in manibus, & officio Provisorum communis, sub pœna perjurii, & librarum centum denariorum pro quaque eorum, applicanda pro tertia parte cameræ Illustrissimi nostri Dominii, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ.

Reformatum in consilio xij. & l. die octavo Aprilis M. cccc. lxxviii.

Primo quod relationes syndicatorum fieri amodo debeant in consilio totius anni incipiendo ab ista, quæ de proximo est facienda, non solum de malis portamentis prædictorum in officiis, sed etiam de nominibus, & operibus omnium aliorum, qui præsumpissent ipsos syndicatores repellere, aut eos aliter non obedire.

ITEM, quod dicti syndicatores utriusque mudæ, nunc & in futurum, factis dictis eorum relationibus, teneantur, & debeant præsentare pœnes cancellarium communis etiam duas ipsas paratas paginas nominum omnium hujusmodi Potestatum, Vicariorum, & Judicum dngalium, qui sub eorum officio fuerint, de quibus ipsi omnes tres cujuscumque mudæ, vel duo, ex eis bene concordēs extiterint; unam videlicet sub rubrica, qui se bene gesserunt, alteram vero sub rubrica, qui se male gesserunt; & sub illis insuper describere debeant nomina prædictorum, aliter, qui

cos

eos non recepissent, vel aliter impedivissent, ut supra, Et hoc sub vinculo sacramenti, & sub pœna libr. l. denar. pro quoque eorum contrafacientium, applicandarum pro dimidia cameræ Illustrissimi nostri Domini, & pro altera dimidia communi Veronæ.

ITEM, quod in dicto consilio, quando congregatur pro eligendis Potestatibus & Vicariis, & iterum quando congregatur pro eligendo consilio novo, Provisores communis teneantur & debeant vinculo sacramenti, & sub pœna libr. l. denar. pro quoque eorum, applicanda ut supra; omni anno, usque per sex annos proxime sequentes, facere publicari unamquamque præsentationem hujusmodi paginarum, & repeti dictas paginas, ita quod unaquaque earum veniat esse per sex annos continuos totiens publicata, ut supra: Et aliter sine tali prima publicatione scrutinium, & ballottatio, quæ esset facta non valeat. Quæ quidem parte sic lecta, & arengata, pro, & contra, posita fuit pars, & capta de ballottis xxxix. pro, xiiij. contra.

Habere debeant dicti syndicatores cum notariis a communi Veronæ, tum demum finito sindicatu, & facta relatione, & exhibitis libris completi sindicatus, ut supra in proximo capitulo continetur, & non ante; primo xx. solidos in die pro qualibet persona cum equo inveniando, & conducendo suis expensis, videlicet dicti syndicatores cum duobus equis, & singulo famulo, & notarii cum singulo equo. Item habere debeant ipsi syndicatores l. libr. pro quoque, & notarii xxv. pro quoque, facta circa, & sindicatu per omnes & singulos Vicariatus communis, & alios, qui non sunt communis infra scriptos.

Caprini

Lubiariz

Ferariz

Præabochi

Rivaltæ

Belluni

Prædellæ

Ronchanovæ, & vocentur in Nogariam

Sorgadz

Pontis posseri

Azani cum Castello

Sancto Martino, & vocentur Vigasium

Astaredi, & vocentur Ceretam.

Cavaioni, & vocentur in Bardolinum

Cisani

Villæ Bartholomeæ

Sandrati, & vocentur Lazisium

Domorum Campanæ

Castrinovi

Vallis pullicellæ

Cavalchafellæ, & vocentur Pischeriam.

Paronæ, & vocentur cum illis de valle Pullicellæ

Cuslociæ

Sezani, & vocentur in vallem Paltenam Ronchadz.

Curia nogarolarum, & vocentur in villam Francam Sancti Bonifacii

Vifegnz

Bivilaquæ, & vocentur Miserbium.

Cologno

Maraticæ

H 2

Blon-

Blondarum, & vocentur Suavium.	Terracii
Salezolæ	Formigedi.
Gadii	

Additum per consilium die xxliij. Octob. M. cccc. lvijj.

De temporibus vacationum ab officiis. Cap. CIIII.

UT pluribus pateant portæ officiorum; Statuimus, quod quicumque habuerit aliquod officium in civitate Veronæ, de illis officiis intus, quæ dantur per consilium xij. & l. cum domino Potestate per unum annum, cessare debeant ab omni alio officio intus, per annos tres proxime subsequeutes; ab illis autem officiis, quæ dantur ut supra per menses sex, cessare debeant per menses decem & octo; ab omnibus aliis officiis intus, ut supra, & qui habuerint de Potestariis & Vicariatus communis Veronæ extra in districtu, cessare debeant ab ipsis Potestariis & Vicariatus per quinque annos, & ab omnibus aliis officiis intus, per unum annum; Qui autem habuerint de officiis intus, sive per annum, sive per sex menses, cessare debeant a Potestariis & Vicariatus prædictis per unum annum. Ab hoc ordine excipiuntur: Primo officium Provisorum Communis Veronæ propter ejus majorem importantiam, de quo sic ordinatur; quod quicumque dictum officium Provisoris habuerit per menses sex, cessare debeat ipso eodem officio per menses decem, & octo. Nihilominus interim in spatio illorum mensium decem octo, ipsi provisoires possint quodlibet aliud officium habere, secundum ordines superscriptos: Et contra, quicumque habuerint aliquod aliud ex aliis officiis, possint finito officio, statim dictum officium Provisorie habere. Item officium Judicis procuratorum, quod vacare debeat ab illo officio tantum per menses decem octo. Et officium consiliariorum suorum, ad quod nulla sit ex aliis officiis prohibitio; Sit autem ab ipso vacatio per menses sex. Item officium consulum curiæ domini Potestatis, ad quod similiter nulla sit ex aliis officiis prohibitio; Sit autem ab ipso vacatio per menses sex. Item officia Garzarie, quæ vacationem habeant ab illis tantum per menses sex, Et ad ea ex aliis omnibus officiis, tam intus, quam extra finitis, possint intrari. Item officium notariorum registri, ad quod nulla sit ex aliis officiis prohibitio; Sit autem ab ipso vacatio per unum annum.

Reformatum die xi. Februarii M. CCCC. LXIII.

¶ Quod in omni electione officiorum, cum aliquis habuerit aliquod officium de illis, quæ dantur per consilium xij. & l. deputatorum, exceptis consulibus, Prioris ad Tombam, & Rationatoribus communis, ille, vel alius de dicta familia, sive estimio non possit eodem tempore de aliis officiis habere: intus, vel extra, quæ per consilium eliguntur; intelligendo etiam de officiis, quæ a seipso tantum vacant. Et, quod quicumque fuerit ipse, vel de sua familia ejusdem estimi Vicariorum finica-

dicator ab eodem officio cessare debeat per duas sequentes indicatorum mudas. Et qui ad dictum sindicatum fuerit legitime electus, non possit similiter infra duos menses a die suæ lectionis continuandos ad aliud officium eligi; postea vero secundum ad dictum officium exiverit, nulla sit ad aliud officium prohibitio: Quod tamen si acceptaverit ipso jure, & ipso facto, sindicatus vacare intelligatur.

De pena acceptantis officium, ante impletum tempus suæ vacationis. Cap. CV.

ITEM, quod quicumque electus fuerit ad aliquot officium in communi, & illud acceptaverit ante impletum tempus suæ vacationis ab alio, contra ordines, perdat salarium suum totum, & præminentias, quod & quæ veniant in communi; & insuper vacet per tempus limitatum super dicto officio, ac si debite obtinuisset illud; & tantundem ultra.

Additum die xx. Novembris. M.CCCC.LII. per consilium.

Debitor communis non intret officium.

Quod aliquis designatus ad aliquod officium communis Veronæ, de iis, quæ per consilia civitatis conferuntur, non possit nec debeat modo aliquo intrare ad dicti officij exercitium existens debitor communis Veronæ, in aliquo de suis datis, impositionibus, factionibus, administrationibus, & aliter quomodocunque, immo teneatur omne ejus debitum ante dictum tempus introitus persolvere. Et si intraverit non soluto prius omni debito suo, cadat in penam dupli ipsius debiti, cujus tertium sit cameræ Illustriss. nostri Domini, tertium communis Veronæ, & tertium Denunciantis. Et si propter debitum non solutum, quis desisteret suo tempore debito intrare officium suum, cadat ab electione, & designatione dicti officii, & nihilominus solvat debitum.

Proposita per Nobilem. V. Tebaldum de la Capella Provisorem communis, & capta de bal. xliij. pro, iiij. contra.

De Ambasciatoribus, qui mittuntur pro communi Veronæ, quod mandatum non excedant, nec suam, aut aliorum causam traheant.

Cap. CVI.

ITEM Statuimus, quod aliquis Ambasciator communis Veronæ excedere non debeat fines mandati, & commissionis suæ, & qui contrafecerit cadat in penam ipso jure, & ipso facto, quod amittat omnem taxationem salarii & expensarum receptam, & recipiendam pro dicta andata, & ambasciata, retro exigendam incontinenti, seu recipiendam per provisores communis; & quod sit privatus de consilio, & officiis, & ambasciariis, per quinque annos. In quam eandem penam incurrat, qui pro se, aut pro alio aliquid supplicaret, vel impetraret, vel ageret,

vcf

vel defenderet in aliquo iudicio, loci dictæ suæ legationis, sine licentia consilii. xij. & l. deputatorum. Et quod quicquid dictus ambasciator fecerit, præter & contra mandatum & commissionem suam, ipso jure non valeat.

De non conveniendis officialibus. Cap. CVII.

DE his, quæ communi nomine, vel per officium communis Veronæ facta fuerint per aliquem Consulem, Procuratorem, Massarium, vel executorem, sive sub eo, dominus Potestas non admittat agentem, nec inquietari permittat quemquam, nisi principaliter suo nomine se obligaverit.

Qualiter satisfieri debeat illis, qui se pro aliis obligaverunt, occasione officiorum. Cap. CVIII.

SI aliqui extiterint fideiussores, vel securitatem fecerint pro aliis, occasione officiorum vini, salis, procurationum, & aliorum datiorum, & officiorum communis Veronæ, vel pro iis, qui missi fuerint ad confinia, sive recumbiati, vel qui exire debeant, vel non debeant de districtu Veronæ pro mercandaria exercenda, vel alia causa; Si exinde damnum substinuerint, vel aliquid de suis bonis solverint, vel amiserint, quod eis plenarie, & summarie jus reddatur, auditis rationibus, & allegationibus illorum, qui se pro aliis obligaverunt, & eorum, pro quibus factæ fuerint securitates.

De pecuniis & bonis communis Veronæ non retinendis pretextu crediti, vel alia ratione. Cap. CIX.

AD reprimendam sacram auri famem, quæ adeo mortalia pectora cogit, ut neque ipsi publico juri parcat: Statuimus, quod quilibet Provisor, sive Syndicus, Exactor, Massarius, intelligendo etiam de Massario Cameræ pignorum Veronæ, Notarius sive scribanus communis Veronæ, & quilibet alia persona salariata, & non salariata a communi Veronæ, quæ administraverit, vel ad ejus manus sub nomine cujuscunque officii, vel aliter quocunque modo de pecuniis, pignoribus, bonis, seu rebus communis Veronæ pervenerit. Intelligendo etiam de pignoribus Cameræ pignorum; teneatur, & debeat finita administratione sua, vel officio, infra unum mensem, libros suarum rationum cum datis & receptis, libere præsentare, & consignare Provisoribus communis Veronæ: Quod si non fecerit, cadat ipso facto, & ipso jure, transacto dicto mense, in penam xxv. librarum; Et nihilominus consignare teneatur. Item in dicto mense, simul cum dictis libris, totum, quod pæneste extaret de dictis

His pecuniis, pignerebus, bonis seu rebus communis, vel de communibus eisdem Provisoribus denunciare, & integraliter solvere, ac consignare: Quod si non fecerit, cadat ipso facto, & ipso jure, transacto dicto mense, in penam dupli ejus, quod apparebit esse penes eum, calculatis rationibus suis. In qua pena pro condemnato habeatur, applicanda dicto communi; & hoc non obstante aliquo suo credito, cujus vigore praterderet aliquam fieri compensationem, aut aliqua alia ratione; & ulterius sit privatus a quocunque officio, beneficio & dignitate communis Veronae per triennium. Quod quidem triennium duplicetur, si forte aliquod officium, vel dignitatem communis acceptaret, & totiens quotiens contrafecerit: amittat etiam quicquid de salario, & lucro percepisset, & veniat totum in commune; & nihilominus quodcumque ad eum pervenit de habere, & bonis communis reddere compellatur. At si dicta talis persona jam esset mortua, tunc omnis pecuniaria pena praedicta, in quam defunctus incidisset, transeat ad heredes suos, & heredes ipsi teneantur infra duos menses, a die denunciationis sibi factae, pecunias, & bona sic retentas, & retenta dictis Provisoribus in totum solvere, & consignare, sub alia poena dupli; non obstante praetento credito, & compensatione, vel aliqua alia ratione.

De rationatoribus communis, Et de eorum officio, ac salario.

Cap. CX.

ITEM, quod omaniano, & quando, & quotiens videbitur expedire, eligantur in Consilio duodecim & l. deputatorum, duo vel plures rationatores communis, ad videndum, & examinandum, calculandum, & solidandum omnes & singulas rationes de personis & causis, quae comprehenduntur in Statuto proxime praecedenti, in termino eis per Consilium xij. deputatorum assignando; Qui eligendi non sint de his debitoribus, sive administratoribus, qui in dicto Statuto comprehenduntur. Et ipsi rationatores libertatem habeant pro veritate habenda, vocandi ad se quascunque personas de civitate, & districtu Veronae, & eas ad sacramentum astringendi, & aliter investigandi & inquirendi, prout sibi melius videbitur, pro conclusione rationum sibi commissarum; & earum conclusionem in primo Consilio xij. & l. clare & aperte referre. Et quod ultra omne salarium sibi taxatum, habere debeant a communi Veronae quartam partem poenae devenientis in commune occasione male retentae pecuniae, vel pignorum, seu bonorum, aut rerum communis, aut de communi, secundum formam superscripti Statuti.

De uno Magistro in Grammatica, & Rethorica eligendo. Cap. CXI.

IN Grammatica eligatur unus bonus, & doctus Magister, qui legat, & doceat studia humanitatis in Verona, cum salario a cōmuni Veronæ.

De uno Doctore in jure civili eligendo. Cap. CXII.

ITEM, quod unus Doctor legum, qui sit idoneus & sufficiens eligatur, & constituatur per Dominium nostrum prælibatum, qui stare debeat in civitate Veronæ, & tenere scholas, & docere scholares, & legere continue libros ordinarios scholaribus volentibus audire leges, & non debeat ascendere palarium caussa placitandi pro se, nec pro alio; de cuius salario ei provideatur per Dominium nostrum prælibatum, sicut sibi videbitur.

De uno Doctore in jure Canonico eligendo. Cap. CXIII.

ITEM, quod dominus Potestas Veronæ cum voluntate, & consilio Reverendissimi d. Episcopi Veronensis, & vener. clericorum, quos idem d. Episcopus secum habere voluerit, tractare, ordinare, & disponere debeat de habendo & eligendo uno bono Doctore in jure canonico, qui legere debeat decretales in civitate Veronæ ad utilitatem audire volentium, pro salario competenti, secundum quod melius fieri poterit. Quod salarium solvi debeat per Clerum Veronæ. Cujus salarii medietas solvatur eidem doctori infra tres menses, ex quo legere inceperit; alia vero medietas infra alios tres menses.

De uno Doctore artium & medicina eligendo. Cap. CXIV.

ITEM, quod unus bonus & sufficiens Medicus doctor artium, & medicinz eligatur per Dominium nostrum prælibatum, si ita sibi videbitur, cum salario competenti; Qui legere debeat artes, & physicam si habuerit auditores; & etiam medicare homines & personas civitatis Veronæ.

De uno Magistro Arithmetica, sive Abachi eligendo. Cap. CXV.

ITEM, quod unus bonus Magister agorismi, & Abachi eligatur per Consilium xij. & l. deputatorum Veronæ, cum salario percipiendo a Domo Mercatorum Veronæ, qui debeat omnes addiscere volentes Abachum.

De dispositionibus faciendis. Cap. CXVI.

ITEM, quod quilibet professor cujuslibet artis liberalis, pro communi Veronæ salariatus, teneatur, & debeat singulis mensibus hyemis facere unam disputationem, & ipsam determinare.

De immunitate scholarum, Magistrorum, & Medicorum, & Advocatorum. Cap. CXVII.

ITEM, quod Scholares studentes juri civili, aut canonico, aut artibus, aut physicæ non compellantur ire ad custodias murorum Civitatis, aut alicujus Castelli, vel loci, nec ad exercitus, nec ad aliquas andatas. Idem intelligatur de magistris liberalium artium, medicis, & advocatis, qui scripti erunt in matricula ipsorum.

De immunitate concessa Doctoribus legum, & decretalium, Medicis, Magistris liberalium artium, & de eorum matriculis ordinandis. Cap. CXVIII.

ITEM, quod omnes Doctores legum, & decretalium civitatis, & districtus Veronæ, Medici, & Magistri liberalium artium, in eorum matriculis scripti, habere debeant immunitatem ab omnibus oneribus personalibus communis Veronæ: Realia vero & mixta secundum eorum estimam, prout alii cives omnino solvere & subire teneantur. Et quod dominus Potestas cum Consilio xij. deputatorum infra duos menses ab introitu regiminis sui, eligere debeat personas fideles, & peritas, quæ & quot sibi videbuntur, qui debeant in matricula ponere, & poni facere omnes Medicos, qui digni sint esse in matricula medicorum. Qui Medici in dicta matricula positi, habere debeant supradictam immunitatem. Et quod si aliqui Medici reperirentur in ipsa matricula scripti, qui digni non essent propter defectum scientiæ, vel imperitiæ artis suæ, quod de ipsa matricula pœnitus cancellentur, & removeantur, & pro remotis & cancellatis ipso jure, præsentis Statuti auctoritate habeantur. Idem intelligatur, & fiat de Magistris ac Doctoribus liberalium artium. Et quod Medici in dicta matricula scripti mittere teneantur Medicos idoneos & sufficientes ad exercitus, & cavalcas suis expensis, qui medicare debeant omnes infirmos, & vulneratos in dictis exercitiis, & cavalcis sine aliquo pretio, vel aliquo alio ab eis recipiendo. Et quod quilibet Medici teneatur, & debeat tempore pestis stare, & habitare firmiter in civitate Veronæ. Et qui contrafecerit, non gaudeat aliqua immunitate reali, vel personali, quomodoque specialiter, vel generaliter sibi concessa; sed teneatur & compellatur subire, & solvere quæcunque onera, & satisfactiones communis Veronæ de cætero, pro quanto duraverit estimum illud tunc

currens, usque ad novi estimi refectionem. Et quod Advocati, sive Judices positi, & de cætero ponendi in matricula judicum sint a personali- bus muneribus excusati. Et quod teneantur advocare pro pauperibus & miserabilibus personis civitatis, & burgorum, & districtus Veronæ, quan- documque ab eis fuerint requisiti sine aliquo salario.

Quod medicare nemo præsumat, nisi prius approbatus, matriculatus, juratus. Cap. CXIX.

UBI agitur de vita, accuratius est providendum; Propterea Statui- mus, quod nullus Medicus, vel qui pro Medico se gerat terrierius, vel forensis audeat, vel præsumat medicare, nec artem medicinæ exercere physicæ, vel chirurgiæ in civitate Veronæ, vel burgis, seu in aliqua parte districtus Veronæ, nec consulere aliquibus in dicta arte, & officio medicandi, nisi prius fuerit approbatus per peritos dictarum artium phy- sicæ, seu chirurgiæ, & alios discretos, & litteratos viros sacramento as- strictos, eligendos per dominum Potestatem cum Consilio xij. ad utilia communis Veronæ deputatorum; Et nisi prius juraverit bene, & fideliter dictam artem medendi, exercere; Et scriptus etiam reperiat in matri- cula aliorum medicorum Veronæ. Et si quæ persona inventa fuerit con- trafacere realiter, & personaliter puniatur ad arbitrium domini Potesta- tis & totius curiæ, vel majoris patris; inspecta qualitate personarum & delicti.

Quod Medicus ab initio commemorare teneatur infirmo de statu animæ, & rerum suarum. Cap. CXX.

UBI agitur de anima, etiam magis est succurrendum; Propterea sta- tuimus, quod quilibet Medicus prima die, vel sequenti cum accesserit ad infirmum, eidem per sacramentum dicere teneatur, quod de sta- tu animæ suæ & rerum suarum disponat, & ordinet. Et quod dominus Potestas infra xv. dies ab introitu sui regiminis compellat ipsos medicos, & quemlibet ipsorum jurare attendere, & observare prædicta.

De matricula & statutis Advocatorum, & quod etiam districtuales ex eis intelligantur cives. Cap. CXXI.

JURISCONSULTI habitantes in civitate Veronæ possint, & debeant sibi inter se facere matriculam, sive Collegium; & Statuta per ipsos facta ad ipsam matriculam, sive Collegium pertinentia, primum approbata per dominum Potestatem & consilium xij. & l. Veronæ inviolabiliter obser- ventur. Et ut scholares causam & desiderium capiant addiscendi; quod omnes jurisperiti oriundi districtus Veronæ scripti in matricula civitatis Veronæ tanquam cives, & pro civibus civitatis Veronæ habeantur; & si

fraus

fraus adderit, ipso jure perdant immunitatem. Et per hoc non intelligatur, quod ascendentes, & collaterales ipsius, qui facerent cum villis, deberent esse cives.

Quod nullus juris Professor ponatur in Collegio Advocatorum, nisi audiverit leges per quinquennium, & approbatus fuerit in Collegio.

Cap. CXXII.

ITEM, quod nullus possit de cætero poni in Collegio Advocatorum Veronæ, nisi audiverit leges per quinquennium, & examinatus fuerit, & approbatus per ipsum Collegium. Et si aliquis est in dicta matricula, qui non audivisset per quinquennium, ab ipso Collegio removeatur omnino.

De matricula, & Statutis Notariorum approbatis, observandis.

Cap. CXXIII.

NOTARII habitantes in civitate Veronæ possint, & debeant sibi inter se matriculam facere, sive Collegium. Et quod Statuta per ipsos facta & facienda ad artem notariz pertinentia, perinde valeant, & teneant, & ab ipsis perinde debeant observari, ac si in Statutis communis Veronæ essent specialiter descripta; dummodo Statutis communis Veronæ contraria non existant, & sint per dominum Potestatem, & Consilium xij. & l. deputatorum Veronæ, sive per Illustrissimum nostrum Dominium approbata.

Ut tabelliones sub eorum Gastaldionibus se guudent. Cap. CXXIV.

ITEM Statuimus, quod dominus Potestas requisitus facere teneatur quoslibet tabelliones civitatis & districtus Veronæ volentes exercere officium notariz, guadiare se sub illis, qui fuerint gastaldiones communis artis notariz; & ut Statutis, & ordinamentis eorundem pareant: dum tamen non sint facta contra honorem, & utilitatem communis Veronæ, & ejus Statuta, vel contra leges, & jura.

Quod nullus possit exercere officium notariz, nisi fuerit sub gastaldionibus guadlatus. Cap. CXXV.

ITEM, quod nulla persona exercere possit officium notariz, neque exerceri, sive mitti in loco notarii ab aliquo officiali communis Veronæ, nisi fuerit persona, quæ sit notarius, & guadiata sub gastaldione, vel gastaldionibus artis notariz. Alioquin si contigerit, quod ille, qui prius non erit guadiatus, ut superius continetur, eligeretur in aliquo officio sive lucro, quod notarius ab ipso privetur, & perdat lucrum, & alius loco ejus debeat poni, & ordinari.

Quod nullus exerceat artem notariz, nisi matriculatus, nec ponat in locationibus pacta, quod conductor cadat a jure suo. Cap. CXXVI.

ITEM, quod nullus Notarius audeat, vel præsummat facere, vel exercere artem, vel officium notariz in civitate Veronæ, vel ejus districtu, nec aliquod instrumentum, vel contractum, nisi fuerit scriptus in matricula Notariorum civitatis Veronæ, & de jurisdictione communis Veronæ. Et qui contraxerit condemnatur in xxv. libr. denar. pro quoque, & quaque vice. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia. Item, quod nullus Notarius descriptus in matricula, & collegio Notariorum audeat, vel præsumat ponere, vel scribere modo aliquo, vel ingenio in aliquo contractu alicujus locationis, infra scripta verba vel alia idem importantis, videlicet: „ Quod quando vendit conductor jus suum, „ vel refutat, quod teneatur, & debeat dare, & solvere, seu dari, & solvi „ facere aliquod locatori, vel ejus successori pro venditione, seu refutatione: „ ne: item conductor, si non solverit sua sista infra aliquod tempus, quod „ cadat a jure locationis; item si conductor non petierit investituram infra „ terminum in sua locatione contentum, quod cadat a jure locationis; item „ si dicti conductores decederent absque filiis masculis legitimis, quod tunc „ & eo casu jus suum, quod habebat dictus conductor in dicta re locata de- „ veniat, & devenire debeat in dictum locatorem, vel suos hæredes, vel „ successores, vel loco sui. „ Nec etiam scribere in instrumento sub invo- „ lucro verborum, quod locator investiat conductorem cum pactis con- „ tentis in antiquis locationibus: Sed teneatur & debeat pacta conventa inter partes seriatim scribere, ad hoc ut possit videri, utrum verba importent aliquid, quod haberet idem dicere prout supra continetur, necne. Et quod nullus Prætor, nec alius Officialis communis Veronæ præsens & futurus audeat, vel præsumat, nec jurisdictionem, sive auctoritatem aliquam habeat sententiare, nec pronunciare aqualiter contra præsentis Statuti inentionem, pœna & banno l. librarum denariorum Veronensium pro quoque, & quaque vice, applicanda pro dimidia cameræ Illustrissimi nostri Domini, & pro alia dimidia parti laicæ. Et nihilominus ipse prætor, vel officialis teneatur condemnato ad emendationem interesse damni, & expensarum per ipsum condemnatum occasione prædicta, & eadem pœna puniatur consul- tor, qui consulat contra prædicta: Et quod dictum aut sententiarum fuerit non valeat: Et Notarius, qui contraxerit pro quolibet & qualibet vice puniatur in centum libr. denar. & quilibet sit accusator, & habeat tertiam partem banni, & teneatur in credentia, & alia tertia sit cameræ Illustriss. nostri Domini, & alia tertia communis Veronæ. Et si Notarius secunda vice in prædictis contraxerit, puniatur in centum libr. denariorum, & privetur perpetuo ab arte, & officio notariz; & si post privationem aliquod instrumentum fecerit, jure non valeat.

Quod

Quod Notarii palatii habitent in civitate. Cap. CXXVII.

ITEM, quod omnes Tabelliones exercere volentes artem tabellionatus in Palatio communis Veronæ coram domino Potestate, Judicibus, & Consulibus communis Veronæ, morari debeant in Civitate Veronæ, vel suburbiis, cum massariis & familia; & aliter non admittantur, neo sublineantur in dicto officio.

Ne Tabellio occupet locum alicujus sui officialis. Cap. CXXVIII.

ITEM, quod nullus Tabellio appropriet sibi locum aliquem ad banchum alicujus sui Judicis vel officialis, sed omnia loca cujuscunque banchi, sive tribunalis in principio cujuslibet deputationis & mudæ, secundum formam Statuti positi sub rubrica, *quod notarii palatii singulo anno mutantur*; sortiri debeant inter omnes ibi deputatos; & quilibet eorum teneatur stare in dicto ordine & loco suæ sortis. Et qui contrafecerit omni vice x. solidos communi Veronæ componere teneatur.

Notarii non faciant ex se commissiones. Cap. CXXIX.

ITEM, quod nullus notarius officium exercens in Palatio communis Veronæ præsumat ex se facere aliquam commissionem pignorationis, vel sequestri contra aliquam personam, nisi de commissione sui Judicis, & ad instantiam creditoris, seu legitimi ejus nuncii, aut procuratoris asserti, quam cum relationibus in actis suis, tanquam acta publica scribere teneatur. Et qui contrafecerit puniatur in centum solidis denariorum pro quoque & quaque vice, & quilibet possit esse accusator, & habeat medietatem pœnæ, & teneatur in credentia. Exceptis commissionibus quas Judex ex suo officio commisserit, quas Notarius facere possit, secundum quod Judex ipse mandaverit, & quas in actis scribere teneatur cum relationibus suis, sub pœna prædicta, saltem cum tali forma verborum, quod appareat quid sit factum.

Quod nullus Notarius pretium sententiæ petat, nisi in publicam formam redactæ. Cap. CXXX.

ITEM, quod nullus Notarius, qui scripserit sententiam latam per dominum Potestatem vel Judices communis Veronæ, seu alios officiales communis Veronæ, debeat petere pretium sententiæ ab eo, qui sententiam voluerit, nisi prius ipsa fuerit in publicam formam redacta.

Ne

*Ne Tabellio aliquid extorqueat pro imbreviatura invenienda a
quinquennio citra. Cap. CXXXI.*

ITEM, quod nullus Tabellio possit aliquid extorquere pro cercatura imbreviaturæ alicujus instrumenti, quod ipse fecerit infra quinquennium.

*Quod nullus Notarius stipuletur aliquem contractum ad mealem,
videlicet sine scriptura prius facta. Cap. CXXXII.*

ITEM, quod aliquis Notarius quantumcunque memoriosus, & fidelis non præsumat ullo modo, etiam partibus volentibus, stipulari & rogare aliquem contractum cujuscumque conditionis existat, sumptum ad mentem, nisi prius ante aliquam stipulationem & rogationem, ipse Notarius scripturam fecerit in suo Prothocollo ordinario consequentem, & continuatam in præsentia contrahentium, de omnibus & singulis partibus, saltem substantialibus, contractus, & negotij, & secundum quod Contrahentes erunt in concordio. Et quod antequam contractus ipse stipuletur, & rogetur per Tabellionem, teneatur & debeat ipse Tabellio legere, saltem semel, contrahentibus ad eorum claram intelligentiam, sicut præcise ab eo scriptum fuerit. Et tunc postea volentibus partibus possit & debeat ipsam scripturam coram testibus legere, & publicare, & ipsum contractum stipulari & rogare, & non aliter. Et quod, ex quo contrahentes diverterint ad extraneos actus, non possit dicto contractui aliquid addi, vel minui. Et prædicta observentur, pœna & banno centum solidorum pro quolibet, & qualibet vice.

*Ut Tabelliones in instrumentis non ponant litteram portantem numerum, & ponant imbreviaturas continuatas, & nomina, & pronomina,
& contratas. Cap. CXXXIII.*

ITEM, quod nullus tabellio ponere debeat in aliquo instrumento alicujus contractus aliquam litteram, quæ levet, seu importet numerum alicujus quantitatis, seu speciei, vel annorum Domini, sed per seriem litterarum scribat; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet & qualibet vice in viginti solidis. Et quilibet Tabellio Veronæ, & ejus districtus teneatur ponere imbreviaturas continuas de quolibet contractu, quem fecerit in quaterno; & etiam commissiones, & relationes, & omnia alia acta publica, pœna xx. solidorum pro quaque vice. Et quod Notarius teneatur ponere in omnibus contractibus, & scripturis publicis, quos & quas faciet proprium nomen & pronomen ipsius, & nomen patris ejus, & contratam ubi moratur; pœna xx. solidorum pro quolibet, & qualibet vice.

Quo.

Quomodo Notarii scribere & ordinare debeant acta, & instrumenta, & infra quantum tempus scripsisse debeant. Cap. CXXXIII.

ITEM, quod quilibet notarii ponere teneantur in cartulis, & rebus, & manifestationibus faciendis nomen, & supranomen suum, & etiam nomen diei, & presentiam, & millesimum, & capitulum super quo testes producuntur, & continuatas, ac consequentes imbreviaturas facere in quateros de singulis contractibus, de quibus fuerint ipsi rogati: Et scribere imbreviaturas, & confessiones infra triduum, postquam fuerint a partibus datæ. Et idem intelligatur de omnibus aliis instrumentis, quod in quaterno scribere debeant, infra octo dies continuos. Et qui contraxerit in lx. solidis puniatur. Et quod teneatur facere instrumenta secundum imbreviaturas infra xv. dies, si fuerint de centum libr. & abinde infra, quæ officio Registri non presentantur, pœna centum solidorum, & plus & minus arbitrio domini Potestatis, & curiæ; & ille, ad quem pertinet instrumentum satisfacere teneatur ipsi Tabellioni ad dictum terminum. Quod si non fecerit, pigneretur suis expensis sine aliqua citatione, quolibet tempore feriato, & non feriato, placitis, locatis, & non locatis. Si vero fuerint de excedentibus summam librarum centum, tunc infra xl. dies a die rogationis in civitate, & quinquaginta in districtu teneantur ipsi Notarii dicta instrumenta in publicam formam relevasse, & parti petenti dedisse, prius habita suæ mercedis solutione; præter instrumenta inventariorum perfectorum de quibus terminum habeant ad relevandum lx. dierum. Et quod omnes Notarii, qui fuerint electi ad aliquod officium ordinarium, vel extraordinarium teneantur inrubicare suos libros, & causam ipsorum, & suorum officiorum, pœna & banno decem librarum, pro quolibet, & plus, & minus arbitrio domini Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

De Notario muldando, qui instrumentum dare retardat. Cap. CXXXV.

ITEM, quod si quis Notarius post factam sibi solutionem de instrumento, quod confecerit, non dederit illud, postquam requisitus fuerit, infra terminum relevationis sibi in præcedenti Statuto assignatum, vel paratus dare non fuerit iusto impedimento remoto, dominus Potestas auferat ei pro banno xx. solidos; salvo Statuto de instrumentis registrandis posito in pagina Statutorum registri, sub rubrica „infra quantum tempus Notarii rogati debent relevasse, & exhibuisse parti instrumentum in forma“. Et si Notarius ante sibi factam solutionem instrumentum fecerit, vel paratus fuerit dare ei, cujus debet esse instrumentum, auferantur pro banno xx. sol., si infra xv. dies non solverit.

HÆC

HÆC SUNT STATUTA REGISTRI
INSTRUMENTORUM.*De loco, & clavibus Registri. Cap. CXXXVI.*

CUM integritati, tum conservationi jurium cujuscunque consulentes, & salubres provisiones, per constitutionem officii Registri imitantes, quas pridem auctore Prætoro domino Egidio Mauroceno, in anno domini M. cccc. viij. edidimus, ac deinde sub domino Andrea Donato milite, in anno domini M. cccc. xl. Magistra experientia; Reformamus, statuimus, & ordinamus, quod ipsum Officium habeatur, & manuteneatur perpetuum, & factum in curtivo palatii communis Veronæ in loco consueto, claves cujus commendatæ sunt fidei venerab. Suprastantis dicti Officii.

De Suprastante eligendo officii Registri. Cap. CXXXVII.

SUPRASTANS, autem dicti Officii eligatur per scrutinium, & plures ballottas in Consilio xij. & l. ad utilia communis Veronæ deputatorum; qui sit notarius de Collegio Notariorum Veronæ, intelligens quidem & praticus, bonæ opinionis & famæ; qui singulis diebus & horis opportunis attendere debeat ad dictum Officium, illudque personaliter, & non per substitutum exercere.

De quattuor Notariis Registri. Cap. CXXXVIII.

NOTARII vero quattuor deputentur; qui primo eligantur per Collegium Notariorum in numero xij. Notariorum, qui sint sufficientes, & bonæ conditionis & famæ, & pulchri scriptores. Et ipsi duodecim sic electi præsententur præfato Consilio xij. & l. deputatorum, in quo singulorum nomina ponantur ad ballottas. Et ita de pluribus ballottis ipsi quattuor deligantur, procedendo etiam de electo in electum, secundum majorem numerum ballottarum, si quispiam refutaret.

De tempore electionis Suprastantis, & Notariorum. Cap. CXXXIX.

ANTE kalendas Novembris fieri debeat electio tam Suprastantis, quam Notariorum, ad hoc, ut intrare possint Officium in kalendis Januarii: ita quod interea in ipsis duobus mensibus possit ipse Suprastans relevare omnia instrumenta sua, de quibus pridem rogatus fuisset; & ea possint registrari ante suum officii ingressum. Quoniam ordo præsens hoc declarat, quod sub ipso Suprastante non possint aliqua instru-

strumenta sua registrari. Intelligendo instrumenta sua, etiam illa, de quibus ipse cum aliquo socio ejus rogatus fuisset, licet essent per dictum socium scripta.

Sed nec ipse possit durante Officio conficere, rogare, vel stipulari per se, vel in solidum cum aliquo instrumentum registrandum, nec similiter esse Causidicus, Procurator, Sindicus, Actor, vel Advocatus alicujus agendo, vel defendendo causas in judicio ordinario, nec aliquid aliud officium exercere. Et si contrafecerit perjurium incurrat.

Notarii quoque non possint pro alio procurare in judicio ordinario, nec aliquid aliud officium exercere, sub dicta pœna perjurii.

De juramento Supraſtantis, & Notariorum. Cap. CXL.

IURARE autem debeant tam Supraſtans, quam Notarii ante ingressum officii in manibus domini Potestatis pure & fideliter, ac cum bona diligentia suum officium exercere, & præſentes ordines observare & exequi.

Quantum durare, & quantum vacare debeant Supraſtans & Notarii. Cap. CXLI.

DURARE debeat officium tam Supraſtantis, quam Notariorum per unum annum. Vacare autem debeat Supraſtans a dicto officio, & aliis secundum ordinem & regulam aliorum officiorum intus vacantium.

Abrogatum die ultimo Februarii M. cccc. lxxvi. per Consilium. Ut ipse Supraſtans vacet ab illo suo officio tantum per unum annum. Notarii vero vacare debeant a dicto officio tantum per unum annum; declarato quod quilibet possit intrare Notarius Registri secundum ordines dicti officii, non obstante quod alius de eadem familia esset in alio officio communis. Et similiter dicti Notarii non habeant impedire, quin alius de eadem familia possit ad alia officia communis eodem tempore admitti.

Infra quantum tempus Notarii rogati debent relevasse, & exhibuisse partem instrumentum in forma, & infra quantum tempus postea pars debet illud ad Registrum præsentasse. Cap. CXLII.

ITEM, statuimus & ordinamus, quod unusquisque Notarius civitatis & districtus Veronæ, qui rogatus fuerit aliquid instrumentum conficere de genere infraſcriptorum teneatur & debeat in termino xl. dierum in civitate, & l. in districtu illud in publicam formam relevasse; præter instrumenta inventariorum, & perfectorum, & divisionum de quibus Notarius habeat terminum ad relevandum lx. dierum; & illud dedisse parti petenti, prius habita solutione mercedis suæ. Sub pœna x. librarum denariorum,

riorum, & totius damni, & interesse parti lesæ; ad hoc ut pars possit illud officio registri præsentare.

Reformatum per consilium die xxix. Maij. M. cccc. lix.

Quod notarius habeat terminum de quocunque instrumento trium mensium in civitate, & quatuor in districtu.

Ad quod præsentandum, ipsa pars terminum habeat aliorum decem dierum. Et si ipsum instrumentum non fuerit infra dictum terminum officio registri præsentatum, non possit amplius præsentari, nec registrari, nisi iusta de causa, utputa infirmitatis, vel mortis tabellionis, vel alia intercesserit, censenda arbitrio domini Potestatis cum causæ cognitione; vel nisi partes coram domino Potestate consentirent ipsum instrumentum registrari debere.

Quod fides non adhibeatur instrumento non registrato. Cap. CXLIII.

UT ulli instrumento non registrato secundum ordines, fides non adhibeatur in iudicio, nec extra iudicium: verumtamen contractus sive continentia dicti instrumenti probari possit per testes, vel aliter. Et Dominus Potestas debeat ipsum contractum, sive continentiam sic probatam facere per partes observari.

Qui modus in præsentatione, & registratione instrumenti servari debeat. Cap. CXLIV.

In præsentatione autem & registratione cujuscunque instrumenti ordo iste servetur, videlicet: Quod omnia instrumenta debeant Suprastanti dicti officii præsentari, qui primo videre debeat, si illud est confectum manu Notarii autentici matriculati in Collegio Notariorum Veronæ, & si est in termino præsentationis; & tunc, & non aliter illud acceptare. Sub pœna perjurii, & privationis ab officio. Et statim debeat subtus nomen ipsius Notarii, manu propria subscribere actum dictæ præsentationis cum die suo, in hac forma videlicet:

PRÆSENTATUM FUIT HOC INSTRUMENTUM MIHI TALI SUPRASTANTI REGISTRI VERONÆ DIE TALI, TALIS MENSIS, ET ANNI. Et hoc ipsum in consonantia notare debeat ipse Suprastans super suo speciali libro præsentationum, sub pœna centum solidorum pro quoque instrumento, applicanda pro tertia parte accusatori, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ, exigenda per Provisores. Et tunc pro posse suo debeat exigere, ac facere exbursari a producente in manibus massarii dicti officii tantum quantum verisimiliter sit solutio registrationis dicti instrumenti, vel circa, & deinde consignare, & distribuere ad registrandum; servando semper inter suos Notarios in distribuendo æqualitatem. Et aliquis Notariorum non possit, nec debeat registrari aliquod instrumentum, non prius visum, & sub-

scri-

scriptum manu dicti Supraſtantis , & per ipſum diſtributum , & conſignatum ad regiſtrandum : Sub pœna x. librarum pro quoque & quaque vice, applicanda pro tertia parte dicto Supraſtanti, & pro duabus aliis partibus communi Veronæ, exigenda per Proviſores communis.

Quod in cartis membranæ ſit omne regiſtrum , & quomodo Notarii dicti officii incontrare & ſubſcribere debeant.

Cap. CXLV.

IN cartis vero non papireis, ſed in novis membranæ ſit omne regiſtrum iſtrumentorum , & tabularum repertorialium ; & Notarii debeant omnia iſtrumenta ſibi per Supraſtantem diſtributa , & conſignata ſollicite regiſtrare, cum ſuis in fine tranſcriptionis nominibus atque ſignis, & poſtea auſcultare, ſive incontrare, & manu propria ſcribere in iſtrumento producto ſubtus ſubſcriptiones rabellationis, & Supraſtantis in hac forma, videlicet.

REGISTRATUM EST HOC INSTRUMENTUM PER ME
TALEM NOTARIUM SCRIBAM OFFICII REGISTRI COMMU-
NIS VERONÆ, ET CUM TALI NOTARIO AUSCULATUM.

Et completo uno quaterno, debeant illum ſtatim dicto Supraſtanti reſignare, ſub pœna xx. ſolidorum pro quoque quaterno applicanda pro dimidia Supraſtanti, & pro alia dimidia communi Veronæ, qui etiam Supraſtans concedere poſſit ſuis Notariis, ſi, & quando ſibi videbitur de die in diem, quod poſſint domi laborare, & regiſtrare de iſtrumentis pro uno quaterno tantum.

Quantum accipi poſſit pro regiſtro, & quomodo illud inter Supraſtantem & Notarium dividatur. *Cap. CXLVI.*

MERCES vero pro omni labore & expenſa Supraſtantis & Notariorum ſint ſex ſolidi denariorum pro quaque facie ſcripturæ, juxta modulum conſuetum quaternorum. Quorum denariorum quarta pars ſit ipſius Supraſtantis, deductis prius expenſis cartarum, & aliæ tres partes ipſorum quatuor Notariorum, pro rata operis uniuiſcujuſque. Et proinde quilibet ipſorum Notariorum eſſe debeat maſſarius per tres meſes. Qui ſollicite etiam tempore præſentationis iſtrumenti exigat, & teneat computum ordinatum introitus, & expenſarum dicti officii, & illud oſtendat dicto Supraſtanti ad omne mandatum ſuum. Et ſingula hebdomada reddat rationem, & reliqua præſtet.

De libris in fine officii paginandis. Cap. CXLVII.

FINITO autem officio suo, teneatur dictus Suprastans fecisse compaginari in loco dicti officii, & non alibi, expensis communibus Suprastantis, & Notariorum omnes quaternos sui temporis in unum volumen, cum tabula ordinata membrana scripta manu Superstantis vel unius ex Notariis suis infra tres menses, post exitum officii sui: Ad hoc, ut interea per succedentes in officio possit compleri registrum omnium instrumentorum dicti anni finiti; & omnes illi quaterni possint in unum corpus integri anni componi. Sub pœna xxv. libr. denariorum applicanda pro tertia parte accusatori, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ, exigenda per Provisores.

Quæ instrumenta debeant registrari. Cap. CXLVIII.

GENERA autem instrumentorum registrandorum sunt infrascripta, videlicet, Testamentorum, Codicillorum, Donationum mortis causa, & quarumcunque ultimarum voluntatum post tamen mortem ordinantium; Venditionum, & omnium alienationum rerum immobilium, & promissionum de vendendo.

Permutationum & cambiorum.

Locationum ad imperpetuum cujuscunque quantitatis.

Debitorum & Creditorum.

Depositum, sive in quantitate, sive in specie.

Mutui & commodati.

Dotium & augmentationum, & donationum propter nuptias.

Donationum inter vivos.

Compromissorum quorumcunque super quibus sequatur sententia.

Sententiarum litarum super aliquo compromisso tam voluntario, quam necessario.

Societatum socidorum, ac communicationum bonorum.

Transactionum.

Solutionum, liberationum, remissionum jurium, ac cessionum.

Apprehensionum hereditatum.

Astorum ad negocia.

Inventariorum perfectorum tam tutelatorum, quam hereditariorum.

Divisionum bonorum mobilium, & immobilium.

De quibus quidem instrumentis inventariorum perfectorum, & divisionum relevandis, Notarius rogatus habeat, & habere debeat terminum lx. dierum, sic Procuratorium & curarum ad vendendum, alienandum, vel aliquid de supradictis actibus faciendum, & generaliter omnium procreationum & curarum, præterquam ad lites tantum. Et hæc omnia intelli-

intelligantur de instrumentis tantum ascendentibus, & valentibus ultra centum libras denariorum, & de Livellis cujuscunque quantitatis; & quæ non sint de personis, rebus, & bonis Ecclesiasticis.

Quomodo ultima voluntates debeant presentari, & registrari.

Cap. CXLIX.

IN Testamentis autem, Codicillis, Donationibus causa mortis, & aliis ultimis voluntatibus servari debeat iste modus, videlicet: Presentari enim debeant officio Registri in papiro cum signo, & nomine per unum ex notariis rogatis, vel per ipsum Testatorem, sive alias ordinatorem in termino quinque dierum a die publicationis in Civitate, & decem dierum in districtu; sub poena tabellioni, qui fuisset in mora dictæ præsentationis, standi in carceribus communis Veronæ per unum annum, & mille librarum denariorum applicandarum communi Veronæ, exigenda per Provifores communis. Quas si non solverit infra dictum annum, tunc poena carceris duplicetur. Et proinde teneatur Suprastans registri vinculo sacramenti, & in poena ducentarum libr. denariorum, applicanda pro tertia parte accusatori, qui teneatur in credentia, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ, exigenda per Provifores communis; illud incontinenti denunciare Proviforibus, sive Sindico communis Veronæ, qui etiam teneatur vinculo sacramenti denunciare illud domino Potestati, & diligenter instare, quod dicta poena executioni mandetur.

Recipi autem debeant ipsa Testamenta, Codicilli, Donationes, causa mortis, & aliz Ultimæ voluntates per Suprastantem dicti officii. Qui statim teneatur illud Testamentum, vel aliam Ultimam voluntatem claudere, & proprio anulo sigillare, & a tergo superinscribere in præsentia producentis, cujus sit illud, vel illa, & quæ certa die, sive in termino fuerit, sive non, & per quem fuerit præsentatum. Et hunc ipsum actum præsentationis in consonantia scribere super uno speciali quaterno suo hujusmodi præsentationum. Et deinde ipsum Testamentum, & Ultimam voluntatem sic clausam, sigillatam, & superinscriptam cum ipso quaterno præsentationum reponere & salvare sub clavi, in speciali capsa in dicto officio deputata. Sub poena in quolibet prædictorum xxv. libr. denariorum, applicanda pro tertia parte accusatori, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ, exigenda per Provifores communis. Et pro prædictis percipere possit & debeat ipse Suprastans tres solidos denariorum pro quoque in usum proprium.

Restituere tamen possit & debeat ipse Suprastans unicuique testatori, vel alias ordinatori petenti Testamentum suum, vel aliam Ultimam voluntatem suam coram idoneis testibus non minus tribus, qui non sint de Notariis dicti officii; & scribere super antedicto libro præsentationum ad paginam dicti extrahentis hujusmodi restitutionem. Cui etiam dictus

extra-

extrahens si scit scribere, & dicti omnes testes sese subscribere manu propria teneantur, & debeant in hac forma, videlicet: EGO TALIS FUI PRÆSENS SUPRASCRIPTÆ RESTITUTIONI TESTAMENTI, VEL ULTIMÆ VOLUNTATIS. Et tunc ipsum Testamentum & alia ultima voluntas sic restituta, deinceps ipso jure non valeat, ac pro revocata habeatur. Et per hoc etiam percipere possit, & debeat ipse Suprastans tres solidos denariorum pro quoque, in usum proprium.

Quod libri dicti officii extra dictum locum non portentur, & secreti teneantur. Cap. CL.

ITEM, stricto ordine mandamus, quod neque Suprastans, neque Notarii possint, nec debeant aliquem de libris & scripturis dicti officii ostendere, vel propallare alicui personæ, nisi quæ de hoc habeat interesse. De quo quidem interesse Suprastans ipse possit, & debeat examinare, & cognoscere etiam per juramenti delationem: Sub pœna cuique contrafacienti vigintiquinque librarum denariorum, applicanda pro tertia accusatori, qui etiam teneatur in credentia, & pro aliis duabus partibus communi Veronæ. Sed nec possint, aut debeant aliquo modo, vel casu extrahere, vel extra portare de loco dicti officii aliquem librum, vel scripturam dicti officii; nec de ipsius aliquam copiam cuiquam exhibere, sub pœna perjurii & privationis officii, & centum librarum denariorum, applicanda ut supra: nisi mandatum venerit a domino Potestate cum causæ cognitione, videlicet, citatis iis, quorum interest; & facta fide, quod petentis interfit, ac quod imbreviatura Notarii rogati non possit haberi; & tunc libris dicti officii, ac instrumentis extractis ab eis sub tali mandato domini Potestatis plena fides adhibeatur: Et ex illis fiat vera fides & probatio, ac si originaria forent instrumenta. Declarantes præsentî ordine, quod ad libros dicti officii non possit, nec debeat haberi recursus, nisi de scripturis Notarii rogati non possit haberi copia, puta quia perditæ forent, vel alio casu peremptæ, vel nisi tractaretur de approbatione, vel reprobatione alicujus instrumenti producti; quo casu, & in quocunque alio, de quo iustum fore videretur domino Potestati cum causæ cognitione, haberi possit, & debeat recursus ad dictum officium, tanquam ad sacrum archivum.

HÆC

HÆC SUNT STATUTA
DE VIATORIBUS.

*De quinquaginta viatoribus eligendis, & eorum securitate.
Cap. CLI.*

COHORTEM Communis dominus Potestas facere debeat in principio regiminis sui; Et eridari ad capitellum in palatio communis, quod quilibet volens esse viator communis Veronæ compareat ad certum terminum coram Provisoribus communis Veronæ. Et quod ipsi Provifores illos ex ipsis, qui tunc & postea sibi videbuntur idonei, & sufficientes, ætatis tamen a xx. annis superius, & l. annis infra, & habitantes in Civitate Veronæ & burgis; debeant scribi facere usque ad numerum quinquaginta, per alterum ex notariis concionum, quem eligere voluerint. Qui taliter scripti sint viatores communis per illum annum, sive tempus regiminis domini Potestatis; Si modo, tunc cum facient se scribi, singulam securitatem fecerint similiter scribendam xxv. libr. communis Veronæ pro quoque eorum, de exercendo eorum officia andaoriz, bene & legaliter, & pignera non baratando, quæ ad suas manus pervenerint, & de attendendo præcepta domini Potestatis, & suorum iudicium, & Statuta communis Veronæ super viatoribus loquentia. Et antea se in officio andaoriz non intromittant, nec sine ipsa securitate scribantur. Nec per dictos notarios concionum scribatur aliquis pro viatore, nisi electus & præsentatus per Provifores communis, vel nisi de mandato domini Potestatis: Sub pœna centum solidorum scribenti, & totidem scripto, exigenda per Provifores ipsos. Et quod ipsi Provifores teneantur & debeant infra unum mensem ab introitu domini Potestatis, præsentare coram eo omnes & singulos dictos viatores scriptos; ut ipse dominus Potestas cum dicto notario concionum possit, si voluerit, de eis facere monstram, & ordinare ac præcipere eis id, quod sibi videbitur pro regimine suo, & bono subditorum.

Quod viatores portent insulam, & habitent in Civitate, & veniant ad conciones. Cap. CLII.

ITEM Statuimus, quod quilibet viator communis Veronæ stare debeat continue cum massaritia, & familia in Civitate, seu burgis Veronæ, & portare continue debeat unam insulam, cum uno insignio Sancti Marci ab uno latere, & uno insignio communis Veronæ; quod est crux zalla in campo azuro ab alio latere; sicut portant viatores Ve-

Venetiarum cum duobus insignibus Sancti Marci. Ut quod dicti viatores venire teneantur ad omnes conciones, quæ fient pro communi Veronæ, & ibi stare usque ad finem; & ire cum malefactoribus puniendis usque ad locum pœnæ; exceptis viatoribus, tunc ad custodiam deputatis. Ut si quis contra prædicta fecerit, seu aliquod prædictorum puniatur in solidis xl. pro quaque vice, exigendis per suprastantem fabricæ palatii.

Quod nullus viator pigneret in villa originis, vel habitationis sue, nec prope illam. Cap. CLIII.

ITEM, quod nullus viator communis Veronæ de cetero vadat ad pignerandum aliquo modo, vel ingenio, aliqua de causa ad aliquam villam, vel terram districtus Veronæ, in qua steterit, vel sitoriundus. Nec ad aliquam aliam villam, quæ sit prope illam per quinque millia. Ut qui contrafecerit puniatur in centum solidis pro quolibet & qualibet vice, & restituat solutionem habitam pro dicta pignoratione. Ut de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod viatores exequi debeant commissiones personaliter, & non per alium, & quomodo. Cap. CLIV.

ITEM Statuimus, quod viatores teneantur, & debeant commissiones pignorationum, sequestrationum, tenutarum, & præceptorum, & omnes ambascias, quæ sibi imponuntur facere personaliter, & non per alium. Sub pœna centum solidorum pro quoque, & quaque vice viatori tam danti, quam recipienti dictas commissiones.

Additum die xx. Febr. M.cccc.lviii. per Consilium.

Ut insuper standi ad catenam arbitrio domini Potestatis. Ut hoc in præsentia Jurati contrate, vel Massarii villæ, aut ejus nuncii, vel duarum personarum de Civitate, vel districtu Veronæ, declarandarum nominatim per ipsum viatorem, quæ personæ non sint in numero viatorum, aut barceriorum domini Potestatis, neque fœminæ; nisi forte illa fœmina esset nuncia massarii, vel jurati. Ut si aliter fuerint facta prædicta, ipso jure non valeant: & viator condemnatur in lx. solidis.

De numero commissionum, quas portare possunt viatores ad exequendum in districtu. Cap. CLV.

ITEM, quod aliqui Viatores communis Veronæ accipere, & portare non possint, nec debeant aliquo modo directo, vel indirecto ad exequendum in districtu Veronæ ultra numerum centum pignorationum, & sequestrationum, & præceptorum; sub pœna x. librarum denariorum; & ultra hoc, standi ad catenam quantum domino Potestati videbitur.

Quod

Quod relationes Viatores facere teneantur . Cap. CLVI.

ITEM Statuimus, quod Viatores teneantur reddere unam ex infra-
 scriptis quinque relationibus, videlicet, quod acceperint pignus, aut il-
 lud designaverint Jurato contrata, aut Massario villæ vel ejus nuncio.
 Vel quod aliquis ex prædictis steterit de pignere; quod tamen fieri non
 possit ultra quam semel, videlicet, quod ille qui steterit de pignere non
 possit facere per se alium stare de pignere, nec Viatores tales faciant re-
 lationes, ne procedatur in infinitum, aut confusionem faciat. Vel quod
 pigneiatus, aut alius de ejus familia vetuerit pignus; quod etiam intelli-
 gatur vetitum, licet verbo vetitum non fuerit, quotienscunque per illos
 de domo ostium apertum non fuerit, postquam viator pluries pulsaverit
 præsentem Jurato, vel Massario, aut ejus Nuncio, & retulerit, quod ali-
 quis erat in domo. Vel quod de bonis mobilibus personæ, quæ debuerit
 pignerari non reperitur. Vel quod persona prædicta ibidem non habitat.
 Et si aliam fecerit relationem non admittatur immo compellatur ad fa-
 ciendum executionem sibi commissam, & referre uno ex modis superscri-
 ptis, de quibus nihil percipiat, nisi retulerit ut supra dictum est; & ul-
 terius condemnetur in centum solidis denariorum, & insuper ad stan-
 dum ad catenam quantum domino Potestati videbitur.

Infra quantum tempus Viatores facere debeant relationes . CLVII.

ITEM, quod Viatores teneantur relationes quarumcunque commissio-
 num, & omnes ambasciatas sibi impositas reddere suprascriptis com-
 missionum, & successiue Notariis, a quibus commissiones fuerint acce-
 ptæ, illa die, vel sequenti, qua die sibi datæ fuerint ad exequendum,
 quæ scribi debeant manu suprascriptis commissionum aut sui notarij. Et
 hoc si fuerint in Civitate, & in suburbis. Et si fuerint in villis di-
 stantibus a Verona per decem milliaria, vel abinde infra, teneantur
 reddere infra quartam diem; si vero distaverint a Civitate per xv. mil-
 liaria infra sex dies, & si distaverint a xv. milliariis supra, infra de-
 cem dies. Et quilibet Viator, qui infra dictos dies continuos non re-
 tulerit ut supra, puniatur in libr. quinque denariorum & privationis ab
 officio andaoriarum per unum mensem, de qua privatione apponatur breve
 de littera grossa super officio dictorum suprascriptium in publico; & si
 in dicto mense repertus fuerit facere officium, sit privatus dicto officio
 per unum annum; & nihilominus relatio valeat quodcumque facta fue-
 rit, quamvis non iverit, nec retulerit infra dictum tempus.

ITEM Statuimus, quod Viatores communis Veronæ habere, & percipere possint a quolibet pignerato pro mercede laboris, & officii sui infrascriptas denariorum quantitates, & non ultra; videlicet, de qualibet pigneratione, quam Viator solus fecerit intra muros civitatis duos solidos: In suburbiis autem, & extra muros tres solidos. Et si in faciendo aliquam pignerationem per vim secum habuerit Baroerium unum vel plures, ipse Viator cum Baroeriis habere possit a quolibet pignerato tripulum ejus, quod supra dictum est, singula singulis referendo. De sequestris autem, quæ fiunt intra muros Civitatis habere possit Viator ab impetrante solidos x. in totum. De præceptis vero, quæ fierent ad instantiam singularum personarum habere possit quilibet Viator de quolibet præcepto intra muros Civitatis unum solidum; & in Suburbiis duos solidos; & super Palatio sex denarios: non tollendo per hoc, quin personæ possint vocari in jus, secundum consuetudinem in præfenti volumine scriptam. De pignerationibus autem, quæ fierent in villis Viatores cum Baroeriis habere, & percipere possint a pigneratis tres solidos tantum pro quolibet debitore, intelligendo unum debitorem tantum, etiam si essent plura nomina ad unum debitum copulata. De præceptis autem, & sequestris idem salarium percipiant ab impetrantibus, & citari facientibus, singula singulis referendo. Quando vero Viator mitteretur ab aliquo ad postam, videlicet ad faciendum aliquam specialem pignerationem, sequestrum, præceptum, vel tenutam ad villas, seu loca districtus Veronæ, tunc Viator ipse cum Baroeriis accipere possit a creditore duos solidos pro quoque milliaro, sive de longinquo, sive de propinquo sint & quantumcunque steterit, sive modicum, sive satis, & non ultra, etiam si plures fuerint causæ, seu personæ, quæ deberent sic pignerari, seu sequestri, citari, vel præcipi. Et qui sic missus ad postam contrafecerit, condemnatur pro quolibet, & qualibet pigneratione, sequestro, tenuta, citatione, vel præcepto in centum solidis. Et ultra hoc ad standum ad catenam quantum domino Potestati videbitur, & privetur etiam ab officio, si domino Potestati videbitur. Et nihilominus restituat solutionem habitam ultra dictam quantitatem duorum solidorum pro quolibet milliaro: Et pro salariis prædictis, tam ad postam, quam non, tam Viatores, quam Baroerii ire teneantur ad faciendum executiones commissas ad petitionem cujuslibet petentis; poena, & banno lx. solidorum pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice. Et, quod de prædictis quilibet sit Accusator, & habeat medietatem banni, ejus sacramento, & uni testi bonæ opinionis credatur, & stetur.

Reformatum per partem Illustrissimi Consilii Rogatorum datum iiij. Febr. Indictione sexta. M. cccc. lvij. Et per declarationem super ea. Datum xxx. Martii ejusdem mill.

Quod

Quod Viatores, & Officiales accipere non possint de mercede suæ viz quicquam a debitoribus, sed a creditore tantum pro prima, videlicet & secunda commissione in Civitate duos marchetos pro quaque, & extra Civitatem grossetum unum; pro tertia vero de eo, quod pigneraverint, sive in totum, si acceperint pignus sufficiens, sive pro rata de eo, quod pigneraverint. Et hoc etiam a Creditoribus, vel Massario pignerum, expensis tamen postea Debitorum, videlicet, quod solutionem habeant pro ipsa tertia secundum taxam Statutorum, quæ augeri non possit, &c.

Quod de salariis Viatorum, & Baroerlorum nulla fieri possit commissio contra Debitores, & infra quantum tempus debent facere sibi solvi a Creditoribus. Cap. CLIX.

ITEM, quod pro salariis, & expensis Viatorum, & Baroerlorum nulla fieri possit commissio, tam intus quam extra ad ipsorum instantiam contra aliquos Debitores, ad quos iverint; de salario autem quod eis a creditore mittente debueretur, teneantur & debeant ipsi Viatores facere sibi solvi & satis fieri infra unum mensem postquam executionem fecerint sibi commissam, alioquin elapso mense, nulla eis postea fiat ratio de prædictis.

Quod Viatores pro salario sibi taxato accipere possint pignera debitoribus, & ea conducat in manibus Creditorum. Cap. CLX.

ITEM, quod Viatores Communis missi ad pignerandum accipere possint pignera Debitoribus pro suo salario per Statutum limitato, & ea conducere in manibus Creditorum teneantur & debeant; quo casu dicti Creditores habito pigore teneantur, & debeant solvere statim ipsis Viatoribus pro suo salario. Et si ipsi Viatores non conduxerint, & non consignaverint ipsa pignera de salario in manibus Creditorum ut supra, condemnentur pro quoque & quaque vice in lx. solidis.

Quod Viatores pignera designent, & Jurati, ac Massarii ea recipere teneantur, & similiter sequestrari. Cap. CLXI.

ITEM, Statuimus quod Viatores communis Veronæ possint & debeant designare pignera Jurati contratarum, vel Massariis villarum, pœna, & banno l. solidorum. Et quod prædicti Jurati, vel Massarii teneantur & debeant manuprendere dicta pignera, quæ tunc dicti Viatores eis voluerint designare, & eorum fidei committere. Et si aliquid sequestrum fieri contigerit, tunc ipsi Jurati vel Massarii illud similiter in se recipere, & custodire, & salvare teneantur & debeant expensis facientis

fieri sequestrum, eisdem solvendis infra triduum post præceptum eisdem factum per Judicem, pœna & banno ad arbitrium ipsius Judicis. Ad quod quidem sequestrum faciendum & recipiendum, quilibet de illa communitate requisitus præstare teneatur Viatori, & Massario auxilium & vires, sub pœna centum solidorum.

Quibus Officialibus Jurati, & Massarii intendere debeant in facto præceptorum, & pignorationum a Civitate venientium. Cap. CLXII.

ITEM Statuimus, quod nullus Juratus contratarum civitatis Veronæ, nec Massarius alicujus villæ audeat, vel præsumat ducere, seu duci facere aliquem Officialem causâ pignerandi, seu percipiendi ad domum alicujus personæ, nisi infra scriptos officiales, videlicet. Primo Officiales Cameræ Illustr. nostri Dominii, Officiales Palatii communis Veronæ, Domus mercatorum communis Veronæ, Episcopalis curiæ Veronæ; dummodo Officiales Episcopalis curiæ non faciant nec vadant contra formam juris, aut contra decreta prælibati nostri Dominii; Et Officiales Viatorum suarum villarum. Et qui contraxerit puniatur pro quoque & quaque vice in xxv. libris denariorum. Et de prædictis quilibet sit Accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia.

Quod ostia clausa pignerandorum in villis possint per Viatores aperiri præsentem Massario. Cap. CLXIII.

ITEM, quod si quis Viator communis Veronæ iverit ad pignerandum ad villam aliquam, seu locum districtus Veronæ, & invenerit ostia Domus illius, quem iverit ad pignerandum esse clausa, si non aperirentur sibi, possit, & debeat illa ostiam per vim aperire præsentem Massario illius villæ seu loci, vel ejus Nuncio, licet in commissione non contineatur de aperiendo ostia; ad quæ faciendâ ipse Massarius, vel ejus Nuncius, & quilibet requisitus præstent ipsi Viatori vim, auxilium, & favorem.

Si Juratus, vel Massarius fraudem Viatori fecerit. Cap. CLXIV.

SI quis Juratus Contratæ Veronæ, vel Massarius villæ, aut ejus Nuncius fraudem commiserit, puta in dicendo debitorem non habitare, vel inducendo Viatorem ad loca ubi non sunt bona debitoris, vel aliter fraudando, tunc ille talis ad solvendum totum debitum creditori teneatur, habendo regressum contra ipsum debitorem.

HÆC SUNT STATUTA SUPER COMMISSIONIBUS PALATII
BULLANDIS, ET EARUM RELATIONIBUS.*De duobus Supraſtantiſibus Commiſſionum eligendis. Cap. CLXV.*

STATUIMUS primo, quod in Conſilio xij. & l. Deputatorum Veronæ eligantur omni anno per ſcrutinium & ballottas duo præſtantes viri bonæ ſufficientiæ & integritatis, qui non ſint Notarii de exercentibus artem notariæ, Supraſtantes commiſſionum Palatii communis Veronæ, qui a dicto & ab aliis officiis vacent ſecundum regulam aliorum. Et eorum officii locus ſtatuatur ſuper dicto Palatio, ad quod omni die bis debeant quantum expedierit, reſidere, adeo quod ſemper horis opportunis ſaltem unus eorum interſit, & jurare debeant in principio ſui officii in manibus domini Poſteſtatis diligenter & fideliter ſuum officium exercere.

Additum die xx. Februarii M. cccc. lvij. per Conſilium.

Nec poſſint quemquam ſubrogare, niſi cum licentia Magnifici domini Poſteſtatis per aliquot paucos dies, ſub pœna privationis ab officio & libr. xxv. in quam pœnam pecuniariam cadat etiam Subrogatus, & ipſarum pecuniarum pœnarum dimidia ſit Accuſatoris.

De uno Notario dicti officii eligendo. Cap. CLXVI.

ITEM, quod dicto tempore per Collegium Notariorum Veronæ eligantur quatuor ſufficientes Notarii matriculati, quorum nomina præſententur in Conſilio xij. & l. Deputatorum Veronæ, & in illo ballottentur. Et qui ex eis plures ballottas habuerit excedendo dimidiam Conſilii, ſic Notarius dictorum Supraſtantium per illum annum, jurando coram domino Poſteſtate diligenter & fideliter ſuum facere officium. Ad quod quidem intrare debeat per unum menſem poſt, ut ejus Præceſſor per illum menſem remaneat ad informationem novorum Supraſtantium, & ſucceſſive ſervari debeat, vacando ab hoc, & ab aliis ſecundum regulam aliorum.

De bullandis commiſſionibus. Cap. CLXVII.

ITEM, quod omnes, & ſingulæ Commiſſiones pignerationum & ſequeſtrorum dicti Palatii, & ſimiliter commiſſiones præceptorum de ſequeſtris conducendis, intelligendo de commiſſionibus privatorum, non autem Judicis dugalium, vel Sortium, vel Procuratorum & ſimilium; antequam portentur ad exequendum, & ſimiliter earum relationes antequam reddantur, præſentari debeant dictis civibus, qui illas debeant bene videre & exa-

& examinare, & de ipsis omnibus commissionibus, & andatis facere teneri per suum Notarium computum ordinatum, faciendo specialiter notari nomen Notarii a quo exiverint, & numerum nominum, & tempus & nomen Viatoris, & diem, in qua eas dederit ad exequendum; & insuper eas subscribere & bullare, dummodo non transierit dies sextus a die commissionis earum. Non excedentq aliquo modo numerum centum, secundum Statutum positum sub rubrica *de numero commissionum, quas portare possint Viatores ad exequendum in districtu*. Et similiter postea earum relationes debeant diligenter, & singulatim bene examinare, si ipsæ commissiones debito modo & tempore fuerint executæ, & tunc eas subscribere, & facere reddi, notato prius in suo libro die redditus Viatoris, & prius similiter notata per Massarium commissionum infra scriptum supra uno alio Libro de per se relatione de singulis pignoribus, vel sequestris designatis, aut in se vocatis, aut vetitis; Ut ratio omnis inobedientie haberi possit, & pœna infallibiliter exigi. Et si quis Viator, Baroerius, vel alius Officialis in aliquo contrafecerit, cadat in pœnam lib. x. quarum tertia sit Judicis committentis, & tertia dictorum Suprastantium, & alia tertia fabricæ Palatii officio dicti Massarii applicanda: Et insuper standi ad eatenam arbitrio domini Potestatis; & insuper etiam sit privatus omni officio Civitatis, & districtus per triennium. Et proinde non sit aliquis Notarius, neque Creditor, qui audeat, vel præsumat exhibere alicui Viatori, vel Baroerio, nec alii Officiali; nec aliquis Viator, Baroerius, nec alius Officialis recipere aliquam commissionem pignorationis, vel sequestri, nisi de manibus propriis dictorum Suprastantium, qui soli habeant & debeant exhibere, & distribuere andatas Viatoribus; quibus, & quomodo sibi videbitur præferendo tamen quicumque viator sibi a creditore præsentaretur. Sub pœna tam danti, quam recipienti solidorum sexaginta dividenda ut supra. Tollentes expresse abusionem inductam sub prætextu datæ cleri Veronæ, & mandantes, quod exactor cleri non possit mittere contra laicos aliquas commissiones, nisi de Palatio; & ab officiis palatii & secundum regulam aliorum.

Additum die xvi. Augusti, M. cccc. liiij. per Consilium.

Et si qua pignera ante relationem præsentarentur tam dictus Massarius condemnationum, quam Massarius pignorum habere debeat singulam vachetam extravagantem, in qua dictam consignationem scribant sine ulla expensâ consignantis, & expectare relationem: & tunc eam cum dicta consignatione facta transferre in ordinarium Librum.

Additum die xx. Febru. M. cccc. lvij. per Consilium.

Et si Suprastantes aliquas relationes acceptaverint de manu alterius Viatoris quam pridem designato, aut factas minus debito modo & tempore, cadat acceptans in pœnam privationis ab officio & lib. xxv. de sar, quarum dimidia sit dicti Accusatoris: declarando, quod Notarius eorum non possit, nec debeat aliquam relationem acceptare sine præsentia, & scientia Suprastantis.

De

De salario dictorum Supraſtantium, & Notarii. Cap. CLXVIII.

ITEM, quod dicti Supraſtantes, & Notarii habere debeant pro omni ſalario, & mercede ſua ultra participationem ipſorum Supraſtantium de pœnis ut ſupra, pro quoque nomine, ſive debito quatuor denarios, videlicet, duos a Viatore expenſis ipſius Viatoris, & duos a Creditore expenſis Debitoribus inter ſeſe æqualiter dividendos.

Reformatum, die xx. Febru. M. cccc. lviii. per Conſilium.

Tres denarios, videlicet duos a viatore expenſis Viatoris, & unum a Creditore expenſis Debitoris inter ſeſe æqualiter dividendos.

Additum, ut ſupra. Et ſi Viator dictos duos denarios ſolvere recuſaverit, vel eos in totum, aut in parte a Creditore acceptaverit, privetur ab officio, & cadat etiam in pœnam lx. ſolido. Intelligendo de commiſſionibus privatorum, non autem Jacidis Dugalium, vel Sortium, vel Procuratorum & ſimilium, quas etiam ſub emolumento prædicto privatorum teneantur bullare pro nihilo, & nihilominus, de eis etiam & earum relationibus, ſicut de alijs tenere computum ordinatum, ſub pœna privationis ab officio, & libr. xxv. denar. pro quoque & quaque vice, quamvis dimidia ſit accuſatoris.

De pœnis commiſſionum applicandis ad fabricam palatii, & de Maſſario ſuper illis conſtituendo. Cap. CLXIX.

ITEM, quod omnes & ſingulæ pœnæ pecuniariæ impoſitæ per quæcunque Statuta Notariis, & Viatoribus, & bagoeriis in ſaſſo commiſſionum Palatii communis Veronæ, & ſimiliter omnes condemnationes de pignere vetito, & de pignere, ſive etiam ſequeſtro non conduſſo applicari debeant ad fabricam dicti Palatii, & exigi per Maſſarium hoc modo deputandum, videlicet; quod omni anno tempore, quo eliguntur Supraſtantes commiſſionum eligi debeat in eodem Conſilio etiam unus Maſſarius ſimilis conditionis, qui jurare debeat in manibus domini Poſteſtatis ſuum officium bene & recte facere. Cujus officium ſit pœnes banchum dictorum Supraſtantium ad videndum cum illis omnes & ſingulas relationes de pigneribus & ſequeſtris designatis, aut in ſe vocatis, & ad notandum illas diligenter in autentico libro, & tenendum de omnibus inobedientiis, & condemnationibus ſecundum dicta Statuta computum ordinatum, & ipſas condemnationes diligenter & fideliter debeat exigere. Ita tamen, quod taliter Condemnatus, & poſtea pro dicta condemnatione pigneratus, vel aliter moleſtatus non poſſit plus de pignere, vel ſequeſtro vetito occasione dictæ condemnationis ſupercondemnari; ſed contra ipſum realiter, & perſonaliter nullo juris ordine ſervato per ipſum Maſſarium procedatur; & maxime pro pœna, &

con-

condemnatione Massarii, quilibet etiam de communitate possit realiter conveniri. Qui quidem Massarius commissionum percipere possit ac debeat unum quintum totius ejus, quod exegerit de prædictis pro omni salario, & mercede officii sui, & sub illo aptare debeat Debitores solventes sine aliqua eorum expensa, etiam illos, quos Dominus Potestas de justitia vel gratia in totum, vel in parte dimitteret.

HÆC SUNT STATUTA CAMERÆ PIGNERUM COMMUNIS VERONÆ.

Pridem reformata tempore regiminis D. Pauli Bernardo Potestatis
Veronæ in Anno Domini M. cccc. xlviii.

Cum antea habuissent initium sub Domino Paulo Trono in Anno Domini
M. cccc. xxix.

De loco Camera Pignorum. Cap. CLXX.

PRIMO Statuimus, quod locus dicti Officii sit, & manuteneatur in curtivo Palatii communis Veronæ subtus Officium Provisorum Communis pænes Canipam salis, ubi est de præfenti, cui addatur sala, quæ est supra officium Provisorum pro repositione maxime latorum, & aliorum similium pignorum.

De electione Massarii, & ejus vacatione. Cap. CLXXI.

ITEM, quod Massarius dicti Officii eligatur ad minus annorum triginta in Consilio xij. & l. deputatorum ad plures ballottas, de duobus in duobus annis; cujus vacatio nihilominus reguletur ad instar officiorum unius anni, & dicta electio fieri debeat per duos Menses ante.

De juramento Massarii & securitate præstanda. Cap. CLXXII.

ITEM, quod dictus Massarius antequam ineat Officium, jurare teneatur & debeat in manibus D. Potestatis de bene, & fideliter suum officium exercendo, & secundum ordines dicti Officii; & præterea præstare Provisoribus Communis pænes cancellarium communis idoneos fidejussores de ducatis quingentis auri, de reddendo rationem bonam de omnibus pigneribus, quæ ad ejus manus pervenerint, sive de pecuniis, quas ex ipsis pigneribus venditis fuerit consecutus.

De

De libro habendo per Massarium in quo pignora describantur.

Cap. CLXXIII.

ITEM, quod dictus Massarius habere debeat unum Librum, in quo distincte & clare describat numerum & qualitatem pignorum, nomina Debitoris & creditoris cum quantitate debiti, & Viatoris sive Nuncii præsentantis, & Notarii ex cuius commissione fuit acceptum, cum tempore in commissione contento. Quibus sic scriptis unicuique pigneri sive mudæ pignorum apponat breve conforme dictæ scripturæ, & reponat in officio.

De modo tenendo per Massarium in venditione pignorum.

Cap. CLXXIV.

ITEM, quod elapsis octo diebus a die præsentationis pignorum acceptorum in Civitate, & quindecim super pignoribus acceptis in Districtu, si pignus non fuerit de dicto Officio exactum per debitorem, debeat ipse Massarius facere dictum pignus sive pignora estimari per estimatores idoneos cum sacramento, ac deinde infra unum mensem debeat pignora secundum ordines infra scriptos vendidisse, videlicet: Quia debet ipse Massarius publicum tenere Incantum ter in septimana, videlicet die Martis, Jovis, & Sabbati semper de mane usque ad horam nonæ, quando major est frequentia personarum, vel si in aliquo dierum dierum festum aliquod solemne occurrerit, tunc in vigilia ipsius festivitatis; & debet ipse Massarius sic ter exponere unumquodque pignus ad incantum, & experiri si qui sunt, qui velint ponere, & quantum velint ponere super illo, ac postea illud incantare & vendere, & plus offerenti ultra estimationem deliberare. Infra autem estimationem nullo modo possit, nisi cum deliberatione & præsentia unius Provitoris communis Veronæ, qui quotienscunque fuerit a dicto Massario requisitus ire teneatur. Verum quia pignora male salvabilia alium respectum important, relaxatur super conscientia & discretionem Massarii, quod elapsis octo diebus a die præsentationis pignoris, ipse possit illa facere estimari, & vendere in prima, secunda, & tertia die incantus, secundum quod sibi videbitur pro Debitore.

De Custode Incantatoris, & ejus salario. Cap. CLXXV.

PRÆTEREA, quia ipse Massarius opus habet fido Custode etiam incantatore, eidem Custodi incantatori, quem sibi eligere voluerit, taxatur unum marchetum pro quoque pignere, sive muda pignorum ab Emptore, ultra quem accipere non debeat. Sub pœna quadrupli, nisi ipsi accipienti, quam Massatio consentienti.

M

Addi-

Additum per Consilium die iij. Martii. M. cccc. lxi.

Æstimatores vero pignorum eligantur in Consilio omni tempore electionis dicti Massarii duo, unus s. Aurifex pro rebus de arte sua, & unus Pezzarolus pro reliquis, qui jurare debeant in manibus Provisorum communis de iusta cuiusque pignorum æstimatione facienda secundum bonam conscientiam suam, & habere Librum specialem ad incontrum, in quo particulariter describant æstimationes suas.

De salario Massarii. Cap. CLXXVI.

ITEM, quod omnes huiusmodi venditiones ipse Massarius notare debeat super libro ad paginam suam, & habere pro salario suo sex denarios pro quaque libra æstimationis pigneris, de quibus dare debeat æstimatorem duos denarios pro quaque libra æstimationis pigneris æstimati x. libris, & abinde infra; pro æstimatis vero abinde supra, unum denarium pro quaque libra.

De pignere quoque, quod non venderetur, sed restitueretur habeat ipse Massarius unum denarium pro libra æstimationis vel quantitatis pro qua fuisset acceptum, si nondum esset æstimatum. Et æstimatores, si fuerit æstimatum habeant unum alium; nam permittitur quod Creditor possit facere pignus restimare Debitori, vel differre illius venditionem, quam dilationem Massarius ipse observare, & sustinere teneatur ad omnem creditoris voluntatem, saltem usque ad duos Menses. Et si dictus Massarius ultra acceperit, reddat quadruplum.

Quod Massarius & sui Officiales nihil emant de dicto Officio.

Cap. CLXXVII.

ITEM, quod dictus Massarius, vel æstimatores, vel alius dicto Officio inserviens per se, vel alium nullo modo audeant, vel presumant emere de dictis pigneribus, sub pena librarum centum denariorum, pro quoque & quaque vice, & cassentur de dicto Officio. Et quilibet sit Accusator & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia, & alia medietas veniat in Communi.

Quomodo Massarius debet Creditoribus satisfacere, & reliqua consignare.

Cap. CLXXVIII.

ITEM, quod deductis expensis prædictis Massarius teneatur de pretio pigneris pro quanto est satisfacere Creditori, & quod, si quod superfuisset, restituere debitori; & si Dominus pigneris, vel ejus hæredes non reperirentur, de quo teneatur ipse Massarius diligentem facere inquisitionem, in dicto saltem termino duorum mensium per publicam cri-

eridam & per omnem alium modum de restituendo dictum restum, cui debetur; tunc illud totum consignare debeat in duos Menses ab exitu sui officii ejus successor, qui in fine sui officii post duos Menses teneatur, & debeat in totum consignare Rectoribus sanctæ Pietatis Veronæ, sub pœna dupli. Cum, hoc quod quodocunque Creditor venerit, dicta Domus teneatur ipsi Creditori volenti suum debitum restituere.

De consignatione facienda finito officio per Massarium tam pignurum, quam librorum. Cap. CLXXIX.

ITEM, quod dictus Massarius infra vnum Mensem post exitum sui officii teneatur & debeat consignare primo ejus Successori omnia & singula pignera dicti officii cum nominibus & causis suis. Item Provisoribus communis Veronæ vnum librum rationum sui officii, in quo descriptum sit quantum & quibus dare restat. Super quo quidem libro possint, & debeant ipsi Provifores una cum Rationatoribus Communis facere, & calcula e rationes ipsius Massarii exeuntis.

PAQUALIS Maliperio Dei gratia Dux Venetiarum &c. nobilibus & sapientibus viris Nicolao Marcello de suo Mandato Potestati, Nicolao Superantio Capitano Veronæ & Successoribus suis fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Signamus vobis, quod in nostro Consilio Rogatorum xxvii. Januarii proxime præteriti capta fuit pars infrascripta, videlicet: Quoniam nostrum officium est, ut omnibus justitia ministretur, quæ fieri non æstimatur, nisi, quod juste decretum est, juste etiam exequatur; Et propter corruptelas in terris, & locis nostris introductas contra mentem & scientiam nostram, quibus & creditoribus non satisfir, & continuis expensis afflictiones adduntur afflictis debitoribus, & satellites aluntur calamitatibus & sanguine pauperum; vadit pars, quod Milites, Comestabiles, Viatores, Baroerji, & omnes alii, qui ad exigendum fuerint deputati, quovismodo accipere seu habere non possint a debitoribus nisi pignus vel debiti solutionem. Expensas vero itineris nullo modo accipere possint, nisi de eo, quod pignaverint sive in totum, si acceperint pignus sufficiens, sive pro rata de eo, quod pignaverint; & has expensas habeant a creditoribus, vel Massariis vendentibus pignera: quæ tamen expensæ ponantur ad rationem debiti, sub pœna privationis officii, & standi per unum diem in berlina irremissibiliter. Non possint quoque præfati Executores ire in pensionem, sub eadem pœna. Item non possint accipere ultra taxam limitatam per Statuta sua, seu per ordines civitatis, sub eadem pœna. Quam taxam nullus Prætor, vel Judex possit augere, sub pœna ducatorum centum, & privationis officii.

Præterea nullus Prætor, vel Judex possit committere plures quam tres commissiones, nec Notarius notare, sub pœna cuilibet contrasfacienti ducatorum centum & privationis officii. Quæ commissiones fiant juxta

M 2 modos

modos & ordines per Statuta sua declaratos, vel qui per Consilia sua determinabuntur cum presentia, & consensu Rectorum. Et tertia commissio firma, & valida perduret usque ad rotius causæ expeditionem, sive debiti exactionem. Quare cum præfato Consilio mandamus, quod hanc Partem & deliberationem nostram observetis & faciatis inviolabiliter observari: Faciendo eam in locis solitis vestri regiminis publice proclamari; ac etiam significando eam Rectoribus, sive Officialibus, & Vicariis illius Territorii nostri, ut omnibus nota sit. Et denique volumus, quod Partem ipsam in illa Cancellaria nostra, & aliis locis ubi opus erit ad futurorum memoriam registrati faciatis.

Data in nostro Ducali Palatio, die tertio Febr. indictione septima. M. cccc. lvij.

Publicata ad Capitellum per Castellatum Tubatorem legente me Silvestro Cancellario die Jovis xvi. Februarii, & similiter die sabbati decima octava. Item missa per Districtum.

Pasqualis Mariperio dei gratia Dux Venetiarum &c. nobilibus & sapientibus juris Catulo Marino de suo Mandato Potestati, & Nicolao Superantio Capitaneo Veronæ & Successoribus suis fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Intelleximus quantum fidelis civis noster Joannes Donatus de Odonibus nobis exposuit parte illius nostræ fidelissimæ Communitatis, circa declarationem per nos fiendam de parte in Consilio nostro Rogatorum diebus Superioribus capta, pro impensis parcendis pauperibus subditis debitoribus; & quamvis ipsa Pars per se clara sit & alia non egeat interpretatione, tamen declaramus esse contentos, ut prima & secunda vice, quibus Viator ibit pro pignerando debitorem, habeat in Civitate marchetos duos pro qualibet vice, & extra civitatem grossetum unum, & denarios exburser creditor ante tractum, & ponat ad computum debitoris, sicut est justum. Declaramus præterea, ut si quis, ut ajunt, mittere voluerit ad pignerandum quemquam ad postam, id facere valeat cum solutione per Statuta declarata solvenda per creditorem, ut supra; partem autem Consilii Rogatorum, cui in nihilo derogatum esse volumus propter hujusmodi declarationes, quæ ad ejus robur factæ sunt, ad unguem observate, & observari facite.

Data in nostro Ducali Palatio die xvij. Martii, indictione sexta. M. cccc. lvij. Publicata ad Capitellum xxvij. Martii.

Finit Libri primi Statutorum.

STA-

STATUTORUM

MAGNIFICÆ CIVITATIS

VERONÆ.

LIBER SECUNDUS.

HÆC SUNT STATUTA LOCATIONUM, PLACITORUM,
AC JUDICUM CAUSSARUM CIVILIUM.

*Quod omnibus diebus juridicis jus reddatur, exceptis feriis solemnibus
& repentinis, & diebus veneris & sabbati. Cap. I.*

STATUIMUS & ordinamus, quod dominus Potestas Veronæ teneatur, & facere debeat, quod jus reddatur per ipsum dominum Potestatem, & ejus Vicarium, & Judices ad jura reddenda in Civitate Veronæ deputatos, & consules, & alios officiales communis Veronæ; primum secundum Statuta, & consuetudines Civitatis Veronæ; & eis deficientibus secundum jura Romana & glossas ordinarias Accursii approbatas per ipsum Accursium. Et in quantum sibi adinvicem contradicerent, tunc judicetur secundum illam glossam, quam approbat Dinus. Et hoc quibuslibet diebus, exceptis diebus festivis solemnibus infrascriptis introductis in honorem Dei, quibus etiam de partium voluntate renunciari non possit. Et exceptis diebus Veneris, & Sabbati, & horis quibus fieret curia, seu condemnationes publicantur, seu Consilium xij. & l. fieret. Et exceptis aliis feriis messium, & vindemiarum, & temporibus etiam, quibus commune Veronæ esset impeditum occasione exercituum, seu aliorum justorum impedimentorum, seu quibuslibet aliis temporibus, quibus videretur Illustrissimo nostro Dominio Venetiarum, seu domino Potestati, quod cessaretur a jure reddendo aliqua justa vel necessaria causa interveniente, quibus dominus Potestas, Vicarius, & alii Judices, & Consules communis Veronæ sedere non debeant pro jure reddendo. Excepto Judice maleficiorum & Dationum, & procuratorum communis Veronæ, & Judicibus dugalium & Sortium, qui possint sedere quandocunque voluerint pro eorum officio exercendo.

Dies

*Dies autem festivitatum solemnium feriarum singulorum mensum sunt
hi, videlicet. Cap. II.*

De mense Januarii.

Circumcisio Domini.	Die primo.
Sacratissimus dies Dominicus per totum annum.	die 6.
Dies Epiphaniæ Christi.	die 17.
Sanctus Antonius de Viena.	die 20.
Sanctus Sebastianus.	die 21.
Sancta Agnes.	die 25.
Conversio Sancti Pauli.	

De mense Februarii.

Purificatio Sanctæ Mariæ Virginis.	die 2.
Sanctus Blasius.	die 3.
Sancta Agata.	die 5.
Sancta Apollonia.	die 9.
Sanctus Matthias Apostolus.	die 24.

De mense Martii.

Sanctus Gregorius.	die 12.
Sanctus Joseph.	
Annunciatio Sanctæ Mariæ Virginis.	die 25.
Sacri quoque dies Paschæ Resurrectionis Domini, qui septenali numero præcedunt, & sequuntur.	

De mense Aprilis.

Depositiio Sancti Zenonis Episcopi & confessoris, & defensoris Civitatis Veronæ.	die 12.
Sanctus Georgius.	die 24.
Sanctus Marcus Evangelista.	die 25.
Sanctus Petrus martyr ordinis Prædicatorum oriundus Veronæ.	die 29.

De mense Maii.

Festivitas Apostolorum Philippi & Jacobi.	die 1.
Inventio Sanctæ Crucis Dominicæ.	die 3.
Singulis tribus diebus Litaniarum usque ad tertias propter Ro- gationes.	

Ascen-

Ascensio Domini nostri Jesu Christi.
 Pentecostes cum duobus diebus sequentibus.
 Translatio Sancti Zenonis Episcopi Veronæ.

die 21.

De mense Junii.

Sanctus Barnabas Apostolus.
 Festum Sacratissimi Domini nostri Jesu Christi Corporis.
 Nativitas Sancti Joannis Baptiste.
 Festivitas omnium Apostolorum Petri & Pauli.

die 11.

die 24.

die 29.

De mense Julii.

Sancta Felicitas, & septem Fratres filii ejus.
 Sancta Margarita.
 Sanctus Quiricus & Yolta.
 Sancta Maria Magdalena.
 Festivitas Sanctorum Jacobi, & Christophori.

die 10.

die 13.

die 15.

die 22.

die 25.

De mense Augusti.

Vincula Sancti Petri.
 Sancta Maria a Nive.
 Sanctorum Firmi & Rustici.
 Sanctus Laurentius Martyr.
 Assumptio Sanctæ Mariæ Virginis.
 Sanctus Rochus.
 Sanctus Bartholomæus Apostolus.
 Sanctus Augustinus.
 Decolatio Sancti Joannis Baptiste:

die 1.

die 5.

die 9.

die 10.

die 15.

die 16.

die 24.

die 28.

die 31.

De mense Septembris.

Nativitas Sanctæ Mariæ Virginis.
 Sanctus Nicola de Tolentino.
 Exaltatio Sanctæ Crucis.
 Sanctus Matthæus Apostolus & Evangelista.
 Dedicatio Ecclesiæ Sancti Michaelis Archangeli.
 Sanctus Hieronymus.

die 8.

die 10.

die 14.

die 21.

die 29.

die 30.

De mense Octobris.

Sancta Justina ob Victoriā contra Classē Ottomanā.

die 7.

San-

Sanctus Lucas Evangelista.	die 18.
Undecim millia Virginum.	die 21.
Sanctorum Simonis, & Judæ.	die 28.

De mense Novembris.

Festivitas omnium Sanctorum, & sequens dies pro commemora-	die 1.
tione omnium defunctorum, videlicet ante tertias inclusive.	die 2.
Sanctus Martinus Episcopus & Confessor.	die 11.
Sancta Catharina Virgo.	die 25.
Sanctus Andreas Apostolus.	die 30.

De mense Decembris.

Sanctus Nicolaus Episcopus.	die 6.
Sanctus Ambrosius.	die 7.
Sanctus Zeno Episcopus Veronæ. Seu conceptio Beatæ Mariæ.	die 8.
Sancta Lucia Virgo.	die 13.
Sanctus Thomas Apostolus.	die 21.
Vigilia Nativitatis Domini.	die 24.
Natale Domini.	die 25.
Sanctus Stephanus.	die 26.
Sanctus Joannes Evangelista.	die 27.
Sancti Innocentes.	die 28.
Sanctus Thomas Martyr cum die sequenti.	29. & 30.
Sanctus Silvester Papa.	die 31.

Et ne differatur latronum, seu furum, & aliarum sceleratarum personarum punitio, vel vindicta; Statuimus, quod etiam diebus solemnibus superscriptis, possit contra latrones & fures, aliasque sceleratas personas procedi, & fieri sententia. Et hoc summi Numinis speretur venia, pro eo, quod multorum salus, & incolumitas personarum, atque utilitas procuratur.

*De Locatione Placitorum in genere, & qualiter locari possint.**Cap. III.*

ITEM Statuimus, quod placita possint, & debeant locari per do. Potestatem cum voluntate omnium Judicum, & Consulum communis Veronæ, vel majoris partis. Et quotienscunque omnia placita generaliter locantur, intelligantur esse locata omnia placita appellationum, nullitatum, & questionum a x. libr. supra cujuscunque generis sint: Exceptis criminalibus, quæ agitantur coram Judice Malefactorum; & non de quasi, quæ locari possint. Et exceptis questionibus de mercede non exceden-

cedente summam xxxij. libr. & quæstionibus Carceratorum, ac de delictis, & fideis, & de decimis, armis, & equis, & alimentis, & de factionibus & oneribus & causis Rusticorum ad villas revocandorum, & cautionibus damni infecti, & enunciatione novi operis, & causis, quibus actio esset tempore peritura infra dictum tempus dictarum seriarum, seu locationis placitorum. Qui casus exceptuati nullatenus in generali locatione Placitorum includantur, nec includi possint. Et quod prædicto tempore possint etiam fieri interdicta, & sequestrationes in casibus concessis a jure, & Statutis communis Veronæ, super quibus possit tamen usque ad descriptionem rerum, & satisfactionem & cassationem procedi. Possint etiam instrumenta judiciali auctoritate exemplari, & relevari, & Tutores, & Atores dari, & removeri tempore prædicto.

De locatione Placitorum in specie. Cap. IV.

PLACITA etiam cujuslibet singularis personæ euntis, seu stantis in servitio communis Veronæ, dominus Potestas ad voluntatem suam solus quidem locari possit, & locari facere. Et etiam placita illarum personarum, quarum fuerit Advocatus, Syndicus & Procurator, Curator, tutor, seu Actor, vel cum satisfactione defensor ille, qui iverit seu steterit in servitio communis Veronæ, dummodo prædicti ante suum recessum litem fuerint contestati, seu domini litis effecti. Et hoc ad requisitionem illarum personarum, quarum fuerit Advocatus, Syndicus, Procurator, Curator, Tutor seu Actor, vel cum satisfactione Defensor, de qua requisitione appareat authentica scriptura. Et tunc solum intelligatur esse locata a tempore dictæ requisitionis in antea usque ad reditum dictarum personarum. Et si aliqua persona habuerit in causa seu lite plures Advocatos, Syndicos, Procuratores, Curatores, Tutores, seu Atores, tunc propter absentiam unius eorum placita ipsius personæ locari non possint. Et si contraxerit ipso jure non valeat, & in causa seu lite nihilominus procedi possit. Et a die litis contestatæ, vel habitæ pro contestata partes infra v. dies teneantur, & debeant cum sacramento declarare Advocatos suos, etiam si super hoc non fuerint requisiti, alias non possit allegari locati oplacitorum.

Quod Officiales venire teneantur ad placita, & stare ad bancas ad sonum campanæ Officialium. Cap. V.

ITEM Statuimus & ordinamus, quod Judices communis Veronæ, & Judices consules, & Consules laici, & extimatores, & Judex procuratorum communis Veronæ, & sex notarii domini Potestatis sive domini Vicarii, & alii Notarii aliorum tribunalium Palatii, & Notarii

N

Con-

Concionum, & Notarii Procuratorum, & omnes alii Officiales Palatii communis Veronæ venire debeant ad Palatium ad ipsorum officium exercendum antequam pulsetur ter campana Officialium. Et stare debeant ad eorum Banchas pro ipsorum officio exercendo. Et non debeant se de bancha separare sine licentia domini Potestatis, usquequo pulsabitur campanella pro curia separanda, nisi irent pro ipsorum officio exercendo, vel occasione sui officii, vel in servitio communis Veronæ. Et si aliquis prædictorum Judicum communis Veronæ contrafecerit, solvat pro qualibet vice xx. sol. Et si aliquis prædictorum Judicum Consulum, & aliorum consulum, & extimatorum, vel Procuratorum contrafecerit, solvat pro quaque vice decem sol. Et si quis prædictorum notariorum contrafecerit, solvat pro qualibet vice tres solidos.

Quod tempus, quo Judices non veniunt ad Bancum in instantiis causarum non computetur. Cap. VI.

CUM contingat interdum, quod placita alicujus personæ litigantis, vel generaliter, vel specialiter locentur modo comprehenso in Statutis de locatione placitorum; & quando jungitur Officialibus communis Veronæ, ut nemini jura reddant, vel ex causa congregationis sapientum, videlicet Consilii xij. & l. vel alia simili ad auditoria sua non sedeant, propter quod in causis, quæ coram ipsis vertuntur procedi non potest; & litigantes, quorum causæ seu lites, quæ debent infra certum tempus terminari damnum circa lapsum temporis, & causæ instantiam non modicum patiuntur: Statuimus quod quotienscumque contigerit aliquod prædictorum, si hujusmodi casus acciderit, tempus, quod cucurrerit illo medio ipso jure cucurrisse non intelligatur, & in aliqua instantia, siue tempore nullatenus computetur etiam restitutione aliqua non petita. Et si casus acciderit, quod aliquis prædictorum officialium ex causa infirmitatis, vel absentię a Civitate ad Bancum venire celsaverit, eo casu teneatur & debeat incontinenti idem officialis unum loco sui subrogare, & omnia gesta per ipsum subrogatum coram eo valeant & tineant; quod si non fecerit cadat, & cecidisse intelligatur in pœna centum solidorum, & in dando interesse parti.

Quod Judices non exercent aliquid, quod ad contentiosam pertinet jurisdictionem, nisi ad sua auditoria, quibusdam exceptis.
Cap. VII.

ITEM Statuimus, quod Vicarius domini Potestatis & alii Judices & Consules Procuratorum, Extimatores, & omnes alii Officiales deputati ad jura reddenda in Palatio communis Veronæ non possint, nec debeant sententias, nec aliquid, quod ad contentiosam pertinet jurisdictione.

dictionem exercere, nisi prius pulsata ter campana Officialium, & sederint ad Banchas, seu loca sibi deputata, & antequam Campanella pro curia separanda pulsetur; præterquam in casibus exceptatis in fine secundi Statuti præsentis libri, cujus rubrica incipit *de locatione plactorum in genere*. Sed tamen teneantur & debeant dictis temporibus ad Banchas venire, & sedere pro super prædictis jura reddendo bis in die. Et quicquid super prædictis etiam dictis temporibus per dictos Iudices alibi quam ad Banchum juris factum fuerit ipso jure sit irritum & inane. Et si quis prædictorum contrafecerit puniatur pro qualibet sententia, & qualibet vice communi Veronæ in centum sol. Veronensium. Et sententia taliter lata ipso jure sit nulla. Et quicquid contra prædicta factum fuerit nihil valeat. Voluntariam autem jurisdictionem, ubique etiam quodocunque exercere possint. Salvo quod Judex maleficiorum, Dationum & Procuratorum communis Veronæ, & Judices Dugalium, & Sortium quolibet tempore, & qualibet hora possint sua officia exercere.

Ut contentiosam habens jurisdictionem inter confitentes, & volentes possint in omni loco condemnare, & quilibet Notarius usque ad lx. solidi. Cap. VIII.

ITEM Statuimus, quod quilibet Officialis communis Veronæ contentiosam habens jurisdictionem possit condemnare quoslibet confitentes, & volentes in omni loco, & tenutam committere de partium voluntate; & Tutores, & Curatores, & Auctores dare & constituere, decreta sua interponere. Et quilibet Notarius de Verona collegiatus possit condemnare quoslibet confitentes, & volentes usque ad lx. solidos.

Quod nullus Officialis communis Veronæ debeat loqui secreta, nec consiliari cum aliquo stando ad banchas. Cap. IX.

ITEM Statuimus, quod nullus Judex communis Veronæ, Consul, Procurator, vel Extimator cum sedet, vel stat ad locum suum, pro ratione reddenda possit vel debeat consiliari, aut secreta loqui cum aliqua persona magna vel parva, nisi evidenter justa causa hoc fieret. Et si contrafecerit judex communis Veronæ puniatur pro qualibet vice in xx. sol. & quilibet aliorum supradictorum Officialium in x. sol. Et quod de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Judice suspecto recusando. Cap. X.

SI REUS civili actione conventus ante litem contestatam dixerit suspectum se habere dominum Vicarium domini Potestatis, aut alium Judicentem sub quo vocatus fuerit; Statuimus, quod ipsum recusare possit, antequam contestetur lis. Et ipse dominus Vicarius & quilibet alius Judex statim sine aliquo gravamine, partes ire permittat ad alium Judicem: & ad unum ex aliis Judicibus ad jura reddenda deputatum ire teneantur, & ibidem de justitia respondere, quem ulterius in dicta causa nequeat recusare. Et illud idem intelligatur in delegato domini Potestatis locum habere, qui si contigerit recusari, eatur postea ad unum ex Judicibus sive consulibus communis Veronæ, quem actor sive provocans duxerit eligendum.

Ne Vassallus in causa domini sit Judex. Cap. XI.

CAUSSAM illius, cujus quispiam judiciens sit Vassallus coram se non tractet neque definiat, si alius sit ex ejus sociis, qui ipsam causam possit & velit tractare & definire. Eodem modo nec dominus vassalli sua causam tractet.

*Quod Vicarius, sive Delegatus & alii Judices domini Potestatis forte-
set de aliqua causa non cognoscant alicujus conterranei sui.*

Cap. XII.

ITEM Statuimus, quod Vicarius, seu Delegatus domini Potestatis, & alii Judices sui, qui sunt forenses, non possint, nec debeant cognoscere de causa seu causis civilibus alicujus personæ, quæ sit de ipsa terra unde fuerint. Salvo, quod si contigerit aliquem eorum mutari, & in locum mutati aliquem forenssem subrogari, qui esset de terra alicujus forensis, seu forensium litigantium, seu qui litigabant coram mutato; tunc successor teneatur eas causas alteri Judici communis Veronæ delegare sine debito terminandas. Et quicquid contrafactum fuerit ipso jure non valeat, nisi aliter de partium voluntate procederet.

HÆC SUNT STATUTA NOTARIORUM,
ET SCRIPTURARUM SUARUM.

Quod Notarii non scribant in causa Patris, Filii, vel Fratris. Cap. XIII.

TABELLIONES aliqui non præsumant in aliqua quæstione scribere pro aliquo suo Patre, Filio, seu Fratre litigante suo nomine vel alieno; nec pro aliquo suo Procuratore. Et si aliquis contrafecerit, non valeat, quod scripsit in ipsa quæstione.

Quod Notarii non litigent ad Bancum, ubi officium exercent. Cap. XIV.

ITEM Statuimus, quod aliqui Tabelliones suo, vel alieno nomine non præsumant causam dicere, nec aliquo modo litigare ad aliquod Bancum sive tribunal, ad quod essent deputati; sub pœna quod acta non valeant, nisi pro solutionibus scripturarum suarum, quas ad dictum Bancum confecissent.

Quod Notarii de scripturis suis ad Bancum, ubi sunt deputati procedere possint, & Iudices cognoscere quolibet tempore. Cap. XV.

ITEM Statuimus, quod Iudices, & Consules, & alii Officiales communis Veronæ compellere possint quemlibet satisfacere Notariis suis de scripturis factis coram eis. Et de quæstionibus scripturarum cognoscere die feriato non introducto in honorem Dei, & non feriato, & de qualibet quantitate petunæ.

De solutionibus scripturarum, quantum Notarii civilium causarum accipere possint. Cap. XVI.

ITEM Statuimus, quod omnes Tabelliones teneantur, & debeant infra scriptam formam, & modum observare in solutionibus scripturarum ubicunque, & quancunque occasione factarum. In primis de Ambasciata unum solidum, de Authenticatione unum alium solidum. Item de recusatione Iudicis solidos xi. & si fuerit Authenticata, alios duos solidos. Item de præsentatione scribenda i. solidum, & si fuerit authenticata, unum alium solidum. Item de Licentia sive Combiato vi. denar. & si fuerit authenticata, alios sex denarios. Item de Porrectione Libelli cum Protestatione unum solidum, & de Receptione cum Protestatione unum solidum; & de quolibet Libello magno, vel

vel parvo autenticato vel non autenticato, & de responsione libelli, arbitrio Judicantis. Item de dilatione, seu Terminò, unum solidum, & si fuerit autenticata, unum alium solidum. Item de Terminò, sive Dilatione cum sacramento xi. solidos. Item de Protestatione unum solidum. Item de Exceptione xi. solid. Item de Interrogatione facta ante litem contestatam xi. solidos. Item de sacramento calumniæ xi. solidos. Item de Litis contestatione xi. solidos. Item de Positione prima cum ejus responsione xi. solidos, & de qualibet alia cum responsione viij. denar. Et de Positione ad quam responsum fuerit se velle deliberare, vi. denar. Item de Juramento omnium Testium cujuslibet causæ facto una eadem hora sine contextu xi. solid. Item de quolibet Capitulo sex denarios, & de capitulo continente plures petias terrarum, sive res vel partes sit arbitrio Judicantis. Item de scriptura cujuslibet Testis in quacunque causa, sive sit coram Judice, sive coram Arbitro, vel alio Officiario pro quolibet capitulo, & ejus interrogationibus consuetis xi. solid. Et si capitulum contineret plures petias terrarum, vel res, sive partes, quod unaquæque petia terræ & unaquæque res, sive pars capituli, quantum ad solutionem Notariorum pro uno capitulo habeatur, si super unaquaque petia terræ, vel unaquaque re vel parte capituli factæ fuerint interrogationes separatæ. Et si Testis dixerit super capitulis se nihil scire, vel taliter quod non sint necessariæ interrogationes, tunc Notarius habeat pro quolibet capitulo tantum unum solidum. Item pro Exemplatura dictorum Testium dimidiam disti pretii. Item de Scriptura cujuslibet Testis recepti sine capitulis duos solidos, & non plus. Item de apertura Testium unum solidum. Item de Præsa sive Interrogatione, & Responsione parva duos solidos, & si fuerit autenticata, duos alios solidos. Item de præsa & responsione magna arbitrio Judicantis. Item de Commissione interlocutoria duos solidos, & si fuerit definitiva, duos solidos. Item de Commissione tenutz sive Pignorationis, Interdicto, sequestratione, & cassatione tenutz sive pignorationis, interdicti, sequestrationis, & eorum relatione pro qualibet earum xi. solid. Nisi in eis plures petiæ terrarum sive res continerentur, quo casu augeri possit salarium supradictorum arbitrio Judicantis. Sed si dictæ commissiones pignorationis vel sequestri essent pro debitis, tunc expensæ dictarum commissionum & relationum solvantur Notariis per Creditores tantum, sibi postea per Debitores recipiendæ. Qui Notarius habere possit, & debeat pro quoque nomine debitorum, & pro relatione duos solidos, tempore quo ipsam commissionem exhibebit; intelligendo tamen, quod si plura nomina essent ad unum debitum copulata, intelligantur esse unum nomen tantum. Et habere possit duplum pro unaquaque speciali commissione & relatione pignoris, sive sequestri specialiter facta contra unum Debitorem tantum, sive plura ad unum debitum copulata, ut supra. Item de Sententiis tam interlocutoriis, quam definitivis Notarius possit accipere medietatem ejus

ejus quantitatatis, quam Consiliarius, cui quæstio commissâ fuerit accipere potest secundum formam loquentis Statuti *de salario Judicum Consiliariorum*, & non ultra, s. si quæstio fuerit usque ad summam trecentarum libr. & abinde infra; & si fuerit abinde supra, habeat tertium ejus, quod consiliarii habere debent. Item de Præcepto xi. soli. Item de Prorogatione temporis duos solidos. Item de Pronunciatione duos solidos. Item de Libello, sive scriptura appellationis, & nullitatis, & de juramento appellationis non authenticato duos solidos; & Authenticato, & dato parti duos alios solidos. Item de cessione litis, & Pronunciatione facta occasione dictæ cessionis viij. solid. Item de Legatione duos solidos, & minus arbitrio Judicantis. Et quod dicti tabelliones non possint per se, vel alium modo aliquo vel ingenio plus accipere; & teneantur prædictas Scripturas, Instrumenta, Attestationes & Acta omnia scribere & exemplare manu sua propria, & sub signo & nomine, & reddere parti petenti pro medietate ejus, quod supra taxatum est pro authentico, pœna lx. sol. pro quolibet & qualibet vice, & quilibet sit Accusator & habeat medietatem banni. Et quod si Notarius dederit partibus seu parti testes, scripturas & acta in aliquo quaterno membrano non viciato, nec abrafo, & cum signo suo in principio, & cum nomine in fine, & cum diebus, loco & testibus, millesimo, & indictione; quod prædicta intelligantur esse, & sint ut publicum Instrumentum, ad hoc ut fides ei adhibeatur ut publico instrumento. Et Dominus Potestas, Judices communis Veronæ, & omnes alii officiales præcise prædicta observari facere teneantur vinculo Sacramenti, Et jus reddant, & faciant summarium dictis Notariis de solutionibus dictarum suarum scripturarum quolibet die & tempore feriato, & non feriato, placitis locatis, & non locatis.

Infra quantum tempus Notarii exigisse debeant suarum scripturarum solutionem. Cap. XVII.

ITEM, quod omnes & singuli Notarii, qui acta conficiunt in Palatio communis Veronæ exigisse debeant solutiones suarum scripturarum, & actorum factorum per ipsos tempore sui officii, & sibi fieri satisfecisse infra tres Menses continuos numerandos a tempore exitus suorum officiorum, nisi infra dictum tempus emerferit tempus feriatum, vel nisi steterit in servicio communis Veronæ vel valetudine graviter impediti; ultra autem prædictum tempus nullus Notarius de prædictis audiat.

Quod saltem duo Testes cognoscant Contrahentes. Cap. XVIII.

ITEM Statuimus, quod saltem duo ex Testibus in contractu adhibitis cognoscant Contrahentes, seu asserant se cognoscere. Et hoc Tabellio ponat in instrumento, & eidem credatur, & aliter non debeat fieri.

stipulari , nec rogare instrumentum alicujus contractus, pœna & banno lx. sol. pro quolibet & qualibet vice.

Quod tam Notarii, quam Testes, qui in testamentis, & aliis ultimis voluntatibus, ac etiam alienationibus interfuerint, sint de jurisdictione communis Veronæ. Cap. XIX.

ITEM Statuimus, quod in omnibus & singulis Contractibus, Testamentis, Codicillis, Donationibus tam causa mortis, quam inter vivos, & aliis ultimis voluntatibus, ac etiam alienationibus quibuscunque de cetero condendis, ordinandis, aut faciendis per aliquem vel aliquos jurisdictioni communis Veronæ subiectum vel subiectos, modus, forma, & solemnitas hujusmodi observetur, videlicet, quod tam Notarius, quam Testes, qui prædictis vel alicui prædictorum ordinandis, condendis, aut faciendis vocati fuerint, & interesse debuerint in eo numero, qui sufficiat ad Testamentum ordinandum, vel Codicillos, aut alium Contractum celebrandum, in quo adhibiti fuerint; sint & esse debeant de jurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus onera & factiones cum communi Veronæ, & cum hominibus civitatis ejusdem, vel districtus: Et si aliter aliquo modo factum fuerit ipso jure non valeat, nec teneat, quod factum fuerit, sed pro infecto penitus habeatur.

Quod duo Notarii in Testamentis, & aliis ultimis voluntatibus interveniant. Cap. XX.

ITEM Statuimus, quod in consecutione, cujuslibet Testamenti nuncupativi, & cujuslibet alterius ultimæ voluntatis, interesse debeant duo Notarii, quorum unus scribat, & alter se subscribat. Aliter autem non valeat tale Testamentum, nec quælibet alia ultima voluntas. Testamenta quoque in scriptis unicuique sit licitum facere secundum jura communia ei, qui de jure communi testari potest.

De imbreviaturis relevandis defunctorum Notariorum, & de Instrumentis exemplandis. Cap. XXI.

ITEM Statuimus, quod omnia Instrumenta in publicam formam redacta, seu relevata per aliquem bonum, & legalem Notarium Civitatis & districtus Veronæ, & per alium Notarium scripta ex imbreviatura, vel imbreviaturis manu cujuscunque fidelis Notarii defuncti Civitatis Veronæ, vel districtus, Ex præcepto quidem, & auctoritate Domini Potestatis, vel ejus Vicarii, seu alterius alicujus Judicis, aut Judicis Consulis communis Veronæ; firma & rata debeant observari, & eis plena fides debeat adhiberi, perinde ac si forent facta per Tabellio.

bellionem, qui dictam imbreviaturam fecisset. Et hoc locum habeat, primo citatis ijs, quorum interest, aliter autem eis non præjudicet. Idem per omnia intelligatur, & observetur de instrumentis publicis, quæ exemplantur per aliquem Tabellionem, qui scribat, & alium qui subscribat auctoritate alicujus Judicis, vel Prætoris communis Veronæ, propter vetustatem, vel aliam justam causam. Et si imbreviatura alicujus Testamenti confecta fuerit ubi fuerint duo Notarii, & unus ipsorum Notariorum decesserit, quod unus alius Notarius auctoritate prædicta, possit se in dicto Testamento subscribere. Et si ipsi Notarii ambo essent mortui, quod ex ipsa imbreviatura possit instrumentum confici per alios duos Notarios auctoritate prædicta.

De imbreviaturis relevandis inventum tabellionum. Cap. XXII.

ITEM, quod si quis Notarius bonæ opinionis & sanæ fecerit, vel fecisset aliquam imbreviaturam alicujus contractus, vel ultimæ voluntatis, quæ de jure possit, & debeat in publicam formam reduci, & ipse Notarius aliquo casu fuerit absens a Civitate, & districtu Veronæ, nec speretur, quod de proximo sit redditurus, & maxime quia citatus non venit ad ipsam imbreviaturam in publicam formam reducendam, vel sit graviter occupatus, aut infirmitate vel senectute confectus, vel alio modo inutilis factus, quo minus dictam suam imbreviaturam relevare & authenticare possit; tunc ad petitionem eorum quorum interest, citatis illis, quos res tangit, seu qui ex tali relevatione lędi possent, auctoritate Domini Potestatis vel ejus Vicarii, aut alicujus judicum communis Veronæ, possit ipsa imbreviatura relevari, & in publicam formam reduci, per duos Notarios Veronæ Cives fide dignos, quorum unus scribat, & alter se subscribat, cui imbreviaturæ sic relevatæ & authenticatæ plena fides adhiberi debeat, perinde ac si per ipsum Tabellionem, qui eam scripserit, foret authenticata.

HÆC SUNT STATUTA EORUM QUI LEGITIME STARE POSSUNT IN JUDICIO.

De Syndicis ordinandis. Cap. XXIII.

SI aliqua universitas alicujus Villæ, Castelli, vel Burgi, seu Contratę, & quęlibet alia universitas Civitatis, & districtus Veronæ fecerit aliquem Syndicum de sua universitate, vel aliunde in publica Vicinia sua ad sonum campanę vel tabulę, vel per vocem viatoris, vel alio solito more coadunata, cum licentia Domini Potestatis, in præsentia Rationeriorum & Jurati si fuerit in Civitate & Burgis; & eum licentia Vicarii, vel sui Locumtenentis in præsentia ipsius Vicarii, vel Locumtenentis,

O

vel

vel Massarii si fuerit in Villis, vel in Castellis; Statuimus, quod ipſus constitutio valeat & teneat, licet ibi duæ partes hominum illius universitatis vel amplior numerus non fuerit. Et hoc locum habeat in causis, & placitis tantum. Et si inde appareat publicum instrumentum.

Nullus Advocatus de matricula possit esse Syndicus, Procurator, Curator, Tutor, vel Actor in Palatio, vel Curia communis Veronæ. Cap. XXIV.

ITEM Statuimus, quod nullus Advocatus, qui sit in matricula Judicum, sive de Collegio Advocatorum Civitatis Veronæ possit esse Syndicus alicujus Collegii, vel universitatis, nec esse Procurator, Tutor, Curator, nec Defensor alicujus personæ ad lites in Palatio, sive Curia communis Veronæ, nisi parentis, fratris, sororis, vel uxoris. Et si aliquis contraxerit removeatur incontinenti de Matricula, & priveretur ab advocacybus & consiliis Judicum, & quæ gesta fuerint per eos, vel aliquem ipsorum in exercendo aliquod dictorum officiorum, ipſo jure non valeant, & pro infectis pœnitus habeantur. Item, quod ire vel accedere non possint ad aliquod Banchum quando jus redditur, ad aliquod dicendum, vel faciendum aliqua ratione, vel causa, præterquam pro personis supradictis exceptatis, nisi per assessorem fuerint requisiti, pœna xx. sol. pro quoque & quaque vice.

De Procuratoribus ad agendum & defendendum constitutis, & de eo, qui se Procuratorem dixerit, cum non esset. Cap. XXV.

ITEM, si aliqua persona Procuratorem constituerit ad agendum & defendendum, de quo publico instrumento constet, Statuimus, quod legitime constitutus esse intelligatur, & acta per eum in judicio valeant & teneant, ac si legitimus foret Procurator; & quod quilibet, qui coram Judice, vel Prætoris dixerit se esse Procuratorem alicujus, & non ostenderit infra terminum a Judice constitutum, se legitimum fuisse Procuratorem, condemnetur communi Veronæ in centum solidis, & in restitutione omnium expensarum litis, damnorum, & interesse, quæ pars adversa subſtituerit. Idem intelligatur, si quis in aliqua causa tanquam Syndicus, Tutor, Curator, vel Actor alicujus extiterit, & si principalis persona teneretur in causa aliqua satisfactionem præstare, quod Procurator, vel alius ejus nomine in judicio existens ipsam præstare teneatur.

De securitate præstanda a quolibet, qui jurisdictioni communis Veronæ non subiaceat. Cap. XXVI.

ITEM, quod quilibet Syndicus, Procurator, & quilibet alia persona volens agere, accusare, vel defendere in aliqua causa, vel lite civili, vel criminali pro aliqua persona, Collegio vel Universitate, quæ non sit de jurisdictione communis Veronæ, antequam ei audientia præbeatur, facere debeat bonam & idoneam securitatem per personas communi Veronæ subjectas de solvendo expensas adversæ parti, si in causa succubuerit, nec audiat iuratosiam præstando cautionem; idem intelligatur de quibuslibet non subjectis jurisdictioni communis Veronæ volentibus agere, accusare vel defendere suo nomine. Et quod ex stipulatione Judicis, vel sui Notarii jus parti acquiratur, perinde ac si ipsa principalis persona fuerit stipulata; & quod, si inveniat in actis Notarii aliqua satisfactio vel securitas de prædictis, quod omnia intelligantur solemniter acta, perinde ac si principalis & fidejussores solemniter se obligassent.

De non danda audientia Bannitis, nisi certis personis, & certa forma. Cap. XXVII.

SI aliqua persona fuerit extra treugam communis Veronæ, Statuimus, quod eidem audientia in civilibus non præbeatur, nisi fuerit Tutor, Curator, & Pater, vel Avus legitimus Administrator, quibus Tutorio, vel Curatorio, vel Administratorio nomine agentibus audientia præbeatur. Et nisi is qui extra treugam fuerit, petere vellet sibi debitum rei mobilis, vel se moventis, & tunc audientia præbeatur eidem, citatis illis creditoribus, qui ipsum debitorem eximi de treuga fecerint. Item quod illud debitum, quod fuerit exactum deponatur ad unum ex Notariis, vel aliam idoneam personam, quam Officialis coram quo questio ventilabitur, elegerit, & solvatur vel detur Creditori, qui ipsum eximi de treuga fecerit, seu alteri comparenti, & potiora jura habenti. Inter concurrentes vero Creditores distribuatur pro rata debiti secundum formam juris, quod facere, & observari facere teneatur Judex, vel Officialis coram quo prædicta agitabantur; & quod creditor antedictus actionem habeat contra eum, apud quem depositum fuerit factum, & si ipse idem deposuisset.

Quod aliquorum Bannitorum nullus sit Advocatus, Syndicus, Procurator vel Actor. Cap. XXVIII.

ITEM, quod nulla persona de Verona, & Veronenſi, ſeu aliunde poſſit nec debeat eſſe Advocatus, Syndicus, Procurator, Tutor, Curator, & Actor alicujus vel aliquorum Bannitorum communis Veronæ, qui non ſtant ad mandata communis Veronæ, exceptis hiſ caſibus, quibus per Statuta Bannitis agentibus audientia datur.

Qualiter puniatur, qui citate aliquem fecerit, & citatus duos habuerit commentus. Cap. XXIX.

Si aliqua perſona præcipi fecerit alicui, ut ſit vel eſſe debeat coram Domino Potestate, vel aliis quibuſcunque Judicibus, & Officialibus communis Veronæ, ad ſibi in jure reſpondendum, & illa perſona, cui factum fuerit præceptum ſe præſentaverit, & hiſ fuerit licentiaſ ab uno officiali, Statuimus, quod ille ad cujus requiſitionem præceptum factum fuerit condemnatur parti in xx. ſol. & in expenſis reſtituendis perſonæ citatæ, prout judicanti videbitur, ſi perſona fuerit de Civitate & Burgis; ſi vero fuerit de villa, condemnatur in quadraginta ſolidis, & in expenſis.

De quibz citare aliquem faciat coram diverſis officialibus, nec ire qui pro eadem re ſub diverſis conveniatur Judicibus. Cap. XXX.

ITEM, quod aliquis non poſſit citari, nec pignerari facere aliquam perſonam, nec cum ea litigare, niſi coram uno Judice, vel Officiali communis Veronæ, nec alio extra Palatium, etiam cum licentia, ire eoram alio Prætor, licet plures haberet cum eo quæſtiones, dum tamen ille Judex, vel Officialis ſit competens ad cognoscendum de omnibus illis quæſtionibus, & qui contrafecerit puniatur pro qualibet vice in centum ſol., & nihil valeat quod factum fuerit contra eum, qui citabitur. Item, quod nulla perſona pro eadem re, eodem tempore, a diverſis perſonis, ſub pluribus ſeu diverſis Judicibus valeat conveniri, & quod factum fuerit eoram ſecundo Judice non valeat ipſo jure. Inſuper conventus coram ſecundo teneatur denunciare actoribus agentibus contra eum, quod de eadem re ſibi pridem mota eſt quæſtio coram tali Judice, vel Prætor: & etiam primo actori ſimilem facere teneatur denunciationem, ſub pœna omnis damni, intereſſe & expenſarum reſtituendarum damnum paſſis.

Ex quo quis asseruerit se tenere & possidere rem aliquam in iudicio, postea ipsam alienare non possit. Cap. XXXI.

SI aliquis in iudicio asseruerit se rem tenere & possidere, de qua conventus fuerit, & ipsa res eidem postea infra decem dies juridicos fuerit in iudicio petita, Statuimus, quod nullo modo vel ingenio possit rem ipsam in aliam transferre personam Ecclesiasticam vel Secularem, quo minus si fuerit condemnatus, restituere compellatur petitori, & petitor in possessione defendatur, contradictione illius non obstante, in quem res noviter esset translata, nisi per sententiam ejusdem Judicis pronunciaretur, & appareret alium in eadem re potiora jura habere. Et si aliter fiat quicquid factum fuerit contra prædicta, vel aliquod prædictorum ipso jure non valet: & puniatur tam ille, qui alienaret vel in alium transferret, quam ille in quem translatio fieret ejus rei conscium in x. libr. pro quoque, & plus & minus arbitrio domini Potestatis; inspecta qualitate personarum & facti.

De respondendo positionibus clare, & aperte per principales personas, & de positionibus duplicibus non faciendis. Cap. XXXII.

Positiones aliquæ Statuimus non petantur dari pro exemplo, nec dentur, nisi primo responsum fuerit per Principalem, ubi per adversarium requiritur responsio principalis. Et quod Judex, & Officialis coram quo aliqua de prædictis quæstio orietur, ea die vel sequenti teneatur & debeat dictam quæstionem dirimere sine alicujus commissione consilii: salvo quod Judices, & Officiales Veronæ teneantur & debeant consulibus communis Veronæ præbere consilium super prædictis, si ab ipsis consulibus fuerint requisiti. Et quod in interrogationibus, positionibus, & capitulis, quæ fiunt in causis procedatur arbitrio Judicantis, omni cavillatione remota sine partium expensis. Et quod Judices vel alii Officiales positionibus, quæ sibi videbuntur faciant responderi clare & aperte, & absque ulla conditione; salvo, quod jure impertinentiæ, & dupliciter absentibus Advocatis, & procuratoribus partium, nisi ipsi Procuratores ponerent, vel responderent de principalium partium voluntate. Et quod nullus faciat positionem duplicem, vel implicitam, vel juris; & si facta fuerit, & ei responsum fuerit non præjudicet respondentis, & habeatur pro non responso. Et quod quilibet Procurator tam Actoris, quam Rei possit ponere positiones, & quod tam Actor, quam Reus durante termino probæ xl. dierum locato a Statuto Veronæ ad probandum de juribus suis, non possint nec debeant recedere de civitate Veronæ vel ejus districtu, ad hoc ut possint & debeant personaliter positionibus respon-

respondere; & in compellendo ut veniant ad respondendum, procedatur hoc ordine, videlicet: Citetur ille, qui debet positionibus respondere personaliter, vel ad ejus domum, præfente jurato contratæ, in qua habitaverit ipse, qui debet respondere, vel Massario villæ, in qua steterit, vel duobus hominibus de contrata, vel villa, si juratus vel Massarius non adesset. Et si dicta persona taliter citata non venerit ad respondendum, elapsis duobus diebus iterum simili modo citetur, & si adhuc non venerit ad respondendum pro tertio termino, & peremptorie citetur eodem modo; quibus ultimis duobus diebus elapsis, & non responso dictis positionibus, positiones ipso facto, & ipso jure pro confessis habeantur. Eo salvo, si aliquis ante litem contestatam esset absens a Civitate Veronæ, & non venerit in Civitate Veronæ durante termino probæ xl. dierum, quod tunc Procurator ipsius absentis possit positionibus respondere: & si ad præceptum Judicis, vel facta una citatione personaliter, vel duabus citationibus ad ejus domum, per intervallum unius diei inter primam & secundam citationem præfente Jurato, vel duobus bonis hominibus suæ Contratæ, non responsum fuerit per ipsum Procuratorem; tunc ipsæ Positiones habeantur pro confessis ipso jure, & ipso facto, ut supra. Et si quis in judicio dixerit *non credo* habeatur pro negato.

De pena illius qui in judicio negaverit aliquem esse Filium, vel Filiam, Patrem, Fratrem, vel Sororem, & qui intelligantur mortui. Cap. XXXIII.

ITEM, si aliqua persona coram domino Potestate & ejus Officialibus, Judicibus, Consulibus, & aliis Officialibus quibuscunque communis Veronæ, necnon coram Arbitris, vel Arbitratoribus negaverit per sacramentum in aliqua causa aliquam personam esse Filium, vel Filiam, Fratrem, vel Sororem alicujus, vel aliquorum de quo, vel quibus sonus & publica fama fuerit esse Filium vel filiam, Fratrem vel Sororem, & ipsos vel ipsas esse, vel fuisse in possessione vel quasi filiationis vel fraternitatis manifeste, amittat pro qualibet persona & qualibet vice x. lib. solvendas communi Veronæ. Idem intelligatur si negatum fuerit prædictas personas fore legitimas, vel aliquam personam esse mortuam, de quibus sit sonus & fama, quod sit mortua, vel legitima; & quod in causis sufficiat probatio facta de publica voce, & fama de prædictis, nisi manifeste ostendatur contrarium: Et illi intelligantur esse mortui, qui per quadraginta annos steterunt absentes extra civitatem Veronæ, & ejus districtum, & intra prædictum tempus non comparuerunt, nec aliqui requisierunt in districtu Veronæ, nisi allegantes eos vivere, probent ipsos vivere; & intelligatur negasse, qui responderit *non credere*.

De

De Testibus, & eorum numero in causis producendis. Cap. XXXIV.

IN qualibet causa civili, Statuimus, quod quælibet pars, tam Actor quam Reus producere possit usque ad x. testes & non ultra, nisi fuerint diversa capitula, diversas terras & possessiones, seu res continentia: & tunc super quolibet capitulo produci possint per quamlibet partem usque ad sex testes & non ultra, dummodo antequam aliqui recipiantur testes super diversis capitulis continentibus diversas terras, & possessiones seu res, ille, qui eos produxerit seu producere voluerit, declaraverit super quo capitulo, sic capitulis producit, seu producere intendit quemlibet testem; & seu super illis capitulis declaratis ipsi testes recipiantur, & non super aliis. Et quod Tabelliones quando recipiunt in aliqua causa dicta testium, teneantur & debeant in fine dicti cujuslibet testis, quem receperint, scribere diem, quo ille testis deposuerit dictum suum.

De Interrogationibus Testium, & de salario Judicis, aut Notarii Suprastantis. Cap. XXXV.

ITEM, quod super unoquoque capitulo sive petita terræ, vel unaquaque re, vel parte capituli possint & debeant fieri quæstiones sive interrogationes arbitrio Judicantis, & tot quot sibi videbitur faciendas receptis interrogationibus a partibus, & ipsis receptis prius correctis, seu legitimatis. Et si testis dixerit se illud scire, quod in dicto suo dixerit per credulitatem vel per auditum, ulterius non procedatur interrogando. Et quod Judex, qui receptioni testium superstiterit, habeat pro suo salario & labore tantum, quantum Notarius, qui dicta ipsorum testium receperit. Et si Notarius superstiterit, habeat unum solidum pro quolibet capitulo cum interrogationibus, & sine interrogationibus sex denarios.

Quod Banniti pro maleficio non possint esse testes. Cap. XXXVI.

ITEM, quod Banniti pro maleficio vel pro reclamo maleficii, non possint esse testes in causis civilibus, seu criminalibus, nec ferre testimonium in eis; & quod dictis eorum non credatur.

Qui testificari non cogantur in causis in quibus intervenerint. Cap. XXXVII.

ITEM, quod nulla persona possit nec debeat compelli testificari in causa, in qua sit vel fuerit Syndicus, Advocatus, Procurator, Tutor, Curator, seu Actor, ipsa causa durante.

De

De testificatis mittendis ad cognoscentem de causa. Cap. XXXIII.

SI qua causa extra Civitatem, vel ejus Suburbia ventilabitur, dominus Potestas faciat testes jurare veritatem pro utraque parte dicere, & dicta testium sub sigillo suo clausa mittat illi Judici, qui de causa cognosceret.

De Iuramento calumnie in causis communis Veronæ non præstando. Cap. XXXIX.

PROVISORES communis Veronæ, Milites Procuratoris, & alii Syndici, & Advocati communis Veronæ in causis communis Veronæ, sacramentum calumniæ facere non cogantur, nec partes subire teneantur, sit tamen in domini Potestatis arbitrio.

Ut Episcopus de calumnia non juret. Cap. XL.

SI in causa Episcopatus jurandum erit, Episcopus non jurabit, nec sacramento parabolam dabit; quippe actorem Episcopi, cui licitum sit facere Procuratorem, vel Actorem ante litem contestatam in propria causa vel Episcopatus, vel Episcopalis causæ, jurare sufficiat. Omnes autem alios Actores sive Prælatos Ecclesiarum, sacramentum calumniæ per seipsum facere dominus Potestas cogat, si ab adversa parte fuerit requisitus; sit tamen in suo arbitrio. Confessioni tamen prælati stet, licet Syndicus contrarium dixerit, nisi suum correxerit errorem.

HÆC SUNT STATUTA DE FICTIS ET ALIIS CREDITIS PRIVILEGIATIS QUOMODO PROCEDATUR.

De Fictis, & Dicitis, quod quolibet de cognosci possit, & qualiter debentes solvere compellantur. Cap. XLI.

DE Fictis, & Dicitis quolibet die feriato, & non feriato exceptis feriis in honorem Dei introductis, pulsata campanella pro jure reddendo, & etiam non pulsata, placitis locatis, & non locatis, Statuimus, quod possit & debeat cognosci, & terminari per dominum Potestatem, ejusque Vicarium, & per omnes Judices, & Judices Consules communis Veronæ, & quod Debitor Dicitis, & Fictis realiter, & personaliter ad solvendum compellatur, nulla exceptione vel bonorum cessione obstante, & quod nulla admittatur exceptio, nisi primo facto deposito, vel debitor carcerato. Et quod inquilini in alienis domibus habitantes ad fictum completum non audeant, nec præsumant de dictis domibus exire, nec res,

res, seu mafsaritias suas de ipsis domibus extrahere, caussa recedendi, & eundi ad standum alio, nisi prius solverint, seu satisfecerint sictum dictarum domorum illi vel illis, a quibus eas tenent ad sictum, pœna & banno centum sol. & plus arbitrio d. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis. Et quod Uxor, Filii, & Filiz dictorum Inquilinorum in dictis domibus habitantes teneantur, & compelli possint ad ipsam sictum solvendum sicut ipsi Inquilini, & quilibet eorum in solidum.

Quando intelligatur solutio Ficti, seu alterius præstationis esse facta legitime, & cui debuerit. Cap. XLII.

ITEM, quod si aliqua persona secularis, vel ecclesiastica, Collegium, vel Universitas tenent vel in futurum tenebunt terras, domos, possessiones seu aliqua alia in locationem, in emphyteusim, in livellum vel in feudum conditionale ad sictum seu aliquam aliam præstationem annuatim solvendam seu præstandam ab aliqua persona seculari, vel ecclesiastica, collegio, vel universitate, & dicatur vel allegetur prædictas personas, collegium, vel universitatem cecidisse a jure suo, ex eo quia sictum, vel præstationem non solverint, tempore debito, aut illis personis, quibusolvere legitime tenebantur, si tenentes probaverint dictum sictum, seu præstationem se solvisse d. Procuratori suo, vel ejus familie, Prælati ecclesiarum, Syndicis, seu clericis dictæ Ecclesiæ, vel alicui eorum Monachis, Monialibus, Conversis, Mafsariis universitatum, vel collegiorum, vel aliis, qui sicta, vel præstationes recipere; intelligantur legitime, & cui debuerint solvisse: quæ quidem probatio fiat per duos testes, vel saltem per unum cum juramento solventis, inspecta quantitate ficti, seu præstationis, & conditione personarum. Idem observetur quando Dominus petit sictum, seu livellum, sive drictum ab emphyteuta, livellario, vel colono, ut prædictæ probationes sufficiant. Hoc etiam addito, quod in prædictis casibus bulleta sufficiat scripta manu Domini, vel ejus Procuratoris, aut Factoris, aut Syndici, etiam si in dicta bulleta non sint testes scripti. Quam bulletam prædictæ personæ gratis facere teneantur ad requisitionem conductorum, sine aliqua eorum expensâ, cum eis satisfactum fuerit de fictis, & drictis suis, manu sua propria, si scribere sciant; alioquin si scribere nescirent vel valetudine non possent, fieri faciant bulletam alterius manu scriptam, cum duobus testibus in ipsa appositis, vel saltem uno bonæ famæ, & opinionis, quæ ad probationem sufficiant, ut supra, in & sub pœna x. libr. denar. pro quolibet contrasaciente, & qualibet vice. Et D. Potestas, Judices communis Veronæ, & omnes alii Officiales quocunque nomine censeantur, teneantur & debeant prædictos solventes in possessione, vel quasi dictarum rerum defendere, & tueri per commune Veronæ, aliquibus exceptionibus non obstantibus.

Si Fictum nunc plus valet, dummodo pridem non valebat duplum, defendatur. Cap. XLIII.

Si aliqua persona secularis vel Ecclesiastica, Collegium vel Universitas tenent, vel in futurum tenebunt aliquas terras, domos, possessiones, seu aliqua alia ab aliqua persona seculari, vel Ecclesiastica, Collegio, vel universitate, ad fictum, seu præstationem solvendum, vel solvendam in locationem, in emphyteusim sive livellum, & dicatur per concedentes sive hæredes, vel successores eorum, quod plus valet fictum nunc, quam eidem præstetur; Statuimus, quod propterea res ab eis auferri non possit, nisi concedentes & hæredes, & successores eorum, per bonos testes probaverint, quod tunc temporis quando fuit facta concessio, res valebat duplum ejus, quod nunc præstatur: Et dominus Potestas, Judices communis Veronæ, & ceteri officiales quocunque nomine censeantur, teneantur & debeant prædictos, & quemlibet defendere, & tueri per commune Veronæ in prædictis rebus & juribus, exceptionibus aliquibus non obstantibus.

De investitura per Vassallum, emphyteutum, Colonum, vel Inquilinum non petita a Domino, qui absens fuit. Cap. XLV.

Si aliqua persona, vel ejus majores, permanens ad mandata communis Veronæ teneat, vel de cetero tenuerit aliquod Feudum, Livellum, vel fictum ab aliquo, vel aliquibus, qui non steterint continue cum familia in civitate vel districtu Veronæ, non præjudicet Vassallo, Emphyteutæ, Colono, vel Inquilino, vel habenti causam ab eis, si per dictum tempus absentie investitura livelli, feudi vel ficti petita non fuerit; nec eidem possit opponi, quod infra tempus a jure Statutum investitura petita non fuerit; ita quod propter investituram non petitam, & cessationem pensionis, seu ficti non soluti, nullum possidenti, vel quasi præjudicium generetur; & aliqua persona non possit, nec debeat inquietari de aliqua pensione, ficto, vel præstatione, quam communi Veronæ, vel alii personæ mandato Judicis persolvisset.

In quibuscunque Ecclesiastici possunt restitutionem in integrum petere adversus laicos, & dicere contractus, sententias, processus nullo: in eisdem, & similibus, hoc idem laici facere & dicere possunt. Cap. XLV.

In quibuslibet casibus in quibus personæ Ecclesiasticæ, seu Ecclesiæ, Collegia, Capitula, seu Conventus Ecclesiarum seu Sydici, vel Acores eorum, vel alix personæ pro eis agentes aut intervenientes, & omnes alix personæ non suppositæ, seu subiectæ jurisdictioni domini Potestatis, & com-

& communis Veronæ possunt petere restitutionem in integrum adversus Laicos agendo, vel defendendo; in eisdem, & similibus casibus Laici, seu pro eis intervenientes simili modo possint restitutionem petere adversus Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, non subiectas jurisdictioni prædictæ, & pro eis agentes & defendentes: & in quibuscunque casibus Ecclesiæ, seu dictæ Ecclesiasticæ personæ, vel aliæ personæ non suppositæ, seu subiectæ jurisdictioni domini Potestatis & communis Veronæ, vel pro eis agentes aut defendentes, possunt dicere sententias, contractus, seu processus nullos cum Laicis celebratos, & ipsos contractus petere infringi, vel annullari; in eisdem, & similibus Laici simili modo possint dictos contractus, sententias, seu processus factos cum prædictis dicere nullos & facere ipsos infringi, vel annullari per modum excipiendi, vel reconveniendi, & per quemcunque alium modum, per quem melius possint. Contra quod Statutum quilibet excipiens vel proponens, nullatenus audiatur, etiam si a Iudice per prædictos fuerit requisitum sibi dari consilium sapientis, Statuto aliquo loquente in contrarium non obstante.

De decimis terrarum circa civitatem ratio non fiat. Cap. XLVI.

DE decimis terrarum, sive vinearum, & verzeriorum, quæ per homines civitatis, & burgorum Veronæ regulantur, & quæ sunt circa Civitatem, & de quibus non reperitur, quod a xl. vel l. annis citra, continue fuerit data decima, nulla debeat alicui petenti decimam de prædictis ratio fieri.

De eodem. Cap. XLVII.

DE terris & possessionibus, clusuris, seu casalibus & hortis, qui essent circa civitatem & burgos Veronæ, & distarent per unum milliare, vel infra a civitate & burgis Veronæ, nulla persona teneatur nec debeat solvere decimam alicui personæ, cum intelligantur, & intelligi debeant dictæ terræ & possessiones, clusuræ & casalia sic distantes per unum milliare esse tanquam horti, & viridaria civitatis & burgorum Veronæ, pœna & banno arbitrio domini Potestatis auferenda.

De decima, & debitis usurariis cognosci possit in Palatio communis Veronæ. Cap. XLVIII.

SI inter aliquos Laicos quæstio aliqua de decima oriretur, Statuimus, quod dicta quæstio cognosci & terminari possit in Palatio communis Veronæ coram domino Potestate ejusque Vicario, Judicibus & aliis Officialibus communis Veronæ, non obstante quod allegaretur decimam rem esse spiritualem, & per consequens sæcularem Iudicem non posse cognoscere;

scere; & quod sententiæ datæ per dominum Potestatem, vel ejus Vicarium, vel Judices seu alios Officiales communis Veronæ non possint, nec debeant annullari, eo quod diceretur decimam esse rem spiritualem; nec eadem occasione possit in causa appellationis obtinere persona, quæ in quæstione decimæ succubisset. Idem observetur de debitis usurariis, vel quæ allegarentur usuraria. Et si quis in prædictis casibus, vel aliquo ipsorum allegaret incompetentiæ Judicis, seu jurisdictionem ipsius declinaret, condemnetur in centum libr. quarum dimidia deveniat communi, & alia dimidia parti, & nihilominus ejus exceptio, vel oppositio in dictis casibus opposita non admittatur.

Quando præsumatur contractus vel immobilis usurarius. Cap. XLIX.

Si aliqua persona, quæ solita fuisset esse usuraria, emptionem fecerit de aliqua domo, terra, vel aliqua alia possessione, seu possessionibus, vel terris, quæ emptio facta non fuerit ab extimatoribus communis Veronæ, nec publicata in arengo communis Veronæ, Statuimus, quod præsumatur esse debitum usurarium & factum in fraudem usurarum, si venditor remanserit in possessione rei venditæ: eo salvo, quod si Emptor publice steterit per unum annum in possessione rei emptæ, tunc non præsumatur debitum esse usurarium, vel factum in fraudem usurarum: & intelligatur & præsumatur debitum, vel contractus esse & fuisse usurarium, & usurarius, si persona, quæ dictum debitum, vel contractum celebraverit sit & fuerit useuolus usurarius, vel manifestus, seu quæ tenuerit mensam paratam per se, seu tenere fecerit per aliquem de familia sua, vel per alium seu alios suo nomine, in domo propria, vel conductâ, vel alibi, ad dandum pecuniâ omnibus sub usuris, vel de qua aliter probari legitime possit, quod illa persona fuerit usuraria: non obstantibus, quod prædictus contractus factus, seu celebratus fuerit sub nomine, seu forma venditionis, vel depositi, vel commodati, vel cujuscunque alterius contractus.

De modo & forma rationis reddendæ de debitis non usurariis, & de dotibus, & donationibus. Cap. L.

DE debitis non usurariis & dotibus ac donationibus fiat ratio in hunc modum, videlicet: Quod si debitum fuerit l. librarum, vel abinde supra, & debitor dare voluerit creditoribus de suis bonis in solutum valentibus quantitatem debiti, secundum estimationem faciendam per communes amicos, tunc creditor eligat unum, & debitor alium, ad estimandum possessiones, & bona mobilia debitoris, si se concordabunt; & si se concordare dicti extimatorem non possent, extimatorem communis Veronæ dare debeant tertium extimatorem, quæ examinatione facta
Credi-

Creditor teneatur in solutum accipere; & ipse Creditor non possit, nec debeat convenire, nec molestare Debitorem volentem ita satisfacere, ut dictum est. Sed Debitor ipse volens satisfacere Creditori de suis bonis, vel superius dictum est, compellatur suo sacramento dare omnia sua mobilia, & immobilia in scriptis Creditori, & in ipsius Creditoris, vel Creditorum electione sit accipere de bonis & possessionibus Debitoris, vel Debitorum, quas & quæ voluerint, ubicunque sint, exceptis domibus, in quibus Debitor habitat, & horto, & curia; & si aliquid omiserit, puniatur in quarta parte ejus, quod omiserit, parti: & hæc locum habeant, nisi partes aliter convenissent, & huic Statuto expresse renunciaissent.

De præscriptione decennii. Cap. LI.

PRODUCENTI instrumentum vel sententiam debiti ex causa mutui, vel ex causa venditionis animalium, vel cujuscunque alterius contractus rerum mobilium, vel etiam si Debitor confessus fuerit debitum, vel etiam si per testes probetur debitum, & debitor alleget solutionem ipsius debiti, quam dicat se fecisse, quanvis eam non probet, si per x. annos Creditor solverit, & de debito conquestus non fuerit, nec aliquid pro ipso acceperit, vel in territorio non steterit, vel aliam legitimam interruptionem Creditor non fecerit, vel si fecerit, & postea decennium transierit, perinde obstat exceptio decennii, & solutionis allegatæ, ac si nulla interruptio facta foret; & ei post decennium audientia minime præbeatur: & hoc nisi fuerit pupillus, vel absens justa de causa: salvo quod hoc Statutum non vendicat sibi locum in dote repetenda & donatione propter nuptias petenda, nec in fœdis, nec in fœtis, nec in districtis, nec in mutuis sive subventionibus factis colonis partiariis occasione districti, seu laborandi.

Quæ res non possint accipi in tenutam vel pignus. Cap. LII.

ITEM Statuimus quod nulla persona accipiat, seu accipere possit pro aliqua tenuta, seu pignere Boves, nec Vacas a jugo, nec Plaustrum, vel Aratrum, nec aliquod Apparamentum a Plaustro vel aratro, nec fœnum, nec aliud Stramen a bestiis, nec paleas, nec zapas, nec vingas vel badille, nec aliquid quod pertineat ad agriculturam. Et qui contrafecerit, si fuerit viator puniatur in l. sold. Veronen. & si alia persona fuerit quam viator, reddat prædicta sine aliquibus expensis, vel sine aliquibus quæstionibus, litigiis, & cavillationibus. Salvo quod si de bonis Debitoris facta fuerit legitima excussio per Creditorem, seu Creditricem per modum seu formam a Statuto communis Veronæ introductam, tunc in subsidium prædicta bona pro pignere capi possint.

Interpretatum die vij. Martij. M. cccclij. per Consilium.

Quod neque sequestra de his fieri possint, nisi in supplementum, sive subsidium, ut in fine Statuti.

Si Debitor ad tertiam commissionem venerit Pignus sit condemnatus, & in duplo qui dispignaverit. Cap. LIII.

SI Debitor ad tertiam commissionem tam pigneris, quam sequestris venerit pignus, declarato perinde, quod Notarii debeant suas commissiones signare primam, secundam, & tertiam; Statuimus quod tunc per solam viatoris relationem condemnetur, & pro condemnato habeatur ipso jure, & ipso facto, alia non expectata accusa, denunciatione, vel sententia, scilicet masculus in libris quinque & femina in libris tribus, quæ tamen pœna in termino tantum dierum decem remitti possit per creditorem, cum quo Debitor fuerit in concordio, & ulterius in dicto casu non exigatur; & si aliqua persona publica vel privata dispigneraverit postquam Viator pignus habuerit, & sibi contra ejus voluntatem fuerit acceptum, habeatur pro condemnato in duplo.

Reformatum die xvij, Augusti. M. cccc. liij. per Consilium.

Ut pœna pigneris vetiti modificetur in masculo de libr. quinque, in tres tantum, in femina autem de libr. tribus in duas tantum. Item quod terminus remissionis a Creditore x. dierum elongetur, ut sit viginti dierum.

ITEM reformatum die xx. Februarii. M. cccc. lvij. per Consilium.

Quod volente, & instante Creditore condemnetur, & pro condemnato habeatur s. masculus in sol. xl. & femina in sol. xx. Qui etiam Creditor possit in termino dierum xx. a die dictæ suæ declarationis dictam pœnam remittere Debitori, qui cum eo venerit in concordium.

Si Debitor ultra primam vetationem pigneris fuerit pertinax: caplatur. Cap. LIV.

ITEM, quod si Debitor ultra primam vetationem pigneris fuerit pertinax vetando iterum pignus, vel non dando, vel aliter non obediendo; tunc Dominus Potestas sive Judex coram quo prædicta agitantur ad instantiam partis teneatur ipsum pigneratum capi facere, & coram eo conducere, & deinde carceribus detruere. Et si captus dixerit se non teneri vel solvisse, tunc facta idonea securitate de judicio Sissi, & de judicio solvendo relaxetur; non intelligendo de juratoria cautione; exceptis casibus comprehensis in Statuto, in quibus depositum facere tenetur, & facto deposito, postea procedatur super prædictis secundum formam Statuti loquentis de præcepto in Debitorem, in illis partibus in quibus ipsum Statutum de prædictis facit mentionem, singula singulis referendo. Positio autem tali Debitore in carceribus, Dominus Potestas, vel Judex coram quo prædicta agitantur, teneatur assignare terminum, seu terminos probæ agentis, secundum quod videbitur.

bitur, infra quem, seu quos teneatur agens probare. Sed si infra dictum terminum, seu terminos non probaverit de credito præallegato, tunc agens ad damnum, & interesse carcerato teneatur. Quo relaxato, saluum sit Creditori in proseguendo jus suum, & Debitori in se defendendo; & sit in arbitrio Domini Potestatis, vel Judicis facere dictum carceratum relaxari, auctore non probante.

Si relatum fuerit de bonis Debitoris non inveniri. Cap. LV.

ITEM, quod in casu, in quo per Viatorem referretur cum modis ordinatis, quod de bonis Debitoris non reperiatur, tunc Debitor habeatur pro exempto de treuga communis Veronæ, & ad instantiam partis capiatur, & coram Domino Potestate, seu Judice coram quo prædicta agitabantur, conducatur, nec relaxetur, nisi fecerit bonam & idoneam securitatem de iudicio Sisti, & de iudicato solvendo, non intelligendo de juratoria cautione; quod si non fecerit intrudatur ad carceres: & postea procedatur secundum formam juris & Statutorum communis Veronæ. Sed in designatione bonorum teneatur ostendere bona esse sua, & ipsum tenere, & possidere dicta bona, taliter quod appareat ipsum non committere aliquam fraudem in ipsa designatione bonorum. Et si reperiatur ipsum fraudem commisisse puniatur, & condemnatur in libr. xxv. denar. & nihilominus in carceribus communis Veronæ detrahatur; de quibus non relaxetur, nisi cum Creditore fuerit in concordio. Si vero facta relaxatione prædicta, Creditor venire voluerit ad bona immobilia, aut nomina debitorum, seu ad bona possessa per tertium possessorem, & agere contra eum, tunc licet Creditori facere Debitorem eximere de treuga communis Veronæ, & prosequi ad prædicta, secundum formam Statutorum super prædictis disponentium. Et per prædicta omnia, aut aliquod prædictorum, in hoc, & proximo præcedenti Statuto contentorum non derogetur Statutis disponentibus de sictis, drictis, decimis, socidis, & expensis transactis.

De Interdictis, & Sequestris, & quomodo fieri debeant. Cap. LVI.

ITEM Statuimus, quod Interdictum, seu præceptum, vel Sequestrum aliquod nullus Judex communis Veronæ nec aliquis alius Officialis possit facere, vel fieri facere, ad requisitionem alicujus personæ secularis, vel ecclesiasticæ de aliquibus terris, domibus, & possessionibus, nec de frugibus pendentibus earum, alicui personæ nisi prius citare fecerit illum, vel illos, contra quos petetur illud, seu qui ipsas, domos, terras, & possessiones possidebunt: Et si aliquis contrafecerit, ipso jure sit nullum. Et quod dictus Judex, vel Officialis incontinenti si contradictor extiterit, debeat de facto cassare ipsum Interdictum, seu præceptum,

ptum, vel Sequestrum ad petitionem ipsius contradicentis sine aliqua scriptura, vel petitione facienda; quod si non fecerit, puniatur in x. libr. Veronensium pro qualibet vice: & pars quæ contradixerit dictæ revocationi, & ejus Advocatus puniatur pro quolibet, & qualibet vice, in lx. sol. Veronæ. & nihilominus fiat dicta cassatio. De re autem mobili, & nominibus debitorum fiat Interdictum, seu Sequestrum incontinenti si persona dicatur suspecta, quod incontinenti tollatur ad petitionem ejus, contra quem, & sub cujus nomine factum est; & ei res ipsa restituatur incontinenti, prius facta ipsius rei descriptione, & satisfactione idonea, de ipsa re mobili salvanda, custodienda, & non baratanda, seu solvenda pecunia, pro qua nomina debitorum fuerint interdicta, si de jure debebit ei, qui eam fecerit Interdici, vel Sequestrari. Et si alius ipsi interdicto, vel Sequestro comparuerit contradicentibus, quam ille contra quem fuerit impetratum, cassetur quantum est in ejus contradicentis præjudicium, non tamen res eidem restituatur, sed interrim stet in sequestro, donec apparuerit rem ejus esse, vel meliora, & potiora jura in ea habere, quam ille qui eam interdici fecit. Intelligendo semper, quod Dominus directi, vel utilis domini, vel quasi illius fundi, cujus fructus collecti, vel colligendi erunt sequestrati, si comparuerit contradicentibus, ut supra, sive etiam ipse fecerit dictos fructus interdici, intelligatur meliora, & potiora jura habere in ipsis fructibus pro suo fidei, & livello ipsius fundi. Et si aliqua persona fecerit fieri aliquod sequestrum, vel intromissionem, seu descriptionem de bonis aliqujus tanquam debitoris, & non apparuerit ipsum esse verum debitorem, tunc condemnatur in x. libr. denar. Veronensium applicandis parti, contra quam factum fuerit sequestrum, seu intromissio, vel bonorum descriptio: & super prædictis procedatur quolibet die, & tempore feriato & non feriato, placitis locatis & non locatis, summarie & de plano, cognoscendo saltem usque ad rerum descriptionem, cassationem & satisfactionem ipsius interdicti, seu sequestri.

De commissionibus non committendis alicui, nisi primo citato illo contra quem, quibusdam exceptis. Cap. LVII.

ITEM Statuimus, quod per Dominum Potestatem ejusque Vicarium, & Judices, per alios etiam Judices, & officiales communis Veronæ nullæ fieri debeant commissiones, nec ab aliquo impetrari, nisi primo citato illo, contra quem commissio impetraretur; exceptis infra scriptis commissionibus, quæ impetrari, & concedi possint quolibet tempore feriato & non feriato, placitis locatis & non locatis, specialiter seu generaliter, Statuto aliquo non obstante, videlicet per Judicem Dationum, & Judicem Procuratorum communis Veronæ, & Judicem Sortium, & Dugalium, occasione regularum, & sortium villarum districtus Veronæ,

ronæ, & terrarum circumstantium civitatis, & burgorum Veronæ; & commissionibus executionum sententiarum latorum, & de fectis, & districtis, & decimis, & commissionibus pro datis, & oneribus & factionibus exigendis, seu faciendis tam in civitate quam in villis: & exceptis commissionibus, quæ fiunt ex pacto expresse, vel ex conventionione partium, quæ tamen tempore solum juridico communi possint executioni mandari, & non tempore feriato solemnî. Et si contrasactum fuerit ipso jure non valeat, & impetrator ad expensas teneatur.

Infra quantum tempus creditores pignora accepta faciunt sibi conduci. Cap. LVIII.

ITEM Statuimus, quod quilibet creditor, ad cujus instantiam ex commissione pignorationis, vel sequestri, accepta fuerint aliqua pignora, & designata per Viatorem Veronæ pœnes juratum, vel massarium, seu a jurato, vel massario manupræhensa, teneatur, & debeat dicta pignora conduci facere, aut aliter jus suum prosequi, infra duos menses continuos, si ea accepta, designata, vel manupræhensa fuerint in civitate, burgis, & suburbiis; Si autem dicta pignora, accepta, designata, vel manupræhensa fuerint in quacunque parte districtus Veronæ, tunc teneatur ipse creditor illa conduci facere usque ad quatuor menses continuos, vel aliter jus suum prosequi in eis. Alioquin a dicto termino in antea ille juratus, vel massarius, absolutus sit ab ipsa pignorum obligatione, designatione vel manupræhensione, & amplius conducere non teneatur, nec similiter commune illius massarii, nec alius de sua communitate teneatur.

De pœna non conducentis pignus; seu sequestrum. Cap. XIX.

ITEM Statuimus, quod quilibet juratus & massarius, cui designatio pignoris facta fuerit, aut qui steterit de pignere, teneatur, & debeat illud conducere ad Cameram pignorum Veronæ infra quinque dies in civitate, burgis, & suburbiis, & infra x. dies in villis, absque alia admonitione, sub pœna quinque libr. denar. pro quoque & quoque vice; & nihilominus conducere teneatur, sub eadem pœna, in quam pœnam incurrat quilibet inobediens, qui non conduxerit ad præceptum sequestrum sibi designatum. Et quilibet prædictorum pro condemnato habeatur ipso jure, & ipso facto, cum contrasecerit; & quod a prædictis nullatenus se tueri possit per aliquam bonorum cessionem. Non derogando per hoc, Statuto posito in primo libeo de una bono massario sibi eligendo per singula communita villarum. Cap. xlv.

Reformatum die xx. Febr. Mcccclxix per Consilium, ut super verbo quinque trium dicat.

Q

Ad.

Reformatum ut supra, volente & instante creditore, & non aliter, super verbo *habetur*.

Additum ut supra. Imo ultra pœnas prædictas committi debeat ad omnem creditoris requisitionem contra talem massarium, cui designatio pigneris vel sequestri facta fuerit, aut qui steterit de eo, una sola commissio pignorationis realis tantum ac per vim, contra ipsum eundem massarium; & si viator non poterit ex ea habere a dicto massario sufficientia pignora portatilia cum persona, vel jumento, sive plausiro, tunc ipsa commissio valeat, & intelligatur commissio; atque ita executioni mitti debeat per eundem viatorem incontinenti brevi manu contra quemlibet de illa communitate, & omnino ex ea fieri pignora de portatilibus, ut supra. Quæ quidem pignora viatores ipsi sine ulla consignatione de ipsis facienda cuique ad conducendum, conducere ceantur, & præsentare massario pignus Veronæ, sub pœna libr. x. Pro conducendis autem hujusmodi pigneribus massarii, communia & homines ceantur ipsis viatoribus requirentibus providere de jumentis secundum exigentiam, expensis debitorum, sub pœna libr. x. & plus & minus, mandato D. Potestatis.

De eximendis de tregua propter debitum. Cap. LX.

DEBITOR, qui in solutione cessaverit, & non fuerit inventarii beneficio munitus, extrahatur de tregua communis Veronæ ad postulationem creditoris hoc modo, videlicet: quod citeatur personaliter, vel ad domum ubi habitat, seu habitare consueverit, vel ejus hæredes, aut præconizetur in Palatio & in Capitello mercati fori, si domum non habuerit, & pignoretur: Et si viatore referente quod de bonis debitoris, vel ejus hæredum non inveniat aliquid ad auferendum tantum, & quod ad inquirendum de bonis debitoris habuerit secum juratum contrate, vel massarium villæ, vel duos homines de illo loco, in quo debitor habitat, vel consuetus est habitare, & postea debitor, vel ejus hæredes exempti fuerint de tregua; tunc excussio bonorum debitoris vel ejus hæredum legitime facta esse intelligatur, si prædicto modo facta fuerit, & taliter quod ex aliquo alio eventu processus hypothecarij inceptus impediri non possit, nec retractari occasione non legitime excussionis. Et quod si aliqua persona fuerit de tregua communis Veronæ exempta occasione debiti vel sententiæ, ipsam treguam intrare non possit, nisi de voluntate illius personæ ad cujus postulationem fuerit exempta, nisi bonam & idoneam securitatem coram ipso Prætoris, vel Judice de stando & parendo juri, & iudicio solvendo; solutis etiam primo expensis legitime factis occasione extrahendi ipsum de tregua. Item quod pupilli x. & pupillæ non possint extrahi de tregua. Et facta supra scripta citatione, & pignoratione, & relatione a viatore prædicto contra quemcumque beneficio inventa-

rii munitum, & quoscunque pupillos seu pupillas, quamvis non sint de tregua exempti, possint postea hypothecaria actione agi contra extraneos possessores.

De debitoribus personaliter compellendis post excussione[m] ad indicationem bonorum suorum, & quando cedatur bonis. Cap. LXI.

ITEM, quod debitor, excussione legitime facta contra eum, qui exemptus fuerit de tregua communis Veronæ occasione debiti vel sententiæ, ad petitionem cujuslibet creditoris secundum formam Statuti antedicti positi sub rubrica *de extimendis de tregua propter debitum* h. lib. cap. 60. ; capiatur, & compellatur personaliter comparere coram D. Potestate, ejusque Vicario, vel aliis iudicibus, & officialibus communis Veronæ, coram quibus si omnia sua bona indicaverit, & ea creditoribus cesserit libere relaxetur. Si vero bona non indicaverit, nec cesserit, intrudatur in carceribus communis Veronæ, & ibidem detineatur, donec indicaverit, & cesserit, ut dictum est: & si postea repertiatur in indicandis suis bonis fraudem fecisse, condemnatur communi Veronæ in xxv. libr. & in carceribus communis Veronæ intrudatur. Si autem dixerit se bona aliqua non habere, nihilominus teneatur cedere bonis, quod si non fecerit, incarceretur ut supra. Item si quis bona debitoris fraudulenter occupaverit in damnum creditorum, ipsa in duplum creditoribus restituere teneatur juxta æstimationem de ipsis factam, & insuper communi Veronæ condemnatur in centum sol. Item quilibet volens cedere bonis creditoribus suis, primo sono tubæ præmisso super Capitulo mereati occasione ipsius cessionis faciendæ, talis debitor conductus ad prædonum curtivi Palatii, ubi solita sunt fieri proclamationes æstimatorum communis Veronæ, & exutus pannis usque ad camisciam, brachiisque ejus ab ano depressis, det cum ipso ano nudo super dicto prædono tribus vicibus una incontinenti post aliam: aliter autem facta cessio ipso jure non valeat. Et quod cedentes bonis, post ipsam cessionem non utantur vestibus alicujus panni valoris ultra sex sol. pro brachio: aliter autem ab eo qui contraxerit, liceat creditoribus auferre vestimenta prædicta, & in se illa retinere.

Quod exempto de tregua occasione debiti ars possit interdici.
Cap. LXII.

SI quis de tregua communis Veronæ exemptus fuerit propter debitum vel occasione debiti, Judex, vel officialis, qui fecit eum ex-trahi de tregua possit, & debeat ad petitionem creditoris eidem sic exempto interdicare artem vel misterium, quod & quam exercet, vel exercere solitus est; & ex quo personaliter fuerit alicui præceptum ne det ei auxilium & consilium tanquam de tregua exempto, tunc ille

cui fuerit personaliter præceptum non debeat huic dare auxilium ad laborandum, nec ei laborare: & qui eidem sic prohibitus postea auxilium dederit in dicta arte, vel aliquo alio modo eum tenuerit, teneatur ad illud debitum propter quod ille de treuga fuerit exemptus, exceptis marito, uxore, liberis & parentibus, fratribus & fororibus, & suis familiaribus, sive de familia sua.

Quod nulla persona possit se obligare alieni, ut personaliter capiatur. Cap. LXIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona possit nec debeat se obligare, ut personaliter capiatur pro aliquo debito, vel occasione alicujus debiti, & si se obligaverit ipso jure non valeat; & non possit, nec debeat alicubi capi occasione prædicta, & si captus fuerit incontineni D. Potestas, ejusque Vicarius, vel alius officialis ipsum faciat relaxari sine aliquibus ipsius capti expensis, sed expensis illius, qui ipsum capi fecisset: & quod nullus norarius debeat de hoc instrumentum facere. Et hoc Statutum locum habeat, sive debitor conveniri debuerat, aut capi in civitate Veronæ, & ejus districtu, sive alibi; ipsique Statuto per pactum renunciari non possit aliquo modo, vel ingenio; & si renunciatum fuerit, renunciatio non valeat, nec teneat ipso jure. Quod Statutum non vendicet sibi locum inter forenses ex utraque parte contraheutes: salvo quod per ipsum non præjudicetur Statuto loquenti, de *cessione honorum*, h. lib. cap. lxi. nec Statuto de *fidei*, & *distictu*, h. lib. cap. xli. nec Statuto de *expensis tassatis factis in lite, vel occasione litis*, h. lib. cap. cxvi.

Ut tenuta, & commissiones finito officio committentis, usque ad unum mensem possint exequi, & de ipsis tenuis recuperandis. Cap. LXIV.

ITEM Statuimus, quod si aliqua tenuta commissa fuerit per aliquem judicem, seu judicem consulem, vel alium officialem Veronæ, qui eam de jure committere possit, quilibet viator communis Veronæ possit prædictam tenutam dare, & commissionem exequi infra unum mensem post exitum officialis, qui eam commiserit quolibet tempore feriato, & non feriato: & illud idem intelligatur de qualibet commissione pignerandi, seu præcipiendi; dummodo eam exequatur, & reddatur infra tempora limitata per Statuta, & ordinaamenta civitatis Veronæ. Quæ tenuta sic data, quolibet tempore, etiam feriato recuperari possit, sine libelli datione, & sine aliqua petitione in scriptis reddenda, & omni cavillatione cessante.

*De tenuta recuperanda, & quis intelligatur Actor in causa
cassationis. Cap. LXP.*

STATUIMUS, quod si aliquis quacunque ratione, vel causa acceperit tenutam alicujus rei, quæ non possideatur ab eo, cujus causa fuerit accepta tenuta, ipso jure talis tenuta non valeat, nec aliquod faciat præjudicium possidenti, etiam si reclamatio facta fuerit, vel venditio per æstimatores communis Veronæ, & judices communis Veronæ, & alii officiales, qui tenutam illam commississent, incontinenti sicut contraditor existerit, qui dicat & alleget se tenere, & possidere rem prædictam, & tenutam fuisse in sui præjudicium acceptam, & juret prædicta; ipsam tenutam, & quicquid ex ea, vel ob id securum est, debeant de facto cassare & irritare, & nullius valoris fuisse, & esse pronunciare, sine aliqua scriptura inde facienda quantum est in præjudicium contradicentis; quod si non fecerint perinde habeatur, ac si cassata fuisset de facto; & hoc si declaraverit coram quo iudice dicta tenuta fuerit accepta. Quod si declarare recusaverit, tunc & eo casu, quilibet iudex communis Veronæ possit eam tenutam cassare, prout supra dictum est; quamvis commissionem illius non commiserit. Si vero ille contra quem data fuerit, comparuerit contradicturus tenutæ acceptæ, vel datæ de jure, quia citatus ad causam non venit seu litem; prius solutis expensis, vel oblatis, & depositis pones unum ex notariis dicti officii, cassetur tenuta; scilicet expensis notarii, qui scripsit cartam commissionis tenutæ & relationis ejusdem, & notarii qui scripsit qualiter positus erat in tenuta per viatorem communis, & expensis ipsius viatoris; alias autem expensas minime solvere teneatur. Si vero dixerit tenutam non jure datam, ejus ratio ante prædictarum expensarum restitutionem, remanente interim tenuta pones accipientem, audiat: & si infra mensem tenuta recuperata non fuerit, exinde creditor, qui tenutam acceperit habere & lucrari fructus debeat, pro rata temporis, & debiti quantitate. Si vero dicta tenuta data fuerit vel accepta, nulla citatione præmissa, incontinenti sicut contraditor existerit, iudex, vel officialis coram quo prædicta agitata fuerint, prædictam tenutam cassare teneatur sine aliquibus expensis, & sine aliqua scriptura inde facienda: & si ipsam cassare incontinenti recusaverit, perinde habeatur, ac si cassata fuisset. Si vero tenuta fuerit in reali actione, lite contestata, vel quasi de fisione Statuti, facta requisitione in scriptis, & reo personaliter invento, quod veniat responsurus de jure, & si non venerit, quod dabitur tenuta contra eum de re petita, & efficietur de possessore petitor; tunc nisi veniat infra tres menses, non audiatur volens ipsam possessionem vel tenutam recuperare, nisi interim iusta de causa coram ipso Prælore venire impediretur. Et de prædictis cognoscatur quolibet tempore feriato, & non feriato, placitis locatis, & non locatis.

Et

Et si aliquis quis juraverit se possidere, & non possiderit, puniantur in x. libr. & minus, inspecta qualitate negotii, & personarum; & iudices coram quibus ventilabuntur, prædicta debeant observare pœna x. librarum; & quod ille intelligatur actor, qui petierit fieri cassationem, seu revocationem tenutz, seu pignorationis. Si vero tenuta fuerit executoria, ad requisitionem debitoris, vel fidejussorum ejus dicta tenuta revocari non debeat, nisi vellet probare solutionem debiti, vel aliud ostendere propter quod dicta tenuta non fuisset committenda.

Qui fuerit in tenuta pro communi Veronæ de re immobili, lucretur fructus pro tempore tenutz. Cap. LXVI.

ITEM Statuimus, quod si aliqua reclamatio facta fuerit per aliquam personam de aliquo, a quo velit petere fundum, domum, terras & possessiones coram D. Potestate, iudicibus consulibus, & officialibus communis Veronæ, & noluerit ad rationem seu iudicium comparere, & tenuta data fuerit de re, quæ in requisitione continetur, ille qui tenutam acceperit, debeat habere, & lucrari fructus & redditus dictæ rei elapso mense, pro toto tempore, quo steterit in tenuta & possessione de aliquibus terris, domibus, fundis & possessionibus, decimis & jurisdictionibus; & quod, ille qui tenutam acceperit, debeat habere, & lucrari fructus & redditus dictarum possessionum pro toto tempore quo steterit in tenuta & possessione, pro rata temporis & quantitate debiti.

De frugibus & fructibus data tenuta non computandis in sortem. Cap. LXVII.

QUALITERCUNQUE data fuerit, vel data sit possessio, fructus non computentur in sortem creditoribus pro ea summa, pro qua data fuerit possessio pro rata debiti, si modo apparuerit per instrumentum, vel sententiam, vel solum per testes cum esse creditorem; quos fructus creditores lucretur nomine pœnæ, & interesse, pro quantitate debiti, & rata temporis, ut in præcedenti Statuto continetur, cujus rubrica incipit, *de tenuta recuperanda*, h. lib. cap. lxxv.

Compensatio ultra quam semel non opponatur. Cap. LXVIII.

ITEM, quod nulla persona ultra quam semel audiatur, volens opponere compensationem in aliqua questione.

De

De commodato. Cap. LXIX.

COMMODATARIUS de omni fortuito casu teneatur; eo salvo: quod si animal commodatum fuerit, non teneatur commodatarius si eodem modo interierit, vel deterius factum fuerit, quomodo interiiisset vel deterius factum fuisset, si commodatum non foret: & idem de omni alia re commodata intelligatur.

De expensis reficiendis illi persone, qui edificaverit in solo alterius absentis. Cap. LXX.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona, vel universitas in solo alterius persone, quæ steterit extra districtum Veronæ inventa fuerit aliquod ædificium construxisse, seu aliquod aliud melioramentum fecisse, seu causam habere ab illis, qui dictum ædificium seu melioramentum fecisset, aut fieri fecisset, & veniat illa persona cujus apparuerit esse solum, petens solum suum sibi dari, & ille qui possidet excipiat de expensis per eum factis, seu per ejus auctores circa ædificium sive melioramentum factum in dicto solo; tunc D. Potestas, sive alii officiales communis Veronæ coram quibus prædicta fuerint agitata, compellere debeant quamquamque partium suam dare æstimatorem, qui cum electi fuerint, & per eos prius præstito sacramento, quod bona fide æstimabunt ea, quæ fuerint sibi imposita, debeant æstimare ædificium sive melioramentum, quod in dicto solo per possidentem vel per ejus auctores apparuerit factum: & eodem modo solum, in quo factum fuerit dictum ædificium sive melioramentum debeant æstimare, nulla consideratione adhibita dicti ædificii seu melioramenti. Et si in dictis æstimationibus prædicti æstimatores non poterunt concordare, tunc D. Potestas, sive dicti alii iudices, & officiales pro tertio dare debeant aliquem bonum virum, qui sit instructus & idoneus ad prædicta; & postea cum compellere prædicta æstimare: & eam summam, in qua ipsi tres, vel duo ex ipsis æstimatoribus concurrerent, debeant approbare. Quæ probatione facta, licitum sit Domino soli eligere utrumque malit, an videlicet offerre æstimationem ædificii sive melioramenti; & tunc possessor dictum ædificium sive melioramentum pro dicta æstimatione eidem Domino soli vendere compellatur: An verò potius vendere solum pro dicta æstimatione facta, & tunc possessor dictum solum pro dicta æstimatione emere compellatur. Et si Dominus soli prædicta facere recusaret, tunc ei ad petendum solum audientia denegetur: si vero possessor recusaret facere ut supra continetur, tunc eidem dictarum expensarum petitio, & retentio denegetur. Et si Dominus soli elegerit offerre æstimationem ædificii sive melioramenti possessori ejusdem, quod dictus possessor regressum habeat de evizione usque ad summam,
sive

sive quantitatem dictæ æstimationis ædificii, sive melioramenti, vel usque ad verum pretium, vel conventum dictæ rei, prout possessor elegerit contra venditorem seu venditores suos, & contra alios a quibus causam habuisset de dicto solo & ædificio, seu de solo tantum, vel ædificio tantum, perinde ac si dictum solum, vel ædificium, vel alterum ipsorum legitime in judicio ordinario sibi evictum fuisset. Si vero Dominus elegerit vendere dictum solum, facta æstimatione prædicta eodem modo, sive eo casu, possessor ipsius regressum habeat de evictione usque ad dictam æstimationem de solo factam, vel usque ad verum pretium, vel conventum dicti soli sive terræ, prout idem possessor elegerit contra venditorem suum, sive contra illos a quibus causam habuisset pro rata ejus, quod solverit Domino soli pro æstimatione ipsius soli, ac si ipsum in judicio ordinario sibi legitime fuisset evictum: & de prædictis præfatis possessoribus soli, sive ædificii, aut melioramenti contra venditores suos, seu contra illos a quibus causam habuissent, & contra bona sua seu quæ ipsorum fuissent, & contra ipsorum possessores summarie justitia & jus reddatur & fiat, sine libelli datione, litis contestatione, & sine strepitu & figura judicii, nulla juris solemnitate servata.

Ex quo tempore intelligatur quis viam habere per alienum fundum. Cap. LXXI.

QUI per alienum fundum quiete, & sine contradictione, Domino sciente vel ejus laboratore, & non contradicente, per xl. iverit annos, si aliunde viam non habet, per quam possit commodè ire, intelligatur ipsum habere inde viam eo ordine, quo usus fuerit. Et si quis ire potest ad possessiones quas tenet, vel adequam hauriendam per stradam publicam vel vicinalem, non possit nec debeat ire per alienas possessiones vel domos, pœna lx. sol. pro quaque vice.

Quod proximus Vicinus viam vendere compellatur et, qui non habuerit. Cap. LXXII.

PROXIMUS vicinus, vel vicini possint cogi, & compellantur viam vendere ei, qui non habuerit viam eundi ad suum fundum ad ejus petitionem, unde melius & utilius judici super prædictis cognoscenti videbitur expedire, secundum quod per duos communes amicos æstimabitur, qui si se concordare non poterunt, tertius per ipsum judicem adjungatur.

De damnis domorum denunciandis domino per inhabitantes.

Cap. LXXIII.

HABITANTES in domibus alienis denunciare teneantur dominis pro quibus habitant, eo die vel sequenti, si quid novi aut damni fieret ab alio in ipsis domibus absque licentia domini ipsius domus; alioquin teneantur ipsis dominis ad interesse suum, si quod incurrissent propter omisam denunciationem, vel propterea quod ignorassent ipsam novitatem vel damnum datum.

De terris domino demonstrandis per laboratores earum. Cap. LXXIV.

TENENTES, seu laborantes alienas terras, seu possessiones ad finem, vel districtum, vel alio quocunque modo ab aliqua persona, collegio, vel universitate, sive eorum heredes vel successores, teneantur designare dominis vel eorum nunciis ad oculum quandocunque fuerit ab eis requisitum, ipsas terras, & possessiones cum omnibus earum coherentibus: & si celaverint aliquam terram seu possessionem partemque ejus, & eam non designaverint, puniantur in amissione omnis juris, quod haberent in ea terra, seu possessione celata & non designata, si dominus voluerit; & insuper condemnentur in xxv. libr. denar. communi Veronæ, & minus arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis, & nihilominus designare teneantur, sub eadem pœna toties quoties exigenda.

De interpretatione verborum in instrumentis locationum, seu contrahuum emphyteuticorum. Cap. LXXV.

AD declarationem & omnem dubitationem removendam verborum in locationibus jam factis, & faciendis comprehensorum, Statuimus, quod si in instrumento locationis, sive emphyteusis contineantur verba ista: *ad bene laborandum, bene studendum, & ad meliorandum, & non peiorandum*, ex virtute ipsorum verborum teneatur rusticus, sive conductor allorare terras aratorias, olivas, & vineas omni tertio anno, & arare, & zapare, & vineas bene lignamare singulis annis, tot vicibus quot expediens & conveniens videbitur; quod si non fecerit pro prima vice, qua denunciatus fuerit, puniatur in centum sol. pro secunda in totidem, pro tertia in totidem, & pro quarta cadat ipso jure ab omni suo jure, & ultra condemnatur in quolibet casuum prædictorum in damno, & interesse locatori; & D. Potestas, & quilibet alius officialis ad requisitionem domini, vel illius a quo teneret, teneatur prædictos sine aliqua questione de ipsis terris, & possessionibus expellere.

R

De

De eo, qui vendiderit, vel promissionem fecerit de vendendo, quod præcise compellatur rem ipsam tradere, si facultatem illius habeat.

Cap. LXXXVI.

SI aliqua persona vendiderit, locaverit, vel permutaverit, vel promissionem fecerit de vendendo, locando, vel permutando, alicui aliquam domum vel terram, possessionem vel rem, seu jura & facultatem habeat tradendi, præcise condemnetur, & compellatur ipsam rem, domum, terram vel possessionem, vel jura tradere seu vendere, locare, vel permutare, & manu militari, si opus fuerit, res ab ipso auferatur, nec liberetur præstando seu præstare volendo interesse. Et si venditor, locator, permutator, vel promissor alicujus contractus supradictorum, vel ejus hæredes scienter fecerint, quo minus habeat facultatem tradendi illud, quod venditum, locatum, permutatum, vel promissum fuerit ut supra, tunc taxatione præmissa a Judice deferatur emptori, conductori, & alteri permutatori, seu stipulatori, vel ejus hæredi juramentum in litem; & quanti juraverit sua interesse, postea sibi condemnetur venditor, vel promissor, aut ejus hæredes, & ultra condemnetur eidem in quarto pluri veræ æstimationis rei alienatæ, vel promissæ.

De eo, qui in possessione vel alienatæ permanferit, & qualiter ipsæ alienationes debeant in arengo publicari. Cap. LXXXVII.

UT quorundam fraudibus malignantium obviatur, Statuimus, quod si aliqua persona de civitate, vel districtu Veronæ donationem, aut venditionem seu alienationem aliquam fecerit in filios, vel nepotes, vel alias personas suorum bonorum vel partis, aut rei singularis, & manifeste donator, venditor seu alienator in possessione remanserit rei alienatæ, ipsa alienatio ipso jure non præjudicet postea contrahentibus cum eodem, nisi ipsa donatio, venditio vel alienatio in concione communis Veronæ fuerit publicata infra mensem, vel postea quandoque ante secundam alienationem, seu contractum, & ex tunc dicta donatio, & venditio sive alienatio præjudicet post ipsam publicationem contrahentibus,

De emancipationibus in arengo publicandis. Cap. LXXXIII.

ITEM Statuimus, quod omnes emancipationes de cætero faciendæ legantur in Arengo communis Veronæ infra xv. dies, vel saltem in prima concione quam fieri contigerit post ipsam emancipationem; quod si factum non fuerit, ipso jure non valeat; & quod nulla emancipatio facta

facta præjudicet communi Veronæ nec singularibus personis, nisi Filii, vel Nepotes scorsum a Patre, vel Avo habitent.

De alimentis Patri, & Matri præcise præstandis. Cap. LXXIX.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, ejusque Vicarius & judices, & ceteri judices, & officiales communis Veronæ sine Libelli datione, vel aliqua ratione in scriptis redigenda, omni die feriato, & non feriato, etiam placitis locatis, quolibet loco incontinenti teneatur præcise quamlibet personam habentem patrem vel matrem compellere ad præstanda alimenta suo patri vel matri, & aliis ascendentibus conducenter secundum suarum facultatum possibilitatem; nisi pater & mater, vel alius ascendens tantas haberent facultates, unde se alere possent. Et eodem modo ac jure præstare compellantur parentes alimentaria filiis, & aliis descendantibus suis, nisi ipsi tantas haberent facultates, vel artem seu misterium, unde se alere possent, dum tamen valetudine tali non detineantur, cujus occasione arte vel misterio suo uti non possent.

Quod nulla persona possit spoliari, vel removeri de possessione, quam habet, nisi ea prius convicta in iudicio ordinario.

Сар. LXXX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona possit, vel debeat spoliari, aut removeri de possessione, vel quasi alicujus rei, quam habet & possidet, vel quasi, per D. Potestatem, vel Vicarium, vel alios Judices Potestatis, seu alios officiales communis Veronæ ad petitionem alicujus personæ, communis, collegii, capituli vel universitatis, nec per ipsam personam, commune, collegium, capitulum vel universitatem, nisi primo dicta persona tenens & possidens, vel quasi, in judicio ordinario coram dicto D. Potestate, vel officialibus antedictis convicta fuerit. Imo D. Potestas, & cæteri officiales prædicti teneantur & debeant vinculo sacramenti quamlibet personam possidentem, vel quasi, manutene- re & defendere, aliquo Statuto in contrarium loquente non obstante. Non obstantibus etiam aliquibus privilegiis factis vel faciendis. Et quod in omnibus privilegiis factis & faciendis intelligantur illa verba (**SALVO JURE OMNIUM PERSONARUM IN PROPRIETATE, POSSESSIONE, VEL QUASI**) in quolibet capitulo, & puncto, in ipsis privilegiis, vel concessionibus posito, licet ipsa verba in eis posita non fuerint. Et si aliqua persona spoliata sit vel fuerit possessione rei, vel quasi, quam antea detinebat, vel quasi, prætextu alicujus privilegii vel concessionis, vel alia ratione, ipsa prius in judicio ordinario non convicta, ut superius dictum est, D. Potestas vinculo sacramenti, &

R 2

Gini.

similiter officiales prædicti teneantur, & debeant ipsam personam spoliatam, vel ejus heredes sine aliqua scriptura, & nulla juris solemnitate servata, in possessione vel quasi inducere rei, qua fuerit spoliata, incontinenti cum fuerint requisiti, aliquo cursu temporis non obstante; & ipsam inductam defendere teneantur.

HÆC SUNT STATUTA SUCCESSIONUM.

Possessio, quam Defunctus habebat tempore mortis, conjunctim transeat in heredes. Cap. LXXXI.

POSSESSIO bonorum defunctæ personæ, quam habebat tempore mortis, conjunctim transeat ad heredes, sive ex testamento, sive sine testamento succedentes, secundum ordinem successionis ipso jure, etiam si a defuncto non fuerit apprehensa; non obstante quod aliquis sua propria auctoritate post mortem dictæ personæ occupasset, seu ingressus fuisset ipsam possessionem.

Quod prima causa successionis parentum sit liberorum masculorum per lineam masculinam descendantium pro conservatione agnationis, & pro quibus quotis fiat inter masculos, feminasque divisio. Cap. LXXXII.

UT in successione parentum, quæ liberis deferuntur omnis querimonia conquiescat, & bona parentum in filios masculos, & ceteros per lineam masculinam descendentes conserventur, pro conservandis domibus, & oneribus communis Veronæ sustinendis; Statuimus, quod extantibus filiis, vel nepotibus, vel deinceps masculis per lineam masculinam descendantibus, filiæ, vel neptes, vel deinceps feminæ per utramque lineam descendentes, vel nepotes, vel deinceps masculi per lineam femininam descendentes non succedant patri, matri, avo, avæ, nec aliis per utramque lineam ascendentibus, si modo dictæ filii, neptes, & aliæ descendentes personæ dotatæ fuerint ab aliquo ex parentibus antedictis, de quibus dotibus contentæ sint; & idem in nepotibus, & cæteris per lineam femininam descendantibus observetur, si eorum matres, vel avæ, vel cæteræ personæ ascendentes dotatæ fuerint ab aliquo ex parentibus antedictis, vel præsumantur fuisse dotatæ ex forma capituli sequentis.

De eodem pro ingressu Monasterium. Cap. LXXXIII.

ITEM, quod si filia, vel neptis, vel alia mulier per utramque lineam descendens ingrediatur, sive ingressa fuerit monasterium, & professa, vel steterit tanto tempore in monasterio quod præsumatur de jure professa, non admittatur ad hæreditatem parentum prædictorum, filiis vel aliis proxime supradictis extantibus. Et illud idem, quod dictum est, in filiabus & cæteris personis monasterium ingredientibus, intelligatur in filiis & nepotibus, & deinceps per utramque lineam descendantibus, qui monasterium ingressi fuerint, & professi, vel tanto tempore in monasterio steterint, quod præsumantur de jure professi.

De eodem, pro legatis fæminarum. Cap. LXXXIV.

ITEM, quod si aliquis ex parentibus antedictis, extantibus ejus filiis, nepotibus, vel deinceps masculis per lineam masculinam descendantibus, legaverit pecuniam, vel aliquas res, seu aliquod quovis modo in testamento, codicillis, vel alia ultima voluntate relinquerit filiæ, vel aliis fæminis per utramque lineam descendantibus, vel nepotibus ex filia, vel cæteris aliis per lineam fæmininam descendantibus, filia, & aliæ descendentes fæminæ per utramque lineam, & nepotes ex filia, vel alii descendantibus per lineam fæmininam contentæ sint dicto legato vel relicto, quantum ad hæreditatem illius, qui legatum, vel fideicommissum reliquerit; & quod ad hæreditatem illius nullatenus admittantur, etiam si non forent institutæ, sive verbo institutionis honoratæ. Salvo eo, quod ex testamento, vel alia ultima voluntate filiæ, & aliæ supradictæ personæ capere possint, sicut filii & nepotes & alii per lineam masculinam descendentes, prout supradictis eorum & earum parentibus placuerit eis relinquere.

De eodem, pro quolls. Cap. LXXXV.

ITEM, quod si Pater, vel Mater, vel alii per utramque lineam ascendentes decesserint nullo condito testamento, aut alia ultima voluntate, & nullo legato, vel fideicommissio relicto filiabus, vel aliis descendantibus ex filiabus, & ipsis non dotatis ab aliquo ex prædictis, tunc divisio bonorum, & hæreditatis prædictorum parentum fiat modo & forma infrascriptis, vid. Quod si fuerit unus frater, & una soror, quod frater habeat tres partes, & soror quartam partem prædictorum bonorum; si vero fuerit unus frater, & duæ sorores, frater habeat duas partes, & dictæ sorores tertiam partem; Si vero fuerit unus frater & tres sorores, vel abinde supra, frater habeat medietatem, & dictæ sorores aliam medietatem; si ve-

si vero fuerint duo fratres , vel abinde supra , quocumque sint so-
rores , quilibet frater habeat duplum ejus , quod habebit quælibet so-
rorum prædictarum . Ita quod in partibus supradictis ad hæreditatem
prædictorum ascendendum admittantur in stirpem , vel in capita , ac si
dictæ partes eisdem de jure communi deberentur . Et illud idem intel-
ligatur in quibuscumque personis per lineam fœmininam descendantibus .
Et quod hoc Statutum locum habeat in præteritis , præsentibus & futu-
ris negotiis , quæ non sint sententia , transactione , divisione , vel alia
amicabili compositione sopita .

De successione Matris & Transversalium , tam agnatorum , quam cognatorum . Cap. LXXXVI.

SUCCSSIONI masculinæ favere volentes , quæ profapias , & familia-
rum nomen conservat ; Statuimus , quod matre , & agnatis simul ma-
sculis , & fœminis de jure communi defuncto ab intestato succedentibus ,
tunc mater ipsa , & agnatæ fœminæ , & quælibet ex ipsis & præmortua-
rum agnatarum filii succedant in tertia tantum parte ejus , quam habitura
esset ab intestato , & masculi agnati unus , vel plures
succedant in reliquo toto bonorum & hæreditatis : salvo in omnibus præ-
dicto jure successionis in stirpem , vel in capita , ut in capite præcedenti .

*De successione Matris solæ , vel simul cum agnatis fœminis tantum .
Cap. LXXXVII.*

MATRE vero , vel sola , vel simul cum agnatis tantum fœminis ,
una , vel pluribus , vel & cum præmortuarum agnatarum filiis de
jure communi defuncto succedente , vel succedentibus , extantibus agna-
tis masculis usque ad tertium gradum inclusive de jure canonico ; tunc
mater ipsa , & quilibet ex dictis agnatis , vel præmortuarum agnatarum
filii succedat , & succedant defuncto in tertia tantum parte ejus , quam
quælibet ipsarum , vel agnatarum filii habitura , vel habituri essent ab in-
testato : salvo jure successionis in stirpem , vel in capita masculis agnatis
prædictis , sive uno , sive pluribus succedentibus in reliquo toto bonorum
hæreditatis ; & salva inter dictos agnatos masculos gradus prærogativa ,
& nulla habita differentia conjunctionis ex utroque , vel ex altero tan-
tum .

*De successione Transversalium Agnatarum utriusque sexus .
Cap. LXXXVIII.*

DESCENDENTIBUS vero & ascendentibus ipsi defuncto non extanti-
bus , sed agnatis tantum transversalibus , tunc si fœminæ agnatæ cum
ma-

masculis agnatis simul de jure communi succederent, dictæ agnatæ sœminę, sive una sive plures, vel & præmortuarum agnatarum filii habeant de bonis, & de hæreditate defuncti tertiam tantum partem ejus, quam habituræ, vel habituri essent ab intestato, reliquo toto bonorum & hæreditatis remanente ipsis agnatis masculis, sive uno, sive pluribus: salvo inter prædictos jure successionis in stirpem, vel in capita.

De successione Transversalium Agnatarum sœminarum.

Cap. LXXXIX.

SI vero agnatæ sœminæ solę, sive una sive plures, vel & præmortuarum agnatarum filii de jure communi defuncto succederent, tunc extantibus agnatis masculis usque ad tertium gradum inclusive de jure canonico, ipsa vel ipsę agnatæ sœminę, & quilibet ipsarum, & præmortuarum filii succedant in tertia tantum parte ejus, quam quilibet ipsarum, & præmortuarum filii habitura, vel habituri essent ab intestato; salvo jure successionis in stirpem, vel in capita. Et agnati prædicti, unus vel plures succedant in reliquo toto bonorum, & hæreditatis; salva inter ipsos agnatos gradus prerogativa, & nulla habita differentia conjunctionis ex utroque, vel ex altero tantum.

De successione Transversalium Agnatorum & Cognatorum simul.

Cap. XC.

NULLIS vero descendantibus & ascendentibus defuncto extantibus, sed agnatis ut supra, & cognatis, qui simul de jure communi defuncto succederent, tunc cognati ipsi, si dicti agnati masculi erunt, (quotquot sint cognati vel agnati) succedant in tertia parte tantum ejus, quam dicti cognati habituri essent ab intestato, reliquo toto bonorum, & hæreditatis remanente dictis agnatis masculis: salvo inter prædictos jure successionis in stirpem, vel in capita.

De successione Transversalium cognatorum. Cap. XCI.

SI vero cognati soli de jure communi ad successionem defuncti vocarentur, agnatis masculis usque ad tertium gradum inclusive de jure canonico extantibus, tunc ipsi cognati, unus vel plures succedant in tertia tantum parte ejus, quam habituri essent ab intestato, & reliquum totum bonorum hæreditatis deveniat ad dictos agnatos masculos, unum vel plures: salva inter ipsos agnatos gradus prerogativa, & nulla habita differentia conjunctionis ex utroque, vel ex altero tantum. Et omnia, & singula supradicta vendicent sibi locum etiam in pupillis.

De possessionibus, quæ tenebantur ad livellum, seu fîctum per non habentes filios, vel nepotes, quod in proximiorum deveniant attinentem.

Cap. XCII.

SI aliqua persona aliquam habeat possessionem ad livellum, seu fîctum, de qua tenetur dare alicui personæ Ecclesiæ, capitulo, vel collegio livellum, vel fîctum, vel aliam præstationem, & ipsa decesserit ab intestato sine liberis, & nepotibus ex ea descendantibus; successio & jus illius livelli, & fîcti, vel alterius præstationis libere, & liberaliter deveniat in proximiorum attinentem, sicut deveniret in filios: non obstante aliquo pacto in contrarium facto, quod judicari debet extortum & illicitum, nec aliqua consuetudine, quæ potius corruptela judicanda est, in contrarium introducta.

HÆC SUNT STATUTA DOTIUM.

Mulier maritata, si per x. annos steterit quod non petierit se dotari, dotata præsumatur. Cap. XCIII.

ITEM Statuimus, quod si aliqua mulier fuerit maritata, & per decem annos steterit quod non petierit in iudicio vel extra, se dotari a Patre, vel a Fratribus, vel ab aliis, qui eam dotare tenerentur, præsumatur ipsam dotatam fuisse, & amplius non possit petere se dotari debere, nec ejus hæredes; vel partem successionis ab eis, nec ab hæredibus eorum, qui eam tenerentur dotare, nisi ostenderit se dotatam non fuisse.

De fructibus & redditibus percipiendis per maritos de bonis & rebus uxorum. Cap. XCIV.

SUBVENIRE volentes sustentibus onera matrimonii, Statuimus, quod fructus, redditus & obventiones bonorum & rerum mulierum non habentium dotes percipiantur per maritos ipsarum, vel soceros sustententes onera matrimonii, perinde, ac si fuissent in dotem datæ; & quod bona ipsa, & res præsumantur, & intelligantur data esse in dotem dicto ejus marito, pro oneribus matrimonii sustentendis. Si vero mulieres habeant dotem, & extra dotem habeant alias res & bona, quorum fructus & redditus veniant in domum mariti vel soceri sustententis onera prædicta, ipse maritus, vel socer dictos fructus, vel redditus habeat, & percipiat pro rata temporis constantis matrimonii, perinde ac si di-

si dictæ res fuissent in dotem datæ , quantum est solum ad ipsorum fructum perceptionem.

Quod de dote uxoris prædefunctæ maritus lucretur dimidiam, communibus liberis non extantibus. Cap. XXV.

ITEM Statuimus , quod si mulier dotata de cætero in matrimonio decesserit sine liberis ex dicto suo marito , maritus ipse lucretur medietatem dotis prædictæ, quam dicta mulier de jure dotare potuerit, & aliam medietatem restituere teneatur cui de jure fuerit restituenda ; & idem intelligatur in dote promissa mulieris traductæ . Si vero maritus prædecesserit mulierem , liberis communibus similiter non extantibus, quod mulier integram dotem percipiat , & nil ultra dotem hæredes mariti restituere teneantur, exceptis annulis cum quibus dicta mulier fuerit quadrata, si extabunt, si non extabunt eorum valorem ; pactis aliquibus dotalibus in contrarium factis non obstantibus : salvo quod per prædicta nullum fiat præjudicium, quin maritus & uxor ex testamento , vel alia ultima voluntate sibi adinvicem relinquere possint.

De emolumentis dotalibus. Cap. XXVL

ITEM Statuimus , quod emolumenta dotis tam dandæ quam restituendæ, taxari debeant per quemlibet iudicentem in ratione sex pro centenario.

De bonis , de quibus mulieres sunt in tenuta pro dote & donatione propter nuptias , æstimandis ad petitionem creditorum , & qualiter possint ipsis mulieribus satisfieri. Cap. XXVII.

ITEM , quod mulieres, quæ sunt vel fuerunt in possessione bonorum mariti viventis vel mortui pro dote & donatione propter nuptias , & pro expensis legitime factis pro ipsa dote & donatione propter nuptias recuperanda & defendenda, ad postulationem creditorum teneantur & debeant esse contentæ habere de bonis mariti sui tantum, quantum habere debent pro ipsa dote tantum , & expensis prædictis , secundum æstimationem faciendam per duos communes amicos eligendos unum ab ipsa muliere , & alterum a creditore , & si non essent in concordio, tunc per æstimatores communis , vel alios iudices Domini Potestatis , vel communis Veronæ ad hoc requisitos detur tertius ; residuum vero dictorum bonorum creditoribus relinquatur : vel si creditores offerre , & solvere vellent dictam dotem in casu mortis mariti, & expensas, dictæ mulieres teneantur ea bona dictis creditoribus relinquere expedita , & prædicti officiales communis Veronæ ad postulationem creditoris vel creditorum teneantur prædicta facere , & executioni mandare quo-

S libet

libet die feriato, & non feriato placitis locatis & non locatis, sine libelli datione, sine aliqua scriptura facienda, & nulla juris solemnitate servata, & quidem infra unum mensem, vinculo sacramenti, & sub pœna c. fol. pro quolibet & qualibet vice.

Quomodo cincionii, sive excussiones pro dote fieri debeant, & publicari. Cap. XCVIII.

ITEM Statuimus, quod quælibet mulier, quæ de cætero voluerit constanter matrimonio facere cincionium sive excussionem occasione dotis & donationis, de bonis sibi obligatis occasionibus prædictis, facere debeat coram D. Potestate, ejusque Vicario, aut alio iudice, vel consule communis Veronæ, & petitione redacta in scriptis coram illo, & probatione facta per testes, quod tantum locus est exactioni dotis, & lata sententia super hoc, & tenuta apprehensa pro ipsa sententia, dicta mulier scribi faciat nomen suum & mariti, diem, & millesimum, & quantitatem cincionii sive excussionis, & nomen notarii, qui illud scripserit per notarium concionum; & postea in concione sequenti communis Veronæ legatur: aliter autem facta non valeant, nec teneant ipso jure, nec præjudicent communi Veronæ, nec alicui personæ. Et quod omnia bona mobilia, quæ reperirentur scripta in instrumento apprehensionis tenent, cincionii vel solutionis, existantur & computentur in dotis solutione; & quod de una dote fieri non possit cincionium nisi semel, usque ad completam dotis solutionem. Sed si mulier steterit cum marito ad victum, vestitum & lectum, ei non prosit cincionium contra creditores ex causis mercationum, vel de diuitiis & fidei.

Quod nulla mulier constanter Matrimonio possit alienare sine trium agnatorum, vel cognatorum presentia. Cap. XCIX.

ITEM Statuimus, quod nulla mulier possit nec debeat, constanter matrimonio, facere donationem inter vivos alicui personæ de suis bonis, absque presentia trium ejus agnatorum proximiorum masculorum majorum xxv. annis, vel ipsis, aut aliquibus eorum non extantibus, tunc in presentia trium ejus cognatorum proximiorum masculorum majorum, ut supra, ita quod numerus agnatorum suppleri possit per cognatos. Et si contraxerit ipso jure non valeat donatio, nec teneat, nec præjudicet alicui succedenti dictæ mulieri; & dicta donatio taliter facta sit cassa, irrita, & nullius valoris. Idem intelligatur in venditione, & in quacunque alia alienatione, nisi ex legitima causa: & in quocunque prædictorum casuum, præterquam donationis, si dicti attinentes recusaverint velle interesse, vel si non extarent, quod tunc D.

Pote-

Potestas teneatur & debeat mittere tres homines cives Veronæ perfectæ ætatis, qui superesse debeant ad videndum & examinandum, utrum venditio, vel alienatio fiat vi, nec ne; an vero ex necessitate, nec ne.

De Minoribus, quod alienare non possint sine trium agnatorum, vel cognatorum præsentia, & decreto Judicis.

Cap. C.

A ETATIS facilitati consulentes, Statuimus, quod minores viginti annis, sui juris, puberes utriusque sexus non possint, nec valeant aliquo modo alienare, nec distrahere inter vivos bona sua immobilia, iura, & actiones, nec liberare eorum tutores, curatores, negotiorum gestores, & alios administratores eorum quoscumque, nec se obligare, nec distrahere ultra summam libr. centum parvorum, nisi præsentia D. Potestatis Veronæ, vel uno ex iudicibus consulis communis Veronæ, & in præsentia trium proximiorum agnatorum extantium; & si non extarent, in præsentia trium cognatorum proximiorum: possit tamen suppleri numerus agnatorum si non esset ad plenum, per cognatos, qui extarent, & e contra. Et his omnibus deficientibus seu recusantibus, in præsentia trium bonorum civium Veronæ dandorum, & eligendorum per Dominum Potestatem Veronæ, vel unum ex consulis communis Veronæ, coram quo debeat ipse actus fieri. Qui omnes agnati, vel cognati, vel cives apponendi & eligendi, sint & esse debeant majores xxv. annis, & cognoscentes dictum minorem, qui debeant bene videre utrum contractus, vel distractus sit necessarius, vel utilis; & fiat sponte per ipsum minorem, an coactum, vel fraudulenter inductum, dolose, seu re ipsa. Quod si cognoverint contractum, vel distractum ipsum fieri per metum, fraudem re ipsa, vel dolum, & coercionem, aut non esse necessarium, vel utilem, tunc illud significet Dom. Potestati, vel iudici consuli coram quo fiet ipse contractus vel distractus: aliter autem etiam si minor iurasset observare dictum contractum, vel distractum, ipse contractus, vel distractus non valeat, nec teneat ipso jure, sed præsumatur dolose, in fraudem & per metum celebratus, & iuramentum vitiose extortum. Et si prædicta sollemnitas observata fuerit, contractus, vel distractus valeat & teneat irrevocabiliter, nec rescindi possit ratione minoris ætatis, nec aliqua alia ratione, vel causa; & præsens Statutum non habeat locum in livellis, & in contractibus emphyteuticis renovandis.

HÆC SUNT STATUTA ADVOCATORUM, ET CONSILII
SAPIENTIS, ET APPELLATIONUM.*De Advocatis compellendis ut causas intersint. Cap. CI.*

ADVOCATUS quilibet de matricula, Statuimus, quod compelli possit per D. Potestatem, & iudices communis Veronæ, & alios officiales, præstare patrocinium pro quolibet petente ejus advocacy, nisi iusta causa a lege concessa se excusaverit. Et si recusaverit patrocinium præstare, quod privetur ab advocacy, & consiliis quæstionum per unum annum. Et si quis cujuscunque conditionis, & gradus existat, dixerit aliqua injuriosa verba; vel pro eo dictum fuerit alicui advocato, quod non præstet auxilium, vel patrocinium alicui persone, puniatur in libr. xxv. Veronensibus.

De patrocinio præstando per quemlibet Advocatum contra alium Advocatum. Cap. CII.

ITEM, quod si aliquis de civitate Veronæ, vel districtu habuerit aliquam quæstionem cum aliquo advocato, vel aliqua persona civitatis Veronæ, vel forensi, quilibet advocatus, qui fuerit requisitus per illum, qui habet quæstionem cum advocato, vel ejus procuratore, teneatur eidem patrocinium præstare, non expellato præcepto D. Potestatis, vel alicujus judicis; & qui contrafecerit puniatur in x. libr., & nihilominus patrocinium præstare teneatur. Et ille cui patrocinium fuerit denegatum, teneatur & debeat infra triduum a denegatione denunciare denegantem Domino Potestati, vel judici malefactorum, banno centum solidorum.

Quod ultra unum Advocatum quis habere non possit. Cap. CIII.

ITEM Statuimus, quod litigantes habere non possint nisi unum advocatum pro quoque in tota causa principali, & primæ appellationis, quem litigantes sacramento teneantur coram judicentibus dicere, & nominatim declarare cum nominibus etiam aliorum omnium, qui sibi consulerint in quæstionibus vertentibus inter ipsos litigantes, cum ab adversa parte fuerit requisitum, & ipsorum advocatorum nomina apud acta scribi faciant tempore porrectionis sui libelli & contestationis litis veræ, elictæ. In causa vero secundæ appellationis in tertia instantia, possint habere unum advocatum tantum pro parte, de iis, qui remanserint in collegio advocatorum, ultra consultores quibus causa commissa fuerit; in quo.

quorum numero advocatorum etiam intervenire possint illi, qui consulerent in causa principali primæ appellationis; declarando tamen, quod pars succumbens propter interventionem primorum consultorum majoribus non gravetur expensis.

De salario Advocatorum, & quod nulus possit advocare, nec consulere nisi matriculatus, & tunc compelli possit advocare. Cap. CIV.

ITEM Statuimus, quod advocati accipere possint pro suo salario ad vocationis, de questione xx. libr. aut ejus valoris, vel abinde inferius, xl. sol. pro tota causa; abinde vero superius usque ad l. libr., quatuor libr. a l. vero libr. usque ad centum libr., libr. sex; a centum vero libr. usque ad quingentas libr. x. libr. a quingentis vero libr. supra, cujuscunque quantitatis vel valoris sit, xx. libr. Et in quolibet prædictorum casuum iudex, seu officialis coram quo questio agitur, non possit, etiam de partium voluntate dictum salarium & dictas quantitates salariorum augere, vel minuire; & quod pro ipsorum advocatorum patrocinio præstito fiant commissiones reales & personale, quolibet die & tempore, feriatis & non feriatis, placitis locatis & non locatis, contra eorum clientulos in dicta solutione cessantes. Item, quod nullus possit advocare, nec consulere in questionibus, nisi fuerit in matricula advocatorum scriptus & approbatus: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet & qualibet vice in lx. solidis.

Committi non possit aliqua questio alicui jurisperito, qui non sit de collegio, nec similiter iudicanti, nec forensi. Cap. CV.

ITEM Statuimus, quod nulli jurisperito terrigenæ, vel forensi, qui non sit de collegio advocatorum Veronæ, & scriptus in ipsorum matricula, & qui non sit præsens in civitate Veronæ, & stet, & habitet in ipsa civitate cum ejus massaritia & familia, possit committi aliqua questio, seu consilium dandum super aliqua questione, nec ad taxandum expensas: & si aliter factum fuerit ipso jure non valeat. Item nullus jurisperitus civitatis Veronæ possit eligi in iudicem ad aliquod tribunal, vel officium communis Veronæ, nisi scriptus fuerit in ipsa matricula, & si eligeretur, electio non valeat. Et quod aliquibus iudicibus ad jura reddenda deputatis, non possint, nec debeant committi aliqua consilia, etiam si in matricula jurisconsultorum scripti forent: quod si contrafactum fuerit, committens & recipiens in xxv. libr. Veronenfibus condemnentur; & quod exinde secutum fuerit ipso jure non valeat. Item quod nulli jurisperito, qui non sit natione de Verona vel Veronenfensi, aliqua causa, seu consilium habendum super aliqua causa principali vel incidenti, committatur

tatur vel committi possit; sicut nec illi, qui non steterit Veronæ vel in Veronensi, & subierit, seu sustinuerit onera civitatis Veronæ tanquam civis per decem annos.

Quod nulla causa committatur alicui forensi, de cujus civitate fuerit aliquis ipsius causæ advocatus. Cap. CVI.

ITEM, si contigerit quod aliquis forensis jurisperitus foret advocatus in aliqua causa, seu quæstione, Statuimus, quod illa causa, sive quæstio committi non possit ad consulendum alicui jurisconsulto, qui fuerit ejusdem civitatis vel districtus, de qua fuerit advocatus ejusdem quæstionis. Et si aliquis contraxerit, ram committeps, quam recipiens ipsum consilium, puniatur in centum sol. Veronensi. pro quolibet & qualibet vice; & quicquid ex ipsa commissione subsecutum fuerit, ipso jure non valeat. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni; & huic Statuto renunciari non possit, nec possit etiam mutari per Consilium.

De habendo consilio in qualibet quæstione, cum fuerit a partibus requisitum, & de modo committendi quæstiones, & consilio sequendo. Cap. CVII.

EX forma etiam partis capte in Consilio Rogatorum, & litterarum Ducalium super illa datarum quarto mensis Decembris. Indictione octava. Mccccxxx.

Statuimus, quod omnes causæ, seu quæstiones civiles a x. libr. supra, in quibus ferenda sit definitiva sententia, vel vim definitivæ habens cum fuerit a partibus requisitum, vel altera earum, debeant committi per D. Potestatem, Vicarium, & Judices, ac Judices consules communis Veronæ consilio jurisperiti de collegio advocatorum Veronæ; in quibus quidem committendis nullum possint dare partes suspectum, sed dare teneantur suos confidentes, cum fuerint per judices vel partes, requisitæ, notandos incontinenti per notarios causæ in actis suis; & tot confidentes dare teneantur, quod in unum concurrant, cui causa committi debeat, vel saltem ad minus tres confidentes dare teneantur pro quaque partium. Et si concurrerent in plures, quod unus eligatur ad sortem, cui causa committatur: & si non concurrerent, quod eligatur singulus per quamlibet partem de confidentibus ambarum partium, de quibus duobus unus eligatur per sortem, & ei causa committatur. Quod si aliqua partium peremptorie citata vel requisita, quod suos det confidentes, fuerit contumax, sive eos dare recusaverit, tunc D. Potestas, & quilibet alius iudex ipsam quæstionem uni ex confidentibus alterius partis committere possit & debeat, dummodo non committatur alicui de
afoen-

ascendentibus, nec descendantibus partis, aut iudicantis, nec collateralibus usque ad secundum gradum inclusive, secundum jus canonicum computando. Et quod secundum consilium dicti jurisperiti ferri debeat sententia infra tertium diem, nulla emergente seu aliqua exceptione obstante, & secundum ipsum consilium in questione prædicta procedatur. Et si aliter questiones committerentur, ipso jure non valeant dictæ commissiones, nec consilium, quod sequeretur ex ipsis: & sententia taliter lata nullam mereatur executionem, & partes revertantur in illis statu & esse, in quibus erant tempore petitiæ commissionis ad jurisperiti consilium; & nihilominus tamen pars pro qua lata fuisset talia sententia, si se intra triduum non removerit a dicta sententiâ & omni favori, qui sibi ex ea provenire possit, non renunciaverit, teneatur alteri parti in expensis, in quibus pro condemnata habeatur, quæ declarentur per sacramentum partis, cui rescindi debeant, præmissa iudicis taxatione.

De eodem, & de appellationibus a sententiis D. Potestatis ejusque Vicarii, seu delegati latis de consilio similiter committendis.

Cap. CVIII.

ITEM, ut honor & dignitas D. Potestatis & sui regiminis conservetur, Statuimus, quod omnes causæ, & quæstiones civiles a x. libris supra, quæ coram ipso D. Potestate, vel ejus Vicario, aut delegato verterentur, cum fuerit a partibus requisitum, vel earum altera, ut supra in proximo capitulo continetur, debeant per ipsum Vicarium, seu delegatum committi consilio Jurisperiti, cujus consilium sequi teneantur, ut supra in ipso capitulo continetur. Ad quam quidem commissionem faciendam ipse D. Potestas compellere debeat ipsum Vicarium, seu Delegatum, & quocunque nomine censeatur. A cujus sententia pars gravata appellare possit & debeat ad D. Potestatem, qui ipsam appellationem, & nullitatis causam in omnibus casibus in quibus appellatio, seu nullitatis causa per Statuta est permissa, audire, & in ea procedere possit & debeat: & eam ut supra committere consilio jurisperiti assumendi secundum formam antedicti capituli, & secundum consilii tenorem, causam & quæstionem terminare, quæ si fuerit confirmatoria cum prima, transeat in rem judicatam, nec ab ea possit ulterius appellari; sed si fuerit diversa vel contraria a prima, & a dicta terminatione seu definitione per diversam partem appellatio fuerit interposita, in casibus per Statuta permixtis, ut supra, eam cognoscere & audire, & tandem terminare & definire possit & debeat, secundum consilium trium jurisperitorum de confidentibus partium, assumendorum de collegio advocatorum Veronæ existentium in urbe Veronæ, vel districtu, remotis advocatis, & consultoribus principalis causæ & primæ appellationis, qui tres in manibus D. Potestatis jurare teneantur, se justum judi-

judicium in consulendo secuturos , & quod per duos ex tribus fuerit consultum firmum sit , & judicens illud sequi teneatur. Quod si de tribus duo non erunt in opinione concordēs , sed in toto , vel parte aliqua , vel capitulo essent discordēs , suas opiniones , circa illud in quo fuerunt discordēs , referre teneantur D. Potestati , & illud quod approbaverit D. Potestas cum uno ex ipsis tribus , valeat , & per D. Potestatem , & quemlibet alium judicem , coram quo quæstio pendebat , executioni mandetur , nec ab eo ulterius possit appellatio interponi alicubi.

De eodem , & de appellationibus a sententiis Vicarii & aliorum Judicum absque consilio , vel de consilio latis. Cap. CIX.

ITEM , ab omnibus sententiis definitivis , vel vim definitivarum habentibus , & a quibus per Statuta liceat appellare , latis per D. Vicarium , vel alios judices , & judices consules communis Veronæ , vel eorum delegatos absque consilio jurisperiti , puta quia non fuerit per aliquam partem petitiū haberi consilium jurisperiti , possit & debeat appellatio , seu nullitas devolvi ad D. Potestatem , qui in dicta causa procedere debeat , & eam ad requisitionem partis committere teneatur consilio sapientis , secundum formam primi capituli supradicti CIVI. Ab illis autem quæ latæ essent per prædictos de consilio sapientis , appellatio tunc devolvatur ad D. Potestatem , vel ejus Vicarium , & ad alios judices , & judices consules communis Veronæ , reservata appellanti electione , coram quo ex prædictis appellationem vel nullitatem prosequi maluerit , & ad requisitionem appellati eligere judicem appellationis teneatur appellans ; quem si non elegerit infra dies x. tunc immediate continuos sequentes , tam feriatis quam non feriatis , ipse appellatus eligere eum possit , & causam appellationis & nullitatis prosequi.

De eodem , & de appellationibus a sententiis D. Potestatis suo arbitrio latis. Cap. CX.

ITEM , si per D. Potestatem aliqua ferretur sententia definitiva vel vim definitivæ habens in aliqua causa vel quæstione civili absque consilio jurisperiti , ut puta quia non fuerit per aliquam partium petitiū , vel aliter de juris necessitate sibi remanserit decidenda ; appellatio vel nullitas dictæ sententiæ , si appellare vel nullam dicere permissum sit ex forma Statutorum , devolvatur ad Auditores novos sententiarum Venetiis.

De interlocutoriis. Cap. CXI.

ITEM, quod omnes interlocutorie quæstiones, quæ fierent tam ante litteram contestatam, quam post, dirimi debeant absque sapientis consilio, sine expensis partium, infra triduum, sub pœna cuilibet iudicanti pro quaque vice, qua contraxerit lib. x. Et si aliqua pars fuerit interlocutorie gravata, quod iudex appellationis, juxta formam Statuti loquentis de libello, (quod præcise non invenitur, nisi forte in cap. cxxxv. & in cap. cxl. h. lib. & alibi) possit omne gravamen remove, & non iudex, qui fuerit interlocutus.

Infra quantum tempus Consultores deponere debeant sua consilia, & quantum dure. Instantia quæstionis. Cap. CXII.

COMMISSA causa consilio sapientis, incontinenti officiales committentes, sive pars, aut partes teneantur illud notificare consultori, quod si non fecerit, condemnatur pro quolibet & qualibet vice in x. libr. Et quod a die dictæ commissionis instantia quæstionis durare possit solummodo xl. diebus continuis & non ultra; infra quos xl. dies quilibet consultor teneatur suum consilium in scriptis dare & deponere clausum, & sigillatum officialibus committentibus, & penes acta notarii scribentis, ita quod dictis xl. diebus continuis, ut supra dictum est, solummodo daret instantia a tempore commissionis, usque ad consilii depositionem; quo consilio deposito, instantia quæstionis propter lapsum temporis non expitet, & si expiraret seu periret, quia consilium debito tempore prædicto depositum non fuerit, tunc ille consultor cadat ab ipsa causæ commissione, & condemnatur in centum libr. Veron. communi Veronæ, & in expensis & in damnis, & interesse partium per utramque partem. Eo salvo, quod si infra terminum dictorum xl. dierum, & ipso durante placita locarentur, ita quod de illa causa, aut causis jus non redderetur, seu quod dictum consilium legi, & publicari non posset, sic quod locatio extenderet se ultra dictum terminum xl. dierum; quia tunc dictus consultor saltem tertia die juridica ventura immediate post dictam finitam locationem deposuisse teneatur sub pœna præmissa: & quilibet officialis, qui requisitus dicta consilia infra dictum tempus sibi dari non fecerit, & infra tertiam diem non pronunciaverit, nulla emergenti, seu aliqua exceptione obstante, condemnatur in x. libr. Veronen. pro quolibet & qualibet vice. Sed prædicta de instantia & termino xl. dierum locum non habeant in casibus, in quibus trium jurisperitorum consilium requiritur. De his ita specialiter statuitur: videlicet, quod commissa causa, nullum partibus tempus currat, nullum circa instantiam vel aliud, sibi præiudicium generetur. Si tamen consultores ipsi, aut eorum aliquis in ne-

T

gli-

gligentia aliqua deprehenderetur, D. Potestas debeat illi terminum & pœnam imponere pro expeditione causæ, & pœnam irremissibiliter exigere.

De salario Judicum consiliariorum. Cap. CXIII.

ITEM Statuimus, quod in definitivis, si quæstio fuerit a x. libr. usque ad viginti, accipiantur a qualibet partium xv. sol. Abinde vero usque ad l. libr., xxx. sol. A l. veto usque ad centum libr., xl. sol. Abinde vero usque ad trecentum libr. lx. sol. Abinde vero usque ad quingentas libr. quinque libr. denariorum. A quingentis vero usque ad mille libr. octo libr., A mille vero usque ad duo millia libr., xxi. libras. Abinde veto usque ad tria millia, xvi. libr. denar. Abinde vero usque ad quatuor millia, xx. libr. Abinde vero supra cujuscunque quantitatis sit, xxv. libr. Quæ quidem salaria, singula sit. is referendo, duplicentur tribus consultoribus tertiz sententiæ inter eos æqualiter dividenda; & in quolibet prædictorum casuum, judex, vel officialis eotam quo quæstio ventilabitur, non possit etiam de partium voluntate dictum salarium, & dictas quantitates salariorum augete, vel minuire. Et si quis prædictorum sapientum ultra superscriptam quantitatem acceperit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice communi Veronæ in centum sol. & in tantundem condemnentur partes, & quælibet eatum, quæ dictis consiliariis ultra prædictam quantitatem dederit. Et quod ante commissionem quæstionis, officialis coram quo quæstio agitur, faciat deponi salarium sapientum, nec permittat ipsum salarium dari ipsis sapientibus ante depositionem consilii dati ipsi officiali. Et partes litigantes realiter, & personaliter pignorentur pro salario consiliariorum quolibet die & tempore, feriato & non feriato, placitis locatis & non locatis, & ex officio judicis coram quo quæstio ventilabitur, si apud eum, vel apud notarium scribentem acta ipsius quæstionis non deposuerint dictum salarium saltem infra tertiam diem, commissa quæstione.

De celando consilio & sententia. Cap. CIV.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, & quilibet alii iudices & officiales communis Veronæ vinculo sacramenti teneantur habere secretam sententiam, vel consilium placiti, & non manifestare ante causam finitam. Et simili modo Consultores, qui sunt ad consilia dando, sacramenti vinculo teneantur tenere in credentiam consilia, donec fuerint pronunciata, nec dicere partibus, quod dabunt sibi ad perdendum, vel ad vincendum. Et qui prædictorum officialium D. Potestatis, & communis Veronæ contraxerit, perdat pro banno x. libras, pro quolibet & qualibet vice; & de hoc sit quilibet accusator, & habeat medietatem banni. Hoc idem intelligatur de consulibus, & notariis, & officia-

cialibus, qui interfunt curiæ, siue taleis, & condemnationibus facien-
dis.

*Quod principales personæ citari debeant ad sententiam definitivam au-
diendam, in interlocutoriis vero sufficiat citari procuratores.*

Cap. CXV.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas ejusque Vicarius, judices, ac ju-
dices consules, & ceteri officiales communis Veronæ teneantur, & de-
beant vinculo sacramenti facere citari tempore cujuslibet sententiæ defini-
tivæ ferendæ principales personas, & eorum tutores, procuratores, cu-
ratores seu actores, atque syndicos & defensores personaliter vel ad do-
mos ubi habitant. Et si domum, vel habitationem non habuerint in civi-
tate & districtu Veronæ, præconizentur super talis officiorum Palatii
communis Veronæ, Præono ipsius Palatii, & Capitello mercati fori,
ut sint ad sententiam audiendam: & qui contrafecerit ex prædictis offi-
cialibus D. Potestatis vel communis Veronæ, puniatur pro quolibet, &
qualibet vice in xl. libr. In interlocutoriis vero faciant citari procuratores,
tutores, curatores, actores, syndicos seu defensores, vel principales per-
sonas eorum personaliter, vel ad domum habitationis eorum, sub poena
prædicta officialibus antedictis; quod Statutum locum non habeat in sen-
tentiis, quæ ferantur in concione generali communis Veronæ, cum tunc
pulsatio Campanæ ipsius arengi habeatur, quantum ad ipsas sententias
ferendas, pro legitima citatione.

*Ut victus victori condemnatur in expensis litis, & de ipsarum commis-
sione, & taxatione. Cap. CXLV.*

VICTUM victori D. Potestas, & quilibet alius judicis in expen-
sis litis debeat condemnare tempore sententiæ, vel postea, quan-
docunque ab ipso victore fuerit requisitus, etiam altera parte absente,
omni die feriato non introducto in honorem Dei, & non feriato; qui qui-
dem victus etiam si in sententia, siue illa fuerit interlocutoria siue de-
finitiva, nihil dictum vel declaratum fuerit, pro condemnato habeatur &
intelligatur in expensis ipsius litis, ex quo placitum sui questionem a-
miserit, & in ipsis succubuerit, & non obtinuerit in eo, quod petebat,
seu contendeat: quæ quidem expensæ taxentur per judicem, seu officia-
lem coram quo factæ fuerint, vel per aliquem sapientem cui eas commi-
serit, de qua taxatione accipere possit Consiliarius a quolibet parte so-
lummodo decem sol.; hoc excepto, quod judex vel officialis coram quo
prædicta agitata fuerint vel agitantur, dictum salarium augere & mi-
nuere possit, secundum suum bonum arbitrium, inspecta & considerata
ipsa causa & importantia ipsius, & multitudine scripturarum examinan-

T 2 da-

darum, & labore ipsius sapientis & allegationibus audiendis. Et hoc locum habeat tam in civilibus, quam in criminalibus quæstionibus. Et quod in sententia interlocutoria non possint poni expensæ advocati, procuratoris, vel syndici seu alterius personæ alieno nomine agentis & defendentis. Et quod perempta instantia causæ actor teneatur solvere reo expensas legitime factas in causa, secundum quod taxabuntur, & quod ille qui petit expensas, teneatur eas suo sacramento declarare, primo tamen facta taxatione per Judicem. Qua facta si pars contra quam dictæ expensæ fuerint taxatæ, senserit se gravatam, possit tantum semel a dicta tali taxatione appellare, cujus appellationis instantia solum duret, & durare possit x. diebus continuis a die dictæ appellationis interpositæ, & non ultra: & in ea summarie procedatur, sine libelli oblatione & litis contestatione, & sine glia solemnitate. Quibus igitur taxatis & per sacramentum declaratis, compellatur præcise, videlicet pignoribus capris, persona detenta, & quibuscunque juris remediis, in denariis vel rebus mobilibus ipsas expensas solvere, non obstante cessione bonorum, & quacunque compensatione opposita, super quibus excipiens vel ponens nullatenus audiat, nisi utrique parti expensæ deberentur ex eadem sententia, vel processu: quo casu compensatio opponi possit & admitti debeat. Et prædicta executioni mandentur quolibet tempore feriato & non introducto in honorem Dei, & non feriato, placitis locatis & non locatis, absque ulla iuris solemnitate. Et quod expensæ ad taxandum committantur illi, in quem partes concordaverint, & si non concordaverint, tunc committantur receptis a qualibet partium confidentibus, si dare voluerint, vel ab altera partium, altera parte prius citata, & si aliter committerentur, ipso jure non valeat.

A quibus casibus sit licitum appellare, & a quibus non, & de supplicationibus tantum faciendis contra sententias in aringo latis.

Cap. CXVII.

AQUALIBET sententia definitiva super possessione, vel proprietate, sive super quacunque alia re, jure vel facto lata in principali causa, appellari possit infra x. dies, præterquam in casibus per Statuta communis Veronæ prohibitis, sed neutra partium ultra quam semel audiat appellans. Et aliqua sententia ultra quam semel non possit dici nulla. Et infra x. dies sententia nulla dici debeat, quo tempore elapso, postea de nullitate non audiat agendo vel excipiendo; sed aliqua sententia in causa appellationis lata non possit dici nulla; & aliqua sententia non possit dici nulla, nec ab ea appellari, nisi fuerit definitiva. Et omnes quidem sententiæ latæ ante litem contestatam, & ante definitivam sententiam sint & esse intelligantur interlocutorie, omnes autem sententiæ latæ super tenutis,

nutis, vel pignertibus, & sequestris revocandis vel non revocandis, pigneribus conducendis vel non conducendis, restituendis vel non restituendis, & super decimis, armis, equis, bobus, & aliis bestiis, alimentis, dantiis, factionibus, caussis rusticorum revocandorum ad villas, cautionibus damni infecti, & nunciatione novi operis sunt, & intelligantur esse definitivæ. Sed neque sententiæ in arengo latæ per D. Potestatem cum liberatione suorum judicum, & judicum consulum, & consulum militum communis Veronæ, seu majoris partis possint dici nullæ, nec ab eis aliquantulum appellari, possit autem ab eis tantummodo supplicari ad Illustriss. Dominium nostrum Venetiarum, vel ad alium, cui ipsum Dominium hoc duxerit committendum. Sed si contingat in causa appellationis supplicantem succumbere, tunc puniatur ipse & condemnetur communi Veronæ in quarta parte ejus in quo erat prius condemnatus, ultra primam condemnationem, ut ejus calumnia non sit impunita. Cæterum a sententiis in causa civili latis, sive de consilio sapientis sive non, juxta formam Statuti positi sub rubrica *de habendo consilium in qualibet questione*, cap. cvii. cum tribus seqq. h. lib. & non in arengo, semel tantum a qualibet partium liceat appellare, secundum formam, & modum a dicto Statuto in casu sive calibus suis datam, quæ quidem causa appellationis admitti debeat, & admissa infra tempus comprehensum in Statuto vel Statutis loquentibus *de appellationibus*; cap. cviii. cum duobus seqq. h. lib. debeat finire & terminari: alioquin postea sententia firma maneat. Et quilibet appellans jurare debeat coram judice appellationis, quod non appellaverit frustratorie nec dilationis causa, sed quia putat male esse judicatum; & tam appellans, quam ille contra quem est appellatum, possint ex die appellationis in jure prosequi appellationis causam quandocunque voluerint.

Quando citatus ad sententiam ab ea possit appellare, sine restitutione petenda.

Cap. CXVIII.

SI quis personaliter citatus fuerit ad sententiam audiendam, & comparuerit coram judice, vel ad ejus banchum, ipso judice adhuc pro tribunali sedente, vel campanella pro curia separanda nondum sonata; lata sententia, possit ab ea appellare, sine aliqua restitutione petenda.

De executionibus sententiarum faciendis post x. dies. Cap. CXIX.

SENTENTIÆ, appellatione, in integrum restitutione, nullitate, vel alia justa causa non suspensæ, executioni mandentur elapsis x. diebus, quadrimestri temporis exceptione non obstante.

Ab executione non appelletur, nec à sententiis inter confitentes latis.
Cap. CXX.

ITEM Statuimus, quod sententiæ, vel præcepta inter confitentes, seu earum vel eorum executiones non possint dici nullæ, nec ab eis aliquatenus appellari, nec ab executionibus aliquarum sententiarum.

Ut acta & sententiæ factæ per bannitum valeant. Cap. CXXI.

ITEM, quod acta facta in Palatio communis Veronæ, & sententiæ latæ per bannitum, vel eum qui est extra treugam communis Veronæ valeant & teneant, perinde ac si non fuisset bannicus, vel extra treugam.

HÆC SUNT STATUTA ARBITRORUM.

De compromissis inter conjunctos faciendis. Cap. CXXII.

INTEREST Reipublicæ de charitate, & pace inter conjunctas personas conservanda. Propterea Statuimus, quod si qua quæstio, lis, vel controversia orta fuerit, ac de extero oriri contigerit (intelligendo quæstionem, seu controversiam ortam esse per solam citationem factam) inter aliquas de infra scriptis conjunctis personis legitimis, & naturalibus tantum, sive majoribus, sive minoribus xxv. annis, sive etiam pupillis, videlicet per & inter ascendentes, & descendentes, utputa Patrem & Filium, Avum & Nepotem, & sic de cæteris ascendentibus & descendentibus, vel inter collaterales ex linea paterna vel materna conjunctis, usque ad sextum gradum inclusive, intelligendo gradum secundum jura civilia, vel inter maritum & uxorem, vel inter affines infra scriptos, tam qui essent, quam qui fuissent, videlicet inter socerum seu socrum, & generum seu nurum, vel inter leviros & leviras, seu inter habentes, aut qui habuissent duas sorores in uxores, intelligendo semper masculinum genus comprehendere femininum; teneantur, & debeant ipsæ partes omnino venire ad compromissum, ut infra, teneaturque & debeat D. Potestas ejusque vicarius, & quilibet alius judex, & judex consul communis Veronæ coram quo dicta quæstio sic orta fuerit, compellere personas litigantes seu litigare volentes realiter & personaliter, ac captis pignoribus, & multa indicta, omnino facere compromissum, & eligere communalem amicum, vel communales amicos duos vel tres, vel plures quam tres, videlicet singulum pro quaque parte, si litigantes essent plures quam duo, ita quod inter eos servetur æqualitas; dummodo ipsi communales amici eligendi, sint cives Veronæ, vel districtuales civitatis Vero-

Veronæ, si dicti litigantes erunt cives vel districtuales, ad confidentes quidem partium producendos hoc modo.

Quod per quamlibet partem dentur vigintiquinque confidentes sui, ex quibus de concurrentibus fiat electio prædicta: & si plures concurrerent quam necesse foret, tunc in arbitrio partium sit eligere quem ex ipsis voluerit a se productis, pro electione duorum; pro electione vero tertii, dicti plures concurrentes ponantur ad sortem, & sic ipse tertius fiat electio. Si autem nulli vel tot non concurrerent, dentur sequenti die aliz mudæ similes xxv. confidentium pro quaque parte, ex quibus similiter de concurrentibus fiat electio prædicta, vel ejus aut eorum qui restarent eligendi. Et si nec adhuc reperiretur concurrentia aliqua vel sufficiens, tunc eadem die D. Potestas, ejusque vicarius, & quilibet aliud iudex coram quo dicta quæstio sic orta fuerit, datis sibi in secretum per partes omnibus suspectis suis, suo bono arbitrio, & pro bona conscientia sua nominet & eligat non de suspectis: & hoc nisi in eligendo partes ipsæ aliter essent concordēs, quo casu intelligatur dictum compromissum legitime factum esse juxta formam præsentis Statuti.

Qui quidem arbitri, & arbitratores, & amicabiles compositores jurare in primis debeant bona fide, sine fraude, omni affectione & passione remota, pro eorum bona conscientia procedere, cognoscere, & terminare: possintque ac debeant summarie & de plano, & absque strepitu & figura judicii, quolibet loco & tempore, feriatis & non feriatis, placitis locatis & non locatis, præsentibus partibus & absentibus, citatis & non citatis, stando & sedendo, & omni juris solemnitate omissa, tam de jure, quam de facto cognoscere, & definire de quæstione, & controversia prædictis, pœnam apponentes in definitione sua, si, & prout sibi melius videbitur, considerata conditione personarum & causæ, in quam partes non attendentes id quod definitum, vel ordinatum fuerit per dictos electos, vel eorum majorem partem, vel aliter non obediētes eis, vel suæ definitioni & ordinationi, toties incidant, quoties contraxerint & nihilominus definitio ipsa in sui firmitate perduret.

Quam quidem definitionem dicti electi fecisse teneantur infra tres menses a die facti compromissi, aliter autem incidant in pœnam librarum xxv. denar. pro quoque eorum, & plus arbitrio D. Potestatis, sive judicis coram quo dicta electio facta fuerit, nisi hoc iustor remanserit impedimento, approbando per D. Potestatem. Si vero definierint & terminaverint, salarium habeat quilibet eorum, sicut habent Sapientes de collegio advocatorum, quibus causæ committuntur ex forma Statuti, *de salario iudicum consiliariorum*: cap. cxi r. l. h. lib. & ita D. Potestas, vel ejus vicarius, & quilibet alius iudex requisitus compellat realiter & personaliter dictos electos ad cognoscendum, & definiendum, & sine debito terminandum inter partes, infra dictos tres menses; nec non sacramenti vinculo teneatur, & debeat quicquid dicti electi, vel eorum major pars in di-

ta

ita sua definitione definiendo dixerint, aut statuerint, totum illud omnibus juris remediis executioni mandare, & cogere partes adimplere, & perpetuo observare, nulla appellatione seu alia contradictione obstante. Ita quod a dicta definitione non possit appellari, vel de nullitate dici, nec peti ad arbitrium boni viri reduci, nec in integrum restitui, nec supplicari, nec aliter contrahi, etiam per viam exceptionis vel compensationis, retentionis, vel officium judicis implorando, neo aliquo alio modo, qui possit excogitari. Sed D. Potestas, & ejus Vicarius, & quilibet judices præfati D. Potestatis, vel communis Veronæ teneantur, & debeant dictam definitionem, sive sententiam arbitralem omnino exequi, remota prorsus omni exceptione, quantumcunque allegaretur esse legitima: etiam si dolus expressus, verus vel præsumptus propter enormem læsionem allegaretur ipsorum arbitratorum, qui talis dolus verus, vel præsumptus vigore præsentis Statuti nullo modo præsumatur: sed talis petitio reductionis ad arbitrium boni viri, & nullitatis interpositio, & appellatio, & integrum restitutionis petitio, & officii judicis imploratio, & quælibet alia contradictio intelligantur & præsumantur vigore præsentis Statuti per calumniam, dolum, & fraudem esse factæ. Et sit præsumptio juris, & de jure contra quam probatio in contrarium non admittatur. & ipse D. Potestas, ejusque Vicarius, & judices prædicti nullam habeant jurisdictionem, nec jurisdictionis exercitium contra dictam definitionem sive sententiam, neque in cognoscendo, neque in definiendo, neque ullo modo possint audientiam præbere alicui contravenire volenti, sive per viam nullitatis, appellationis, reductionis ad arbitrium boni viri, restitutionis in integrum, officii judicis implorationis, supplicationis, sive alio quocunque modo qui excogitari possit, & sit præcisum: & contrarietas incidat in pœnam perjurii, & nullius sit valoris, quicquid in contrarium fuerit attentatum. Et hoc Statutum intelligi debeat, prout jacet ad litteram; nec possit ullo modo glossari, nec interpretari, nec alium quemvis sensum, vel intellectum recipere, quam sensum, vel constructionem grammaticalem, ut intellectus ipsius in aliud non distorqueatur, quam ipsa littera sonat.

Quod nullus possit esse Arbitrator, Arbitrator, vel amicus Compositor alicujus quæstionis, in qua intervenisset.

Cap. CXXIII.

ITEM, quod nullus possit, vel debeat esse arbiter, arbitrator, seu amicus compositor alicujus quæstionis, vel causæ, cujus effectus vel fuisset advocatus, procurator, syndicus, actor, tutor, curator, vel defensor: & quod D. Potestas, & judices Veronæ, & omnes alii officiales communis Veronæ, quocunque nomine censeantur, non possint nec debeant, etiam de partium voluntate, ipsis advocatis quæstionem

com-

committere, de qua fuissent advocati, & quilibet iudex officialis D. Potestatis, vel communis Veronæ, qui contrafecerit puniatur pro quolibet & qualibet vice in x. libr. & sententia, sive arbitrium, vel compositio facta aut lata, ipso jure non valeat, nec teneat; & eadem pœna teneantur compromittentes in eis, sive eligentes eos, vel aliquem eorum ad prædicta, vel aliquod prædictorum.

De sententiis Arbitrorum exequendis, & quæ possint peti reduci ad arbitrium boni viri, & quæ non. Cap. CXXIV.

ITEM, quod sententiæ, & præcepta factæ, & factæ, sive latæ, vel de cætero ferendæ per arbitros, arbitratores, seu amiables compositores debeant executioni mandari per D. Potestatem, vicarium suum, & ejus iudices, & iudices, & consules communis Veronæ, si inde fuerint requisiti, perinde ac si a dictis iudicibus & consulibus latæ, & lata forent; primo tamen requisitis illis, contra quos prædicta petuntur executioni mandari, si contra prædictas sententias, & præcepta aliquid opponere voluerint. Salvo quod dictæ sententiæ & præcepta factæ, & factæ, sive latæ, vel de cætero ferendæ per quoscunque arbitratores & amiables compositores, ubicunque in civitate Veronæ, & ejus districtu, & etiam alibi, si de ipsarum viribus agatur in civitate Veronæ, possint peti reduci ad arbitrium boni viri; non obstantibus pactis & promissionibus, renunciationibus sive obligationibus, sacramentis sive pœnis in ipsis compromissis insertis, seu positis in sententiis, pronunciationibus, præceptis, sive laudis, nec quolibet alio, per ipsos arbitratores, & amiables compositores, vel communes amicos promulgatis. Et hoc locum non habeat in sententiis arbitrorum latis inter attinentes & conjunctas personas secundum formam superioris Statuti *de compromissis inter conjunctos faciendis*, cap. cxxii.

HÆC SUNT STATUTA ÆSTIMARIÆ.

De officio æstimatorum communis Veronæ. Cap. CXXV.

STATUIMUS, quod ad officium æstimatorum esse debeant unus iudex de matricula advocatorum, & unus laicus, cives Veronæ electi in consilio generali quando breviantur in Palatio, qui facere debeant venditiones pro communi Veronæ, & in solum donationes de bonis debitorum in solutione cessantium, & reliqua ad eorum officium pertinentia, secundum formam Statutorum communis Veronæ; qui etiam decretum, & auctoritatem interponere possint contra dictas minorem.

Qualiter venditiones fieri debeant per æstimatores pro communi Veronæ de bonis debitorum in solutione cessantium. Cap. CXXVI.

ITEM, quod venditiones, quæ fient pro communi Veronæ, fiant per æstimatores ordine infraſcripto, videlicet, quod data, & accepta ſeu apprehenſa tenuta per creditorem de bonis debitoris in ſolutione ceſſantis, de quibus ipſe debitor, ſi viveret tempore dictæ tenuæ acceptæ ſeu apprehenſæ, eſſet in tenuta, & poſſeſſione, vel ipſo defuncto ipſe debitor fuiſſet in tenuta tempore mortis ſuæ, vel ejus hæredes eſſent in tenuta & poſſeſſione tempore tenuæ acceptæ, & tenuta non fuerit recuperata, ſeu caſſa, vel habita pro caſſata, ſecundum formam Statuti poſiti ſub rubrica *de tenuta recuperanda* cap. lxx. h. lib., de quibus omnibus ex officio inquiretur per judicem, & laicum æſtimatorum communis Veronæ, ipſe creditor per xv. dies in tenuta eſſe debeat, quibus elapſis, uſque ad annum res ad æſtimariam poni poſſit. Si vero annus elapſus fuerit, ad æſtimariam poni non poſſit, niſi citeſtur ille contra quem tenuta data fuerit, vel ejus hæredes; & facta ipſa citatione, res vendenda, vel vendendæ, ſi fuerint in civitate, vel ſuburbiiis præconizetur ad locum æſtimatorum, & in Palatio communis Veronæ ſuper Præſono, & in mercato fori ſuper Capitello, & ante domum in qua debitor bonorum, quæ præconizabuntur ad vendendum, habitare conſuevit; & ſi res fuerit in villa, vel caſtello, vel domibus campanæ, vel diſtriſtus Veronæ ibidem, præconizetur, ubi viciniæ congregatur. Et ſi habitator civitatis Veronæ, vel ejus diſtriſtus non fuerit, nec eſſe conſueverit, præconizetur in villa, & loco, ubi fuerit res quæ vendi debet, coram domo laboratoris, ſi laborator aſſuerit, & ubi viciniæ illius terræ congregatur, ita quod bene ſciri poſſit; & nihilominus etiam in civitate, & in locis ſupraſcriptis. Et Præco bona debitoris ſpecificet, & præconizet hoc modo: „OMNES „SCIANT, quod ad poſtulationem talis creditoris, bona talis debitoris, vel ejus hæredum poſita ſunt ad æſtimariam vendenda pro communi Veronæ pro uno debito tantæ quantitatſ, loca, & coherentias bonorum ſpecificando; „& ſi aliquis vult contradicere, vel in prædictis „bonis juſ aliquod apportare; vel præſendere tenutam acceptam de dictis bonis fuiſſe caſſatam, hinc ad octo dies proximos coram dicto judice æſtimariæ debeat comparere cum ſuis rationibus, ſciendo quod abinde in antea prædicti æſtimatores ſuper prædictis procedent ſecundum formam juris & Statutorum communis Veronæ“. Elapſis igitur dictis octo diebus, dicti æſtimatores per homines juramento aſtriſtos ad minus quatuor illius terræ & loci, ubi res eſt vendenda, veritatem juſti pretii, & ſi res eſt debitoris, vel ſuorum hæredum, & ſi alius in ea juſ habeat, ſecundum eorum credulitatem diligenter inquirent: & ſi per ipſos mentio aliqua facta fuerit, quod dicta res alicui perſonæ pertineat, vel aliquod

juſ

jus in ea re habeat, illam personam citari faciant, ut coram eis debeat comparere & suas rationes ostendere, ad certum terminum eorum arbitrio ordinandum. Et idem observetur si res fuerit in civitate, vel suburbiiis, ut per quatuor homines illius oræ ubi res fuerit vendenda, veritatem de prædictis secundum ipsorum credulitatem diligenter inquireant. Quibus observatis dicti æstimatores res prædictas iterum præconizari faciant ad suum banchum, & in Præono, & in mercato fori ad Capicellum, trium dierum termino statuto, quo elapso dicti æstimatores una cum uno ex militibus procuratoribus communis Veronę, pulsata campana more solito, bona prædicta ad suum banchum præconizari faciant in hunc modum, videlicet, quod Præco dicat: „ UNUSQUISQUE SCIAT, quod talia bona, (exprimendo locum & coherentias) talis debitoris, posita sunt ad vendendum pro communi Veronę, ad peritionem talis creditoris, pro tanta pecunię quantitate; & quod dicta bona tanto sunt æstimata (exprimendo æstimationem cujuscunque rei, quam singulariter fuerint æstimati.) Unde si aliqua persona vult contradicere, ne dictorum bonorum venditio fiat, vel in solutum dentur, seu etiam aliquod jus in prædictis appotare vel aliquid plus offerre; usque ad decem dies coram dictis æstimatoribus debeat comparere, sciendo quod elapsis decem diebus, dicti æstimatores ad venditionem, vel in solutum dationem procedent, & plus offerenti dabunt “. Quam quidem æstimationem cum dictis bonis, notarii dicti officii teneantur, & debeant in scriptis dare omnibus, & singulis sibi prædicta in scriptis dari petentibus, sub pœna xxv. libr. denari. pro quoque & quoque vice; & quilibet sit accusator & habeat medietatem banni. Quibus igitur peractis, & elapso termino dictorum decem dierum, dicti æstimatores, facta legitima subhastatione in tribus vel quatuor diebus, ad venditionem, vel in solutum dationem procedant, & plus offerenti dent. Et quod creditores priores tempore possint pecuniam ex venditione bonorum debitoris redactam percipere, vel habere, & etiam ipsa bona in solutum accipere, si aliquis plus eo non obtulerit; ita quod æstimatores teneantur & debeant appellare illum, qui plus in venditione, vel in solutum datione dare voluerit, quoties alius plus offerrens inventus fuerit, & ab eo requirere, si plus offerre maluerit: & hoc locum habeat nisi ante venditionem, vel in solutum dationem aliquis apparuerit contradicitor. Si vero aliquis ante venditionem, vel in solutum dationem extiterit contradicitor, qui causam rationabilem proponat, seu proponere videatur, præstato prius ab eo sacramento calumnię si fuerit requisitum, super ipsa contradictione cognoscatur. Et si venditiones vel in solutum dationes aliter fierent, ipso jure non valeant.

Quod ultra quantitatem debiti & expensas de bonis debitorum non vendantur, nec in solutum dentur per æstimatores, quamvis res ultra valeat. Cap. CXXVII.

ITEM, quod æstimatores communis Veronæ non possint, nec debeant venditionem facere, nec in solutum dare de bonis alicujus vel aliquorum, ultra quantitatem debiti & expensas, quam habere debuerit ille, qui postulaverit bona subhastari, vel alii creditores, qui jura sua appor- taverint coram æstimatoribus prædictis, licet bona subhastata ultra dictam quantitatem valeant. Et quod facta subhastatione bonorum alicujus, vel aliquorum ad vendendum, si ille vel illi quorum bona proclamata fuerint ad vendendum, satisfecerint ei, ad cujus postulationem bona fuerint proclamata, cancelletur, & perinde habeatur, ac si ipsa bona non fuissent ad vendendum proclamata: & æstimatores teneantur facere restitui omnes expensas ab iis quorum bona fuerint proclamata, eis omnibus qui occasione ejus proclamationis cancellandæ coram ipsis æstimato- ribus, vel alibi occasione ipsius proclamationis expensas fecissent.

De securitate accipienda per æstimatores a creditore antequam venditionem, vel in solutum dationem faciant rei subhastatæ.
Cap. CXXVIII.

ITEM, quod æstimatores antequam venditionem, vel in solutum da- tionem faciant, bonam & idoneam accipiant securitatem a creditore, ad quem pretium rei debet pervenire, vel cui res in solutum danda fue- rit, de tanta pecuniæ quantitate restituenda, pro quanta venditio vel in solutum datio facta fuerit. Et si apparuerit aliquam personam usque ad quadriennium, meliora jura habere in dictis bonis, quam creditor ante- dictus cui res in solutum data fuerit, vel ex venditione rei prædictæ præ- tium venerit, quod dictam pecuniam restituet creditori, qui in dictis bonis meliora jura habeat; & quod facta venditione vel in solutum da- tione, ut superius dictum est, is, qui rem acceperit a communi, de re sit securus, & de ea nunquam inquietetur: eo tamen salvo, & reserva- to, quod si emptor pretium bonorum sibi venditorum ad terminum sibi statutum per dictos æstimatores, non solverit, ipso jure talis venditio sit nulla & nullius valoris ac momenti, & teneatur dictus emptor ad omne- damnum, & interesse tam creditori quam debitori, in eo pro quo uniuf- cujusque eorum intererit, & nihilominus possint & debeant procedere dicti æstimatores ad aliam venditionem, seu in solutum dationem ex di- ctis bonis faciendam, secundum formam Statuti communis Veronæ of- ficii dictorum æstimatorum; & pro dictis damno, & interesse possit & debeat

debeat emptor compelli realiter & personaliter, ad solvendum. Salvo, quod si aliquis post dictam venditionem, vel in solum dationem, infra quadriennium tantum, apparuerit, qui asserat se jus habere in proprietate, vel quasi, de usufructu, sive habitatione, vel ejus servitute in ipsis terris, domibus & possessionibus venditis vel in solum datis, ejus ratio audiatur, & terminetur secundum justitiam. Si autem aliquis apparuerit, qui se dicat creditorem, ratio ejus audiatur infra quadriennium adversus creditores, quibus rei pretium datum est, vel quibus res data fuerit in solum, quantum est pro pretio vel estimatione; in quo pretio vel estimatione jus habeat, quale habet in ipsis rebus venditis, vel in solum datis: & si de prædictis questio oriatur ad cognitionem, & definitionem æstimatorum perveniat. Minori autem non currant prædicta tempora, nisi post majorem ætatem, nec absentibus, nisi post eorum reversionem. Et si qua venditio, vel insolutum datio facta fuerit per dictos æstimatores de aliquibus bonis sub nomine debitoris vel ejus hæredum, quæ non considerentur per ipsum debitorem, vel ejus hæredes tempore acceptæ tenuræ a creditore, quod ipsa venditio, vel in solum datio ipso jure non valeat, & nullum præjudicium faciat possidenti, nisi in casibus in infra scripto proximo Statuto sequenti comprehensis.

Quibus casibus res non possessa per debitorem poni possit ad æstimariam.

Cap. CXXIX.

ITEM, quod si quis creditor pro re sibi hypothecata contra possessorem rem egerit, & obtinuerit, & ex ipsa sententia possessionem seu tenutam ejus rei adeptus fuerit, vel si quis creditor ex pacto auctoritate propria tenutam seu possessionem rei, quam ejus debitor vel ejus hæredes possidebant ingressus fuerit, vel si possessio rei sibi obligatæ ad creditorem sine vicio pervenerit, & in dictis casibus in tenura dicta, vel possessione steterit per xv. dies; tunc elapsis xv. diebus creditor possit ponere, & poni facere ad æstimariam communis Veronæ rem prædictam, prius citato debitore vel ejus hærede, personaliter, vel ad domum in qua habitabat debitor tempore mortis, an contradicere velint res prædicta ad æstimariam ponatur, & procedatur per æstimatores communis Veronæ ad venditionem, vel in solum dationem faciendam, solemnitate Statutorum communis Veronæ servata, ac si creditor judicis auctoritate possessionem vel tenutam ingressus fuisset, non obstante eo, quod debitor tempore acceptæ tenuræ vel apprehensæ, vel perventionis prædictam non possideret.

Quod

Quod Emptor vel in solutum acceptor eandem habeat rationem contra conductorem, vel locatorem illius, ejus illa bona fuerint.

Cap. CXXX.

ITEM, quod facta venditione vel in solutum datione, modo & forma prædictis, emptor vel in solutum acceptor habeat, & habere debeat eandem rationem contra conductorem, vel locatorem illius, cujus bona fuerint vendita, vel in solutum data, pro communi Veronæ, in pœna, duplo, & interesse, facto, & aliis conditionibus, aliisque obligationibus, sicuti locator habebat, & ipse locator, & conductor contra emptorem, vel in solutum acceptorem eandem habeant rationem, licet non data fuerit.

Quod res præconizata ad æstimariam alienari non possit per illum cujus fuerit, nisi prius satisfecerit illi, qui eam tunc fecerit subhasta.

vi. Cap. CXXXI.

ITEM, quod postquam res fuerit præconizata ad vendendum pro communi Veronæ coram æstimatoribus communis Veronæ, ille cujus fuerit bona, vel res subhasta, non possit alicui venditionem vel alienationem facere, nisi prius satisfecerit illi, qui tunc fecerit subhasta, & aliis qui instrumenta coram æstimatoribus apportaverint vel alias rationes, & ea in actis coram æstimatoribus scribi fecerint, & si contrafactum fuerit, ipso jure non valeat.

Quod tenuta & auctoritas ingrediendi tenutam dari possit per æstimatores emptoribus, vel in solutum acceptoribus.

Cap. CXXXII.

ITEM, quod æstimatores communis Veronæ de re, quam pro communi Veronæ vendiderint, vel in solutum dederint, possint dare, & dari facere per se vel per alios, tenutam & possessionem emptoribus, & in solutum acceptoribus, & eorum nunciis; & insuper concedere ut sua auctoritate accipientes ingredi possint & intrare tenutam & corporalem possessionem vel quasi rei venditæ, vel in solutum datæ, & manifestare possint dicti æstimatores rem venditam vel in solutum datam sese pro emptore, vel in solutum acceptatore possidere vel quasi; & valeat hæc concessio vel manifestatio, perinde ac si esset facta per illum, cujus res vendita vel in solutum data fuerit. Et quod si res vendita vel in solutum data evicta fuerit ei, cui vendita vel in solutum data fuerit, vel hæredibus suis ille, cujus nomine res vendita vel in solu-

solutum data fuerit, de eviſione in duplum teneatur, ac ſi ipſe idem de duplo promiſiſſet.

Quod omnes alienationes factæ pro communi Veronæ per æſtimatores ſecundum formam Statutorum valeant, & obſerventur.
Cap. CXXXIII.

ITEM, quod omnes venditiones, in ſolutum dationes, vel aliæ quælibet alienationes factæ pro communi Veronæ per æſtimatores communis, vel quæ de cætero ſient, valeant & teneant, & robur obtineant perpetuæ firmitatis. Et quod D. Poteſtas teneatur obſervare, & obſervari facere omnes venditiones, ſeu in ſolutum dationes, ac alias quælibet alienationes factas per dictos æſtimatores, ſecundum formam Statutorum communis Veronæ. Et quod nulli in contrarium audientia præbeatur: eo ſalvo, quod a tempore emptionis, vel in ſolutum dationis factarum, vel de cætero faciendarum uſque ad quadriennium pro communi Veronæ per æſtimatores communis, ille cujus res fuerit ſubſtata, vendita, vel in ſolutum data, ſi fuerit deceptus ultra dimidiam juſti pretii poſſit agere infra dictum quadriennium, ſicut poſſet alias de jure communi, ad venditionem reſtituendam, vel ad juſtum pretium ſibi ſupplendum. Præterea creditor poſſit eodem modo agere adverſus emptorem, qui emit rem ſui debitoris, vel in ſolutum acceperit infra dimidiam juſti pretii, ſicut poteſt debitor dominus rei. Et quod creditor, & debitor poſſint prædicta adverſus quemlibet poſſidentem, etiam ſi per plures manus tranſiverit, uſque ad quadriennium.

De ſolutionibus ſcripturarum duorum Tabellionum æſtimatorum communis Veronæ. Cap. CXXXIV.

ITEM, quod non permittatur aliquem notarium pro ſcriptura præconizationis alicujus poderis factæ in civitate Veronæ, burgis, vel caſtello, habere ultra novem ſolidos inter notarium, & viatorem, ſi illud podere fuerit minoris quantitatis centum libr., de quibus ix. ſol. viator habere debeat tertiam partem, & notarius duas parres; & ſi fuerit majoris quantitatis centum libr. & inde ſuperius, permittatur eum accipere uſque ad xii. ſol. & non ultra, de quibus viator tertiam partem habere debeat, notarius vero ſuperfluum, ſi ille, qui electus fuerit ad venditiones pro communi Veronæ, pro ſuo labore illud arbitratuſ fuerit; ita quod arbitrium non excedat quantitatem xii. ſol. Idem obſervetur in instrumentis venditionum & confirmationum. Notarius debeat eſſe contentus juſto pretio pro opere & ſcriptura ſua in ipſius æſtimatoris arbitrio, ſi inde fuerit quæſtio, vel ejus cui æſtimator ipſe commiſerit, ita quod de charta, ſeu ſcriptura alicujus ſecuritatis, &
 de

de pecunia præstanda in manibus massarii, cujuscumque quantitatis fuerit, non debeat accipere ultra xii. sol. denar.; de charta vero promissionis, similiter, etiam si sæpius promissio facta fuerit ab una persona, dummodo facta sit eodem die de præsentia; de confessione autem vel termino non authenticaro, ultra sex denar., de charta alicujus libri quantum accipere debeat sit in arbitrio æstimatoris, & teneantur tabelliones ostendere, & cercare prædictas scripturas præcepto æstimatoris; de confirmatione, seu pro confirmatione aliqua quam non scripserit, nihil accipiat; de itineribus vero, quando vadunt extra civitatem pro præconizatione alicujus poderis, sit in arbitrio æstimatoris quantum accipere debeant, inspecta quantitate & qualitate itineris & poderis, atque laboris, & prædicti æstimatores teneantur æstimare secundum prædictum modum, bona fide. Et notarius massarius æstimatorum sit contentus in xii. denar. instrumentorum centum libr. & inde inferius; a centum libris superius, in duobus solidis. Et duo notarii eligantur idonei, qui exerceant officium coram æstimatoribus; & eodem officio finito coram eis non fideant, nisi elapso anno, qui in sequenti tempore eligentur & debeant esse contenti de suo labore arbitrio æstimatorum: Et æstimatores sint astricti bona fide arbitrari. Et quilibet notarius possit facere contractus confirmationis coram æstimatoribus, qui sit habitator civitatis Veronæ, vel ejus districtus. Et quod notarius debeat præstare & dare chartas emptionum, & venditionum factarum coram æstimatoribus communis Veronæ omnibus quibus pertinet habere, & non aliis. Et notarius habere debeat de charta emptionis, vel in solum donationis a l. libr. & inde inferius, x. sol.; & de charta a l. libr. & inde superius usque ad centum libr. xx. sol.; & de charta a centum libr. superius usque ad quinguecentum libr., xl. sol.; & de charta a quinguecentum libr. superius, v. libr. denar. Veron. Et qui contrafecerit in lx. fol. Veronen. puniatur.

HÆC SUNT STATUTA DE ORDINE PROCEDENDI IN CAUSSI CIVILIBUS.

De ordine procedendi in causis, secundum formam Statutorum infrascriptorum. Cap. CXXXV.

AD hoc ut omnes lites, causæ & quæstiones velocius terminentur, Statuimus, quod in qualibet quæstione, seu lite civili excedente summam xxxi. libr. denar. quam aliquis movere voluerit contra aliquem, de eo, quod non fuerit publicum instrumentum vel scriptura privata, manu illius contra quem litem movere voluerit, seu illius, aut illorum in cujus vel quorum loco successerit, subscripta manu trium testium,

stium, debeat offerri libellus sine actionibus, si petatur, & D. Potestas, & iudices sui, & alii iudices, & officiales communis Veronę, coram quo, seu quibus lites & quęstiones movebuntur, sacramenti vinculo oblatum libellum pręcise ipsum conventum recipere compellant in continenti, quem si ad pręceptum iudicis sibi personaliter factum, vel ejus domum ex commissione ipsius iudicis per viatorem, ad ejus scilicet domum per binam citationem, per intervallum trium dierum inter unam citationem & aliam, non receperit, habeatur pro recepto, & eidem infra triduum a die porrectionis libelli respondere teneatur, quem libellum sive receperit sive non, sive responderet sive non, lis habeatur pro contestata post dictum triduum, & procedatur in eausa, non obstantibus exceptionibus peremptoriis, dilatoriis, emergentibus, anomalis, & aliis generis cujuscumque, quę omnes sint salvę tempore disputationis, & definitivę sententię: possint tamen dictę exceptiones post litem contestatam, vel habitam pro contestata, tam cum contestatione litis facienda super ipsis exceptionibus, quam sine, etiam probari, sed solummodo in fine litis, tempore quo debeat proferri definitiva sententia, & terminari; salvo quod si aliquis esset beneficio inventarii munitus, eidem infra tempus a jure concessum, non possit libellus porrigi, sed possit porrigi, elapso termino ipsius inventarii conficiendi. Item si aliqua partium peteret aliquid fieri in principio ante litem contestatam, cujus ommissio haberet reddere processum retro nullum; verbigratia, quod peteret, ut filius faceret patrem consentire, vel ut veniret minor ad iudicium cum auctoritate tutoris, aut curatoris, vel similis; quod tunc & eo casu iudex sine expensis partium, sub pœna x. libr. non obstante aliquo Statuto in contrarium loquente, teneatur & debeat illud terminare, seu fieri facere omnibus juris remediis opportunis, infra octo dies cum peritum fuerit, ad hoc ut processus non vitietur postea occasione prædicta. Et iudex compellat conventum cuilibet interrogationi, quę de natura sua habet fieri ante litem contestatam, respondere; ac etiam utrum teneat & possideat rem petitam, vel quę peti intenditur, suo nomine vel alieno, & pro quo vel quibus teneat vel possideat, & etiam ante libelli oblationem. Et quilibet agens veluti hæres, vel conventus velit hæres, teneatur ante omnia respondere an sit hæres ex testamento vel intestato, an non; & si dixerit quod sit hæres ex testamento, quod teneatur & debeat testamentum producere, ad instantiam legatoriorum. Convento autem reali actione fiat rei petitię designatio; ita demum si juraverit rem petitam ignorare, & tunc fiat ei designatio, infra terminum per iudicem statuendum, & eo termino elapso, si per actorem non sieterit, quo minus designationem fecerit, tunc conventus pręcise compellatur respondere, si teneat vel non teneat, possideat vel non possideat rem, quę petitur, vel peti intenditur, & utrum suo nomine vel alieno, & pro quo vel quibus. Et si postea in definitiva sententia aliqua pars fuerit

gravata non solum definitive, sed etiam interlocutorie, & si ab ea sententia definitiva fuerit appellatum, quod iudex appellationis possit omne gravamen remove. Quod si reus, vel alia legitima persona pro eo, in causa principali vel appellatoria, in iudicio, præsente parte vel absente, confessus fuerit in totum vel in partem libellum, iudex teneatur facere condemnationem, sive parte præsente vel absente, incontinenti in totum, vel pro illa parte, pro qua fuerit libellus confessatus, & tam cum citatione; quam sine citatione, non obstante quod in dicta responsione contineantur illa verba vel similia *non animo confessandi litem vel vere vel fide*. Et si confessio non esset pura, præcisa & clara, sed conditionalis vel obscura, vel alio modo dubiosa, tunc & eo casu lis habeatur pro contestata, & procedatur in causa, & ad declarationem per definitivam sententiam, perinde ac si reus, sive alia legitima persona pro eo, negasset. Si vero reus vel conventus non haberet habitationem, tunc eridetur ante domum ejus solitæ habitationis, si habuerit in Verona vel districtu, & si non habuerit, super salis Palatii communis Veronæ, Preonno ipsius Palatii, & Capitulo mercati fori; & si non comparuerit ad recipiendum libellum, tunc possit porrigi in manibus Judicis. Et elapso triduo a die porrectionis, lis habeatur pro contestata, procedatur in causa, & terminetur, ac si dictum libellum recepisset.

De præcepto debitorum. Cap. CXXXVI.

SI autem fuerit publicum instrumentum vel scriptura privata trino teste notata ex quacunque causa iudex, vel officialis competens sine aliquo libello, seu petitione formanda in scriptis, & sine aliqua litis contestatione, in continenti de ipso debito solvendo & attendendo, præceptum faciat in debitorem ad xii. dies juridicos si fuerit debitum centum libr. & abinde infra; abinde vero supra usque ad quingentas libr. inclusive, ad xviii. dies juridicos, infra quos audiantur exceptiones si quas opponere voluerit ille, in quem præceptum factum extiterit, ac etiam replicationes & intentiones petentis: Quas exceptiones & replicationes, intentiones, prædicti sive partes invicem litigantes infra dictum terminum probent, & probare debeant. Quod si probare nequierint ex aliquo iusto impedimento, quod suo sacramento affirmaverint, unusquisque terminus dictorum terminorum in suo casu, ad alios quinque dies juridicos parti probare volenti prorogetur: nec ultra protrahi possit spatium dictorum terminorum: Et si infra dictas dilationes seu terminos aliquid contra dicta talia instrumenta, & scripturas privatas non fuerit probatum quod revelet, tunc & in eum casum præceptum vigore dictorum instrumentorum, sive scripturarum factarum, porsus omnibus juris remediis contra bona, & secundum formam
Sta.

Statutorum de cessione bonorum cap. lxi. h. lib. executioni mandetur. Si vero publicato processu per partem diceretur, vel non diceretur esse probatum, quod relevare haberet, tunc ad petitionem partis teneatur & debeat iudex consilio Sapientis committere quæstionem infra duos dies continuos a die publicationis processus connumerandos; qui consultor teneatur & debeat, infra x. dies continuos a tempore quo fuerit sibi denunciatum prædicta sibi fore commissa, per partem ad cujus instantiam fuerint prædicta commissa, connumerandos, deponere consilium suum, sub pœna viginti quinque libr. denar. & damni & interesse parti, in quibus pro condemnato habeatur. Quo consilio lecto & publicato super prædictis, possit quælibet partium a sententia lata super prædictis semel tantum appellare vel nullam dicere, infra quinque dies continuos. Quæ causa appellationis seu nullitatis finiatur & terminetur infra xx. dies continuos a tempore appellationis interpositæ exclusive, & non ultra; in quibus diebus etiam computentur placita locata. Et quod consilium depositum super dicta causa appellationis seu nullitatis possit, & debeat infra dictos xx. dies publicari & pronuntiari, omni die feriato & non feriato, dummodo non fuerit dies feriata in honorem Dei, placitis locatis & non locatis, pulsata campanella pro jure reddendo & curia separanda, & non pulsata; & hoc Statutum non habeat locum in debitis usurariis. Et si quis solum allegaverit debitum fore usurarium, & non probaverit infra xv. dies continuos coram iudice competente, ulterius de jure suo non audiat, & pro condemnato habeatur in debito petito, & ultra in x. libris actori. Ubi vero ageretur, vigore instrumentorum pro fictis & dictis & sententiis expensarum, tunc compellatur debitor realiter & personaliter ad solvendum, sive ad depositum faciendum; quo facto super exceptionibus, si quæ opponerentur, procedatur, & fiat eo modo & forma, quibus de instrumento publico, & scriptura privata supra dictum est in principio hujus capituli.

De causis xxxii. libr. & abinde infra. Cap. CXXXVII.

IN causis vero triginta duarum librarum, & abinde infra usque ad decem libr., sive in quantitate sive in specie consistent, sive fuerit publicum instrumentum aut scriptura privata sive non, procedatur, cognoscatur, & terminetur summarie, de plano, sine strepitu & figura judicii, absque libelli vel alicujus scripturæ porrectione seu solemnitate, & absque litis contestatione, quolibet die & tempore, feriato & non feriato, placitis locatis & non locatis, & liceat utrique partium semel tantum appellare a sententia in dictis causis lata, vel eam nullam dicere infra triduum a die sententiæ latæ; cujus appellationis instantia

X 2

duret,

duret , & durare debeat solummodo xxi. diebus juridicis , & non ultra , a die interpositæ appellationis connumerandis : qui terminus prorogari non possit , etiam de partium voluntate , neque per compromissum quod fieret inter partes , nec alio modo seu colore vero , vel falso. Ita quod elapsis dictis xxi. diebus juridicis , instantia ipsius causæ , & quæstionis amplius non duret , sed expirata sit & expirasse intelligatur ; non possit tamen dici nulla aliqua sententia lata in hujusmodi causis appellationum .

De causis decem librarum . & abinde infra . Cap. CXXXVIII.

IN causis autem a x. libr. & abinde infra , sive in quantitate , sive in specie consistent , eodem modo , quo supradictum est , procedatur , cognoscatur , & terminetur , sed absque commissione causæ ; & absque ullo salario , & sententiæ in ipsis causis latæ non possint dici nullæ , nec ab eis appellari quærelari , vel supplicari , nec ab eis in integrum restitutio postulari , sed executioni mandentur , aliquibus exceptionibus non obstantibus : idem intelligatur in sententiis expensarum x. libr. & abinde infra .

Quod Judex causæ fieri faciat omnem declarationem quæ sibi videbitur , de capitulis . Cap. CXXXIX.

ITEM , quod Judex coram quo quæstio ventilabitur , teneatur & debeat ex suo officio , vel ad postulationem partis ante litem contestatam & post , fieri facere omnem declarationem per quamcumque partem , prout sibi melius videbitur , de omnibus capitulis , quæ sibi videbuntur declarari debere , ad clariorem evidentiam veritatis & justiorum terminationem causæ , ad hoc etiam , ut dictæ partes melius possint deliberare quid habeant agere ; & hæc fiant non obstantibus verbis supradictis , vel similibus non animo contestandi litem vere vel fide .

De Libellis alternativis & conditionalibus . Cap. CXL.

ITEM , quod Libelli alternativi & conditionales ; dummodo aliter concludant , de jure procedant , nisi fuerint in effectu contrarii , nec possit contra eos opponi in principio litis , nec in fine , quod actor teneatur eligere .

De

De positionibus. Cap. CXLI.

ITEM, quod tam principales personæ, quam quælibet alia persona legitime comparens in iudicio possit ponere, & positiones facere, & positionibus respondere, & uterque puniatur eadem pœna, si negaverit, secundum formam Statuti positi sub rubrica *de pœna illius qui in iudicio negaverit aliquem esse filium, vel filiam, & cetera*, cap. xxxxi. h. lib. Et si quis in iudicio dixerit *non credo* habeatur pro negato, & puniatur pœna Statuti.

De productione instrumentorum lite contestata. Cap. CXLII.

ITEM, quod statim lite contestata vel habita pro contestata, actor, sive alia legitima persona pro eo, teneatur infra quinque dies, & peremptorie producere, & in productione singulariter nominare & deponere pœnes officium iudicis, coram quo quæstio ventilabitur, omnia instrumenta, quibus uti voluerit, & consentire quod eorum copia detur parti adversæ, & reus vel alia legitima persona pro eo, infra xv. dies, a die dictæ litis contestatæ vel habitæ pro contestata, teneatur similiter producere & nominare omnia instrumenta, quibus uti voluerit, & consentire quod eorum copia detur actori, sive alii personæ pro eo legitime comparenti; quibus terminis elapsis, non possint amplius producere, nec nominare, & si producerint, & nominaverint, non profit productio nec nominatio, nisi manifeste appareat consultori, vel consultoribus nullam fraudem seu deceptionem fieri ei, contra quem fit productio, seu nominatio.

De termino xl. dierum, lite contestata, in quo etiam in diebus veneris & sabbati procedi possit. Cap. CXLIII.

ITEM, quod lite contestata, vel habita pro contestata in illis causis, in quibus debet offerri libellus, secundum formam Statuti prædicti, quod incipit *ad hoc ut omnes lites* cap. cxxv. h. lib., statim intelligatur locatus esse terminus xl. dierum continuorum utriusque parti ad probandum, & probatum habuisse de iuribus suis: ita tamen quod in istis xl. diebus non computentur placita locata. Et actor sive alia legitima persona pro eo, teneatur infra octo proximos dies dicti termini produxisse omnes suos articulos, sive capitula; & reus, sive alia legitima persona pro eo, infra xvi. dies duraturos a tempore litis contestatæ vel habitæ pro contestata, super quibus capitulis, sive articulis probationes inducere seu facere vellent. Et quod actor teneatur esse contentus dicto termino octo dierum, nec possit, etiam ulterius in dicto termino reo assignato producere aliqua capitula sive articulos, & reus elapsis decimo sexto diebus non possit amplius producere capitula
sive

sive articulos, nisi ex capitulis rei aliquid apparet, ex quo auctori necessitas probationis incumbet, & de quo verisimiliter non poterat actor esse provisor; quo casu solo, & super eo solummodo possit actor capitula infra triduum producere, quod triduum incipiat a tempore, quo capitula rei eidem auctori exhibita fuerint. Et quod in diebus veneris & sabbathi, infra terminum prædictum, possint produci articuli, sive capitula, & super eis testes citari, & jurare, nisi fuerit dies feriata in honorem Dei introducta; & omnes alii actus tam contentiosi, quam voluntarii fieri possint, Statuto in contrarium loquente non obstante.

De publicatione processus, & copia. Cap. CXLIV.

ITEM, quod elapsis xl. diebus in illis casibus in quibus deber offerri libellus secundum formam Statuti, quod incipit *ad hoc ut omnes lites*, cap. cxxxv. h. lib. dictus iudex renatur in continenti publicare processum, quem si non publicaverit, nihilominus habeatur pro publicato; & teneantur tabelliones scribentes in lite, facta sibi prius solutione, facere copiam totius processus infra quinque dies partibus, cum fuerint requisiti, sub poena x. librarum pro quoque tabellone, & quaque vice.

De termino viginti dierum, publicato processu, ad reprobandum testes. Cap. CXLV.

ITEM, quod incontinenti publicato processu, vel habito pro publicato, quolibet partium infra alios xx. dies continuos, in quibus non computentur placita locata, debeat fecisse omnes suas probationes, quas facere voluerit, tam contra testes, quam dicta eorum; & quod elapso termino xx. dierum, neutra partium admittatur ad probationes faciendas per testes, & publicetur rotus processus; & quamvis publicatus non fuerit, pro publicato habeatur.

De committendis causis. Cap. CXLVI.

ITEM, quod elapsis xx. diebus, de quibus fit mentio in superscripto proximo Statuto, iudex coram quo questio ventilabitur, teneatur incontinenti committere questionem cum de hoc fuerit requisitus, secundum formam Statuti, sive Statutorum sub rubrica positorum *de habendo consilio in qualibet questione*, cap. cviz. h. lib.

De secundo Consiliario petito adungi primo. Cap. CXLVII.

ITEM, quod si aliqua partium voluerit primum consiliarium associari debere, illud debeat dicere infra xx. dies, a die commissionis factæ, & de-

& depoluisse salarium locii, alias non possit petere consultorem associari, nec etiam consultorem possit petere se associari elapsis dictis xxdiebus, quod Statutum non habeat locum in causa appellationis. Et quod ipse, qui venerit pro socio consultori, non possit renunciare, ipso dato pro confidente per utramque partem, vel unam partem tantum, altera parte legitime citata, nisi manifesta causa apparuerit.

*De confessionibus partium & depositionibus testium instantia finita;
& de interlocutoriis. Cap. CXLVIII.*

ITEM, quod finita instantia, confessiones partium & depositiones testium non expirent. Idem intelligatur, si pronuntiatur instantiam seu iudicium esse nullam vel nullum, sed perinde valeant ac si instantia duraret, vel non esset finita. Et quod omnia, & singula in superscriptis, & in infraSCRIPTIS Statutis comprehensa, quæ loquuntur in causis principalium instantiarum, habeant locum non solum in causis definitivis, sed etiam interlocutoriis, quæ principaliter oriuntur, & non pendent ab aliqua questione seu lite pendente; quæ tales interlocutorie in omnibus, & per omnia intelligantur principales & definitivæ, aliquibus Statutis in contrarium loquentibus non obstantibus.

*Quod etiam ad Banchum maleficiorum prædicta habeant locum.
Cap. CXLIX.*

ITEM, quod omnia superscripta Statuta servantur etiam, & habeant locum ad banchum iudicis maleficiorum super illis questionibus, quæ appellantur de communi, seu de quasi maleficiis, scil. de possessione turbata, seu spoliata, damnis datis, baratatione, & malo more.

De tempore locationis placitorum computando, vel non computando in causis instantiis. Cap. CL.

ITEM, quod ubicunque dictum est, quod tempus locationis placitorum non computetur in instantiis causarum sive in aliis terminis, quod illud intelligatur esse dictum solummodo in illis causis, quæ non possunt examinari, & in eis non potest procedi tempore locationis placitorum; si autem talis sit causa, in qua potest procedi tempore locationis placitorum, tunc & eo casu dicta tempora locationis placitorum in talibus terminis & instantiis debeant computari.

Quan-

Quantum durat nullitatis & appellationis instantia. Cap. CLI.

ITEM, quod causæ appellationum, & nullitatum a tempore primæ appellationis interpositæ sive viva voce sive in scriptis, infra lx. dies continuos, finiatur, in quibus diebus non computentur placita locata; & quod instantiæ causarum & nullitatum, ac etiam causarum principium non possint, etiam de partium voluntate, prorogari, nec in integrum restitutio contra lapsam instantiam peti. Et hoc Statutum solummodo habeat locum in causis, in quibus libellus porrigitur secundum formam Statuti, forte in cap. cxxxv. h. lib.

De allegationibus advocatorum dandis in scriptis consultori, & de causis exprimentis per consultorem in suo consilio & secundum (quæ jura) ipse consultor debeat judicare. Cap. CLII.

ITEM, quod quilibet advocatus post commissionem quæstionis factæ infra octo dies teneatur producere allegationes in scriptis, quas facere voluerit pro parte sua, coram iudice coram quo quæstio ventilabitur, in pœna x. librarum pro quolibet avvocato, & qualibet vice. Qui iudex ipsis allegationibus receptis, ipsas allegationes ea die vel sequenti, teneatur facere dari consultori, cui dicta quæstio commissa fuerit consulenda. Et quod consiliarii in consiliis suis teneantur dicere & exprimere causas, propter quas consulunt, & etiam expressare certam absolutionem vel condemnationem, pœna & banno xxv. libr. denar. pro quoque, & quaque vice. Et quod dictus consultor teneatur consulere secundum formam Statuti primi hujus libri, videlicet: primo secundum Statuta & consuetudines Civitatis Veronæ, & eis deficientibus, secundum jura Romana, & glossas ordinarias Accursii, per ipsum approbatas; & in quantum sibi adinvicem contradicerent, tunc consulatur secundum illam glossam, quam Dinus approbat: & consultor, qui consilium dederit contra prædicta, teneatur, & obligatus sit parti læsæ ad damnum, expensas & interesse, pro quibus conveniri possit coram D. Potestate Veronæ, ejusque Vicario breviter & summatim, sine strepitu & figura judicii. Et Statutus esse intelligatur partibus terminus xv. dierum continuorum a die querelæ, seu qualis petitionis porrectæ contra dictum iudicem consultorem probandi, producendi, opponendi, & excipiendi, omnia & singula, quæcunque dictæ partes voluerint; quo elapso processus dictæ causæ habeatur pro publicato; & dictus D. Potestas una cum ejus Vicario & aliis suis iudicibus, vel per majorem partem ipsorum, sine aliqua commissione facienda, teneantur & debeant infra alios xx. dies currentes immediate sequentes dictam quæstionem & causam decidere & terminare.

De causis Pauperum. Cap. CLIII.

TAMETSI, in judiciis non sit acceptio personarum habenda, pauperes tamen, sicut in aliis, ita in procedendo favorabiliores haberi debent, proinde providere volentes pauperibus personis ne diu per cavillationes in quæstionibus & litigiis teneantur, & expensis intolerabilibus confumentur, Statuimus, quod D. Potestas, ejusque Vicarius, & alii judices & officiales communis Veronæ, quotiescunque fuerit ab eis requisitum sacramenti vinculo teneantur jus summarium facere & reddere personis pauperibus secundum modum & formam inferius declaratam, videlicet; petitione dicti pauperis coram judice, vel officiali proposita per ipsum pauperem, vel ejus Procuratorem, dictus iudex vel officialis incontinenti faciat petitionem per aliquem ex suis notariis in scriptis reduci, si data non fuerit in scriptis, & ea sic scripta sive in scriptis data & lecta, reum conventum, sive illum a quo petitur vel ejus legitimum procuratorem dictæ petitioni seu scripturæ respondere compellat ea die vel sequenti, non obstantibus aliquibus exceptionibus dilatoriis, declinatoriis, & per emptoriis, & aliis generis cujuscunque; quæ exceptiones sint salvæ partibus, & proponi ac produci & probari possint & debeant tam per testes, quam per istrumenta, & alios legitimos probandi modos infra illam dilationem, & terminum tantummodo, qui postea assignabitur partibus ad probandum de jure suo. Et si reus conventus, infra dictum terminum dictæ petitioni non responderit, vel etiam si responderit, lite habita pro contestata, per dictum iudicem, vel officialem coram quo dicta quæstio ventilabitur, procedatur in causa, & incontinenti per eum loceatur terminus xv. dierum & peremptorie partibus ad probandum de jure suo, & producendum quicquid producere, & probare voluerit & intenderit; ita quod nullus alius terminus ad probandum & producendum testes, jura, vel istrumenta dictis partibus possit, nec debeat ulterius assignari. Et quod testes qui producti fuerint pro parte pauperis, recipiantur super ipsa petitione vel aliquo capitulo vel capitulis porrectis per eum, secundum quod ipsi pauperi melius placuerit: & idem intelligatur, & serveatur in testibus productis, & producendis per aliam partem. Et quod omnes testes qui producti fuerint per dictas partes recipi, & publicari debeant infra dictum terminum xv. dierum, quo termino elapso iudex, vel officialis coram quo prædicta quæstio ventilabitur, teneatur & debeat dictam quæstionem committere uni ex consultoribus de maticula consultorum civitatis Veronæ dato ad confidentes per partes, secundum formam Statutorum communis Veronæ. Et si una dictarum partium requisita non dederit, tunc dictus iudex, seu offit: committere teneatur dict. quæstionem uni ex consultoribus, seu

Y

confi.

confidentibus alterius partis quæ suos dederit confidentes; ita quod dicta commissio non possit aliquo modo revocari. Et consultor cui commissæ fuerit dicta quæstio teneatur & debeat consilium suum in scriptis dare dicto iudici, vel officiali, qui eam commiserit, vel successori si fuerit mutatus, infra sex dies, ex quo sibi commissæ fuerit; & iudex seu officialis qui commiserit dictum consilium, ea die vel sequenti pronunciare debeat, nulla exceptione obstante, nisi tempus emergeret feriatum introductum in honorem Dei, quo tempore dictus iudex pronunciare non possit; & quod dictus iudex, vel officialis secundum consilium sibi datum teneatur, & debeat in dicta quæstione procedere. Et prædicta tam consultor cui dicta quæstio commissæ fuerit, quam iudex, vel officialis qui ipsam quæstionem commiserit, observare & attendere teneatur, banno x. libr. denar. pro quoque & quaque vice. Et quod Notarius etiam, qui in dicta quæstione scripserit, teneatur & debeat in continenti sicut dicta quæstio commissæ fuerit notificare illius consultoribus, quibus commissæ fuerit; quod si non fecerit condemnatur pro quolibet & qualibet vice in x. libr. & in dictis quæstionibus procedi possit quolibet die feriato & non feriato, placitis locatis & non locatis, dummodo non sit tempus feriatum introductum in honorem Dei, quo tempore nullatenus procedatur. Et illæ personæ intelligantur esse pauperes in casu præmissis & quantum ad hoc Statutum, quæ fuerint æstimatæ in æstimo communis Veronæ xv. solidis, & abinde infra: si vero non fuerint æstimatæ in æstimo communis Veronæ, quod tunc iudex coram quo quæstio ventilabitur, suo bono arbitrio teneatur & debeat æstimare & declarare prædicta ex aspectu & qualitate conditionis & personæ, & secundum quod suæ æstimationi melius videbitur extimanda, cui æstimationi, & declarationi stetur, & stari debeat omni exceptione & revocatione cessante: & quod nihilominus quælibet persona quæ dixerit se pauperem, & voluerit seu petierit propter paupertatem jus summarium sibi reddi debere, teneatur primo & ante omnia jurare se esse pauperem personam, & non posse sustinere expensas per viam ordinariam litigando. Quæ omnia & singula suprascripta locum habeant & observentur non solum pauperibus personis petentibus vel agentibus, sed etiam in conventis; & non solum in causa principali, sed etiam in causa appellationis, nullitatis, & restitutionis.

HÆC SUNT STATUTA DE RUSTICIS REVOCANDIS AD VILLAS.

Quod omnes rustici teneantur cum loco originis, & cum loco habitationis attendere faciones, & onera. Cap. CLIV.

STATUIMUS, & ordinamus, quod quælibet persona Veronenſis diſtrictus, quæ receſſerit de aliqua villa vel domo campanæ ejusdem diſtrictus de qua eſſet originaria, & iverit ad ſtandum, & habitandum in aliqua alia villa, ſeu loco diſtrictus Veronæ, teneatur & debeat datias, faciones, & onera attendere cum illa villa de qua fuiſſet originaria pro illis bonis mobilibus & immobilibus quæ haberet vel aliquo tempore acquireret ſeu acquiſiſſet in eadem villa originis ſuæ; & teneatur & debeat etiam attendere eadem onera, datias, & faciones reales & personales cum illa villa ſeu loco in qua vel in quo iverit ad ſtandum vel habitandum, pro illis bonis quæ ibidem habebit, & acquireret.

ITEM, quod ſi dicta talis perſona receſſerit de villa vel loco in quo iviſſet ad ſtandum, & reverſa fuerit ad ſtandum & habitandum in villa ſeu loco de quo fuiſſet originaria, tunc, & eo caſu teneatur & debeat attendere onera, datias, & faciones reales & personales ſolum cum illa villa vel loco in quo reverſa fuerit ad ſtandum & habitandum & de quo fuerit originaria, pro ejus perſona & omnibus ſuis bonis mobilibus & immobilibus quæ haberet vel acquireret, & quæ habuerit & acquiſerit in quacunque villa ſeu loco, donec ibidem ſteterit & habitaverit.

ITEM quod ſi dicta talis perſona receſſerit de villa vel loco de quo non fuiſſet originaria, & iverit ad ſtandum & habitandum in alia villa vel loco de quo etiam non fuiſſet originaria, dicta talis perſona teneatur & debeat attendere, & facere onera & faciones reales cum illa villa, vel loco de quo fuerit originaria, pro illis bonis mobilibus & immobilibus quæ haberet ſive acquiſerit in ipſa villa vel loco originis; ac etiam teneatur, & debeat attendere datias onera & faciones reales & personales cum illa villa vel loco in quo ibit ad ſtandum, & habitandum, vel in quo ſtabit & habitabit, pro omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quæ habebit vel acquiſerit in quolibet alio loco Veronenſis diſtrictus: præter quam pro illis bonis quæ haberet in dicto loco originis ſuæ, pro quibus cum dicto loco originis ſemper attendere teneatur, ut ſupra dictum eſt.

ITEM, quod quælibet perſona Veronenſis diſtrictus quæ receſſerit de aliqua villa ſeu domo campanæ ejusdem diſtrictus, de qua fuerit originaria, & venerit ad ſtandum, & habitandum in civitate & burgis Veronæ, teneatur & debeat facere & attendere datias onera, & faciones

reales & personales cum illa villa vel loco de quo recesserit, & de quo etiam fuisset originaria, pro illis bonis mobilibus & immobilibus, quæ habebit, vel acquireret in dicto loco originis, & pro omnibus illis bonis mobilibus vel immobilibus quæ acquireret in civitate Veronæ, & in quolibet alio loco districtus Veronæ; ac etiam teneatur & debeat cum communi Veronæ attendere donec ipsa stabit & habitabit in dicta civitate Veronæ, & burgis.

ITEM, quod quilibet persona Veronenſis districtus, quæ recesserit de aliqua villa seu domo campanæ ejusdem districtus de qua non esset originaria, & veniret ad standum in civitate, & burgis Veronæ, teneatur facere & attendere datias, onera, & factiones reales cum illa villa vel loco de quo fuisset originaria, pro illis bonis mobilibus vel immobilibus, quæ ipsa habebit vel acquireret in dicto loco originis; & etiam teneatur attendere datias, onera, & factiones reales & personales cum communi Veronæ, pro omnibus bonis mobilibus vel immobilibus, quæ ipsa habebit vel acquireret in Verona, & burgis, & etiam cum illa villa vel loco de quo recesserit, & veniret ad standum Veronæ, licet ibidem nata non fuisset, pro omnibus illis bonis mobilibus & immobilibus, quæ ipsa habebit vel acquireret in Verona, & burgis, & in quolibet alio loco Veronenſis districtus; præterquam pro illis bonis quæ haberet vel acquireret in villa vel loco originis suæ, cum quo semper sit obligata attendere, secundum quod supra dictum est.

De illis, qui pro famulis se defendunt. Cap. CLV.

ITEM, quod omnes qui se pro famulis defendunt ab oneribus & factionibus villarum, teneantur & debeant pro suo proprio cum ipsis villis omnia onera, & factiones subire & facere, aliquo Statuto in contrarium non obstante.

Quod aliqua immunitas quemquam rusticum juvare non possit ab oneribus & factionibus sustinendis, & de cassatione privilegiorum, & irritatione divisionum villarum. Cap. CLVI.

ITEM omnes rustici, qui haberent immunitatem aliquam ab oneribus & factionibus villarum aliqua de causa, seu cessassent facere onera & factiones cum communi alicujus villæ prætextu alicujus immunitatis sibi datæ & concessæ per commune ipsius villæ, vel per aliquam aliam personam, præterquam per communitatem Veronæ cum auctoritate Domini Potestatis, sive steterint in ipsa villa sive non, seu alibi, a tempore dictæ immunitatis citra, non obstante dicta immunitate sive aliqua transactione vel pacto, teneatur & debeant solvere & facere onera & factiones cum ipsa villa, ipsi & eorum filii, & nepotes sive

fuerint nati in civitate Veronę, five alibi. Infuper crassamus, irritamus, & nullius valoris ac momenti ex certa scientia esse volumus, & pronunciamus omnes & singulas immunitates & concessiones ac privilegia data seu datas & concessas quocumque modo, seu quacumque forma alicui vel aliquibus de aliqua villa per ipsam villam vel per aliam quamcunque personam, præterquam per communitatem Veronę cum auctoritate. D. Potestatis, excepta immunitate concessa per Statutum communis Veronę juris consultis oriundis in districtu Veronę scriptis in matricula advocatorum civitatis Veronę, cap. cxxi. lib. pr. cui Statuto per hoc seu per aliqua quę superius in dictis Statutis contineantur, non derogetur in aliquo: Prohibentes omnino quod nullę immunitates alicui de villa de cetero concedantur ab aliquo, præterquam per commune Veronę cum D. Potestate ut supra dictum est; & si concederentur, ipso jure non valeant: & concedentes, & recipientes pro quolibet & qualibet vice in vigintiquinque libr. puniantur. Infuper auctoritate præsentis Statuti ex certa scientia cassamus, & revocamus, cassas, irritas, atque irritas pronunciamus & denunciamus omnia & singula privilegia, omnesque concessionnes, gratias, atque immunitates quocumque modo & quacumque forma hinc retro data & concessa, datas & concessas, & de cetero concedendas aliquibus ferris, villis, seu contractis districtus Veronę, seu suburbiorum civitatis de non solvendis, subeundis, vel sustinendis oneribus, datis & factionibus cum communi Veronę, seu cum seipsis villis, terris, vel contractis, seu cum illis villis terris, & contractis, cum quibus alias ad sustinendum onera superscripta copulatz & conjunctę fuissent pariter & æqualiter cum aliis. Infuper Statuimus, quod si qua divisio five patricio alicujus villę facta sit, ut si de villa five communi, duz vel duo factę vel factę sint, ipsa divisio ulterius non valeat nec teneat, & ipso jure sit cassa, & ad priorem statum & usum revertantur, non obstantibus aliquibus pactis, privilegiis, concessionibus, vel quibuscunque aliis, quę prædictis in aliquo obviarent, quę omnia cassamus & irritamus, nisi aliter procederet vel fieret de Illustrib. nostri Domini voluntate.

Quod rustici, non obstantibus pactis, cum loco suę habitationis attendere teneantur. Cap. CLVII.

ITEM, quod omnes rustici teneantur & debeant onera rusticana subire cum villis secundum formam superscripti proximi Statuti, non obstantibus pactis, transactionibus mutuis, vel aliis conventionibus, & obligationibus: salvo quod si aliquis rusticus dedisset, seu mutuasset aliquam pecuniam, seu aliam quamcunque rem communi villę occasione prædicta, tunc commune ipsius villę illam sibi restituere teneatur; ad quam restituendam Dominus Potestas, seu officiales communis Veronę

vina-

vineulo sacramenti teneantur commune villæ infra tres menses a tempore requisitionis præcise compellere, scil. primo mense tertiam partem, secundo aliam tertiam, & ultimo aliam.

De Filiis, & Nepotibus rusticorum etiam natis in Verona, compellendis ad factiones & onera villa. Cap. CLVIII.

ITEM, quod filii, & nepotes rusticorum ubicunque nati sint, seu steterint, sive in Civitate Veronæ, aut alibi fecerint onera & factiones, sive non, si ipsi, vel eorum patres aut avi a dicto tempore citra fecissent, aut facerent onera & factiones in aliqua villa districtus Veronæ; teneantur & compellantur ad faciendum, & subeundum ibidem onera & factiones tanquam rustici ipsius villæ, sicut eorum patres vel avi faciebant aut faciunt, prout tenentur vigore antedictorum Statutorum.

De Clericis rusticis uxoratis. Cap. CLIX.

ITEM, quod Clerici uxorati, vel aliter facti laici qui sint de villis, teneantur & debeant cum suis villis secundum formam antedictorum Statutorum subire & facere factiones & onera, nulla præscriptione temporis, vel exceptione, aut privilegio obstante.

Quod etiam Clerici pro suo proprio æstimentur. Cap. CLX.

ITEM, quod Clerici civitatis & districtus Veronæ habentes bona patrimonialia, vel aliter extra suas præbendas & Ecclesias temporaliter acquisita in ipsa civitate vel districtu debeant æstimari, & pro ipsis bonis suis propriis subire & facere onera & factiones communis Veronæ.

Quod prætextu conversionis, vel religionis habitus, nemo possit a factionibus & oneribus se excusare. Cap. CLXI.

ITEM, quod nullus qui teneatur facere onera & factiones cum communi alicujus villæ, seu communi Veronæ possit se ab ipsis oneribus & factionibus excusare sub prætextu alicujus conversionis vel habitus religionis nisi intraverit Monasterium, vel Religionem, & ibi publice, & continue habitu ejusdem religionis suscepto, habitaverit. Imo ipsa onera & factiones plene & integre facere teneatur. Et si contraheret in prædictis, pars dimidia bonorum suorum deveniat in commune Veronæ, & alia dimidia in commune villæ; & sit præcisum: idemque de civibus intelligatur.

De Rusticis confugientibus ad fortificia. Cap. CLXII.

ITEM, si aliquæ personæ propter guerram, vel metum hostilis incur-
sus ex villis suis confugerint in aliquod fortilicium Veronæ districtus
cum personis & rebus suis, vel sine rebus, teneantur & debeant pro
personis tantum, & non pro rebus facere custodias, & alia onera perso-
nalia subire cum illo loco fortilicii & hominibus ejusdem, de quanto ibi-
dem stabunt & habitabunt occasione prædicta; realia vero subire & in-
tendere debeant cum illa villa, vel loco sive locis cum quibus faciebant
antequam ita confugerent, ut supra. Et si aliquæ personæ de districtu
confugerint ex dicta causa ad fortificia jurisdictioni Veronæ non subje-
cta, nihilominus facere & attendere teneantur quælibet onera & factiones
reales & personales illius villæ, vel loci sive locorum cum quibus facie-
bant antequam ita confugerent, ut supra.

*De his, qui ad aliam villam, stantibus oneribus & factionibus guerræ,
suas transferunt habitationes. Cap. CLXIII.*

ITEM, quod inceptis, & durantibus aliquibus oneribus unius guerræ,
videlicet armatorum, vastatorum, equorum, vel plaustrorum, nava-
rolorum etiam, & similium, quicumque de sua villa & loco recesserint,
& ad aliam villam sive locum districtus Veronæ iverint ad habitandum,
nihilominus teneantur & debeant dicta onera per totam illam guerram
continue attendere, & solvere cum villa sua sive loco, in qua vel quo
reperiti fuerint pridem habitare tempore primæ impositionis onerum dictæ
guerræ, & non cum villa vel loco, in quo post ipsam impositionem
ivissent ad habitandum.

*Infra quantum tempus finire debeant dictæ causæ rusticorum, & quod
sententiæ illæ sine remedio firmæ sint. Cap. CLXIV.*

ET, si de prædictis, vel aliquod prædictorum quæ in superscriptis
Statutis continentur quæstio oriretur, D. Potestas, judices, & alii
officiales communis Veronæ teneantur & debeant ipsis quæstiones au-
dire, cognoscere, & terminare infra tres menses continuos summarie,
factis positionibus, capitulis & probationibus, sine libelli porrectione,
litis contestatione & sine aliqua juris solemnitate. Et quod dictæ quæ-
stiones omnino infra dictum tempus terminentur, nec ultra durare pos-
sint nec debeant, nisi instrumentorum vel testium continuorum in dic-
ta causâ accusatio de falso facta fuerit. Quo casu judex coram quo
dicta quæstio agitabatur, supersidere debeat super dicta quæstione, ipsa
remanente in eodem statu in quo erat, & erit tempore quo dicta ac-
cusa-

cusatio de falso facta fuerit, donec dicta accusatio falsitatis fuerit terminata: & quod ipsum tempus trium mensium, etiam de voluntate partium, non possit prorogari, nec processus aliter agitari: & quod sententiæ super prædictis latæ non possint dici nullæ, nec ab eis appellari, nec beneficium restitutionis postulari, nec aliquo alio modo retrahi.

De æstimis faciendis in villis, & qua forma fieri debeant, & de datis imponendis. Cap. CLXP.

QUANDO æstimum novum in aliqua villa, vel loco districtus Veronæ fieri debuerit, statuimus, quod massarius illius villæ, vel loci cum licentia sui vicarii teneatur & debeat congregari facere suam viciniam, & omnes citari ad domum suam; in qua vicinia dum partes interfint vicinorum masculorum in æstimo villæ scriptorum xviii. annorum, vel inde superius usque ad lxx. annos ad minus, & inter vicinos dictæ terræ faciant eligi ad breviam seu sabam, sex bonos & legales homines dictæ terræ, scil. duos de minoribus, & duos de mediocribus, & duos de majoribus, qui sex cum electi fuerint modo prædicto, incontinenti si præsentibus fuerint, vel die sequenti, coram vicario, vel suo delegato jurare debeant ad sancta Dei Evangelia bona fide, sine fraude facere æstimum novum suæ terræ, & ipsum complere infra x. dies postquam electi fuerint, vel amplius tempus, si vicinæ vel majori parti placuerit; & æstimare omnes personas debentes facere & solvere datias, onera, & factiones cum dicto communi & hominibus, & omnia sua bona mobilia & immobilia; possessiones & jura, exceptis domibus muratis & cupatis, quas inhabitant & tenent ad usum suum, & familiæ suæ. Et non debeant se æstimare, sed postea æstimentur modo prædicto per tres æstimatores tantum, eodem modo electos, infra quinque dies ex quo electi fuerint. Possit tamen unaquæque vicinia, secundum quod magis esset populosa, eligere æstimatores plures numero, ut puta tres de minoribus, tres de mediocribus, & tres de majoribus, dummodo in dictis tribus gradibus servetur æqualitas, & facere suum æstimum per tres mudas æstimatorum, abiiciendo postea majorem & minorem quantitatem æstimi, & retinendo mediocrem; sive etiam per quinque mudas æstimatorum, abiiciendo similiter majorem & minorem, & intertjando postea tres mediocres: in quibus quidem casibus idem modus servetur in æstimando postea æstimatores prædictos, per minorem tamen numerum eo, in quo fuerint priores æstimatores. Quod quidem æstimum taliter factum duret per unum annum proxime venturum: dantes licentiam dictis æstimatoribus eligendis, quod ponere possint ad sacramentum omnes personas quas voluerint dictæ terræ, & cujuslibet alterius districtus Veronæ pro inveniendi bona, possessiones & jura personarum sol-

solvere debentium cum dicta terra. Cognoscentes, quod si qua persona cessaverit dicere & manifestare dictis æstimatoribus omnia sua bona, ut superius dictum est, omnium, quæ cessaverit manifestare eis, quarta pars devenire debeat in commune villæ, banno xxv. libr. pro qualibet persona contrasfaciente; & quod omnes datæ, quæ de cætero fuerint imponendæ in ipsa villa ponantur & poni debeant pro libra sui æstimi: ceteræ autem factiones & onera operariorum, armatorum, plaustrorum, & aliorum quæ in faciendo consistant, ponantur & poni debeant secundum voluntatem majoris partis ipsius vicinæ.

De rusticis villarum & civibus Veronæ compellendis subire onera cum suis villis & contratis. Cap. CLXVI.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, & omnes iudices, & officiales communis Veronæ possint, & debeant omnes, & singulas personas villarum, & locorum districtus Veronæ compellere realiter & personaliter solvere & attendere datias, & onera, & factiones in villis in quibus fuerint æstimatæ secundum libram sui æstimi, secuta forma antedictorum Statutorum. Idem intelligatur de civibus civitatis, & burgorum Veronæ, ut compellantur solvere datias, & alia onera sustinere cum communi Veronæ, & cum contratis ubi fuerint æstimati, seu scribi se fecerint. Et si aliquis comparuerit & dixerit se nimium in sua æstimatione gravatum, quod primo solvere compellatur, & postea ejus ratio audiat. Sed si quis dixerit se de jure nihil solvere debere, statim audiat ejus ratio prius quam solvere compellatur: & idem intelligatur de qualibet collecta, sive datia posita in aliqua contrata civitatis, & burgorum Veronæ.

Quod omnes datia in villis & contratis imponendæ, de voluntate vicinæ, & licentia D. Potestatis vel sui delegati imponantur, Cap. CLXVII.

ITEM Statuimus, quod omnes datia imponendæ in prædictis villis & contratis, vel per officium sortium, aut dugalium, imponantur de voluntate vicinæ vel majoris partis, seu consortium vel majoris partis, & de licentia D. Potestatis, vel ejus delegati aut vicarii villæ: quod si aliter fieret imponentes pro quolibet puniatur in x. libr. & nullus ipsas datias & factiones solvere compellatur; & quod in scribenda qualibet licentia ponendi datias exprimantur, & declarentur omnes causas, & quantitates pro quibus ipsa datia poni debeat, ac etiam nomina exactorum ejusdem, & dies quando dicta datia data fuerit eis ad exigendum; & eodem modo scribatur rubrica rotuli, sive quaterni ipsius datiarum exigendæ. Et quod de datii imponendis per officium sortium aut dugalium, de voluntate consortium vel majoris partis, & de licentia D. Potestatis

Z

vel

vel ejus delegati fieri debeant duo libri, quorum unus stet & stare debeat penes officium Provisorum communis, alius vero penes ipsum judicem, ad hoc ut rationes de datis impositis videri possint.

De scribendis ordinatis datis & factionibus in villis, & contratis.
Cap. CLXVIII.

ITEM Statuimus, quod massarii villarum, & rasonerii contratarum, ac alii officiales villarum, & contratarum teneantur omnes datias, onera, & factiones ordinare scribi facere in libris rationum officii eorum, ut de prædictis possint plene & integre reddere rationem; & qui contrafecerit, puniatur in xxv. libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis.

Ut datia imposita præcise pro una causa, in alia causa non expendatur.
Cap. CLXIX.

ITEM Statuimus, quod si aliqua datia imposita fuerit in aliqua villa seu contrata civitatis, & burgorum Veronæ occasione alicujus causæ determinatæ, illa datia expendi non possit, seu poni in aliam causam; & qui contrafecerit puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol. Sed nec possit ab aliquo pro aliquo suo credito retineri, sub pœnis contentis in Statuto posito in primo lib. sub rubrica *de pecuniis, & bonis communis Veronæ non retinendis prætextu crediti, vel alia ratione*, cap. cix.

De ratione reddenda exactoris datiarum, & onerum. Cap. CLXX.

ITEM Statuimus, quod massarii, burserii, & exactores datiarum, onerum, & factionum in villis teneantur eorum officio infra xv. dies in publica vicinia suæ villæ reddere rationem eorum introituum, & expensarum; & si quid dare communi restaverint, illud solvisse debeant infra xv. dies: & qui contrafecerit puniatur in lx. sol. & nihilominus prædicta attendere & facere teneatur. Idem observetur in juratis contratarum, & exactoribus, & burseriis civitatis, & burgorum Veronæ, & aliis officialibus contratarum Veronæ, ad quos de rebus, vel denariis communis, vel suarum contratarum pervenerit; non derogando propterea Statuto posito in primo libro sub rubrica, *de pecuniis & bonis communis Veronæ non retinendis prætextu crediti, vel alia ratione* cap. cix. Et quod omnes burserii, & exactores datiarum teneantur & debeant datias tempore sui officii impositas infra mensem exigisse, ex quod datæ fuerint ad exigendum. Et quod massarii & syndiei, burserii & exactores datiarum de villis teneantur consignare, & dare infra octo dies fini-

finito eorum officio, omnes scripturas & rationes factas occasione suorum officiorum massario sequenti, ad hoc, ut quoties opus fuerit, possit haberi copia de prædictis, pœna & banno lx. sol. Idem observetur in juratis, rasoneriis, massariis, & exactoribus civitatis, & burgorum Veronæ.

De non impediendis civibus consortibus villarum, nec eorum aut uxorum suarum bonis, pro factionibus villarum non attenditis.

Cap. CLXXI.

ITEM Statuimus, quod cives Veronæ consortes villarum attendentes factiones & onera cum civitate Veronæ, bona quæque & res ipsorum civium, nec non uxorum suarum, etiam quæ essent in dictis villis, non impediuntur nec molestantur pro datis, oneribus & factionibus illarum villarum, de quibus fuerint consortes, si dictæ villæ non attenderent, seu attendere non possent communi Veronæ, nisi essent illius villæ fideiussores: & quod ipsi cives, seu consortes non compellantur ad securitatem faciendam pro communibus ipsarum villarum, seu massariis eorum. Et D. Potestas, iudices, & omnes alii officiales communis Veronæ vinculo sacramenti teneantur & debeant hoc Statutum præcise & inviolabiliter facere observari.

De oneribus per omnes cives indifferenter sustinendis.

Cap. CLXXII.

ÆQUALITATE onerum nihil melius in tuenda civium tranquillitate, ac pace perpetua. Propterea Statuimus, quod omnes & singuli cives Veronæ, & qui pro civibus se defendunt, vel volunt tanquam cives se defendere, vel tanquam cives volunt se admitti ad aliquos honores, vel officia, vel aliter uti & gaudere cittedinantæ beneficio, teneantur, & compellantur solvere, & subire omnia onera, omnesque datias, & factiones cum communi Veronæ, & cum illis contractis in quibus habitant, seu habitaverint, sicut alii de dicto communi & de dicta contrata faciunt & subeunt, seu subire tenentur. Cassamus insuper & castra, irrita esse pronunciamus omnia & singula Statuta & privilegia, concessionem & immunitates hactenus facta & factas aliquibus personis immunitatem aliquam concedentia & concedentes, præterquam immunitates specialiter concessas Medicis, & Magistris, & dominis Legistis, & alii secundum quod in Statuto primi libri posito sub rubrica *de immunitate concessa Medicis continentur*, cap. cxviii. quibus immunitatibus prædictis concessis non derogetur in aliquo: & de cætero nullæ personæ concedatur immunitas, neque per Statuta, neque per reformationes, neque per privilegia, nec aliquo quocunque modo: & si fuerit

impetrata vel concessa, ipso jure non valeat, & præsumatur per fraudem, sive aliter malo modo obtema, vel potius extorta. Et non possit illa talis persona uti nec gaudere aliquo beneficio civitatis Veronenfis, nisi aliter de voluntate Illustriss. nostri Domini procederetur.

De Civibus habitantibus in villis, quod in contratis civitatis, & in rotulis æstimatorum sint scripti. Cap. CLXXIII.

ITEM, quod omnes cives, & qui pro civibus se defendunt ab oneribus rusticanis, & qui habitant in villis, teneantur & debeant se facere scribi & esse scripti in æstimo communis Veronæ, & in contratis civitatis Veronæ & in æstimo ipsarum contratarum, seu rotulis datiarum, in quibus scripti sunt alii homines ipsius contratæ ubi consueverant habitare, vel in qua contrata sibi placuerit; & habere ibi aliquam personam sufficientem, quæ de datii & factionibus pro se respondeat & attendat, secundum quod de cætero sibi imponetur. Et qui prædicta non observaverit, puniatur in x. libris, & teneatur solvere omnes datias, & factiones in civitate Veronæ, & etiam in villa in qua repertus fuerit habitare, donec prædicta talis observaverit, secundum quod erit æstimatus.

De Civibus pignerandis in contratis suis, alioquin in villis. Cap. CLXXIV.

ITEM Statuimus, quod omnes cives debeant pignerari in suis contratis in civitate seu burgis Veronæ, si ibi habent domos proprias vel conductas, & facultates; & si non haberent, tunc possint pignerari in villis in quibus reperti fuerint habitare, & tunc marsarii villarum teneantur ea pignora manuprehendere & conducere, sicut de aliis.

Qui, & in quibus locis habitantes in civitate Veronæ solvere teneantur factiones, & onera. Cap. CLXXV.

ITEM Statuimus, quod quolibet persona teneatur & debeat onera, & factiones subire cum illis contratis civitatis Veronæ in quibus habitant, sive sint Patresfamilias, sive filisfamilias scorsum habitantes a patribus, sive sint cives, sive rustici, sive forenses exceptis stipendiariis Illustrissimi Domini nostri non habentibus bona, præter equos & arma, & aliis personis quibus per Statuta communis Veronæ, sive per privilegia Illustrissimi nostri Domini concessa esset immunitas. Ita tamen quod per hoc Statutum dicti rustici non intelligantur ab oneribus rusticanis absoluti subeundis in villis, in quibus, & cum quibus facere & subire tenentur.

Transferentes habitationem de contrata ad contratam teneantur utriusque juratis, seu syndicis denunciare. Cap. CLXXVI.

ITEM Statuimus, quod quicumque iverit de contrata ad contratam ad standum denunciare pridem teneantur jurato, sive syndico contratæ de qua exire voluerit, quod vult inde recedere, & ire ad standum in tali contrata; & quod infra octo dies similiter denunciaret jurato, & syndico contratæ ad quam iverit ad habitandum, quod venit ad ibi habitandum; & si hoc non fecerit solvat pro banno communi Veronæ xl. sol., & insuper teneatur cum utraque contrata subire factiones & onera; & jurati contratarum teneantur, & habere debeant libros in quibus nomina prædictorum scribi faciant, sub dicto banno.

De custodiis, puteis, fontibus & aliis laboreris contratarum in ipsis habitantes solvant, exceptis stipendiariis. Cap. CLXXVII.

ITEM Statuimus, quod quælibet persona exceptis stipendiariis Illustrissimi nostri Domini non habentibus bona, præter æquos & arma, teneantur & debeant solvere de datia custodum, & puteorum, & fontium in contratis in quibus habitant, & etiam de aliis laboreris in ipsis contratis faciendis, aliquo Statuto in contrarium loquente non obstante.

Quod pro aliquibus qui recessissent, homines contratarum non graventur. Cap. CLXXVIII.

ITEM Statuimus, quod omnes qui de civitate recesserint, & mandata communis Veronæ non attenderint, vel convicti fuerint ire ad standum ad villas a quibus venerant ad habitandum in civitate. contratæ, in quibus habitabant, pro ipsis nullatenus de aliquibus gravaminibus pro communi Veronæ debeant impediri, seu molestari.

De famulis civium, & de ipsorum immunitate. Cap. CLXXIX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona audeat fraudulenter contrahere cum aliquo rustico alicujus villæ sub specie famuli, vel aliter; & quod D. Potestas, & judex maleficiorum ad postulationem cujuslibet petentis, teneantur omnibus modis inquirere quibus poterunt, contra illos qui dicerentur dictam fraudem commisisse: & si quos invenerint commisisse, condemnent communi Veronæ in xxv. libr. & minus, arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, seu majoris partis. Et quod nullus rusticus possit esse, vel effici famulus alicujus in illa villa in qua possessiones haberet,

beret, siue in qua sit solitus subire onera & factiones; & si contraheret, nihilominus compellatur solvere & subire onera & factiones cum ipsa villa, & privilegia famulis concessa eis prodesse non debeant; & tam qui talem famulum conduxit, quam ipse famulus condemnari debeat communi Veronæ in x. libr. pro unoquoque: & quod famuli bona fide & non contra Statuta conducti ab omnibus oneribus personalibus excusentur; realia vero pro bonis & possessionibus, quas haberent solvere teneantur. Et quod omnes conducentes famulos infra mensem ex quo eos conduxerint, teneantur eos facere scribi coram D. Potestate, vel ejus delegato, & specialiter jurare quod dictos famulos sub specie alicujus fraudis non conduxerunt, sed quia pro eorum factis ipsis indigent; & aliter famuli ipsi careant immunitate. Et hoc Statutum locum habeat in famulis Dominorum qui faciunt onera, & factiones cum communi Veronæ, & non in aliis. Et prædicta etiam habeant locum in famulis habitantibus cum civibus civitatis Veronæ in ipsa civitate bona fide, scilicet, quod a personalibus oneribus excusentur: realia vero, seu patrimonialia pro bonis, & possessionibus quas haberent, facere & subire teneantur, siue sint conducticii; siue non, in ea videlicet contrata, ubi illa persona moratur cum qua habitant, si nullam habeant familiam; si vero habeant familiam, tunc in ea contrata, ubi stat & habitat familia sua, vel major pars familiæ.

De immunitate rusticorum forensium laboratorum terra.

Cap. CLXXX.

ITEM Statuimus, quod quælibet persona forensis de alieno districtu venire possit ad standum, & habitandum in villis districtus Veronæ causa laborandi, & colendi terras, & possessiones districtus Veronæ, & laborando eas habere debeat immunitatem, & excusationem ab oneribus, seu muneribus rusticanis usque ad quinque annos computatos ab eo tempore quo primum venerit ad nostrum districtum, si se infra duos menses coram D. Potestate præsentaverit, & ejus præsentationis & immunitatis litteras acceperit a Cancellario communis juxta solitum, exceptis datis custodum, puteorum, fontium, refectiois viarum, & pontium, & onere salis: & excepto quod si haberet ibi aliquas terras, seu possessiones jure proprietatis vel quasi sibi pertinentes, quod pro illis solvere teneantur secundum quod alii sui vicini faciunt; & excepto quod ad exercitus ire teneatur pro vastatore, vel armato. Quibus quidem annis quinque transactis, prædictus qui sic venerit de alieno districtu, teneatur & compellatur solvere, & facere omnes datias, & factiones, & omnia onera sustinere cum illa villa, in qua repertus fuerit habitare, non obstante quod per dictum tempus quinque annorum particulariter habitaverit in pluribus villis districtus Veronæ.

Df

De immunitate Forensium ad civitatem venientium, & de Stipendiariis.
Cap. CLXXXI.

ITEM Statuimus, quod quilibet forensis bonæ opinionis & famæ, amicus & fidelis nostri Illustrissimi Domini & communis Veronæ, se cure possit venire ad standum & habitandum in civitate Veronæ, seu burgis, & habere debeat excusationem, seu immunitatem ab oneribus, datis, seu factionibus civitatis Veronæ usque ad quinque annos, a die quo primum venerit connumerandos, si se infra mensem coram D. Potestate præsentaverit, & ejus præsentationis ac immunitatis litteras acceperit a Cancellario communis juxta solitum. Excepto eo, quod solvere teneatur pro terris, & possessionibus eidem pertinentibus jure Domini vel quasi, directi vel utilis, sicut alii cives faciunt; & quod teneatur solvere de datis, quæ in contrata ubi habitaverit imponuntur, pro custodibus, puteis, & fontibus. Quo quidem tempore transacto, teneatur & compellatur subire facere & solvere omnia onera civilia in contrata, in qua receptus fuerit habitare, sicut sui vicini faciunt; exceptis stipendiariis Illustrissimi nostri Domini, qui habeant, & habere debeant immunitatem ab oneribus, & factionibus civitatis, præterquam pro bonis, quæ in ipsa civitate aut districtu haberent, præter equos, & arma.

De immunitate habentium duodecim filios. Cap. CLXXXII.

ITEM Statuimus, quod habentes xii. filios stante eo numero habere semper debeant immunitatem ab omnibus & singulis oneribus, & factionibus realibus, & personalibus, sive mixtis in civitate Veronæ, excepta datia suæ contratæ, & puteorum, & fontium.

De immunitate alicui concedenda vel observanda in præjudicium communis Veronæ D. Potestas, aut alii officiales cognoscere non possint.
Cap. CLXXXIII.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, seu aliquis judex, vel officialis communis Veronæ non possit, nec debeat terminare, seu cognoscere de aliqua immunitate alicui danda, vel observanda ab aliquo onere seu factione in præjudicium communis Veronæ exceptis personis, quibus immunitas per Statuta communis Veronæ conceditur, vel aliter de mandato Illustriss. nostri Domini concessa fuisset, & si aliqua sententia lata esset vel ferretur super hujusmodi, ea nudata juribus, ipso jure non valeat.

De cessione facta a cedente bonis. Cap. CLXXXIV.

CESSIONEM sponte factam dationem etiam, vel refutationem, tam in feudis, quam in aliis rebus sive ab eo qui bonis cesserit, sive a debitore de fraude suspecto, D. Potestas ejusque Vicarius & judices, ac judices consules ad nihilum redigant, & ipsa nihil valeat.

Quod nullus civis possit cedere jura & actiones alicui forensi, & e converso. Cap. CLXXXV.

ITEM, quod nulla persona de civitate Veronæ, vel ejus districtu possit acquirere aliqua jura vel actiones aliquo modo vel ingenio ab aliquo forensi, nec aliqua persona de civitate vel districtu Veronæ possit cedere jura & actiones aliquo modo, vel ingenio alicui forensi. Et si qua cessa reperirentur vel de cætero cederentur ipso jure non valeant nec reneant; exceptis cessionibus factis, seu relictis in testamento, codicillo, donatione causa mortis, divisione rerum communium, sive alia qualibet ultima voluntate; & exceptis cessionibus jurium & actionum factis & datis insolutum pro dotibus quæ cessiones jurium & actionum firmitatem in agendo & excipiendo debeant obtinere; & exceptis cessionibus jurium & actionum factis occasione rerum obligatarum quas aliquis possidet, quæ quantum ad excipiendum valere debeant & tenere. Salvo etiam quod si plures debitores fuerint obligati in debito alicui forensi, & unus vel plures solverint debitum, tunc creditor possit cedere jura & actiones illi vel illis, qui solverint, contra illum vel illos qui non solverint. Et ei contra quem ageretur hypothecaria actione. Et quicumque voluerit agere ex jure sibi cesso, requisitus jurare teneatur ad sancta Dei Evangelia coram iudice coram quo voluerit litigare, antequam audientia sibi præbeatur, in præsentia alterius partis vel saltem legitime citatæ, quod dicta cessio est vera & non simulata; & si aliquo tempore reperiretur simulata, quod D. Potestas suo arbitrio debeat ipsum condemnare in l. lib. & ultra & minus, inspecta qualitate & quantitate negotii & conditione personarum, & prædicta cessio simulata ipso jure sit irrita & inanis.

De alienationibus rerum immobilium prohibitis fieri alicui forensi.

Cap. CLXXXVI.

ITEM, quod aliqua persona cujuscvis conditionis existat, non possit vel debeat vendere, permutare, legare, donare, dotare, aut in testamento vel alia ultima voluntate relinquere, nec etiam usufructum relinquere, nec locare ultra x. annos, nec ad renovandum, nec in feudum dare, nec aliquo alio modo, qui dici vel excogitari possit, proprietatem vel usufructum transferre, seu aliquo alio modo, causa vel titulo alienare, aliquam rem immobilem positam seu sitam in aliqua parte, seu loco civitatis aut districtus Veronæ alicui, qui non sit civis, & habitator civitatis Veronæ, vel ejus districtus, & de jurisdictione communis Veronæ, & cum communi, & hominibus Veronæ non subeat & faciat onera, datias, collectas & alias quaslibet factiones, & non vadat cum hominibus & communi Veronæ prædictis in exercitum, cavalcatas, & alias quaslibet andaras; quicquid autem contra hujus Statuti prohibitionem quocunque modo vel causa fuerit attentatum, sit ipso jure irritum, & inane, res quoque alienata vel relicta, ipso jure intelligatur publicata, & in communi Veronæ deveniat in ipsius communis proprietate ac dominio; insuper quod venditor pretium amittat & veniat in communi. Et notarius qui inde fecerit instrumentum scilicet venditionis, legati, donationis, aut testamenti, aut ulterius ultimæ voluntatis, vel alterius de prædictis, condemnatur in dimidia valoris rei, & testes in dimidia ejus quo notarius fuerit condemnatus, pro quolibet & qualibet vice, qua fuerit contrafactum; & de prædictis omnibus & singulis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et hoc Statutum non habeat locum in rusticis forensibus venientibus cum massaia & familia ad standum & habitandum in districtu Veronæ pro laborando terris de dicto districtu. Et salvo quod clerici succedere possint conjunctis personis, tam ex testamento quam ab intestato, prædicto Statuto non obstante.

CONSUETUDINES VERONÆ APPROBATÆ, ET IN SCRIPTIS REDACTÆ.

Cap. CLXXXVII.

CONSUETUDO est, quod viatores Veronæ etiam sine licentiâ judicis, ex suo proprio officio vocent personas ad iudicium coram officialibus communis Veronæ ad petitionem singularum personarum, & universitatum tam clericorum quam laicorum, & quod talis eorum citatio seu vocatio valeat & teneat.

A a

a. Con-

2. Consuetudo est, quod ipsi viatores ex debito sui officii teneantur & debeant citare personas ad iudicium ad petitionem cujuslibet personæ, & universitatis, & reddere ambasciatam suarum citationum notario officii, quem ille qui citari fecerit, duxerit eligendum, prius soluto & satisfacto ipsi viatori de salario suæ citationis.

3. Consuetudo est quod si vocatus ad iudicium non comparuerit ipse, vel legitima persona pro eo in termino ordinato, quod in ipso termino non detur tenuta contra ipsum vel ejus bona, sed demum elapso termino, hora sequenti, similiter si ille, qui vocari fecerit reum ad iudicium, ipse, vel legitima persona pro eo non comparuerit in termino ordinato, quod in ipso termino ordinato non detur licentia ipsi reo recedendi, sed demum termino elapso.

4. Consuetudo est, quod viatores communis Veronæ pro capiendo, sive detinendo, & carcerando quempiam habeant cum baroeriis infra scriptas tantum quantitates, videlicet in Palatio communis Veronæ, & in Platea mercati fori, & in Platea dominationis, & in viis circa ipsas Plateas solidos quindecim, & in aliis locis civitatis solidos xxv. extra muros, & in suburbiis civitatis solidos xxx.

5. Consuetudo est, quod in diebus quadragesimalibus per totam quadragesimam, & in diebus juridicis dictæ quadragesimæ jus non reddatur, nisi post nonam.

6. Consuetudo est, quod nec die Veneris, nec die Sabbathi per totum annum jus reddatur.

7. Consuetudo est, quod salaria procuratorum, tutorum, curatorum, actorum, & syndicorum & omnium personarum pro aliis agentium, & defendentium, non possint nec debeant excedere dimidiam partem salariorum advocatorum ordinatorum, sive ordinandorum per Statuta communis Veronæ: sed in ea quantitate sint & esse debeant contenti, & ultra eam taxari non possint.

8. Consuetudo, est, quod æstimatores, & procuratores communis Veronæ, & quilibet eorum possint emancipare tutores, & curatores dare, consentientes & volentes condemnare, & actores ad lites constituere, & omnia alia exercere, quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem.

9. Consuetudo est, quod massarii villarum possint agere, & conveniri pro suis communitatibus, & habeantur pro legitimis personis ad agendum, & conveniendum pro ipsis communitatibus tempore suæ massariæ, & quod inceptum fuerit per unum, per alium ejus socium ad effectum possit perducere, & etiam per successores suos in officio dictæ massariæ.

10. Consuetudo est, quod quatuor interrogationes fieri possint super quolibet capitulo, nisi capitulum sit duplex, quo casu possint fieri usque ad octo interrogationes.

11. Consuetudo est, quod pars quæ produxerit testes, & fecerit eos venire de villa ad civitatem, teneatur ei facere expensas viæ, donec sua

sua dicta deposuerint, videlicet quinque solid. pro quoque pastu. Similiter, & si quis de villa in jus fuerint vocatus, & ille qui fecerit eum vocari ad placitum non venerit, vel veniens in primo termino destiterit, ut vocato debeant expensæ præstari, scil. v. sol. denar. dari pro quoque pastu.

12. Consuetudo est, quod fista & pensiones domorum, & stationum, sive apothecarum ad tempus finitum locatarum in principio cujuslibet medii anni pro dimidia solvantur.

13. Consuetudo est, quod conductores rerum alienarum, & emphyteutæ, livellarii, & feudatarii, & habentes precario, & aliæ similes personæ fieri faciant instrumenta dictorum contractuum suis expensis, & unum instrumentum ipsorum contractuum dent domino dictarum rerum absque aliquo pretio.

14. Consuetudo est, quod conductores prædicti ad in perpetuum teneantur solvere sua fista, & livella dominis etiam pro tempore guerræ, cujus occasione dictis possessionibus gaudere in nulla parte potuissent.

15. Consuetudo est, quod si per aliquem Prælatum, Capitulum, vel Collegium personarum ecclesiasticarum civitatis, & districtus Veronæ, vel eorum syndicum ad hoc legitime constitutum fista fuerit aliqua locatio ad aliquod tempus renovandum, vel ad longum tempus, licet non ad renovandum, non intercedente sui superioris consensu vel auctoritate, quod locatio perinde valeat & teneat, & robur sortiatur, ac si superioris sui intercessisset auctoritas vel consensus.

16. Consuetudo est, quod si domini, seu laboratores terrarum, vel alii pro eis tempore collectionis frugum ipsarum ter alta voce in ipsis terris vocaverint decimales contratæ, seu loci, ubi sunt dictæ terræ pro decima accipienda, & ipsis non venientibus dimiserint ipsam decimam in ipsis terris, ipso facto non possint ad ipsam decimam solvendam conveniri.

17. Consuetudo est, quod partiarii coloni tempore collectionis fructuum terrarum, quas laborant ad partem, tenere debeant Dominum suum, vel ejus nuncium cum uno equo, supra ipsarum collectionem honorifice secundum qualitatem diei, omnibus suis expensis, donec ipsa collectio fructuum durabit.

18. Consuetudo est, quod si dominus habet, & reservat sibi super sua possessione domum pro sua habitatione tempore frugum, & si habet nemora super ipsa possessione, partiarii coloni de ipsis nemoribus facere, & conducere debeant ligna in curtivum domini, sibi & suæ familie necessaria de quanto dominus ibi habitat pro recoctis.

19. Consuetudo est, quod finita locatione, sive aliter quando partiarii coloni, vel laboratores de possessionibus recedunt, omnes paleæ & omnia lætamina facta per bestiamina tam laboratorum, quam domini super ipsa possessione remaneant domino libera. Fœna vero; quæ reperitur

tur facta de pratis domini, debeant in totum ipsi domino remanere, eo solvente dicto laboratori xxx. sol. pro quoque plausiro, pro omnibus expensis occurris pro dicto sœno, vel dante ipsi laboratori tertiam partem dicti sœni, in electione ipsius domini.

20. Consuetudo est, quod in electione sit dominorum possessionum accipere a partiariis colonis, vel laboratoribus suis partem suam bladorum in campis, videlicet in garba, vel accipere illam trituratam in granum, simul cum parte ipsorum laboratorum, in curtivo ipsius domini. Et quod in omnem casum dicta omnia blada tam pro parte laboratorum, quam domini conducantur in garba in curtivum domini, & quod paleę omnes remaneant super ipsa possessione.

21. Consuetudo est, quod nundinę Sancti Zenonis de mense Maii celebrentur diebus tribus, videlicet in Vigilia, in die ipso, & die sequenti, præter diem Dominicum, & dies Paschales, si forte caderent; & quod in dictis tribus diebus jus non reddatur; & quod in ipsis tribus diebus quilibet persona possit libere & secure ad ipsas nundinas venire, non obstantibus aliquibus suis debitis publicis vel privatis.

22. Consuetudo est, quod per misteria artium fiant tres oblationes cęre in anno, videlicet in die Sancti Marci, in die Sancti Joannis Baptiste, in die Sancti Zenonis de mense Maii ad ipsas Ecclesias in earum reparationem & ornamenta, & hoc de quantitate cęre unicuique misterio taxatę, ut infra, sub pœna lx. sol. pro quoque misterio, ultra taxę solutionem. Oblatio vero, quę fit in die Sancti Petri Martyris ad Ecclesiam suam est de cęra in quantitate placita cuilibet arti.

Ars notariorum	lib. 10	Ars brentariorum	lib. 5
ars draperiorum	11	ars radarolorum	8
ars aurificum	8	ars formageriorum	3
ars scapizatorum	8	ars boroceriorum	3
ars spiciariorum	12	ars sellariorum	2
ars usbergeriorum	6	ars barloteriorum	2
ars ferrariorum	6	ars tabernariorum	5
ars mesetorum	5	ars linarolorum	3
ars tindtorum	8	ars macellatorum	5
ars sartorum	5	ars fornaseriorum	5
ars pignolatorum	3	ars marangonorum	4
ars zuperiorum	5	ars murariorum	3
ars pezarolorum	4	ars nautarum	2
ars garzatorum	5	ars piscatorum	3
ars pellipariorum	6	ars molendinariorum	5
ars caliariorum	4	ars coopertorum domorum	4
ars cerdonum	5	ars zavaterierum	2
ars pistorum	3	ars carratorum	2
ars texariorum	4	ars portitorum vini	3

*De mercede viatoris pro detentione, sive carceratione, ad consuetudinem
 17. supra relatum.*

Die martis vigesimo septimo Octobris Mccccxxi. subtus lodiam Magnifici D. Potestatis Veronę, presentibus Sp. militibus d. Lodovico de Nogarolis, & d. Christophoro de Peregrinis, & aliis militibus.

MAGNIFICUS D. Antonius Erixo Veronę Potestas, ex querela sibi facta per Martinum q. Galeoti Caliarri detentum ex commissione pignorationis realis & personalis pro debito librarum trium dena. ad instantiam Francisci a Medico, & per Silvestrum de Frassalastis ejus fidejussorem, & promissorem de presentando ipsum ad carceres, aut de solvendo, quod Belinus viator velit pro sua tali detentione absque in carceratione sibi solvi solidos quindecim in Palatio, ubi non in carcerando veniunt sibi solidi solummodo sex, sicut pro pignere, quod dare potuisset, & cętera. Audito dicto Belino, & visa consuetudine scripta, quę est quarta in consuetudinibus secundi libri, quę loquitur copulative pro detinendo, & carcerando, & cętera. Declaravit, & mandavit, quod merces dicti viatoris pro dicta sola detentione sit solidorum sex; & hoc ex dicta fidejussione, quę equipollet pigneri, quantum est ad ipsius viatoris solutionem.

Ut masculinum genus comprehendat femininum. Cap. CLXXXVIII.

QUONIAM sub auctoritate juris civilis perniciose quandoque erratur, Statuimus, quod in omnibus & singulis Statutis communis Veronę masculinum genus comprehendat etiam femininum, si illud, de quo tractatur, communiter se habeat ad utrumque.

Finis Secundi Libri.

STA-

STATUTORUM MAGNIFICÆ CIVITATIS VERONÆ.

LIBER TERTIUS.

HÆC SUNT STATUTA OFFICII MALEFICIORUM, ET DE
ORDINE PROCEDENDI IN CAUSSIS CRIMINALIBUS.

De officio Judicis Maleficiorum, & de quibus cognoscere possit.
Cap. I.

STATUIMUS, quod iudex maleficiorum cognoscere possit de omnibus maleficiis, vel quasi, & alijs prohibitis per Statuta, & ordines communis Veronæ, in quibus aliqua pœna veniret imponenda, & applicanda Fisco, & de omnibus accusis, & denunciationibus, & inquisitionibus maleficiorum; & de omnibus causis sibi per Illustris. Do. nostrum Venetiarum, sive per D. Potestatem Veronæ commissis, & de omni eo, quod sibi per Vicarium, & consules domus mercatorum Veronæ commissum fuerit; & de omnibus expensis factis, & faciendis occasionibus prædictis: & si de alijs se intromiserit, ipso jure non valet.

De uno notario ad memoriale maleficiorum eligendo, & de accusis, denunciationibus, & inquisitionibus in memorialibus ponendis. Cap. II.

ITEM Statuimus, quod ultra memoriale, quod habere debet D. Potestas, de quo habetur in primo libro ad capitula xxi. sub rubrica *de uno libro memoriali criminalium tenendo per D. Potestatem*, fiant ad dischium, seu banchum maleficiorum duo memorialia membrana bullata per singulas chartas bulla Sancti Marci expensis cameræ, unum quorum stare debeat penes iudicem maleficiorum, aliud vero penes notarium memorialis eligendum, ut infra; super quibus omnes notarii maleficiorum omnes accusas, denunciationes, querelas, inquisitiones eo die incontinenti scribere teneantur, ac eas suo iudici notificare; & non possint, nec debeant aliquam personam accusatam, denunciata, querelatam, vel inquisitam, citare seu citari facere, nisi primo scriptæ reperiantur in memo-

memorialibus prædictis, pœna x. librarum, pro quoque & quaque vice, & plus, & minus, arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, sive majoris partis. Et quod dictus notarius memorialis eligi debeat per D. Potestatem cum curia sua judicum, & judicum consulum communis Veronæ; qui notarius interesse debeat curiæ D. Potestatis quando condemnationes fiunt, & scribere super suo memoriali omnes absolutiones, condemnationes, & cancellationes, quæ fiunt per curiam, concorditer scribendo cum Vicario Potestatis, vel altero ex judicibus suis, qui scribet super memoriali dicti judicis maleficiorum. Et quod ipse notarius memorialis pro ejus salario dimidii anni habere debeat sexaginta libras Veronenses a camera; & non possit officium habere ad banchum maleficiorum, nec aliquam societatem cum aliquo notario habente officium ad banchum maleficiorum, in & sub pœna xxv. libr. pro quoque & quaque vice.

Quomodo acta scribi debeant in quaternis per notarios maleficiorum, & alios. Cap. III.

ITEM Statuimus, quod notarii qui stant ad dischum maleficiorum, & procuratores communis Veronæ, & omnes alii notarii habentes officia publica teneantur omnes & singulas accusas, denunciationes, & inquisitiones, & omnia acta & scripturas, quas fecerint occasione eorum officiorum, scribere in quaternis ordinatis solummodo, & non in rodulis, sive cedulis, apponentes in principio cujuslibet quaterni millesimum, nomen officialis, & tabellionis scribentis cum suo signo consueto, sub pœna in singulis prædictis pro quoque & quaque vice lx. sol.

De solutionibus notariorum ad maleficia pro scripturis. Cap. IV.

ITEM Statuimus, quod notarii ad banchum maleficiorum deputati non possint, nec debeant accipere, nec habere ultra quam infra scriptas solutiones, pro suis scripturis, videlicet, primo de manifestatione, accusa, defensione, denunciatione, & inquisitione, pro qualibet duos sol. Item de instrumento alicujus commissionis duos sol., de authenticatis, alios duos sol. Item de confessione, termino, & securitate, pro qualibet duos sol. De aliis vero actis stetur Statuto de solutionibus scripturarum etvslum, posito in secundo lib. cap. xvi. & ultra non possint, nec debeant accipere, nec petere: & qui contraxerit puniatur, pro quolibet & qualibet vice in centum sol. Et de hoc credatur uni festi bonæ famæ, & teneatur in credentia. Et quod D. Potestas, & judex maleficiorum prædicta, & quodlibet prædictorum faciant observari, si fuerint requisiti. Et quod eandem solutionem accipiant omnes tabelliones pro similibus scripturis faciendis, & non ultra, banno prædicto.

Ubi,

Ubi, & apud quos accusationes de præcepto contempto, & de dispigneratione, & pignere vetito fieri debeant, & qualiter in eis sit procedendum. Cap. V.

CUM secundum legem unicuique magistratui liceat suam tueri jurisdictionem poenali judicio, Statuimus, quod iudices communis Veronæ, Vicarius, sive delegatus D. Potestatis, iudices consules, & consules, & iudices procuratorum, & dugalium, & sortium possint procedere, & cognoscere de accusis factis coram eis occasione suorum officiorum, de pignoribus vetitis, dispignerationibus, de præceptis contemptis, & pigneribus non conductis, & de dictis processibus condemnationes facere, ad quas tamen formandas consules laici requirere debeant consilium alicujus ex iudicibus consulibus; non derogando per hoc Statutis positis in secundo libro *de pignere vetito, & de dispigneratione* cap. lxx. & lxxv. & *pignere non conducto* cap. lxx. Et quod quilibet prædictorum singulum librum memorialem habeat penes se expensis suorum notariorum, in quo ipsi tabelliones eo die incontinenti, quo factæ fuerint, seu receptæ, accusationes prædictæ scribantur, ad quas scribendas infra terminum prædictum prædicti tabelliones tentantur, pœna centum fol. pro quoque & quaque vice.

De rixis, & ferutis denunciandis per massarios villarum & juratos contratarum. Cap. VI.

JURATI contratarum, & massarii villarum Veronæ teneantur, & debeant denunciare Potestati, vel judici maleficiorum homicidia, rixas, mesclantias, & ferutas ex quibus sanguis exiverit, factas, & factas in eorum contratis, seu villis, & earum pertinentiis eo die, vel sequenti, quo commissæ seu commissæ fuerint, si fuerint in civitate, vel burgis; in villis autem infra tertiam diem, pœna & banno centum fol. parvorum. Et quod ipsi jurati, & homines de ipsa contrata teneantur & debeant persequi malefactores, qui prædictas rixas, mesclantias, vel ferutas, & homicidia fecerint, & eos capere, & conducere in fortiam D. Potestatis, vel communis Veronæ; quod si non fecerint, tunc omnes ipsius contratæ, exceptis viduis, orphanis, pupillis, & aliis miserabilibus, & inutilibus personis, condemnentur, & puniantur pro quolibet rixa, mesclantia, seu feruta, unde sanguis exiverit in xxv. libr. & minus, arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis, secundum qualitatem rixæ, & contratæ: pro homicidio vero in l. libr. & non ultra, sed minus arbitrio D. Potestatis & curiæ prædictæ, secundum qualitatem maleficii, & contratæ. Et quod jurati, & homines contratæ illius, in qua commissum fuerit maleficium, & cujuslibet alterius

terius contratæ per quam aufugeret malefactor, teneantur, & debeant elevare rumorem contra malefactorem, si ipse malefactor persecutus fuerit ab aliquo clamante post malefactorem, pœna arbitrio D. Potestatis & curiæ, inspecta qualitate delicti. Et quod massarii, seu rectores, & homines villarum, & locorum districtus Veronæ sub eisdem pœnis teneantur, & debeant malefactores capere, & in fortiam communis Veronæ conducere: & hoc locum habeat si maleficium fuerit factum in villis, vel infra sexaginta perticas, seu unam tornaturam juxta villam: & quod si homines contratæ, vel villarum seu locorum condemnati conduxerint & dederint hujusmodi malefactores in fortiam communis Veronæ ante condemnationem vel infra xv. dies post condemnationem, non teneantur ad dictas condemnationes solvendas, sed ab ipsis condemnationibus absolvantur & absoluti sint. Et si aliqua ex prædictis rixis, seu mesclantiis, seu ferutis facta fuerit in taberna, vel prope tabernam aliquam, sive in locis ubi venduntur carnes, quod tabernarii, & quod omnes, qui ibi erunt causa bibendi, & beccharii teneantur, & debeant persequi malefactores, & eos capere, & in fortiam communis Veronæ conducere: quod si non fecerint teneantur pro suo æstimo solvere de dicta condemnatione cum illis contratis, sive villis, in quibus commissum esset maleficium. Et quod hominibus prædictis de contratis, sive de villis condemnatis occasione prædicta, solutione facta per ipsos, judex maleficiorum teneatur & debeat regressum dare prædictis, seu cuilibet prædictorum pro ea quantitate, quam solvisent occasione condemnationis, & expensarum inde factarum, contra prædictos malefactores realiter & personaliter, & consilium & juvamen ad ipsos capiendum, si inde fuerit requisitus. Item quod, si quæ mesclantiæ seu ferutæ de prædictis fierent in postribulis publicis, vel ante postribula, vel per xv. perticas prope illa, quod illi de illis contratis non teneantur, & quod nulla contrata, neque villa, neque universitas aliqua possit condemnari, nisi primo jurati, & massarii earum fuerint ad suam defensionem faciendam requisiti.

De vulneratis denunciandis per Medicos chirurgiæ. Cap. VII.

MEDICI chirurgiæ teneantur & debeant omnes personas denunciare quas ipsi medicarent occasione vulnerum, infra duos vel tres dies, postquam inceperint medicare, in & sub pœna xxv. lib. pro quoque, & quaque vice; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia; & tunc dicti medici declarare teneantur, an vulneratus sit in periculo, & si quis datus fuerit in periculo, tunc judex maleficiorum cum de hoc fuerit requisitus, teneatur, & debeat habere consilium unius medici vel plurium, & ipsum, vel ipsos vinculo sacramenti constringere, ut debeant dicere utrum ille sit in periculo

sine aliqua conditione: de quo consilio, si percussus eris in civitate & burgis Veronæ non possit accipi ultra unum ducatum pro quoque medico, sub pœna prædicta; & si percussus erit extra civitatem, vel burgos Veronæ, solvatur dicto medico, vel medicis pro suo labore & consilio, arbitrio judicantis.

Quomodo citari debeant accusati, denunciati, vel inquisiti.

Cap. VIII.

ITEM Statuimus, quod notarii maleficiorum ad expensas accusantis seu denunciantis mittant viatores ad citandum accusatos vel denunciatos, & testes, quos accusatores seu denunciatores producere volunt; & quod aliqua persona accusata seu denunciata, vel inquisita non possit, nec debeat extrahi de treuga communis Veronæ nisi primo citetur personaliter, si reperiri potest in Verona, vel districtu, vel ad domum ubi habitare consueverit, vel si nescitur ubi solet habitare, publice super Capitello citetur, & proclametur si fuerit de civitate, seu burgis, & si fuerit de villa, publice citetur in platea ipsius villæ vel loco publico ipsius villæ, si ibi Platea non fuerit: & saltem bis, per duos diversos viatores, spacio trium dierum interjecto inter primam, & secundam citationem; & aliter contra aliquem tamquam contra contumacem procedi non potest.

Ut contumaces pro maleficio requisiti & banniti pro confessis habeantur, ratione sue contumacie. Cap. IX.

NE inobedientes gaudeant de sua contumacia, sed de sua temeritate cum digna pœna afficiantur. Ordinamus, quod quicumque fuerit requisitus, seu citatus pro maleficio, seu occasione alicujus maleficii, & infra terminum assignatum non comparuerit, immo passus fuerit se extrahi de treuga communis Veronæ cum certo banno, in quod occurrerit propter suam inobedientiam de dicto maleficio, pro quo fuerit requisitus & bannitus, ut idem ratione suæ contumaciæ habeatur pro confessio; & tanquam contra presentem confessum possit & debeat fieri sententia contra ipsum, nisi ante sententiam venerit paratus mandatis D. Potestatis, & communis Veronæ, quo casu ejus ratio audiatur, & ejus defensiones libere admittantur: & hoc Statutum locum habeat in criminalibus, in quibus non esset pœna sanguinis, vel personæ.

Quod

Quod accusatores vel denunciatores, accusati vel denunciati non veniant cum pluribus tribus personis in Palatio communis Veronæ.

Cap. X.

ITEM Statuimus, quod quicumque accusare vel denunciare voluerit, ipsi accusatores sive denunciatores, & accusati sive denunciati, vel inquisiti de maleficiis non debeant nullo modo in Palatium communis Veronæ venire pro prædictis accusis seu denunciationibus, vel inquisitionibus, nec earum occasione cum pluribus tribus personis, nisi cum fuerit occasione securitatum, quas facere deberent, sub pœna libr. decem pro quoque & quaque vice.

Quod accusantibus & accusatis licitum sit eligere quem tabellionem voluerint ad scribendum pro se, & quod consules mittantur per sortem. Cap. XI.

ITEM Statuimus, quod quicumque voluerit aliquam accusationem, seu denunciationem, vel querelam facere, possit eligere quem tabellionem voluerit de stantibus ad dischum maleficiorum, & similiter ille, qui fuerit accusatus, denunciatus, querelatus, vel inquisitus possit eligere notarium, quem voluerit de prædictis ad recipiendum suam defensionem & probationes, quas facere voluerit, exceptis propinquis attinentibus dicti accusatoris, seu accusati, vel inquisiti usque ad quartum gradum, secundum jus canonicum computando. Idem observetur in causis de quasi maleficiis: & quod si duo notarii ducti fuerint, videlicet unus ex parte accusantis, & alius ex parte accusati, quod dicti tabelliones simul procedere debeant in actis, scripturis, & probationibus recipiendis concorditer scribendo. In consulibus autem mittendis pro inquisitionibus faciendis pro maleficiis, D. Potestas seu iudex maleficiorum mittat unum ex dictis consulibus eligendum per sortem.

Quod notarius legat, & vulgarizet accusationem, seu denunciationem accusanti & accusato, denuncianti & denunciato, & inquisitionem inquisito. Cap. XII.

ITEM Statuimus, quod recepta accusatione vel denunciatione, seu inquisitione formata, notarius, qui eam recepit, teneatur incontinenti legere & vulgarizare dictam accusationem seu denunciationem, sive inquisitionem dicto accusatori seu denunciatori; & similiter legere & vulgarizare accusato seu denunciato, vel inquisito defensionem, quam fecerit. Idem observetur de dicto cujuslibet testis in suis dictis.

Bb 2

Quod

Quod locum accusator seu denunciator debeat declarare, & testes nominare, & de exemplo dando accusæ vel denunciæ, & defensione recipienda.

Cap. XIII.

ITEM Statuimus, quod si aliquis facere voluerit aliquam accusationem seu denunciationem de aliqua injuria seu offensione sibi facta, quod incontinenti in dicta accusatione seu denunciatione, accusator ipse seu denunciator dicere & declarare teneatur locum ubi facta fuerit dicta injuria vel offensus, & nominare testes, quos sciverit vel scire potuerit tunc fuisse præsentis, per quos suam intentionem vult probare. Et accusati, seu denunciati, cum venerint incontinenti teneantur suas facere securitates, vel in carceres detrudantur, si ipsas non fecerint, & incontinenti notarius accusam pro exemplo dare teneatur, recepto prius dicto accusati seu denunciati; & postea debeant suas facere defensiones in scriptis si voluerint. Et quod D. Potestas & judex maleficiorum possint fidantiam, seu saluum conductum concedere condemnato, seu bannito pecunialiter absque clausula de si quo veniendi ad se defendendum, & testificandum coram ipso iudice maleficiorum in causis ad suum bancum vertentibus: & quod nulla accusatio seu denuntiatio ab aliqua persona recipiatur de aliquibus rixis, mesclantiis, seu serutis, nisi a persona injuriata, vel a patre ejus, matre, avo, filiis, fratribus, & marito, vel ab illis, quorum singulariter interest, excepto de homicidio, & rapina, seu præda, & aliis criminibus, & in quibus quilibet ad accusandum de jure communi admittitur. Et quod D. Potestas & judex maleficiorum inquirere possint de maleficiis infra scriptis, videlicet, homicidii, & prodicionis, sine datione capitulorum & sine aliqua juris solemnitate, aliquibus denunciationibus sibi factis non obstantibus: salvo quod, si de rixis sine sanguine, de quibus pœna vigintiquinque librarum, vel minor imponitur per Statuta communis Veronæ, infra decem dies a tempore citationis compositio intervenierit; tunc enim in prædictis non procedatur ulterius: Et hoc Statutum non vendicet sibi locum in accusationibus, seu denunciationibus, seu defensionibus, quæ occasione possessionum fiunt, in quibus facta securitate dentur accusæ pro exemplo.

De exemplo dando accusationum, vel denunciationum. Cap. XIV.

ITEM Statuimus, quod judex maleficiorum, receptis securitatibus ab accusatis seu denunciatis, sive inquisitis, vel ipsis facere non volentibus suas securitates in carcerem positis, teneatur & debeat ipsis accusatis vel denunciatis, sive inquisitis dare exemplum dictarum accusationum, sive inquisitionum, si eas petierint, banno lx. sol., dicto suo super accusationibus, denunciationibus, vel inquisitionibus prius recepto.

Qui

Qui accusati, & qui testes non debent carcerari. Cap. XV.

ITEM Statuimus, quod si aliquis fuerit accusatus seu denunciatus, vel inquisitio facta fuerit contra eum de tali crimine, quo probato non ingereretur pœna sanguinis, seu alias non deberet corporaliter condemnari, & paratus sit idonee satisfacere, non ponatur, nec poni possit in carcere communis Veronæ; & si aliquis iudex, vel officialis contrafecerit, puniatur pro qualibet vice in xxv. libr. Et quod testes, qui vocati fuerint ad testimonium faciendum non ponantur in carcere, nec in Palatio communis Veronæ detineantur, excepto pro criminibus proditoris, robariæ, falsitatis instrumentorum & testium, & aliis criminibus, in quibus per Statuta est pœna sanguinis constituta; quibus casibus possint detineri, si facto interfuisse dicantur, & vacillent in dicto suo, & non aliter.

*De securitate non percipienda, nisi prius causa fuerit declarata,
& quod securitas solum in causa declarata valeat.
Cap. XVI.*

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, & iudices consules, & alii officiales communis Veronæ non debeant aliquam personam de Verona, & ejus districtu cogere ad securitatem aliquam faciendam, nisi prius causam, vel causas specialem, vel speciales propter quam præcipiat, & velit securitatem debere fieri declaraverit, & expresserit illi, cui præcepit, vel præcipere intendit securitatem faciendam; & si aliter fieret, ipsa securitas ipso jure non valeat. Et si quis, vel si qua persona fecerit aliquam securitatem propter aliquam causam, vel causas, quod ipse & ii, qui pro dicta securitate se obligaverint, teneantur tantum pro illa causa, vel causis pro qua, vel quibus securitas ipsa fuerit præcepta, etiam si in securitate generalia verba fuerint apposita, vel comprehensa. Item quod D. Potestas, iudex maleficiorum, & alii officiales communis Veronæ, & eorum notarii quando recipiunt aliquam securitatem, teneantur & debeant dicere & declarare fidejussoribus, qui promiserint illi securitati, & cuilibet eorum, de quo sit illa securitas, si est de attendendo præcepta, seu de præsentando, vel de solvendo, sive de aliquo alio. Et quod ipsi notarii, debeant ipsam securitatem in principio ejusdem ita rubricare, pœna arbitrio D. Potestatis: aliter autem ipsi fidejussores in nihilo teneantur.

Quod

*Quod nullus sit obligatus, nec se obligare possit apud commune
Veronæ ultra infra scriptas quantitates.*

Cap. XVII.

ITEM Statuimus, quod notarii maleficiorum pro securitatibus, quæ sunt coram iudice maleficiorum teneantur & debeant omnes personas recipere volentes facere securitatem pro infra scriptis quantitatibus, videlicet, quod quælibet persona, quæ sit in æstimo xx. sol. debeat recipi pro fidejussore pro x. libr., & quælibet persona, quæ sit in æstimo ultra xx. sol. usque ad xxx. sol. inclusive, debeat recipi pro fidejussore pro xxv. lib., & quælibet persona, quæ sit in æstimo xxx. sol. usque ad xl. exclusive, debeat recipi pro fidejussore pro centum lib.; qui vero fuerit æstimatus xl. sol., & abinde supra, debeat recipi pro qualibet libra, & in ratione libræ æstimi sui in centum lib. in securitatem, & ultra dictas quantitates recipi non possint; quæ securitates debeant recipi de præsentando, vel solvendo: & qui præsentaverit a dicta securitate liberatus sit.

Quod Principales & eorum bona, antequam fidejussores, compellantur.

Cap. XVIII.

ITEM Statuimus, quod si aliquis fuerit fidejussor alicujus apud commune Veronæ, quod D. Potestas, & iudices communis Veronæ teneantur primo constringere, & constringi facere principalem in persona, vel in rebus mobilibus, & si habuerint principalem in persona, fidejussor ipso jure non teneatur: & si in persona vel rebus mobilibus non reperiretur, postea fidejussores ejus pro rata tantum debeant conveniri, si ad solvendum sint sufficientes, alioquin sufficientes tantum pro rata teneantur.

Quod testes in defensione nominati veniant ad deponendum antequam accusatus, vel denunciatus recedat de Palatio. Cap. XIX.

ITEM Statuimus, quod accusati, seu denunciati de maleficiis homicidii, furti, robariæ, incendii, adulterii, incestus, stupri, falsitatis instrumentorum & testium, percussionum & vulnerationum ex quibus sanguis exierit, si in sua dixerint defensione se alibi fuisse, quam in loco ubi facta fuerit offensio sive injuria, & aliquos nominaverint per quos velint suam probare defensionem, quod ipsi accusati, vel denunciati non se debeant de Palatio communis Veronæ remove aliquo modo vel ingenio, quousque venerint testes, per quos probare voluerint suam defensionem, & ipsorum testium dicta fuerint plenarie recepta.

Quod

Quod examinationi testium D. Potestas debeat interesse.

Cap. XX.

ITEM Statuimus, quod examinationi testium faciendæ super criminibus homicidii, furti, robariæ, incendii, adulterii, incestus, stupri, falsitatis instrumentorum & testium, & aliorum excessum, ex quibus aliis excessibus vitam aut membrum quis perdere deberet, D. Potestas debeat esse præsens simul cum iudice malefactorum. Et si occurrerit quod ipse iudex equitaret extra civitatem pro homicidio in districtu commissio, post acceptas ibi testificationes admonere debeat dictos testes, quod infra tertiam diem Veronam veniant, ubi coram D. Potestate dictæ testificationes legi debeant, & ipsi testes etiam ab ipso D. Potestate examinentur, sive repetantur, delatio sibi iterum per D. Potestatem sacramento, quod ita fuerit & sit rei veritas.

HÆC SUNT STATUTA DE POENIS.

Qui præceptum contempserit, quomodo puniatur. Cap. XXI.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona contempserit aliquod præceptum sibi legitime factum per aliquem officialem communis Veronæ jurisdictionem contentiosam habentem, vel per aliquem viatorem communis Veronæ ex parte alicujus ipsorum officialium & legitime, ad petitionem alicujus singularis personæ, collegii, sive universitatis, vel etiam motu proprio ipsius officialis, puniatur masculus in lx. sol., femina vero in xl. sol. & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis. Et quod occasione præcepti contempti non possit aliqua persona condemnari ultra quantitatem principaliter in præcepto contentam.

Si debitor ad commissionem tertiam venerit, sit condemnatus, & in duplo qui dispignoraverit. Cap. XXII.

ITEM, si debitor ad tertiam commissionem, tam pignorationis quam sequestri venerit pignus, declarato proinde, quod notarii debeant suas commissiones signare primam, secundam, & tertiam; Statuimus, quod tunc per solam viatoris relationem condemnetur, & pro condemnatione habeatur ipso jure, & ipso facto, alia non expectata accusa, denuncia, vel sententia, scilicet, masculus in libr. quinque, & femina in libr. tribus; quæ tamen pœna in termino tantum decem dierum remitti possit.

fit per creditorem , cum quo debitor in concordio fuerit , & ulterius in dicto casu non exigatur . Et si aliqua persona publica , vel privata dispignoraverit postquam viator pignus habuerit , & sibi contra ejus voluntatem fuerit acceptum , habeatur pro condemnata in duplo . *Conferatur hoc capitulum cum cap. lxxx. lib. secundi.*

Qui tuerit in sero sine lumine post tertium sonum campanæ, quomodo puniatur.
Cap. XXIII. a

ITEM Statuimus , quod nulla persona debeat ire per civitatem , & burgos Veronæ sine lumine post tertium sonum campanæ , quæ de sero pulsatur , nec extra domum stare . Et qui contraxerit puniatur pro qualibet vice in xl. sol. Et quod quilibet tenere debeat ostia clausa de nocte post tertium sonum campanæ , pœna quinque solidorum .

De custodibus nocturnis, & quid facere debeant. Cap. XXIV.

ITEM Statuimus , quod milites D: D: Rectorum facere debeant bona fide & diligentia custodias noctis per omnes contractas in corpore civitatis , & similiter caput barisellorum cum suis barisellis in burgo sancti Zenonis , & aliud caput ultra Arthesim , ne furta fiant , vel alia damna dentur , neve rixæ aut maleficia fiant . Qui custodes retinere debeant quoscunque invenerint post tertium sonum campanæ , quæ de sero sonatur , ire aut stare extra domum sine lumine , & etiam cum lumine , si habuerint arma , & non relaxare eos sine securitate de presentando se de mane sequenti coram D. Capitano Veronæ , qui tales multare possit secundum ordinem & Statuta , exceptis iis , quos invenirent facere rixas , seu mesclantias , aut aliquod maleficium , quos tales servare sub bona custodia debeant usque mane , & tunc præsentare illos D. Potestati , vel conducere ad carceres communis Veronæ , prout sibi videbitur , per ipsum D. Potestatem cum curia puniendos , & si fuerit homicidium , vel aliud grave delictum , illud incontinenti eadem nocte Dom. Potestati denunciare teneantur , sub pœna arbitrio ipsius Domini Potestatis ,

Qui transierit schajonatas, sive fossata burgorum, vel muros civitatis, quomodo puniatur. Cap. XXV.

ITEM Statuimus , quod nulla persona debeat transire fossas , schajonatas , vel muros de die , vel de nocte , nisi per pontes , & portas earum , & qui contraxerit in die solvat pro banno x. libras , in nocte vero xxv. libras , & plus & minus , arbitrio D: D: Rectorum Veronæ . Et eadem pœna puniatur quælibet persona , quæ inventa fuerit auferre .
all.

aliquod lignum vel clavum de dictis schajonatis; & nihilominus emendet damnum: & de prædictis omnibus quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Qui ligna furantur, quomodo puniuntur. Cap. XXVI.

ITEM Statuimus, quod quicumque inventus fuerit furari ligna a domibus, vel ab igne in ripis, seu locis ubi venduntur, vel alibi, in x. lib. pro unaquaque vice, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, & in restitutione damni multari debeat, inspecta qualitate facti, & personarum.

Qui verba injuriosa dixerit, quomodo puniatur. Cap. XXVII.

ITEM Statuimus, quod quicumque injuriosa [verba dixerit] alicui, puniri debeat ad arbitrium D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate verborum, conditione personarum, & loco, sive præsentia.

Qui Deum, vel Beatam Virginem, vel suos Sanctos blasphemaverit, quomodo puniatur. Cap. XXVIII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona non debeat blasphemare DEUM, vel Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, nec aliqua turpia verba de eo dicere, vel dicere, *malum gratum habeat Deus, nec Deus possit facere*, nec alia similia dicere; nec similiter blasphemare ejus Matrem Virginem MARIAM, nec Sanctos & Sanctas Dei, nec prædicta aut aliqua alia turpia verba de ea vel eis dicere. Et qui contrafecerit puniatur de Deo l. lib., de Virgine Maria in xxv. lib., de Sanctis xv. lib., & minus xv. arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum & facti. Et dictarum poenarum dimidia sit accusatoris, qui etiam teneatur in credentia, & alia dimidia cameræ; & credatur uni testis bonæ famæ cum sacramento, qui non sit viator, nec baroerius, nec socius. Et si delinquens non haberet unde solveret, si fuerit in hyeme, ter suffocetur in lavello Capitelli super Platea, & si fuerit de aliquo alio tempore, fustrigetur ter circumcirca ipsum Capitellum.

Qui insultum fecerit contra aliquem, quomodo puniatur.

Cap. XXIX.

ITEM Statuimus, quod si quis de die vel de nocte, solus vel associatus cum aliis insultum fecerit cum armis, vel sine armis contra aliquem ad ejus domum, vel alibi, puniatur arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti personarum, & loci.

Qui alapam alicui dederit, in quanto puniatur. Cap. XXX.

ITEM Statuimus, quod si quis dederit alapam alicui, puniatur in xxv. lib. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, personarum, & loci.

Qui ferunt arma, qualiter puniuntur de die, & de nocte.

Cap. XXXI.

ITEM Statuimus, quod nullus portet arma ad offensionem in die per civitatem, & burgos, vel villas seu castra. Et qui contraxerit, puniatur pro cultello a punta trivellata, in quinque libr., pro cultello a vagina longa plus una spana habente puntam communem, in viginti sol., pro daga, in quinque libr., pro ense, lancea, vel lanzono, vel lanzeta, vel giaverina, vel dardo, vel spontono, vel falzono, vel rangono, vel aza, vel plambata, vel aliis similibus armis, in x. lib. pro quolibet dictorum armorum, & qualibet vice; & quod dictæ pœnæ duplicentur in nocte, vel si portentur absconfe: in villis autem, qui contraxerit puniatur solummodo in medietate dictarum pœnarum. Si vero aliquis portaverit dicta arma, vel aliqua de prædictis in Palatio communis Veronæ, in Platea mercati fori, aut D. D. Rectorum, vel in Palatio D. Potestatis, vel D. Capitanei, vel in domo nova, ubi habitat D. Vicarius, & judices D. Potestatis, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in duplum, & in amissione armorum; exceptis militibus equestris ordinis, & civibus habentibus publica officia cum famulis suis. Et quod quilibet persona, in domo cujus aliquis forensis fuerit hospitatus, eidem teneatur in contineri denunciare, quod arma interdicta deponat; quod si non fecerit, puniatur in lx. sol. Et si denunciaverit, & nihilominus portaverit foresterius arma interdicta, tunc forensis, ut civis condemnatur. Eo salvo, quod quilibet possit portare rangorum factum ad modum sesolæ, seu messoræ sine fraude eundo ad clusuras, sive agros, & redeundo. Eo salvo quod forensibus itinerantibus, & alienigenis ab aliis partibus accedentibus ad territorium Veronen., vel

rece.

recedentibus, vel transeuntibus liceat arma portare, dum iocundum fuerint hospitati ipsa arma deponant, quousque recedere voverint. Similiter Nobilibus, & Civibus, & Mercatoribus, & omnibus suis famulis consuetis, & omnibus habitatoribus civitatis Veronae eundo & redeundo de civitate ad villam, & de villa ad civitatem, & de villa ad villam, & de villa ad clufuras, campaneam five campos, liceat arma portare generis cujuscumque, & undecumque pertranseant: non committendo tamen aliquid contra honorem regiminis D. Potestatis. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem dictarum pœnarum. Et quod prædicti contraficientes debeant condemnari, ut supra, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis in omnibus & singulis casibus, & pœnis in Statuto præfenti comprehensis.

Qui arma ad defensionem portaverit, quomodo puniatur. Cap. XXXII.

ITEM, quod nullus portet arma ad defensionem in die per civitatem, & burgos Veronæ, villas, seu castella districtus Veronæ. Et si quis contrafecerit, condemnatur pro quolibet, & qualibet vice, & pro quaque arma, videlicet, pro celata five cerveleria vel collario, scuto, vel rotella, in xx. sol., & pro panceria, & coracia, in xl. sol.; & in nocte condemnatur in duplum. Salvo quod habitatores Veronæ cum suis famulis, & forenses in casibus exceptatis in supradicto proximo Statuto, possint etiam dicta arma portare.

Quod nullus currat ad rumores cum armis, nec eridat ad arma. Cap. XXXIII.

ITEM, quod nulla persona in civitate, & burgis Veronæ, & villis ejus districtus debeat currere ad rumorem cum armis, nec elevare rumores, nec eridare ad arma ad arma, nec aliquid aliud dicere, seu facere, ex quo tumultus possit in populo suscitari: & qui contrafecerit puniatur in centum libr. & plus & minus, & realiter & personaliter, arbitrio D. D. Rectorum, five D. Potestatis & curiæ, vel majoris partis, attenta conditione, & qualitate loci, facti, personarum, & temporum.

Qui rumorem fecerit eridando heus, foras, vel aliter, quomodo puniatur. Cap. XXXIV.

ITEM, quod si aliqua persona rumorem fecerit de die vel de nocte eridando heus foras, vel aliter sine justa causa, puniatur in x. libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum.

C c 2

Qui

Qui cum armis interdictis, vel non interdictis percusserit, vel vulneraverit, qualiter puniri debeat, & de expensis medicorum & cura rescindendis. Cap. XXXV.

ITEM, si aliquis percusserit aliquam personam cum armis interdictis de qua percussione sanguis exierit, condemnetur pro quolibet, & qualibet vice in libr. l., & plus & minus arbitrio D. Potestatis & curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate vulneris, facti, & personarum: & si cum baculo vel aliter percusserit, & sanguis exierit, in xxv. lib. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, & curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate vulneris, facti, & personarum. Et si fecerit mesclantias sine sanguine, puniatur in x. lib., & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, & curiæ, vel majoris partis: & si prædictæ percussiones, seu mesclantia, seu aliquæ prædictarum factæ fuerint in Palatio, vel in domo nova communis Veronæ, vel in viis, seu Platea circumdantibus Palatium & domum novam communis Veronæ, & Palatia D. D. Rectorum Veronæ, vel in mercato fori, tunc malefactor condemnetur in duplum, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, & curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum, & loci. Et quod ille, qui aliquem vulneraverit, compellatur per D. Potestatem, seu judicem malefactorum ad solvendas & præstandas vulnerato omnes expensas, quas vulneratus fecerit, vel sustinuerit in medicis, medicinis, & aliter occasione vulnerationis; de quibus expensis stetur sacramento vulnerati, præmissa judicis taxatione, & pro ipsis expensis possit realiter & personaliter pignorari. Eo tamen salvo & reservato, quod si accusatus vel inquisitus, seu denunciatus comparuerit coram D. Potestate, vel iudice malefactorum ad exculpandum se a dicta accusatione, inquisitione, seu denunciatione, & confessus fuerit crimen, sive delictum, sive intotum, sive in partem, de quo procederetur contra eum, tunc quarta pars ejus, in quo condemnari debuisset secundum formam juris & Statutorum, pro eo toto, sive pro ea parte pro qua confessus fuerit, sibi remittatur. Et si ultra ejus confessionem pacem ab offenso habuerit ante condemnationem, & ipsam in iudicio produverit, & per duos dies ante ipsam sententiam, tunc alia quarta pars ejus in quo condemnari debuisset, ut supra, eidem remittatur, ut præmium portet qui veritatem dixerit.

De ponendis & non ponendis ad tormenta, & in quibus casibus possint poni ad tormenta. Cap. XXXVI.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas possit inquirere, & ponere ad tormentum prout ei videbitur suo arbitrio quamlibet personam. Videlicet pro homicidio, furto, robaria, incendiis, ac adulterio, & falsitate in-

instrumentorum, & testium, & aliis maleficiis ingerentibus poenam sanguinis, vel pecuniariam centum vel l. libr., vel abinde supra: & in prædictis casibus, præcedentibus judiciis, cum consilio & voluntate omnium judicum consulum communis Veronæ vel majoris partis, & in prædictis maleficiis, D. Potestas liberum habeat arbitrium puniendi cum consilio & voluntate omnium judicum, & consulum communis Veronæ, vel majoris partis.

Quod de uno vulnere, de quo quis mortuus fuerit, non possit nisi unus tantum ad mortem condemnari. Cap. XXXVII.

ITEM Statuimus, quod si acciderit aliquem vulnerari, sive percuti uno vulnere, seu percussione, & ex dicto vulnere seu percussione mortuus fuerit, & ob id plures fuerint accusati, denunciati vel inquisiti, D. Potestas & judex maleficiorum teneantur diligenter inquirere, quis fecerit dictum vulnus vel percussione, & eum, quem magis verisimile fuerit probationibus, præsumptionibus, & indiciis dictum maleficio commisisse, debeant tamquam vulnerantem, seu percutientem de homicidio condemnare: Cæteris autem poena inferatur, prout unusquisque inventus fuerit culpabilis. Ita tamen quod unus tantum de homicidio, sive de morte condemnatur, ubi tantum fuerit unum vulnus mortale, vel plura ab uno illata. Salvo quod hoc Statutum non habeat locum in homicidiis pensate & præmeditate commissis. An vero homicidium fuerit pensatum, vel non pensatum, hoc sit in determinatione D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

Qui dolo sagittaverit, vel de cujus domo aliquis fuerit sagittatus, quomodo puniatur. Cap. XXXVIII.

ITEM Statuimus, quod si aliquis dolo malo aliquem sagittaverit cum balista, vel arcu, condemnatur communi Veronæ in centum libris, plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius Curie, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, & facti. Et si de domo alicujus prædicta commissæ fuerint, Domino domus sciente, condemnatur communi Veronæ in centum libr., salvo jure mortis, & membri debilitati.

Qui membrum alicujus absciderit, vel inutile fecerit, quomodo puniatur. Cap. XXXIX.

ITEM Statuimus, quod qui membrum, vel partem membri alicujus absciderit, vel penitus inutile fecerit, puniatur realiter & personaliter arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

Qui

Qui homicidium fecerit , quomodo puniatur , & de assassinis & multis aliis circa hæc ; & pœnis eorum . Cap. XL.

PRO bono & pacifico statu communis Veronæ, Statuimus, quod si aliquis, vel aliqua persona de cætero fecerit homicidium, in amputatione capitis condemnetur, si fuerit in fortia communis Veronæ; & si non fuerit in fortia, ponatur in banno perpetuo de homicidio, si non compa-ruerit coram iudice ad terminum Statutum. Et si quo tempore postea pervenerit in fortiam communis Veronæ, D. Potestas, qui est vel pro tempore fuerit cum curia faciat ipsum quæstionibus subiici, & si repertus fuerit culpabilis, puniatur secundum formam Statutorum. Eo salvo, quod si quis, vel si qua interficeret aliquem bannitum de maleficio, ex quo pœna mortis veniret inferenda, vel aliquem repertum in domo sua de nocte furantem, vel cum uxore, nuru, matre, filia, vel sorore male conversantem, talis interficiens non puniatur. Et si aliqua persona de civitate, & districtu Veronæ, sive aliunde pro pecunia vel aliqua re, seu promissione recepta vel recipienda, aliquem interfecerit, vel venerit ad civitatem, vel districtum Veronæ causa aliquem interficiendi, licet illud maleficio quod attenuaverit, non perfecerit, puniatur ad mortem, ordinandam arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis: & omnia bona dicti malefactoris publicentur in communi. Et si maleficio perfecerit, heredibus mortui assignentur & dentur; & si non perfecerit, remaneant in communi. Eadem pœna puniatur quicumque dictum maleficio fieri procuraverit. Si vero aliquis de civitate, vel districtu, sive aliunde, non pro pecunia, seu alia re recepta sive recipienda, sed forte vindictæ seu inimicitie suæ causa aliquem interfecerit, vel ad civitatem vel districtum Veronæ venerit de alieno districtu forte ex dicta causa vindictæ seu inimicitie suæ ad aliquod homicidium faciendum, & illud perfecerit personaliter, puniatur ad mortem; si autem non perfecerit, sed facere tentaverit seu præsumpserit, tunc ei una manus & unus pes debeant amputari. Eadem pœna puniatur quicumque prædictos scienter receperit, vel tenuerit in domo sua. Et quod testamenta, codicilli, donationes causa mortis, & quæcumque aliæ ultimæ voluntates facta vel factæ per aliquos malefactores, qui ad mortem fuerint condemnati, & quorum bona non debeant publicari, ut supra, sive prædicta facta fuerint ante condemnationes sive post, valeant & teneant, ac si aliquod crimen non fecissent, seu facere non tentassent.

Qui casu, & non præmeditate hominem occiderit, realiter puniatur.
Cap. XLI.

ITEM, quod si quis aliquo casu, & non præmeditate hominem occiderit, si in culpa aliqua reperiatur, pro qualitate culpæ puniatur realiter, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum.

Qui cognoverit carnaliter aliquam mulierem, quomodo ipse, & mulier puniatur. Cap. XLII.

ORDINAMUS, quod si quis cognoverit carnaliter aliquam mulierem habentem maritum de voluntate ipsius mulieris, & non per violentiam, puniatur in trecentis libr. & ad standum sex menses in carceribus communis Veronæ, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta conditione, & qualitate personarum; & mulier ipsa condemnatur marito in amissione dotis, quæ deveniat ipsi marito, vel ejus hæredibus, vel si non habet dotem condemnatur in trecentis libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, quæ similiter ipsi marito deveniant; & in utroque casu condemnatur insuper, ad voluntatem tamen mariti, ad standum sex menses in carceribus communis Veronæ. Et qui stuprum commiserit eum aliqua muliere de voluntate ipsius mulieris, & non per violentiam, condemnatur in trecentis libr. denar. & ad standum sex menses in carceribus communis Veronæ, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti & conditione personarum; & hoc etiam si matrimonium sequatur inter eos. Et si matrimonium non sequatur, condemnatur insuper ad emendationem injuriæ proximiorum ipsius mulieris. Et qui commiserit incestum cum aliqua muliere de voluntate ipsius mulieris, & non per violentiam, puniatur realiter & personaliter usque ad mortem inclusive, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecto gradu, & qualitate personarum. Et quæcumque persona, quæ accusationem fecerit, & dixerit prædicta per violentiam fuisse commissæ, & repertum fuerit fuisse de voluntate mulieris, tunc accusator condemnatur in centum libr. & plus & minus arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum & facti; & insuper ad standum in carceribus pro tempore, & arbitrio prædicto. Et quod quælibet persona volens accusationem facere de adulterio, stupro, vel incestu commissis in civitate Veronæ vel districtu, possit dictam accusam facere infra unum mensem, si fuerit in civitate & burgis, & si fuerit in districtu, infra duos menses: & hoc ab eo tem.

tempore, quæ malefactor in dicto crimine fuerit repertus vel publicatus; vel notorium fuerit seu manifestum, vel fama publica prædicta fuisse commissa: ultra autem prædictum tempus nulla persona postea de prædictis audiat. Et quod aliter in dictis criminibus non procedatur intra prædictum tempus, nec ultra dictum tempus, per inquisitionem vel alio modo. Et quod hoc Statutum non habeat locum in mulieribus malæ famæ, & malæ opinionis, seu malæ conversationis vel conditionis. Nec habeat locum in monialibus, sed de ipsis juri communi stetur. Si vero per vim quis aliquam mulierem honestam carnaliter cognoverit, capite puniatur.

Quod contra accusatum cognovisse carnaliter, non per vim, mulierem, si infra mensem eam desponsaverit & pacem habuerit, ulterius non procedatur. Cap. XLIII.

ITEM, quod si quis accusatus fuerit cognovisse carnaliter aliquam mulierem, non per vim, cum qua posset contrahere matrimonium, & post accusationem factam infra mensem habita pace cum proximior vel proximioribus mulieris, & inter eos matrimonium fuerit subsecutum, non condemnatur, nec contra ipsum ulterius procedatur.

De sponsalibus furtivis, & qualiter contrahentes, & notarii, & testes puniuntur. Cap. XLIV.

ITEM Statuimus, quod si aliquis desponsaverit, seu duxerit in matrimonium aliquam mulierem habentem patrem vel aliquem ex ascendentibus, vel habentem fratrem vel fratres, occulte & sine eorum scientia & consensu, condemnatur realiter, vel personaliter arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & conditione personarum. Et eadem pœna puniatur quolibet persona, quæ dederit, seu fecerit aliquam suam filiam, sororem, neptem, vel propinquam guadiare occulte, vel palam ab aliquo habente patrem seu avum, nisi foret emancipatus. Et quod testes, qui fuerint ibi præsentés, & notarius, qui confecisset de prædictis instrumentum puniuntur, testes pro quolibet in centum libr., & notarius in ducentis, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

Qui binas uxores eodem tempore habuerit, quomodo puniatur. Cap. XLV.

ITEM, quod si quis habens uxorem, & ea vivente cum alia de facto scienter contraxerit matrimonium, puniatur in trecentis libr. denar. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, & in restitutione totius ejus, quod nomine dotis receperisset. Fœmina vero,

vero, quæ prædicta committeret, puniatur in amissione dotis applicanda marito.

Quod nulla domus pro aliqua causa, vel maleficio dirivatur.

Cap. XLVI.

ITEM Statuimus, quod nulla de causa, nec pro aliquo maleficio aliqua domus dirivatur in civitate, & burgis, & districtu Veronæ, sed ipsa domus in communi Veronæ permaneat, si pro aliqua causa, vel maleficio contigerit publicari. Et quod hoc Statutum locum habeat & observetur præcise, aliquo Statuto in contrarium loquente non obstante.

Qui offenderint D. Potestatem, suos milites, & familiam suam, seu Judices communis Veronæ, quomodo puniantur.

Cap. XLVII.

ITEM, si quis offenderit, seu injuriam fecerit D. Potestati Veronæ, suis militibus, sive ejus familiæ, vel judicibus communis Veronæ, aut alicui eorum, puniatur arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, personæ, & loci.

Qui scienter falsum feceris instrumentum, quomodo puniatur.

Cap. XLVIII.

SICUT veritate, quæ Deus est, totum stare orbem nemo dubitat; ita falsitate nihil est, quod magis Deo, naturæ, hominibus, justitiæ, judicioque repugnet. Propterea Statuimus primo, quod si quis falsum instrumentum scienter fecerit, falsificaverit, vel fabricaverit ei manus amputetur dextera, perpetuaque notetur infamia; & omnia instrumenta, quæ per aliquem notarium de falso condemnatum fierent, ipso jure non valeant. Idem intelligatur de scripturis, & actis publicis in notariis. In aliis autem personis non notariis falsificantibus instrumenta, vel scripturas, & acta publica in præjudicium alterius, dicta talis persona condemnatur, primo in amissione causæ. quantumcumque justam foveret. Item si præjudicium fuerit ducentarum libr. & abinde infra, dicta talis persona condemnatur in quadruplum, & mitriata in publicum perducatur, & ter circa Plateam mercati fori conducatur. Et si fuerit a ducentis libr. supra, usque a duo milia libr., in amputatione manus, vel in abscissione linguae puniatur, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & conditione personarum. Sed si mitigabitur, ut lingua tantum abscindatur, tunc etiam mitrietur, & per Plateam conducatur, ut supra. Si vero fuerit a duabus millibus libr. supra, tunc &

D d

mi-

mitrietur , ut supra , & ei manus dextera amputetur . Et in omnibus prædictis casibus tam notarius , quam non notarius in falsitate repertus , ut supra , condemnatur parti læsæ etiam ad refectionem omnis damni , expensarum , & interesse . Eisdem pœnis puniatur quicumque fabricari , seu falsificari fecerit instrumentum falsum , seu scripturas , & acta publica , & qui mandaverit & procuraverit , si falsitas secuta fuerit , singula singulis referendo .

Qui scripturam privatam falsam fecerit , & falsificaverit , quomodo puniatur . Cap. XLIX.

ITEM, quod quælibet persona , quæ scripturam privatam scienter falsam fecerit , vel falsificaverit , ut buletas , vel apocas , vel librum rationum , vel chyrographum , vel similia in damnum & præjudicium alterius , si illud fuerit ducentarum libr. vel infra , dicta talis persona condemnatur in quadruplum ; abinde vero supra , condemnatur in quadruplum , & ultra realiter vel personaliter , arbitrio D. Potestatis & totius curiæ , vel majoris partis , inspecta qualitate facti , & conditione personarum . Et in omnibus prædictis casibus dicta talis persona condemnatur etiam in amissione causæ quantumcumque justam foret , & ad rescindendum parti læsæ omne suum damnum , expensas , & interesse . Eisdem pœnis puniatur quicumque fabricari , seu falsificari fecerit dictam scripturam privatam , & qui mandaverit & procuraverit , si falsitas secuta fuerit , singula singulis referendo .

Qui falsum testimonium dixerit , quomodo puniatur . Cap. L.

ITEM, quod si aliqua persona reperta fuerit falsum dixisse testimonium in aliqua causâ , quæstione , seu lite in civitate Veronæ , vel ejus districtu coram quocumque iudice ordinario vel delegato Ecclesiastico vel sæculari , sive etiam arbitris vel arbitratoribus dolose circa merita substantialia causæ vel facti , in damnum alterius , si dicta talis persona fuerit masculus , & id fecerit pecunia vel præmio , mitrietur , & ei manus amputetur ; si vero id fecerit sine præmio vel pecunia , mitrietur , & producatur in publicum , & ei lingua abscindatur : & in utroque casu condemnatur parti læsæ ad refectionem totius damni expensarum , & interesse . Si autem sit fœmina , & id pecunia vel præmio fecerit , mitriata suffligetur semel circa Plateam mercati fori , & ei lingua abscindatur . Sed si absque pecunia vel præmio , mitriata suffligetur , ut supra , & in utraque genua buletur . Et eisdem pœnis puniatur , qui instruxerit , & induxerit falsum testem ad falsum testificandum , sive ut taceat veritatem in aliqua causâ , quæstione , vel lite , singula singulis referendo .

Qui

Qui produxerit falsum instrumentum, vel testem, qualiter puniatur.

Cap. LI.

ITEM, quod si aliqua persona suo nomine vel alieno, scienter produxerit falsum testem, vel instrumentum, aut acta, sive aliter scripturam privatam trino teste notatam, vel eo aut eis usa fuerit ubicumque in civitate Veronæ, vel ejus districtu coram quocumque judice ordinario vel delegato, Ecclesiastico vel seculari, seu etiam arbitris seu arbitratoribus in aliqua causa, questione, seu lite, puniatur eisdem poenis, & eisdem modis, quibus per superscripta Statuta quis puniri debet de falso instrumento, & scriptura facta, seu falso testimonio lato, singula singulis referendo. Et intelligatur scienter produxisse, vel usum fuisse, qui interrogatus post productionem instrumenti, sive scripturæ, & publicationem testium, dixerit *velle uti*, cui respondere clare, & simpliciter teneatur ad terminum per judicem statuendum. Et si dixerit *nolle uti*, non adhibeatur tali testi, vel instrumento, sive scripturæ fides. Et si ad terminum Statutum non responderit simpliciter & clare, ut supra, intelligatur *nolle uti*, & teneatur per sacramentum dicere causam propter quam ab usu talis instrumenti, seu scripturæ, vel testimonii desistit. Intelligendo tamen, quod si quis alieno nomine compa-uerit, & principalis persona responderit, vel respondere parata sit cum effectu, tunc responsio ipsius principalis sufficiat.

Qui accusationem de falso fecerit, & in probatione defecerit, quomodo puniatur. Cap. LII.

ITEM, quod si aliqua persona voluerit accusationem facere de falso teste, vel instrumento, aut scripturâ publica, vel privata, vel de producente falsum testem, aut instrumentum seu scripturam, vel de u-
tente eo vel ea, teneatur prius securitatem facere contra notarium de trecentis libr. & dicere ac exprimere in accusatione causas omnes falsitatis; & si in probatione defecerit contra notarium, condemnatur in trecentis libr. denar. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totiuscuriæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum, nisi prædictum instrumentum, vel testis suspectum vel suspectus fuerit, & tunc in l. libr. condemnatur. Contra vero aliam personam non notarium, teneatur prius facere securitatem de centum libr. & dicere ac exprimere in accusatione causas omnes falsitatis; & si in probatione defecerit, condemnatur in centum libr. nisi prædicta scriptura privata inspecta fuerit, & tunc in xxv. libr. condemnatur: & qui securitatem prædictam contra notarium vel non notarium facere non poterit vel noluerit, ponatur in carceribus communis Veronæ, & procedatur ac si

Dd 2

facta

facta foret securitas. Et quod pendente accusatione falsi testis, vel instrumenti, vel scripturæ privatæ, sive etiam contra producentem falsum testem, vel instrumentum, aut scripturam privatam, supersedeatur questionem civili, in qua dicta talis productio facta fuerit: ita quod instantia causæ nullatenus currat a tempore accusationis factæ, donec ipsa causa falsitatis fuerit terminata. Et quod de cætero non fiant, nec recipiantur accusationes de suspecto teste, vel instrumento, vel scripturâ privata, in quibus essent evidentes causæ falsitatis. Item, quod principalis possit accusari de productione facta per procuratorem suum, si prius ipse principalis fuerit interrogatus, ut supra in proximo Statuto continetur, & responderit *velle uti*.

Qui interpellaverit aliquem notarium de falso instrumento, vel testem de falso dicto, aut notarius, vel testis sit interpellatus, quomodo puniatur.

Cap. LIII.

ITEM, quod si aliqua persona interpellaverit aliquem notarium, quod falsum instrumentum faciat, & factum fuerit, aut testem, quod falsum testimonium dicat, & ita dixerit, debeat eadem pœna puniri cum notario vel teste, secundum formam Statutorum prædictorum: si autem solum interpellaverit, & instrumentum falsum non fuerit confectum per notarium, vel testimonium falsum non fuerit dictum per testem, condemnatur de interpellando notarium in trecentis libr., & de interpellando testem in centum libr., & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum. Et eadem pœna puniatur tabellio, qui aliquem interpellaverit, ut ei falsum instrumentum ipse tabellio conficiat, aut falsum testimonium ipse testis deponat: Et hæc omnia sibi vendicent locum ex sola interpellatione facta de falso, non derogando per hoc pœnis in superioribus Statutis appositis.

De pœna notaril, qui circa diem, mensem, annum, vel indictionem per imprudentiam peccaverit. Cap. LIV.

ITEM Statuimus, quod si aliquis notarius peccaverit in instrumento conficiendo per imprudentiam vel errorem, circa diem, mensem, annum, vel indictionem, puniatur pecuniaria pœna arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum & facti; & quod idem notarius compellatur per iudices, & Prætores Veronæ ipsum errorem corrigere.

*De pœna viatoris facientis falsam ambasciatam, vel relationem.
Cap. LV.*

ITEM Statuimus, quod viator, qui fecerit falsam ambasciatam, sive relationem, condemnetur in x. libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, conditionis, & facti; & in refectione totius damni & expensarum facienda damnum passio; & non possit esse amplius viator in Verona, nec ejus districtu, neque baroerius D. Potestatis: quas si solvere non poterit fustigetur ter circa Capitellum, & postea bulletur in fronte.

De puniendis bannitoribus saltuariis, & aliis officialibus falsas accusas vel manifestationes facientibus. Cap. LVI.

ITEM Statuimus, quod si aliquis bannitor saltuarius, & quilibet alius officialis aliquam falsam accusationem seu manifestationem fecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, & emendet expensas manifestato sive accusato, quas fecerit dicta accusatione.

Qui falsam monetam fecerit, quomodo puniatur, & de eridatu faciendo per D. Potestatem superinde. Cap. LVII.

STATUIMUS, quod si aliqua persona fecerit, vel fieri fecerit falsam monetam magnam vel parvam, igne cremetur. Et quod D. Potestas infra xv. dies ab introitu regiminis sui præcipi & clamari faciat. quod omnes denarii falsi in Verona, & ejus districtu cerni debeant & curari. Et quod unusquisque civitatis, & districtus Veronæ omnes denarios falsos suos & alienos, qui ad manus ejus pervenerint, frangere teneantur. Et omnes qui frangere vetaverint D. Potestati manifestare debeant. Et qui non fregerit, & frangere vetaverit, puniatur in sexaginta sol. Et quod omnes campsores, & discipuli sui a tredecim annis superius, & similiter omnes mercatores teneantur frangere omnes denarios falsos, tam suos quam alienos, qui ad eorum manus pervenerint, pœna centum sol. pro quolibet, & qualibet vice; & quilibet sit de prædictis accusator, & habeat medietatem banni. Et omnes campsores teneantur denuciare D. Potestati, vel judici malefictorum omnes personas, quæ sibi portarent denarios falsos grossos ad cambiandum ultra sex, pœna prædicta: salvo quod pro quolibet denario aureo illud idem denunciare teneantur.

Qui

Qui monetam totondisset, quomodo puniatur. Cap. LVIII.

ITEM, quod si aliqua persona inventa fuerit totondisse, vel alio modo diminuisse denarium aliquem, vel monetam, ejus forma manente, ei manus dextra amputetur.

Quod aliqua moneta non pineletur, bolzonetur, balanzetur nec trabuchetur, & de artificibus ad ea non tenendis. Cap. LIX.

ITEM, quod nullus campfor, nec aliqua persona de familia sua, nec aliquis ejus discipulus, nec aliqua alia persona terreria vel forensis, & cujuscunque sit conditionis aut status, audeat vel præsumat pinelare, trabuchare, balanzare, vel bolzonare, publice vel occulte aliquam monetam grossam vel minutam, accursatam seu quæ accursabitur in futurum in civitate Veronæ ad expendendum, nisi publice hoc fecerit causa permutandi seu cambiandi ipsam monetam personis volentibus ipsam cambiare, vel permutare in aliam monetam. Et quod nulla persona vendat, nec emat dictam monetam alicui personæ, vel ab aliqua persona ad pondus, seu marchiam, nisi esset injusta. Et quod nullus teneat aliqua artificia ad prædicta facienda: & qui contrafecerit, condemnnetur in centum libr. pro quolibet, & qualibet vice, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & D. Potestas ac judex malefactorum teneantur de prædictis inquirere sollicita cura, & vinculo sacramenti.

Qui scienter expenderit falsam monetam grossam, quomodo puniatur. Cap. LX.

ITEM, quod qualibet persona, quæ scienter expenderit aliquam monetam grossam falsam, puniatur realiter & personaliter, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate, & conditione personæ, & quantitate pecuniæ, & facti conditione.

Qui conduxerit, vel conduct fecerit monetam falsam, vel reprobam, quomodo puniatur. Cap. LXI.

ITEM, quod si aliqua persona terreria, vel forensis conduxerit seu conducti fecerit in Verona vel ejus districtu aliquam monetam falsam, seu reprobam per commune Veronæ, sciens eam esse falsam vel reprobam, expendendi causa, seu cambiandi, & eam expenderit, seu cambiaverit, punia-

puniatur in centum libr. denar. pro qualibet vice, & in amissione ipsius pecuniæ, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis. Et qui eam receperit, teneatur infra tertiam diem prædicta denunciare D. Potestati seu judici maleficiorum, sub pœna prædicta.

Qui ruperit pacem Bannito, quomodo puniatur. Cap. LXII.

ITEM Statuimus, quod si aliquis præmeditate occiderit, vel percussit eum, cui pacem fecerat, sive a quo mendum acceperit, ex qua percussione membrum aliquod amittat, quamvis sit bannitus, cogatur mendum illud quod suscepit, ipsi si vivit, sin autem hæredibus ejus reddere; hæredibus autem non existentibus, deveniat in communi Veronæ: & quod D. Potestas teneatur facere restitui quod receperit, & aliud tantundem, & facere rationem de prædicto mortuo vel vulnerato, ac si esset in treuga, omnibus supradictis observatis: & quod de pace rupta puniatur rumpens pacem arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

De non danda audientia bannitis, sive exemptis de treuga pro maleficis. Cap. LXIII.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona est vel fuerit bannita, sive exempta de treuga communis Veronæ cum certo banno pro homicidio, vel alio crimine seu delicto, ex quo vel ex quibus inferatur, seu inferri debeat pœna capitis, seu personæ, & talis bannitus fuerit mortuus, vel offensus in persona, vel in rebus, quod de ipso mortuo, vel offenso D. Potestas, vel judex maleficiorum teneatur denunciationem, vel accusationem non recipere, nec inquisitionem facere de commisso, sed omnibus conquerentibus audientiam denegare: salvo Statuto de pœna illius, qui ruperit pacem bannito proxime supra relato. Si autem fuerit bannitus, vel extra treugam communis Veronæ exemptus occasione alicujus maleficii, propter quod debeat sibi aliquod membrum auferi, vel occasione adulterii, stupri, vel incestus, vel occasione feruræ unde sanguis exierit, & talis bannitus vulneretur, vel sine sanguine offendatur, dumtamen non occidatur, tali vulnerato sive offenso omnis ratio per D. Potestatem, & judicem maleficiorum denegetur, nisi talis vulneratus, vel offensus solverit bannum, pro quo extra treugam communis Veronæ reperiretur exemptus; & tunc soluto banno & cancellato, plena audientia præbeatur: & hoc intelligatur si postea de novo fuerit offensus, & eo existente in treuga communis Veronæ. Alii vero banniti aliter quam ex causis superius nominatis, si fuerint in personis vel rebus sine sanguine offensi, de ipsorum injuria per D. Potestatem, & judicem maleficiorum nulla querimonia audiatur, nisi talis banni-

bannitus damnum solverit; quo soluto ad jus plenarie audiatur: & intelligatur si postea de novo fuerit offensus, & eo existente in treuga communis Veronæ. Et hoc intelligatur, & locum habeat in illis bannitis tantum, qui essent extra treugam occasione injuriæ illatæ alicui privatæ personæ, & alteri cuicumque communi, collegio, & universitati.

De illis, qui non intelliguntur esse extra treugam communis Veronæ, licet exempti reperiantur. Cap. LXIV.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona fuerit extra treugam communis Veronæ exempta ex aliqua causa, ex qua non fuerit talia, vel condemnatio subsequuta, quod talis non sit, nec intelligatur esse extra treugam communis Veronæ. Idem intelligatur, quod non sit extra treugam, si talia, seu condemnatio data occasione dictæ treugæ fuerit perfoluta, vel relaxata fuerit amore Dei: quod Statutum non habeat locum in illis, qui essent extra treugam pro debitis, & reclamis, vel occasione debiti, seu sententiæ.

De eo, qui postius fuerat in banno, & postea pecunialiter condemnatus. Cap. LXV.

ITEM Statuimus, quod si aliquis positus fuerit in banno communis Veronæ, & postea pecunialiter condemnatus, illico bannum in condemnationem devenisse intelligatur, etiam si dictum non fuerit *computato banno in condemnatione*.

Qui ceperit aliquem malefactorem ipsum ducere directe ad Palatium communis Veronæ, & non alio. Cap. LXVI.

ITEM Statuimus, quod si aliquis de cætero captus fuerit pro maleficio, seu occasione alicujus maleficii in civitate, seu burgis, aut districtu Veronæ, ille vel illi, qui eum ceperint, sive cui vel quibus designatus fuerit, & datus custodiendus & conducendus in fortiam communis Veronæ, teneantur & debeant ipsum captum, seu designatum directe ducere ad Palatium communis Veronæ, & ipsum præsentare D. Potestati, seu judici ad maleficia deputato: & quod talem captum nullo modo conducant ad domum alicujus singularis personæ Ecclesiasticæ, seu secularis in civitate Veronæ, seu burgis & ejus districtu. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet capto, & qualibet vice in xxv. libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum, & delicti. Et quod quilibet persona requisita ab eo vel eis, qui ipsum cepissent vel captum haberent, teneatur & debeat dare auxilium, consilium, & juvamen ad ipsum captum

captum taliter conducendum, pœna & banno, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum, & delicti.

Qui acceperit malefactorem de manibus aliquorum, quomodo puniatur.

Cap. LXVII.

ITEM Statuimus, quod quicumque auferre præsumpserit de manibus aliquorum, qui cepissent aliquem malefactorem, vel bannitos, ad conducendum in fortiam D. Potestatis, vel prohibuerit quo minus dicti malefactores capiantur, puniatur & condemnatur pro quolibet malefactore, & bannito sine homicidio in l. lib. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, & facti. Si vero esset malefactor, vel bannitus pro homicidio, ex quo pœna mortis, vel membri veniret inferenda, puniatur & condemnatur pro quolibet, & qualibet vice realiter & personaliter, ad voluntatem D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta conditione personarum, & facti.

De præmio dando illis, qui ceperint aliquem bannitum pro malefacto. Cap. LXVIII.

ITEM Statuimus, quod si quis ceperit, & in fortiam communis Veronæ conduxerit aliquem, qui bannitus fuerit pro homicidio, vel robaria, seu pro aliqua causa, qua secundum formam Statuti mori deberet, D. Potestas teneatur, & faciat infra octo dies dare ei, vel eis, qui eum ceperint libr. centum Veronen. de bonis banniti, si habet unde &c. & si non habet unde &c., de camera Illustriss. Domini nostri. Ceterum ille vel illi, qui ceperint ex aliis bannitis superius comprehensis non dignis morte, habere debeant xxv. libr. modo supradicto. Et quod hoc locum habeat si bannitus fuerit condemnatus a centum libr. supra usque ad quingentas libr., si autem ultra quingentas libr. fuerit condemnatus, habere debeant l. lib. Si autem a centum libr. infra usque xxv. libr., habere debeant x. libr., quas solvere faciat D. Potestas, ut superius continetur. Et quicumque aliquem bannitum capere voluerit, non debeat hoc facere sine licentia D. Potestatis, vel iudicis malefactorum, vel D. camerarii, & cum commissione: & si aliter fecerit, non debeat habere a Camera, quæ superius statuta sunt.

De premio dando illi, qui præsentaverit in fortiam communis Veronæ aliquem malefactorem. Cap. LXIX.

ITEM Statuimus, quod quicumque præsentaverit in fortiam communis Veronæ aliquem malefactorem, habere debeat a Camera Illustris, nostri Domini pro malefactore, qui debeat mori, centum libras; si vero debeat membrum amittere, vel pecunialiter condemnari ultra centum libr., habere debeat xxv. libras; si vero debeat condemnari quinquaginta libr., vel abinde supra usque ad centum libr., habere debeat x. lib. de bonis malefactoris, si habet unde &c., & si non habet unde &c. a Camera prædicta. Et hoc si ceperit cum licentia & commissione, secundum formam superscripti proximi Statuti.

Quod quilibet requisitus teneatur capere malefactorem, & ad ipsum capiendum favorem & auxilium præstare.

Cap. LXX.

ITEM Statuimus, quod quilibet requisitus cum armis, vel sine armis teneatur capere malefactorem, & auxilium, favorem, & consilium præstare ad ipsum capiendum, pœna arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ vel majoris partis. Et si malefactor fugiendo defensionem fecerit cum armis, & contingeret ipsum malefactorem percuti a persequente vel persequentibus occasione prædicta, non teneantur persequens vel persequentes ad pœnam communis Veronæ ex dicta percussione, & dictis armis.

Qui aliquem malefactorem scienter acceptaverit, quomodo puniatur, & de auxilio non præstando malefactori. Cap. LXXI.

ITEM Statuimus, quod si malefactor aliquis fugerit in domum habitationis alicujus, & ab ejus habitatoribus vel habitatore fuerit scienter vel fraudulenter acceptus, ille qui ipsum malefactorem sic receptaverit, teneatur illum D. Potestati, vel judici malefactorum præsentare, pœna & banno, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, & maleficii ipsius malefactoris. Similiter puniatur ille vel illa, qui vel quæ scienter vel fraudulenter dederit alicui malefactori auxilium, consilium, & favorem, dicto & facto.

Qui

Qui receptaverit aliquem bannitum, aut ei juvamen dederit, quomodo puniatur. Cap. LXXII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona de civitate, vel districtu Veronæ ejusque conditionis existat, nec commune alicujus villæ audeat, vel præsumat scienter tenere, seu receptare in domo sua in civitate, villa, seu castello, seu quolibet alio loco Veronen. districtus aliquam Personam bannitam per commune Veronæ pro maleficio, seu occasione maleficii habentis clausulam, *de se quo*, vel aliter corporaliter condemnatam, nec ei aliquod auxilium, vel juvamen scienter dare aliquo modo vel causa; & qui contrafecerit puniatur in centum libr. Et si fuerit commune villæ in ducentis libr., & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate villæ, personarum, & facti. Eadem pœna puniatur quæcumque persona haberet jurisdictionem in villa seu castello, postquam ei fuerit denunciatum per D. Potestatem vel ejus nuncium, ne permittat bannitum, seu condemnatum pro maleficio prædicto, proprio nomine designatum, morari in dicta villa, vel castello, si postea publice moratus fuerit: & de hoc sit in arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, an habuerit potestatem expellendi bannitum seu condemnatum, necne,

Qui carceratis dant consilium ad exeundum de carceribus, & qui eos receptant, quomodo puniantur. Cap. LXXIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona, vel universitas, vel collegium dare debeat alicui exire volenti de carceribus communis Veronæ auxilium, consilium, & juvamen contra voluntatem D. Potestatis, & communis Veronæ; nec de prædictis scienter in domo tenere aliquem, nec receptare; & qui contrafecerit, puniatur in l. libr., & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum.

De columbis non capiendis, & retibus atque artibus ad illos non tenendis. Cap. LXXIV.

ITEM Statuimus, quod nulla persona terreria, vel forensis audeat capere columbos ad retia duarum alarum, sive alia retia, laqueos, formulas, zambellos, vel alia fraudulentia, aut artes, vel alio quocumque modo; nec sagittare ad columbos columbariarum in toto territorio Veronen. sub pœna lx. sol. pro quoque pari columborum, & emendandi damnum passio: de quo quidem damno, & damnatore fletur

E e 2

tur

tur jaramento domini columbariæ usque ad summam x. librarum; abinde vero supra stetur jaramento illius, si & prout videbitur D. Potestati & toti curiæ, vel majori parti, inspecta quantitate damni, & conditione personarum.

Item, quod nulla persona tenere debeat retia duarum alarum, neque retia, quæ coopertoria vocantur, neque formulas pro capiendis columbis, sub pœna libr. x. pro quoque, & quaque vice, nisi officio cancellariæ D. Potestatis idoneam præstiterit securitatem de non capiendis columbis; formulas autem nunquam ullo modo tenere possit.

Item, quod quilibet māsarii quarumcumque villarum inquirere, & denunciare debeant officio prædicto omnes & singulos tenentes de dictis retibus, formulis, & artibus, & capientes columbos in pertinentiis suis, in pœna librarum decem.

Item, quod vicarii villarum, capitanei ad verita, milites communis Veronæ, & alii quicumque officiales inquirere possint & debeant de prædictis omnibus & singulis, & omnia incontinenti denunciare D. iudici malefactorum; auferendo tamen interea dicta omnia retia, formulas, & artes, quæ etiam sint prædicta, & habeant medietatem bannorum superscriptorum ipsi, & quilibet alii accusatores.

HÆC SUNT STATUTA DE DAMNIS DATIS.

De damnis absconſe datis in villis. Cap. LXXV.

ITEM Statuimus, quod si in aliqua villa districtus Veronæ, sive in ejus pertinentia aut guardia, aliquod damnum absconſe fuerit datum per aliquam personam terreriam vel forensem, exceptis casibus foruitis, in aliquibus domibus, vel in, & de rebus in eis existentibus, hortis, terris, pratis, molendinis, seu fultis, arboribus fructiferis vel non, vineis, olivis, nemoribus, pascuis, piscantiis, aquis, aquarum ductibus, & in aliis quibuscumque possessionibus, vel in, & de aliquibus rebus, quæ essent in prædictis, & quolibet prædictorum, seu bestiis vulneratis, aut mortuis; exceptis euntibus ad traynum, scil. sine custodia, de quibus nulla fiat ratio; sive illud damnum datum fuerit per incendium, sive per furtum, sive quocumque alio modo, & in quibuscumque aliis bonis, & rebus datum fuerit, quod tunc commune illius villæ damnum passio restituere teneatur, secundum quod probatum fuerit vel juratum; cui quidem juramento damnum passi stetur de illatione damni, de æstimatione vero, dicto juramento stetur usque ad quantitatem lib. x., abinde vero supra, stetur dicto juramento, si & prout videbitur D. Potestati, & toti curiæ, vel majori parti, inspecta qualitate facti, & conditione personarum. Et quod illa persona, cui datum fuerit dictum damnum, teneatur, & debeat dicere, & jurare

rare in sua accusatione, quod nescit, quis dederit dictum damnum, nec ipsum fecit nec fieri fecit, nec adiutorium nec consilium ad id faciendum dedit, & bona fide operam dabit ad inveniendum eum, qui illud fecerit; & cum invenerit, illud D. Potestati, seu judici maleficiorum incontinenti denunciabit, & illas probationes & indicia, quæ vel quas inde habere poterit, bona fide monstrabit, & dabit. Et quod si facta accusatione comparuit aliqua persona idonea, quæ possit esse in dicto iudicio, & præstiterit bonam & idoneam securitatem de damno dato restituendo, si hoc pronunciabitur debere restitui; & confessæ fuerit se fecisse vel fieri fecisse, aut dedisse dictum damnum, quod tunc contra commune ipsius villæ ulterius non procedatur, sed contra illum, qui confessus fuerit prædicta, procedatur, ex virtute dictæ accusationis, ad solutionem vel condemnationem, tam communi Veronæ, quam damnum passus in eo, quod esset confessus, vel contra eum probaretur, aut juraretur, ut supra. In eo vero, quod ille non confiteretur, vel contra ipsum non probaretur, aut non juraretur ut supra, commune condemnatur ad dandum secundum quod probabitur, aut jurabitur, ut supra, contra commune: eo etiam salvo, quod si commune illius villæ dederit damnatorem & probaverit, tunc ad emendationem damni minime teneatur, sed ille de quo probatum fuerit ipsum damnum dedisse teneatur, & condemnatur tam communi Veronæ, quam damnum passus, eo prius citato, & requisito. Et quando commune villæ fuerit accusatum occasione damni dati, cuius custodia pertinebat ad Saltuarios illius villæ, vel fortis, vel regulæ, quod ex officio iudicis maleficiorum, ipsi Saltuarii requiri debeant, tunc, quando marsarius villæ citabitur, ut debeat dare damnatorem, & probare ipsum damnum dedisse; quod si non fuerit probatum, commune villæ post condemnationem statim habeat regressum ad sortem & expensas contra Saltuarios ipsius fortis vel regulæ, in qua dictum damnum datum est, qui ad custodiam illarum rerum tenerentur, in quibus dicitur esse dictum damnum. Et quod dicti Saltuarii, quia dictam custodiam sive emendationem tenentur, non possint produci in testes in prædictis, nec tamquam testes admitti. Et quod iudex maleficiorum ex suo officio teneatur, & debeat diligenter inquirere, an delo alicujus incendium sit factum, an inhabitantium culpa; & si per probationes, & indicia debita, seu per iudicis inquisitionem apparuerit incendium culpa inhabitantium contigisse, commune illius villæ ad emendationem damni ex dicto incendio minime compellatur. Et quod si damnum datum fuerit in consilio plurium communitatum, propinquior communitas ad ipsius damni refectionem condemnatur, & magis teneatur. Et si commune vel legitima persona pro eo citata ad defensionem non comparuerit, quod pro contumacia condemnatur in centum sol. communi Veronæ, & in restitutione damni, secundum quod probabitur, aut jurabitur, ut supra, lite contestata vel non. Et quod possit quilibet de communitate con-

con-

condemnata realiter & personaliter pro toto damno conveniri, habendo regressum contra suam communitatem, & damnum dantem de eo, quod coactus solverit pro damni refectione.

De damnis absconse datis circa civitatem Veronæ. LXXVI.

ITEM Statuimus, quod si contigerit aliquod damnum absconse dari circa civitatem Veronæ in suburbiiis, in aliquibus possessionibus seu rebus, de quibus supra in proximo Statuto facta est mentio, & contrata sive vicinia illius suburbii accusata fuerit de dicto damno, tunc procedatur, & fiat contra ipsam contrariam & viciniam ad dicti damni emendationem in omnibus & per omnia, sicut in supradicto Statuto *de damnis absconse datis in villis* ordinatum est, singula singulis referendo,

Reformatio pro Statuto de damnis absconse datis. Cap. LXXVII.

SPECTABILES viri D. Leonardus de Peregrinis, & D. Christophorus de Bandis Provifores communis Veronæ, tulerunt ad hoc consilium infraſcriptam dicti Statuti cum rigore & iuſtitia practicati reformationem, compilatam quidem in pluribus ſeſſionibus plurium generis civium, tenoris infraſcripti, videlicet.

CHRISTOPHORUS Mauro Dei gratia Dux Venetiarum &c. Nobilibus & ſapientibus viris Alexandro Marcello de ſuo mandato Potenti, & Aloyſio Bembo Capitaneo Veronæ, & ſucceſſoribus ſuis fidelibus dilectis ſalutem, & dilectionis aſſectum. Venientes ad conſpectum noſtri Domini fideliffimi noſtri Tebaldus de la Capella & Franciſcus de la Turre Oratores iſtius fideliffimæ Communitatis noſtræ, infraſcripta capitula, ſeu Statutorum reformationes nomine communitatis ipſius porrexerunt, ſupplicantes, ut illa confirmare dignemur. Nos itaque, qui pro devotione & fide communitatis ipſius ad noſtrum Dominium in illam propenſi ſumus cum noſtro Collegio, a Rogatorum Conſilio auctoritatem habentes, ea approbavimus, atque confirmavimus, volentes, vobisque mandantes, ut illa ſervetis, ac ſervare faciatis.

Reformetur autem hoc Statutum *de damnis absconse datis*, quod eſt in terſio libro voluminis Statutorum ad capitulum lxxv., ut debeat amodo intelligi, practicari, & obſervari cum correctionibus, modificationibus, & additionibus infraſcriptis, videlicet.

Primo, quod quicumque voluerit de damno ſibi absconse dato accuſam, denunciam, vel querelam facere, teneatur & debeat illam facere in termino dierum xx. a die ſcienziæ, & juraro non ante ſciſſiſſe, ultra quod tempus nullatenus audiatur.

Item

2. Item, quod dictus talis accusator teneatur & debeat in dicta sua accusa, denuncia, vel querela tunc declarare quod, & quale damnum sit sibi datum, & simul de quanta quantitate rei, ac de quanto valore ipsius damni ipse potest & est paratus jurare ad sacramentum sibi deferendum, ut infra, & hoc ut adversæ parti sit facultas ante tale juramentum probandi contrarium de toto, vel de parte: Quod si fecerit, idest, si probaverit dictum damnum fuisse citra dimidiam ejus, quod ille obtulerit se jurare, ipse accusatus in expensis condemnatur. Et ut facilius pro utraque parte veritas habeatur, teneatur accusator, cui damnum sit datum in frugibus terræ, vel fructibus arborum pendentibus, videri fecisse dictum damnum per personas idoneas, antequam aliquid aliud de ipsis frugibus, aut fructibus moveat, aliter autem non audiat.

3. Item, quod de illatione cujusque damni stetur sœramento damnum passi, ut in Statuto lxxv. h. lib. De quantitate vero, & de æstimatione stetur juramento illius usque ad summam tantum librarum trium denariorum; abinde vero supra, tam de quantitate quam de æstimatione, observetur idipsum Statutum mox relatum. Et si tale juramentum aliter, quam per D. Potestatem & curiam delatum fuerit, a dictis libr. tribus supra non valeat neque teneat, & nullum adversæ parti inferat præjudicium.

4. Item, quod super hujusmodi accusis, denunciis, vel querelis, & similiter super aliis quibuslibet de quasi, D. judex, sive & notarii maleficiorum procedere non possint nec debeant, nisi ad instantiam accusantis, vel querelantis, & ejus expensis, juxta Statutum octavum in tertio lib. Et quod non possint nec debeant mittere ultra quam duas citationes ad defensionem; quæ quidem signari debeant in principio commissionis intitulando de quasi, & primam pro prima, & secundam pro secunda, sub pœna notario qui contrafecerit, privationis ab officio per illum annum.

Qua quidem reformatio sic lecta, & disputato pro & contra super ipsa, posita fuit pars & capta de ballotis lxx. pro, 1. contra Publicata die sabbathi xxix. Febr. Mcccclxv.

Data in nostro Ducali Palatio, die xxvix. mensis Julii. Indictione xiv. Mcccclvi.

De maleficiis, seu damnis datis a bannitis.

Cap. LXXVIII.

SED, si bannitus aliquid maleficium, seu damnum fecerit in villa aliqua vel ejus pertinentia, per incendium, per incisionem vinearum, olivarum, aut aliarum arborum, seu bladorum, vel aliarum rerum; seu aliter damnum dederit de iis, quæ in superiori Statuto lxxv. de damnis absente datis in villis comprehenduntur, & de quibuscumque aliis, seu per violentiam, seu quocumque alio modo, de die, vel de nocte, quod

com-

commune illius terræ, in cujus curia factum fuerit, siue propinquius commune, si esset factum in confinio plurium, ut supra in citato Statuto lxxv. continetur, compellatur ad voluntatem D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis dictum damnum emendare secundum quod probatum vel juratum fuerit, ut supra, in dicto Statuto continetur. Si vero villa fuerit parva, quæ a bannitis se defendere nequiverit, sit arbitrio D. Potestatis & dictæ curiæ, an ipsa villa debeat emendare, vel non. Et hoc modo servato, quod illa persona, cui mendum factum fuerit per aliquod commune alicujus villæ, dare debeat omnes suas rationes, quas contra malefactores habuerit, illi communi quod mendum fecerit.

Quod communia villarum teneantur dare malefactores in sortitam communis Veronæ. Cap. LXXIX.

ITEM Statuimus, quod si quis fecerit maleficium, aut damnum dederit aliquod de prædictis in tribus superioribus Statutis comprehensis, siue sit bannitus, siue non, & steterit in villa tempore quo fecerit maleficium, siue damnum, & post illud perpetratum, quod commune & homines teneantur eum & eos capere, & dare ac consignare D. Potestati Veronen. & ejus nunciis; quod si non fecerint, damnum restituere teneantur, si malefactor solvendo non esset.

Qualiter deprædatis in districtu Veronæ satisfieri debeat. Cap. LXXX.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona in aliqua villa districtus Veronæ fuerit deprædata, & homines terræ fuerint negligentes ad prosequendum, & capiendum malefactores, quod tunc commune ipsius villæ ad emendationem damni, si prædictis resistere potuerint, omnimode teneatur. Et si prædicta extra villam fuerint perpetrata, tunc sit in arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, utrum velint eos, qui fuerint in agris vicinis seu proximis dictæ robariæ, siue eos, qui audiverint aut audire potuerint rumorem, condemnare ad damni restitutionem; an commune villæ.

Us massarii villarum teneantur ponere custodes ad merces, ad havere, & ad naves expensis mercatorum. Cap. LXXXI.

ITEM Statuimus, quod si alicui villæ districtus Veronæ de cætero aliquis nauta cum navi, seu mercator cum mercibus, vel *havere* in die applicuerit, & ibi hospitatus fuerit, & a massario illius villæ perierit in die, ut navis vel *havere* custodiatur in nocte per homines illius

illius villæ, idem massarius & commune teneantur idoneos custodes dare ad expensas petentis. Et si facere recusaverit massarius, aut commune, & damnum datum fuerit de navi, seu *bavere*, D. Potestas cogat illum massarium requisitum, & suum commune damnum prædictum restituere, & reficere: & unusquisque dictorum custodem habere debeat pro sua mercede sex solidos.

HÆC SUNT STATUTA DE REBUS PROHIBITIS CONDUCI EXTRA, ET INTRA DISTRICTUM VERONÆ.

De lignamine non conducendo extra districtum sine licentia.
Cap. LXXXII.

LIGNAMEN nulla persona extrahere possit, neque conduci facere extra districtum Veronæ sine licentia D. Potestatis, sub pœna ejus arbitrio.

De fractis, & vitris non extrahendis. Cap. LXXXIII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona non audeat extrahere, nec extrahi seu conduci facere, extra districtum Veronæ aliquas stracias a chartis, neque vitra rupta a fornaciis, sub pœna perdendi illas & illa, & tantundem, quantum valent: cujus dimidia sit accusatoris, si accusator fuerit, & reliquum domus mercatorum.

De blado, & aliis victualibus non portandis extra civitatem sine licentia D. Potestatis; & quæ, ac quantæ res portari possint per districtum Veronæ sine bulleta. Cap. LXXXIX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona deferat, seu portari faciat extra civitatem & burgos Veronæ sine licentia D. Potestatis, bladum, farinam, & legumen, vinum, oleum, sal, & carnes, seu alia victualia; & si detulerit, seu deferre inventa fuerit usque ad duo minalia bladi, vel farinæ, seu leguminis, rem amittat, & pro minali quolibet, & in ratione minalis in x. sol. communi Veronæ condemnnetur. Et si ultra duo minalia bladi, vel farinæ, seu leguminis deferre inventa fuerit, seu detulerit, rem ipsam amittat, & pro quolibet minali, & in ratione minalis communi Veronæ in xx. sol. condemnnetur: & hoc habeat locum usque ad x. minalia. Si vero ultra decem minalia detulerit, sive deferre inventa fuerit, rem ipsam amittat, & in xl. sol. pro quolibet minali, & in ratione minalis communi Veronæ condemnnetur. Et prædicta locum habeant, si prædictæ res non possintur extra districtum, vel apud confinia districtus Veronæ. Eo salvo quod molendinarii, qui habent

Ff

mo-

molendina in suburbiis, vel apud civitatem, vel burgos Veronæ, possint ipsum bladum, vel legumen portare ad ipsa molendina pro macinando, cujus bladi, seu leguminis farinam reducere teneantur in civitate, seu burgis Veronæ, unde acceperint; quod si non fecerint, solvant pro quolibet minali lx. sol. Et prædictum Statutum, & penæ, & omnia quæ continentur in eo habeant locum super facto olei, ita quod ubi dicit *unum minale*, intelligatur, quod idem juris sit in una baceta olei. Eo salvo, quod unaquæque persona sine bulleta portare possit per totum Veronen. districtum infrascriptas res: videlicet, unam bacetam olei, medium modium vini albi, & medium modium vini vermili, etiam super eodem plauistro unum minale fructuum arborum, exceptis mandulis, unum minale farinæ, unum starium leguminis, unum starium salis, duos caseos, allia, cepæ, semulas, & carnes siccæ usque ad unam mezenam; lectum vero, sive lectos per totum districtum Veronæ licet portare, exceptis ad villas, quæ sunt ad confinia districtus Veronæ. Et quod D. Potestas possit & debeat dare licentiam portandi lectos, qui sunt ad confinia cuilibet petenti, & facienti bonam securitatem de ipsis lectis reducendis ad civitatem Veronæ, ad voluntatem ipsius D. Potestatis.

De blado, vel legumine non conducendo extra districtum Veronæ.

Cap. LXXXV.

ITEM Statuimus, quod nulla persona de civitate Veronæ & ejus districtu, aut forensis possit, vel debeat per se vel alium emere in districtu Veronæ bladum, vel legumen causa portandi extra districtum Veronæ, nec ipsum bladum, vel legumen emptum vel non emptum, nec aliquod aliud bladum, vel legumen de civitate, vel districtu Veronæ portare extra ipsum districtum: sed nec per ipsum districtum verus confinia, ad duo millaria prope ipsa confinia, nec per Lacum Gardæ sine licentia D. Potestatis. Et qui contrafecerit, amittat ipsum bladum, & legumen. Et si conducere extra districtum, amittat etiam bestias, plaustra, boves, ac naves, in quibus seu super quibus illud portaretur; & insuper peculiariter condemnetur, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate negotii, & conditione personarum; quarum portarum dimidia sit accusatoris, vel inventoris.

De carnibus recentibus, vel salatis extra districtum non conducendis.

Cap. LXXXVI.

ITEM, quod nulla persona civis, vel forensis audeat, vel presumat extrahere, vel extrahi facere extra districtum Veronæ aliquas carnes recen-

entes, vel salitas, sine licentia D. Potestatis, pœna centum sol., & amissionis dictarum carniū.

De bestijs extra districtum non conducendis. Cap. LXXXVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona civis, vel forensis audeat, vel præsumat conducere vel conduci facere extra districtum Veronæ, etiam cum licentia datiariorum, sine speciali licentia D. Potestatis aliquas bestias, pœna & banno x. libr. pro bestia grossa, & pro bestia minuta xx. sol. & amissionis ipsarum bestiarum. Et quilibet sit accusator, & habeat tertium dicti banni, unum tertium sit cameræ Illustriss. nostri Dominii, & aliud communis Veronæ, vel domus mercatorum, & artis lanæ, si officialis dictæ domus, vel artis fuerint inventores. Salvo quod si aliqua persona iverit extra districtum Veronæ cum aliquibus bestijs, utputa ad invernandum, animo redeundi domum, & ipsas bestias retroduxerit, vel per eum non steterit quominus retroducantur, sed per aliquem casum fortuitum, vel aliquam justam causam, tunc non teneatur, nec in aliquo puniatur, nec ad aliquod datium redditus vel exitus teneatur, dummodo prius specialem licentiam habuerit a D. Potestate, & securitatem præstiterit pœnes cancellarium communis de reconducendo ipsas bestias. Et salvo quod cives, & habitatores Veronæ, ejusque districtus possint cum runcinis, & runcinabus suis, & aliis jumentis, ac pulledris ire, & redire pro libito voluntatis.

De pecudibus Veronensibus non extrahendis. Cap. LXXXVIII.

ITEM Statuimus, quod de territorio Veronensi non extrahantur, nec extrahi possint pecudes Veronenses in magna vel parva quantitate, & quod contrasacientes & consentientes perdant ipsas pecudes sive earum valorem, & viginti sol. pro quaque: & datario qui talem licentiam fecisset, sit pœna perdendi datium, & centum libr. denar. pro quoque datario, & quaque licentia, sive bulletta. Et quilibet sit accusator, & habeat tertium dicti banni, unum tertium sit cameræ Illustrissimi Dominii nostri, & aliud communis Veronæ, vel domus mercatorum Veronæ, & artis lanæ, si officiales dictæ domus, vel artis fuerint inventores.

De pecudibus forensibus non conducendis. Cap. LXXXIX.

ITEM, quod pecudes forenses in magna vel parva quantitate non conducantur, nec conduci possint ad civitatem, vel districtum Veronæ, neque pro remanendo, neque pro pasculo, seu hybernando, neque pro eas tondendo. Et qui conduxerit, vel conduci fecerit, auteme-

rit, aut alio modo habuerit de illis, vel earum lana, perdat illas & illam, & tantundem, quantum fuerit valor earum vel ejus. Et qui dederit eis pascua vel sœnum, cadat in pœna l. lib. dena., & perdat præteritum pascuorum & sœni dati. Quæ pœnæ dividantur, & applicentur pro tertia parte accusatori, vel inventori, & pro alia tertia cameræ Illustriss. Domini nostri, & pro alia communi Veronæ, vel domui mercatorum Veronæ, & arti lanæ, si officiales dictæ domus, vel artis fuerint inventores.

De pecudibus Veronenfibus non infocidandis, vendendis, donandis, vel aliter alienandis extra districtum.

Cap. XC.

ITEM Statuimus, quod nulla persona civitatis & districtus Veronæ debeat infocidare, vendere, donare, nec aliter alienare aliquas bestias pecudinas in magna vel parva quantitate alicui personæ, quæ velit eas conducere extra districtum Veronensem, & quæ non stet & habitet in civitate & districtu Veronæ, in, & sub pœna xx. sol. pro quaque bestia pecudina, & amissionis dictarum bestiarum, sive earum valoris. Cujus pœnæ tertia pars sit accusatoris, (& quilibet possit esse accusator, vel inventor, & quilibet officialis possit inventor esse) & tertia cameræ Illustriss. Domini nostri, & alia tertia communis Veronæ, vel domus mercatorum, & arti lanæ, si officiales dictæ domus, vel artis fuerint inventores. Quinimo, quod omnes vendentes, donantes, vel aliter alienantes pecudes, sive bestias pecudinas in civitate, vel districtu Veronæ teneantur, & debeant accipere ab emptore, donatario, vel alias acquirente bonam cautelam, seu securitatem, quod ipsas pecudes, seu bestias pecudinas non conducat extra districtum Veronensem, aliter si extraducerentur, dicti vendentes vel aliter alienantes sint & esse intelligantur in culpa, & teneantur ad pœnam prædictam.

De pecudibus forenfibus non accipiendis, nec tenendis in socidum.

Cap. XCI.

ITEM, quod nulla persona civitatis & districtus Veronæ debeat accipere, nec tenere in socidum directe vel indirecte pecudes alicujus personæ forensis, & quæ non habitet in Verona, vel ejus districtu, & faciat saciones & onera cum communi Veronæ, sub pœna tam danti, quam accipienti perdendi pecudes, & xxv. libr. denar. pro quaque parte pecudum. Et notario qui tale instrumentum confecisset, libr. decem pro quaque parte pecudum; & testibus, libr. quinque pro quoque & quaque parte pecudum. Quarum pœnarum tertia pars sit accusatoris, vel inventoris, (& quilibet possit esse accusator, & quilibet officialis possit esse

esse inventor,) alia tertia sit cameræ Illustriss. Domini nostri, & alia tertia communis Veronæ, vel domus mercatorum, & artis lanæ, si officiales dictæ domus, vel artis fuerint inventores. Et quilibet officialis communis Veronæ possit inquirere, & adstringere ad sacramentum quemlibet, qui sibi videbitur adstringendus pro inquisitione veritatis.

De pellibus crudis non extrahendis sine licentia, & contralittera.

Cap. XCII.

CUM mukę pelles crudę extrahantur aliquando de civitate, & districtu Veronæ sub nomine pellipariorum de Venetiis, qui facultatem habent extrahendi illas de omnibus terris Domini per partem Ducalem captam anno Mcccxxxvii. & conducantur Vicentiam, & alio ad moltizandum & conferandum, cum magno interesse civitatis & artis pellipariorum Veronæ; Ideo ad obviandum huic fraudi, & prome-
liori observatione, & executione dictæ partis Ducalis, Statuimus, quod aliquę pelles crudę non possint extrahi, vel conduci extra districtum Veronæ sub nomine pellipariorum Venetorum, nisi cum licentia D. Potestatis de sua cancellaria scripta, & sigillata, & nisi dicto officio cancellariæ illa talis persona idoneam dederit securitatem de reportando ab officio communis Venetiarum ad quod spectat, in termino xx. dierum, contralitteram, quod dicta quantitas pellium sit conductæ, & præsentata Venetis crudarum, & non laboratarum. Quod si non fecerit, quicumque in aliquo de prædictis contrafecerit, cadat in pœnam duplicati valoris dictæ quantitatis pellium; cujus pœnæ tertia sit accusatoris vel inventoris, tertia artis pellipariorum Veronæ, & tertia communis Veronæ. Salvis omnibus Statutis, & prohibitionibus in reliquis.

De lanis nostranis non extrahendis. Cap. XCIII.

ITEM Statuimus, quod de territorio Veronensi non extrahantur, nec extrahi possint lanæ Veronenses in magna vel parva quantitate; & quod ementes, & vendentes, & conducentes, & aliter contrascentes perdant lanam, & ipsius lanæ valorem duplicatum; & datario, qui talem licentiam fecisset, sit pœna perdedi datum, & centum libr. denar. pro quoque datario, & quaque licentia, sive bulla; & quilibet sit accusator, & habeat tertium dicti banni, aliud tertium sit cameræ Illustriss. Domini nostri, & aliud communis Veronæ, vel domus mercatorum, & artis lanæ, si officiales dictæ domus, vel artis fuerint inventores; intelligendo lanas nostranas illas tantum, quæ natæ sunt in territorio Veronensi.

De lanis, telis, & flaminibus forensibus non conducendis.
Cap. XCIV.

ITEM, quod lanæ forenses, telæ, vel flamina forensia in magna vel parva quantitate non conducantur nec conduci possint ad civitatem, vel districtum Veronæ; & quod qui conduxerit, seu conduci fecerit, aut emerit, vel alio modo habuerit, perdat illas & illa, & tantundem, quantum valent: quæ pœna dividatur & applicetur, pro tertia parte accusatori vel inventori, & pro alia tertia cameræ Illustriss. Dom. nostris, & pro alia communi, vel domui mercatorum & arti lanæ, si officiales distæ domus, vel artis fuerint inventores, exceptis lanis de Flandra, & de Sancto Matthæo: intelligendo lanas forenses omnes, quæ non sunt natæ in territorio Veronensi.

De alienationibus rerum immobilium prohibitis fieri alicui forensi.
Cap. XCV.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona, cujuscvis conditionis & status existat, non possit nec debeat vendere, permutare, legare, donare, dotare, aut in testamento, vel alia ultima voluntate, nec etiam usufructum relinquere, non locare ultra x. annos, nec ad renovandum, nec in feudum dare, nec aliquo alio modo qui dici, vel excogitari possit proprietatem, vel usufructum transferre, seu aliquo alio modo causâ, vel titulo alienare aliquam rem immobilem positam seu sitam in aliqua parte seu loco civitatis, aut districtus Veronæ alicui, qui non sit civis, & habitator civitatis Veronæ, vel ejus districtus, & de jurisdictione communis Veronæ, & cum communi, & hominibus Veronæ non subeat, & faciat onera, datias, collectas, & alias quaslibet factio- nes, & non vadat cum hominibus, & communi Veronæ prædictis in exercitum, cavalcatas, & alias quaslibet andatas. Quicquid autem contra hujus Statuti prohibitionem quocumque modo, vel causâ fuerit attentatum, sit ipso jure irritum & inane. Res quoque alienata, vel relicta ipso facto publicata intelligatur, & in communi Veronæ officio Provisorum deveniat, in ipsius communis proprietate, ac dominio perman- sura. Insuper quod venditor prætium amittat, & veniat in commune. Et notarius, qui inde fecerit instrumentum, scilicet, venditionis, legati, donationis, aut testamenti, aut alterius ultimæ voluntatis, vel alterius de prædictis, condemnatur in dimidia valoris rei, & testes in dimidia ejus, quo notarius fuerit condemnatus, pro quolibet & qualibet vice, qua fuerit contrafactum. Et de prædictis omnibus & singulis, quilibet sit accusator, & habeat tertium dicti banni, & teneatur in credentia, & unum aliud tertium habeat camera Illustrissimi nostri Domini, & aliud

aliud tertium remaneat in communi. Et si accusator non intervenerit, provisor, vel provisores communis Veronæ, aut alius officialis communis, qui prædicta fieri fecerit, habeat dictum tertium, quod accusator habuisset. Et hoc Statutum non habeat locum in rusticis forensibus venientibus cum eorum masaricia, & familia ad standum, & habitandum in districtu Veronæ pro laborando terras de dicto districtu: & salvo, quod clerici succedere possint conjunctis personis, tam ex testamento quam ab intestato, prædicto Statuto non obstante,

De castellis, villis, & podere in confinio possitis non alienandis.

Cap. XCVI.

ITEM, quod nulla persona de civitate, vel districtu Veronæ habens castellum, villam, seu aliud podere in confinio districtus Veronæ possit illud vel illam alicui personæ, vel communi, collegio, vel universitati alterius districtus totum vel totam, partem, vel particulam, vendere, impignare, infeudare, locare, dotare, vel aliquo alio modo, seu quovis ingenio alienare. Et si contrafactum fuerit, nullius sit momenti, & sit irritum ipso jure. Et isuper, qui contrafecerit, in l. libr. Veronen. condemnatur, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, seu Illustriss. D. nostri, & curiæ, inspecta qualitate facti, & personarum. Et prædicta locum habeant, tam in preteritis, quam in futuris. Et de prædictis D. Potestas & judex maleficiorum inquisitionem quolibet anno facere teneantur. Et Provisores communis Veronæ, ac vicarii dictorum confinium, & masarii villarum singulariter advertant, & denuncient D. Potestati, & consilio deputatorum Veronæ, poena & banno, ipsis Provisoribus & vicariis, arbitrio ipsius D. Potestatis, & curiæ, ipsis autem masariis x. libr. de suis propriis bonis; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De possessionibus non laborandis, nec dandis ad laborandum alicui, qui non sit cum familia in civitate vel districtu Veronæ.

Cap. XCVII.

ITEM, quod aliqua persona, quæ non habitet cum sua familia in civitate, vel districtu Veronæ, non possit laborare, nec laborari facere per aliquam personam, quæ similiter non habitet, prata, terras, seu vineas in districtu Veronæ modo aliquo, vel ingenio: & quod aliqua persona non possit ei dare terras, prata, seu vineas ad laborandum, sive ad mercedem, vel ad solum. Et qui contrafecerit fruges, & redditus amittat, & in communi Veronæ condemnatur in decem libr., & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, terræ, & facti. Et masarii villarum, & cujus-

cujuslibet loci teneantur & debeant prædicta denunciare infra mensem D. Potestati, pena decem libr. pro quolibet & qualibet vice de suis propriis bonis: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem bauni.

Qui venditionem duobus fecerit, & qui rem vendiderit præstationi subjactam sine domini licentia, vel aliter alienaverit, qualiter puniatur.

Cap. XCVIII.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona de Verona & ejus districtu venditionem, vel aliam alienationem fecerit alicui personæ de aliquibus terris, domibus, vel possessionibus seu possessione, de quibus vel de qua in aliam personam antea fecisset venditionem, vel aliam alienationem, condemnatur pro qualibet vice, communi Veronæ in l. lib. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta facti qualitate. Et secundus emptor, vel alius acquisite primus emptorem, seu acquisiteorem impedire non possit in possessione dictarum possessionum & terrarum, si primus emptor, vel aliter acquisite ipfam alienationem sibi factam fecerit publicari in arengo communis Veronæ infra mensem, vel postea quodcumque ante secundam alienationem; vel ea non publicata, habuerit penes se corporalem possessionem de facto ante ipsam secundam alienationem. Venditor autem, vel alienator publicata prima venditione, seu alienatione in arengo, vel non publicata, sed tradita de facto possessione primo emptori, siue acquisiteori, teneatur, & debeat restituere incontinenti præteritum, vel id quod recepisset secundo emptori, vel acquisiteori cum omni suo damno, expensis, & interesse: quod si non fecerit, quia non potuerit vel noluerit, in carceribus communis Veronæ detrudatur, ibique permaneat, donec secundo emptori vel acquisiteori plenius fuerit satisfactum. Eadem pena puniatur quæcumque persona domum, terram, vel aliam possessionem, de qua, vel pro qua, livellum, fictum, vel districtum, vel aliam præstationem dare teneatur alicui personæ, sine licentia domini vendiderit, vel aliter alienaverit. Et quod ipsa alienatio, tam jure proprietatis quam possessionis, ipso jure non valeat; & quod D. Potestas, jurdices, & alii officiales communis Veronæ teneantur ipsum, cui dictum fictum, livellum, districtum, seu quælibet alia pensio præstatur, inducere de facto in possessionem ipsarum rerum, sine aliqua scriptura facienda, vel aliqua juris solemnitate, & inducendum defendere, omni detentore expulso.

Qui

Qui intraverit possessionem ab aliquo possessam, quomodo puniatur.

Cap. XCIX.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona sua auctoritate sine licentia possidentis intraverit domum seu possessionem ab alio possessam, causa laborandi, vel quid aliud faciendi, condemnatur, communi Veronæ in x. libr., & amittat laborerium; & ulterius non turbet possessorem in possessione, & restituat fruges, si quas acceperit. Eadem pœna puniatur quzlibet persona, quæ prædicta fieri mandaverit, aut fieri fecerit, & quod ille vel illa, quæ mandaverit, aut fieri fecerit prædicta, puniatur, & condemnatur ex virtute primæ accusationis communi Veronæ, & actori.

Qui in possessione vel alienata intraverit, quomodo puniatur. Cap. C.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona de cætero intraverit possessionem, seu tenutam alicujus petiæ terræ, domus, vel alterius possessionis, de qua ipse, vel ii, quorum hæres esset, venditionem, vel aliam alienationem in aliquam personam fecissent, postquam emptor vel alio titulo acquisitor, vel eis successor rei acquisitæ possessionem, vel tenutam apprehenderit sine licentia ejus, qui eam rem acquisierit, vel hæredis ejus, aut successoris, puniatur pro qualibet vice, qua hæc commiserit, in x. libr., & restituat possessionem.

De terris vigris non laborandis sine licentia. Cap. CI.

PROVIDERE volentes indemnitati Ecclesiarum, pupillorum, viduarum, & aliorum, qui per injuriam, vel per novitates occurſas, sua forte jura, & instrumenta perdiderunt, & obviare malitiæ, & usurpationi maxime rusticorum; Statuimus, quod nulla persona audeat vel presumat laborare, nec laborari facere aliquam petiam terræ vigram in districtu Veronen, quæ fuerit vigra per x. annos, antequam in ea sit facta cultura, vel laborerium; & hoc absque licentia D. Potestatis speciali. Qui D. Potestas in præbendo licentiam eandem, debeat primo bonam informationem habere cum civibus & consortibus illius villæ, in cujus pertinentiis fuerint dictæ petiæ terræ, vel cum majori parte ipsorum consortium, prius citatis coherentibus; & cum ipsis bene informari de ipsa licentia danda, vel non danda ipsi petenti velle laborare petiam terræ vigræ. Et si quis contrafecerit, pro quoque campo & quaque vice in l. libr. denar. parvorum, & in ratione campi condemnatur, cujus pœne medietas sit accusatoris. Et quilibet possit esse accusator, & teneatur in credentia. Et insuper, quod dicta talis persona

G g

ex

ex dicto laborerio non intelligatur aliquam possessionem civilem vel naturalem acquisivisse, vel jus aliquod habere in dictis terris; & ultra amittat omnes expensas, & laborerium, & melioramentum factum, nullo obstante temporis cursu. Et hoc locum habeat in præteritis, præsentibus & futuris.

Die Jovis xiv. Decembris Mcccc lvi. in Consilio xii. & L. Deputatorum, præsentem magnifico D. Potestate.

Pro Statuto de terris vigis non laborandis sine licentia, supra posito.

CUM videatur dictum Statutum nimiam continere difficultatem, & rigorem, vadit pars, quod illud reformetur. Primo ut citari sufficiat coherentes nominatim, si sunt, & si non sunt, tunc sufficiat in villa illius pertinentiæ, vel loco fieri proclamatio, per quam in genere citentur sua interesse putantes. Item quod pœna minuatur, & sit in libr. x. pro quoque campo, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & curiæ, inspecta qualitate loci, & facti, ac conditione personarum.

Et quod hæc reformatio locum habeat in præteritis, præsentibus, & futuris. Posita per d.d. proviſores communis Veronæ, & capta de ballottis xxxvii. pro, & xi. contra.

Subinde per Joannem Donatum de Odonibus unum de xii. super dicto Statuto cum reformatione superscripta, posita fuit pars, quod addatur, quod illud Statutum, & reformatio non habeat locum in disjunctis terris proprias vel condititas, quantum ad licentiam petendam, & ad pœnam. Capta de ballottis xxxii. pro, & xvi. contra.

De pœna cavantis seu extirpantis terminos de confinibus alicujus.

Cap. CIL.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona cavaverit seu extirpaverit, vel extirpari seu cavari fecerit manualiter de confinibus terminos alicujus, emendet pro qualibet vice xxv. libr. pro quolibet termino, & terminus in suo statu redigatur. Si vero eum aratro & non fraudulenter, cavaverit aut extirpaverit, tunc dicta talis persona teneatur ea die, vel sequenti denunciare illis personis tenentibus, & laborantibus terras confinantes dicto termino, vel ad domum suæ habitationis, qualiter dictum terminum cum aratro extirpaverit non fraudulenter, & quod ipsum terminum sive terminos parata est reponere suis expensis in suo pristino statu; quod si non fecerit, puniatur in centum sol., & nihilominus dictum terminum, sive terminos in suum pristinum statum suis expensis reducere teneatur.

Ne aliquis Colonus pervertat possessionem domini, sed teneatur illam domino demonstrare. Cap. CIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona, quæ manifestaverit tenere, & possidere aliquam possessionem, vel domum, vel rem aliquam ab aliqua persona, seu quomodolibet ipsam teneat, aut tenuerit ab aliqua persona, audeat, vel præsumat manifestare, tenere, & possidere eandem domum, seu possessionem, vel rem pro aliqua persona; nec etiam audeat quotiescumque coram iudice fuerit requisita denegare, se tenere & possidere possessionem, vel domum, vel rem pro eo, pro quo tenebat, vel pro eo, pro quo manifestavit tenere & possidere; & quod ipsam possessionem, domum, vel rem teneatur sibi demonstrare, vel iudicare cum novis, & veteribus coherentiis suis, quotiescumque de hoc fuerit requisita. Et qui contraxerit, puniatur in amissione omnis juris quod haberet in ea, si dominus voluerit; & insuper in viginti quinque lib. & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis. Insuper negatio, vel secunda manifestatio nullum faciat præjudicium ei, a quo primo tenebat, nisi hoc fecerit voluntate ejus a quo tenebat, vel præcepto D. Potestatis, seu iudicum, vel consulum communis Veronæ, facta per eum prius denunciatione possessori.

Quod laboratores terrarum teneantur denunciare dominis, quando possessione fuerint occupata. Cap. CIV.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona laboraverit, seu tenuerit aliquas terras, possessiones, domos ab aliqua persona ad fictum, districtum, seu livellum, & dicta domus, terra, seu possessio fuerit occupata in totum, vel in partem ab aliqua alia persona, communi, capitulo, seu universitate, vel si aliqua tenuia accepta fuerit, de prædictis incontinenti, infra xv. dies, ex quo idem laborator prædicta sciverit seu scire potuerit, idem laborator teneatur hoc domino, a quo tenet dictas terras, domos, seu possessiones, denunciare, pœna & banno x. lib. pro quolibet & qualibet vice; insuper, & damnum quod domino exinde evenerit, restituere teneatur. Si vero dictus laborator quocumque modo occupaverit de aliena terra, & possessione sibi coherente, condemnatur in x. lib. & plures & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ vel majoris partis, inspecta qualitate negotii, & personæ.

De designatione facienda per massarios, & homines villarum de terris & possessionibus, cum fuerint requisiti. Cap. CV.

ITEM Statuimus, quod quotiescumque D. Potestas, iudices communis Veronæ, vel alii officiales miserint præcipiendo ad postulationem alicujus vicariis, sive massariis, seu hominibus alicujus villæ, vel loci, quod debeant designare aliquas terras, vel possessiones alicui, vel aliquibus, quod eas eisdem, vel eisdem debeant designare, in pœna, & banno x. libr. pro quolibet, & qualibet vice, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate personarum, & facti.

Ne occasione alicujus designationis impediuntur, vel devastentur possessiones, vel arbores alicujus. Cap. CVI.

ITEM Statuimus, quod communia alicujus villæ, seu alia quævis persona non impediat nec devastet terram, possessionem, vel arbores in totum vel in partem, alicujus personæ occasione designationis, quæ fieret pro suo communi, sed quiete eam personam possidere permittat. Et quod non fiat aliqua designatio in aliqua villa, seu ejus pertinentia, in qua ponantur aliquæ possessiones, & arbores alicujus singularis personæ; quod si contraxerit, ipso jure non valeat; & contraxiens puniatur pro quaque vice, in xxv. libr. Eo salvo, quod si commune illius villæ in terris, domibus, possessionibus, & arboribus, quæ ab aliquo detinentur, dicere voluerit se aliquod jus habere, quod tunc in jure ordinario teneatur petere jura sua. Idem observetur in fortibus circumstantibus civitatem, & suburbia Veronæ.

De arboribus, & vineis non incidendis, seu extirpandis per laboratores earum sine licentia Domini. Cap. CVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona tenens, seu laborans aliquam terram, seu possessionem ad districtum, vel ad solum ab aliquo, in qua terra, seu possessione sint arbores, seu vineæ, audeat vel præsumat ipsas arbores, seu vineas, vel aliquam earum incidere, devastare, seu extirpare, per se vel per alios aliquo modo, causa, vel ingenio, sine licentia Domini, a quo teneret ipsam partem terræ, seu possessionem. Et qui contraxerit, puniatur ad arbitrium D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, & restituat damnum Domino. Salvo quod hoc Statutum non habeat locum in nemoribus; & credatur de dicto damno dato sacramento Domino, usque ad quantitatem decem librarum.

Qui

Qui tenuerit aliquem, qui cum alio ad certum tempus stare promiserit, quomodo puniatur. Cap. CVIII.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona promiserit alicui personæ stare secum usque ad certum tempus pro serviendo ei, & ante tempus completum sine licentia ejus recesserit ab eo, quod nulla alia persona ipsam personam, quæ recesserit, debeat recipere, nec tenere, si admonita fuerit, sub pœna x. librarum, & nihilominus tenere non debeat; & licitum sit ei, a quo sine sui licentia recesserit, ipsum vel ipsam personaliter facere capi & detineri, habita prius licentia a D. Potestate, vel ejus judicibus.

De alienis laboratoribus non conducendis, nec retinendis.

Cap. CIX.

ITEM Statuimus, quod si aliquis laborator agricola alienus civis Veronæ ab ipso cive recedens alteri ad serviendum adhæreat præter voluntatem & consensum primi patroni, si talis laborator agricola eidem primo forte remanserit obligatus, & ipse primus patronus alteri secundo, cui ille adhæserit, ut præferatur, denunciaverit quod ipsum laboratorem non acceptet, & tamen ipsum in retinendo perseveraverit, tunc & eo casu, ipso primo patrono jurante dictum talem laboratorem, seu aliquem de sua familia sibi esse ac fore debitorem, & declarante summam debiti; ipse secundus acceptans intelligatur pro ipso laboratore, & quolibet de sua familia debitum subintrasse, & pro ipso debito remaneat, & compellatur in totum. Et si postquam sibi secundo patrono fuerit facta de hoc Statuto denunciatio, dictum laboratorem acceptaverit, vel acceptatum tenuerit, ut supra, per tres dies postquam sibi fuerit denunciatum, teneatur ad prædicta, & insuper ad pœnam centum libr. communi Veronæ, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis.

Qui Canem alterius retinuerit, quomodo puniatur.

Cap. CX.

ITEM Statuimus, quod si penes aliquam personam inventus fuerit aliquis canis alterius personæ, emendet pro quolibet cane lx. solidos, & restituat canem illi personæ, cujus fuerit. Et de hoc quilibet sit accusator, & habeat mediocritatem banni.

De Pecorariis, quod tenere non possint oves cum ovibus domini sui.
Cap. CXI.

ITEM Statuimus, quod nullus pecorarius, sive custos ovium, qui flet cum aliis, possit vel debeat habere vel tenere oves cum ovibus domini, quod si contraxerit, amittat ipsas oves, vel estimationem, & deveniant in dominum aliarum pecudum. Et quod ipse pecorarius sive custos, vel ille qui habet pecudes in socidum, non possit vendere, vel alienare dictas oves, vel aliquam earum sine licentia domini: quod si contraxerit, condemnetur communi Veronæ in centum solidos, pro qualibet vice, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis & curiæ, inspecta qualitate facti, & personarum; & teneatur oves alienatas, vel earum estimationem domino restituere. Ad quam restitutionem D. Potestas & officiales communis Veronæ teneantur sine aliqua exceptione prædictos realiter & personaliter incontinenti compellere.

Quod regatli non currant equos per civitatem. Cap. CXII.

ITEM Statuimus, quod aliquis regatius, vel aliter famulus non debeat currere aliquem equum in civitate, seu burgis; & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol., & de hoc quilibet sit accusator, & medietatem habeat banni. Et si non habuerit unde solvere, ponatur ad catenam capitelli, vel in carceribus, & ibi morietur ad arbitrium D. Potestatis & curiæ.

Qui debitum petierit, vel aliud de quo fuerit satisfactum, quomodo puniatur. Cap. CXIII.

ITEM Statuimus, quod quicumque petierit debitum, vel aliquid aliud, de quo fuerit satisfactum, puniatur in xxv. libr. & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis, inspecta qualitate facti, & personarum.

Qui succubuerit in accusis & denunciationibus, quomodo puniatur.
Cap. CXIV.

ITEM Statuimus, quod si aliqui de civitate & districtu Veronæ, tam terrerii, quam foresterii de cætero aliquas causas, seu denunciationes fecerint de aliquo seu aliquibus maleficiis, vel quasi, vel vetitis per Statuta, & maxime de causis homicidii, furti, robariæ, adulterii, stupri, & incestus, & falsitatis instrumentorum & testium, & de percussionibus, & ferutis, de quibus sanguis exierit, (in quibus casibus D. Pote.

Potestas arbitrium habet inquirendi, & puniendi), & in ipsis accusis si-
ve denunciationibus succubuerint; quod puniantur occasionibus prædictis
arbitrio D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis: salvo quod sit
in mandato D. Potestatis & ipsius curiæ, an ille, qui fecerit accusatio-
nem, fecerit eam fraudulenter, an non.

*De pœnis criminum non determinatis per Statuta, in quibus D. Potestas, seu
Judices communis Veronæ habeant arbitrium puniendi: & de ordine
interrogandi in absolutionibus, & condemnationibus fa-
ciendis. Cap. CXV.*

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, judices, & consules communis
Veronæ in criminalibus, in quibus pœna non esset terminata per Sta-
tuta, liberum habeant arbitrium puniendi, & non teneantur punire, seu
judicare in prædictis secundum leges, & quod illud arbitrium servari de-
beat, quod placuerit D. Potestati, & majori parti curiæ. Et quod in ab-
solutionibus vel condemnationibus faciendis, primo D. Potestas suum dic-
cat apparere, & si hoc ei placuerit sit primus qui dicat, secundo ejus
Vicarius interrogetur, tertio Judices communis Veronæ, & postea judi-
ces consules, & quarto consules laici. Et quilibet de prædictis ordine
successivo, quid sibi videbitur super prædictis dicere teneatur, banno
centum sol. pro quolibet contrasaciente; quod bannum ipse D. Potestas
ab eis, & quolibet eorum exigere teneatur.

*Quæ intelligatur curia, & quot voces concurrere oporteat in absolven-
do, vel condemnando. Cap. CXVL.*

ITEM Statuimus, quod ubicumque dictum est de D. Potestate, & cu-
ria, sive cum curia, intelligatur curia de D. Vicario, & aliis judi-
cibus D. Potestatis, & de judicibus consulis laicis communis Veronæ:
& ubicumque de majori parte dictum est, intelligatur continue, etiam si
de majori parte non esse dictum, quod in omnibus absolutionibus, &
condemnationibus concurrere oporteat septem voces.

*De visitandis carceratis bis in mense per D. Potestatem, & judicem ma-
lesiciorum. Cap. CXVII.*

ITEM Statuimus, quod D. Potestas & judex malesiciorum teneantur
in principio regiminis sui, & deinceps bis in mense visitare carceres
communis Veronæ & carceratos in eis, & procurare, salva justitia, ab-
solvere, & dimittere, seu condemnare. Et postquam eos, vel aliquem
eorum in suam fortiam habuerint, infra xv. dies, publice faciant per
civitatem præconizari, & per villam, de qua ille fuerit oriundus, & in
con-

contrata, in qua morabatur, & per villam, in cujus territorio malef-
cium commissum fuerit, quod si aliquis sit, qui velit aliquid dicere
vel opponere ei, qui captus fuerit, coram ipso D. Potestate veniat
infra dictum tempus. Et quod ipse D. Potestas, vel iudex maleficio-
rum habeat arbitrium faciendi prædicta, ut sibi melius videbitur, in-
specta qualitate personarum, & facti.

Ut D. Potestas infra duos menses condemnare, vel absolvere teneatur.
Cap. CXVIII.

ITEM Statuimus, quod D. Potestas, sive Rector teneatur infra duos
menses de illis maleficiis, de quibus cognoverit ex officio, vel per
denunciationem factam ab aliquo, vel per accusam factam de aliquo,
reum condemnare, si videbitur condemnandus, vel absolvere, si vide-
bitur, quod condemnatio non sit facienda, juxta formam Statuti tertii
decimi præsentis libri. Et hoc nisi compositio facta fuerit cum consilio
& voluntate totius curiæ, vel majoris partis.

De illis, qui amore Dei de carceribus relaxantur. Cap. CXIX.

ITEM Statuimus, quod si quis de cætero ob Dei reverentiam bis de
carceribus fuerit relaxatus, & postea contingat ipsum tertio simili-
ter relaxari, quod tunc debeat fustigari, & expelli de civitate Veronæ,
& ejus districtu, & tories debeat fustigari, & banniri, quoties deinceps
reperitus fuerit in ipsa civitate, vel districtu.

Laus Deo, ejusque Genitrici Mariæ.

Die Veneris xxv. Novembris Mccccxviii. in Consilio xxi. ad uti-
lia communis Veronæ deputatorum, præsentibus magnificis Rectoribus.

Pro officio maleficiorum reformando. Cap. CXX.

PRIMAS Prætoris partes esse criminalium administrandorum curam,
ut in qua potissimum cum honore Dei & justitiæ consistat pax ci-
vium, & omnis Reipublicæ salus. Cum igitur magnificus & genero-
sus vir D. Marinus Maripetro Veronæ Potestas hoc esset exorsus, &
significasset non esse super officium maleficiorum circa processus, tam
pendentes quam expeditos, debitam diligentiam, &c. Electi fuerunt in-
frascripti, qui cum Magnificentiæ suæ, & magnifici D. Capitanei, &
cum eorum bono consilio intelligant, & forment capitula reformatoria,
& illa huic Consilio presentent.

Spectabilis miles D. Antonius de Nogarolis.

Egregius legum doctor D. Bernardus de Brenzono.

Nobilis vir, Ser Leonardus de Peregrinis.

Egre.

Egregius vir, Ser Joannes Franciscus de Cepollis.

Item in die Dominico xviii. Decembr. Mccclxviii. In Consilio xlii. & l. Deputatorum, præfente Magnifico D. Potestate, præfati electi die xxv. Novembris tulerunt iterum ad Consilium infra scriptas reformationes. Et supra unaquaque de per se facta disputatione, pro & contra, posita fuit pars, & capta de singulo capitulo in singulum, ut unicuique adscriptum est.

Tenor reformationis. Cap. CXXI.

IN nomine Domini nostri JESU CHRISTI. Sicut oportet ex sententia Aristotelis iudicantibus pauca relinquere propter fragiles & proclives hominum passiones, quæ non sine omni lege & censura facile cohibentur; ita, & ipsa judicia scribentibus multo pauciora sunt relinquenda: notariis scilicet officii maleficiorum, in quibus maxime totum etiam ipsum officium apud nos multa inordinatione laborare ac labi inventum est. Quamvis enim sint Statuta, unum in xii. lib. ad capitulum xii. sub rubrica, *quomodo acta scribi debeant in quaternis per notarios maleficiorum*; & aliud in lib. primo ad capitulum lxxxii. sub rubrica, *quod omnes scripturae ad commune pertinentes, consignari debeant officio Provisorum per omnes officiales communis, eorum officio finto infra mensem*; & tamen, nec ipsa Statuta ad remedia sufficiunt, nec ipsi notarii in eorum sunt observatione: quoniam multi inveniuntur processus, non modo per folia, ac cedulas divisi, sed in multis etiam substantialibus mutilati, & (quod plus est) quod libri non consignantur, nonnulli processus inveniuntur deficere, & in manibus notariorum esse totaliter perditos, defectu etiam illorum, qui ejus rei curam suscipere debuissent; & hoc quidem cum læsione justitiæ, & derogatione honoris regiminis non mediocri. Providente hæc propterea, & mandante pro sua sinceritate, diligentia, & rectitudine, Magnifico, & Generoso Viro Domino Marino Maripetro Veronæ Potestate, sicut in aliis plerisque rebus nostris sua magnificentia tam sapienter, quam favorabiliter ad bonum publicum se gessit; simul quidem cum Magnifico & Generoso equestris ordinis Viro D. Petro Mauroceno Capitano, qui & ipse sapientissimus, ac nostræ rei atque honori quam facilis huic plurimum causæ tribuit; addendo ad Statuta prædicta nostra, hæc alia etiam de aliquali imitatione Statuti Paduanj ordinantur: neque enim Romana Respublica Atheniensium leges fuit dedignata.

PRIMO, addendo ad Statutum secundum tertii libr. *de uno notario ad memoriale maleficiorum eligendo* ordinatur, quod ipse notarius vinculo sacramenti, & sub pœna arbitrio D. Potestatis, teneatur & debeat omni & qualibet die sessionis in Palatio semel se præsentare cum suo memoriali ad bancum maleficiorum, & ibi sedere tanto, quod ipse in suum memoriale transcribat de singulis libris illorum notariorum omnes

Hh

mnes

mnēs & singulas accusas, denunciationes, querelas, & inquisitiones illa die vel etiam præcedenti factas apud quemcumque de illis notariis maleficiorum, & hoc in effectu earum sicut solet, & sit; quoniam præfens etiam ordo, sicut & Statutum intendit & mandar, quod nulla de prædictis mittatur citatio, nisi prius ad hunc librum positis prædictis ponendis, ubi aliter veniret ipsa citatio retardata.

2. Item, quod de sex notariis, qui per officiales venerabilis Collegii notariorum omni anno in principio anni deputantur ad dictum bancum secundum formam Statuti lxxviii. in primo libr., tres designentur specialiter & nominatim ad scribendum in casibus mere criminalibus, & alii tres in causis de quasi maleficiis: & illi de quasi non se implicent ullo modo *de mero*, nec e contra. Sed tamen omnia lucra, & emolumenta dicti utriusque membri sint inter ipsos sex communia, & æqualiter inter ipsos sex, sicut ex uno corpore, dividantur; & proinde sibi constituent massarium unum ex seipsis super omni perceptione solutionum prædictarum. * Hoc idem habetur in cap. lxxviii. ad calcem.

3. Item, addendo ad Statutum tertium ejusdem tertii libr. ordinatur, quod quilibet dictorum trium notariorum deputatorum *ad merum* habere debeat suis expensis singulum librum de chartis trecentis, nec pluribus nec paucioribus, signatis, unaquaque per numerum ordinarium, & insuper etiam bullam impressam D. Potestatis ab initio dandam Provisoribus communis, qui dictam stampam fieri faciant & imprimant. Et in principio ipsius libri debeant ipsi notarii ante omnia ipsum intituare, apponendo millesimum, nomen, & pronomen Magnifici Potestatis, & sui judicis maleficiorum, & nomen ipsius notarii cum suo signo, prout faciunt in publicis instrumentis; & subsequenter de quaterno in quaternum debeant scribere in fine cujuslibet quaterni primum verbum sequentis quaterni, ut vera intelligatur continuatio. Et super illis tantum scribere debeant omnes & singulas accusas, denunciationes, querelas, & inquisitiones, defensiones etiam, ac omnia & singula acta ad illas occurrentia, & similiter etiam testimonia quorumcumque testium, quos examinari contigerit, faciendo & signando reportationes & remissiones actorum sequentium, *quæ aliis in aliis chartis, scribendo videlicet in fine illius pagine, quam alia pagina de alia causa sequeretur, in hac forma, videlicet, sequitur infra in chartis tot: & hoc sub pœna lib. x. pro unoquoque & unaquaque vice, & unoquoque prædictorum omisso.*

4. Item, addendo ad Statutum secundum tertii libri ordinatur, quod dicti notarii accipere non præsumant aliquam accusam, denunciam, vel querelam *de mero*, nisi præfente iudice maleficiorum, vel Magnifico D. Potestate, sub pœna sol. centum pro quolibet & qualibet vice.

5. Item, quod in fine cujuslibet accusæ, denunciationis, querelæ, & inquisitionis, & similiter defensionis, & cujuslibet etiam testimonii vel ante

ante post recepti, notarius debeat ducere lineam ab ultima syllaba usque in finem lineæ, quæ restaret vacua, & sub ultima lineâ in totum scripta, ita prope, quod inter extremam lineam scripturæ & lineam subductam, plura scripturæ addi non possit. Et similiter etiam in fine cõjunctis lateris chartæ ducat dictam lineam, si ex illo latere attestatio, vel alia de prædictis non fuerit completa, sub pœna centum fol. pro qualibet tali lineâ neglecta, & incontinenti non facta, ut dictum est. Nullam vero abrafuram facere debeat, neque cancellaturam talem, sub qua littera cancellata non possit legi, sub pœna solidorum centum, pro quolibet modo prædicto facta, & qualibet vice. Et tamen de omni tali cancellatura, & similiter de quacumque interlineatura, & quacumque additione quæ sit facta in margine libri, debeat subtrahere lineam prædictam subductam facere mentionem, sub pœna prædicta. Cui tamen subscriptioni & mentioni D. iudex debeat se subscribere. Eripse iudex prædicta procurare & inquirere teneatur, ac punire notarium, qui prædicta non servaverit, sub pœna ipsi iudici librarum decem.

6. Item, quod iudex maleficiorum recipere debeat accusationes, denunciationes, querelas, & eorum defensiones, & magis dicta testium, non in camera, sed ad banchum tantummodo maleficiorum, aut in capella notariorum, sub pœna librarum centum, ipsi iudici recipienti, & librarum l. tabellioni scribenti, pro unoquoque & unaquaque vice; salvo quando iudex & aliqui de curia vadunt ad loca maleficiorum pro investigandis maleficiis ad instruendam causam. Sed post formatam inquisitionem secundum formam Statutorum, vel post institutam accusationem, denunciam, & querelam, si alii testes erunt recepti, examinentur in loco iudicii, ut supradictum est: salvo etiam quod propter justam infirmitatem approbatam per medicos communis possint prædicta recipi etiam alibi secundum necessitatem, tamen in præsentia iudicis. Idem sit in matronis, & seminis honestis. Dummodo tamen prædictæ omnes & singulæ testificationes sumptus extra locum officii transcribantur postea incontinenti in librum ordinarium; ita quod non habeant ad remanendum aliquo modo, nec per aliquod tempus in foliis: quod facere teneantur, sub pœna notario negligenti librarum x. pro quaque vice. Sed tam de ipsis foliis testificationum, quam de defensionibus, capitulis, & de aliis, quæ producerentur in scriptis, facere debeant filicium, quæ & ipsa suo tempore in armario deponatur: intelligendo, quod etiam ipsæ aliæ quæcumque scripturæ productæ ad librum incontinenti transcribantur, & incontinenti postea insilcentur, sub pœna prædicta.

7. Item, addendo ad Statutum xxi. in tertio lib., & ad xx. in eodem, ordinatur, quod iudex, & notarius maleficiorum scribens facere debeat cuilibet testi regulariter has saltem interrogationes super quolibet capitulo affirmato per seipsum, videlicet *qualiter scit ipse testis ad, quod ipse dixit.*

H h 2

dixit. Ubi fuit, de certo loco querendo, de loco loci, *quando fuit*, de tempore, anno, mense, die, & hora diei, & quibus *præsentibus*. Quas singulas interrogaciones iudex diligenter scribi faciat cum singulis responsionibus testis per notarium, & per illum subduci incontinenti virgulam rectam, quod nihil abinde addi possit, ut supra in v. reformatione: & hoc, lecta prius ipsi testi tota scriptura ad ejus claram intelligentiam testificationis suæ, antequam inde recedat. Et tunc postea incontinenti iudex ipse debeat se subscribere in fine cujuslibet testificationis testis, & in subscriptione sua facere mentionem, si aliqua additio in margine, vel interliniatura, seu cancellatura in aliquo loco per errorem facta erit, sub pœna judici, & notario omitterenti centum sol. pro qualibet vice, & quolibet de prædictis omisso. Et ea die vel sequenti, qui testes se præsentaverint coram iudice, & notario, teneatur ipse iudex, & notarius ipsos audire, & eorum dicta scribere, & ipsos expedire, sub pœna sol. centum pro quolibet teste non audito & non expedito, & pro quolibet eorum contrasfaciente, quaque vice.

8. Item, pro majori sinceritate habenda ordinatur, quod omni & quolibet fero, d. iudex malefactorum de manibus notariorum suorum reponat dictos tres libros in uno scrinio tenendo in capella venerabil. Collegii notariorum sub clave ipsius scrinii, quam ipse iudex teneat penes se, & omni mane resignet eisdem notariis suum librum. Et similiter quando itur ad prandendum, colligat & claudat, & post prandium resignet, & successively in fero claudat, ut supra, sub pœna cuilibet notario retinenti & non consignanti ad scrinium suum librum, ut supra, librarum decem, & judici totidem non colligenti & non claudenti dictos libros, ut supra.

9. Item, quod finitis dictis libris, & expeditis omnibus processibus illius regiminis in illis, tunc ipsi libri collocati debeant in armario de pluribus altis fabricando in capella prædicta notariorum cum uno brevi de nomine Potestatis, & de tempore sui totius regiminis, super quolibet calto per Provisores communis: & super dicto armario sint duæ claves; quarum una stet apud D. Potestatem, & altera penes Provisores communis, qui teneantur, & debeant memoriter in mutatione regiminis procurare, quod D. Potestas exiens consignet intranti dictam clavem.

Verum, quia annus, sive tempus regiminis D. Potestatis non comparatur cum anno deputationis notariorum, ordinatur quod dicti notarii de muda in mudam pro tempore succedentes possint ac debeant sequi, & continuare libros suorum præcessorum usque in finem illius regiminis. Et tunc sub novo succedentes regimine habere & facere novos libros signatos, & stampatos, ut supra: quia præsens ordo intendit dictos libros regulari ad armarios de regimine in regimen, pro meliori ordine eorum, & faciliiori inventario processuum sub nomine cujuslibet Potestatis.

Potestatis de per se. Sed notarii existentes in fine astorum sui libri concludere debeant cum suo signo & nomine suos libros authentice scribendo *finitum esse suum librum*; & notarii succedentes debeant subsequenter intitulare continuationem dicti libri, sub nomine ejusdem D. Potestatis, & ejusdem d. judicis, & ipsius notarii cum suo signo. Et sic procedere & continuare debeant dictos libros suorum præcessorum, scribendo in illis tam acta de processibus pendentibus usque ad finem eorum, quam alia suo tempore venientia usque ad finem regiminis illius.

Pro forma autem præsentis temporis ad futurum notarii proximæ mædæ venientis incipiant habere libros, de quibus supra, & illos intitulare sub nomine Magnifici D. Potestatis præsentis per modum superius dictum. Et postea similem intitutionem in eisdem faciant sub nomine successoris; & sic continuent usque per tempus deputatum ipsorum notariorum, post quos alii succedentes prosequantur usque in finem regiminis.

10. Item, quod omnes, & singule condemnationes, tam de *mero*, quam de *quasi*, antequam in arengo publicentur, debeant incontrari per notarium concionum cum memoriali D. Potestatis. De quo quidem incontro & auscultatione facta, dictus notarius memorialis scribere debeat super libro notarii debentis publicare ad unamquamque condemnationem legendam, *quod sit incontrata*, sub pœna legenti pro quaque condemnatione non incontrata, sexaginta solidorum.

11. Item, quod alii tres libri de *quasi maleficiis* debeant similiter regulari, quantum est ad scribendum in illis, per notarios, qui, & prout sub unoquoque regimine veniunt deputati, & quantum est ad consignandum illos in fine regiminis ad armarium servatorium cum aliis libris de *mero*, sub pœna non consignanti libr. x.

12. Item, quod cum omni possibili diligentia recuperentur omnes & singuli processus, ac libri de officio maleficiorum omnium temporum præteritorum, quotquot inveniri, & haberi potuerunt, auferendo illos de manibus quorumcumque notariorum olim dicti officii, & aliorum quorumcumque habentium de illis: & ipsi reponantur in dicto armario, collocando illos percaltos cum brevibus illorum regiminum, ut supra, & de ipsis fiat inventarium, quod stet pœnes Provisores communis.

Die Veneris xx. Octobris Mccclxix. In Consilio xxi. & l. Deputatorum præsentis Magnifico D. Potestate.

Pro reformatione officii maleficiorum. Cap. CXII.

DOMINUS Joannes Franciscus de Cepollis provisor communis intimavit isti Consilio, qualiter ipse videns non fuisse per notarios maleficii, neque etiam de præsentis, in practica positos ordines reformationis factæ sub regimine proxime præcedenti, convocavit in sessionem illos cives reformato-

matores, & galfaldionem, ac facriffam notariorum pro intelligendo defefus, & difficultates five impedimenta, & pro renovando illa, fi poffibile videbatur; & qualiter eis videtur, quod magnificus D. Potestas poffit infraferiptum adjungere mandatum: & ita ipfe D. Potestas de voluntate hujus Confilii commiffit ipfum mandatum tenoris infraferipti, videlicet.

L EONARDUS Contareno Veronæ Potestas pro Illuftriffis Ducali Domini Venetiæ, &c. Cum Confilio XII. ad utilia communis Veronæ deputatorum, & ex requifitione fpectabilium virorum 3. Joannis Francifci de Cepollis, & E. Tebaldi a Capella communis Veronæ proviforum intendentium ad obfervationem, & practicam reformationis factæ fub regimine Magnifici D. Marini Maripetro per Confilium XII. & I. Deputatorum, die XVII. Decemb. Mcccclxviii. fuper libris, & processibus officii maleficiorum &c. Colligentes, & dirigentes ipfos ordines in fuam veram & propriam practicam, quæ magis intentioni refpondeat; hoc infuper Edicto mandamus tenore præfentium d. judici nofiro maleficiorum, & fuccefforibus fuis, egregiiffique & prudentibus viris venerabilis Collegii notariorum Veronæ, quod, falvis omniaibus aliis ordinibus dictæ reformationis, faciant fpecialiter cum omni cura & diligentia obfervari & praticari, ut infra.

Primo apud notarios dicti officii ex una parte, & notarium memorialis ex altera, quod ipfe notarius follicite colligat omni die, & in fuo memoriali habeat reportatas omnes & fingulas accusas, denunciations, querelas, & inquifitiones. Et quod ipfi notarii de ipsis non mittant foras citationes, nifi de prius pofitis ad dictum memoriale &c. ficut in primo capitulo ejufdem reformationis continetur.

Item, quod tres notarii ad processus *de mero maleficio* facere, & habere debeant unum alium librum, fuper quo feperatim ponant cafus *de mero atroci*, idelt de criminibus importantibus pœnam fanguinis, vel perpetui banni, ficut elt de furto, robaria, rapina, raptu mulieris, homicidio, incendio, inceftuo, sodomia, facrilegio, & falfo; & in ipsis libris extendere omnes fuos processus. Alium autem fingulum librum habeant de aliis cafibus *de per se non atrocibus*, fecundum formam capituli fui in eadem reformatione contenti. * ad numerum tertium.

Finis Libri Tertii Statutorum.

STATUTORUM MAGNIFICÆ CIVITATIS VERONÆ.

LIBER QUARTUS.

HÆC SUNT STATUTA PERTINENTIA AD OFFICIUM PROCURATORUM COMMUNIS VERONÆ.

De officio Procuratorum communis Veronæ, & ejus forma.

Cap. I.

STATUIMUS, & ordinamus, quod officium Procuratorum communis Veronæ sit, & esse debeat principaliter de, & super blado, pane, vino, oleo, caseo, carnibus, & piscibus, & quibuscumque aliis victualibus, ac de, & super quibuscumque pertinentibus ad grassam, & ponderibus, ac mensuris victualium, sive grassæ, ac de, & super misteriiis, personis, & rebus ipsius grassæ, & ad grassam pertinentibus. Item de, & super omnibus viis, & stratis, & porticibus, & locis publicis civitatis & burgorum Veronæ. Et similiter de, & super ponticellis, stillicidiis, & omnibus ædificiis. Et generaliter de, & super omnibus & singulis, quæ per Statuta hujus quarti libri ordinantur. Pro forma autem, & executione dicti officii Statuimus, quod singulis sex mensibus in Consilio xii. & i. Deputatorum eligi debeant per scrutinium, & plures ballottas more solito inscripti officiales, videlicet, unus Judex Procuratorum communis Veronæ, duo ejus Consilarii, duo Milites procuratores, & per venerabile Collegium notariorum quatuor Notarii, & per ipsos judicem & socios cum Provisoribus communis, unus Massarius.

De judice procuratorum, & ejus officio. Cap. II.

JUDEX Procuratorum sit de collegio jurisconsultorum communis Veronæ, & hic habeat & habere debeat eam jurisdictionem, & potestatem, quæ sibi per Statuta communis Veronæ est tradita; & ita, quod
in

in judicando nulla pœnes Milites procuratores remaneant. Et insuper habeat etiam eam, quæ in Privilegio Illustrissimi nostri Domini contineatur, dato die ultimo Septembris indictione tertia Mcccxxxix. Bis omni die sedere debeat ad tribunal suum in palatio communis Veronæ, saltem per unam horam de mane, & tantundem in vespers, sub pœna amissionis xx. sol. de suo salario, pro quaque vice irremissibiliter auferenda, & officio provisorum communis applicanda.

Personaliter, & non per substitutum, dictum officium debeat exercere, & si aliter factum fuerit, ipso jure non valeat, nisi iusta & legitima causa intercesserit discutienda, & approbata per D. Potestatem.

Summarie, & expedite cognoscere, & procedere possit ac debeat omni die ac tempore, feriato & non feriato, præterquam in honorem Dei, placitis locatis & non locatis, pulsata campanella & non pulsata, tam pro jure reddendo, quam alia causa.

Pro signandis autem, & deliberandis condemnationibus, absolutionibus, & cancellationibus teneatur & debeat, saltem bis in mense, & toties quoties opus fuerit, convocare per unum ex viatoribus consiliarios suos, & inter ipsos tres examinare processus. Et sic in absolvendo, cancellando, & condemnando sequi teneatur consilium illorum, vel saltem alterius eorum, qui secum concordet, & concurrat in sententia; aliter autem quicquid ab eo factum fuerit, sit irritum & inane. Expeditivisse quoque per absolutionem vel condemnationem, vel cancellationem teneatur ante terminum sui officii omnes invocationes militum communis saltem factas usque ad xv. dies proxime præcedentes finem officii, sub pœna solvendi de suo pro processibus non expeditis, applicanda communi Veronæ ad officium provisorum.

Ultra admonitionem factam per Militem ei, contra quem facta fuerit inventio, si ad eam non venerit, teneatur ipse iudex citari facere ipsum reum per unum ex viatoribus, quod veniat ad se defendendum a tali & tali inventione, & quicquid aliter fieret, non valeat ipso jure: pro qua quidem citatione in urbe & burgis non possit viator ultra unum marchetum habere; in districtu vero pro quolibet milliari unum solidum, & minus, arbitrio iudicis, inspecto numero personarum citandarum, aut pignerandarum. Vacheram habere debeat, in cujus principio sit scriptum manu Provisoris communis Veronæ, quot chartas habet, & cum signo parvo communis omnes illæ chartæ sint signatæ, super qua tali vacheta in consonantia de manu propria & non per alium, in summa rei scribere teneatur omnes inventiones, denunciationes, accusationes, & similiter condemnationes, & absolutiones sive cancellationes: & finito ejus officio dictam suam vacheram dicto Provisori præsentare teneatur infra octo dies incepturos post syndicatum, sub pœna xxv. libr. denar. applicanda ut supra. Curare debeat sub eadem pœna, quod præsentatis sibi inventionibus, denunciationibus, & accusationibus, eodem

eodem die præsentationis vel sequenti, unus de notariis stabilibus eas ordinate sua manu & non per alium, scribat in memoriali. A sententiis absolutionum, aut condemnationum factis per dictum judicem, cum duobus consiliariis suis, vel uno ex eis, ut supra, appellari non possit, vel de iniquitate dici, maxime cum ante præsentem ordines non appellabatur. Sed ipsi judex & consilarii syndicari possint per magnificum D. Potestatem singulis diebus, & toties quoties voluerit, usque per unum mensem post finem officii. Executioni autem mittere possit dictas sententias, & condemnationes suas, & omnes iustiones, & multationes suas, pignera tamen quæ auferri faciet, vendere non possit suo arbitrio; sed ea consignari faciat massario pignorum Veronæ, & vendi secundum ordines dicti officii usque ad integram satisfactionem. * Addeantur capitula clxxv., & clxxvix. lib. primi. Jurare debeant in manibus D. Potestatis suum officium administrare bona fide & sine fraude, secundum ordines superscriptos & Statuta communis Veronæ. Salarium habeat xv. libr. denar. in mense, quas sibi ipsi solvere non possit, sed solutionem accipere debeat a massario dicti officii, sub pœna amissionis salarii, & insuper xxv. libr. denar., applicanda ut supra. Finitum sit, & esse intelligatur ejus officium finitis sex mensibus suis, nec ulterius pretendatur, sed de novo judice per consilium provideatur. Vacare autem debeat ab eodem tantum officio per xv. menses.

De duobus consiliariis judicis procuratorum eligendis, & de eorum officio.

Cap. III.

CONSILIARII judicis procuratorum sint duo cives scientes legere & scribere, quorum officium incipiat, duret, finiat, & vacet cum judice suo ab hoc officio tantum. Jurare similiter debeant, salariumque habere octo libr. denar. in mense pro quoque eorum. Delegare sese invicem non possint, quovis modo, nec per substitutum dicto officio inservire, sed personaliter venire teneantur ad tribunal dicti judicis saltem bis in mense, & toties, quoties opus esset, & sibi per dictum judicem, vel ejus partem mandaretur: & in examinandis processibus inventionum, accusationum, denunciationum, querelarum, seu inquisitionum perseverare, & in illis expediendis, & signandis fidele consilium bona fide, & sine fraude præbere. Curent in primis, & inspiciant diligenter, an inventiones sint præsentatæ notario stabili, & judici secundum ordines dicti officii, & an concordent vachetæ, seu originariæ & scripturæ notariorum ipsorum militum cum memoriali. Subscribant sese ambo, seu ille, qui cum opinione judicis concordaverit, omnibus condemnationibus, & absolutionibus, & cancellationibus in vacheta ipsius judicis, ad hoc ut constet, uter requiri debeat tempore syndicatus, aut querelæ, quociescumque fieret.

I i

De

De duobus Militibus procuratorum communis Veronæ eligendis, & de eorum officio. Cap. IV.

MILITES procuratores communis Veronæ sint duo cives bene apti & experti, quorum officium duret per sex menses, & vacare debeant per xv. m. tam ab illo, quam ab aliis, secundum ordines aliorum officiorum ius, quæ per sex menses conferuntur. Circuire autem, & per urbem discursare teneantur & debeant singulis diebus, saltem his in die, videlicet ante tertiam, & post, suum officium exercendo, a se sociatus uterque suo notario, & apparitore, seu famulo, & omnes defensus & vetita, bona fide, sine fraude, toto suo posse invenire, inventionesque in scriptis in sua vachetta, & non in cedulis redigere; redactas ea die vel sequenti, si in urbe factæ fuerint, & si in districtu ea die vel sequenti, quæ ad urbem redierint, denunciare, & præsentare dicto iudici, & notario stabili, ut eas in memoriali ordinate describat & describatas secum in contrare, vel in consonantiam auscultare, ad tollendas omnes suspiciones, & errores, qui occurrere possent, sub pœna in singulis prædictis libr. x. denar. applicanda communi Veronæ officio Provisorum. Si per unum militem inventio alicui facta fuerit de aliquo vetito, non possit eodem die, vel de eadem re vel defectu, eidem per alterum militem fieri inventio. Itaque inter eos in dicto casu aut simili, locus sit præventioni. Equitare teneantur & debeant per districtum, suum officium exercendo, ne fraudes committantur, cum licentia tamen dicti iudicis & mandato, & quo voluerit dictus iudex, & pro quot diebus ipsi iudici videbitur, & non aliter, sub pœna in singulis prædictis x. libr. applicanda ut supra. Et ita quod se invicem intelligant de tempore, ne aqualiter ambo extra urbem reperiantur. Pro quolibet autem die dictæ cavalcate habeant pro uno milite cum uno notario & famulo tres libr. xii. sol. Veronens. parvorum suis expensis, videlicet xxiv. sol. pro quoque equo. Curent diligenter, quod notarius incontinenti facta inventionem eam scribat in vachetta sua, ne fraus aliqua per intervallum excogitari, aut fieri possit. Jurare debeant in manibus D. Potestatis suum officium administrare bona fide & sine fraude, secundum ordines superscriptos, & Statuta communis Veronæ. Salarium habeant uterque eorum, pro se & famulo xxiv. lib. Veronens. parvorum in mense, quas recipiant, non ex se, sed a Mafurio dicti officii, sub pœna amissionis salarii, & insuper xxv. lib. den. applicanda communi Veronæ ad officium Provisorum. Syndicari possint per magnificum D. Potestatem singulis diebus eodem modo & forma, quibus & iudex.

De quatuor Notariis dicti Officii. Cap. V.

NOTARI quatuor eligantur, & deputentur omni anno per venerabile Collegium notariorum Veronæ, prout ipsum Collegium suscepit attendere; quorum duo vadant cum militibus ad circas, & alii duo sint nomine, & restabiles. Qui singulis diebus ante tertias & postea, debeant continue venire ad hancum, & illic sedere, & residentiam facere, ut ad mandata iudicis parati esse possint, & ad cætera pro officio expedienda. Duret eorum officium per annum; vsuare, ab eodem tantum debeant per unum alium. Memoriale habeant, & teneant, in quo cum omni diligentia & fide, singulis diebus scribant sua manu, & non per alium, omnes inventiones militum, denunciationes, & accusationes & querelas quascumque, et quarumcumque personarum, et inquisitiones dicti iudicis, et similiter omnes condemnationes, et absolutiones, et cancellationes, et cum dictis militibus suas inventiones inconcurrente incontinenti, et in consonantia auscultent. Librum actorum habeant, et teneant, in quo omnes defensiones, capitula, examinationes testium, acta, et adituta pertinentia ad dictum officium militum, et connexa, et dependentia scribant ordinate, prout fieri debet. Commune sit dictum officium inter ipsos quatuor notarios, per modum, quod omnia lucra et emolumenta provenientia ex scripturis, et laboribus ipsorum notariorum, perveniant ad manus alterius dictorum notariorum, qui stare debeat coram iudice procuratorum, et postmodum dividenda inter ipsos quatuor notarios, scil. quemlibet eorum pro sua virili portione. Qui notarius recipiens dictas solutiones sit massarius et de ipsis computum ordinatum tenere teneatur, ut res melius, et sine fraude procedat. Et liceat ipsis notariis accipere pro fideiussionibus, quæ sunt in principio anni, v. sol. pro quaque, attento quod sic est de consuetudine, et quod onerosæ sunt: et de aliis scripturis tantum accipere pro suo luero et mercede, quantum eis permittitur, et taxatur per Statuta communis Veronæ, et non plus. Moderando tamen, quod de illis inventionibus, de quibus absolutio, aut cancellario sequatur, nihil accipere debeant, sed solummodo de illis, de quibus condemnatio sequatur, videlicet tres sol. pro qualibet tantum. Et similiter pro quaque accusa, et denunciatione, et de dicto testis, videlicet tres sol. pro quaque et quoque, sive ex dictis denunciationibus, vel accusationibus sequatur absolutio, sive condemnatio, attento quod in dictis casibus interveniat partis alterius interpositio. Salarium insuper habere debeant ultra dicta emolumenta ipsi quatuor notarii libr. v. denar. pro quoque singulo mense, percipiendarum a massario dicti officii de condemnationibus ejusdem officii.

De Massario, & de ejus officio. Cap. VI.

Massarius dicti officii sit, & constituatur alter ex notariis stabilibus, qui videbitur dicto judici, & consiliariis, & militibus, & provisoribus communis Veronæ, vel alteri eorum cum prædictis. Qui massarius tenere debeat bonum, & ordinatum computum de omni intrata, & expensa dicti officii, & nihil exbursare sine mandato dicti judicis, & consiliariorum subscripto per eos, sub pœna solvendi de suo. Ita tamen, quod liceat dictis officialibus dividere inter se condemnationes, & nomina debitorum, usque ad summam crediti cujuscumque, si hoc facere maluerint, in præsentia tamen Provisorum communis, vel alterius eorum. Ratiocinatores autem communis deputentur per Consilium prædictum, qui singulis sex mensibus calculent, & contendant rationes dicti officii, & residuent debitores dicti officii, qui non solverint, aut non remanserint alicui ex ipsis officialibus assignati, super uno libro specialiter deputando, ac deinde officio Provisorum communis Veronæ consignando. Si vero pecunie exactæ non sufficerent, ita quod non possint pro salariis, vel aliis expensis dicti officii satisfacere, tunc finito tempore dicti officii solvi debeat cuilibet ex dictis officialibus pro rata; & de eo quod habere restarent, remaneant dicti officiales in tali casu creditores dicti officii, & ipsis satisfacere debeat in sequenti tempore de pecuniis dicti officii, quas supererint, solutis primo officialibus, & expensis dicti temporis.

HÆC SUNT STATUTA DE IIS, QUÆ SPECTANT OFFICIO PROCURATORUM COMMUNIS.

Dies festos custodiri oportere. Cap. VII.

CUM reliquis justitiæ partibus, tum maxime religionis ac pietatis cultu nostra civitas stabit. Propterea Statuimus, quod nullus audeat dies festos majestati Altissimi dedicatos ullis manualibus operibus profanare; hos intelligimus quicumque sunt dies de præcepto Ecclesiæ populo indicti, & eos quos Reverendissimus D. Episcopus cum Clero, vel cum consilio civitatis, vel ipsum constituit cum D. Potestate ordinaverit, sicut in primis sunt dies Sancti Zenonis protectoris nostri, & dies Sancti Petri Martyris Veronensis; in quibus singulis diebus ita dedicatis, nulla persona præsumat suas stationes tenere apertas, nec in apertum laborare in civitate, aut burgis, sub pœna cuicunque masculo, xl. sol., mulieri xx. sol. & quilibet possit esse accusator, & habeat mediætem banni. Salvo quod liceat teneri unam de beccariis pontis novi apertam Statuti cxxvii. h. lib. Et pro necessitate infirmorum tam secundum formam

liceat

liceat cuicumque speciario ad requisitionem medicorum aperire ejus stationem causa dandi & faciendi medicinalia, & non aliter, sub pœna prædicta xl. sol. Et si contigerit aliquam diem ex prædictis celebrandis venire in diebus mercati, videlicet, Jovis vel Sabbathi, quod liceat mercariis & apothecariis tenere apertum medium ostium suarum stationum usque ad horam nonam, & non ultra: non exponendo tamen aliqua mercimonia. Et si etiam habitarent in domibus ubi eorum stationes tenent, liceat eis tenere ostia stationum, seu domorum aperta pro usu domus. Et illud idem intelligatur de districtualibus Veronæ, qui dictis diebus solemnum festivitatum laborare, vel cartizare non præsumant, sub dicta pœna.

De Confallonis artium, sub quibus quilibet de misterio ire debeat.

Cap. VIII.

ITEM, quod quilibet misteria, sive artes habere teneantur & debeant unum confallonum ad suum insignæ, sub quo quilibet de dicta arte & misterio debeat se reducere, & ire in processionibus, & in aliis quotiescumque ex parte D. Potestatis admoniti fuerint gastaldiones venire cum confallonis suis; sub pœna ipsi gastaldioni, & arti, sive misterio non habenti confallonum suum, centum sol. pro quaque vice; & cuilibet de dicta arte non existenti sub dicto suo confallono, sol. quinque, & gastaldioni non existenti, sol. xx. Quæ omnes pœnæ exigantur per officium procuratorum communis Veronæ.

De donariis non portandis alicui sponsæ, nec repetendis a marito.

Cap. IX.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona non debeat invitare aliquas personas ad portandum dona alicui sponsæ, pœna & banno decem librarum pro qualibet persona contrasaciente. Eadem pœna poniatur qualibet persona invitata, quæ iverit ad portandum dicta dona: & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia. Et jurati contratarum Veronæ, & massarii villarum teneantur judici maleficiorum eodem die vel sequenti denunciare, si fiat in civitate, & infra quinquid diem, si fiat in villis, pœna centum solidorum pro quolibet juraio, & massario de eorum propriis bonis. Et D. Potestas & judex maleficiorum per sacramentum teneantur de prædictis facere inquisitionem omni studio & sollicitudine sua. Et quod aliqua mulier, vel ejus hæres non possit petere a marito, vel ejus hærede restitutionem de aliquibus donariis eidem mulieri factis, seu portatis, tam ex parte viri, quam ex parte mulieris; sed ipsa donaria sint, & esse intelligantur mariti, vel ejus hæres, matrimonio dissoluto. Excepto a-

nulo

nulo vel anulis, cum quo vel quibus semel vel pluries mulier fuerit quadrata, qui esse debeant ipsius mulieris, si per mortem mariti matrimonium fuerit dissolutum.

De funeralibus, qui ritus & expensæ vitandæ sūt. Cap. X.

AD evitandum inutiles expensas, quæ plerumque etiam involuntariæ fiebant occasione corporum defunctorum: Statuimus & ordinamus, primo quod nulla femina vadat post aliquod corpus, nec cum aliquo corpore alicujus defuncti, exceptis corporibus puerorum septem annorum, vel abinde infra: ad quæ corpora puerorum sola mulieres possint ire, & nullus homo vadat, nisi portantes, sub pœna lx. sol. pro quolibet, & qualibet contrasfaciente, & quaque vice.

2. Item, quod nulla persona occasione alicujus defuncti debeat se lugubriter stravellire de novo, excepta uxore defuncti, & filiis masculis, & nepotibus masculis ex filio prædefuncto, pœna & banno pro quolibet & qualibet vice, libr. denar. Et quod non dentur velli potius vella alicui personæ, nisi uxori, & filiabus, & nepotibus ex filio prædefuncto, pœna & banno pro quolibet & qualibet vice, decem libr. denar.

3. Item, quod nullum corpus alicujus defuncti de novo vestiatur, nec discopertum portetur, exceptis corporibus Militum, & Doctorum decretalium, legum, & physicæ, & indusis habitum religionis, pœna & banno pro quolibet & qualibet vice, l. libr. denar.

De eligendis legatis, siue relictis ad pias causas; & ad quorum officium prædicta spectant. Cap. XI.

ITEM Statuimus, quod si aliqua persona reliquerit aliquid pro anima sua pauperibus CHRISTI, vel carceratis Veronæ, vel venerabilibus locis, vel ad alias pias causas, iudex procuratorum & ipsi milites procuratores teneantur, & debeant ex suo officio bona fide & sine fraude, suo sacramento luere post mortem testatoris, vel alias ordinatoris illud relictum ab heredibus ipsius, si inde fuerint per quamcumque personam requisiti: & postea assignare debeant illis, quibus a testatore, vel alias ordinatore commissum fuerit distribuendum. Et facere, & procurare, quod pauperibus, seu carceratis, seu Ecclesiis, vel locis superscriptis distribuatur secundum defuncti voluntatem, prius recepta bona securitate de ipso relictæ secundum voluntatem defuncti distribuendo infra unum mensem, ex quo fideicommissariis illud relictum fuerit assignatum. De qua relictæ distributione ipsi fideicommissarii ostendere teneantur dicto iudici, & procuratoribus publicum instrumentum, cui vel quibus dictum relictum distribuerint. Quod si non fecerint, condemnentur ipsi fideicommissarii com-

communi Veronæ pro quolibet eorum, & pro quolibet relicto in xxv. libr. den., & nihilominus distribuere teneantur, & fidem facere, ut supra. Et quod ipsi iudex & procuratores teneantur & debeant prædictum legatum, seu relictum distribuere, ubi fideicommissarii non fuerint instituti, inter pauperes civitatis & districtus Veronæ, sive secundum defuncti voluntatem. Et prædicta adimplere teneantur, & effectui mandare infra duos menses continuos a tempore sibi factæ requisitionis de prædictis, vel aliquo prædictorum. Et super prædictis dicti iudex & procuratores procedere possint & debeant summarie, sine libelli datione, litis contestatione, & sine aliqua scriptura inde facienda, nullaque iuris, & Statutorum solemnitate servata, quolibet tempore feriato & non feriato; & quod alia per eos nullo remedio appellationis, nullitatis, vel restitutionis possint infringi. Hoc etiam facere teneantur iudices D. Potestatis, & alii iudices, & consules communis Veronæ, a quibus hoc fuerit requisitum.

De ludo & barataria. Cap. XII.

PRO nostra in DEUM reverentia, perseverantes & exequentes partem captam die decimo octavo Novembris anni Mccccxxxix. in universali Consilio totius anni civitatis Veronæ, cum additione rationum contratarum per voces centum & septuaginta quinque in totum, nulla in contrarium existente, tempore regiminis generosi, & splendidissimi equestris ordinis viri, græci ac latini eloquii doctissimi, D. Francisci Barbari pro Illustriss. Dominio nostro Venetiarum tunc Veronæ Potestatis. Quod dum datum barataria, quod ab antiquo erat in communi Veronæ, & creditur per Majores nostros fuisse introductum, non quidem ad turpem quæstum faciendum, sed ad corruptos mores & scandala prohibendum, modo esset turpiter degeneratum cum centis adulterinis ordinibus, & observationibus permissivis, per quas laxata erant habentibus cupientibus ludere, permittendo sibi loca, & modum, in quibus frequentabantur ludi: unde iacturæ, rapinæ, furta, blasphemie, homicidia plerumque proveniunt, & omnes boni mores consumpuntur, & per consequens illicitus quæstus proveniebat in communi. Et cum ipsum datum sublatum sit de civitate & districtu Veronæ, tamquam spina pestifera, & pœnitus abrogatum, nec amplius reducat, & provideatur ne de cætero ad taxillos ludatur cum ordinibus prohibitivis & pœnalis, unde pœnæ illæ incantentur & exigantur ad licitum communis Veronæ proventum. Quærentes igitur ex nostra religione non tam simpliciter utile quam etiam honestum.

Statuimus primo, quod nulla persona terrestris, vel forensis debeat per se, vel per alium ludere, vel ludi facere ad taxillos in civitate vel in districtu Veronæ, sub pœna decem solidorum denar. tam ludenti, quam

quam ludere facienti, pro quoque & quaque vice, quæ pœna in nocte duplicetur. Et hospes, & quælibet alia persona, quæ dederit receptaculum ludentibus ad taxillos, sive in civitate sive in districtu Veronæ, in ejus domo, hospitio, vel taberna, statione, sive fontico, aut in alio quocumque loco & modo, cadat in pœnam xxv. libr. denar. pro quoque & quaque vice, quæ pœna in nocte duplicetur; & quilibet, qui supra steterit ludo, condemnetur in tribus libr. denar. pro quaque vice. Et si accusaverit alios ludentes, vel supstantes, vel aliter contrasfacientes ordinibus illis absolvatur a pœna sua; & insuper participet de pœnis accusatorum, quæ secundum ordines præsentis accusatoribus applicentur, quæ pœna in nocte duplicetur. Et quicumque mutuaverit ad ludum taxillorum denarios, vel taxillos, vel aliud, cadat pro quoque & quaque vice in pœnam x. libr. & insuper perdendi denarios, & quicumque mutuasset, quæ devenire debeant in commune Veronæ, & restituendi libere sine aliqua restitutione vel solutione, pignora, quæ recepisset, quæ pœna in nocte duplicetur. Et qui ludendo perdidit, aut lucratus fuerit, si accusaverit eum vel eos, cum quibus luserit, vel qui receptaculum dederint, seu qui suprasteterint, seu qui ad ludendum mutuaverint, absolvatur a pœna sibi irrogata, & lucretur tertiam partem pœnæ illatæ illis, qui ab eo accusati fuerint: & si perdidit, & accusaverit ut supra, quod perdidit, ei restituatur per eum vel eos, qui ludendo vicerint, seu lucrati fuerint.

Et, si dictus accusator ludendo lucratus fuerit, possit retinere lucratum, & nihilominus ultra illud lucretur, & participet de pœnis contra accusatos impositis, ut supra dictum est. Et si quis recusaverit aperire ostium, sive tabernam, stationem, fonticum, aut alium quemcumque locum, qui non sit domus suæ habitationis, officialibus inquirentibus baraterios, aut ludentes ad taxillos, cadat in pœnam xxv. libr. denar. pro quoque & quaque vice, & in nocte, in duplum. Intelligendo tamen, quod per hoc non liceat illis de nocte inquirere, quibus licentia eundi de nocte concessa non est. Et quod unusquisque teneatur aperire tempore diurno etiam domum suæ habitationis hujusmodi inquirentibus, ipsis habentibus secum juratum contratæ cum uno vicino, aut duos ex vicinis, vel similiter massarium villæ cum uno de villa, vel duos ex ipsa villa, sub pœna quinquaginta lib. denar. & standi unum mensem in carceribus communis Veronæ.

Et, qui fuerint condemnati de ludo, aut de ludendi loco dato, vel permisso, aut de supstando, realiter & personaliter compellantur solvere. Quod si non haberent unde solveret, immergantur ter in lavello Capitelli ad sonum tubæ, aut stent in carceribus communis Veronæ per duos menses, in eorum electione.

Et, quæcumque dicta sunt de ludo taxillorum, eadem intelligantur de ludo bisebatæ, & quocumque alio ludo fortunæ, & etiam ad chartes-

fel-

fellas : & intelligatur ludus bischatiz , & fortunæ ad chartefellas prohibitas ; qui videbitur iudici procuratorum communis Veronæ , & consiliariis suis . Et , ut ordines isti plenius observentur , ex nunc sit commissum militibus , procuratorum communis Veronæ , quod omni studio & solitudine teneantur & debeant omni tempore , de die & de nocte , ut supra , perquirere per omnem locum & per omnem modum , omnes & singulos ludentes , & contrafacientes ordinibus tam in civitate , quam in districtu Veronæ , & contra eos inventiones facere , denunciandas iudici procuratorum communis Veronæ ea die vel sequenti , si fuerit in civitate , & infra octo dies , si fuerit in districtu , a tempore inventionis factæ . Qui milites inventores lucentur medietatem pœnæ , in qua condemnabitur quilibet inventus per eos , & alia dimidia applicetur communi Veronæ , exigenda per provisores dicti communis . Possint etiam milites D. D. Rectorum Veronæ , & domus mercatorum inquirere , & inventiones ac denunciationes facere de prædictis contra quoscumque ludentes & contrafacientes ordinibus istis . Et vicarii villarum , & capitanei ad verita simili modo possint inquirere , & inventiones & denunciationes facere , quas ipsi milites , & vicarii , & capitanei assignare debeant præfato iudici procuratorum infra dictos terminos , ut supra dictum est , singula singulis referendo . Et lucentur etiam tertiam partem pœnarum , in quibus condemnabuntur dicti ludentes , vel aliter contrafacientes per ipsos inventi & denunciati ut supra : & aliæ duæ partes sint communis Veronæ , exigendæ per dictos provisores communis Veronæ , ut supra dictum est . Et ne dicti ludentes & contrafacientes causam habeant pertinaciter persistendi in ludo & contrafaciendi , possint contra eos semel & pluries , eodem & diverso loco , & die , & per eundem & diversos officiales , & diversis locis fieri inventiones , denunciationes , & accusationes , & per eundem seu diversos denunciatores , vel accusatores ; singula singulis contrarie referendo .

Et , quod iudex procuratorum communis Veronæ sit & esse debeat iudex competens , ac cognitor & decisor super omnibus & singulis inventionibus , denunciationibus , & accusis , quæ fient de , & super prædictis ; & inquisitiones contra eos denunciatos ex officio suo formare , & & punire & condemnare habeat cum duobus consiliariis suis , quoscunque inquisitos , inventos & denunciatos , vel accusatos contrafacientes ordinibus prædictis , secundum præsentis ordines ; & procedere summarie & de plano , & quolibet die & tempore , feriato & non feriato , usque ad sententiam , & executionem inclusive ; & nullius inventi , denunciati , accusati , vel inquisiti defensionem admittat , nisi prius habita ab eis fidei iussione de iudicio ffiti , & de expensis solvendis . Quam fidei iussione , si aliquis de prædictis præstare noluerit vel non poterit , carceribus intrudatur , nec admittatur ipsorum inventorum , accusatorum , denunciatorum , vel inquisitorum procurator , neque advocatus

aliquo modo, vel ingenio. Et non possint aliqui condemnati pro prædictis, vel aliquo prædictorum appellare, querelare, supplicare, vel in integrum restitutionem implorare: & si fecerint non audiantur, nec aliquo remedio adjuventur contra prædicta, vel aliquod prædictorum. Et, si quis de prædictis iudiciis vel officialibus ullo modo vel ingenio prædicta non observaverit, vel in fraudem prædictorum ordinum aliquid commiserit, vel contrafecerit, cadat in pœnam centum libr. denar. pro quoque, & quaque vice, irremissibiliter auferendam, applicandamque communi Veronæ, ut supra.

De Capsellaris a festa expellendis de Civitate. Cap. XIII.

ITEM Statuimus, quod nullus capsellarius a festa, de iis videlicet, qui vadunt cum capsis vendendo confortinos, schaletas, cielas, & similia, quæ pueri vocant *festam* debeant intrare, vel stare in civitate Veronæ: & quod nullus debeat eos in sua domo tenere vel hospitari, sed de ipsis debeat incontinenti expellere. Et qui contrafecerit pro quolibet, & qualibet vice in centum solidis puniatur.

Hoc idem Statutum etiam continetur in primo libro Statutorum communis Veronæ ad capitula xxxviii.

De duodecim hominibus eligendis, qui debeant inquirere, & decernere omnia communia pertinentia communi Veronæ. Cap. XIV.

ITEM Statuimus, quod Provifores, & Syndici communis Veronæ in principio cujuslibet decennii, incipiendo de mense Januarii proxime futuri Mæcccl. teneantur, & debeant cum consilio D. Potestatis, & xxi. ad utilia communis deputatorum eligere xxi. bonos, & legales homines civitatis Veronæ; qui Provifores cum ipsis xxi. hominibus sacramento adstrictis, infra duos menses, postquam ipsi juraverint, debeant inquirere, decernere, & designare omnia, quæ pertinent communi Veronæ, in civitate, burgis, & districtu.

De pœna illius, qui occupaverit Lissinum, aut nemora Lissinorum. Cap. XV.

ITEM Statuimus, quod nulla persona occupet Lissinum, nec nemora, quæ sunt in montibus Lissini communis Veronæ: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice, in xxv. libr. denar. & totum id, quod occupatum fuerit, redigatur in communi Veronæ.

Quod

Quod afflictiones, quæ fieri debent pro communi Veronæ, fiant ad incantum. Cap. XVI.

ITEM Statuimus, quod omnes afflictiones, quæ fieri debent pro communi Veronæ de aliquibus bonis, seu rebus communis Veronæ, fieri debeant pro provisoribus communis Veronæ secundum suum officium, vel per procuratores communis Veronæ secundum etiam suum officium ad publicum incantum, & in tribus diversis diebus, antequam talis afflictio alicui deliberetur; & tunc in tertio incantu possit, & debeat fieri & dari plus offerenti, data prius notitia consilio xxi. & l. deputatorum de duobus incantibus jam factis, & de tertio faciendo, si forte videretur ipsi consilio aliud, vel aliter esse faciendum. Quocasu servari & executioni mandari debeat per dictos provisos, vel procuratores modo, & forma in ipso consil. deliberata: aliter autem dictæ afflictiones non valeant ipso jure. * Non prætereatur Statutum lxxxiv. lib. primi.

De possessionibus, & juribus communis manifestandis, & locis publicis non occupandis. Cap. XVII.

ITEM Statuimus, quod quicumque indebite tenuerit de possessionibus, vel juribus communis Veronæ, si eas & ea non manifestaverit in communi Veronæ, puniatur in duplo valore rei occupatæ; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Eadem pena puniatur quicumque aliquid de flumine publico, aut de stratis, seu viis, aut publicis locis occupare præsumpserit. Et ultra arbitrio judicis procuratorum, & consiliariorum suorum inspecta loci qualitate, & ad relaxandum de facto locum occupatum omnibus, remediis compellatur, non obstante aliquo temporis cursu; ad quæ D. Potestas suum brachium & vires dare teneatur. * Conferatur cum capitulo lxxxv. lib. primi.

De possessionibus in communi Veronæ manifestatis non auferendis sine causæ cognitione. Cap. XVIII.

ITEM Statuimus, quod si aliqua possessio manifestata fuerit in communi tamquam communis Veronæ, sive quod debeat ipsi communi sub aliquo quocumque nomine, vel causa pertinere, non possit nec debeat auferri ipsa possessio, nisi primo cognita fuerit ratio dictæ possessionis, ad quem spectat de jure, dummodo ille, qui teneret, seu posside-

sideret ostenderit se possidere. Quæ quidem cognitio esse debeat summaria. Et ille, qui injuste manifestaverit dictam possessionem in communi, condemnatur in x. libr. pro quoque, & quaque vice ipsi manifestatoribus prius citatis ad defendendum manifestationes per eos factas, si adesse voluerint. Et prædicta causa agatur cum ipsis manifestatoribus, & non cum provisoribus, aut syndicis communis Veronæ: sed ipsi provitores, vel syndici possint, si voluerint, ipsi causæ adesse. Et quod ipsi manifestatores, si convicti fuerint non juste manifestasse, condemnentur in omnibus expensis factis in judicio occasione dictæ manifestationis illi, qui obtinuerit in lite. * Hoc idem habetur in capitulo lxxxvii. lib. primi.

De premio dando manifestantibus loca, & jura communis occupata.

Cap. XIX.

ITEM Statuimus, quod provitores communis Veronæ, & milites procuratores teneantur inquirere, & inquire facere contra quoscunque occupantes loca communis, & alios occultantes jura communis, & in tuendo, & recuperando loca & jura operam pro viribus dare. Et quilibet possit denunciare, & lucretur duos sol. pro libra pretii, vel rei ex dicta denunciatione recuperatæ, & teneatur in credentia. Et si quis de possidentibus dicta loca sentiret se gravari, possit habere recursum ad D. Potestatem pro suo jure tuendo. * Eadem ad litteram habentur ad capitulum lxxxvi. lib. primi.

De pluribus Sanctorum in Portis faciendis.

Cap. XX.

ITEM Statuimus, quod in Portis omnibus urbis Veronæ apertis, vel quæ pro tempore aperientur fieri, & depingi debeant imagines Domine sanctæ MARIE Virginis matris Domini, cum ipso ejus Filio in brachiis, & Sancti ZENONIS Protectoris nostri, & Sancti PETRI cum clavibus in manu, & sancti CHRISTOPHORI.

De lignamine Palatii, & Domus Novæ non incidendo.

Cap. XXI.

ITEM Statuimus, quod nulla persona debeat incidere de lignamine Palatii communis Veronæ, & Domus Novæ, banno lx. sol. denar. & medietas sit accusatoris.

De lignamine Pontium, & rerum communium non incidendo.

Cap. XXII.

ITEM Statuimus, quod nullus debeat incidere de lignamine Pontium, & rerum communium, banno lx. sol. & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Idem intelligatur de omnibus communibus fedilibus, & locis civitatis, & burgorum Veronæ, quibus publice homines utuntur, cujuscumque sint, banno prædicto: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De salesandis, & reaptandis Plateis mercati, & pischariæ, & certis stratis. Cap. XXIII.

AD decoram faciem civitatis, & communem utilitatem; Statuimus, quod Platea mercati fori, & Platea pischariæ, & similiter infra-scriptæ stratæ; videlicet strata, qua itur versus pontem navium usque ad clavicam Leonum; & strata, qua itur a mercato fori, sive a sancto Thoma versus portam braidæ; & strata cambiorum a porta burfiorum usque ad Ecclesiam sanctæ Anastasiæ; & strata a capitello versus Atheum, usque ad clavicam, debeant accurate & diligenter de quadrellis, seu lapidibus salesari, & salesatæ bene manuteneri, & reaptari de tempore in tempus, taliter, quod aquæ undique possint currere extra dictum Mercatum, & Plateam. Et similiter omnes aliæ stratæ civitatis indigentes refectione, seu reparatione refici, & reparari continue debeant. Et specialiter strata, qua itur a Ponte navium usque ad Flumesellum directæ, & strata, qua itur a Ponte novo usque ad Pontem sancti Vicilis. Et quod ad officium Procuratoris communis Veronæ spectet procurare, & suprastare, ut prædicta fiant, & ut ipsis Plateis, & stratis salesatis, ipsæ & earum quælibet ad expensas communis Veronæ manteneantur: salvo quod si culpa, vel facto alicujus ipsæ stratæ devastarentur, Procuratores ipsi debeant dictas stratas facere reaptari ad expensas illorum, quorum facto facta esset ipsa devastatio. Et quod Procuratores communis Veronæ superesse debeant omnibus laboreris communis Veronæ, quæ fient in civitate & burgi Veronæ. Et ad prædicta omnia & singula facienda D. Potestas Veronæ suum favorem & auxilium præstare teneatur.

De beuratorio, sive vado de subtus a Ponte Novo aptando, & salesando.

Cap. XXXIV.

ITEM, quod beuratorium, sive vadum, quod est de subtus a Ponte Novo apud Plateam pischariæ vocatam antiquitus Plateam majorem, debeat

debeat bene aptari, salesari, ac manuteneri, taliter quod equi, & aliæ bestię commodè duci, & ire possint ad bibendum ad ripam Athesis; & ad prædicta D. Potestas suum auxilium & favorem præstare teneatur.

De terreno projecto in stratis, & porticibus removendo; & de ipsis stratis, & porticibus ponendis ad livellum. Cap. XXV.

ITEM ordinamus, quod milites procuratores communis Veronæ in principio sui officii cum Provisoribus communis Veronæ, vel cum duobus de numero xrr. deputatorum assumendorum de tempore in tempus, ex omni muda intrante, qui provisoribus communis Veronæ, & iudici procuratorum videbuntur, & cum ingenierio si opus esset, debeant circuire urbem, & per eam undique diligenter inquirere, ac perspicere omnes defectus, qui essent in stratis, & porticibus distæ urbis, occasione alicujus terreni projecti nunc, & in præteritum per aliquam personam quovismodo, & allivellare distas stratas, & porticus; ac removeri facere dictum terrenum, expensis illorum qui projecissent, seu proiici fecissent, ac portari ad ripam Athesis, vel quo sibi videbitur, si poterit fides, & probatio haberi de prædictis. Quod si non posset, tunc expensis illorum, ante quorum domus esset, aut expensis contratæ, prout discretioni dictorum militum, & electorum melius de jure videbitur: procedendo in prædictis per sacramentum vicinorum, & aliarum personarum, & cum impositione pœnæ, prout sibi videbitur. Et prædicti duo electi non possint refutare, sub pœna arbitrio iudicis procuratorum imponenda.

Item, quod prædicti duo electi cum militibus auctoritatem habeant inquirendi occupantes indebite jura communis Veronæ in stratis, aut locis publicis, aut aliter quovismodo, & ingenio.

Item, quod ad prædicta D. Potestas suum favorem & brachium dare aeneatur.

De non proliciendo terrenum in stratis. Cap. XXVI.

ITEM Statuimus, quod de cætero nemo audeat ponere, seu poni facere aliquod terrenum in stratis publicis, aut porticibus, sine licentia militum procuratorum, & duorum electorum, ut in Statuto supra proxime continetur, sub pœna de uno plaustro terreni, & abinde infra, xx. fol. & abinde supra, pro quoque plaustro, xx. sol. & quod omnino removeat dictum terrenum sub eadem pœna. Et hoc etiam si esset evidens utilitas reparationis stratarum: intelligendo sub vocabulo *terreni* etiam de calcinatio, & glara, & legamine; in quam pœnam incurrat etiam quicumque faciens cavare pro canipa, aut puteo dimitteret dictum terrenum supra strata ultra tres dies, aut non bene in totum levaret, & non relaxaret stratam seu porticum mundam vel mundum sicut prius.

Item

Item quod suprascriptæ pœnæ comprehensæ tam in præsentî Statuto, quam in proximo superiori applicentur pro dimidia communi Veronæ, & pro alia dimidia dictis quatuor officialibus executoribus.

Item quod ad prædicta D. Potestas suum favorem & brachium dare teneatur.

Quod Clavicæ per quas currit aqua ad Athesim, aptentur expensis Contratarum. Cap. XXVII.

ITEM Statuimus, quod Procuratores communis Veronæ faciant, & procurent, quod Clavicæ per quas currit aqua ad Athesim, fiant, & aptentur expensis contratarum & domorum sentientium commodum, quoties opus fuerit; quod si non fecerint, perdant de eorum salario x. libr. denar.

Quod de vaso Athesis a Ponte Novo superius lapides, quari, & glara non removeantur. Cap. XXVIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona debeat accipere, nec accipi facere, nec remove de vaso Athesis, neque de ripis a Ponte Novo superius aliquos lapides, neque quaros, neque aliquid de glara, sive glaris ipsius Athesis, neque de glara, sive vaso ubi sunt arbores a Ponte Pignolo Sanctæ Mariæ in organis superius; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol. & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Pisceris in Athesi non fabricandis. Cap. XXIX.

ITEM Statuimus, quod nullæ Pisceriæ possint, nec debeant in flumine Athesis, nec in ejus ripis fabricari, nec teneri; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xxv. libr. denar., quarum medietas sit cameræ Illustrissimi nostri Dominii, & alia officii judicis procuratorum; & quod insuper omne tale opus, & ædificium toties quoties demoliat, expensis ipsius contrafacientis. Et quod licentia talis fabricæ seu pisceriæ ullo, modo concedi non possit; & si concessa fuerit, non valeat, & impetrans cadat in pœnam xxv. libr. denar. applicandarum, ut supra, & nihilominus dictam pisceriam tenere non possit, sub pœna prædicta, & demoliat, ut supra: & si quæ factæ sunt, ex toto demoliantur.

Quod in flumine Athefis nulla turpitudine proiciatur, nec coria ponantur.
Cap. XXX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona proiciat, nec proici faciat de die in flumine Athefis, vel in ripis ejus, a pennello Sancti Zenonis superioris infra, usque ad murum de Campo martio sanguinem, guadum, aquam guadi, vel cendratam guadi, molticium, vel favonaram; nec coria aliqua scarnare super ripis Athefis, nec coria aliqua ponere, praterquam in aqua mortua: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. lib. denar. Et etiam prædicta locum habeant in calariis apranibus coria, & non debeant proicere calcinaria, nec aquas calcinariarum in dicto flumine Athefis, pœna & banno prædicto.

Ne coria recentia siccantur, & laborentur in stratis publicis, sed in ripa Athefis; & ne morticina in stratis proiciantur. Cap. XXXI.

ITEM ordinamus, quod nulla persona scarnet, seu scarnari faciat aliqua coria aliquarum bestiarum, nec pelles pecudum, agnorum, seu castronorum in viis publicis civitatis Veronæ, nec ipsa coria recentia laboret, nec faciat laborari in dictis viis, nec ipsa coria recentia jacere permittat in stratis publicis civitatis & burgorum Veronæ, nec tenere ea debeat super pontibus civitatis extra beccharias ad siccandum, nec stercora, seu morticina in ipsis stratis publicis proicere, sed ipsa coria recentia tantum siccantur & laborentur in ripa Athefis: videlicet a ponte navium, usque ad murum Campi martii, vel etiam in flumefello Campi martii, vel alibi extra civitatem, pœna & banno quadraginta sol. pro quolibet contrafaciente & qualibet vice, & amissionis dictorum coriorum; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De aqua fluminis Portarum braidæ, & rasei intus, non auferenda nec deturpanda. Cap. XXXII.

ITEM Statuimus, quod nulla personæ possit, nec debeat impedire cursum aque, sive flumefelli, qui per clavicam, sive clavicam castrî veteris, & Sancti Zenonis Oratorii, ex Athefi discurrens a parte exteriori muri dupli versus cittadellam intrat inter Portam castrî veteris & Portam braidæ, per subterraneum archivoltum in fossam a parte interiori, & est maximo commodo multis contratis, maxime Sanctæ Mariæ ad Tractam, Feraboum, Falsugri, Sancti Nicolai, Sanctæ Agnetis intus, Sancti Petri in car. & Braidæ. Et quod pro aliqua causa non possit, nec debeat auferri, nec minui, nec lavari, nec laborari in ea ali-

aliqua coria, vel coramina, nisi lavarentur, aut laborarentur a Porta ratioli inferius, sub pœna centum sol. pro quoque, & quaque vice.

De aqua flumefelli non deturpanda, & de ejus custodia. Cap. XXXIII.

QUUM aqua flumefelli fluentis a Monte Aureo, per contratas Sancti Nazarii, & Sancti Pauli, usque Campum martium communis Veronæ, utilitatem non modicam afferat ipsi communi, & singularibus personis contratarum Sancti Nazarii, & Sancti Pauli, & Sancti Vitalis, & aliis personis, & etiam Muri novi de foris, & commune sit poculum personarum prædictarum, merito convenit ipsam aquam in sua puritate servari, & etiam a nemine deturpari. Quapropter hoc Edicto omnibus prohibemus, quod nulla persona a continentibus ædificiis contratæ Sancti Pauli, & Campo martio supra, usque per totum alveum flumefelli decurrentis a terra Montorii, & abinde citra, audeat vel præsumat in aqua ipsius flumefelli in aliquo loco ponere coria, neque pelles bestiarum, nec ipsa coria seu pelles lavare nec gestare, nec mingere, nec sanguinem salassatorum, vel bestiarum proicere, nec pellium searnaturas, nec aquam calcinatoriorum, coriorum, seu pellium, nec multuciorum in ea proicere; nec apud ipsum flumefellum per tres perticas habere aliquod corraculum, dugale, seu fossatum, per quod possit in ipsa aqua aliquid de prædictis, vel aliud turpe decurrere; nec aliquod vas calcinatoriorum coriorum, seu multuciorum, nec biseotiarum ponere vel habere, seu tenere vel lavare in dicta aqua, nec morticinia in ea proicere, nec aliquod aliud turpe in ea habere seu tenere, vel jectare, de die vel de nocte, pœna & banno pro quolibet, & qualibet vice, & capitulo superscripto c. sol. denar.

Item, quod nulla persona audeat vel præsumat in ipsa aqua lavare, nec lavari ficere de mane usque ad tertiam petias infantium, seu alias turpes seu inquinatas perias, nec cendratas, seu filum cendratæ proicere nec lavare, nec favonum, nec aquam favoni proicere, nec pannos favonatos nec lanam in ipsa lavare, nec buellas, nec stercora eorum lavare. Sed nec cuicumque prædicta tantum ficere post tertiam. Et contrasacientes puniantur pro quolibet & qualibet vice, & quolibet capitulo in quinquaginta solidis. Et quilibet de prædictis sit accusator & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia: & credatur ei cum sacramento & uno teste, similiter celato.

Item, quod nulla persona audeat vel præsumat adstringere dictum vasum, nec illud, nec aquam illius impedire vel auferre, pœna & banno librarum x. denar. pro quoque, & quaque vice; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia, & ei credatur, ut supra. Salvo jure Monasterii Sancti Nazarii, pro uno molendino quod habere possit, secundum quod habet adjacens domibus dicti

L I

Mona.

Monasterii prope pontem : & salvo jure aliorum quorumcumque habentium jura clavicarum, accipiendi certis diebus de dicta aqua. Quod Statutum D. Potestas, & judex dugalium, & sortium, & procuratorum, prout ad cujuslibet eorum officium spectabit, vinculo sacramenti faciat observari, compellendo saltuarios Montorii, & saltuarios regulæ Portæ sanctæ Mariæ in organo, & juratos prædictarum contratarum, quod per sacramentum sui officii, & pœna & banno xx. sol. eis & cuique eorum auferendo; quolibet mense bis ad minus debeant inquirere, & videre per singulas habitationes, & hortos circumstantes, si aliquid factum est vel sit contra hoc Statutum: & quos invenerint contrafacere vel fecisse, eadem die vel sequenti denunciare dicto judici. Insuper etiam teneatur ipse judex quolibet mense, semel ad minus, curare inquiri per suos officiales, & secrete per singulas habitationes, quæ sunt supra ipsum flumefellum, si aliquid factum est vel sit contra prædicta. Et generalem etiam inquisitionem faciat quandocumque opus esset vinculo sacramenti. Teneatur etiam D. Potestas, & maxime judex procuratorum admonere D. Abbatem Monasterii Sancti Nazarii, quod diebus singulis festivis levet omnes portas sui molendini ab ipso molendino, taliter quod aqua undecumque directe & libere fluat in Campum martium sine aliquo obstaculo.

HÆC SUNT STATUTA SUPER FONTE CIVITATIS.

De aqua rivi decurrentis a contrata Avesæ non auferenda, nisi certis diebus & noctibus. Cap. XXXIV.

QUUM fons, qui oritur in contrata Avesæ, pœnes Monasterium Camaldulense, & laudabili majorum industria atque expensa decurrat ad civitatem in Plateam mercati fori Veronæ, sit maximo commodo, & decori civitatis: Statuimus, quod quicumque acceperit, seu ~~abste-~~rit aquam rivi decurrentis a contrata Avesæ ad civitatem Veronæ de alveo suo, emendet centum sol. communi Veronæ pro qualibet vice, nisi in Dominicis diebus, aut in festis ~~apostolorum~~ & Sanctæ Mariæ Matris Domini; exceptis illis, qui habereant rationem, vel potestatem auferendi causa reficiendi molendina sua; Et illi, qui acceperint tempore concesso, accipiant eum verbo & licentia judicis dugalium, & sortium communis Veronæ: Et teneantur etiam reficere vadum, unde aquam abstulerint cum designatione, & præcepto dicti judicis dugalium & sortium, sub pœna prædicta. Ita quod ipse judex possit & debeat dare parabolam unicuique accipiendi medietatem aquæ prædicti rivi in noctibus prædictorum dierum, & festivitatum, & alia medietas decurrat per vadum

visum illius rivi: cujus banni supradicti medietas sit communis Veronæ, & alia medietas sit accusatoris. Et de hoc quilibet sit accusator, & manifestationes fieri debeant coram iudice ad officium ducalium, & sortium depurato. Salvo eo, quod illi de Sancto Georgio possint accipere aquam dicti rivi a domo quæ Marci de gentilino, usque ad domum d. Odorici de corato, sine aliqua pœna & banno. Et nihilominus iudex ducalium, & sortium accipere possit dictum bannum. Et, si ipse iudex contra formam præsentis Statuti dederit alicui licentiam de dicta aqua accipiendi, exceptis diebus & noctibus dierum infrascriptorum concessis, videlicet dierum Dominicorum, Apostolorum, & Sanctæ Mariæ Matris Domini, quod ipse iudex emendet de suo dictum bannum ~~generatim~~ toti communi Veronæ. Et quod ipse iudex procurari facere teneatur, ne fiat contra prædicta modis omnibus, quibus melius poterit.

De duobus Suprastantibus dicti fontis eligendis.

Cap. XXXV.

ITEM Statuimus, quod quibuslibet sex mensibus in Consilio xxi. ad utilia communis Veronæ deputatorum cum additione aliorum xxi. civium de habentibus spinas a dicto fonte per dictos deputatos assumptorum, eligi debeant duo cives bonæ conditionis, & reputationis, de iis, qui habent fontem in domo, sine aliquo salario, qui ultra milites communis specialiter superesse debeant regulationi, & manutentioni dicti fontis supravidendo, & examinando ab origine illius usque in dictam Plateam, omnes defectus & impedimenta; & providendo, ac provideri faciendo, tam per manifestationes faciendas per ipsos contra personas damnificantes vel impediētes, quam per laboreria utilia & necessaria faciēda, tam in alveo, quam in canono sive canonis, pro reparatione & manutentione dictæ commoditatis, & decoris: de quibus quidem laboreriis conferre prius debeant cum Provisoribus communis, & cum duobus militibus procuratoribus communis; & illa exequi, & fieri facere secundum quod per D. Potestatem, & dictum Consilium vel alios per eos deputatos fuerint deliberata. Nisi aliud & aliter ipsi D. Potestati, & Consilio xxi. & l. deputatorum videretur faciendum & ordinaretur: quod tunc servari, & exequi debeat.

De uno Magistro fontium eligendo. Cap. XXXVI.

ITEM, quod in dicto Consilio xxiv. videlicet xxi. deputatorum, & xii. additionis, de quo supra in proximo Statuto continetur, eligatur unus Magister peritus in regulando, aptando, & manutendendo dictum
L 1 a fon-

fontem, qui habere & tenere debeat apud se unum socium, sive coadiutorem etiam peritum in dicto exercitio fontium, & qui jurare debeat in manibus D. Potestatis recte & fideliter suum officium facere, & ordines fontium observare; & habere debeat pro suo salario, ultra xx. libr. quas recipit, sive ultra illud quod recipit a Camera Illustrissimi nostri Domini in Verona; videlicet decem libr. denar. in mense, expensis civium habentium fontem in domo de x. fol. qui solvi debent quolibet anno pro quaque spina, quæ spinæ sunt in summa cclx. vel circa, de quibus exigentur libræ cxxx. in anno.

Quod Provisores communis exigant omni anno x. fol. pro spina ab habentibus fontes, & solvant de illis, ut infra. Cap. XXXVII.

ITEM, quod per Provisores communis Veronæ exigantur omni anno per totum mensem Martii dictæ cxxx. libr. denar. ab habentibus spinas in ratione x. solidorum pro quaque spina, de quibus solvant dicto Magistro fontis, cum ejus socio seu coadiutore v. libr. denar. in mense, ultra illud quod recipit, vel recipiet a Camera, ut dictum est: & restum quod erit lxx. libr. expendatur in aptando, & manutendo dictum fontem de plumbo, lignaminibus, muris, lastis, ac cisternis, & aliis.

De modo tenendo per Magistrum fontis in aptando canonum magnum, & canones communes. Cap. XXXVIII.

ITEM, quod dictus Magister fontis & socius seu coadiutor teneantur & debeant pro salario suo, bene & diligenter aptare & manutene-
re canones dicti fontis, tam videlicet canonum magnum, quam alios canones communes a pluribus domibus apprehensos in dicto canono magno, in cavando, cooperiendo, saldando, & de novo reficiendo, ac emendando, & plumbum laborando, & alia quæque faciendo, ~~sive~~ ^{pro} alio lucro, provisione, vel salario, quotiescumque & ubicumque ~~&~~ quando-
cumque opuserit. Eo salvo, quod si expedierit ~~aptando~~ ^{reficiendo} in aliquo loco aliquid fieri pro reficiendo aliquam ~~partem~~ ^{partem} canonorum de plumbo novo, seu de muris, vel lastis pro reficiendo cisternam, vel de lignaminibus pro lecto canoni super Ponte petiæ, vel pro magisterio murorum, & lastarum, ~~pro~~ ^{pro} ponendo lignamina & lastas in opere; quod illud plumbum, lignamina, muri, lastæ, et magisteria solvantur expensis dictorum civium habentium fontes de resto dictorum decem fol. recuperandorum pro quaque spina, ut supra. Eo salvo, quod si aliqui ci-
ves haberent opus refici facere, vel emendare aliquem suum canonum proprium a suo galecto intra, usque ad spinas suas, qui forte essent marcidæ
vel

vel scissum, vel fractum, vel aliter, quod illud fiat per dictum Magistrum, vel coadiutorem expensis eorum, qui tali laborerio indigerent.

Quod Magister vel coadiutor non cooperiant aliquod laborerium a se factum, nisi prius visum, & laudatum. Cap. XXXIX.

ITEM, quod dictus Magister & coadiutor postquam fecerint aliquod laborerium in dictis canonis & fonte, illud non cooperiant, nisi prius visum fuerit, & laudatum per milites communis Veronæ, vel alterum eorum, & per dictos duos cives supstantes, vel alterum eorum; & si contraxerint, teneantur suis expensis discooperiri & recooperiri facere ad mandatum dictorum militum, & supstantium.

Ne aliquis alius, quam dictus Magister & coadiutor, de magisterio dicti fontis se impediatur. Cap. XL.

ITEM, quod nullius alius magister, neque alia aliqua persona possit, aut audeat aliquo modo vel ingenio laborare, nec laborari facere circa dictum fontem & canones, nec de aliquo laborerio dicti fontis & canonorum, nec de galetis seu spinis, & canonis singularium personarum se aqualiter impedire, sine dicti magistri, & dictorum supstantium, & militum procuratorum licentia, pœna & banno decem libr. denar. pro quoque & quoque vice: cujus dimidia sit dicti magistri, & alia dictorum supstantium, sive militum, qui fuerint inventores.

De non concedenda spina fontis alicui personæ, vel domui, nisi per duas partes Consilii: & de pœna Magistri contraxentis, & Domini domus inducentis. Cap. XLI.

ITEM Statuimus, quod aliqua spina dicti fontis concedi non possit nec debet alicui personæ, vel domui non habenti illam, nisi per D. Potestatem, & per duas partes Consilii xii. & l. deputatorum. Et tunc dicta talis persona solvere debeat officio provisorum communis in utilitatem communem canonis majoris & dicti fontis, xxv. libr. denar. Et, si præter contradictam formam, vel modum aliqua persona conduxerit, seu conduci fecerit in domum suam aliquam spinam dicti fontis, & cadat in pœnam libr. centum denar. applicandam pro uno tertio communi Veronæ officio Provisorum, & pro alio tertio duobus supstantibus sonitum, & pro alio tertio ad reparationem dicti fontis, etiam exigendam per dictos Provissores: & quod dicta spina de facto abscondatur, & auferatur a dicta domo. Magistro autem, qui dictum opus fecit.

set, sit pœna perjurii, & aliarum centum librarum applicandarum, ut supra: Et Magister pro discipulo, sive coadiutore teneatur.

Quod omnes spinæ fontis ponantur ad livellum. Cap. XLII.

CONSORTIBUS fontium paria debent esse commoda, sicut & onera. Propterea Statuimus, quod omnes & singulæ spinæ fontis quarumcumque domorum poni debeant ad justum livellum. Et qui abbasaverit dictum livellum, vel aliunde aquam abstulerit, vel aliter fraudaverit, cadat in pœnam lx. sol. pro prima vice; & centum sol. pro secunda vice; & x. libr. denar. pro tertia: & quod insuper ad ipsam tertiam vicem spina, & canonus dicti fontis totaliter ascindatur, & auferatur de dicta domo, numquam de cetero reponenda, nisi per novam concessionem Consilii x. r. & l. deputatorum, & cum solutione ordinaria tamquam de novo fonte. Et quod dictum est de prima, secunda, & tertia vice, intelligatur cum intersallo trium dierum inter unam condemnationem & aliam, sive unam inventionem & aliam. Et hoc tam dicti supstantes fontium, quam dictus magister, & milites procuratores communis Veronæ vinculo sacramenti inquirere teneantur: & qui eorum inventor fuerit, vel alius qui extiterit accusator, habeat medietatem dictarum pœnarum, & alia medietas cadat ad utilitatem dicti canonici magni ipsius fontis. Et ad prædicta D. Potestas suum brachium & favorem dare teneatur.

De soratoriis faciendis in dicto fonte. Cap. XLIII.

ITEM, quod fiant soratoria in locis necessariis, expensis communibus spinarum, scil. de collecta x. sol. pro spina, ut supra, ipsis magistro & coadiutore laborantibus plumbum, tam pro soratoriis faciendis, quam pro spinis ponendis ad livellum, quam etiam pro quocumque laborerio utili vel necessario pro dicto fonte, sine aliquo alio salario.

Quod habentes fontes non permittant aquam exire ex eis, nisi quantum sibi sufficiat. Cap. XLIV.

ITEM ordinamus, quod nulla persona habens fontem in domo permittat aliquo modo exire aquam ex dicto suo fonte, nisi quantum sit conveniens & sit necessarium, ad hoc ut etiam alii consortes sui possint omni hora & tempore de aqua sufficienter habere, sub pœna xx. sol. denar. Pro quoque, & quoque vice, applicanda pro tertia parte officio procuratorum, sive magistro fontium, si magister fuerit inventor, & pro alia tertia ad utilitatem canonici magni, & pro alia tertia dictis supstantibus.

Quod

Quod aqua non permittatur exire super stratas per habentes fontes.

Cap. XLV.

ITEM, quod nulla persona civitatis & burgorum Veronæ habens spinam, sive spinas fontis permittat aquam dicti fontis aliquo modo vel tempore exire e domo suæ habitationis, & decurrere in stratam publicam: & qui contrafecerit, condemnetur pro prima vice in sol. xx., pro secunda in sol. xl., & pro tertia in sol. centum. Et quod dictum est de prima, secunda, & tertia vice, intelligatur cum intervallo trium dierum inter unam condemnationem & aliam, sive unam inventionem & aliam. Et de hoc milites procuratores vinculo sacramenti inquirere teneantur; & prædictarum poenarum tertia sit officij procuratorum, & alia cadat ad utilitatem canonici magni prædicti fontis, & alia dictis supradictis. Et ad prædicta D. Potestas suum brachium & favorem dare teneatur.

De puteis curandis per juratos contratarum per totum mensem Aprilis.

Cap. XLVI.

ITEM ordinamus, quod quilibet jurati contratarum civitatis & burgorum Veronæ habentium puteos teneantur & debeant ipsos puteos bene curare & purgare, & curari & purgari fecisse per totum mensem Aprilis, taliter quod aqua dictorum puteorum sit bene purgata, & clara, & bona, expensis suæ contratæ; & immediate de ipsa purgatione & curatione fidem facere per rationes dictæ suæ contratæ ad officium Procuratorum communis, poena & banno xx. sol. pro quoque jurato, & quoque vice. Et si post dictam curationem & purgationem aliqua morticina, vel stercora, vel aliquid putridum in dictis puteis deiceretur, teneantur ipsi jurati sub eadem poena iterum facere curari dictos puteos, & purgari, & mundificari dictam aquam expensis illorum, qui taliter deturpassent, si sciri non poterit; ita quod parentes, & alii pro suis liberis, & omnibus de sua familia teneantur: & si sciri non poterit, tunc prædicta poena expensis dictæ contratæ, ut supra.

Quod in lavello apud sanctum Georgium nulla persona debeat lavare pannos, vel aliquam facere turpitudinem. Cap. XLVII.

ITEM ordinamus, quod nulla persona debeat lavare pannos, vel projicere, seu facere aliquam immunditiam sive turpitudinem in lavello, sive beuratorio facto apud sanctum Georgium, poena & banno x. sol. pro qualibet persona, & qualibet vice. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De

De mollicis non tenendis circa plateam mercati, & de pellibus similiter non squassandis. Cap. XLVIII.

ITEM Statuimus, quod nullus pelliparius, nec chartarius, nec alius conficiens pelles possit, nec debeat mollicium facere, nec tenere in stationibus, neque in domibus prout sitis, quantum est a porta Borferiorum, usque ad Ecclesiam Sanctæ Anastasiæ, & quantum est ab Ecclesia Sanctæ Euphemie, usque ad clavicam broili Sanctæ Anastasiæ, & quantum est a longum Plateæ per stratum regalem versus pontem navium, usque ad clavicam Leonum, & quantum est per transversum Plateæ super bina pellipariorum, usque ad clavicam contratæ clavicæ & ad pontem novum, nec similiter super aliquibus aliis stratis regularibus: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol., & plus & minus, arbitrio iudicis procuratorum cum consiliariis suis. Nec etiam squassare, nec battere pelles in aliquibus de prænominatis viis, sub pœna x. sol. pro quolibet, & qualibet vice; & magister pro discipulo teneatur. Et de prædictis quilibet sic accusator, & habeat medietatem banni.

De sanguine a beccariis ad tinctorias non portando de die, nec tenendo in apertum. Cap. XLIX.

ITEM, quod nulla persona portet, nec portari faciat, nisi in diluculo, aut crepusculo, sanguinem a beccariis ad tinctorias, nec tinctorum illum tenere debeant in apertum, sed taliter in secessum locum, quod visum, vel olfactum hominum non offendant, sub pœna x. libr. denar. pro quoque, & quaque vice; de quibus quilibet sit accusator, & lucretur tertiam partem dictæ pœnæ, & teneatur in credentia.

De fenestris, sive busis a canipa cooperiendis. Cap. L.

ITEM ordinamus, quod quolibet persona civitatis & burgorum Veronæ habens aliquam fenestram, sive busam luminariam revolto, vel canipa super strasam, seu viam communem, etiam vicinalem, vel introitum, teneatur & debeat ipsam fenestram, sive busam cooperire, & coopertam tenere cum una grada de ferro, vel de lignamine forti, taliter quod pueri, vel alii non possint in eis cadere, nec aliquis in eis se abscondere, pœna & banno centum sol. pro quoque, & quaque vice.

Ut sedilia, & latrina cooperta mantant. Cap. LI.

ITEM Statuimus, quod nulla persona civitatis, castelli, vel suburbiorum in civitate Veronæ, castello, & burgis habeat, & habere debeat latrinam, vel sedile aliquod, nisi fuerit coopertum, exceptis sedilibus & latrinis, quæ sunt supra flumen Athesis: & qui contraxerit, puniatur in x. libr. denar. communi Veronæ, pro qualibet vice, & quolibet termino elapso, quo eadem non fecerit cooperiri, si fuerit denunciatum, vel præceptum.

De scantillis faciendis, taliter quod aqua ipsarum vadat subtus terram. Cap. LII.

ITEM ordinamus, quod scanciz, sive secularia domus novæ communis Veronæ per quæ descendit aqua coquinæ, taliter ordinetur, quod aqua vadat subtus terram; & omnes aliæ scanciz civitatis Veronæ aptentur modo supradicto per illos, quorum sunt domus, sub pœna centum sol. pro quolibet, & qualibet scancia.

De eodem. Cap. LIII.

ITEM, quod nulla persona habere debeat, nec teneat aliquam scanciam, seu aquarolum, unde proiciatur aqua, vel alia turpitudine super aliquam strata civitatis & burgorum Veronæ; & qui contraxerit, & aquam per dictos aquarolos proiicerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol.; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod Urbs Verona bis in anno purgetur. Cap. LIV.

ITEM, quod Milites procuratores communis Veronæ operam dare debeant, quod bis in anno omnes stratz, viæ, & Platez totius utbis Veronæ a ceno & luto purgentur, scilicet semel in hyeme, & semel in æstate. Et strata, quæ incipit a capite pontis Sancti Vitalis, & inde directe extenditur per viam novam usque ad Portam Episcopi, & etiam strata, quæ incipit a Porta muri novi, prout extenditur, usque ad dictam Portam Episcopi, per sex vices in quolibet anno munderetur, levando & asportando ex eis lapides, cœnum, & lutum, expensis illorum, qui domos habent super dictis stratis: & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. Et prædicti procuratores communis Veronæ sacramento teneantur prædicta inquirere, & dare operam ut sic attendatur; quod si non fecerint, perdant de suo salario

M m

pro

pro quolibet centum sol., & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et quod cœnum, vel lutum, quo urbs purgabitur, portetur in Campum martium; quod si factum non fuerit. Milites procuratores amittant pro quolibet de suo salario centum sol. Qua eadem pœna Suprastans plaustrorum puniatur. Et in singulis prædictis D. Potestas favorem & subsidium præstare teneatur.

De lætamine Palatii, & Mercati Fori proiciendo in Campum martium.
Cap. LV.

ITEM, quod D. Potestas, et procuratores communis Veronæ procurare, et facere teneantur, quod totum lætamen Mercati, et Palatii deferatur, et conducatur in Campum martium, vel alio: et infra xv. dies per ipsum Campum martium spargatur.

Us Theatrum, sive Arena clausum, vel clausa permanent; & de pœnallius, qui portas, vel murum frerit; & ne quid in ea turpe fiat.
Cap. LVL

QUUM multa hætenus maleficia in Theatro, sive Arena commissa sint, et ipsa Arena sit ædificium memoriale, et honorificum civitati, quod propterea mundum tenendum est; Statuimus, quod dictum Theatrum, sive Arena claudi debeat, et clausum teneri, et claves portarum ejus in massaria communis Veronæ apud massarium communis ponantur, et stent. Et si quis frerit portas, vel murum ipsius Theatri per vim, puniatur in xxv. libr. denar. pro quoque, et quaque vice. Eadem pœna puniatur quicumque destrueret aliquem de gradibus, sive schalnis, vel moveret, aut faceret cadere aliquem quarum, vel alias petras, pro asportando ex ipsa Arena; et quod totum suis expensis reficere teneatur. Et si quis de cætero in ipsam Arenam, vel circa eam carrizaverit, seu portaverit, et projecerit aliquod terrenum, vel lutum, vel aliud simile, puniatur pro quoque, et quaque vice in centum sol., et ad exportandum omne ipsum terrenum, vel lutum. Qui vero in eo fecerit aliquam turpitudinem, puniatur in x. sol. Et de prædictis omnibus et singulis jurati contratarum circumstantium, et commorantes in dicta Arena teneantur curam habere, et denunciare eadem die vel sequenti officio procuratorum communis Veronæ, banno ad voluntatem dictorum procuratorum auferendo: et quilibet sit accusator, et habeat medietatem superscriptarum pœnarum. Et procuratores communis Veronæ infra xv. dies sui officii teneantur inquirere per coualos habitantes, et si invenerint aliquem habentem cloacam, vel fossam, vel scapham discurrentem in dicto Theatro, vel Arena, quod

faciant eas claudere . Et qui in termino sibi dato non clauderent , emendent centum sol. communi Veronæ , et claudant , et ipsas clausas teneant .

De Meretricibus , & Rossianis , ubi stare debeant , & de signo sue turpitudinis portando . Cap. LVII.

ITEM , quod omnes meretrices , et rossianæ publicæ stare debeant in Arena , et si alibi repertæ fuerint stare , condemnentur in x. lib. denar. pro quaque communi Veronæ , et pro quaque vice : et si in domo alicujus reperta fuerit stare aliqua meretrix , seu rossiana , de qua sit publica vox et fama , quod sit meretrix et rossiana , ille cujus est domus condemnatur in centum sol. toties quoties eam retinuerit . Et quod nulla meretrix , seu rossiana publica audeat ire per civitatem , vel burgos Veronæ aliquo modo vel caussa , nisi habuerit super humerum unam bindam pignolati albi latam digitis quatuor , et longam quantum est altitudo pignolati , quæ super ipso humero ante et retro bene appareat , sub pœna lx. sol. pro quaque , et quaque vice . Rossiani autem publici portare debeant unum sonagium in capite , vel super humero ligatum , et bene apparentem , et resonantem , sub pœna prædicta . Et de omnibus prædictis quilibet sit accusator , et habeat medietatem banni .

De scopaturis , sive scouaugis non prolicendis in viis . Cap. LVIII.

ITEM ordinamus , quod nullus ante domos suas , nec alibi in viis publicis , seu vicinalibus , nec in porticibus , nec in Plateis projiciat scopaturas , seu scouaugias , seu terrenum , sub pœna xx. sol. pro quoque , et quaque vice ; quæ pœna duplicetur , si aliquid de prædictis dejectatum esset supra personam alicujus ; cujus pœnæ medietas sit accusatoris , & alia communis . Et si quis haberet ante domum aliquid de prædictis , vel aliquod aliud impedimentum , per quod via impediretur , illud debeat tollere infra tertium diem , pœna & banno prædicto , toties quoties contrafecerit : & nihilominus de admissio condemnatur . Et Dominus , sive Domina familiarum teneatur pro pueris , & famulis suis , majoribus tamen decem annis .

De aliqua turpitudine non facienda, nec deiecienda in Mercato fori, nec in Palatio communis, nec in Domo mercatorum, nec in stratis & locis publicis. Cap. LIX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona de die, nec de nocte faciat aliquam turpitudinem in Palatio communis Veronæ superius vel inferius, nisi in locis deputatis, nec in mercato fori, nec sub domo mercatorum, nec sub stationibus Palatii, aut domus mercatorum, aut aliis circa ipsum mercatum, nec sub domo, ubi venduntur petreæ pignolatorum, nec in Platea Sancti Marci, nec in via Portelli, quæ venit super Plateam Dominationis, nec in Braida Veronæ, nec in stratis publicis civitatis & burgorum Veronæ, nec in Plateis, aliquibus, neque in stratis per quas itur ad Ecclesiam Sancti Zenonis in monte; nec similiter deieciere aliqua stercora, seu budellas, seu lavaturas, seu aliquam aliam turpitudinem in stratis publicis, seu introitis: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in l. sol. & minus, usque ad xx. sol. arbitrio iudicis procuratorum, & consiliariorum suorum inspecta qualitate facti & loci, præter id, quod si supra personam alicujus aliquid de prædictis deiectum fuerit, puniatur in duplo persona, quæ id commisisset. Excepto quam, si esset aqua munda, de qua puniatur arbitrio prædicto, inspecta qualitate, & conditione personarum & facti. Et quod Dominus, sive Domina familie domus in quolibet prædictorum casuum teneatur etiam pro pueris, & eorum famulis majoribus x. annis; & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De asinis, aut aliis bestijs non ligandis in Mercato fori, nec circa illud. Cap. LX.

ITEM Statuimus, quod nulla persona ligare debeat, nec ligatum tenere in mercato fori, nec in cortivo Palatii communis Veronæ, nec in introitibus ipsius Palatii, nec super via Portelli, nec super Platea Sancti Marci, nec super via pignolatorum, nec alibi circa Plateam mercati fori aliquem asinum, vel aliam bestiam, sub pœna xx. sol. pro quaque bestia.

De porcellis non tenendis in stratis & viis publicis; & de porcibus, & porcellis non tenendis in civitate, seu burgis. Cap. LXI.

ITEM Statuimus, quod nulla persona teneat porcillum in stratis, & viis publicis, & in mercato fori civitatis & burgorum Veronæ; & qui contrafecerit puniatur in xx. sol. Et nihilominus dictum porcillum remove-
tenta-

teneatur. Et quod nullus in civitate & burgis porcas a porcellis tenere debeat, pœna prædicta.

De porcis Ecclesiæ Sancti Antonii, & aliis non tenendis in civitate, seu burgis, distracti seu discurrentibus.

Cap. LXII.

ITEM porci cujuscumque sint, etiam de Sancto Antonio, non possint per civitatem Veronæ, seu burgos discurrere; immo omnes, vel in civitate & burgis non teneantur, vel clausi teneantur, sub pœna amittendi ipsos porcos.

De Mercato fori non impediendo, vel occupando cum cassonis, vel discis. Cap. LXIII.

STATUIMUS, quod nulla persona debeat impedire, vel occupare Plateam mercati fori Veronæ cum cassonis, discis, cistis, floreis, nec cum aliqua alia re, nec stare ibi ad vendendum contra formam Statutorum, & ordinum, sub pœna lx. sol. pro quoque, & quaque vice. Salvo quod portantes ad vendendum super dicto mercato herbas, fructus, pullos, & pisces recentes ibi stare & vendere possint impune, dummodo non sint revendaroli, aut revendarolæ, quibus sit prohibitum, ut supra. Item quod conducentes ad sctum aliquem de dictis locis Plateæ dicti mercati non possint tenere discos clausos, nec banchos, nec cassonos, qui sint cooperti, nisi de floreis, aut tendis altitantummodo sex pedibus. Item, quod dictos discos, banchos, seu cassonos cum dictis tendis, & floreis conductores eorum exportari fecisse debeant de ipsa Platea omnibus diebus sabbathi, & vigiliis solemnium festivitatum, videlicet in feriad campanam Palatii pro Ave Maria. Et qui contrafecerit, puniatur in centum sol. pro quolibet, & qualibet vice. Item, quod conductores dictorum locorum non debeant conducere, nec tenere dictos discos, banchos seu cassonos, nec aliquas alias res super dicto mercato in aliquibus diebus solemnium festivitatum. Et qui contrafecerit, puniatur in centum sol. pro quolibet, & & qualibet vice. Salvo quod zavaſcarii, & zavaſcarie herbarum, fructuum, pullorum & venditores piscium salitorum, & panis possint tenere quolibet die suos cassonos & tendas in dicta Platea mercati fori a Capitello infra; exceptis diebus Natalis, & Paschæ cum duobus diebus sequentibus. Et qui contrafecerit, puniatur arbitrio judicis procuratorum, & consiliarium suorum.

Quon-

*Quantum cassoni stationum porrigi possint extra muros in Platea mercati
fori, & quantum alibi; & de voltis domus mercatorum non
impediendis. Cap. LXIV.*

ITEM ordinamus, quod nullus campfor, sive scapizitor, sive merzarius, sive quilibet alius artifex cujusvis conditionis, qui sit circa Plateam mercati fori, intelligendo etiam subtus domum mercatorum, tenere debeat aliquem discum, seu cassonum, banchum seu bancham, neque aliam rem porrectam extra muros suarum stationum ultra quatuor pedes. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol., & reducat exporrectum ad modulum quatuor pedum tantum. Tenentes autem stationes super viis publicis venientibus ad dictam Plateam mercati fori, tenere non debeant aliquid de prædictis exporrectum extra muros ipsarum stationum ultra tres pedes, sub pœna prædicta. In aliis autem locis civitatis & burgorum Veronæ sit in arbitrio iudicis & consiliariorum, & militum procuratorum vel majoris partis assignandi quantitatem exporrecti, dummodo non excedant mensuram trium vel quatuor pedum, ut supra. Et nihilominus nec per talem assignationem, nec per concessionem, aut permissionem præsentis Statuti aliqua persona possit acquirere, nec intelligatur acquisivisse jus, seu facultatem aliquam exporrigendi aliquid de prædictis extra muros suarum stationum in magna vel parva quantitate: sed de omnibus stationibus tam in Platea, & circa Plateam mercati fori, quam in viis & aliis locis civitatis, sit semper in arbitrio communis Veronæ removeri faciendi omne exporrectum extra muros eorum, & illud permittendi, si & prout & quantum sibi melius videbitur, & placuerit. Item quod voltis domus mercatorum, tam in pilastris suis, quam inter unam columnam & aliam, & tam intus, quam extra, stare debeant libere & expedite absque aliquo impedimento, sub pœna lx. sol. pro quoque occupante vel impediante, & quoque vice, ad & removendum omne impedimentum.

*De ponticellis de novo non fabricandis, & veteribus non fulciendis;
& de altitudine cooperturarum. Cap. LXV.*

ITEM ordinamus, quod aliqua persona in civitate & burgis Veronæ fabricare non debeat, nec faciat aliquod ponticellum ad suam domum super aliqua via publica, seu etiam vicinali, nec jam factum aliquo modo fulcire, nec reficere in aliqua ejus parte, sine licentia D. Potestatis cum consilio xix. & l. ad utilia communis Veronæ deputatorum, quæ licentia dari non possit, nisi per duas partes dicti consilii. Et si quis contrafecerit, cadat in pœnam de ponticello novo l. libr. denar., de veteri vero xxv. Et quod sive novum, sive vetus fuerit, totum debeat sibi
de

de facto delicti & demoliri incontinenti, non intelligendo prædicta de ponticellis, & podiis, quæ essent de lastis cum ferrata, dummodo & ipsa sint ad decorem civitatis, arbitrio provisorum communis Veronæ, & iudicis procuratorum cum consiliariis suis, & militibus procuratorum, & altitudinis a terra quindecim pedum. Quæ quidem altitudo quindecim pedum haberi, & observari debeat etiam in quibuscumque stillicidiis, & aliis cooperturis exporrectis super vias, sub pœna x. libr. denar. pro quoque contrasacientia, & quaque vice: & quod tales cooperturæ, & stillicidia de supra viis removeantur incontinenti, aut sibi de facto deiciantur. Exceptis stillicidiis, & cooperturis in Platea mercati fori, & circa ipsam Plateam, quibus altitudo permittatur secundum loci opportunitatem, arbitrio prædicto. Item, quod omnia & singula ponticella, si qua sunt transversantia vias publicas, seu vicinales de una domo ad aliam, illa debeant incontinenti removeri, aut de facto demoliri, tanquam usurpatio & occupatio communis aeris, & publici juris; & quod nunquam de cætero licentia de talibus concedi possit, nec debeat; & si concessa fuerit, non valeat, & impetrator cadat in pœnam centum libr. applicandam pro dimidia cameræ Sancti Marci, & pro alia dimidia officio procuratorum communis, & quod tale opus quancumque in perpetuum de facto demoliat in totum: & ad prædicta omnia & singula D. Potestas suum favorem & brachium dare teneatur.

De horticiis non tenendis ad balcones super viis. Cap. LXVI.

ITEM, quod nulla persona teneat aliquem horticinum constructum de lignamine super balconis, seu ponticellis, seu quodcumque positum extra murum adomus super stratis & viis, tam publicis quam vicinalibus civitatis & burgorum Veronæ, sub pœna xx. sol. pro quoque, & quaque vice, & ad removendum infra tres dies a die præcepti, dictos horticellos.

Quod domum coopertam de paleis nullus teneat in civitate, seu burgis. Cap. LXVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona possit, seu debeat habere, nec tenere aliquam domum coopertam de paleis, in civitate seu burgis Veronæ intra muros ipsius civitatis; & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol. & ipsam domum vel tollat, vel de cupis cooperiat.

Si in.

Si incendium ortum fuerit in civitate, qui ad illud currere debeant, & de munitionibus ab incendio tenendis per contratas; & de immunitate portitorum. Cap. LXVIII.

ITEM, quod si contigerit aliquod incendium apparere in civitate Veronæ, & propterea campana communis sonata fuerit, quæ tamen sonari non possit sine licentia D. Potestatis, quod tunc quilibet, (exceptis ribaldis, furibus, & hominibus malæ famæ) ad dictum incendium ire possit, & currere sine pœna. Et viatores communis Veronæ tunc teneantur venire confestim ad Palatium, & se præsentare D. Potestati, sive uni ex militibus ejus, pœna & banno lx. sol. pro quoque, & quoque vice. Si autem non fuerit sonatum ad campanam, tunc ad dictum incendium aliquis currere non possit, nec debeat, exceptis viris religiosis, magistris manariz, ferrariis, murariis, portitoribus cujuscunque conditionis existant, & propinquis illorum ubi esset incendium, & personis stantibus in contrata incendii, & in contratis ibi proximis circumstantibus. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. libr. denario. Sed pulsari possit & debeat, etiam ad campanam Capellæ illius contratæ, ubi ignis apparuerit. Et quod proinde quælibet contrata civitatis & burgorum Veronæ habere semper debeat uram tinam, sive lavellum lapideum, & illud continue teneatur plenum aqua, & duas scalas bonas & longas, & duos granfionos, & quatuor secures, & duos picos, & unam lumeriam cum xxi. ballottis, pœna & banno pro qualibet guaita lx. sol. Et quod jurati contratarum teneantur ad dictum incendium præsentare unam situlam pro quoque familia suæ contratæ: & quilibet requisitus ipsam situlam dare teneatur. Et quod magistri manariz, & murarii similiter teneantur currere ad ipsum ignem cum securibus, & aliis utilibus armis ad ipsum ignem extinguendum. Et quod dicti portitores teneantur statim cum brentis & aqua currere ad ignem, & conducere aquam, & alia facere, quæ alibi per D. Potestatem, vel ejus nuncium imponerentur: & etiam conducere aquam ad dictum ignem extinguendum, licet sibi non fuerit impositum, & ibi stare, donec dictum incendium fuerit extinctum. Et prædicta facere teneantur, pœna pro quolibet, & qualibet vice centum sol. Et quod dicti portitores a brentis non teneantur, nec debeant solvere onera & fustiones cum communi Veronæ, excepto quam de contratis, & pureis contratarum. Et quod ipsi portitores teneantur ducere aquam ad lavellum Capitelli quoties per D. Potestatem, vel ejus nuncium fuerint requisiti, banno prædicto.

De damnis impune faciendis propter incendium. Cap. LXIX.

ITEM, quod si aliquod incendium acciderit in civitate Veronæ seu burgis, quod liceat unicuique propter dicti incendii periculum evitandum domum propinquam igni destruere, & commune Veronæ teneatur damnum illius, cujus fuerit dicta domus, refarcire.

*De furnis villarum, quantum debeant a domibus distare.
Cap. LXX.*

ITEM, quod propter incendii periculum evitandum, omnes & singuli furni villarum & locorum districtus Veronæ debeant separati esse, seu distare a domibus per sex perticas: & qui furnum contra prædicta habuerit, condemnetur in centum solidis. Exceptis furnis, qui sunt in domibus muratis coopertis de cinis, seu juxta ipsas domos.

Quod campana deputata occasione magistrorum, & operariorum omni die pulsari debeat vocis ordinatis. Cap. LXXI.

ITEM ordinamus, quod quolibet die summo mane debeat pulsari ad funem campana quæ nuncupatur Marangona, per unam vicem bono modo in longum, ad quem sonum campanæ omnes magistri, & operarii cujuscumque artificii, & quocumque nomine censeantur, laborantes ad precium teneantur, & debeant esse in suis laboreris, & deinde non se recedere, nisi prius pulsata campana in occasu solis; & quilibet contrafaciens puniatur in quinque sol. pro quolibet, & quilibet vice; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & credatur sacramento accusatoris.

De mercede, & salario magistrorum manaræ, murorum, & coopertorum domorum, & operariorum suorum. Cap. LXXII.

ITEM, quod D. Potestas, & iudex procurator communis Veronæ debeant providere, & operam dare, ut magistri manaræ, murorum & domorum coopertorum ab initio quadragesimæ usque ad festum omnium Sanctorum, pro singulis diebus non accipiant ultra xv. sol. habita comellione, & supra se, xvii. sol. A festo vero omnium Sanctorum usque ad intratam quadragesimæ, ultra xii. sol. habendo comellionem, & supra se, xv. sol., si inde fuerint requisiti. Et Magistrum contrafacientem in lx. sol. pro quolibet vice multare debeant, si inde fuerint requisiti; & supra dicti Magistri habere, & percipere debeant pro mercede sua illud idem salarium in die si laboraverint

N n

com-

communi Veronæ, vel in servitio communis Veronæ. Et quod operarii habere debeant in quolibet prædictorum casuum medietatem ejus, quod suprascriptis Magistris est taxatum.

Quod Magistri manariæ, vel muri, incepto per eos uno laborerio uni personæ, non se intromittat de alio alterius personæ.

Cap. LXXIII.

ITEM Statuimus, quod nullus magister manariæ, nec de muro, postquam inceperit laborare alicui personæ, possit nec debeat se intromittere in aliquo alio laborerio, donec compleverit laborerium prius inceptum, absque licentia illius personæ, cui laboraverit. Et qui contrafecerit, puniatur in xxv. libr. denar. pro quolibet, & qualibet vice. Et ipsum laborerium nihilominus complere teneatur. Et quod dictis magistris fiat solutio de suo salario, secundum formam Statutorum communis Veronæ; * immediate supra positorum. Et quod D. Potestas, & alij officiales, & iudices communis Veronæ possint & debeant summarie cognoscere de prædictis, sine aliqua scriptura inde facienda, quolibet tempore seriato & non seriato, placitis locatis, & non locatis, & omni cavillatione, & juris solemnitate cessante.

Quanto pretio vendi debeat milliare quadrellorum, & cuporum, tabuletarum, & mensura calcinæ. Cap. LXXIV.

ITEM Statuimus, quod nullus fornarius possit vel debeat vendere milliare quadrellorum, & milliare cuporum, & milliare tabuletarum, & milliare provinetarum & simillium, & mensuram, calcinæ ultra quantitatem ordinatam, vel ordinandam in calmerio faciendo quolibet medio anno per D. Potestatem, & xrs. ad utilia communis Veronæ deputatos; & pro ipsius pretiis in dicto calmerio contentis dicti fornarii teneantur & debeant suis expensis extrahere de sua fornace, & mensurare, & dare. Et contrasfacientes puniantur pro quolibet, & qualibet vice, & quolibet milliari dictarum rerum in centum sol. denar. & in restitutione ejus, quod ultra acceperint; & pro mensura calcinæ xx. sol. & credatur accusatori cum uno teste. Et quod quilibet etiam de prædictis sit accusator, & habeat medietatem banni; & quod D. Potestas cum xrr. ad utilia deputatis teneatur quibuslibet sex mensibus facere calmerium de prædictis.

Nr

Ne aliquis Supraſtans, ſeu Notarius pro communi Veronæ ſuper aliquo laborerio poſſus ſervitium, vel promiſſionem accipiat.

Cap. LXXV.

ITEM ordinamus, quod aliquis ſupraſtans, ſive notarius poſitus ſuper aliquo laborerio pro communi Veronæ faciendo accipiat per ſe, vel aliam interpoſitam perſonam, ſeu accipi faciat aliquem denarium vel aliquid aliud loco denar. vel aliquod ſervitium, ſeu promiſſionem alicujus denarii vel ſervitii ab aliquo communi, ſeu ab aliqua perſona pro aliquo communi, vel ab aliqua ſingulari perſona occasione inveniendi operas, ſeu plauſtra pro ipsis communibus, vel ſingulari perſona, vel remittendi eis operas, ſeu plauſtra, quæ laborent, vel laborare debeant in dicto laborerio. Et qui contrafecerit, pro qualibet vice amittat & ſolvat communi Veronæ denarios quos receperit, & æſtimationem illius rei & ſervitii, quam & quod loco denarii receperit. Et inſuper pro qualibet opera, & quolibet die x. ſol., & pro quolibet plauſtro, & quolibet die xx. ſolidos pro banno communi Veronæ ſolvat. Et de prædictis quilibet ſit accuſator, & habeat medietatem banni.

Ut nulla perſona det, vel promittat aliquid alicui Supraſtanti, vel Notario alicujus laborerii pro communi Veronæ facienti. Cap. LXXVI.

ITEM, quod nulla perſona debeat dare aliquid, vel promittere alicui ſupraſtanti, vel notario pro communi Veronæ poſito ſuper aliquo laborerio, nec aliquod ſervitium, cauſa inveniendi, vel remittendi ei operas, vel plauſtra, quæ laborent, vel laborare deberent in dicto laborerio. Et qui contrafecerit, dicta pœna & ſimili modo puniatur, ut ſupra in proximo præcedenti capitulo continetur. Et de prædictis quilibet ſit accuſator, & habeat medietatem banni.

De Supraſtante, vel Notario, qui conceſſerit operam, ſeu plauſtrum alicui. Cap. LXXVII.

ITEM, quod nullus ſupraſtans, vel notarius poſitus pro communi Veronæ ſuper aliquo laborerio, poſſit, nec debeat alicui perſonæ concedere aliquam operam, ſeu plauſtrum de illis qui laborarent, vel laborare dederent in dicto laborerio. Et ſi contrafecerit, ſolvat pro banno pro quolibet opera in die, x. ſol. & quolibet plauſtro in die, lx. ſol. Et de prædictis quilibet ſit accuſator, & habeat medietatem banni.

De pœna illius, qui cum plaustro, vel persona exiverit de laborerio cum licentia, vel sine licentia. Cap. LXXVIII.

ITEM, quod nulla persona quæ personaliter, vel cum plaustro labore, vel laborare debeat in aliquo laborerio pro communi Veronæ faciendo, exeat, vel vadat de dicto laborerio ad laborandum personaliter, vel cum plaustro alicui personæ cum licentia supstantis, vel notarii dicti laboreri, & etiam sine eorum, seu alterius eorum licentia. Et qui contrafecerit, pro opera puniatur pro quolibet die in x. solidis, & pro plaustro in xl. sol. in die. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod nemo pro suo servitio petat ab aliquo supstante, vel notario aliquod plaustrum, vel operam. Cap. LXXIX.

ITEM, quod nemo pro suo servitio petat, vel peti faciat ab aliquo supstante, vel notario pro communi Veronæ posito super aliquo laborerio, aliquam operam, nec aliquod plaustrum de laborantibus, vel laborare debentibus in dicto laborerio. Et qui contrafecerit, puniatur pro qualibet opera, quam petierit in x. sol. & quolibet plaustro, in xl. solidis. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De vesturis equorum. Cap. LXXX.

STATUIMUS, quod nulla persona possit recipere pro vesturis aliqujus equi, vel equæ, pro prima die ultra x. sol. per districtum, & ultra xv. sol. extra districtum, & pro qualibet alia die, sive per districtum, sive extra districtum sex sol., & non ultra. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice, & quolibet equo, vel equa in lx. sol. Et si aliquis acceperit equum, vel vesturam per districtum Veronæ, & ipsum equum duxerit extra districtum, teneatur conductor locatori de vestura satisfacere hoc modo, videlicet, pro prima die xxv. sol. & pro quolibet alio die, octo sol. Et si dictus equus conductus, tam per districtum, quam extra moreretur culpa conductoris, teneatur conductor locatori damnum dicti equi emendare. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et quod D. Potestas, sive iudex procuratorum vinculo sacramenti teneantur compellere prædictos dantes equos ad vesturam ipsos equos dare cuilibet petenti. Et ambasciatoribus, & nunciis communis Veronæ euntibus in servitio dicti communis, quocumque iveniant pro dicto pretio, quotiescumque opportunum fuerit; Et per ipsos ambasciatores, seu nuncios, seu alias personas requiratur ab ipso D. Potestate, vel iudice.

*Ne intermediator equorum accipiat ultra id, quod est sibi concessum, ut
infra. Cap. LXXXI.*

ITEM, quod aliquis intermediator, vel cozzonus equorum non debeat accipere ex utraque parte de equo valente centum librarum, & inde superius, ultra xx. sol. & inde inferius usque ad quinquaginta libr. decem sol. & inde inferius, v. sol. Et qui contrafecerit, duplum ejus quod habuerit ejdem auferatur, & in communi mittatur. Et quod D. Potestas, judex procuratorum, & alii officiales communis Veronæ teneantur & debeant compellere sacramento emptores equorum, & equarum ad postulationem venditorum dicere veritatem pretii dati in equo, vel equa empta; & si invenerint ultra dedisse, quam ipsi venditores receperint, intermediatoribus, sive cozzonis, quod illud quod intermediatores ultra acceperint, compellant restituere venditoribus in duplum, & in communi Veronæ in centum sol. pro quolibet, & qualibet vice condemnentur. Et idem intelligatur, quod locum habeat in venditoribus, & intermediatoribus omnium aliarum rerum intermediatarum sive venditarum: & credatur sacramento dicti emptoris, inspecta qualitate personæ, & prætii. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et quod eodem modo credatur venditori de pretio, quod dedit: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

*De martello, tanalea, ferris, & clavis ab equis per massarios villarum
tenendis. Cap. LXXXII.*

ITEM, quod massarii cujuslibet villæ districtus Veronæ debeant quolibet tempore tenere octo ferros ab equis, & sexaginta clavos, & martellum cum tanalea a ferando, ad hoc, ut equitantes per ipsas villas, si opus ibi fuerit, possint emere ab ipsis massariis de ipsis clavis, & ferris, & ferrare suos equos, pœna & banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

*Quod laboratores terrarum ad drictum non debeant colligere, battere, seu tibi-
blare fruges earum, nisi per prius per duos dies ante collectionem
denunciaverit Domino. Cap. LXXXIII.*

ITEM Statuimus, quod nulla persona laborans, seu tenens terras, vineas, & olivas, seu alias possessiones ad medium, tertium, quartum, quintum, vel aliquo alio modo ad drictum, de quibus dare teneantur certam partem frugum Domino, debeat colligere, nec battere, nec tibi-
blare fruges, fructus, vel redditus ipsarum terrarum, & possessionum,
nisi

nisi prius denunciaverit per duos dies ante ipsam collectionem illi personæ, seu personis, a qua vel quibus tenent ipsas terras seu possessiones, seu domui & familiæ suæ, ad hoc, ut ipse Dominus vadat, vel mittat ejus nuncium super ipsam collectionem, battationem, & tiblationem: & qui contrafecerit, condemnatur communi Veronæ in sexaginta solidis pro banno pro qualibet vice, & ad restituendum damnum ipsum Domino, cui dare tenetur certam partem frugum, tantum videlicet, quantum ipse Dominus juraverit suum esse damnum. Et ad hoc sine aliqua quæstione faciendâ D. Potestas, iudex procuratorum, & quilibet alius iudex, & officialis communis Veronæ teneatur ipsum, qui tenebatur dare certam partem frugum, recepto sacramento Domini, condemnare, & pro condemnato habere & ipsam sententiam executioni mandare, aliquibus exceptionibus non obstantibus: & hoc idem intelligatur de tenentibus præta, de quibus tenentur dare certam partem frugum. Et quod laboratores, infra triduum, teneantur & debeant portare partem Domini omnium frugum ad domum Domini in illa terra seu villa, in cujus districtu seu pertinentia est terra laborata: salvis semper omnibus pactis inter Dominum, & laborem factis: & hoc antequam ipsi laboratores suam partem extrahant de campis. Et si quis contrafecerit, pro qualibet vice solvar communi Veronæ lx. sol., & de prædictis credatur solo sacramento Domini. Et de ipsis possit cognosci quolibet die feriato & non feriato, campanella pulsata & non pulsata, & placitis locatis & non locatis.

Quod ille qui acceperit ad solum campaneam, publice faciat proclamari quantum accipere voluerit pro quaque falce, quæ secabit in ea.

Cap. LXXXIV.

ITEM Statuimus, quod quilibet, qui acceperit ad solum campaneam Veronæ a civibus, quorum illa est antequam aliqui intrent in ea ad secundum, teneatur publice proclamari super Capitello mercati fori, & ad domos campanæ, quod ille, qui accepit campaneam, vult & intendit habere tantum pro omni falce, quæ secabit in ea: & quilibet pro prædicto pretio possit intrare libere dictam campaneam ad secundum, & postea non possit plus accipere. Et si dictam cridam facere recusaverit, postea in petendo pretium a secatoribus audientia eidem omnino denegetur.

De lectis & massariis, quod extrahi possint de civitate ad villas sine datio, & bullata. Cap. LXXXV.

ITEM Statuimus, quod liceat unicuique civi & habitatori Veronæ portare, seu conducere facere de civitate ad villas districtus Veronæ pro suo usu & familiæ suæ sine aliquo datio vel bullata, suos lectos, drapamenta & massariis: eaque similiter reducere ad civitatem pro libito

voluntatis. Et quod D. Potestas possit & debeat dare licentiam cuilibet volenti portare, seu portari facere extra districtum Veronæ lectos, & plumacios cum apparamentis suis, faciendo bonam securitatem de prædictis reducendis ad civitatem Veronæ, absque solutione aliqua, tam pro extrahendo quam pro reducendo.

De datariis, quid agere, & a quibus abstinere debeant.

Cap. LXXXVI.

ITEM Statuimus, quod conductores datiorum, gabellarum, seu aliarum rerum, quæ locantur per commune Veronæ, sive per Illustriß. Dominium nostrum Venetiarum, sive & alios quoscunque non audeant, nec præsumant aliquo modo, vel ingenio exigere, vel extorquere ab aliqua persona, ultra id quod exigere debent ex forma Statuti, seu provisionum, vel pactorum super ejusdem datii, gabellis, mudis, seu aliis rebus ordinatorum, seu ordinandorum, pœna & banno x. sol. pro quoque solido, & in ratione solidi. ejus quod indebite extorquerent, & in restitutione ejusdem illi personæ vel personis, cui vel quibus illa fuissent extorta; nec aliquid exigere, nec extorquere occasione alicujus accusationis vel denunciationis, quas fecissent seu facere possent, occasione dictorum datiorum, gabellarum, seu aliarum rerum prædictarum. Et quod infra tertium diem, si fuerint in civitate & burgis, & infra octo dies si fuerint in villis, debeant accusare & denunciare omnes & singulas personas, quæ per eos, seu per officiales suos repertæ fuerint, sive sciverint facere, vel committere contra Statuta, vel pacta sua: quod si non fecerint, condemnentur in tantum, quantum illi, quos omitterent accusare condemnari deberent. Quas accusas, denunciations, & processus facere teneantur & debeant coram judice datiorum, vel judice procuratorum communis Veronæ, cum notariis prædictorum officiorum & viatoribus communis Veronæ, sub pœna x. libr. denar. pro qualibet vice: & quod non debeant, nec possint mittere pro aliquibus massariis, seu rectoribus villarum, vel locorum Veronen., ut sibi reddant aliquas rationes occasione dictorum datiorum, gabellarum, mudarum, & aliarum prædictarum rerum, nec ab eis aliquid extorquere, sub pœna prædicta, & restitutionis omnium damnorum & expensarum, quas propterea sustinerent. Et quod infra tertium diem ex quo conduxerint dicta datia & gabellas, sive mudas, debeant dare in scriptis omnes confocios suos coram judice procuratorum communis, banno x. libr.

HÆC

HÆC SUNT STATUTA SUPER MERCATO
BLADORUM.

*De eligendo uno massario in Mercato bladorum, & ejus officio.
Cap. LXXXVII.*

PRIMO Statuimus, quod Mercatum bladorum esse, & fieri debeat, sicut solet in curtivo Palatii communis Veronæ, & quod super eo constitutur omni anno unus massarius civis bonæ conditionis & famæ eligendus per Scutinium, & plures ballottas in Consilio XII. & I. deputatorum more solito, cui omnia & singula blada, quæ in ipsum mercatum conducuntur, debeant præsentari, scribenda per eum super libro ordinato ad paginam ejus, cujus erunt.

2. Promittere autem teneatur & debeat ipse massarius antequam intret officium, cum bonis & idoneis fidejussoribus satisfare de mille libr. denar. pœnes Cancellarium communis de bene, & diligenter suum officium exercendo, & præstando indemnitate omnibus civibus & personis de suis bladis in dictum mercatum conductis.

Additum die XXVIII. Novembris Mccclxx.

Quod quando mercatum est sine deputatione massarii, venditores bladorum præstare teneantur pœnes Cancellarium communis idoneam securitatem de ducentis libr. denariorum pro quoque tamen, de reddendo bonam rationem unicuique de bladis suis, & pecuniis inde provenienti-bus. Vendere autem sive vendi facere teneantur per suos venditores & famulos blada quarumcumque personarum pro pretiis per ipsas personas taxatis, & proinde tenere faciant cumulum, seu accervum bladi cujuscumque personæ separatum de per se, ita quod bladum unius personæ non misceatur cum blado, vel grano alterius personæ, super quo quidem accervo sit positus baculus cum scripta in capite declarante pro quanto prætio bladum dari & vendi potest. Rationem quoque, & computum cujuscumque personæ tenere debeat ipse massarius: videlicet libros, & quaternos ordinatos de recepto & vendito, quos cuicumque de die in diem ostendere, & exhibere teneatur, & receptos denarios consignare, & solvere ad voluntatem petentis.

De custodia quoque, & periculo dicti frumenti, grani, & bladi, ac de fisco dictorum venditorum seu famulorum suorum, præterquam de casibus fortuitis, teneatur.

Tres autem famulos ad minus, & tot quot sufficiant alios, quam ejus præcessor habuerit, tenere debeat salario, periculo, & expensis suis, pro dicto officio exercendo.

Et pro salario suo pro se, & dictis suis famulis, quotcumque fuerint ultra numerum trium, habeat & habere debeat commoditatem trium

trium dena. Veronen. parvorum pro quolibet minali frumenti, & cuiuslibet alterius grani, secundum quod accipitur de presenti, & prout per tempora præterita est observatum. Liceat tamen cuicumque personæ vendere per se, aut per interpositam personam de suis bladis in dicto mercato, intelligendo tamen, quod illa interposita persona non possit vendere, nisi pro una persona tantum, sub pœna x. lib. Et nulla alia persona quam prædictæ possint stare in dicto mercato ad vendendum alienum bladum, sub prædicta pœna.

Emerere vero non audeat, nec præsumat ipse massarius per se vel alium, directe vel indirecte, bladum alicujus personæ in dicto mercato aliquo modo vel causa, vel etiam extra dictum mercatum causa revendendi, sub pœna privationis ab officio prædicto, & ab aliis officiis communis Veronæ per decem annos, & l. libr. denar. applicandarum officio provisorum communis Veronæ. De quibus non possit fieri donum, remissio, vel suspensio; verumtamen medietas dictæ pœnæ sit accusatoris, & teneatur in credentia. De caltis, palis, numeralibus, storeis, & aliis necessariis se fulcire suis expensis teneatur; & illa omnia finito officio consignare suo successori, qui pro ipsis incontinenti solvere manualiter teneatur secundum æstimationem communiter faciendam; & ita de successore in successorem observetur.

Quod nulli liceat emere bladum, vel legumen causa revendendi.

Cap. LXXXVIII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona de civitate, & burgis & districtu Veronæ, audeat emere bladum, vel legumen in mercato bladorum Veronæ, nec in aliis mercatis publicis districtus Veronæ causa revendendi; & qui contraxerit perdat bladum, & condemnetur in xxv. libris denariorum.

Quod semolæ non vendantur in mercato fori, nec emanantur causa revendendi. Cap. LXXXIX.

ITEM Statuimus, quod fursures, sive semolæ non vendantur in mercato fori. Et qui contraxerit, solvat probanno x. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et quod nullus emat fursures, sive semolas causa revendendi, banno xx. sol. & amissionis semolarum pro quolibet, & qualibet vice. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod nulla persona debeat suum bladum removere de Mercato, donec venditum fuerit, exceptis forensibus cum licentia.

Cap. XC.

ITEM Statuimus, quod postquam prætia bladorum sunt, & esse debent in libertate vendentium, nulla persona, quæ conduxerit, seu conduci fecerit bladum, vel legumen in mercato bladorum occasione vendendi, audeat vel præsumat portare illud, vel partem ejus, seu portari facere extra mercatum: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. & bladum amittat. Salvo quod si aliquis forensis de alieno districtu conduxerit bladum vel legumen in dictum mercatum occasione vendendi, & dictum, bladum, vel legumen non potuerit totum vel partem vendere, liceat ei illud, quod sibi ad vendendum remanserit, conducere extra mercatum, habita prius licentia a D. Potestate. Salvo quod quælibet persona possit portare, & exportari facere de mercato bladum quod remanserit usque ad unum minale, si ultra non remanserit.

Quod nullus molendinarius, seu portitor bladi possit stare supra bladum dum venditur, nisi vocatus fuerit. Cap. XCI.

ITEM Statuimus, quod nullus molendinarius, nec alius portitor bladi stare debeat supra bladum dum venditur, nisi vocatus fuerit ab illis, qui vendunt & emunt bladum occasione conducendi, vel portandi bladum ad ipsum mercatum, vel de ipso mercato. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. solidis.

Quod nulla persona emat in mercato bladum vel legumen, si de ipso habuerit in domo, nisi ut infra, exceptis Pistioribus.

Cap. XCII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona de civitate & districtu Veronæ audeat, seu præsumat emere per se vel per alium, aliquo modo vel ingenio bladum aliquod, vel legumen in mercato bladorum, si de ipso blado vel legumine habuerit in domo, vel alibi duo minalia vel ultra bladi, & unum minale leguminis vel ultra. Si vero ultra prædictas quantitates non habuerit, liceat in mercato emere quatuor minalia bladi, & unum minale leguminis simul, & semel in hebdomada, & non plus, sine licentia D. Potestatis. Salvo, quod Pistores civitatis & burgorum Veronæ possint emere quolibet die duo minalia bladi pro faciendo panem ad vendendum, & non ultra, si simile bladum in domo, vel alibi non habuerint: & qui contrafecerit puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol.

sol. pro quolibet minali bladi, & pro quolibet minali leguminis, & in ratione minalis, & starii. Et quod quilibet persona possit emere usque ad duo minalia bladi, & unum minale leguminis, & non ultra, in mercatis villarum districtus Veronæ, si de simili blado vel legumine in domo sua vel alibi non habuerit, banno prædicto.

De illis, qui abscondunt bladum, vel legumen. Cap. XCIII.

ITEM Statuimus, quod si in domo aliqua repertum fuerit bladum, vel legumen reconditum aut positum subtus terram, seu in aliquo loco ibidem, vel alibi, qui locus verisimiliter arbitrio D. Potestatis, vel ejus, cui commiserit, suspectus appareat, puniatur habitans in ipsa domo, & qui dictum bladum, vel legumen sic poni & recondi fecerit, ut dictum est, in centum libr. denar., & dictum bladum, & legumen deveniat in communi Veronæ, & plus & minus, arbitrio D. Potestatis, inspecta conditione personæ, & qualitate facti.

De blado, & aliis victualibus non portandis extra civitatem sine licentia D. Potestatis; & quæ, ac quanta res portari possint per districtum Veronæ sine licentia. Cap. XCIV.

ITEM Statuimus, quod nulla persona deferat, seu portari faciat extra civitatem & burgos Veronæ sine licentia D. Potestatis bladum, farinam, & legumen, vinum, oleum, saleem, & carnes, seu aliqua alia victualia: & si detulerit, seu deferre inventa fuerit, usque ad duo minalia bladi, vel farinæ, seu leguminis, rem amittat, & pro quoque minali, & in ratione minalis in decem solidis communi Veronæ condemnatur. Et si ultra duo minalia bladi, vel farinæ, seu leguminis deferre inventa fuerit, seu detulerit, rem ipsam amittat, & pro quolibet minali, & in ratione minalis communi Veronæ condemnatur in xx. sol., & hoc habeat locum usque ad decem minalia. Si vero ultra x. minalia detulerit, sive inventa fuerit deferre rem ipsam amittat, & in xl. sol. pro quolibet minali, & in ratione minalis communi Veronæ condemnatur. Et prædicta locum habeant si prædictæ res non portentur extra districtum vel apud confinia districtus Veronæ ad duo millia: eo salvo quod molendinarii, qui habent molendina in suburbiis, vel apud civitatem seu burgos Veronæ possint ipsum bladum, vel legumen portare ad ipsa molendina pro macinando. Cujus bladi, vel leguminis farinam reducere teneantur in civitatem seu burgos Veronæ, unde acceperint: quod si non fecerint, solvant pro quolibet minali lx. sol. Et prædictum Statutum, & pœnæ, & omnia quæ continentur in eo habeant locum super facto olei: ita quod ubi dicitur *unum minale*, intelligatur, & idem juris sit in una baceta olei. Eo salvo, quod una-

quæque persona sine bullera portare possit per totum districtum Veronæ infra scriptas res : videlicet , unam baccetiam olei , medium modium vini albi , & medium modium vini vermilli , etiam super eodem plaustris , unum minale fructuum arboris , exceptis mandulis , unum minale farinæ , unum starium leguminis , unum starium salis , duos caseos , allia , cæpas , femolas , & carnes siccas , usque ad unam mezenam . Lectum vero , sive lectos per totum districtum Veronæ liceat portare , exceptis ad villas , quæ sunt ad confinia districtus Veronæ : & quod D. Potestas possit , & debeat dare licentiam portandi lectos ad villas , quæ sunt ad confinia cuiuslibet petenti & facienti bonam securitatem de ipsis lectis reducendis ad civitatem Veronæ , vel ad voluntatem ipsius D. Potestatis . * Legatur Statutum positum sub cap. lxxxiii. lib. i. r.

De Blado , vel legumine non conducendo extra districtum Veronæ .

Cap. XCV.

ITEM Statuimus , quod nulla persona de civitate Veronæ , vel ejus districtu , aut forensis possit , vel debeat per se , vel alium emere in districtu Veronæ bladum , vel legumen causa portandi extra districtum Veronæ , nec ipsum bladum , vel legumen emptum , vel non emptum , nec aliquod aliud bladum , vel legumen de civitate vel districtu Veronæ portare extra districtum ipsum : sed nec per ipsum districtum versus confinia ad duo milliaria prope ipsa confinia , nec per Lacum Gardæ sine licentia D. Potestatis : & qui contraxerit , amittat ipsum bladum , & legumen ; & si conduxerit extra districtum , amittat etiam bestias , plaustra , boves , ac naves , in quibus , seu super quibus illud portaretur , & insuper pecunialiter condemnatur arbitrio D. Potestatis & totius curiæ , vel majoris partis , inspecta qualitate negotii , & conditione personatum . Quarum pœnarum dimidia sit inventoris , vel accufatoris .

De securitatibus faciendis per Nauterios , & molendinarios ad officium Procuratorum communis Veronæ . Cap. XCVI.

ITEM Statuimus , quod omnes nauterii , & officium nauteriorum exercentes in civitate & districtu Veronæ , carraterii , & bestiarum , & etiam molendinarii civitatis & districtus Veronæ , in principio cujuslibet per totum mensem Januarii , vel infra mensem post eorum introitum ad aliquod dictorum exercitiorum , teneantur , & debeant facere bonam , & idoneam securitatem xxv. libr. denar. pro quolibet eorum iudice procuratorum communis Veronæ de non conducendo , seu portando bladum , vel legumen , vel farinam , nec alium veritum extra districtum Veronæ : sed nec per districtum versus confinia ad duo milliaria

ria prope ipsa confinia absque licentia D. Potestatis; & de bene, & fideliter exercendo officium & ministerium suum; de observando omnia Statuta communis Veronæ pertinentia ad exercitia eorum, sub pœna lib. v. denar. Et quod Domini molendinorum non possint nec debeant aliquem molendinarium tenere in suis molendinis, qui non sit laicus, & qui non fecerit dictam securitatem. Quod si non contrafecerit, omnes condemnationes, & banna, quas dicti molendinarii propterea incurrant, solvere teneantur.

A quibus Molendinarii ultra furtum farinæ abstinere debeant.
Cap. XCVII.

ITEM quod nullus molendinarius deferens farinam super asino, vel alio jumento debeat ascendere ad sedendum super illa, nec etiam permittat asinos ire per porticus civitatis & burgorum Veronæ; & si plueret cooperiat saccos farinæ: & si aliquis contrafecerit, x. sol. pro omni vice, & capitulo solvere teneatur. Nec debeat miscere aliquid cum blado sibi dato ad macinandum, vel farina, nec saccum balneare banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice.

De Molendinariis, & pœna non bene macinantis bladum, & non redditent debitam farinæ quantitatem. Cap. XCVIII.

ITEM Statuimus, quod omnes molendinarii teneantur, & debeant bladum sibi a quacumque persona datum ad macinandum bene macinare, & in eadem quantitate reddere farinam dicti bladi. Et si aliquis molendinarius furtum fecerit de farina, aut de blado ei dato, vel eam devastaverit, sive corruperit, puniatur in lx. sol. pro omni vice, & in restitutione damni. Et quod de ipso damno credatur sacramento illius, qui damnum habuerit, si ipse de eo querelam fecerit infra xv. dies a die portatæ sibi farinæ ad domum suam; de quo die etiam stetur juramento ipsius damnificati, si etiam ipse molendinarius ad videndum jurare contra se in dicto termino citatus fuerit. Et tunc, & non aliter, aliquis de tali defectu, seu damno conquerens, audiat, nec molendinarius ipse ad aliquam emendationem compellatur. Liceat autem molendinario pro sua macinatura, & pro omni suo labore conducendi, & reconducendi, accipere vigesimum unum bladi. Liceat etiam accusatori antequam de damno juraverit accusationem molendinario remittere, quo casu ulterius contra ipsum molendinarium non procedatur.

De granfione tenendo per quemlibet Molendinarium in sua molendino.
Cap. XCIX.

ITEM Statuimus, quod in quolibet molendino posito in flumine Athesis haberi, & teneri debeat continue unum granfionum cum bona & longa pertica: & si contrafactum fuerit, puniantur molendinarii ipsius molendini pro quolibet, & qualibet vice in x. sol. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & alia medietas sit officii procuratorum communis Veronæ.

Quod duo molendina, unum ante aliud, in flumine Athesis nemo habeat a ponte novo superius: Et de tortegils, & foveis a pegola.
Cap. C.

ITEM Statuimus, quod a ponte novo usque ad pontem petre nullus debeat, nec possit habere, nec tenere, nec de novo edificare molendina scilicet unum ante aliud in bina per transversum, in flumine Athesis: & qui contrafecerit, amittat molendinum, & solvat xxv. libras denar. pro poena communi Veronæ, & nihilominus molendinum removere teneatur. Et quod tortegix molendinorum sint longæ a ripa, sive a muro ripæ antiquitus appellato muro carzorum per octo pedes, & non ultra. Et quod foveæ, quæ sunt causa colandi pegolam ab impegolando pontonos, cum fuerint impegolati, ipso die impleantur per ipsos, qui fecerint illas fieri, in banno centum sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De ratibus, & zatis ducendis per flumen Athesis de die, & non de nocte.
& quod ducentes credere debeant antequam appropinquent.
molendinis. Cap. CL.

ITEM Statuimus, quod omnes radaroli, & omnes ducentes rates, seu zuas, & naves per Athesim teneantur, & debeant eos, vel eas ducere in die, & non in nocte; & teneantur ac debeant alta voce exclamare ter a longe antequam propinquent molendinis, ita quod molendinarii bene possint sua molendina ad terram trahere. Et qui contra prædicta vel aliquid prædictorum fecerint, emendent damnum, quod fecerint illis, quorum fuerint molendina, & in xl. sol. pro quolibet eorum officio procuratorum condemnentur.

De ratibus, seu zatis extrahendis de flumine Athesis infra vill. dies, postquam fuerint ad ripam. Cap. CII.

ITEM Statuimus, quod radaroli & quolibet alia persona conducing, vel condnci faciens rates, vel zatas per flumen Athesis, postquam cum illis pervenerint ad civitatem Veronæ, teneantur & debeant ipsam ratem, vel zatam facere discargari, & removeri de aqua infra octo dies, postquam pervenerint ad civitatem Veronæ, vel suburbia; & si per aliquem contrafactum fuerit, contrafaciens in x. libr. denar. puniatur; & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod Radaroli teneant inclavata lignamina, quæ sunt erecta apud muros. Cap. CIII.

ITEM, quod quilibet radarolus, & quolibet alia persona vendens lignamina existentia extra eorum stationes, quæ forent erecta apud muros vel parietes, debeant illa inclavata, & instangata tenere, taliter quod occasione alicujus venti, vel alterius casus illa cadere non possint. Ex hoc sub pœna cuilibet contrafacienti sol. xx. pro qualibet vice.

De lignis ab igne non emendis in Civitate causa revendendi. Cap. CIV.

ITEM Statuimus, quod nullus radarolus, nec alia quolibet persona emat in civitate vel burgis Veronæ ligna ab igne causa revendendi, postquam ad civitatem conducta fuerint, pœna & banno xx. sol. pro quoque plaustro, & pro quoque vice.

De circulis non emendis causa revendendi Cap. CV.

ITEM ordinamus, quod nullus conducing circulos ad vendendum in civitate Veronæ debeat eos vendere alicui, quem verisimiliter sciat, quod vellet eos revendere, nec aliquis debeat circulos emere in Mercato fori, nec alibi in civitate, nec burgis, nec circa civitatem per quinque milliaria causa revendendi, pœna & banno xx. sol. pro quoque fascie, sive matio circulorum, & amittendi ipsos circulos; cujus pœnæ medietas sit accusatoris.

De palls a vineis larzii, & picii faciendis bonis, & sufficientibus, & quod non vendantur ligati. Cap. CVI.

ITEM, Statuimus, quod venditores palorum larzii, & picii, & gnatarum picii a vineis debeant eos & eas facere bonos grossos, & sufficientes; & pali a vineis quadrati esse debeant longitudinis vii. pedum ad minus, & non debeant eos vendere ligatos, nec in fascibus, pœna & banno xx. sol. pro quolibet, & qualibet vice, & pro quolibet capitulo superscripto.

HÆC SUNT STATUTA SUPER PANE VENDENDO, ET PISTORIBUS.

De Pistoribus, quod facere debeant bonum panem ad vendendum, & bene coctum, & signatum proprio signo; & quod panem alterius pistoris non vendant. Cap. CVII.

PISTORES, & Pistrices civitatis & burgorum & districtus Veronæ teneantur, & debeant facere, seu fieri facere bonum & pulchrum panem venalem, & bene coctum, & bene sasonatum. Et ipsum sigillare, seu sigillari facere cum uno sigillo, in quo sit excisum nomen ipsius pistoris & pistricis, pœna xx. sol. pro quoque, & quaque vice. Nec debeant ipsum sigillare sive signare cum alieno signo, sive sigillo, pœna centum sol. Et quod nullus pistor nec pistrix debeat vendere panem non sigillatum suo sigillo, sive signo, nec vendere panem aliterius pistoris, seu sigillatum cum signo vel sigillo alterius; & qui contraxerit, puniatur officio procuratorum communis Veronæ, pro quolibet, & qualibet vice in centum solidis.

Quod nullus pistor panem minus penso, falsum, vel loiosum vendat; ipsumque pensare volentibus ostendat. Cap. CVIII.

ITEM, quod nullus pistor, nec pistrix facere debeat panem venalem minus penso, sive falsum, vel loiosum: & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xl. sol. Teneatur etiam sub eadem pœna ipsum panem ostendere militibus communis cum pensare volentibus.

De Pane mato, sive buffeto. Cap. CIX.

ITEM, quod panis matus, sive buffetus fieri debeat de duabus uncis tantum minus, quam fiat panis solidus, sive de bulla, pro quantum capit ejus valorem: & quidem de frumento nostrano, pulcher, albus,

bus, bene coctus, & bene sasonatus. Et qui contrafecerit, puniatur pro quoque capitulo, & quoque contrasfaciente, & quaque vice in xl. solidis.

De Calmerio, & pretio panis venalis. Cap. CX.

QUUM opus fuerit pretium panis venalis augeri vel diminui pistoribus, calmeriem hoc modo fiat, videlicet, quod pretio; quo minale frumenti tunc communiter vendetur, computato pretio maiore cum mediocri, superaddantur sol. x. pro datio macine, impastatura, coctura, venditione, aliisque expensis, & lucro pistoris; & tota summa exinde proveniens sit pretium unius minalis panis: intelligendo de quoque; minali frumenti seu farinæ, pistoris dare posse & debere libras septuaginta panis pulchri, bene cocti, & bene sasonati, dividendas in tot binas de panibus sex pro quaque, quot convenient ex antedicto pretio in ratione solidorum duorum pro qualibet bina.

HÆC SUNT STATUTA SUPER TABERNARIIS, ET VINO VENDENDO.

De tabernariis, quid agere, & a quibus abstinere debeant. Cap. CXL.

STATUIMUS & ordinamus, quod omnes & singulæ personæ civitatis & burgorum & districtus Veronæ, quæ voluerint vendere, vel vendi facere vinum ad minutum, antequam ipsum vinum ponant ad manum, faciant bonam & idoneam securitatem officio procuratorum communis Veronæ xxv. lib. quod ipsum vinum vendent, vel vendi facient cum iustis, & rectis mensuris, & bullatis pro dicto officio. Et quod attendent, & observabunt bene & legaliter omnia & singula, quæ in Statutis conditis super tabernariis, & vino vendendo continentur, & facient ipsum sigillari sigillo communis Veronæ per sigillatores ad hoc deputatos: & si quis vendiderit vinum ad minutum, non facta dicta securitate, puniatur in x. libr. denar. Et facta dicta securitate, sigillatoque vino, liceat unicuique personæ vendere, vel vendi facere suum vinum per se, & per suum famulum & quamcumque aliam personam in domo sua vel aliena ad minutum cum mensuris de vitro, stamno vel alio metallo, videlicet cum medio quarterio, & mezeta iustis & bullatis cum bulla communis Veronæ, & etiam phialis & bochaletis vitreis iustis ad mensuram stamni, intelligendo iustam mensuram ad nodum, sive groppum ipsius phialæ seu bochaleti, dando & mensurando cum prædictis mensuris, secundum voluntatem & requisitionem eminentium vinum: quas omnes mensuras quilibet vendens vinum ad minutum teneatur & debeat habere, & tenere in domo seu taberna, in qua vinum

P T

ven-

& debeat habere, & tenere in domo seu taberna, in qua vinum venditur. Cum aliis autem mensuris, seu vasis vinum vendere, seu mensurare non debeant, pœna x. lib. denar., & facere teneantur bonam mensuram omnibus ementibus vinum. Et si dictas mensuras in domo, vel taberna non habuerint, vel si habuerint, eas ostendere recusaverint, vel si bonam mensuram non dederint, seu vinum dederint minus mensura, seu dictas phialas aut bochaletos mensurare recusaverint cum mensura stamni, puniantur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol. Et quid dicti tabernarii habere & tenere debeant omnes spinas vegetum existentium in taberna seratas & sigillatas bulla communis Veronæ, & similiter coconum vegetis vini quod venditur ad minutum, banno lx. sol.; sed vegetibus musti non teneantur usque ad festum sancti Martini coconum apponere.

Quod post tertium sonum campanæ vinum non vendatur; & ostia tabernarum a mane usque ad sero stent aperta. Cap. CXII.

ITEM, quod nulla persona vendens vinum ad minutum debeat vel possit dare, seu vendere de ipso vino alicui personæ post tertium sonum campanæ, pœna & banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et ementes seu vendentes puniantur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. Et tenere debeant ostia tabernarum aperta a mane usque ad sero, ad hoc ut omnes de ipso vino volentes possint ipsam tabernam intrare, & de ipso vino accipere, banno centum sol. & minus, arbitrio iudicis.

Quod brentas cum aqua coopertas tabernarii teneant. Cap. CXIII.

ITEM, quod quilibet tabernarius, seu tabernaria tenere debeat brentam, sive brentas coopertas, in quibus teneat aquam mundam pro lavando miolos, & vasa; & qui contraherit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in decem solidis; & quilibet sit accusator & habeat medietatem banni.

Quod nullum discum, seu obstaculum tabernarii teneant ante ostium. Cap. CXIV.

ITEM, quod dicti tabernarii non teneant aliquem discum, seu aliquod obstaculum ante ostium tabernæ, vel vegetem, ita quod omnes volentes vinum possint ipsum videre quando extrahitur de vegete, pœna & banno xx. solidorum.

Quod

Quod nulla persona adquare vinum debeat, postquam fuerit sigillatum; & quod in eadem taberna de duobus vinis albis, & de duobus vermiliis, simul non vendatur. Cap. CXV.

ITEM, quod nulla persona vendens vinum ad minutum, postquam sigillatum fuerit, debeat ipsum adquare, devastare, nec in aliquo deterius facere aliquo modo, vel ingenio, banno xxv. libr. Nec etiam debeat vendere seu vendi facere in eadem domo sive taberna, vel canipa simul & eodem tempore de duobus vinis albis, nec de duobus vermiliis, nec ea facere sigillari: & qui contra prædicta vel aliquod prædictorum fecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. libr. denar. Salvo quod de uno vino albo, & uno vino vermilio, eodem tempore vendere possint.

Quod miolos & coppas mensura majores tabernarii habere teneantur. Cap. CXVI.

ITEM, quod prædicti tabernarii habere teneantur & debeant ad suas tabernas miolos, seu bochalos, & coppas majores debita mensura bullatos, seu bullatas; ita quod vinum mensuratum non possit expandi, pœna & banno duorum sol. pro quoque miolo, bochalo, sive coppa, & quod insuper eis frangantur; & si dicta occasione, quod magni non fuerint, prædicti tabernarii fuerint denunciati, quod vinum fuerit minus mensura, excusatio eorum non admittatur.

Quod nullus tabernarius debeat vinum de spina colligere, nisi cum brentella a duobus fundis. Cap. CXVII.

ITEM, quod nullus tabernarius tenere debeat subtus vegetem, ex qua vinum vendit, schuelerium, schuellam, concham, seu vasaoram, nec aliquod aliud vas magnum vel parvum, pœna & banno xl. sol. pro quoque, & quaque vice. Salvo quod tenere possit unum brentellum cum duobus fundis, foratum foraminibus parvis.

Quantum, & pro qua quantitate solvi debeat datium de vino ad minutum. Cap. CXVIII.

ITEM, quod de datio vini quod venditur, solvatur datium officiali dicti datii; & quod de sola quantitate vini, quod erit in vegete, deducta securitate, solvatur datium prædictum.

Quod panem male coctum, minorem penso, vel sine sigillo, nullus tabernarius teneat. Cap. CXIX.

ITEM, quod nullus tabernarius, seu tabernaria civitatis & districtus Veronæ tenere debeat in domo sua panem male coctum, vel minorem penso, vel sine sigillo, caussa vendendi; & qui contrafecerit, emendet pro banno pro quoque, & quaque vice lx. sol. Eo salvo quod possint habere regressum contra illum vel illam, qui vel quæ sibi vendidisset, seu ab alio comparasset.

De Portitoribus, quod habeant spinas in brentis juxta clavos; & de modo mensurationis. Cap. CXX.

ITEM Statuimus, quod brenti sive zerleti portitorum vini habere debeant spinas juxta clavos mensurarum suorum brentorum, & vinum habeatur mensuratum esse, cum ab utraque parte spinæ ipsius brenti, vel zerleti exierit de dicto vino, & non aliter. Et qui contrafecerit, emendet viginti sol. pro banno; & de hoc quilibet sit accusator, cujus pœnæ medietas sit communis, & alia accusatoris. Et quod quando portant vinum, brenti sint cooperti sub stanga de coopertis ligneis, & similiter zerleti sint cooperti; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol., & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De vino, quod conducitur in Mercato fori, quod portitores vini debeant illud mensurare & vendi facere; & quantum accipere debeant. Cap. CXXI.

ITEM ordinamus, quod portitores vini teneantur & debeant mensurare & vendi facere vinum conductum super Mercato fori ad vendendum; & de mensura & venditura dicti portitores accipere non debeant ultra sex sol. denar. pro quoque plauistro, & in ratione plauistri, pœna & banno cuilibet contrafacienti pro quolibet plauistro, pro prima vice lx. sol., pro secunda, centum sold. pro tertia, x. lib. denar. & privationis ab arte portandi per triennium, cujus banni medietas sit accusatoris.

De vino civium, quod portitores vini debeant illud mensurare & vendi facere; & quantum accipere debeant. Cap. CXXII.

ITEM, quod portitores vini teneantur & debeant mensurare, & vendi facere vinum civibus, & habitatoribus Veronæ; & de mensura, & venditura dicti portitores accipere non debeant, ultra xxi. sol. denar. pro

denar. pro quoque plaustro, & in pitione plaustri, pœna & banno cuilibet contrafacienti pro quolibet plaustro, pro prima vice lx. solid. pro secunda, centum solid. pro tertia, x. libr. denar. & privationis ab arte portandi per triennium, cujus banni medietas sit accusatoris.

Quod Portitores non faciant aquavinum in domibus a torcularibus.

Cap. CXXIII.

ITEM, quod nullus portitor, nec alia persona possit nec debeat facere aquavinum, sive aquarolum in domibus a torcularibus. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quantum Torculatores vuarum accipere possint. Cap. CXXIV.

ITEM, quod torculatores vuarum non possint nec debeant petere, nec exigere ultra duos sol. pro, descargando, & quatuor sol. pro torculando pro unoquoque plaustro vuarum, & pro asserendo vegetes & invasclando vinum dictarum vuarum, sub pœna dupli.

De vino non emendo in Mercato fori causa revendendi. Cap. CXXV.

ITEM, quod nulli portitores a vino, nec aliqua alia persona emat vinum quod conducatur super Mercatum fori, causa illud revendendi, nec etiam mercatum faciant cum conductoribus dicti vini in dicto Mercato, nec extra ipsum Mercatum, sed dictum mercatum vini permittant facere emptores, & venditores intra se, pœna & banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Liceat tamen cuilibet portitori dictum mercatum facere, dummodo ab emptoribus vocati fuerint.

HÆS SUNT STATUTA SUPER BECCARIIS, ET CARNIBUS.

De Beccariis, & eorum securitate præstanda. Cap. CXXVI.

STATUIMUS, & ordinamus, quod quilibet beccarius, & qualibet alia persona, qui, seu quæ voluerit exercere artem beccariæ, & vendere carnes ad minutum, teneatur & debeat quolibet anno in principio anni per totum mensem Januarii, facere bonam & idoneam securitatem communi Veronæ xxv. libr. denariorum coram iudice Procuratorum communis Veronæ de vendendo suas secundum formam Statutorum & ordinamentorum communis Veronæ; & de attendendo, & observando omnia & singula, quæ

quæ in Statutis communis Veronæ super facto beccariorum, & carniū conditis continentur. Quam securitatem facere teneantur pro se, & omnibus vendentibus carnes ad suas beccarias. Et si quis carnes vendiderit, seu exercuerit artem beccariæ, non facta dicta securitate, condemnetur communi Veronæ pro quolibet, & qualibet vice in x. libr. denariorum declarato pro tabernariis districtus Veronæ, quod si tabernarius facit etiam beccariam in sua taberna, sufficiat una sola securitas xxv. libr. denar. pro taberna & beccaria simul.

Quod in diebus solemnibus, & Dominicis beccarie non teneantur aperte, nisi una. Cap. CXXVII.

ITEM, quod beccarii omnibus diebus faciant carnes cujuslibet generis, ad hoc ut populus abundantiam habeat earum, exceptis diebus Dominicis, & aliis diebus solemnibus de præcepto Ecclesiæ seu civitatis, in quibus una beccaria tantum per vicem & sortem inter beccarios teneantur beccarias juxta Pontem novum stare debeat aperta, & facere, & vendere carnes, & qui alius repertus fuerit tenere suam beccariam apertam, condemnatur in centum solidis.

Quod beccarii occidere debeant in suis beccariis, & non alibi illas bestias, quas in illis vendere volunt. Cap. CXXVIII.

ITEM, quod quilibet beccarius teneatur & debeat occidere bestias, quarum carnes vendere voluerit, in beccariis suis ubi dictas carnes vendere voluerit, & de ipsis carnibus dare, & vendere unicuique personæ volenti emere ad suam voluntatem, secundum modum & formam, & pretium ordinatum pro communi Veronæ, pœna & banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et quod nullus beccarius tenere debeat in macello carnes, quæ sint venditæ, banno centum sol.

De carnibus non inflandis; & de non ponendo in pellibus, sanguinem, calcinam, vel urinam. Cap. CXXIX.

ITEM, quod aliquis beccarius, non possit nec debeat sufflare, vel sufflari facere in aliquam bestiam pecorinam, seu caprinam, vel aliosius cujuscumque conditionis, causa ipsam sconsflandi, vel aliud faciendi; nec habere seu tenere ipsas carnes in suis beccariis inflatas, seu sconsflatas; & quod non possit nec debeat in pellibus dictarum bestiarum ponere, seu poni facere aliquem sanguinem, calcinam, vel urinam. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & eidem credatur cum uno teste, & teneatur in credentia.

Quod

Quod carnes non teneantur in pelle, sed extra beccarias super zochis incisæ. Cap. CXXX.

ITEM, quod quilibet beccarius interfecta bestia, cujuscumque generis bestia fuerit, statim remove debeat a dicta bestia mortua pellem, nec tenere modo aliquo in beccariis carnes in aliqua pelle, vel extra beccarias, ut quæ non sunt recentes possint recentes apparere, pœna lx. sol. pro quaque vice, & quaque bestia: sed eas carnes tenere debeant in eorum zochis incisæ extra beccarias, pœna & banno ad arbitrium judicis procuratorum cum consiliariis suis.

Quod carnes bovinae non teneantur, nisi de una bestia bovina, super zochis. Cap. CXXXI.

ITEM, quod nullus beccarius civitatis & burgorum Veronæ super zochis beccariæ ubi habet carnes bovinas, tenere debeat, nisi solum de una bestia bovina: & qui contrafecerit, puniatur in centum sol. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & eidem credatur cum uno teste, & teneatur in credentia.

Quod beccarii relinquere debeant signum, & tenere non incisum a membro illius bestia, cujus carnes volunt vendere. Cap. CXXXII.

ITEM, quod quilibet beccarius vendens, seu vendere volens carnes porci, vel castroni teneatur & debeat habere, & tenere signum dictæ bestia non incisum a membris, & tantum de pelle, & pilis, quod bene cognosci possit genus ipsius bestia, sive de qua bestia sint carnes ipsius; ita quod quilibet volens emere possit cognoscere, quod sint de masculo, pœna & banno centum sol. pro quolibet, & qualibet vice: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia. Ad quam condemnationem quilibet ex sociis illius banchæ insolidum teneatur.

Ne carnes prædictæ portentur ad domum per beccarios, nec teneantur absconsæ. Cap. CXXXIII.

ITEM, quod nullus beccarius deferre præsumat carnes prædictas ad domum suam vel alio, ultra eas, quæ sibi & suæ familiæ comedere sufficiat una die; vel eas tenere in scriniis, vel camarellis absconsas. Et qui contrafecerit, pro omni vice puniatur in lx. sol.

De carnibus morbofis, feu porcarum, feu ovium, non vendendis in beccariis. Cap. CXXXIV.

ITEM, quod nullus beccarius, nullaue persona vendere debeat carnes morboſas, carnes porcarum, carnes ovium ſive pecudum, nec etiam tenere in beccariis ſuis de diſtis carnibus, nec aliquam de diſtis beſtiis vivam vel mortuam; nec in eorum ſtallis ſeu domibus, pœna & banno xxv. lib. dena. pro quolibet capitulo, & quolibet beccario, & qualibet vice; ſed ipſas carnes porcarum & ovium ſinceras vendere poſſint ſuper pontes, & extra Portas civitatis, & longe ab iis beccariis, ubi venduntur bonæ & pulchræ carnes. Et quilibet ſit accuſator, & habeat medietatem banni. De carnibus vero ſcētentibus condemnentur beccarius pro quaque vice in centum ſol.

De carnibus non aptandis ad pinguedinem alterius beſtiæ; Et quod nullus vendat carnes unius beſtiæ pro alia; Et de collo, ſeu capite cum aliis carnibus non vendendo. Cap. CXXXV.

ITEM, quod quilibet beccarius vendens carnes, & miſterium beccariorum exercens vendere debeat bonas & pulchras & recentes carnes, nec debeat ipſis apponere ſeu aptare de pinguedine alterius beſtiæ, niſi de ea, cujus fuerit; nec debeat aliquas carnes vendere pro carnibus de caſtrono, niſi fuerit de caſtrono, nec aliquas carnes, niſi pro illa beſtia de qua fuerit, pœna decem libr. denar. pro quolibet, & qualibet vice. Et ſi ſolvere non poſſet, ſit in carceribus, nec exinde poſſit exiri, niſi ipſa condemnatione ſoluta. Nec debeat vendere carnes alicujus beſtiæ a ſpallis in antea, ſeu collum ipſius beſtiæ, nec caput, nec pedes, nec inteſtina, nec teſticulos cum aliis carnibus mixtos, ſeu mixtas, nec etiam ad penſum, ſed per ſe ſeparatim vendere poſſint. Et qui contra prædicta fecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum ſolidis.

De pinguedine beſtiæ non vendenda, niſi ſecundum carnes ipſius beſtiæ. Cap. CXXXVI.

ITEM, quod nullus beccarius, & nulla perſona debeat vendere pinguedinem alicujus beſtiæ, niſi ſecundum eum modum & formam quo vel qua venduntur carnes beſtiæ, de qua fuerit accepta illa pinguedo, excepta pinguedine porcorum, banno centum ſolidorum.

Quod

Quod etiam mediam libram carniam & de quocumque loco bestie ementi placuerit, beccarii dare teneantur, Cap. CXXXVII.

ITEM, quod quilibet beccarius dare & vendere teneatur unicuique personæ emere volenti etiam mediam libram de qualibet carne cujuslibet bestie, quam habuerit, banno lx. sol. & plus, ad voluntatem ementis; & de quo loco bestie ementi placuerit, sub pœna prædicta.

Quod beccarii dare teneantur de carnibus ad voluntatem petentibus non iungendo de alla bestia. Cap. CXXXVIII.

ITEM, quod quilibet beccarius teneatur & debeat dare, & vendere ad minutum cuilibet personæ volenti emere de illis carnibus, quas emptor voluerit, & non debeat apponere seu adjungere carnes alterius bestie mixtas illis carnibus, sed solummodo dare debeat de carnibus illius bestie puræ, quas emptor postulaverit. Et si persona a beccario petierit, quod sibi debeat dare & vendere de carnibus, & dixerit per suum sacramentum coram iudice procuratorum, quod beccarius ille noluerit sibi dare, credatur ei, & teneatur in credentia; & solvat dictus beccarius xl. sol. pro banno.

*De carne minus penso, qualiter beccarius puniatur.
Cap. CXXXIX.*

ITEM, si quis beccarius, vel ejus discipulus vendiderit carnes minus penso, condemnatur pro omni vice in xl. sol. Et beccarius pro suo discipulo solvere teneatur.

De provisione omni mense habenda, quanto pretio carnes vendi debeant, & de pœna transgredientiam beccariorum. Cap. CXL.

ITEM, quod provisoires communis Veronæ singulis mensibus examinari & provideri faciant per Consilium xii. deputatorum, cum licentia & præsentia D. Potestatis, pro quanto possint carnes cujuslibet conditionis dari; & faciant deliberari pro quanto pretio ipse carnes vendi debeant. Et id quod per ipsum D. Potestatem, & Consilium xii. fuerit ordinatum debeat per ipsos beccarios observari, pœna & banno xxv. libr. & minus, arbitrio Judicis & Consiliariorum pro quoque contrafaciente, & quaque vice. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & ei credatur cum uno teste, & teneatur in credentia.

Quod beccaria transferantur super flumen Athesis juxta piscarias.
Cap. CXLI.

ITEM Statuimus, quod beccariæ, quæ indecenter sunt super strata, qua itur a Ponte novo ad Plateam Dominationis, transferri debeant, expensis communis Veronæ, super ripam Athesis, & in illa Platea, quæ est juxta banchas piscariæ inter Pontem novum, mediante vado, & hospitium Ciconiz; & quod ipsis sic translatis, nulla de cætero beccaria esse possit super strata prædicta. Et hoc secundum commissionem nobis ab Illustrissimo nostro Dominio factam per suas litteras datas quinto Decembris, septima indictione, Mccccxlv. & alias, trigesimo Augusti, indictione xi. Mccccxxiii.

De revendisioribus porcorum, & carniū siccaturū.
Cap. CXLII.

ITEM, quod nulla persona debeat vendere carnes siccæ aspersas, vel ablutas, seu revenutas in locis humidis & friscuris, in banno centum sol. & plus, inspecta carniū quantitate.

HÆC SUNT STATUTA SUPER PORCIS, ET MEZENIS.

*De porcis conductis in hospitibus Veronæ ad occidendū & vendendū,
portandis ad banchas Mercatū fori, sive mezenis eorum.*
Cap. CXLIII.

STATUIMUS, quod quilibet persona terrerica, vel forensis, quæ conduxerit, aut conduci fecerit aliquos porcos in hospitibus civitatis, & burgorum Veronæ, causa eos occidendi, & vendendi in Mercato fori, teneatur & debeat ipsos porcos, sive mezenas eorum, postquam mortui fuerit, portare, seu portari facere ad banchas in Mercato fori, ubi venduntur mezenæ, a primo sono claveriæ, ad quam pulsatur summo mane, usque ad horam tertiarum, pœna & banno centum sol. pro quoque porco, & l. sol. denar. pro quaque mezena, & quaque vice, & quaque persona.

De signandis porcis, & mezenis. Cap. CXLIV.

ITEM Statuimus, quod conductor datii bancharum Mercatū fori, teneatur & debeat incontinenti signare omnes porcos, & mezenas, dummodo portatæ fuerint in dicto Mercato fori super gambis anterioribus,
cum

cum uno gladio, signo crucis pro prima die. Et similiter pro secunda die teneatur signare dictos porcos super dictis gambis anterioribus secundo signo crucis prope primum signum crucis, ad hoc ut possit cognosci per emptores, quibus diebus dictæ mezenæ portatæ fuerint in dicto Mercato fori, pœna & banno lx. sol. pro quaque mezena, & quaque vice.

De signo porcorum castratarum. Cap. CXLV.

ITEM Statuimus, quod nulla persona terreria vel forensis præsumat portare, neque portari facere aliquas mezenas porcorum castratarum sine signo, videlicet quæ non habeant setas super spallas & super costas excoriatas, ad dictas banchas mezenarum in Mercato fori, sub pœna & banno xx. sol. denar. pro quoque, & quaque vice.

De scrofs non macandis, neque vendendis. Cap. CLXVI.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona maciare non audeat, nec maciari facere pro vendendo, nec mortuam vendere, nec vendi facere aliquam porcā scrofsam, nec carnes ejus, sub pœna x. libr. denar. pro quoque, & quaque porca, applicanda pro tertia parte accusatori, si fuerit accusator; & pro aliis duabus partibus officio procuratorum communis. Et si quis pro usu suo maciare voluerit, teneatur & debeat licentiam accipere a dicto officio procuratorum, ne fraus fiat, sub pœna lx. sol. applicanda ut supra.

De non exportandis mezenis, aut porcis de Mercato usque ad xxii. horam. Cap. CLXVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona quæ conduxerit porcos, aut mezenas in dicto Mercato fori causa vendendi, audeat vel præsumat exportare dictos porcos, aut mezenas de dicto Mercato fori, usque ad xxii. horam, pœna & banno lx. sol. denar. pro quoque, & quaque vice, & quaque mezena; & hoc non habeat locum quando tempus est pluviosum.

De non portandis porcis, nec mezenis in Mercatum, nisi secunda die. Cap. CXLVIII.

ITEM Statuimus, quod quælibet persona, quæ conduxerit porcos, aut mezenas in Mercato fori Veronæ, possit & debeat ipsos porcos, aut mezenas, postquam pulsarum fuerit ad vigesimam secundam horam, exportare seu exportari facere de dicto Mercato, dummodo ipsas & ipsos non vendiderit in prima die; ac etiam possit & valeat ipsos

Qq 2

por-

poreos, & mezenas reducere seu reduci facere in dicto Mercato, fori pro secunda die, & si ipsos & ipsas non vendiderit, ipsa secunda die signata ut supra, possit ipsos & ipsas exportare de dicto Mercato, nec debeat amplius reducere nec vendere in dicto Mercato, nec alibi, pœna centum solidorum denar. pro quoque, & quaque mezena, & quaque vice.

Reformatum & additum die XXI. Decembris Mccccl. per Consilium.

Quod quaslibet mezenas semel positas in Mercato omnino vendi oporteat tertia die, nec possint ipsa tertia die modo aliquo exportari de banchis, vel Mercato, nisi in veritate venditæ, sub pœna pro quaque mezena non vendita, usque ad vigesimam secundam horam, quod sit perdita. Et proinde signari debeant etiam tertia die, tertia cruce.

Quod Portitores mezenarum non stent circa banchas. Cap. CXLIX.

ITEM Statuimus, quod Portitores mezenarum nullo modo rudeant, vel præsumant stare ad banchas super quibus venduntur mezenæ in dicto Mercato, sed debeant stare longe a dictis banchis per quatuor perticas longas sex pedibus, pro quaque pertica. Eo salvo, quod possint appropinquare ad dictas banchas causa portandi mezenas, dummodo vocati fuerint per emptores, banno xx. sol. denar. pro quoque, & quaque vice.

Quod nullus emat in Mercato, nec alibi mezenas causa incanipandi, seu revendendi. Cap. CL.

ITEM, quod nulla persona terreria, vel forensis præsumat emere in Mercato fori, nec alibi mezenas causa ipsas incanipandi, seu revendendi, pœna & banno lx. sol. pro quaque mezena, & quaque vice, & amissionis dictarum mezenarum.

Quod nullus beccarius vadat in hospitium ad emendum porcos. Cap. CLI.

ITEM, quod nullus beccarius audeat aliquo modo ire ad aliquod hospitium ubi occiduntur porci causa emendi aliquem de dictis porcis vivum vel mortuum, pœna & banno x. libr. denar. pro quoque, & quaque vice. Et si repertum fuerit aliquem beccarium fuisse ad aliquam de dictis hostariis, intelligatur ivisse causa emendi, quamvis ibi repertus fuerit non emere.

Quod

Quod nullus beccarius emat carnes porcinas ad Capitellum. Cap. CLII.

ITEM, quod nullus beccarius audeat vel præsumat emere carnes porcinas ad Capitellum, sive in Mercato fori, per se vel per alium, pœna & banno centum sol. pro quoque, & quaque vice, & quaque mezena. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & eidem credatur cum uno teste, & teneatur in credentia.

De falciciis, & brigaldis, & intestinis porcorum non vendendis per aliquem forensẽ. Cap. CLIII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona non subiens, & non attendens cum communi Veronæ factiones & onera, & non habitans in ipsa civitate cum tota massaritia & familia, non possit, nec valeat facere, seu vendere, nec fieri, seu vendi facere falcicias, vel lucanicas, nec brigaldos, vel sanguinacios, nec revendere seu revendi facere aliqua alia intestina porcorum, sub pœna x. libr. denar. pro quoque, & quaque vice, applicanda pro tertia parte accusatori, si fuerit accusator, & pro aliis duabus partibus officio iudicis procuratorum. Quicumque vero non estimatus in communi Veronæ volens posse facere, & vendere de dictis brigaldis, & falciciis, & intestinis, possit se prius facere estimari per provisos communis, cum idonea satisfactione de attendendo cum communi factiones, & onera per totum tempus ipsius ælimi, dummodo habet & tentat totam suam familiam in civitate Veronæ.

Quod falcicie vendantur ad pondus, & non ad mensuram. Cap. CLIV.

ITEM Statuimus, quod falcicie seu lucanice amodo vendi debeant ad pondus grossum & non ad mensuram ullo modo, & vendantur ad calmerium pretii sibi dandum per provisos communis, & milites communis, sub pœna cuique contrafacienti lx. sol. applicanda pro tertia parte accusatori, si fuerit accusator, & pro aliis duabus partibus officio iudicis procuratorum.

De pullis, & salvaticis non emendis causa revendendi. Cap. CLV.

STATUIMUS ne aliquis pullarolus, nec aliqua alia persona emat aliquos pullos seu ova, nec anseres, nec anates, nec phasianos, perdices, quales, nec aliquam salvaticionem in diebus mercati ante horam nonæ, videlicet in die jovis, & in die sabbathi, nec in die præcedenti post nonas, videlicet in die mercurii, & in die veneris pro revendendo in civitate Veronæ, vel burgis; nec vendat pro emendo ad portas civi-

nec ad alias vias venientes ad Plateam obviam illis qui portant de prædictis ad vendendum, Nec similiter vadant in Zosanam vel in Flumen novum, nec ad alias partes districtus Veronæ obviam ad emendum de prædictis pro revendendo. Ita quod revenditores, & revenditrices nullo modo emere debeant de prædictis, nec causa dandi aliis, vel aliorum nomine. Et si contrarium fuerit, empirior in lx. sol. puniatur, & rem ac pretium amittat; venditor autem in nihilo puniatur. Et intelligatur ire obviam & in districtum pro dicta causa, eo ipso quod reperti fuerint cum rebus, vel cum deferentibus eas, quamvis reperti non fuerint emere. Item de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et quod salvaticinæ, tam aves quam bestię silvestres mortuæ ex sui apie, postquam portatę fuerint in mercato ad vendendum, de ipso mercato non exportentur ab his qui eas conduxerint, nec per alios eorum nomine, nisi per eos qui eas emerint, banno prædicto, & amissione earum.

De caseo, capis, allis, herbis, & fructibus non emendis ante horam nonam causa revendendi. Cap. CLVI.

STATUIMUS, quod nulla persona in civitate & burgis emat causam revendendi usque ad nonam, caseum, capras, allia, herbas, fructus, vel aliquod aliud comedibile, postquam venerit in Mercato fori, nec ire obviam conducentibus ad Mercatum in civitate, vel burgis. Et intelligatur ire obviam eo ipso, quod repertę fuerint venire cum rebus, vel cum deferentibus eas, quamvis repertę non fuerint emere. Et qui contra prædicta fecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol. Et quod omnibus de Verona liceat vendere post nonam fructus in Mercato fori etiam revenditoribus, exceptis vuis prohibitis per Statuta communis Veronæ * in cap. CLXXII. hujus lib. Et quod nullus venditor emere debeat ab extraneis aliquos fructus, nisi in Mercato fori, pœna prædicta.

De Caseo & aliis mercandariis non emendis pœ forenses pro revendendo; & quod nullus emat pro forensi. Cap. CLVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona, quę non attendat onera & factiones publicas contigue cum civitate, aut villis Veronæ, modo aliquo vel ingenio audeat, seu præsumat tenere, seu emi, facere in civitate, & toto districtu Veronæ rem aliquam, vel mercantiam, & præsertim caseum factum in territorio Veronensi, ab aliqua persona terreris, vel forensi, neque cambiare cum aliqua persona; & hoc causa revendendi in ipsa civitate & districtu Veronæ, pœna & banno xxv. libr. denar. pro quoque, & quoque vice, & plus & minus, arbitrio iudicis pro-

procuratorum & consiliariorum suorum, inspecta qualitate, & quantitate rei & fidei.

Item, quod nulla persona terreria, vel forensis aliquo modo vel ingenio emat rem, vel mercantiam pro aliqua persona forensi in Verona & ejus districtu, causa revendendi illam in civitate vel districtu Veronæ, & præsertim caseum factum in Veronenſi districtu, sub pœna prædicta.

Item, quod si quis vendiderit caseum minus penso, puniatur in xl. sol. pro qualibet vice.

Item, quod prædictarum pœnarum medietas sit accusatoris.

Quod quilibet possit vendere caseum integrum, permittendo eum fari.

Cap. CLVII.

ITEM Statuimus, quod quilibet persona possit vendere, vel vendi facere per se, vel per suum nuncium ubicumque in Verona & ejus suburbis, in stationibus tamen, non autem portando per civitatem, caseum integrum; & quicumque vendiderit, teneatur permittere fari caseum, quem vendiderit, banno x. sol. pro quolibet, & qualibet vice.

De non portando caseum, nec carnes secas vendendo per civitatem.

Cap. CLIX.

ITEM, quod nulla persona debeat per civitatem & burgos Veronæ ire, autmittere ad vendendum carnes secas, nec caseum ad minutum, nisi in suis domibus, & stationibus, vel in Mercato fori, & in alio ordinato loco. Et qui contraxerit, cadat in pœnam xx. sold. pro quaque vice, & perdat carnes, & caseum, quæ & qui sibi reperirentur sic portari. Et si reperiretur cum dicto caseo, vel carnibus habere lanam, vel stamen, præsumatur illud & illam habuisse & habere malo modo, & portare in fraudem, & perdat ipsam lanam & stamen, ac insuper condemnatur in centum solidis.

HÆC SUNT STATUTA SUPER PISCIBUS, ET PISCAROLIS.

De Piscibus non emendis in civitate causa revendendi, & non discargandis alibi, quam in Piscariis; & qui pisces vendi debeant in Braida.

Cap. CLX.

STATUIMUS, quod nulla persona emere debeat in civitate & burgis Veronæ pisces, seu gambaros causa revendendi. Et quod nullus piscarolus, seu piscium venditor, nec alia quæcumque persona debeat,

beat, nec faciat exonerare, collocare, vel deponere pisces in civitate & suburbiiis, nisi in Mercato, seu Platea ubi venduntur pisces. Et qui contraherit, solvat communi Veronæ lx. sol. pro omni vice, & amittat pisces. Cujus penę medietas sit accusatoris, & alia medietas sit officii procuratorum communis Veronæ.

Item, quod nullus piscarolus, seu piscium venditor pisces recentes extra Plateam prædictam conducat, postquam in ipso Mercato, seu Platea ipsos habuerit. Et qui contraherit, puniatur pro quolibet, & quolibet vice in lx. sol. Salitos vero pisces possint portare per civitatem & burgos quo voluerint.

Item, quod omnes pisces recentes, quos non vendiderint de mane usque ad horam pulsant nonæ, portare debeant ad Braidam, & ibi vendant ipsos pisces, nec alibi vendere possint, vel præsumant, penę prædicta. Et hoc non habeat locum in sardenis, quæ conducuntur ad vendendum post nonam a Lacu.

Quod Vendentes pisces galerum in capite non teneant, nec sedent; & quod ea die pisces vendantur; & de caudis incidendis; & de piscibus non balneandis, nec tenendis coopertis. Cap. CLXI.

ITEM, quod nullus piscator, vel piscium, aut gambarorum venditor illos vendendo sedere præsumat, vel galerum, vel saccum in capite habere, nec aliquid aliud ultra id, quod in die portat in capite, nec pedalia, præter sotulares simplices in pedibus, nec aliquid aliud sub eis, nisi simplicem terram: & qui contraherit, puniatur pro quolibet, & quolibet vice in lx. sol. Et quod nullus piscator, vel piscium venditor ova, vel intestina piscium extra Mercatum, vel Plateam ubi venduntur pisces deportet; sed ipsa die, qua habuerit, & traxerit de piscibus in Mercato prædicto, seu Platea vendere teneatur, penę prædicta.

Item, quod quilibet piscarolus, vel piscium venditor, ex quo pisces recentes duxerit in Mercato, seu Platea prædicta ad vendendum, abscindere debeat caudas medias vel ultra, omnibus piscibus incontinenti, & cum caudis incisis vendere pisces recentes: salitos vero cum caudis integris. Et qui contraherit, puniatur in xx. sol. pro quolibet, & quolibet vice. Et hæc postea non habeat locum in anguillis, & sardenis, & piscibus qui venduntur in lapide Mercati fori, seu circa lapidem piscium communis Veronæ.

Item, quod non debeat balneare pisces, nec tenere super ipsis aliquem pannum, vel stoream, vel aliquod aliud percoopertam, postquam illos habuerit in Mercato, seu Platea prædicta, sub penę prædicta. Item quod de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Piscibus in aperto vendendis & tenendis in discis, seu valarils; & quanto pretio sardenæ, & gambari vendi debeant. Cap. CLXII.

ITEM, quod venditores piscium teneant ipsos in discis, seu valariis apertis in Mercato, vel in Platea prædicta, & non in cistis, præter sardenas. Et quando cistæ sardenarum conducuntur in Mercato, vel in Platea prædicta, incontinenti cistæ ubi erant sardenæ debeant aperiri, & vendi volentibus emere. Et idem intelligatur de cistis, & saccis, ubi erunt gambari. Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol. Et quod sardenæ non possint dari pauciores quinque pro uno sol., pœna & banno quinque sol. pro qualibet sardena minus. Et gambari vallum, & paludum, & Athesis, & rivorum Athesis non, possint vendi ultra; novem denar. libr., pœna & banno v. sol. pro quolibet libra pluri vendita; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quod nulla persona forensis emat pisces aliquos causa portandi extra districtum, nisi in civitate Veronæ. Cap. CLXIII.

ITEM, quod nulla persona forensis audeat vel præsumat emere aliquos pisces in civitate & districtu Veronæ causa portandi extra districtum, nisi in loco, ubi venduntur pisces in civitate; nec ipsos deferat, vel deferri faciat ipse foresterius, vel etiam terrierius extra districtum Veronæ per Lacum Gardæ, vel aliunde, sine licentia D. Potestatis. Et qui contrafecerit, solvat pro banno xxv. libr. denar., & perdat pisces.

Item, quod nullus piscarolus, nec aliqua alia persona emat, vel emi faciat pisces recentes in civitate vel burgis Veronæ causa revendendi, banno lx. sol. & perdat pisces. Item quod de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Piscibus Lacus Gardæ extra districtum Veronæ non conducendis. Cap. CLXIV.

ITEM quod communia, & homines Pisceriz, Sermioni, Lazisii, Bardolini, Gardæ, & Turris, incipiendo primo Oâobris usque ad Pascha Resurrectionis Domini, non conducant, nec conduci faciant, nec permittant ullo modo, vel ingenio extra territorium Veronense aliquam piscium quantitatem alicujus manerici, vel magnam vel parvam, cum bulleta, vel sine bulleta, nisi etiam licentia D. Potestatis Veronæ ex sua cancellaria scripta & sigillata, exceptis carpionibus coctis, & anguillis. Sed teneantur & debeant omnem piscium cujuslibet manerici magnam

R r

vel

vel parvam quantitatem, quæ per eos vel pro eis habita vel capta fuerit, conduci facere ad civitatem Veronæ in piscariis, reservata tantum sibi illa piscium parte, quæ pro usu tantum suarum familiarum fuerit necessaria, sub pœna unius ducati pro quolibet penso piscium, & in ratione pensæ, pro qualibet vice qua fuerit contrafactum. Et sub pœna insuper, quod si fuerit in quadragesima, vel in diebus proximis quadragesimæ dicta communia & homines sic reperta & reperti contrafecisse, teneantur & debeant toto illo tempore quadragesimali omni die, quantum duraverit quadragesima, mittere & conduci facere, & habere in civitate Veronæ, in Platea ubi vendunt pisces, infra scriptas quantitates piscium ad vendendum, quod si non fecerint, emendent officio procuratorum pro quolibet centenatio, & in ratione centenarii anguillarum, centum sol. & pro qualibet soma aliorum piscium centum sol.

Commune Pischeriz	centum anguillas.
Item somam	unam piscium.
Commune Lasci somam	unam cum dimidia piscium
Commune Sermioni	tres somas.
Commune Bardolini	duas somas.
Commune Gardz	duas somas.
Commune Turris	duas somas.

Et sub pœna etiam, quod dicta communia, & homines, & quælibet singularis persona terretia, vel forensis reperta conducere vel conduxisse, aut conduci facere vel fecisse, perdat pisces, & navem, & omne jumentum, in qua & quo conductoreretur, seu conducta esset aliqua quantitas piscium lacus extra districtum, vel eorum valorem, & xxv. libr. pro quaque soma piscium; in quam pœnam xxv. libr. cadat etiam datarius, sive cedularius, & vicarius, qui bulletam fecissent. Quarum, quidem pœnarum tertia pars sit cameræ Illustris, nostri Domini, & tertia inventoris, vel accusatoris, & alia tertia officii Procuratorum communis Veronæ. Et si socius accusaverit socium sit absolutus a pœna sua. Et lucretur insuper unum tertium alterius socii, & teneatur in credentia. Et intelligatur conducere extra districtum quicumque repertus fuerit conducere per aliam viam, quam per viam rectam Veronæ. Exceptis qui licentiam habent a D. Potestate de sua cancellaria scriptam & sigillatam, exceptis carponibus costis, & anguillis.

Item, quod aliqua persona terretia vel forensis non audeat nec præsumat emere aliquam piscium quantitatem de Lacu Gardz, causa conducendi & vendendi in civitate Veronæ, aut alibi in districtu, sub pœna xxv. libr. pro quoque, & quaque vice, applicanda pro tertia parte cameræ Sancti Marci, & pro alia tertia parte inventori, vel accusatori, & pro alia tertia parte officio procuratorum communis Veronæ; nisi dicta talis persona prius fecerit, se scribi ad officium procuratorum communis Veronæ pro emptore piscium Lacus, causa ubertanda civitatis, & se-

& fecerit dicto officio securitatem xxv. libr. denar. de conducendo fideliter ad vendendum in civitate omnem piscium quantitatem, quam emerit, in quibus non comprehendantur hosterii Veronenses, qui emerent quantum esset sibi necessarium per hospitiiis suis; in quam pœnam cadat qui vendiderit de dictis piscibus super Lacu aliis personis, quam prædictis, aut modo prædicto ementibus. Et nihilominus venditio non valeat, etiam quæ facta esset super retibus, & piscibus capiendis. Et si socius accusaverit socium, aut emptor venditorem, vel venditor emptorem, sit absolutus a pœna sua; & insuper lucretur tertiam partem pœnæ alterius socii, & teneatur in credentia.

Item, quod etiam omnes vicarii Gardesane debeant de prædictis diligentissime inquirere, & maxime Capitaneus Lacus, & de omnibus inventionibus suis habeant unum tertium, ut supra dictum est.

Item, quod omnes alii Vicarii, omnesque viatores, baroerii, capitaneus armorum & alii quicumque officiales, ac insuper omnes & singuli privati homines nullum habentes officium (qui quidem ad hoc specialiter intelligantur habere officium) possint & valeant arrestare, intromittere, & retinere pisces, naves, jumenta, & personas, quas incipiendo a primo Octobris, usque ad Pascha Resurrectionis Domini invenirent extra viam rectam Veronæ cum piscibus de Lacu, cum bullata vel sine bullata, nisi esset licentia d. Potestatis de sua cancellaria scripta & sigillata, & nisi essent carpioni cocti, vel anguillæ; & habeant tertiam dicti contrabanni ut supra. Et hoc cum subsidio vicariorum, massariorum Communium, & hominum cujuscumque villæ, qui requisiti suum favorem & brachium dare teneantur sub pœna cuicumque massario xxv. libr. denar; & alii cuicumque personæ, centum sol. applicanda ut supra.

De piscibus putridis, sive marcidis non vendendis. Cap. CLXV.

ITEM, quod nullus piscarolus, nullaque alia persona vendere debeat, nec ponere ad vendendum in Piscariis, nec ad lapidem piscium, nec ad Braidam, nec alibi pisces recentes, nec salitos putridos, seu marcidos, sub pœna amittendi pretium seu valorem piscium in ratione, ac si essent boni, & dicti pisces proiciantur in flumine Athesis.

Quanto vendi debeant pisces; Et quod majores pisces cum minoribus non misceantur; de Pisce minus penso.

Cap. CLXVI.

ITEM, pisces Lacus Gardæ non vendantur ultra tres solidos pro quolibet libra, exceptis carpionibus coctis, qui vendi possint sex sol. quæque libr. & pisces Athesis & vallium a media libra supra pro capite non vendantur ultra duos sol. pro quaque libr. a media libra vero infra

R r 2

non

non vendantur ultra unum sol. pro quaque libr. Et quod nullus piscarolus, seu piscium venditor debeat miscere pisces magnos cum parvis in vendendo; & qui contraxerit in prædictis, perdat pisces, & tantundem pro pœna. Et quod vendens pisces minus penso, puniatur in xi. sol. pro quaque vice.

De ossibus olivarum non reficiendis. Cap. CLXVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona terreria, vel forensis audeat vel præsumat in civitate, vel districtu reficere vel refici facere in suo torculo ossa olivarum, videlicet, quod olivæ & earum ossa semel torculara secundum debitam consuetudinem & bonum usum antiquum, non possint plus aliquo modo, vel ingenio retorculari, neque refici, sub pœna magistro torculi, proprietario, vel conductori libr. xxv. denar. pro quaque fulla dictorum ossium; & laboratori, seu famulo cuilibet dicti torculi libr. x. quarum pœnarum, dimidia sit inventoris, accusatoris, vel denunciatoris, quibus credatur cum juramento suo, & uno teste, & teneatur si voluerit in credentia, & alia dimidia sit cameræ Illustriss. Domini nostri, & communis Veronæ pro fabrica Palatii sive pro aliis fabricis dicti communis. Et si quis eorum qui contraxerint, accusaverit aut denunciaverit, sit ipse absolutus a pœna sua, & nihilominus lucretur dimidiam penę eorum, qui contraxerint. Et Vicarii villarum ac eorum famuli possint esse inventores, ac inquisitores de prædictis; immo teneantur ipsi Vicarii per se & famulos atque alios diligenter inquirere de prædictis. Et possint ipsi Vicarii & eorum nuncii, ac milites communis Veronæ, & domus mercatorum Veronæ facere aperiri torcularia, & alia quæcumque loca ubi suspicionem haberent de prædictis; quod si recusabatur aperiri, ibi intelligatur fraus esse, & cadant illi recusantes sive magister torculi in pœnam fraudis & delicti commissi, videlicet in pœnam xxv. libr. applicandam ut supra. Et prædictæ inventiones, accusæ & denunciationes deferantur ad bancum iudicis procuratorum communis Veronæ.

Quod nulla Venditrix olei, sive fructuum, vel herbarum pueros teneat in brachio, nec eos spiochiare debent, nec filare. Cap. CLXVIII.

ITEM, quod nulla persona Venditrix olei, vel fructuum, vel herbarum, vel alterius rei quæ comedatur, debeat tenere pueros in brachio, prædicto vendendo, nec pueros spiochiare, neque filare, neque inaspere, neque pestinare caput sibi vel alii sedendo, vel stando ad stationes seu loca, ubi suas merces vendit. Et quælibet, quæ contraxerit, puniatur pro qualibet vice in quinque solidis.

De Zavaſcariis, ubi ſtare debeant in Mercato. Cap. CLXIX.

STATUIMUS, quod zavaſcariz, vel zavaſcharii fructum arborum volentes ſtare in Mercato fori ad vendendum, ſtare debeant in una bina ultra Capitellum per quatuor perticas, & abiude ſupra verſus Cambios, & non infra, pœna xx. ſol. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice; & non debeant permixtim cum villanis in ordine ſtare, pœna prædicta.

De eodem. Cap. CLXX.

ITEM, quod nulla zavaſcaria, & nulli revenditores ſeu revenditrices, nec alia perſona debeat cum mercibus impedire nec ſtare, ſicut vadit via, quæ venit a Platea D. D. Reſtorum, & tranſverſat Mercatum verſus Capitellum. Et qui contrafecerit pro omni vice in xx. ſol. puniatur, exceptis zavaſcariis leguminum recentium, quæ ſtare debeant ab angulo Capitelli verſus Antennam.

De eodem. Cap. CLXXI.

ITEM, quod nulla zavaſcaria, vel zavaſcarius debeat ſtare ad vendendum ſub Portis, nec juxta Portas civitatis, & pontium per duos paſſus, ſed ſtare debeat, ſi ſolverit, ad vendendum juxta muros civitatis, ſub pœna viginti ſol. pro banno, & amiſſionis rerum.

*De via non vendenda in Mercato fori, nec in civitate, niſi de pergola.
Cap. CLXXII.*

ITEM quod nulla perſona debeat conducere in Mercato fori aliquam viam, nec per civitatem, neque per bûrgos, cauſſa vendendi, nec ipſam vendat alicui perſonæ in civitate & bûrgis, niſi fuerit via lugiana, vel de pergola, aut varonum vel brumeſta. Et qui contrafecerit, puniatur pro unaquaque vice in xx. ſol. & in amiſſione viæ. Et de hoc quilibet ſit accuſator, & habeat medietatem banni. Et quod emptores etiam teneantur ad dictum bannum xl. ſol. ſolvendum pro quolibet, & qualibet vice, & in amiſſione viæ; & de prædictis quilibet ſic accuſator, & habeat medietatem banni.

Quod

Quod nullus Medicus vendat confessiones, nec syropos, nec habeat merzariam, nec societatem in ea, nec in aliquo merzario conventionem. Cap. CLXXIII.

ITEM Statuimus, quod nullus Medicus Physicus possit vel debeat vendere species, confessiones, syropos, nec alias potiones, seu decoctiones per se, vel interpositam personam; nec merzariam tenere in domo sua, nec alibi per se vel per interpositam personam; nec societatem habere cum aliquo speciario, vel apothecario de mittendo infirmos, seu eorum nuncios ad apothecam ipsorum occasione alicujus lucri ipsi medico applicandi. Et quod nullus apothecarius audeat, vel presumat promittere, vel sine promissione dare aliquid aliud alicui medico sub illa occasione, ut medicus mittat infirmos, vel eorum nuncios ad stationem dicti apothecarii. Et qui fecerit contra prædicta, vel aliquod prædictorum, condemnatur pro quolibet, & qualibet vice in libr. xxv. denariorum; & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia.

Quod Judex Procuratorum teneatur omni mense inquisitionem facere de syrupis, & aliis potionibus corruptis merzariorum. Cap. CLXXIV.

ITEM Statuimus, quod Judex Procuratorum, teneatur & debeat quolibet mense semel cum uno ex milicibus procuratorum communis, & cum duobus medicis vel aliis hominibus peritis, quos dictus judex elegerit, personaliter circuire, & inquirere per stationes speciariorum civitatis & burgorum Veronæ, qui vinculo sacramenti, & banno x. libr. denar. pro quolibet, & qualibet vice, teneantur inquirere, & inquisitionem facere de syrupis, potionibus, confessionibus, & aliis decoctionibus, & de aliis quibuscumque medicinis & rebus corruptis. Et si invenirentur in prædictis stationibus prædicta, vel aliquod prædictorum corrupta vel corruptum, teneantur & debeant in viam publicam effundere & ipse apothecarius condemnatur in lx. sol. pro quolibet ex prædictis corrupto: & de prædictis nihilominus quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De illis qui faciunt candelas de sepo, & ballottas; & quid agere, & a quibus se abstinere debeant. Cap. CLXXV.

ORDINAMUS, quod quælibet persona vendens candelas de sepo teneatur dare & vendere cuilibet personæ emere volenti de ipsis candelis libram earum, & in ratione libræ pro tanto pretio, pro quanto becca-

beccarii tenentur vendere, sive pro quanto ipsi a candelis emunt ab ipsis beccariis, vel mercatoribus pinguedinem, sive grassum, de quo sunt dictæ candelæ, & pro tribus denariis parvis ultra dictum pretium pro qualibet libra, & in ratione libræ candelarum, & dicere teneantur personæ ementi de quo grasso sint dictæ candelæ: & quod in ipsis candelis, vel sepo vel grasso candelarum non ponant seu misceant aliquid grassum seu unctum porcorum seu lardum de porcis seu porcabus, nec rasam nec aliquid aliud. Et quod nulla persona debeat colare sepum, seu grassum, nec facere candelas, seu ballottas in civitate & burgis Veronæ, nec ponere in candelis aliquem stopinum veterem. Et si repertum fuerit positum esse in candelis aliquem stopinum veterem. Et si repertum fuerit positum esse in candelis aliquem stopinum veterem, vel de bambasso veteri, puniatur in x. sol. pro qualibet librâ candelarum sic falsificatarum. Et quod nulla persona audeat exportare candelas, vel sepum sive grassum, aut ballottas extra districtum Veronæ sine licentia D. Potestatis. Et qui contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit, puniatur pro candelis venditis ultra dictum pretium, vel si ementem non certificaverit, de quo grasso sunt dictæ candelæ, puniatur & condemnatur communi Veronæ pro qualibet libra candelarum, & in ratione libræ, & pro qualibet vice in xx. sol. Et pro eo quod colaverit dictum sepum, vel grassum, & candelas fecerit, vel ballottas de die, condemnatur in xl. sol. pro quolibet, & qualibet vice, nisi prædictas ballottas fecerit de mandato D. Potestatis Veronæ. Et quod portantes extra districtum Veronæ prædicta, vel aliquod prædictorum sine licentia D. Potestatis, puniatur in centum sol. pro quolibet & qualibet vice, & in amissione dictarum rerum. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia, & ei credatur cum uno teste bonæ famæ. Insuper milites procuratores communis Veronæ quolibet anno, bis ad minus, inquirere teneantur vinculo sacramenti de prædictis.

Quod res pertinentes ad grassam vendi debeant ad pondus libræ grossæ.

Cap. CLXXVI.

ITEM ordinamus, quod anguillæ salitæ, caricæ, capati, avellanæ, risi, amygdalæ, & cujuslibet alterius conditionis grassæ vendi debeant ad pondus libræ grossæ decem & octo unciarum subtilium pro libra grossa, sub pœna cuilibet contra facienti xl. sol. pro quaque vice. Salvo quod anguillæ non excedentes pondus sex unciarum, vendi possint ad pondus & sine pondere in arbitrio vendentium.

De

*De mensuris a blado, & Plumbinis, ac Balanclis omni mense circan-
dis, & assazandis per milites communis cum bullatore.*

Cap. CLXXVII.

ITEM Statuimus, quod Milites Procuratorum communis Veronæ vinculo sacramenti simul cum bullatore mensurarum, qui tenet bullam communis Veronæ, & ipse bullator cum eis teneantur & debeant omni mense semel circare, videre, & examinare, assazare, & approbare omnes mensuras bladi, quibus personæ utuntur in Mercato fori, si sint justæ, & ad justas mensuras, & bullatæ bulla communis ordinata, ut esse debent; mensuras, quas repererint injustas, seu non bullatas bulla communis, præsentare Judici Procuratorum communis Veronæ, pœna lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Item eodem modo teneantur & debeant semel omni mense circare, examinare, assazare & approbare plumbinos beccariorum, & carnarolorum, & balantiolas, pistorum, & marchas eorum, & aliorum misteriorum utentium plumbinis, balantiolis, & marchis ad vendendum seu emendum aliquid, si sint justæ & justæ & ad justam pensam, & bullatæ bulla communis ordinata, ut esse debent: & plumbinos, balantiolas, & marchas si quos vel si quas injustos vel injustas, aut non bullatos seu non bullatas bulla communis repererint, præsentare suo judici debeant, prædicto banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice.

De Balanclis vendentium carnes ficcas, vel mercimonia, quod habere debeant clavum, qui teneat jovetam, rotundum, & de chordis non tenendis ad illas. Cap. CLXXVIII.

STATUIMUS, quod quælibet persona vendens caseum, vel carnes ficcas, vel aliqua sua mercimonia cum bilanciis habere debeat bilanciās, quæ habeant clavum, qui teneat jovetam, rotundum; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet & qualibet vice in xx. solidis. Et quod non debeant habere nec tenere aliquam chordam ad ipsas bilanciās, nisi chordam a joveta, pœna prædicta.

De Mensuris a blado bullandis, & quod Mensuræ, cum quibus venditur in Mercato sint ferratæ. Cap. CLXXIX.

ITEM Statuimus, quod omnes mensuræ bladi bullari debeant omni anno bulla ordinata pro communi Veronæ, pœna & banno lx. sol. pro qualibet mensura & vice. Et quod si quis vendiderit cum minali, statio, quarta, media quarta, seu quartarolo non bullatis ut supra, solvat pro banno communi Veronæ lx. sol. pro quaque mensura, & qua.

quæque vice: ac illud intelligatur de mensuris molendinariorum, & tabernariorum non bullatis bulla prædicta. Item quod nullus vendat, seu vendere debeat in Mercato fori cum minali, stario, & quarta, quæ non sint ferratæ cum uno ferro transversato in medio mensuræ; & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice, & qualibet mensura non ferrata in lx. sol. communi Veronæ. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & alia medietas sit communis Veronæ.

De Castellatis quolibet anno bullandis tempore vindemiæ; & de poena carrizantis vvas cum castellata minus mensura. Cap. CLXXX.

ITEM Statuimus, quod quilibet castellata prima vice, qua conducitur cum vvis ad civitatem Veronæ, debeat bullari bulla ordinata communis, & non reconduci foras non bullata, poena & banno pro quolibet vice lx. sol. Et si quis a dicta prima vice in antea carrizaverit per civitatem, & ante vel post carrizaverit per districtum vvas cum castellata non bullata ut supra, vel etiam cum brentis portitorum, vel portaverit cum bestiis sine bulla prædicta, pro quolibet, & qualibet vice solvat pro banno lx. sol. Item quod si quis vvas alteri dandas carrizaret cum castellata, quæ esset vel teneret minus mensura, condemnatur pro quolibet, & qualibet vice in x. libr. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quantum accipere liceat pro bullandis castellatis & aliis mensuris; & quomodo ipsa mensura bullari debeant. Cap. CLXXXI.

ITEM Statuimus, quod non liceat alicui accipere ultra xss. denar. pro qualibet scotatura, vel bullatura alicujus vegetis, sive castellatæ mensurandæ cum aqua suis expensis: & si fuerit tantum scotata, & non mensurata cum aqua, debeat accipere octo denar. Et de qualibet scotatura brenti medii Modii, quat. dena., & de qualibet alia mensura tam blavæ, quam aliarum rerum, & inde inferius, accipere debeat duos denar. si fuerit tantum scotata & stærata; & si fuerit stærata & scotata cum rasura vel refundatura, accipere debeat sex denar. Et si contrafecerit, puniatur pro quolibet mensura in centum sol. communi Veronæ. Et si reperiretur bullatorem bullasse aliquam brentam, vegetem, seu castellatam, & aliud quodcumque vas bullandum, quod esset plus vel minus debita mensura, condemnatur in x. lib. pro quolibet castellata injusta, & in xx. sol. pro quolibet alio vase, vel mensura. Et quod quilibet castellata debeat in fundo anteriori bullari juxta cimam ipsius castellatæ, ita quod bulla ibi impressa tangat ipsam cimam; & eodem modo & forma bulletur in fundo posteriori, poena & banno lx. sol. pro quolibet con-

trafaciente, & qualibet vice. Et quod omnes mensuræ bladi bullentur in tribus locis super orō cuiuslibet mensuræ a parte superiori, ubi non est fundus, banno prædicto. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Brento habendo cum Castellata per carrizatores vuarum; & de spinis ac suspiraminibus ad Castellatam non habendis. Cap. CLXXXII.

ITEM ordinamus, quod quilibet bubulcus carrizans castellatam debeat secum deferre & habere unam brencam, in qua possit extrahere & ponere de vna castellata, si bulliret. Et quod nulla castellata de cætero habeat aliquod suspiramen, nec aliquam spinam: & si haberet spinam, quod sit taliter mutilata & incisa, quod non possit extrahi. Et si quis contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit, puniatur pro quolibet capitulo, & qualibet vice in viginti solidis. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Venditoribus vuarum, quod expensis suis conducti faciant vnas ad domos emptorum. Cap. CLXXXIII.

ITEM, quod quælibet persona, quæ vendiderit vnam tempore vindemiarum in aliquibus locis districtus Veronæ, teneatur & debeat ipsam vnam conducere Veronam, seu conduci facere ad domum emptoris, vel ad aliam domum, quam emptor ipse voluerit, expensis propriis venditoris: & qui prædicta facere recusaverit, puniatur pro quolibet plastro, & in ratione plastrum in lx. sol., & de soma & in ratione somæ in x. sol. pro quolibet, & qualibet vice; & nihilominus conducere, vel conduci facere teneatur ipsam vnam. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, nisi pactum fuerit in contrarium factum.

Infra quantum tempus Venditor vuarum petere debeat pretium ab emptore. Cap. CLXXXIV.

ITEM, quod quælibet persona, quæ vendiderit, & tradiderit vnam alicui personæ, possit pretium ipsius vne petere ab emptore infra sex menses, postquam ipse emptor eam acceperit: quibus elapsis, præsumatur ipsum emptorem solvisse; si allegabitur esse factam solutionem; & tunc ultra dictum tempus venditor ipse non audiat.

De Venditoribus vini, quod suis expensis conducant illud ad Civitatem. Cap. CLXXXV.

ITEM, quod quilibet persona, quæ vendiderit vinum in aliqua villa vel loco districtus Veronæ teneatur & debeat conducere, seu conducere facere ipsum vinum in civitatem Veronæ ad domum emptoris, expensis ipsius venditoris, & ipsum vinum facere debeat mensurari ad domum emptoris. Et qui contraxerit, pro quolibet plastro, & in ratione plastris, & pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol., & pro forma & in ratione formæ in xx. sol. condemnatur. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, nisi pactum fuerit in contrarium factum.

Quod Carrizatores vuae vel vini non debeant hospitari in aliqua villa, vel domo. Cap. CLXXXVI.

ITEM, quod nullus bubulcus, sive carrizator vuae vel vini possit nec debeat hospitari in villa suæ habitationis, nec alibi in domo, vel curtivo alterius villæ seu contratæ; sed venire debeat continue Veronam per stratum rectam cum ipso plastro ad domum illius, cujus erit dictum vinum, vel vuae, sub banno centum sol. pro quolibet contrasaciente. Et de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De quibz discargare debeat ligna, verzas, zucas, rapas, & cepas. Cap. CLXXXVII.

ITEM Statuimus, quod nulla persona debeat discargare ligna, verzas, zucas, rapas, & cepas cum erunt cum plastris in civitate Veronæ, vel suburbiis pro vendendo; sed omnia prædicta debeant tenere in plastris ad vendendum, & super plastra. Et qui contraxerit, emendet pro unaquaque vice xx. sol. pro banno, & amittat ligna, verzas, zucas, rapas, & cepas. Et D. Potestas, & Procuratores non possint nec debeant dare licentiam alicui in contrarium.

Quod ducentes plastra per civitatem, & suburbia, non vadant super plastro, & quod teneant manum ad timonem. Cap. CLXXXVIII.

ITEM Statuimus, quod bubulci, vel alii qui plastra ducunt, ire non debeant super plastra per civitatem & burgos Veronæ. Et bubulci ex quo sunt in civitate & burgis, debeant tenere manum ad timonem

monem plauſtri, & diligenter præcavere, ne damnum aliquod detur pec plauſtrum, & boves alicui perſonæ, vel beſtiæ, pœna xx. ſol. pro quolibet & qualibet vice; & quilibet ſit accuſator, & habeat mediætatem banni. Et ſi quod damnum daretur per ſui negligentiam, illud reſarcire teneantur; & quilibet ſit accuſator, & habeat mediætatem banni. Et Dominus pro ſamulo teneatur.

HÆC SUNT STATUTA SUPER FOENO, ET PALEIS VENDENDIS.

*De uno Supraſtante plauſtrorum ſœni, & palearum eligendo,
& de ejus officio. Cap. CLXXXIX.*

STATUIMUS quod ſingulis ſex menſibus in Conſilio xij. & h. Deputatorum eligi debeat per ſcrutinium, & plures ballottas, unus civis bonæ conditionis & ſanæ, qui ſit Supraſtans plauſtrorum ſœni, & palearum, quæ in civitate & burgis Veronæ conducuntur ad vendendum; cujus officium ſit ſecundum ordines & capitula inſcripta, videlicet: primo quod nulla perſona debeat diſcargare, neque diſfacere plauſtrum ſœni, ſed illud in plauſtro vendat integraliter. Et qui contrafecerit, perdat xx. ſol. pro banno.

Item, quod nulla perſona conducat ad vendendum in civitate & burgis Veronæ ſœnum apparatus, neque miſtum de alio diverſo ſœno. Et qui contrafecerit, emendet xx. ſol. pro qualibet vice.

Item, quod ſi aliquod plauſtrum ſœni, vel palearum conductum ad vendendum in civitate vel burgis Veronæ repertum fuerit falſum, quod conduçens, condemnetur in lx. ſol. & in amiſſione ſœni, vel palearum pro quaque vice. Et ſi malicioſe oneratum fuerit, condemnetur dictus conduçens in x. ſol. pro quoque plauſtro ſœni, & ſol. xx. pro quoque plauſtro palearum; intelligendo falſum, quando habeat bonam apparentiam ab extra, & aliud ſit ab intra.

Item, quod aliquod plauſtrum ſœni, ſeu palearum non poſſit teneri ad vendendum in Mercato ſbri, nec ſuper pontibus, nec in aliquibus ſtratis venientibus ad ipſos pontes; ſed tantummodo in Plateis Braidæ, Glaræ, Sancti Pauli, & alijs Plateis, pœna x. ſol. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice. Salvo quod ad prædictam pœnam non teneantur, qui eundo, vel redeundo vendiſſent.

Item, quod nullus revendarolus ſœni, & palearum audeat, vel præſumat emere ſœnum, vel paleas conductas ad vendendum in Braida, vel alibi in civitate, vel burgis; & quod nec ipſi revendaroli, nec alii, niſi ii quorum eſt ſœnum vel paleæ, & carratores conducentes, ſe impediant de aliqua meſſetaria, vel mercato ſœni, vel palearum in civi-

civitate seu burgis Veronæ, sub pœna xx. sol. denar. pro quoque, & quaque vice.

Item, quod dictus supraftans teneatur & debeat fideliter & diligenter omnibus diebus & maxime in diebus mercati providere & rancurare super Braida Veronæ, & super aliis Plateis civitatis & burgorum, si plaustra fœni & palearum venalia sunt debito modo onerata, & si in illis est facta aliqua malicia, vel falsitas; quæ plaustra bene & diligenter examinare debeat, ac palpare intus, & extra.

Item, quod dictus supraftans teneatur & debeat vinculo sacramenti facere inventiones, & manifestationes suas ipsarum inventionum dare eadē vel sequenti officio iudicis procuratorum communis Veronæ, cum sufficienti declaratione nominum & pronominum inventorum, & causæ.

Item, quod dictus supraftans habere debeat pro sua provisione, & mercede unum solidum & sex denar. pro quolibet plastro fœni, vel palearum conducto ad vendendum in civitate & burgis Veronæ, & non ultra, sub pœna quadrupli & privationis ab officio. Et insuper etiam habere debeat tertiam partem omnium condemnationum, quæ ex dictis suis inventionibus, & denunciationibus sequuntur.

Item, quod dictus supraftans aliquo modo vel ingenio non possit nec debeat aliquam missetariam fœni vel palearum exercere, nec se de aliquo mercato fœni vel palearum impedire, neque pro se, aut alio de illis emere in civitate & burgis Veronæ, sub pœna centum sol. pro quoque vice, cujus dimidia sit accusatoris.

Additum die xviii. Junii. Mcccc. lxxv.

Quod plaustra debeant taliter carrigari, quod conduci possint sine ligamentis de circumcirca. Et aliter onerata conduci non possint ad vendendum in civitate, vel burgis ligata, nisi cum solo preolo ante, & retro, non autem circumcirca, nec cum asside in fundo, nec cum scaionis, aut frascis, nec cum aliquo alio fulcimente, & sustentante solum, sub pœna libr. quinque pro quoque plastro, cujus dimidia sit accusatoris, & teneatur in credentia: firmis remanentibus omnibus aliis ordinibus dicti officii.

De Lignis, Fœno, Calcina, & Somis carbonum vendendis in Platea Braida, & Glara. Cap. CXC.

ITEM Statuimus, quod nulla persona civitatis Veronæ, vel ejus districtus cum plastro lignorum, calcinæ, fœni, seu somis carbonum impedire debeat pontes, seu stratas pontium civitatis, neque Mercatum fori, sed nec per ipsum Mercatum transitum facere cum prædictis plastris, & somis in diebus Jovis, & Sabbathi usque ad horam nonæ: sed ipsa ligna, calcinam, sœnum, & somas carbonum vendere debeat in Plateis Braida, Glaræ, Sancti Pauli, Sanctæ Anastasie, & in aliis Pla-

Placitis, pœna x. sol. pro quolibet contrasaciente, & quaque vice. Salvo quod ad prædictam pœnam non teneantur, qui eundo, vel redeundo prædicta vendidissent. Et, eo salvo quod, liceat prædictis plaustris & somis transire Mercatum fori, etiam in diebus & horis mercati per caput Placet ipsius mercati super strata auriſcopum, & garzariarum.

De pœna illius, qui Braidam in die jovis vel Sabbathi occupaverit.

Cap. CXCI.

ITEM Statuimus, quod nullus impediatur Braidam die jovis, vel Sabbathi cum lana, vel panno, seu pellibus aliquo modo. Et qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xl. solidis.

De pœna celantis, vel mutantis nomen. Cap. CXCI.

ITEM, quod quilibet persona requisita teneatur & debeat dicere officialibus communis Veronæ nomen & supranomen suum, & non negare seu mutare sibi nomen suum, pœna arbitrio Judicis procuratorum.

Quod quilibet requisitus ab officialibus communis Veronæ permittat mensurari vinum, & pensari carnes, quas emisset. Cap. CXCI.

ITEM Statuimus, quod quilibet, qui emisset vinum, vel carnes, seu aliquid aliud, ad minimum, requisitus ab officialibus communis Veronæ, teneatur & debeat, per sacramentum sibi ostendere & permittere mensurari, seu pensari, & dicere quantitatem & pretium, quantum constaverit, & ducere eos ad illum a quo emerit, & ostendere sibi venditorem, si ibi erit, pœna & banno arbitrio Judicis procuratorum.

Quod cuilibet liceat accusare facientem contra Statuta prædicta.

Cap. CXCI.

ITEM, quod liceat cuilibet accusare, & denunciare quamlibet personam facientem contra prædicta ordinamenta, seu aliquid prædictorum; & medietas bannorum sit accusatoris, vel denunciatoris, qui teneatur in credentia, & alia medietas sit communis, exceptis militibus procuratoribus communis.

Quod

*Quod omnes pœna super dictis ordinamentis imposita sint arbitrio
Judicis Procuratorum cum Consiliariis suis.*

Cap. CXCIV.

ITEM, quod prædictæ pœnæ in dictis ordinamentis & quolibet eorum
superius impositæ intelligantur, & esse debeant ad voluntatem &
arbitrium Judicis, procuratorum & Consiliariorum suorum. Et si in
eis, vel aliquo eorum appareret, vel diceretur esse aliqua ambiguitas
vel obscuritas, quod reducatur ad intellectum & declarationem ipsius
Judicis & Consiliariorum: & quod eorum arbitrio non extendatur ad
plus, quam in ipsis Statutis continetur, sed ad minus, inspecta negotiis,
& personarum qualitate.

Finis Libri Quarti Statutorum.

STA-

STATUTORUM

MAGNIFICÆ CIVITATIS

VERONÆ.

LIBER QUINTUS.

HÆC SUNT STATUTA OFFICII DUGALIIUM, ET
PERTINENTIIUM AD ILLUD.

De duobus Iudicibus Dugalium eligendis, & eorum officio. Cap. I.

STATUIMUS, & ordinamus, quod omni anno in principio mensis Novembris, videlicet antequam fiat scrutinium Vicariorum, fieri debeat in Consilio XII. & I. Deputatorum Veronæ per scrutinium & plures ballottas more solito, electio duorum civium bonæ reputationis & intelligentiæ, qui sint Iudices Dugalium totius Veronenſis districtus, unus videlicet citra Athesim, & alter ultra, secundum quod inter se concordēs fuerint, aut per D. Potestatem fuerit de citra & ultra, declaratum, & assignatum per unum annum. Incipiendo primo Januarii, cum salario XXVII. libr. denar. in mense pro quoque eorum percipiēdo, videlicet XXI. libr. x. sol. a camera Illustrissimi nost. Do. & v. libr. XII. sol. VI. denar. a communi Veronæ juxta solitum. Quorum Tribunal stet in Palatio communis Veronæ, & eorum officium sit de, & super aggeribus, & aggerinis Athesis, & aliorum fluminum, ac de, & super dugalibus, & eorum brachiis. Et similiter de, & super clavicis, viis sive stratis, pontibus, fontibus, torrentibus, sive prognis Veronæ districtus. Quod videlicet uterque eorum in sua jurisdictione debeat ex suo officio diligenter inquirere & providere, defendere, & manutenere prædicta, & ea facere aptari seu refici, & in bono acconcio tenere ubicumque & quotiescumque opus fuerit, expensis illorum ad quos spectat secundum mores & consuetudines, ac ordines & Statuta civitatis Veronæ, & alia facere pro exercitio, & executione prædictorum. Et proinde teneantur, & debeant in primis duobus mensibus equitare & facere circas suas per districtum Veronæ; & deinde semel in mense, vel saltem singulis duobus mensibus, & omni tempore exerescentiæ Athesis circare, & visitare aggeres Athesis, & alia loca, in quibus & quoties necesse fuerit, & quotiescumque fuerint per massarios, vel con-

fortes villarum requisiti. Et similiter mittere etiam notarios suos quotiescumque opus fuerit. Et vocare possint, ac secum ducere tam de civibus, quam de districtualibus, qui sibi instructi & experti videantur: qui singuli requisiti teneantur sibi auxilium & consilium impartiri. Et jurisdictionem habeant contra negligentes, inobedientes, seu contrafacientes prædictis, seu alicui prædictorum, inventiones & inquisitiones faciendi, accusas & denunciationes recipiendi de, & super prædictis, & aliis ad prædicta sui officii pertinentibus. Cognoscendi quoque, terminandi, absolviendi & condemnandi, præcipiendi & banaa imponendi, multandi & puniendi, & alia pro suo officio faciendi, secundum ordines & Statuta communis Veronæ; de quibus observandis & de omni suo officio bene & fideliter exercendo, jurare debeant ante introitum sui officii in manibus D. Potestatis.

De quattuor Notariis dugalium eligendis, & de eorum officio. Cap. II.

ITEM, quod dicti iudices habere debeant quatuor notarios, videlicet duos pro quoque, qui sibi omni anno in principio anni deputentur, eligendi per Scrutinium, & plures ballottas in Consilio xij. & l. Deputatorum per unum annum sub uno iudicatu tantum: & vacare debeant ab eodem tantum per unum alium annum. Qui teneantur, & debeant unus ipsorum, & etiam ambo si necesse foret, cum uno iudice, & sine suo iudice ad omne dicti iudicis mandatum equitare pro suo officio exercendo; & scribere omnes provisiones aggerum & dugalium, & omnia alia pro dicto officio opportuna, & omnes inventiones, inquisitiones, accusationes, & denunciationes de dugalibus, aggeribus, pontibus, clavicis, & stratis, fontibus & prognis solummodo, & non de aliis. Et ea die vel sequenti, postquam reversi fuerint ad civitatem Veronæ, teneantur & debeant tam dicti iudices, quam notarii dare & assignare massario dicti officii omnes inventiones & inquisitiones, accusationes & denunciationes, ac omnes processus, quos & quas fecerint, vel receperint; & similiter omnes accusas, quas receperint ad dictum banchum, etiam si non equitaverint, & omnes processus per ipsos faciendos occasione dicti officii, sub pœna x. libr. denar. pro quoque, & quaque vice: In quam pœnam incurrat etiam dictus massarius quotiescumque non denunciaverit D. Potestati, si prædicta non fuerint sibi consignata, ut supra: & dictas accusas, denunciationes, inventiones, & inquisitiones, teneantur & debeant dicti notarii scribere super libro ordinario penes ipsum massarium existente, sub pœna prædicta. Et quod dictus massarius ex officio suo habeat libertatem, & bailiam inquirendi, & examinandi libros & scripturas dictorum notariorum quandocumque voluerit pro suo libite voluntatis; & si quid fraudis invenerit, teneatur illud incontinenti denunciare D. Potestati, sub pœna prædicta

T t

De

De uno Massario dugalium eligendo, & de ejus officio.

Cap. III.

ITEM, quod ad dictum officium dugalium deputetur unus massarius, qui sit civis Veronæ bonæ opinionis & famæ, vir discretus, ætatis annorum xxv. ad minus, eligendus per scrutinium, & plures ballottas in Consilio xij. & l. Deputatorum more solito; cujus officium durare debeat per unum annum sub uno judicatu tantum. Et tenere debeat ipse massarius bonum & ordinatum computum omnis introitus, & expensæ dicti officii judicis utriusque. Et specialiter exigere teneatur & debeat omnes quantitates pecuniarum de cancellationibus inventionum, & de condemnationibus, laudationibus, pœnis, & aliis quibuscumque & quocumque ad dictum officium suum spectantibus, prout infra declaratur, cap. xlv. h. lib. & possit ac debeat executionem committere, & facere contra quoscumque non solventes, sine tamen aliquibus expensis commissionum, & scripturarum, nisi ut infra cap. vi. hui. lib. Et bonum computum tenere debeat de omnibus pecuniis, quæ ad ejus manus pervenerint pro toto dicto officio dugalium, tam citra quam ultra Athesim, tenendo singulum computum de se. Et de pecuniis quas recipiet, debeat solvere, & satisfacere notariis & sibi singulo mense de suis salariis, quæ infra declarantur: & restum quod supererit, assignare D. Camerario Veronæ pro Illustrissimo nostro Dominio, completo officio dictæ suæ massariæ, servata tamen & impleta prius forma proximi sequentis Statuti.

De salario Notariorum, & Massarii dugalium. Cap. IV.

Item, quod dicti notarii, & massarius dugalium habere debeant pro suo salario libr. xx. denar. pro quolibet notarij, & quoque mense; & dictus massarius libr. xij. denar. in mense. Et de dictis salariis dicti notarii & massarius debeant esse contenti, nec ultra possint accipere aliquid ab aliqua persona, vel communi pro suo itinere, nec labore nec de aliquibus scripturis quæ fierent ex officio dictorum judicum, nisi in casibus, ut infra permittis in cap. vi. h. lib.; nec aliquod donum vel munus recipere possint nec debeant, nisi esset esculentum, vel poculentum, quod in proximo prodigatur. Et si in fine officii non fuerit solutum dictis notariis & massario, tunc suppleatur eis de eo, quod supererit, si quid supererit ex dicto officio, anno sequenti, videlicet, satisfactis prius officialibus dicti sequentis anni; & sic successive de anno in annum: ita tamen quod, qui sunt priores, præferantur in solutione pro sua rata suorum salariorum super dicto residuo.

De

De salario Ingenieriorum. Cap. V.

ITEM, quod omnes ingenierii, qui per dictos iudices fuerint requisiti pro faciendo aliquas provisiones aliquorum laboreriorum pro dicto officio, seu etiam laudationes ipsorum laboreriorum factorum, debeant cum ipsis iudicibus equitare ad omnem ipsorum requisitionem, & habere debeant pro sua mercede xxv. sol. pro quoque, & quaque die, & expensas pro vesturis equorum tantum, & deinde suis expensis, tam pro se, quam pro equis servire teneantur. Et nihil aliud, ultra fol. xxv. in die & victuram equi, neque de laudationibus, nec aliter accipere possint, nec debeant. Qui denarii solvantur eisdem per massarium dicti officii.

*Quod nihil ultra salaria sua Iudices, Ingenierii, Notarii,
& alii Officiales dugallium recipiant. Cap. VI.*

ITEM, quod dicti iudices, ingenierii, notarii, & massarii dugallium, contenti esse debeant suis salariis, & nihil ultra salaria recipere possint, vel debeant, nisi in casibus permixtis per Statuta in capp. viii. xi. xiv. sub pena perdendi totum quod recepissent, & tantundem de suo; cujus pœne medietas sit accusatoris, & alia medietas deveniat in officium, & solvatur massario. Et eadem pœna puniatur quilibet qui dedisset, quæ pœna solvatur massario, & deveniat in Officium, nisi ipse qui dedisset, denunciaverit antequam per alium fuerit denunciatum: quo casu a sua pœna sit absolutus. Salvo semper, quod si coram dictis iudicibus, vel aliquo ipsorum, aliqua querisio moveretur, vel fieret inter aliquas personas, vel communia, de aliquibus spectantibus ad dictum officium, quod notarii dicti officii possint & teneantur scribere omnia acta quæ fierent inter partes, & sibi satisfacere fieri possint de suis scripturis, quæ fierent in contentioso iudicio, secundum quod alii notarii ad civilia deputati accipere possunt, & non ultra; nec aliquam aliam solutionem pro aliquibus aliis scripturis occasione sui officii, nec pro aliquo suo itinere, vel aliquibus personis, seu communibus accipere possint nec debeant: & teneantur scribere in quaternis omnia acta eorum, quæ facient occasione dicti sui officii, sub pœna centum solidorum pro quoque, & quaque vice.

*De modo tenendo per Iudices, & Notarios dugallium circa eorum
officium. Cap. VII.*

ITEM Statuimus, & ordinamus, quod pro una strata devastata, uno dugale non sgarbato, seu atterrato, & uno ponte fracto, & uno agere rupto, vel aliter devastato super una communitate, una sola inventio, seu inquisitio fiat pro quoque etiam si plures personæ teneren-

tur ad aptationem rei devastatæ. Et formentur tales inventiones, seu inquisitiones contra communia, & homines villarum, & locorum, super quorum pertinentiis defectus apparebit; & contra ipsa communia, & homines procedatur per dictos iudices, & eorum officium, & compellantur ipsa communia, & homines dictos defectus reaptare non obstante, quod aliquæ alix personæ ad dictam aptationem tenerentur secundum aliquas consuetudines dictarum communitatum: habentibus semper ipsis communibus, & hominibus regressum contra damnatores, & alios quoscunque, qui ad dictam aptationem tenerentur.

De modo procedendi per Iudices, & Notarios dugallium
Cap. VIII.

ITEM Statuimus & ordinamus, quod dicti iudices postquam inventiones aliquas, inquisitiones, vel denunciationes de iis quæ ad eorum officium spectant, ut supra declaratur, fecerint vel receperint, super inventionibus, inquisitionibus, & denunciationibus, procedere teneantur & debeant hoc modo; videlicet, quod teneantur & debeant præcipere massariis villarum, vel locorum ubi defectus apparebit, quod infra terminum per ipsos iudices statuendum, prout ipsorum iudicum arbitrio videbitur, ipsi massarii cum eorum communibus & hominibus debeant aptasse, & aptari fecisse defectus in eorum communitate, & pertinentia repertos. Et de ipsis aptationibus fidem fecisse dictis iudicibus, vel adeorum officium infra aliud tempus ordinatum. Et si dicti massarii & homines prædicta adimpleverint, videlicet, quod aptaverint & fidem fecerint ad terminos ordinatos, prædictis inventionibus, inquisitionibus, vel denunciationibus absolvantur, solvendo prius massario dicti officii tres sol. parv. pro cancellatura cuiuslibet inventionis, denunciationis, vel inquisitionis. Sin autem fuerint inobedientes, videlicet, quod non aptaverint, vel si aptaverint, & fidem non fecerint, tunc massarius dicti officii dugallium faciat eos bina vice citari per viatorem, vel aliter, quod veniant ad suas defensiones faciendas super inventionibus, denunciationibus, vel inquisitionibus contra eos factis. Et si iterum indurato capite contumaces fuerint, tunc per dictos iudices condemnentur in quantitatibus, secundum ordines & provisiones, ac Statuta communis Veronæ, & ultra condemnationem solvat massario quatuor sol. parvorum pro qualibet inventionem, inquisitionem, vel denunciationem. Et si contingeret contra aliquam particularem personam pro datis solvendis, seu pro prædictis, vel aliquo prædictorum procedi, vel eam condemnari, quod talis persona pro faciendo se cancellari postquam fecerit debitum suum, solvat dicto massario, si fuerit pignerata pro datia, duos sol; si vero pro alia causa & non fuerit condemnata, tres sol. & si fuerit condemnata, quatuor sol.

Quod

Quod causa officii dugalium summarie cognoscantur, & terminentur.

Cap. IX.

ITEM, quod si aliqua quæstio oriretur inter aliquas personas, communia, vel universitates occasione eorum, quæ ad dictum officium spectant, dicti iudices possint cognoscere, terminare, & expedire summarie, requisitis illis tamen quos res tanget, sine aliquo strepitu & iudiciorum solemnitate, ad suum bonum arbitrium.

De laudationibus aggerum, & dugalium, qualiter fieri debeant.

Cap. X.

ITEM Statuimus, quod facta provisione alicujus aggeris, sive dugalium, vel stratz, seu pontis, vel clavicæ, vel aliorum reaptandorum, seu faciendorum vel reparandorum, & ipso laborerio facto, seu completo, interesse debeat ad laudationem dicti laborerii iudex dugalium, & ingenierius & quattuor, vel sex cives confortes, quos negotium magis tanget, & de illis qui solvent majorem quantitatem denar. pro reparatione dugalium, seu reparatione pontis, vel stratz, seu clavicæ, & aliorum, inspecta qualitate & pondere facti, seu negotii: qui cives confortes simul cum dicto iudice, & ingenierio laudent, & approbent laborerium factum, si benefactum fuerit secundum provisiones ordinatas, & laudabile sit; aliter autem non laudetur, donec secundum provisiones completum & perfectum fuerit: & aliter facta laudatio non valeat.

Quid, & quantum exigi debeat de laudationibus aggerum, seu dugalium, & aliorum; & a quibus, & quando. Cap. XI.

ITEM Statuimus, quod factis laudationibus de aliquibus aggeribus, sive dugalibus vel aliis laboreriis perfectis, quæ affistarentur, seu affistabuntur, sive dantur ad faciendum ad incantum per dictos iudices dugalium, communia villarum, vel aliz quæcumque singulares personæ, quæ ipsa laboreria conduxerunt & fecerunt, seu fieri fecerunt, teneantur & debeant de, & pro ipsis laudationibusolvere massario officii dugalium unum sol. pro quaque libra affistationis dicti laborerii. Et hoc habeat locum tam in factionibus, seu refectionibus aggerum, ruptarum, pennellorum, & palificatarum, quam in refectionibus stratarum, pontium, & clavicarum, & aliorum laboreriorum, quæ fient, & affistabuntur per officium iudicum dugalium. Et aliud nihilolvere debeant conductores talium laboreriorum iudicibus ingenierio, massario, seu notario dugalium, nisi ipsis notariis pro mercede instrumentorum pro laudationibus ipsorum laboreriorum, de quibus instrumentis dicti notarii

tarii accipere possint pro sua mercede ut infra, videlicet, de instrum^{to} laudationis cujuslibet laborerii affictati, vel non, valoris seu expensæ vel æstimationis xxv. libr. & abinde infra, xv. fol. Abinde vero supra, usque ad l. libr., xxx. fol. A l. vero supra, usque ad centum libr., xl. fol. Abinde vero supra usque ad trecentas libr., lx. fol. Et ab inde supra, usque ad quingentas libr., quinqu. libr. A quingentis vero supra, usque ad mille, c^{to} libras. Et ab inde supra cuiuscumque quantitatia sit, decem libr. denar. Et quod dictus massarius habere debeat p^ænes se incontrum omnium provisionum, quæ sient de omnibus laboreriliis faciendis & affictationibus sive locationibus factis per dictum officium dugalium, ne fraudetur, ut debitum exigere possit pro satisfacti^one laboreriorum, quæ solvere tenentur ut supra, quod incontrum dicti notarii dugalium eidem massario scribere & dare teneantur.

De uno Libro memoriali, sive Camplone omnium dugalium principalem tenendo. Cap. XII.

ITEM Statuimus, quod dicti iudices teneantur & debeant habere unum librum membranum memoriale pro quoque, in quo sint descripta omnia dugalia magistra cum suis brachiis, ad quæ currunt aquæ pluviales, sive alix aquæ, & in quo etiam sint descriptæ copulæ villarum debentium aggeres manuteneri: quos libros dicti iudices teneantur & debeant in fine sui officii successori suo consignare. Et quod debeant dare copiam ipsorum librorum Provisoribus communis Veronæ, quæ copia continue stare, & esse debeat p^ænes dictos Provissores, sub p^æna centum fol. pro quoque, & quaque vice.

Quomodo Datix pro Officio dugallium imponantur. Cap. XIII.

ITEM Statuimus quod omnes datix imponendæ per dictum officium pro dugalibus, & aliis laboreriliis imponantur de voluntate consorium, vel aliorum, quos res tanget, vel majoris partis, & de licentia D. Potestatis, vel ejus Vicarii: & si aliter fieret, imponentes pro quoque in x. lib. denar. puniantur, & nullus ipsas datias solvere compellatur. Et quod ipsæ datix exigantur per unum massarium eligendum per iudicem dugalium, & consortes, vel alios quos negotium tanget sive majorem partem. Et quod in qualibet licentia scribenda de ponenda aliqua datia exprimantur & declarentur omnes causæ, & quantitates, pro quibus ipsa datia imposita est, & etiam nomina exactorum, sive massarii ejusdem, & dies quando ipsa datia data fuit eis ad exigendum: & eodem modo scribatur rubrica rotuli, sive quarer^oni ipsius datix exigendæ. Et quod de qualibet datia imponenda fieri debeant per notarium dicti officii duo libri cum descriptione camporum ad ipsas

ipsas datias contribuentium, quorum alter stare debeat pœnes Pro-
vifores communis Veronæ, alter pœnes massarium dicti Officii. Et quod
nullus Judex, massarius, notarius, nec alius officialis ad dictum officium
dugalium possit esse massarius dictarum datiarum, nec alicujus earum,
sub pœna amissionis unius pagæ, sive salarii. Et nihilominus prædicta
facere & adimplere teneatur, sub pœna prædicta.

De defefis, fve fecuritatibus Communitatum faciendis. Cap. XIV.

ITEM Statuimus, quod singulæ communitates villarum, & domorum
campanæ teneantur, & debeant omni anno per totum mensem Ja-
nuarii assignare, & in scriptis dare officio dugalium massarios, duga-
lerios, saltuarios, & alios officiales, sub pœna 1x. sold. pro quoque
communi, & quaque vice; ut Judices sciant ad quos recurrere, & quos
sequirere, quando pro suo officio esset opportunum. Et pro prædictis,
massarius exigit a qualibet communitate x. sol. & a qualibet domo cam-
panæ tres sold., & non ultra, de quibus solvantur salaria supradicta.

*Quod Saltuarii, & Dugalerii teneantur jurare in manibus Vicarii, de,
& super eorum officio fideliter exercendo. Cap. XV.*

ITEM Statuimus, quod dicti dugalerii, & saltuarii teneantur &
debeant jurare in manibus Vicarii dictæ terræ unde fuerint electi, bene
& diligenter eorum officium exercere. Et teneantur & debeant denuncia-
re infra tertiam diem a tempore damni dati in dictis regulis vicariis il-
lorum communium ubi sunt dicta dugalia, in quibus damnum datum
fuerit, sive Judicibus dugalium, aut eorum notariis ad officium. Quæ
si facere recusarent, quod tunc & eo casu teneantur ad refectionem an-
tedicti damni, & ad solutionem pœnæ, in qua incurrisset persona, plau-
strum, bestia, quæ fecisset dictum damnum. Et credatur & credi debeat
eorum accusis, & denunciationibus cum sacramento, nisi probetur con-
trarium infra v. dies a die defenfæ datæ. Si vero aliqua alia persona de-
nunciare voluerit aliquid de prædictis, tunc possit, & credatur illi cum
sacramento & uno teste.

*De custodiis, & manifestis faciendis per Saltuarios villarum contra personas
& bestias transeuntes dugalia, & devastantes aggeres.
Cap. XVI.*

ITEM Statuimus, quod illi officiales, qui vocantur dugalerii, & sal-
tuarii, & qui dantur omni anno secundum formam Statutorum com-
munis Veronæ per communia villarum, & domorum campanæ distri-
ctus Veronæ officialibus deputatis ad officium dugalium, teneantur &
debeant

debeant ultra officia eorum, ad quæ sunt soliti dari, & deputari, custodire bene & diligenter quod aliqua persona cujuscumque conditionis existat, non audeat nec præsumat, de die nec de nocte, devastare aggeres, nec cum persona, & bobus, aut aliis bestiis generis cujuscumque, plauistro, versorio & erpego transire, aut transiri permittere per dugalia communis Veronæ, & domorum campanæ alibi, quam per pontes, & loca deputata, per quos transiri, vel transitus fieri debeat per dicta dugalia: & hoc in pœna, & sub pœna v. sol. pro quaque persona, & quaque vice & pro plauistro, versorio, erpego centum sol., & pro qualibet bestia magna, xx. pro quaque bestia, parva & duorum sold., & pro quaque vice. Et quod dictæ pœnæ duplicentur de nocte intelligendo *de nocte* ab occasu solis usque ad ortum solis. Et nihilominus ille, vel illi, qui transitum fecerint, vel fieri fecerint, seu permiserint, teneantur & debeant dicta dugalia reficere, si aliquod damnum datum fuerit in eis propter dictum transitum. Et si damnum datum fuerit per aliquam bestiam, quod tunc Dominus, seu Domina, cujus fuerit dicta bestia, quæ damnum fecerit, ad restitutionem dicti damni teneatur, & ad solutionem pœnæ, in quam dicta bestia incurreret. Et si damnum datum fuerit in ipsis dugalibus per aliquam ex dictis bestiis, faciendo transitum alibi per dicta dugalia, quam per loca prædicta sine custodia, quod tunc & eo casu Dominus, vel Domina dictarum bestiarum teneatur in duplum ejus, quod supradictum est. Et nihilominus etiam ad refecionem dicti damni, & ad solutionem dictæ pœnæ.

Quod communia villarum debeant semel in anno sgarbare, & incidere herbas, spinas, & cannellas dugalium. Cap. XVII.

ITEM Statuimus, quod communia dictorum locorum, super quorum pertinentiis posita, & facta sunt ipsa dugalia & brachia, teneantur & debeant semel in anno de mense Maii, vel Augusti sgarbare, segare, & incidere herbas, spinas, cæsas, cannellas, & alia lignamina, quæ essent in alveo ipsorum dugalium; & similia existentia in dictis dugalibus, ripis dictorum dugalium, & brachiorum per tres pedes circumcirca, pro quaque parte, ipsaque inde extrahere, & exportare longe a dictis dugalibus per duas perticas; & hoc in pœna & sub pœna x. libr. pro quoque communi ea facere recusante, pro quoque dugali, & quaque vice. Et nihilominus facere teneantur. Et illud idem intelligatur de dugalibus omnibus, siue ductibus fontium seu aquarum vivarum, quia per ipsos etiam ductus, aquæ pluviales dilabuntur.

Quod

Quod Sepes fiant pœnes dicta dugalia ubi essent vada a bestiis , per personas habitantes pœnes ipsa dugalia . Cap. XVIII.

ITEM Statuimus , quod ubicumque fuerint dicta dugalia , debeat construi ante domos illarum personarum pœnes quas transirent dicta dugalia , suis expensis , unam sepem altitudinis trium pedum , in pœna , & sub pœna v. sol. pro quaque pertica ; & nihilominus facere teneatur . In aliis vero locis communibus dictarum villarum , ubi necesse fuerit , dictas sepes debeat fieri per communia villarum & manuteneri , sub pœna prædicta .

Quod prope ripas dugallium ad tres pedes non arctur , neque zappetur . Cap. XIX.

ITEM Statuimus , quod nulla persona cujuscumque conditionis existat , audeat vel præsumatarar , zappare , fodere , detrahare , seu plantare , seu aliquod laborerium facere juxta dicta dugalia per tres pedes , pœna & banno libr. decem denariorum pro quoque , & quaque vice .

De terreno riparum non splanando , nec removendo . Cap. XX.

ITEM Statuimus , quod nulla persona cujuscumque conditionis existat , audeat vel præsumat splanare ripas dictorum dugallium , nec removere , vel asportare de terreno riparum dictorum dugallium & aggerum ; in , & sub pœna librarum decem pro quoque , & quaque vice .

Quod dugalia , & clavicæ stent apertæ ; & a quo incipiendum sit ad faciendam , vel purgandam dugalia . Cap. XXI.

ITEM , quod dicti Judices faciant & procurent , quod omnia dugalia , & clavicæ districtus Veronæ stent apertæ atque expeditæ , ita quod aqua liberum habeat decursum . Et quod si aliquis clausisset , seu claudi fecisset , seu clausum detineret aliquod dugale , vel clavicam , illud & illam faciant aperiri , vel in statu debito reponi , expensis ejus qui ipsum vel ipsam clausisset , vel claudi fecisset , vel clausum detineret . Et quod si aliquod dugale deberet de novo fieri , vel factum esset , debeat semper incipi fieri & purgari a capite inferiori veniendo superius per ordinem .

Quod strata, pontes, dugalia, & clavicæ reficiantur; & ad quorum expensas debeant ipsa laboreria fieri. Cap. XXII.

ITEM, quod dicti Judices solícite debeant procurare, quod strata, dugalia, clavicæ, & pontes reficiantur, & manuteneantur per totum districtum Veronæ, & etiam de novo fiant, ubi evidens utilitas, vel necessitas imminet, cum consilio illorum, qui de dictis contratis noticiam, sive peritiam habent, in quibus hæc fieri debent. Et prædicta laboreria tam in faciendo, quam in reficiendo seu manutendendo, fiant ad expensas omnium personarum communium vel universitatum, capitulorum sive collegiorum, ad quorum usum, utilitatemque prædicta spectabunt. Et si possessores agrorum ad ipsas expensas tenerentur in totum, vel in partem, tunc fiat collatio pro modo, sive quantitate agrorum. Et possessores pro iis agris, quos possident, teneantur si habeant utile dominium tantum, sive etiam possideant suo nomine; & quod si haberet unus directum dominium, alius vero utile & possideat, quod tantum habens utile compellatur. Et quod quolibet persona, capitulum, & collegium, quæ tenerentur, vel ratione utilis, vel ratione prædiorum conferre ad collationem ipsarum expensarum, ad id compellantur omni privilegio & exceptione rejectis. Et si aliquis elausisset, vel aliter occupasset aliquas vias, compellantur per ipsos Judices suo arbitrio ipsas vias in pristinum statum reducere expensis illius, qui eas clausisset, vel aliter occupaverit. Insuper etiam claudens, vel occupans condemnatur per ipsum Judicem in centum sol. Et de prædictis dicti Judices etiam inquirere teneantur.

De beuratoris dugalium custodiendis in locis, in quibus videbitur iudicibus dugalium & Vicariis villarum. Cap. XXIII.

ITEM Statuimus, quod beuratoria, in quibus bestiarum debent ire ad bibendum, debeant construi & ordinari in locis, in quibus melius videbitur Iudicibus dugalium & Vicariis illarum villarum, ubi fient dicta beuratoria necessario facienda in quolibet dugali.

Quod omnes habitantes villarum compellantur laborare ad aggeres, stratas, & dugalia suarum pertinentiarum. Cap. XXIV.

ITEM, quod dicti Judices teneantur omnes habitantes in villis cujuscunque conditionis facere laborare ad aggeres, & stratas, clavicæ, & dugalia positas & posita in suis villis, seu quorum usus & utilitas ad eos, seu eorum communia spectarent, quoties viderint expedire; & specialiter ad aggeres, ubi de inundatione timetur aquarum.

De

*De modo teneudo specialiter in aggerum Athefis reparatione,
& refectiōe. Cap. XXV.*

ITEM Statuimus, quod Iudices dugalium in principio sui officii teneant & debeant exire, & providere omnes aggeres Athefis, uterque a parte officii sui. Et similiter aggeres Buxeti ab utraque parte dicti Buxeti, qui etiam sunt aggeres Athefis; & videre, atque examinare, illa loca aggerum, quibus erit necesse providere de repeonaturis, aut relevaturis, & ordinare illam provisionem hoc modo videlicet; quod prius provisis omnibus aggeribus, æstimari & apprierari faciant expensam omnium illorum aggerum, qui erunt elevandi & repeonandi a parte sua, & facta summa totius dictæ expensæ, quæ pro anno illo sui officii videbitur necessaria, ipsam expensam dividere, & dividendo assignare debeant cum præsentia & consensu provisorum communis Veronæ vel alterius eorum, illis communitatibus, quas pro anno illo elegerint aggravandas, ita quod habeant etiam dictæ facturæ aggerum pro rata æstimi sui pro valore illarum provisionum, non habendo respectum ad perticas, idest ad mensuras, sed ad valorem estimationis totius illius expensæ: cum hoc sit, quod provisio elevandi & reparandi aggeres sit major in uno loco, quam in alio. Et quod prædicti Iudices sollicitare, & studere, atque omnem diligentiam adhibere debeant, quod dictæ provisiones & laboreria perficiantur in tempore sui officii, atque laudentur. Et secundum quod de die in diem dictæ provisiones, & laboreria complebuntur per communitates, quibus assignatæ fuerint, teneantur facere illas communitates creditrices, unamquamque super libro magno de per se, qui nominabitur *memoriale aggerum*, de ea quantitate pecuniæ, pro qua laboraverint dictis aggeribus, & dicendo in sua partita *Communitas talis habere debet pro tot perticis unius repeonaturæ, aut elevaturæ factæ in tali aggere talis pertinentiæ, & talis contratæ æstimatis qualibet pertica lib. tot. capit. libr. tot.* & sequi prout, & quemadmodum dabitur ordo, & initium erit factum dicto libro; & dictus liber remanere debeat ad officium Provisorum communis Veronæ. Et Iudices prædicti dugalium teneantur facere, quod notarii sui officii scribant ad rationes dictarum communitatum tales expensas in creditum earum, semper advocando unum ex Provisoribus communis, qui interesse debeat ad videndum, quid scribendum est super dicto memoriali, & revidendo scripturam, quam fecerit notarius Iudicis, in præsentia sui Iudicis, cum quaterno, quem portaverit ab officio dugalium. Et quia contingere posset aliquas communitates plus & minus laborasse, secundum ratam suam, ut æqualitas servetur, Iudices dugalium cum Provisoribus communis singulo quinquennio debeant diligenter videre & examinare rationes; & communitates, quæ plus rata sua fecissent, facere

creditrices, ut in occurrentibus laboreris in futurum æqualitas servari valeat; & quæ non fecissent, facere cogantur ad ratam & æqualitatem aliarum, quæ plus fecissent. Et etiam si occurrent expensæ & reparatio generalis circa aggeres, idem modus, & æqualitas servetur. Et supradicta contenta in capitulis prædictis teneantur perficere, & adimplere Judices, qui erunt per tempora, sub pœna libri centum in suis propriis bonis applicanda communi Veronæ, & non possendi admitti ad aliquod officium communis Veronæ per annos decem.

Item, quod quodcumque contingeret, vel necesse erit fieri aliquam palificatam, sive pennellum pro sustentatione & conservatione aggerum, Judices dugalium, qui in tempore sui officii juxta ordines consuetos incantaverint, & locaverint aliquam palificatam, seu pennellum alicui personæ secundum provisionem, quam fecerint & locaverint, teneantur fieri facere dictum opus ad provisionem locationis in incantu contentam, & superesse ipse, sive suus notarius, sive unus ex confortibus illius loci civibus, & de melioribus, quando columnæ pennellorum & palificatarum figentur; Ita quod nulla possit figi absque præsentia unius illarum trium personarum, sub pœna Judici, qui contraxerit libr. v. pro quaque columna. Quæ pœna veniat in communi Veronæ; & si fuerit accusator, habeat medietatem dictæ pœnæ. Et fiant expensæ victus personis & equis per copulas, quæ tales aggeres habens custodire.

Item, quod Judices dugalium teneantur impleri facere per copulas omnes pennellos, & palificatas, qui & quæ sunt in flumine Athesis, & in futurum fient; vel sepes fieri facere per easdem copulas, sub pœna x. libr. pro quaque palificata, aut pennello ipsi Judici, quæ pœna veniat in communi Veronæ. Salvo quod si ostenderit non omissum per sui negligentiam, utputa quia condemnaverit illas communitates, quæ ad tale opus obligatæ sunt, sic absolutus a dicta pœna.

Item, quod Judices dugalium teneantur omni anno ante exitum officii sui solidare, & concludi facere rationes pennellorum, ruptarum, & palificatarum, quæ fieri, & perfici fecerint tempore sui officii, ne conductores illarum remaneant debitores denar. sibi datorum pro parte laborerii sibi locati, & hoc sub pœna non possendi habere salarium, quod habent a communi quatuor mensium ultimorum, quod sibi retineatur, donec fecerint, quod supradictum est: & hoc locum habeat in laboreris perfectis & laudatis. Et si non completum fuerit laborerium per eum locatum, Judex subsequens teneatur facere compleri quod per suum præcessorem locatum sit, & teneatur ad conclusionem dictarum rationum, sub pœna, ut supra dictum est.

Ne Iudices dugalium, aut Nataril partem habeant in aliquo laborerio. Cap. XXVI.

ITEM, quod aliquis iudex dugalium, vel notarius dicti officii non possit, nec debeat per se, vel alium, directe vel indirecte, habere partem in aliquo laborerio, quod per suum officium fieri contingit tam dugalium, aggerum, pennellorum, palificatarum, & ruptarum, quam aliorum laborerierum, sub pœna librarum centum in suis bonis propriis, cujus medietas sit cameræ Illustriss. Domini nostri, & alia communis Veronæ, exigenda per Provisores communis; & si fuerit accusator, habeat tertiam partem pœnæ, & aliæ duæ partes dividantur ut supra: & ultra hoc, sub pœna perpetuæ privationis omnium officiorum, & beneficiorum communis Veronæ.

Quod aliquis non teneat molendinum in flumine Athesis pro macinando, nisi fecerit pennellum de lignaminibus, vel de salicibus. Cap. XXVII.

ITEM Statuimus, quod aliqua persona terreria, vel forensis cuiuscumque conditionis existat, non audeat, vel præsumat tenere aliquod molendinum pro macinando in flumine Athesis, nisi palificaverit, vel fecerit pennellum de salicibus, vel aliis lignaminibus longitudinis pontoni dicti molendini ad minus, & altitudinis æqualiter cum ripa, sive agger Athesis, fortibus, & bene fixis in alveo penes aggerem sive ripam in opposito dicti sui molendini, ne dicta ripa, vel agger devastetur, vel ruat defectu dictorum molendinorum; pœna & banno x. lib. denar. pro qualibet vice, & quolibet molendino, & refectionis damni a pontone paquariz infra, pro quoque contrafaciente: & quilibet sit accusator, & habeat quartam partem banni. Et aliæ tres partes exigantur per massarium dicti officii dugalium, modo contento in Statuto posito sub rubrica, quibus applicentur condemnationes pro officio dugalium cap. xli. huj. lib.

Ne quis audeat piscari in vallibus Tumbæ, & in infrascriptis aliis. Cap. XXVIII.

ITEM, pro conservando aggeres illæfos, & aggerinos pœnes Baxetum, Statuimus, quod nulla persona cuiuscumque conditionis existat, audeat, vel præsumat piscari, seu piscari facere, nec etiam tenere aliqua instrumenta ad piscandum apta in infrascriptis pisceriis, videlicet, Ronchi, Tumbæ superioris & inferioris, Porcellarum, Zerpæ, & Rupeclariz, Castellarum, & Fonzanæ, sub pœna centum librar. denarior., & standi sex mensibus in carceribus communis Veronæ. Et quod Communia,

munia, in quorum pertinentiis sunt ipsæ pisceriæ, teneantur præsentare & consignare huiusmodi piscatores, & tenentes instrumenta ad piscandum apta in ipsiis pisceriis, sub pœna ducentarum lib. pro quoque communi; & ulterius, quod, si dicti aggeres, & aggerini rumpentur, & communia, in quorum pertinentiis dicta ruptio fieret, damnatorem non præsentarent, tunc dictum damnum suis propriis expensis rescire teneantur. Salvo tamen in prædictis jure cujuscunque personæ, quod haberet in pisceriis antedictis.

De Buxeto, & fossatis palladis. Cap. XXIX.

ITEM, quod D. Potestas, vel iudex dugalium non permittat fieri, nec esse per fossatum Buxeti, vel per illud, quo venit ab insula, quod reddit in fossatum Buxeti aliquam rostram, vel aliquod impedimentum; nec patiatur aliquo modo, quod aqua paludis per prædicta fossata discurrens impediatur, seu rrsagnetur, quo minus libere absque obstaculo discurrat, & vadat in Athesim; & si quid contrasfactum est vel erit, destrui & expediti faciat: & si quis inventus fuerit impedisse, seu fecisse contra prædicta, eum in x. libr. multare debeat; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & alia medietas sit communis.

De strata, qua itur de Lepeja ad villam Blondarum aptanda, & levanda per certa communia. Cap. XXX.

ITEM, quod strata, qua itur de Lepeja usque ad villam Blondarum, aptari & levari debeat per communia Porcellarum, Blondarum, Zerpæ, Cavalponi, Albaredi, Zumellæ, Baldariz, Coloniz, Præfanz, Sabloni, Minerbii, Corigiani, Sancti Stephani, Bonadici, Cuchi, Orti, & per alia communia, quæ uterentur per dictam stratum.

De fossato flumesselli villæ Sabloni cavando, & mundando. Cap. XXXI.

ITEM, quod fossatum quod dicitur flumessellus, quod tenet caput supra villam Sabloni, & inde inferius usque ad Ecclesiam Sancti Sebastiani de Præfana, & inde inferius, secundum quod utile videbitur faciendum, debeat mundari, & cavari, taliter quod aqua sine aliquo impedimento inde fluat. Ad quod laborerium faciendum communia, & homines Zumellæ, Baldariz, Coloniz, Sabloni, ville Cuchi, Albaredi, Casellarum, sive Chain, Minerbii & Præfanz præcise teneantur; & ad illud persiciendum Iudex dugalium attendere teneatur, & D. Potestas auxilium & favorem dare.

De

*De fossato Gambaldoni, Moraticæ, & Villæ Pictæ reficiendo,
& expediendo. Cap. XXXIII.*

ITEM, quod Judex dugalium teneatur & debeat facere cavari fossatum Gambaldoni in territorio Moraticæ, & villæ Pictæ, quod est ultra Esseum, & Tegionum, expensis omnium, qui de eo sentiunt commodum pro rata bobulcæ, sive campi; & ipsum cavatum omni tempore manuteneri. Et faciat fieri super ipso fossato duos pontes, ubi melius videbitur expedire. Quod si non fecerit, perdat de suo salario xxv. libras.

*De alveo Fluminis novi; & quod omnes volentes ponere molendina
in eo securitatem faciant de restituendis damnis.*

Cap. XXXIII.

ITEM, quod non possit, neque debeat fieri, neque esse ædificium in toto alveo Fluminis novi, quod vehementiorem faciat aquam a Bagnolo inferius in toto districtu Veronæ, nisi molendina cum pontonis, & quæ ad utilitatem ipsorum molendinorum pertineant, arbitrio bonorum magistrorum, nisi forte fuerit pons sine fraude. Et quod illi qui habuerint molendina in Bampaoro, cogantur facere securitatem idoneam penes officium dugalium communis Veronæ restituendi damnum cuilibet patienti. Et si a molendino suo superius rupturam fecerit, & de alveo exierit, teneatur D. Potestas, sive Judex dugalium damnum facere restituere patientibus. Et quod omnes volentes ponere, seu ducere, vel duci facere aliqua molendina in dicto Flumine in aliquo loco, ubi non sint solita esse posta molendina, teneantur facere bonam & idoneam securitatem penes officium dugalium de restituendis omnibus damnis, quæ darentur communibus & singularibus personis occasione dictorum molendinorum; & teneantur ripas ex utraque parte ita munire, quod propter ipsa molendina non possit aliquod damnum dari circumstantibus terris, pœna centum sol. denar. & nihilominus teneantur ad ipsorum damnorum emendationem: & ad id constringantur præcise per D. Potestatem, & ejus delegatum, vel ejus Judicem dugalium, secundum quod fuerint requisiti.

*De progno vallis Paltænæ cavando, & mundando; & de latitudine,
ac pontibus ejus. Cap. XXXIV.*

ITEM, quod prognus, qui currit per vallem Paltænæ, sit & esse debeat latus xx. pedibus, & altus secundum quod spectat ad ipsius latitudinem: & quod Judices dugalium, qui pro tempore fuerint, de septennio in septennium teneantur facere dictum prognum cavari & mun-

mundari, & etiam quoties requisiti fuerint per homines, quibus spectat utilitas cavationis dicti prognæ, faciant ipsum cavari, & mundari si videbitur fore necessarium & utile. Et pontes, qui sunt super ipso prognæ debeant esse lati viginti pedibus; & nulla pilla sit in medio alicujus pontis ad hoc, ut aqua melius fluat, & non aggrugetur. Et quod ripa dicti prognæ non caveatur per homines habentes juxta prognæ per tres pedes prope bancham ipsius prognæ; quæ bancha esse debeat duobus pedibus expedita ab utraque parte fossati dicti prognæ. Et quod nulla persona præsumat transire dictum prognæ cum personis & bestiis, nisi per pontes, qui sunt supra illum; & hoc in banno x. sol. pro quolibet transiente cum persona, & qualibet vice, & centum sol. cum equo, & x. lib. cum plauistro, & qualibet vice. Et qui cavaverit ripam dicti prognæ, quæ debet esse tribus pedibus ab utraque parte, puniatur in x. lib. Et quod communia villarum vallis Paltenæ teneantur, & debeant curare, & manuteneri, & reaptare dictum prognæ si aliquo locorum pereretur, seu devastaretur in suo districtu, seu pertinentiis, secundum quod ipse prognæ vadit seu discurrit per districtum, seu pertinentiam cujuslibet villæ. Et idem de pontibus intelligatur.

Quod prognæ de Nigrario reducat in alveum veterem.

Cap. XXXV.

ITEM, quod Judex dugalium teneatur, & debeat facere fieri per homines totius Vallis Pullicellæ, quod prognæ decurrens per Vallem Nigrarii, & inde inferius, reducat in alveum veterem scil. in pristinum statum, ubi decurrere solebat.

De Aqueductu, qui venit a Sancto Fidentio non devastando.

Cap. XXXVI.

ÆDIFICIUM, sive aqueductum illius fontis, qui venit a Sancto Fidentio, si quis, vel si qua persona devastaverit, vel impedierit, pro unaquaque vice in lib. x. & in damni restitutione puniatur, reaptando ipsum aqueductum in pristinum statum. Si vero aqueductus fontis prædicti fuerit devastatus, malefactor non invento, seu solvere & reficere damnum nequiente, quod communia Mizzolarum, & Novellarum ipsum damnum reficere teneantur.

De aqua fontium Pojani, & Sanctæ Mariæ in Stellis de suo vaso non extrahenda *Cap. XXXVII.*

ITEM, quod Judex dugalium infra duos menses introitus sui officii teneatur & debeat facere, & procurare, quod aqua fontis Pojani vadat

dat per congruum & consuetum vasum ad prognum, ita quod pro excundo de vaso non faciat damnum, & teneatur procurare & facere, quod illud damnum non accidat; & quod illi, qui reperirentur trahere aquam de vaso, vel rumpere vasum, ita quod per eum aqua non curreret, solvant pro banno pro quolibet, & qualibet vice centum sol. communi Veronæ, & damnum restituant patienti, seu patientibus: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, alia medietas sit communis Veronæ. Et quod commune & homines Pojani teneantur & debeant facere, & procurare diligenter, ne dicta aqua extrahatur, sive tollatur de dicto suo vaso, & teneantur solvere dictum bannum si non manifestaverint illas personas, quæ & quoties extraherent, sive tollerent dictam aquam de dicto vaso, habendo postea regressum contra illas. Idem intelligatur de aqua fontis Sanctæ Mariæ in Stellis, quæ non removeatur de alveo veteri a lavello Sanctæ Mariæ in Stellis usque ad lavellum de Vendri; & si remota esset, reducat in alveo veteri.

*De aqua flumefelli de Montorio non impedienda usque in Campum Martium.
Cap. XXXVIII.*

ITEM, quod tam D. Potestas, quam Iudex dugalium, & Sortium, & Procuratores communis Veronæ teneantur operam dare, quod aqua flumefelli de Montorio decurrentis per Plateam ad civitatem Veronæ in Campum Martium, non auferatur, nec impediatur, nec ejus vasus adstringatur, vel impediatur; & si quando esset impeditus expediatur: & si contrafactum fuerit, emendetur communi Veronæ x. libr. pro unaquaque vice; & quilibet sit accusator & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia, & credatur ei cum sacramento, & similiter cum uno teste celato. Salvo quod Monasterium Sancti Nazarii habere possit in eo unum molendinum secundum quod habet adiacens domibus dicti Monasterii prope pontem: & salvo jure quorumcumque aliorum habentium jura clavicarum accipiendi certis diebus de dicta aqua.* Adeatur cap. xxxi: 11. lib. iv.

De fonte Mezanarum, quod aqua illa dirigatur per terram Lavanei ad Turrim del Vago. Cap. XXXIX.

ITEM, quod Iudex dugalium debeat sollicitè attendere & procurare, quod tota aqua fontis terræ de mezanis, quæ nascitur sub Ecclesia, vel penes Ecclesiam Sancti Ambrosii de Mezanis, vadat & discurrat per bonum & congruum vasum ad terram Lavanei a plano, & deinde ad Turrim Vagi: de qua vero aqua nulla persona cujuscumque conditionis existat, aliquo modo vel causa audeat, vel presumat accipere, nec extrahere extra vasum suum, nec rumpere, vel devastare

X x

dictum

dictum vasum, pœna & banno centum sol. pro quolibet, & qualibet vice, cuius medietas sit inventoris, & alia medietas communis Veronæ; & de hoc quilibet sit accusator. Salvo quod quælibet persona habens prata contigua ipsi vaso dictæ aquæ, quæ sint solita aquari, possit & valeat impune accipere de dicta aqua, causa aquandi dicta sua prata, diebus Sabbathi in vespers usque ad ortum solis diei sequentis; & dicta hora claudere claviculas suas, nec amplius accipere debeat de dicta aqua; ita tamen quod saltem discurrat continue per dictum vasum tanta aqua, quod molendina possint laborare: & qui contrafecerit, puniatur pœna prædicta. Et quod communia, & homines prædictarum villarum scil. quælibet pro suo communi, teneantur & debeant manutenere dictum vasum liberum, & expeditum atque integrum super suas campanas, & custodire & defendere ne devastetur, & ne dicta aqua de vaso extrahatur; ac manifestare, & denunciare omnes & singulas personas & bestias facientes contra prædicta. Quod si facere recusaverint, solvere teneantur suprascriptam pœnam, & emendare damnum, habendo regressum contra damnatores.

De aqua Maseræ aptanda omni anno ante Calendas Maij. Cap. XL.

QUUM aqua Maseræ sit multum utilis & famosa, & multæ personæ terreræ & foresteriæ ob sanitatem corporis ad eam veniant, Statuimus, quod pro honore communis Veronæ, & utilitate personarum venientium ad Balneum dictæ aquæ, prædicta Maseræ, & aqua debeat mundeziari, & refici, ac aptari pro communi Veronæ, secundum quod melius videbitur expedire, omni anno ante Calendas mensis Maij; ad refectionem & aptationem cuius Maseræ, communia & homines Caldearii, Porcellarum, Suavii, Collegnolæ, & Illasii teneantur.

Item, quod nulla persona audeat, vel presumat ponere in dicto Balneo linum causa macerandi, nec aliquid aliud imponere vel facere in eo, quod habeat ipsum Balneum vel aquam deturpare, vel minuere, sub pœna centum sol. pro quoque, & quaque vice; cuius pœnæ medietas sit accusatoris.

Quod Iudices dugalium habeant sollicitare, & procurare quod prædicta fiant. Cap. XLI.

ITEM Statuimus, quod Iudices dugalium communis Veronæ teneantur & debeant ad minus bis in anno, videlicet de mense Martii & Augusti, ire ad videndum prædicta, & sollicitare quod prædicta executioni mandentur in omnibus & per omnia, ut superius dictum est.

De

*De coadiuvando officio Judicum dugalium per D. Potestatem , & per alios .
Cap. XLII.*

ITEM, quod D. Potestas teneatur & debeat coadiuvare officium dictorum Judicum, & eisdem auxilium dare quoties fuerit petitum, & quoties opus erit. Et quando dicti Judices aliqua iusta causa interveniente, non possent alicui operi faciendo, vel examinando superesse, quod possint & teneantur committere alicui ex consortibus, vel habitatoribus dictæ terræ, ubi ipsum laborerium fieri debet, de consilio bonorum virorum, qui notitiam habent illius contratæ, vel etiam alicui alii secundum quod viderint expedire; qui tales teneantur dictis Judicibus intendere vel obedire, sub pœna, quæ ipsis Judicibus videretur illis talibus imponenda.

Qualiter condemnationes pro officio dugalium fieri debeant . Cap. XLIII.

ITEM Statuimus, quod omnes condemnationes, quæ fiunt, seu fieri debent occasione dicti officii usque ad summam libr. x., fieri debeant per dictos Judices; abinde vero supra, per D. Potestatem & totam curiam Judicum & Consulum, seu majorem partem, ac ipsos Judices dugalium; & scribantur per notarium dugalium, & in concione communis Veronæ non legantur; & tamen eandem vim habeant & executionem, ac si lectæ & publicatæ essent in arengo. Et quod omnes condemnationes, quæ per ordines præsentis ad dictum officium applicantur, per massarium dicti officii exigantur.

Quibus applicentur condemnationes pro officio dugalium . Cap. XLIV.

ITEM Statuimus, quod de omnibus condemnationibus, quæ sequuntur ex omnibus inventionibus, vel inquisitionibus, accusis, seu denunciationibus, quæ fiunt per dictum officium, quarta pars totius condemnationis sit inventoris, sive sit Judex, sive sit notarius, vel alia quævis persona; & aliæ tres partes deveniant ad dictum officium: & exigatur tota condemnatio per massarium dicti officii, & postea assignetur sua quarta pars inventoribus; & de resto solvantur salaria pro notariis, & massario supra ordinata. Et quicquid supererit solutis prius ipsis massario & notariis de suis salariis prædictis, assignetur D. Camerario præfatæ Domestricæ, servata semper prius forma superioris Statuti positi sub rubrica de salario notariorum, & massarii dugalium. cap. 1v. h. lib. Et istocasu liceat notariis quotiescumque fuerint inventores, vel aliquas inventiones fecerint, quas vigore Statutorum dicti officii facere possint quotiescumque contingat eos pro suo officio sine suo Judice equitare, da

omnibus quæ fierent contra ordines suos spectantibus officio, dictam quartam partem condemnationum lucrari, ultra salarium, aliquo ordine in contrarium non obstante. Ubi vero contingat Judicem cum notario equitari, & aliquas inventiones per eos fieri, tunc quarta pars condemnationum sit Judicis & notarii.

Quod prædictæ poenæ exigantur per Vicarios postquam sibi denunciatum fuerit; & quibus debeat assignari. Cap. XLV.

ITEM Statuimus, quod prædictæ poenæ de inventionibus prædictis, quæ fiant per dugalerios vel saluarios in villis exigantur & exigi debeant per Vicarios dictorum communium, & dictorum locorum infra x. dies, a die postquam fuerit denunciatum per dictos dugalerios, sive saluarios electos. Quorum quidem poenatum sic exactarum quarta pars sit & esse debeat dicti Vicarii: alia quarta pars sit dugaleriorum, seu saluvariorum, seu alterius cujuscumque personæ denunciantis prædicta; & aliz duæ partes sint officii dugalium: & exigantur per Vicarios, & mittantur quolibet mense, sub poena dupli massario dicti officii dugalium. Quod si dictus Vicarius facere recusaret, seu per ipsum stare, quod non fieret ut dictum est, quod tunc eo casu condemnetur in communi Veronæ in x. lib. pro quoque, & quaque vice: Et nihilominus facere teneatur. Si vero debitor, sive denunciatus vel accusatus non esset sub jurisdictione illius Vicarii, alius Vicarius, sub cujus jurisdictione fuerit, illas exigere & mittere teneatur, sub poena prædicta, & infra dictos terminos a die factæ sibi denuntiæ.

De scripturis officii dugalium relinquendis per notarios penes dictum officium. Cap. XLVI

ITEM, quod omnes notarii ad officium dugalium deputati teneantur & debeant relinquere officio dugalium omnes libros dugalium, quos fieri fecerit suus Judex, videlicet, descriptiones camporum, expensas, daticas impositas pro aliquo dugali, & rationes conductorum dugalium, qui illa conduxerint ad fodendum; similiter omnes scripturas aggerum, & omnia acta pertinentia dicto officio. Quæ scripturæ, & præsertim illæ pro quibus completa sunt laboreria, reponi debeant in sacristia dicti officii in armario ibi ordinando sub duabus clavibus, quarum una sit penes Judices dugalium, & altera penes Provissores communis Veronæ, scribendo in superficie parvulæ titulum illius libri. Et similiter teneantur dimittere dicto officio mandata denariorum, quos pro dugalibus contingerint exigi per banchum cambiatoris; & hoc sub poena cuiusque notario contrasacienti xxv. libr. denar. parvorum; cujus poenæ medietas sit Cameræ Serenis. Domini. nostræ, & alia communis Vero.

Veronæ, exigenda per Provisores communis; & si fuerit accusator, habeat tertiam partem pœnæ, & teneatur in credentia, & aliæ duæ partes dividantur ut supra. Idem intelligatur & fiat in notariis, & de libris officii Sortium.

HÆC SUNT STATUTA OFFICII SORTIUM, ET REGULARUM CIRCA CIVITATEM ET BURGOS VERONÆ.

De Iudice Sortium eligendo, & de ejus officio. Cap. XLVII.

STATUIMUS, & ordinamus, quod omni anno in principio mensis Novembris, videlicet antequam fiat scrutinium Vicariorum, fieri debeat in Consilio XII. & I. Deputatorum Veronæ per scrutinium, & plures ballottas more solito, electio unius civis bonæ intelligentiæ & reputationis, qui sit Judex Sortium & Regularum existentium circa civitatem & burgos Veronæ per unum annum, incipiendo primo Januarii. Cujus tribunal stet in Palatio communis Veronæ, & ejus officium sit bene & diligenter facere omnibus temporibus custodiri & regulari Sortes & Regulars extra civitatem Veronæ circumcirca existentes. Quæ quidem Sortes, & Regulæ sunt omnes illæ, quæ non sunt de pertinentia alicujus Villæ, vel Domorum campanæ. Et facere aptare per illos, ad quos spectat stratas, pontes, puteos, cæsas, & dugalia sive fossata quandocumque & ubi opus fuerit ac necessarium: & per ipsas Sortes & Regulars equitare cum saltuariis earum; & cum uno notario inventiones facere, ac inquisitiones formare, manifestationes quoque, accusationes, & denunciationes recipere contra quoscumque damnum dantes in ipsis Sortibus cum personis, plaustris, & bestiaminibus, vel aliter facientibus contra ordinamenta communis Veronæ super prædictis Sortibus & Regulis, & contra illos procedere per omnes supradictos modos, seu aliquem ex eis, & ipsos punire, & condemnare secundum formam ordinum ac Statutorum communis Veronæ, maxime disponentium de Sortibus & Regulis civitatis & districtus Veronæ, * infra in hoc lib. Et quod omnes volentes accusas vel querelas proponere de aliquibus damnis datis in dictis Sortibus, illas coram dicto Iudice Sortium, & non coram aliis facere teneantur.

*De duobus Notariis Sortium eligendis, & de eorum officio.
Cap. XLVIII.*

ITEM, quod dictus Judex habere debeat duos notarios, qui sibi omni anno in principio anni deputentur per venerabile Collegium notariorum, & per unum annum sub uno judicatu tantum, & vacare debeant ab eodem tantum per unum alium annum, qui debeant sub

sub dicto Judice scribere omnes inventiones, inquisitiones, accusas, denunciationes, & manifestationes, & omnes dicti Judicis absolutiones & condemnationes super libro ordinario; & similiter omnes alios processus, omniaque acta ad officium pertinentia. Qui etiam teneantur cum dicto suo iudice, & etiam sine eo, secundum quod ipse Judex mandaverit, equitare foras per dictas Sortes, & inventiones facere, sicut ipse Judex possit, quando esset præsens.

Qualiter condemnationes pro Officio Sortium fieri debeant. Cap. XLIX.

ITEM, quod omnes condemnationes quando fient, seu fieri debent occasione dicti Officii Sortium usque ad summam libr. x., fieri debeant per ipsum Judicem. Abinde vero supra, per D. Potestatem & totam curiam judicum & consulum, seu majorem partem, ac ipsum Judicem, & scribantur per notarios in dicti Officii Sortium, & in Concione communis Veronæ non legantur; & tamen eandem vim habeant & executionem, ac si lectæ & publicatæ essent in arengo.

De parte condemnationum, quam recipere debent Judex, & notarii sortium. Cap. L.

ITEM, quod de omnibus condemnationibus, quæ fient de his quæ ad dictum officium spectant, camera Veronæ Illustriss. nostri Domini debeat habere dimidiam, & Judex aliam dimidiam, ubi dictus Judex fuerit inventor. Si vero Judex non fuerit inventor, sed saltuarii, notarii, vel alii, tunc inventores habeant quartam partem, & Judex quartam partem, remanente alia dimidia cameræ. Et possit notarius cum saltuario manifestare quoscumque repererit damnum dantes, vel aliter contrascentes in dictis sortibus & regulis, etiam in absentia Judicis, quotiescumque Judex non adesset. Et similiter de omnibus condemnationibus, quæ fierent pro accusationibus, denunciationibus, vel inquisitionibus, camera, habere debeat dimidiam & Judex aliam habeat dimidiam; & notarii possint, ac debeant recipere solutionem scripturarum suarum secundum formam Statutorum in cap. xvi. lib. 2., & in cap. iv. lib. 3. Et si Judex simul cum notario & saltuariis aliquam fecerit inventionem, talis inventio Judiei solum attribuat; si vero notarius cum saltuario sine Judice aliquam fecerit inventionem, talis inventio notario solum attribuat; si vero saltuarius inventionem, seu manifestationem fecerit sine Judice, & notario, tunc saltuario, sive saltuariis attribuat talis inventio sive manifestatio; & quilibet saltuarius possit in præsentia unius testis fide digni manifestare. Ad quæ quidem banna, & condemnationes exigenda & exigendas in totum, dictus Judex vinculo sacramenti teneatur suæ aliquo litigio, & illas atque illa consignare per partes prædictas, ut supra.

Quo

Quo tempore electio gastaldionum, fidejussorum, & saltuariorum sortium, & Regularum circa civitatem fieri debeat; & quo tempore eorum officium incipiat. Cap. LI.

ITEM Statuimus, quod de cætero electio gastaldionum, & fidejussorum Sortium & Regularum terrarum & possessionum existentium circa civitatem, & burgos Veronæ, fiat quolibet anno de mense Decembris, videlicet infra primos xv. dies ipsius mensis, & electio saltuariorum, vel juratorum ipsarum Sortium fiat postea infra alios xv. dies sequentes; quorum officium incipiat in Calendis Januarii sequentis, & duret per totum annum. Et quod ipsi gastaldiones teneantur ipsos saltuarios & juratos electos dare in scriptis Judici Sortium infra octo dies dicti mensis Januarii, ita quod in qualibet Sorte sint. Et eligantur duo saltuarii, seu jurati ad minus, qui saltuarii, seu jurati possint & debeant manifestare, ac denunciare omnes personas & bestias, quas invenerint damnum dantes in dictis Sortibus, tam suis quam alienis, & in qualibet ipsarum Sortium, seu facientes contra Statuta, & ordinationem ipsarum. Et per hoc Statutum dicti saltuarii, sive jurati non possint, nec debeant intrare alienas Sortes, nisi occasionibus prædictis, nec etiam teneantur damna emendare, quæ in alienis Sortibus fierent, de quibus non essent saltuarii, seu jurati; & si dicti gastaldiones non dederint dicto Judici in scriptis ipsos juratos, sive saltuarios ad terminum supradictum, puniantur pro quolibet in xx. sol., & nihilominus ipsos in scriptis dare teneantur.

Qui non possint esse gastaldiones, nec fidejussores in Sortibus Cap. LII.

ITEM, quod nullus possit, nec debeat eligi gastaldio, nec fidejussor aliquarum Sortium & Regularum existentium circa civitatem & burgos Veronæ, nisi sit civis & habitator cum massariis & familia civitatis & burgorum Veronæ, & cum ipsa civitate & burgis faciat onera, & factiones secundum quod alii cives & habitatores Veronæ faciunt, & nisi habeat terras & possessiones in illis Sortibus: & si contrafactum fuerit, pro infecto habeatur ipso jure, & electores puniantur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol.; electus vero, qui acceptaverit, in xl. sol. & ab illo cesset officio. Et illi intelligantur habere terras, & possessiones in illis Sortibus, qui habent in eis terras proprias, vel conductas in perpetuum, vel ad decem annos, vel abinde supra, vel aliter habent jus in re.

De pœna gascaldionis & fidejussoris recusantium electionem.
Cap. LIII.

ITEM, si quis in gascaldionem vel fidejussorem alicujus Sortis vel Regulæ fuerit electus, & electionem acceptare, seu officium facere recusaverit, emendet viginti sol., & tamen acceptet officium.

Per quantum tempus cessare debeant gascaldiones, & fidejussores.
Cap. LIV.

ITEM, quod nullus gascaldio, nec fidejussor debeat stare in officio gascaldiz, nec fidejussoriz, nisi per unum annum, & ab ipsis officiis cessare debeant ipsi, & quilibet de sua familia per duos annos; & si aliquis vel plures eos confirmare voluerint, emendent pro banno xx. sol. pro unoquoque, & unaquaque vice.

Quod gascaldiones curent, quod per xv. dies antequam exeant de officio eligantur alii officiales in suis Sortibus. Cap. LV.

ITEM, quod gascaldiones Regularum seu Sortium teneantur & debeant operam dare ut xv. diebus antequam exeant eligantur & ordinentur alii gascaldiones, & officiales in prædictis Regulis seu Sortibus, & hoc ad voluntatem consortium: & qui contrafecerit, puniatur in xl. sol. pro unoquoque, & unaquaque vice.

Quod nullus de sancto Michaelis in campanea possit esse Officialis Sortium. Cap. LVI.

ITEM, quod nullus habitator Sancti Michaelis in campanea, a Porta Episcopi extra, usque ad Sanctum Martinum Bonalbergum, in Sortibus quæ sunt a parte superiori & inferiori inter utraque loca, possit esse officialis dictarum Sortium, vel alicujus earum; & si eligeretur, electio non valeat, & electores condemnentur in centum sol. pro quolibet, & qualibet vice; & hoc ubi alii commodè habere possint.

De custodia Sortium, & Regularum per Judicem Sortium adhibenda; & de admonitione facienda gascaldionibus Sortium; & de manifestationibus faciendis. Cap. LVII.

ITEM quod Judex Sortium & Regularum communis Veronæ teneatur & debeat omni hebdomada ter ad minus, si fuerit in civitate, ire personaliter circando Sortes & Regulas civitatis Veronæ, & cum
 omni

omni diligentia perquirere omnes personas damnum dantes in eis, & circare illis horis & temporibus, quibus melius crediderit expedire, ut damnatores facilius inveniantur. Et si aliquo iusto impedimento, non posset prædicta ex se facere, debeat mittere de suis notariis ad prædicta exequenda, ut sic Sortes, & Regulæ diligenter custodiantur; & debeat admonere gastaldiones, & saltuarios, ut bonam faciant custodiam, banana ponere, & præcepta facere, secundum quod suo officio crediderit expedire. Et quolibet singulares personæ ab eo vel ejus officialibus requisitæ teneantur ire cum dicto Iudice & ejus officialibus, & eis præstare auxilium, consilium, & favorem. Et quod omnes manifestationes, quæ fient per saltuarios, & gastaldiones, & alias personas in dictis Sortibus, & Regulis circa civitatem, fiat coram dicto Iudice, & non alibi.

De custodia facienda per saltuarios in Sortibus, & Regulis circa civitatem : & de immunitate sibi concessa. Cap. LVIII.

ITEM, quod saltuarii Sortium, & Regularum existentium circa civitatem & burgos Veronæ teneantur & debeant stare continue in Sortibus, in quibus fuerint saltuarii constituti de die & de nocte, a Calendis Junii usque ad vindemias factas villarum Sortium, de quibus fuerint saltuarii. Et quod infra dictum tempus prædicti saltuarii non compellantur ad aliquod officium, seu personale munus subeundum pro communi Veronæ, nec aliquam custodiam Murorum civitatis, aut aliqujus Fortilicii civitatis vel districtus Veronæ, nec ad alias custodias nocturnas faciendas. Et dicto tempore se non debeant a dictis Sortibus separare, nisi occasione faciendi suas manifestationes, vel alia iusta de causa: & si dicta occasione voluerint se a dictis Sortibus separare, semper unus eorum remaneat in Sorte causa sui officii exercendi: & incontinenti factis manifestationibus suis, debeant ad suam Sortem custodiendam redire. Facta vero vindemia dicti saltuarii non sint stricti stare in dictis Sortibus de nocte, sed quilibet ipsorum ire teneatur ad suas Sortes custodiendas, omnique die circuire, & circare usque ad alias Calendas Junii: quod si non servaverint, puniantur pro quolibet, & quolibet vice in x. sol. pro tempore, quo stare debent continue de die & de nocte: pro alio vero tempore, quo tenentur ire tantum, in v. sol. & nihilominus damna emendare teneantur.

De saltuariis solvenda saltuariis Sortium circa civitatem, & quod infra duos menses debeant sibi de ea facere solvi. Cap. LIX.

ITEM, quod de cætero saltuariis Regularum, & Sortium terrarum & possessionum existentium circa civitatem & burgos Veronæ fiat solutio saltuariæ in denariis tantum per laboratores ipsarum terrarum
Y y & posses.

& possessionum, secundum quod fuerit ordinatum per laboratores & confortes earum. Et si in aliis rebus dicta solutio fieret, solventes & accipientes pro quolibet, & qualibet vice, puniantur in centum sol. Et si dicti saltuarii acciperent pro saltuaria ultra id, quod ex forma presentis Statuti accipere deberent, puniantur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol., & in restitutione ejus, quod ultra acceperint, facienda ei, cui acceperint; & de predictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Ad quam solutionem saltuariz dictis saltuariis faciendam Juxta Sortium omnes debentes solvere realiter & personaliter compellat summarie, sine aliqua scriptura facienda, & eos pignerari faciat realiter & personaliter sine aliqua citatione, si de hoc fuerit requisitus infra duos menses a die exitus officii dictorum saltuvariorum; infra quos quilibet saltuarii teneantur & debeant petere & exigere omnem eorum saltuariam: aliter autem eis postea audientia non præbeatur, & præsumatur debitorem solvisse, si solutionem allegaverit.

Quod nullus confors, nec alia persona præter Saltuarios stet in nocte in aliqua Sortium circa civitatem sine licentia. Cap. LX.

ITEM, quod nullus confors, nec aliqua alia persona præter saltuarios debeat stare de nocte in aliqua dictarum Sortium existentium circa civitatem & burgos sine licentia gastaldionis, vel fidejussoris earum: & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. Et quod dictam licentiam prædicti gastaldio vel fidejussor dare non possint, nisi sit justa causa dandi.

Quod terræ & possessiones circa civitatem & burgos non existentes in Sorte, ponantur in Sorte. Cap. LXI.

ITEM, quod omnes & singulæ terræ & possessiones existentes circa civitatem & burgos Veronæ, quæ non sunt in Sorte aliqua, ponantur & recipiantur in Sorte proximiori ipsis terris & possessionibus; aut Domini, & laboratores earum in ipsis terris & possessionibus Sortem per se faciant, pœna & banno xl. sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et quod Juxta Sortium vinculo sacramenti de prædictis inquisitionem facere teneatur & punire eos qui prædicta non observaverint. Et hoc Statutum non habeat locum in hortis, & viridariis conjunctis & propinquis domibus contratarum civitatis & burgorum Veronæ.

Quæ terra & possessiones intelligantur esse circa civitatem & burgos Veronæ. Cap. LXII.

ITEM declaramus, & Statuimus, quod omnes terræ & possessiones, & Sortes & Regulæ earum, quæ sunt juxta civitatem & burgos Veronæ, & non sunt de pertinentia alicujus villæ, vel domorum campanæ Veronæ, intelligantur esse circumstantes ipsi civitati, & burgis Veronæ.

Quod Bestiæ Caprinæ non pascuntur in Sortibus circa civitatem, nec in cæsis earum. Cap. LXIII.

ITEM, quod nullo modo bestiæ caprinæ possint pasculare in Sortibus terrarum & possessionum existentium circa civitatem & burgos Veronæ, nec in cæsis ipsarum Sortium, pœna & hanno xl. sol. pro scilapso, & inde inferius; & centum sol. pro malga. Salvo, quod quælibet persona veniens de villa ad civitatem Veronæ cum bestiis caprinis causa vendendi vel alia causa, possit, veniendo cum illis per viam publicam & rectam ad veniendum versus Veronam, pasculare in cæsis ipsius viæ ab ea parte ipsarum cæsarum, quæ est a latere ipsius viæ.

De Vua acerba, vel matura non portanda, habenda, vel tenenda. Cap. LXIV.

ITEM, quod nulla persona debeat deferre, seu portare, aut habere, vel tenere vuam acerbam, vel maturam de suis vineis, vel alienis; de suis tamen possit deferre, habere, & tenere usque ad tres arzimos, & non ultra: & qui contrafecerit pro quolibet, & qualibet vice, & pro quolibet arzimo in v. sol. puniatur: & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et quilibet possit habere, portare, & tenere, & vendere quantum voluerit de infrascriptis vuis suis tantum, videlicet lujana brumesta, varono, & aliis vuis de pergola: Et quod tempore vindemiæ quilibet persona possit deferre, habere, & tenere de suis vuis, quando vindemiantur, quantum voluerit.

De aliqua Vua non conducenda in Mercato, nec alibi extra vineas causa vendendi, nisi fuerit vua de pergola. Cap. LXV.

ITEM, quod nulla persona debeat conducere ante vindemiam aliquam vuam in Mercato fori, nec per civitatem, neque per burgos, neque per villas, neque per alia loca extra vineas causa vendendi, nisi fuerit vua de pergola, aut varones, seu brumestæ, sive lujanæ: & qui contrafecerit, pro unaquaque vice in xx. sol. & in amissione vuæ punia-

niatur. Et quod emptores etiam teneantur ad dictum bannum solvendum xl. sol. pro quolibet, & qualibet vice: & de prædictis omnibus quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Damnatore capiendo, & de pena personali eidem inferenda, si condemnationem pecuniariam non solverit ad terminum. Cap. LXXI.

ITEM, quod si quis cum persona damnum dederit in aliqua dictarum Sortium vel Regularum existentium circa civitatem, & burgos Veronæ, sive in hortis, sive in viridariis civitatis & burgorum, Iudex Sortium teneatur & debeat vinculo sacramenti & pœna x. libr., ipsum personaliter capi facere juxta posse, & in carceribus communis Veronæ detrudi, & ibi eum facere permanere donec condemnatus, vel absolutus fuerit, nisi bonam, & idoneam securitatem fecerit de eo, quod apparet ipsum puniri, & condemnari debere. Et si per sententiam condemnatus fuerit communi Veronæ, & dictam condemnationem non solverit infra x. dies, ac etiam damno passo non emendaverit incontinenti, dictis x. diebus elapsis submergatur ter in aqua lavelli Capitelli, & post modum ponatur, & stet ligatus ad catenam Capitelli per unum diem cum illa re sive rebus, quam vel quas acceperit, seu de quibus damnum dederit, vel cum de similibus rebus; & tamen per hoc non intelligatur esse ab emendatione damni absolutus. Si vero secundo damnum dederit in prædictis Sortibus seu Regulis, hortis, seu viridariis, similiter capiatur, & in carceribus communis Veronæ detrudatur, & ibi stet donec condemnatus vel absolutus fuerit, nisi bonam, & idoneam dederit securitatem ut supra. Et si condemnabitur ut supra, & non solverit ad terminum ut supra, quod incontinenti elapsis dictis x. diebus ut supra, prædictæ pœnæ inferantur eidem, & insuper circa Capitellum Foriter susligetur; & tamen per hoc non intelligatur esse ab emendatione damni absolutus. Si vero tertio, vel inde superius damnum dederit ut supra, condemnetur realiter & personaliter arbitrio D. Potestatis, inspecta qualitate, & conditione personæ, ac delicti; & nihilominus damnum reddat patienti. Si vero dicta persona, quæ damnum dederit, ut supra, capi non poterit, vel coram Iudice non comparuerit, immo tanquam contumax passa fuerit se condemnari, & post ipsam condemnationem pervenerit in sortiam communis Veronæ, nisi dictam condemnationem solverit infra tertiam diem postquam in sortiam pervenerit, submergetur, & susligetur & ponatur, & stet ligatus ad catenam per unum diem, & reddat damnum. Si vero iterato passus fuerit tanquam contumax condemnari de prædictis, & postmodum in sortiam communis Veronæ pervenerit, puniatur realiter & personaliter ad arbitrium D. Potestatis, & reddat damnum.

De aqua rivi decurrentis a contrata Avesæ non auferenda, nisi certis diebus, & noctibus. Cap. LXVII.

QUUM fons, qui oritur in contrata Avesæ penes Monasterium Cal-
maldulensem & laudabili majorum industria atque expensa decur-
rit ad civitatem in Plateam Mercati fori, sit maximo commodo & de-
cori civitatis; Statuimus, quod quicumque acceperit, seu abstulerit aquam
rivi decurrentis a contrata Avesæ, ad civitatem Veronæ de alveo suo,
emendet centum sol. communi Veronæ pro qualibet vice, nisi in Do-
minicis diebus aut festis Apostolorum, & Sanctæ Mariæ Matris Domi-
ni: exceptis illis, qui haberent rationem, vel potestatem auferendi caus-
sa reficiendi molendina sua. Et illi, qui acceperint tempore concessio,
accipiant cum verbo, & licentia Judicis dugalium, & Sortium commu-
nis Veronæ, & teneantur etiam reficere vadum, unde aquam abstule-
rint cum designatione, & præcepto dicti Judicis dugalium, & Sortium,
sub pœna prædicta. Ita quod ipse Judex possit & debeat dare parabolam
uniquique accipienti medietatem aquæ prædicti rivi in noctibus præ-
dictorum dierum, & festivitatum, & alia medietas decurrat per va-
sum illius rivi; cujus banni superscripti medietas sit accusatoris; & de
hoc quilibet sit accusator. Et manifestationes fieri debeant coram Judi-
ce ad officium dugalium, & sortium deputato, salvo eo, quod illi de
Sancto Georgio possint accipere aquam dicti rivi a domo q. Marci de
Gentilino, usque ad domum q. domini Odorici de Corato, sine aliqua
pœna, & banno: & nihilominus Judex dugalium, & sortium accipere
possit dictum bannum. Et si ipse Judex contra formam præsentis Sta-
tuti dederit alicui licentiam accipiendi de dicta aqua, exceptis diebus,
& noctibus dierum superscriptarum concessis, videlicet dierum Domini-
corum, Apostolorum, & Sanctæ Mariæ Matris Domini, quod ipse Judex
emendet de suo dictum bannum centum sol. communi Veronæ. Et quod
ipse Judex procuratori facere teneatur, ne fiat contra prædicta modis omni-
bus, quibus melius poterit. * Hoc idem habetur in cap. xxxiv. libri quarti.

**HÆC SUNT STATUTA COMMUNIA REGULIS, & SORTI-
BUS, TAM CIRCA CIVITATEM, ET BURGOS VERONÆ,
QUAM IN DISTRICTU, ET TAM OFFICIO JUDICIS SOR-
TIUM VERONÆ, QUAM VICARIORUM VILLARUM.**

*Quod cuilibet liceat suum regulare; & de modo, & forma regulandi;
& saltuaria solvenda. Cap. LXVIII.*

ITEM, quod unicuique liceat quolibet tempore regulare suas terras,
vineas, & olivas, prata, & ortos nemora, glareas, & paludes. Et si ali-
quis voluerit contradicere, nihilominus valeat regulare, donec quæstio fuerit
deter.

determinata, non præjudicando alicui pattium in possessione, vel quasi. Et quod regulare volentes non possint nec debeant ponere, sive regulare possessiones, quas habent in plaribus villis, seu pertinentiis in una Regula, nec sub uno Gastaldione; sed licitum sit quibuslibet personis regulare, sive in Sortem ponere quicquid solummodo habent in pertinentia cujuslibet villæ, seu curiæ, & pertinentiæ per se & non aliter; & si aliter regulaverint, ipso jure non valeat talis Regula. Et quod illi de ipsa Regula teneantur & debeant solvere saltuariis saltuarias dictæ Regulæ de novo factæ custodientibus, & non aliis, secundum consuetudinem & ordina-
menta communis Veronæ ipsarum Regularum.

De securitate per Saltuarios facienda. Cap. LXIX.

ITEM, quod quilibet saltuarius, vel saltuarii teneantur & debeant in principio sui officii facere securitatem suo Vicario, si fuerint in villis, vel judici Sortium, si fuerint circa civitatem, x. libt. pro quoque, de bene custodiendo & salvando bona Sortis & Regulæ, & attendendo præcepta ipsius Vicarii sive Judicis; & similiter præcepta gastaldionis, & fidejussoris ejus facta ad voluntatem consortium dictæ Sortis, & Regulæ; & de reddendo damnum factum in Sorte sive Regula, unde nesciret reddere rationem, vel dare malefactores qui damnum fecissent: & hoc ad terminum sibi datum per dictum Vicarium, vel Judicem. Et hoc in banno xx. sol pro unoquoque, & quaque vice; & nihilominus dictam securitatem facere teneantur.

Quæ arma Saltuarii portare possint. Cap. LXX.

ITEM, quod dicti saltuarii a domo sua eundo ad dictas Sortes custodiendas, in ipsis Sortibus stando, & inde redeundo ad domum suam, possint impune portare, habere, & tenere infra scripta arma, videlicet, rangonum, lanceam, cultellam, securum, vel rotellam, collatium, bacinellum, vel cerviceciam; nullo autem modo, arcum, nec ballistam.

Quod quilibet Gastaldio Sortis & Regulæ scribi faciat in libro omnes manifestationes & intratas, ac etiam datas; & reddere teneantur de prædictis rationem. Cap. LXXI.

ITEM, quod quilibet Gastaldio cujuslibet Sortis & Regulæ, teneatur & debeat facere scribi in libro Sortis seu Regulæ omnes datas impositas per eos cum consortibus ipsarum Sortium & Regularum, & etiam omnes manifestationes & intratas, quæ ad eorum manus pervenerint, & causas pro quibus dictæ datas fuerint impositæ; & infra xv. dies post exitum sui officii reddere de prædictis rationem, & dare, ac assignare.

gnare omnes rationes, & res pertinentes ad Sortem vel Regulam novo gastaioni infra dictum tempus. Quod si facere recusaverit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol; & nihilominus prædicta incontinenti facere teneatur.

Infra quot dies dari debeant manifestationes. Cap. LXXII.

ITEM, quod saltuarii, sive jurati teneantur & debeant suas manifestationes damnorum & bannorum facere, & dare suis Vicariis, si fuerint in villis, sive Judici Sortium, si fuerint circa civitatem, infra octo dies a tempore damni dati, sive banni commissi; nec in se eas, nec aliquam earum retinere debeant, nisi iusto impedimento retinerent, pœna & banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice, & restitutionis damni & banni: & nihilominus dictam manifestationem facere teneantur.

Quod omnes dies damni dati, sive banni commissi scribantur per Notarium Judicis Sortium, vel Vicarii villarum in manifestatione. Cap. LXXIII.

ITEM, quod notarius Iudicis Sortium, vel Vicarii villæ, qui manifestationes scribet, teneatur scribere diem in libro manifestationum, in quo die damnum datum fuerit, vel bannum commissum: & si dies ipse non fuerit ita scriptus, manifestatio facta non præjudicet manifestatis, & absolvantur, ac absoluti sint ipso jure a dictis manifestationibus, non obstante aliquo Statuto in contrarium loquente.

De pœna Saltuarii facientis furtum, aut celantis manifestationes. Cap. LXXIV.

ITEM, quod si quis saltuarius, vel juratus alicujus Sortis vel Regulæ, vel aliqua persona de familia sua aliquod furtum fecerit in eadem Regula & Sorte de aliquibus rebus Sortis, aut alicujus consortium; aut commiserit damnum aliquod, seu celaverit aliquam manifestationem, puniatur in xl. sol. pro quolibet, & qualibet vice, & in emendatione banni & damni; & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Quid liceat agere Saltuariis, & Dominis rerum in inventionem damnorum, Cap. LXXV.

ITEM, quod licitum sit saltuariis, & Dominis terrarum & possessionum existentium circa civitatem & burgos Veronæ, & hortorum & viridariorum existentium in ipsa civitate seu burgis, & similiter in hortis & viridariis villarum, si non cognoverint damnum dantem in eis, cla-

clamare, & illum capere & detinere, donec nomen illius scriberint : & si fuerit persona suspecta, possint illum ducere in fortiam D. Potestatis, si fuerit in Civitate, vel circa eam, aut Vicarii, si fuerit in villis, aut sibi pignus auferre. Et si bestias invenerint sine custode cognito, liceat ipsis eas capere, & officio dicti Judicis, vel Vicarii præsentare. Et si saltuarii in prædictis fuerint negligentes, ad restitutionem damni in duplum condemnentur; de quo tamen postea contra damnum dantem possint habere regressum. Et quod nullus de per se vel per alios audeat se se opponere dictis capientibus, vel capere volentibus aliquam personam, vel bestiam de prædictis, aut ipsam personam retinentibus, poena & banno centum sol. pro quolibet, & qualibet vice. Et ad prædicta omnia facienda & complenda, quilibet requisitus teneatur & debeat præstare auxilium, & favorem, banno lx. sol. pro quolibet, & qualibet vice.

Quid Saltuarii in suis manifestationibus dicere & declarare teneantur.

Cap. LXXVI.

ITEM, quod saltuarii in suis manifestationibus, dicere & declarare teneantur quantitatem fructuum, vuarum, bladorum, & aliarum rerum, quam viderint accipi, seu acceptam esse per aliquam personam manifestatam per eos, & diem damni dati, & locum ubi, damnum datum fuerit; quod si non fecerint, puniantur pro quolibet, & qualibet manifestatione in xx. sol. & emendet damnum, passo : non tollendo per hoc, quin ipsi saltuarii facere debeant etiam manifestationes de solo banno commisso contra Statuta, etiam sine damno.

Ne Saltuarii ducant aliquam personam per Sortem, sua auctoritate.

Cap. LXXVII.

ITEM, quod nullus saltuarius debeat secum ducere aliquam personam per Sortem, sua auctoritate, absque licentia gastaldionis & fideiussoris, aut Judicis, vel Vicarii : & qui contraxerit, emendet xx. sol. pro quoque, & quaque vice. Quam licentiam dicti gastaldiones, sive Jux & Vicarius, nisi iusta causa dare non possint.

Quod quilibet Manifestatus, qui comparuerit, stare debeat in fortia communis Veronæ, donec deposuerit, vel satisfecerit de condemnatione, & damno. Cap. LXXVIII.

ITEM, quod quicumque repertus, vel manifestatus fuerit dare, aut dedisse damnum, vel aliter contraxerisse Statutis, si comparuit coram Jndice Sortium, vel Vicario vilis, stare debeat in fortia, & virtute

tute communis Veronæ, donec absolutus, vel condemnatus fuerit; nisi officium bene assecuraverit vel per depositum vel per pignus vel per fideiussorem de condemnatione solvenda communi, & de mendo sive damno restituendo ei, qui damnum receperit. Si vero non comparuerit infra terminum eidem assignatum, tunc iterum ad alium terminum citetur. Et adhuc non comparens, de eo, de quo fuerit manifestatus, habeatur pro confesso, & contra ipsum feratur sententia; nisi ante sententiam venerit, mandatis dicti Judicis, vel Vicarii pariturus.

Quod Manifestati constringantur officium assecurare antequam in defensione audiantur; & quod Manifestatus ab uno tantum saluario, jurando contrarium absolvatur. Cap. LXXIX.

ITEM, quod si aliqua manifestatio facta fuerit per juratos, sive saluarios alicujus Sortis seu Regulæ, tam de existentibus circa civitatem & burgos, quam in villis, sive per quemcumque alium, qui possit manifestare, ille vel illi, qui manifestati fuerint, visa publica scriptura ipsius manifestationis, antequam ipsius manifestati aliqua ratio audiat, constringatur officium assecurare per depositum, vel pignus, vel satisfactionem de condemnatione, & damno, secundum formam superscripti Statuti; & ejus postea ratio audiat. Si vero per unum juratum, aut saluarium solum facta fuerit manifestatio alicujus, & manifestatus jurare voluerit, & juraverit non fecisse, nec dedisse damnum, neque ita esse, tunc absolvatur sine aliquo gravamine eidem faciendo, nisi ipse juratus, aut saluarius, vel gastaldio Sortis aut Regulæ, seu massarius villæ probaverit ita verum esse, ut in manifestatione continetur, saltem per unum bonum & idoneum testem in Judicio productum, presente adversario, vel legitime citato.

Quod manifestationes dari debeant Judici, vel ipsi Vicario, qui permittant eorum exempla haberi. Cap. LXXX.

ITEM, quod saluarii, sive jurati Sortium & Regularum existentium tam circa civitatem & burgos, quam in villis, & omnes alii qui ex forma Statutorum possunt manifestare, sacramento teneantur & debeant suas manifestationes facere Judici Sortium, sive Vicario villæ penes ejus notarium; qui Iudex & Vicarius permittant eorum exemplum accipi per personas manifestatas, præstita prius per eas securitate, vel per depositum, vel per pignus, vel per fideiussorem de condemnatione & damno secundum formam Statuti supradicti cap. lxxviii. & per gastaldiones dictarum Sortium & Regularum, sive per ipsos saluarios, aut per massarium, vel alium scribanum communis villæ, sine aliqua solutione de hoc faciendi notario dicti Judicis, vel Vicarii. Et si dicti saluarii,

vel jurati penes alium notarium, aut aliter suas manifestationes fecerint aut dederint, cadant in pœnam lx. sol. pro quoque, & quaque vice.

De exemplo manifestationis dando cuilibet manifestato.

Cap. LXXXI.

ITEM, quod teneantur dicti Judex & Vicarii vinculo Sacramenti & banno centum sol., ante aliquam defensionem recipiendam a manifestato, dari facere ipsi manifestato exemplum ipsius manifestationis, & nomen manifestatoris sive manifestatorum, & diem & locum ipsius manifestationis, si petatur. Data prius bona securitate per manifestatum, secundum qualitatem ipsius manifestationis, delicti, & damni; & secundum formam Statutorum prædictorum.

Quod omnes bestię extra damnum, & Sortes pascuntur.

Cap. LXXXII.

ITEM, quod omnes bestię possint extra damnum, & extra Sortes pasculare; & quod nullus possit cum bestiis in viis Sortium, sive vicinalibus pasculare sine licentia Judicis Sortium, aut vicarii villæ. Item, quod nullus possit cum suis bestiis pasculare in suis bladis, nec herbam facere, vel pasculare in suis pratis sine licentia dicti Judicis vel Vicarii danda cum scientia saltuariorum. Item, quod nullus possit in alienis bladis, vineis, olivis, & aliis fructibus arborum alterius pasculare, nec in alienis pratis, sive terris herbam facere, sine licentia Dominorum, & Judicis Sortium, aut Vicarii cum scientia saltuariorum. Item, quod tempore quo prata scantur, quilibet possit cum suis bobus, cum quibus debet sœrum carrizare, pasculare impune in pratis de quibus carrizabitur. Item, quod quilibet persona possit cum suis bestiis pasculare, & herbam ficere in viis publicis, & aliis viis extra Sortes, & etiam in vigris, & stipulis extra Sortem, & damnum: & hæc intelligantur ubi non sunt vineæ, neque olive. Item, quod quilibet persona possit herbam silvaticam ficere supra suum in Sorte, & extra Sortem. Liceat autem cuilibet cum suis bestiis pasculare, etiam sine licentia prædicta, in suis pratis propriis vel conductitiis secatis, & amplius non secandis illo anno.

In quibus locis Sortium & Regularum, & cum quibus bestiis & quando, Consortes supra suum possint pasculare.

Cap. LXXXIII.

ITEM, quod quilibet persona ex dictis consortibus possit in dictis Sortibus & Regulis pasculare cum suis bestiis bovinis, & aliis bestiis
majo-

majoribus super suo tantum, & non super alieno, scil. in vigris, stipulis, & terris vacuis, & etiam in suis vineis cum illis bestiis, cum quibus deberent in die vindemiæ vuas vindemias ipsarum vinearum carrizare, existente semper cum dictis bestiis idoneo custode. Et si dictæ bestiæ bovinae non essent suæ, dum tamen cum ipsis laboraret, vel carrizare deberet vuas vindemias, ut supra, tunc eo die in eis Sortibus sive Regulis possit in dictis locis pasculare, ut supra dictum est; & hoc non obstante aliquo Statuto in contrarium loquente.

De Bestiis non tenendis de nocte in Sortibus. Cap. LXXXIV.

ITEM, quod nulla persona super suo, nec super alieno, debeat tenere de nocte aliquas bestias minores aliqua occasione, nec etiam bestias majores, nisi causa cum dictis bestiis majoribus laborandi: & qui contrafecerit, puniatur de bestiis minoribus usque ad sex, & inde inferius pro qualibet, in v. sol., & de scilapo, in centum sol., & de malga, in x. libr; de bestiis vero majoribus pro qualibet, in xx. sol., & qui eas ibiteneret, in xl. sol. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Bestiis majoribus damnum dantibus & custodibus earum, qualiter puniantur. Cap. LXXXV.

ITEM, quod si aliqua bestia magna inventa fuerit in dictis Regulis seu Sortibus, seu in aliqua earum faciens damnum in bladis, seu leguminibus, in vineis & olivis, & in aliis rebus fructiferis, guado, roza, lino, rosso, & canevo, pro unaquaque reddat in die x. sol., in nocte vero duplum, & reddat damnum patienti, secundum quod erit per consortes, seu æstimatores constitutos ordinatum. Et illi, qui cum dictis bestiis inventus fuerit, puniatur in x. sol. pro uno quoque, & quaque vice in die, in nocte vero duplum. Si autem pasculaverit in pratis dictarum Sortium sive Regularum, emendet pro una quaque vice in die v. sol., & in nocte duplum, & reddat damnum: & custos, qui cum eis erit, puniatur in v. sol. in die, & in nocte duplum. In vigris vero, qui non secantur, nec soliti sunt secari, & in terris vacuis alienis ipsarum Regularum & Sortium, emendet pro qualibet vice in die xxx. denar., & in nocte duplum, & reddat damnum ut supra. Ita tamen quod ille, cujus erit illa bestia, non teneatur solvere, nec reddere de dicto damno dato seu æstimato, nisi tantum, quantum verisimile sit ipsam bestiam dare potuisse illa vice seu vicibus, quibus inventa seu manifestata fuerit damnum dedisse: residuum vero dicti damni restituatur per commune villæ, vel saltuarios, vel alias personas, quæ ad hoc de jure tenerentur. Et hoc idem intelligatur in omnibus, & singulis aliis Statutis loquentibus de damnis per bestias datis.

De Bestiis minoribus scilicet, de sclapo ovium damnum dantibus; & quot oves intelligantur esse sclapum, & quot malga.

Cap. LXXXVI.

ITEM, quod de bestiis minoribus, scil. de sclapo ovium, si inventæ fuerint in dictis Regulis & Sortibus, seu aliqua earum pascentes, seu damnum facientes in bladis, seu leguminibus, vineis, olivis, & aliis arboribus fructiferis, & garzonis, seu guado, vel roza, roso, lino, & canevo, emendet in die xl. sol., in nocte vero duplum, & reddat damnum patienti, secundum quod erit estimatum, ut supra: & pecorarii, qui cum eis erunt, emendent x. sol. pro quoque in die, in nocte vero duplum. Et sclapum ovium intelligatur esse a sex superius usque ad quadraginta; abinde vero supra, intelligatur & dicatur malga ovium.

De Malga Ovium damnum dante. Cap. LXXXVII.

ITEM, de malga ovium, quæ inventæ fuerint in dictis Regulis seu Sortibus pascentes, aut damnum facientes in dictis bladis, leguminibus, vineis, & olivis, & in altis arboribus fructiferis, & garzonis, guado, & roza, lino, & roso, & canevo, emendet pro qualibet vice centum sol. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum patienti, secundum quod erit estimatum ut supra: & pecorarii, qui cum eis erunt, emendent pro quolibet in die x. sol., in nocte vero duplum.

De sex minoribus Bestiis, vel abinde infra, damnum dantibus.

Cap. LXXXVIII.

ITEM, quod si sex vel abinde infra de prædictis bestiis minoribus inventæ fuerint in prædictis bladis, seu rebus facientes damnum, seu pascentes, seu euntes per dictas Regulas vel Sortes, emendet pro unaquaque duos sol. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum patienti ut supra: & qui cum eis erit, emendet x. sol. in die, in nocte vero duplum.

De Capra & Hirco damnum dantibus. Cap. LXXXIX.

ITEM, quod si capra vel hircus inventi fuerint in vineis, olivis, & aliis arboribus fructiferis, hortis, et viridariis dictarum Regularum et Sortium, quia est animal de prædictis magis damnosum, emendet pro qualibet vice xx. sol. in die, in nocte duplum, & reddat damnum patienti, secundum quod estimatum fuerit ut supra: et pecorarius, sive caprarius, qui cum eis erit, emendent xx. sol. in die, in nocte duplum. In bladis autem, & aliis prædictis rebus dictarum Regularum & Sortium ut sup.,

emend-

emendet in die pro qualibet v. sol., in nocte duplum, & reddat damnum patienti, secundum quod erit estimatum ut supra : & pecorarius, sive caprarius, qui cum eis erit emendet x. sol. in die, in nocte vero duplum.

De Bestiis minoribus prædictis ovinis & caprinis damnum dantibus in vigris, & herba silvatica, & pratis. Cap. XC.

ITEM, quod si bestiarum minutarum, videlicet, ovinarum & caprarum iuventus fuerint in dictis Regulis & Sortibus pascentes, seu damnum facientes in vigris, & herba silvatica, in die de sclapo emendet x. sol., & de malga xxx. sol., & usque ad sex & inde inferius xii. denat. pro quaque, & in nocte duplum, & reddat damnum patienti. Si vero in pratis solitis secari reperiantur ut supra, emendet in die de sclapo xx. sol., de malga lx. sol., & usque ad sex & inde inferius duos sol. pro quaque, & in nocte duplum, & reddat damnum ut supra : & pecorarii sive caprarii, qui cum eis erunt in pratis tantum emendent x. sol. pro quaque in die, & in nocte duplum : & sclapum caprarum sive hircorum intelligatur esse a sex superius usque ad xl., a xl. vero supra, intelligatur esse malga.

De Anseribus damnum dantibus. Cap. XCI.

ITEM, quod si anseres alicujus personæ damnum dederint in bladis, leguminibus, vineis, & herbis ad manducandum, & in hortalibus positis tam in civitate & burgis Veronæ, quam in districtu, quod illa persona, cujus essent, puniatur pro qualibet anseri, & qualibet vice in xii. denariis, & damnum reddat. Et de prædictis stetur sacramento ejus, qui damnum sustinuerit, cum probatione unius testis.

De Porcis damnum dantibus. Cap. XCII.

ITEM, quod de quolibet porco, & porca puniatur in duobus sol. in die, & in nocte duplum pro qualibet vice, & reddat damnum patienti : & porcarii, qui cum eis erunt, emendet quilibet v. sol. pro quaque vice in die, in nocte duplum. Et prædicta locum habeant tantum quando invenirentur in vigris, & herba silvatica. Si vero in bladis, leguminibus, vineis, & quibuscumque aliis rebus fructiferis, garzonis, guado, roza, roso, lino, & canevo, & aliis rebus esui apris reperiantur, emendet pro quolibet porco sol. v., & reddat damnum ut supra, & porcarius, siue porcarii emendent pro quolibet x. sol. in die, & in nocte duplum.

Quod

Quod qualibet persona, cujus essent bestię facientes contra Statuta, pro suis famulis seu custodibus teneatur. Cap. XCIII.

ITEM, quod qualibet persona, cujus essent bestię cujuscumque generis facientes contra Statuta & ordinamenta communis Veronę facta pro dictis Regulis & Sortibus, teneatur & debeat emendare ac solvere damna, & banna pro suis famulis seu custodibus ipsarum bestiarum secundum quod in ipsis Statutis & ordinamentis continetur. Salvo quod, si Dominus dictum suum famulum seu custodem condemnatum dederit, & presentaverit in fortiam communis Veronę, videlicet Judici Sortium, aut Vicario villę infra terminum condemnationis solvendę, tunc ipse Dominus ad ipsam condemnationem solvendam, & restitutionem damni faciendam pro dicto suo famulo seu custode taliter condemnato minime teneatur.

Qui manifestari non possint; & qui damnum dedisse intelligatur. Cap. XCIV.

ITEM, quod nullus minor septem annis possit nec debeat manifestari nec teneri in aliquo banno Sortium & Regularum, tam districtus Veronę, quamni etiam circa civitatem & burgos Veronę, licet reperiatur contra ordinamenta fecisse; & quod nulla persona possit nec debeat manifestari in stratis publicis, nec in aliquo alio loco, nisi reperiretur in Regulis & Sortibus fecisse, & facere contra Statuta & ordinamenta ipsarum Regularum & Sortium, sive communis. Et persona a septem annis supra, quę per aliquem vel aliquos qui possint manifestare, inventa fuerit in stratis publicis, vel in aliis quibuscumque locis dictarum Regularum & Sortium, tam civitatis quam districtus, ducere, seu portare, vel habere ligna, herbas silvaticas, seu domesticas, vuas, seu alios fructus; vel aliquod aliud accepisse, vel fecisse contra Statuta seu ordinamenta dictarum Regularum & Sortium, sive communis Veronę, intelligatur facere & fecisse, & damnum dedisse in dictis Regulis seu Sortibus: nisi dicta persona dictis saltuariis, vel aliis, qui manifestare possunt, requirentibus parata fuerit ostendere, & ostenderit manifeste locum proprium, vel quem saltem teneat vel labore, de quo loco dicta res acceperit, & potuerit jussu accipere, vel unde ad eam jussu pervenerit; quod si non fecerit, puniatur secundum Statuta & ordinamenta dictarum Regularum & Sortium, sive communis, & emendet damnum passo, secundum quod fuerit estimatum.

De pœna celantis nomen, & supranomen suum. Cap. XCV.

ITEM, quod si fuerit inventa aliqua persona per saltuarios, vel vicarium, aut Judicem, vel per aliquem alium, qui ex forma Statutorum manifestare potest, damnum dare in terris seu possessionibus, aut rebus alienis, vel aliquod committere, vel facere contra formam Statutorum, & celaverit vel mutaverit, vel etiam dicere noluerit nomen suum vel cognomen, vel nomen, & cognomen Domini sui, puniatur in centum sol. pro qualibet vice.

De pœna illius, qui cum persona damnum fecerit de bladis, vel leguminibus. Cap. XCVI.

ITEM, quod si aliqua persona fecerit, seu inventa fuerit in dictis Regulis seu Sortibus faciens damnum de bladis, & leguminibus, puniatur de fasce, vel minus fasce in xl. sol., de soma, in centum sol., de plaustro in x. lib. in die, et in nocte duplum, et emendat damnum ut supra. Eadem pœna puniatur, qui cum navi commiserit prædicta, vel aliquod prædictorum; & ille cujus esset navis, teneatur damnum datum solvere pro illis, qui in dicta navi essent, habendo regressum contra dictos damnatores, pro quibus solveret.

De pœna facientis damnum de herba silvatica. Cap. XCVII.

ITEM, quod si aliqua persona fecerit, seu inventa fuerit in dictis Regulis seu Sortibus faciens damnum de herba silvatica, puniatur de fasce vel minus fasce, in decem sol., de soma, in xx. sol., de plaustro, in lx. sol. in die, et in nocte duplum, et reddat damnum patienti ut supra, eadem pœna puniatur qui cum navi commiserit prædicta, vel aliquod prædictorum, et ille cujus esset navis, damnum datum solvere teneatur pro illis, qui essent in dicta navi, habendo regressum contra damnatores, pro quibus solveret.

De pœna facientis damnum de herbis ad manducandum, cœpis, fructibus, alliis, leguminibus, & aliis comedibilibus. Cap. XCVIII.

ITEM, quod si aliqua persona fecerit, seu inventa fuerit in aliqua dictarum Regularum et Sortium faciens damnum de herbis ad manducandum, seu fructibus, seu cœpis, alliis, et calognis, seu leguminibus, in tavellis aut granis ipsorum, vel aliis rebus comedibilibus, emendet de canistro et inde inferius xx. sol., de sacco xl. sol., de soma lx. sol. de plaustro x. lib. in die, et in nocte duplum, et reddat damnum ut supra.

supra. Et illud idem intelligatur de garzonis, roso, guado, roza, lino, & caneo, & seminibus eorum, & de aliis quibuscumque seminibus. Et eadem pœna puniatur qui cum navi commiserit prædicta vel aliquod prædictorum; & ille cuius esset navis, teneatur damnum solvere pro illis, qui in dicta navi essent, habendo regressum contra illos damnatores, pro quibus solveret.

De arboribus, plantonis, postillis, & ramis arborum, & castris non incidendis, cavandis, extirpandis, seu devastandis. Cap. XCIX.

ITEM, quod si aliqua persona inventa fuerit in aliqua prædictarum Sorium & Regularum cavans, extirpans, seu incidens arborem fructiferam, seu aliquem plantonum olivarum, aut aliquem postillum substantentem vineam, vel secisse aliquod de prædictis, puniatur in die de qualibet arbore, vel plantono olivarum, seu postillo substantente vineam in centum sol. & in nocte duplum, & reddat damnum patienti pro qualibet vice. Si vero ramum alicujus arboris fructiferæ inciderit, seu ruperit, vel aliter devastaverit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum. Eadem pœna puniatur, qui cum navi commiserit prædicta, vel aliquod prædictorum; & ille cuius esset navis teneatur damnum datum solvere pro illis, qui essent in dicta navi, habendo regressum contra illos damnatores, pro quibus solveret.

Item, de qualibet arbore non fructifera & de castris, emendet in die xx. sol., in nocte duplum, & reddat damnum ut supra. Si vero cavaverit, seu inciderit vel extirpaverit, aut aliquo alio modo devastaverit aliquem plantonum alicujus arboris non fructiferæ, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. sol. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum. Si vero plantonum alicujus arboris fructiferæ, præter plantonum olivarum, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum. Eadem pœna puniatur, qui cum navi commiserit prædicta vel aliquod prædictorum; & ille cuius erit navis teneatur damnum datum solvere pro illis, qui essent in dicta navi, habendo regressum contra dictos damnatores, pro quibus solveret.

De pœna illius qui inciderit, vel extirpaverit, seu destruxerit alienas vites, seu de palmitibus earum. Cap. C.

ITEM, quod si qua persona inciderit vel extirpaverit, seu destruxerit alienas vites existentes in dictis Regulis & Sortibus, aut hortaliis, seu viridariis civitatis, burgorum, & villarum districtus Veronæ, puniatur pro quolibet, & qualibet vice de qualibet vite incisa, vel extirpata, seu

seu destructa a decem vitibus infra, in lx. sol. in die, in nocte vero duplum; abinde vero supra puniatur realiter & personaliter arbitrio D. Potestatis & totius curiæ vel majoris partis, inspecta qualitate, & quantitate damni, & conditione personæ & reddat damnum patienti secundum quod fuerit æstimatum. Si vero inciderit de palmitibus ipsarum vitium, puniatur de fascæ & minus fascæ in lx. sol., de soma in centum sol., abinde vero supra ad arbitrium D. Potestatis & totius curiæ, vel majoris partis, nisi prædicta omnia fecisset de licentia Domini ipsarum vinearum, & gastaldionis: & de prædictis omnibus & singulis, quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De lignamine vinearum non accipiendo, seu deferendo. Cap. CI.

ITEM, quod si quis intraverit in aliquam prædictarum Sortium sive Regularum, & de lignamine acceperit, emendet de fascæ & minus fascæ xx. sol., de soma xl. sol., de plauistro centum sol. in die, & in nocte duplum, & reddat damnum. Et si aliqua persona inventa fuerit accipere seu accepisse, aut deferre de lignaminibus vinearum, sive suarum, sive alienarum, videlicet a prima die mensis Maii, usque ad Calendas mensis Martii sequentis, emendet poenam, & bannum supradictum. Eadem poena puniatur, qui cum navi commiserit prædicta vel aliquod prædictorum; & ille cujus esset navis, damnum datumolvere teneatur pro illis qui essent in dicta navi, habendo regressum contra dictos damnatores, pro quibus solverit; & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Si vero alicui, qui non habet vineas, vel arbores inventum fuerit lignamen in domo habere, vel circa, vel in curia, vel alibi, teneatur reddere rationem unde & quomodo illud habuerit, si inde per aliquem officialem vel consortem fuerit requisitus. Et si rationem non reddiderit præsumatur illud abstulisse damnose, & priori conquerenti de eodem damno de prædicto lignamine sibi invento satisfacere compellatur, tanquam si constiterit eum damnum dedisse. Et quilibet præsumatur damnum dedisse, qui vineas, vel fructus non haberet in illa parte, in qua abstulerit de illis, nisi de licentia Domini illius loci unde abstulisset, hoc fecisset, de qua licentia juramento ipsius Domini stetur.

Quod nulla persona supra dorsum portet de aliquibus lignaminibus ab occasu solis usque ad ortum; & quod nullus operarius veniens a laborio portet secum aliqua ligna. Cap. CII.

ITEM, quod nulla persona audeat vel præsumat ducere, seu portare supra dorsum ad domum, vel alio de aliquibus lignaminibus suis, vel alienis ab occasu solis, usque ad ortum solis sequentis diei, & qui con-

trafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol. Et quod nulus operarius veniens a laborerio alicujus audeat secum ducere aliqua ligna de dictis Sortibus, banno prædicto: & de prædictis omnibus quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & credatur accusatori cum uno teste, & cum sacramento.

De poena accipientis, seu incidentis de lignis Nemorum. Cap. CIII.

ITEM, quod si aliqua persona inciderit, vel inventa fuerit incidere, seu inventa fuerit accipere de lignis nemorum alicujus personæ dictarum Regularum seu Sortium, vel alicujus communis, seu universitatis districtus Veronæ, puniatur de fasce vel minus fasce in x. sol., de soma in xx. sol., de plaustro in xl. sol., in die, & in nocte duplum, & reddat damnum patienti. Eadem poena puniatur, qui cum navi commiserit prædicta vel aliquod prædictorum; & ille cujus esset navis, damnum datum solvere teneatur pro illis qui essent in dicta navi, habendo regressum contra dictos damnatores, pro quibus solvevit.

Quod nulla persona intret in aliquam prædictarum Sortium & Regularum sine licentia. Cap. CIV.

ITEM, quod si aliqua persona intraverit in aliquam prædictarum Sortium sive Regularum sine licentia gastaldionis & saltuariorum, emendet pro unaquaque vice in die x. sol., & in nocte duplum, & reddat damnum. Et per hoc Statutum non intelligatur esse alicui personæ prohibitum intrandi terras, & possessiones quas habet, seu laborat in dictis Regulis seu Sortibus & quod dictam licentiam dicti gastaldiones, seu saltuarii dare non possint alicui personæ intrandi dictas Regulas seu Sortes, nisi esset justa causa dandi.

De poena euntis per alienas terras sine licentia Domini. Cap. CV.

ITEM, quod si quis iverit cum persona, & bestiis, sive cum plaustro, aut plovo, vel sine, per alienam terram sine licentia Domini, emendet de persona quinque sol., & de bestiis sine plaustro, vel plovo quinque sol. pro quaque, de bestiis cum plaustro, vel plovo x. sol. pro quaque, & qualibet vice in die, & de nocte duplum, & reddat damnum.

De poena intrantis hortum, broilum, seu viridarium, vel clausuram alicujus sine licentia Domini. Cap. CVI.

ITEM, quod nullus intret hortum, broilum, seu viridarium, vel clausuram alicujus sine licentia Domini illius rei, vel ejus uxoris, vel filii adulti: & si in aliquo prædictorum fuerit contrafactum, puniatur contrafaciens in lx. sol., & in restitutione damni; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De poena intrantis in alienis bladis & leguminibus, vineis, lino, & roza, causa sparaverandi. Cap. CVII.

ITEM, quod nulla persona debeat intrare in alienis bladis, leguminibus, vineis, miltio, panico, millica, lino, & roza, causa sparaverandi. Salvo quod nobiles cives civitatis Veronæ, videlicet illi tantum qui sparaverium habuerint, intrare possint in prædictis occasione prædicta, & non alii: & si quis contrafecerit, puniatur in c. sol. pro quolibet; & quilibet vice; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Carzatoribus, Civetatoribus, & Ofelatoribus puniendis intrantibus alienas terras, frugibus in eis pendentibus. Cap. CVIII.

ITEM, quod nullus venator, civetator, vel aucupator intrare debeat terras alienas frugibus pendentibus in ipsisterris, causa carzandi, civetandi, vel ofelandi, seu alia de causa, quæ esset contra ordinamenta Regularum & Sortium: & si quis contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol.; & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et per hoc Statutum non derogetur in aliquo superiori proximo Statuto.

De Vindemiantibus, seu accipientibus de vuis alicujus dictarum Sortium & Regularum. Cap. CIX.

ITEM, quod si aliquis persona vindemiaverit vel acceperit, seu inventa fuerit vindemians, vel accipiens de vuis dictarum Regularum & Sortium, emendat de canistro & inde inferius lx. sol., de soma centum sol., de plausro lib. x. in die, in nocte vero duplum, & reddat damnum patienti. Eadem vero poena puniatur, qui cum navi commiserit prædicta, vel aliquod prædictorum & ille cujus esset navis teneatur damnum datum solvere pro illis de navi, habendo regressum contra illos damnatores, pro quibus solverit.

De vindemiantibus, seu facientibus mustum ante diem vindemiæ.

Cap. CX.

ITEM, quod nulla persona de Verona, & districtu possit, nec debeat vindemiare, neque mustum ficere in brentis, neque in stulis, aut similibus ante diem vindemiæ faciendæ, & ordinandæ per gastaldiones & consortes Sortium & Regularum, & massarios villarum cum voluntate consortium, nec etiam accipere vnam in canistris, nec aliis vasis, nec gremiis, nec rociis, nec aliquo alio modo de suis vineis nec alienis: & qui contraxerit, puniatur in lx. sol. scil. ille qui vindemiaverit; sed qui mustum fecerit, puniatur in centum sol., & in utroque casu in amissione vuarum, & restituat damnum patienti. Et saltuarii teneantur sacramento accusare facientes contra prædicta, banno prædicto pro quolibet, & qualibet vice: & de hoc quilibet sit accusator, cujus banni medietas sit communis, & alia accusatoris. Et hoc Statutum intelligatur, & observetur remota omni consuetudine de vindemiis interdicens, & alia quæ in contrarium esset.

Quod nulla persona, post vindemiam illius terræ peractam, teneat vnam, causa faciendi mustum. Cap. CXI.

ITEM, quod nulla persona debeat tenere, vel habere vnam in domo sua, vel alibi in aliqua terra post vindemiam illius terræ peractam, nisi in corcinis suspensam, vel in stanghis, vel alibi publice causa salvandi sine fraude, & non causa faciendi mustum; & si quis vnam tenuerit absconditam, vel causa faciendi mustum habuerit post vindemiam peractam ut dictum est, vel quocumque modo fecerit contra prædicta vel aliquod prædictorum, pro qualibet vice, & quolibet capitulo puniatur in centum sol., & vnam amittat: & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et qui emerit dictam vnam, emendet pro qualibet vice centum sol.; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & alia medietas sit communis. Et quod nulla persona possit, nec debeat aliquo modo vel ingenio, facere nec fieri facere mustum, neque vindemiare vvas in aliquo vase de suis vineis, nec de alienis ante vindemiam ordinatam per gastaldiones & consortes Sortium & Regularum, & massarios villarum cum voluntate consortium; & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in centum sol., & in amissione vvarum: & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & alia medietas sit communis.

De

De laborantibus vinearum ad drictum, quod non audeant portare vuas de ipsis vineis. Cap. CXII.

ITEM, quod nulla persona die vindemiæ vinearum, nec ante ipsam diem audeat, vel præsumat de die, vel de nocte per se vel alios, portare, seu portari facere aliquo modo vuas de vineis quas laboraret ab aliqua persona ad drictum, die vero vindemiæ possit portare, seu portari facere de dictis vuis cum licentia Domini a quo laboraret dictas vineas, vel ejus nuncii, & aliter non; & qui contrafecerit puniatur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol. in die, & in nocte duplum, & reddat damnum patienti; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni; steturque sacramento Domini cum probatione unius testis.

De Spicatoribus, quo tempore non debeant intrare in campos frugum. Cap. CXIII.

ITEM, quod nullus spicator, vel spicatrix debeat intrare in campos blavorum, vel leguminum, donec covæ non fuerint ligatæ, nec in vineas donec non fuerint vindemiatæ, nec etiam in vineas alicujus Sortis, donec omnes vineæ illius Sortis non fuerint vindemiatæ, nec in olivis, donec olivæ non fuerint collectæ. Et qui contrafecerit detineatur personaliter, & conducatur in fortiam communis Veronæ, scil. officii Judicis Sortium, vel Vicarii villæ, & pro quolibet, & qualibet vice puniatur in x. sol., & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Vindemiatoribus, qui vindemiant alicui personæ, quod non portent vuas ab ipsis vineis. Cap. CXIV.

ITEM, quod vindemiatores alicui personæ vindemiantes, non audeant, nec præsumant portare seu ducere vuas a vineis, quas vindemiafent; & qui contrafecerit puniatur pro quolibet, & qualibet vice in xx. sol., & reddat vuas cui abstulisset nisi ipsas ducerent seu portarent ad domum illius personæ cui vindemiafent, & quidem de ejus scientia, & mandato; & de hoc stetur sacramento illius cui vindemiafent.

Quod liceat Gassaldioni, & Fidejussori vindemiare per unum diem ante suos Consortes. Cap. CXV.

ITEM, quod liceat gassaldioni, & fidejussori vindemiare per unum diem ante suos consortes; pluribus autem ex consortibus dictæ Sortis Judex, vel Vicarius possit dare licentiam vindemiandi, si placuerit consortibus dictæ Sortis.

Quod 1

Quod quilibet Gastaldio faciat simul esse omnes consortes causa ordinandi vindemiam, per quatuor dies ante vindemiam. Cap. CXVI.

ITEM, quod quilibet gastaldio teneatur & debeat facere simul esse omnes consortes causa ordinandi vindemiam per quatuor dies ante vindemiam, & tunc sint appellati omnes consortes: & qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualidet vice in xx. sol. Quæ vindemia fieri non possit nisi elapsis quatuor diebus ab eo die, quo ipsa vindemia fuerit ordinata: salvo quod propter hoc non derogetur iis, quæ in superiori proximo Statuto continentur.

De poena cavantis, seu extirpantis Terminos de confinibus alicujus. Cap. CXVII.

ITEM, quod si aliqua persona cavaverit seu extirpaverit, seu extirpari seu cavari fecerit manualiter de confinibus terminos alicujus, emendet pro qualibet vice xlv. lib. pro quoque termino, & terminus in suo statu redigatur. Si vero cum aratro, & non fraudulentè cavaverit, seu extirpaverit, tunc illa talis persona teneatur illa die, vel sequenti denunciare illis personis tenentibus, & laborantibus terras confinantes dicto termino, vel ad domum suæ habitationis, qualiter dictum terminum, cum aratro extirpaverit non fraudulentè, & quod ipsum terminum, sive terminos paratus est reponere suis expensis in suo pristino statu; quod si non fecerit, puniatur in centum sol.; & nihilominus dictum terminum, seu terminos in pristinum statum suis expensis reducere teneatur.

De poena cavantis in fossatis alienj, vel alibi in Regula seu Sorte, causa f. aciendo cretam, seu accipiendam menaiziam. Cap. CXVIII.

ITEM, quod nulla persona tam de confortibus, quam alienis debeat fodere in fossatis alicujus personæ, vel in stratis publicis, seu viis confortalibus seu vicinalibus seu alibi in dicta Regula vel Sorte, occasione faciendi cretam, seu faciendi menaiziam & qui contra prædicta fecerit, emendet pro unoquoque, & unaquaque vice, pro fossato x. sol.; de stratis vero publicis, seu viis confortalibus, aut vicinalibus ut supra, lx. sol., & reddat damnum patienti: & de prædictis omnibus quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De poena facientis fossatum, seu scolantis, aut cavantis, ita quod aqua aliis damnum faciat. Cap. CXIX.

ITEM, quod si quis fecerit fossatum, vel scolaverit, vel foderit, vel fodere fecerit, ita quod aqua damnum fecerit in alienis terris, vel pratis, seu bladis, seu in aliis rebus, emendet in die x. sol., & in nocte duplum pro quolibet, & qualibet vice, & reddat damnum; & dictum fossatum in pristinum statum reducat expensis ejus, qui illud fecerit, seu fieri fecerit, banno prædicto.

De fossatis communibus mundandis, & cavandis, & sepibus reficiendis, si alter ipsorum voluerit. Cap. CXX.

ITEM, quod si aliqui consortes inter se habuerint fossatum commune in confinibus prædiorum suorum, & alter ipsorum voluerit munda-ri, vel cavari facere fossatum, quod alter compellatur pro parte sua idem facere, vel solvere expensis cavaturæ pro parte sua, si hoc neces-se fuerit. Idem intelligatur aliquis habuerit fossatum in parte supe-riori, quod fossatum consuevit derivare ad terram vel fossatum infe-rioris vicini, si vicinus superior voluerit cavare fossatum suum indigens cavatura, quod inferior vicinus similiter teneatur cavare, vel cavari facere suum fossatum, ita quod aqua libere possit decurrere, dummodo prædictis superant facultates ad prædicta facienda. Hoc idem observetur in sepibus reficiendis in confinibus casamentorum, hortorum, sive aliorum prædictorum.

Quod quilibet Consors possit facere, seu cavare longe a Termine per unum pedem; fornaserii vero, per duos pedes. Cap. CXX.

ITEM, quod quilibet consors possit facere fossatum, seu cavare a ter-mino longe per unum pedem; & si contra hoc fecisset, removeatur ad petitionem gastaldionis: & qui contrafecerit, puniatur in xx. sol., & si factum fuisset reducat in suo statu. scil. impleatur. Sed fornaserii cavantes terrenum pro fornacibus stare debeant longe a termino per duos pedes, sub poena xl. sol., & reducendi quod fecissent in pristinum statum.

Per quantum spatium arbores & vineæ plantari debeant longe a Termine consuetum, & de cæsis. Cap. CXXII.

ITEM, quod quilibet consors, seu quilibet alia persona volens plan-tare aliquam arborem fructiferam vel non fructiferam, illam debeat plantare longe a termino confinium per tres pedes, & non minus;
vineam

vineam vero si plantare voluerit, ipsam plantare possit, & debeat longe ab ipso termino per unum pedem, & non minus. Et si aliqua arbor fructifera, vel non fructifera nasceretur prope dictum terminum infra dictos tres pedes, quod ipsa debeat extirpari per eum, in cujus terra nata fuerit infra tres dies, postquam eidem præceptum fuerit; & qui contrafecerit, emendet xl. sol. pro quolibet, & qualibet vice, & arbore, & ipsas arbores remove teneatur: exceptis casis, quæ possint in confinibus plantari, quæ tamen ascendere non possint in altitudinem ultra quantitatem viij. pedum. Et hoc Statutum futuris det formam negotiis, & non ad præterita revocetur, & non habeat locum in casis existentibus prope vias, nec in nemoribus.

De poena pontentis ignem in Campana, vel in terris, vel in rebus.

Cap. CXXIII.

ITEM, quod si aliqua persona posuerit, seu inventa fuerit ponere ignem in campana Veronæ, vel in pratis, seu terris cum vineis, vel sine vineis, seu cum olivis, seu aliis arboribus fructiferis, sive nemoribus, aut stipulis, sive blavis, aut aliis rebus in districtu Veronæ, emendet pro unoquoque, & quasque vice centum sol., & reddat damnum patienti secundum estimationem factam de eis damnis, nisi dicta talis persona licentiam habuisset a Iudice Sortium, vel Vicario Villæ, & non fecerit damnum.

De quibus credatur uni Consorti cum uno teste, & sine teste, & usque ad quam quantitatem. Cap. CXXIV.

ITEM, quod uni consorti cum uno idoneo teste credatur cum sacramento in manifestando, & ejus manifestationi stetur, & credatur: de damni vero quantitate ipsi consorti aut Domino rei cum dicto teste & juramento credatur, & stetur usque ad quantitatem, seu valorem lx. sol.; usque vero ad quantitatem xx. sol., credatur uni consorti, aut Domino rei cum sacramento sine aliquo teste de damno sibi dato, inspecta qualitate & conditione ipsius consortis, & Domini.

De duobus Consortibus, aut pluribus invententibus personas, seu bestias facientes damnum. Cap. CXXV.

ITEM, quod si duo ex consortibus vel plures ex eis simul aliquam personam, seu bestias de supradictis invenerint facientes damnum in dictis Regulis seu Sortibus, aut aliter contrafacientes, puniatur secundum regulas factas sive Statuta communis Veronæ jurando, & affirmando per sacramentum ita esse.

De

De uno Salsuario cum uno Consorte jurante, quod eorum manifestatio valeat, ac si ambo essent Jurati, sive Salsuarii. Cap. CXXXVI.

ITEM, si unus saltuarius solus aliquam personam seu bestias supradictas invenerit facientes damnum contra Regulas ordinatas, & aliquis ex Sortibus foret secum, qui consors illud ita esse verum affirmaverit per sacramentum coram Judice vel Vicario, citato adversario, manifestatio eorum valeat & teneat, ac si ambo essent saltuarii, seu jurati.

De uno Salsuario cum uno Famulo Judicis vel Vicarii jurante, quod eorum manifestatio valeat. Cap. CXXXVII.

ITEM, quod si unus saltuarius solus cum famulo sive viatore Judicis Sortium aut Vicarii villæ invenerit facientes damnum, vel contra Regulas ordinatas, & ipse famulus, sive viator illud sacramento affirmaverit, talis manifestatio valeat & teneat, & super ipsa procedatur.

De Judice vel Vicario solo, quod ejus manifestatio valeat usque ad summam libr. trium. Cap. CXXXVIII.

ITEM, quod Judex Sortium, & quilibet Vicarius villæ etiam solus possit manifestationes facere de bannis & damnis datis usque ad summam lx. sol., & eis sine alio juramento credatur usque ad dictam summam.

Quod quilibet Consorts debeat venire, seu mittere ad Sortem quando simul erit coadunata. Cap. CXXXIX.

ITEM, quod quilibet consors alicujus Sortis teneatur & debeat venire, seu mittere ad Sortem, quando simul erit coadunata per præceptum gastaldionis & fidejussoris, seu Judicis vel Vicarii; & qui contrafecerit, emendet pro unoquoque, & unaquaque vice duos solidos.

Quod nullus Consorts debeat se a Sorte separare, quando simul erit coadunata. Cap. CXXX.

ITEM, quod nullus consors se debeat a Sorte separare quando simul erit coadunata, sine verbo, & licentia gastaldionis, & qui contrafecerit, puniatur pro unoquoque, & unaquaque vice in duobus solidis.

De poena Consortis, qui Fidejussorem pignerari permiserit pro suo facto.
Cap. CXXXI.

ITEM, quod si quis consors permiserit fidejussorem pro suo facto pignerari quod non attendisset præcepta gastaldionis, aut Judicis vel Vicarii, emendet pro unoquoque, & unaquaque vice x. sol., & postea attendat.

De poena Consortis, qui permiserit de se reclamum fieri pro negotio Sortis.
Cap. CXXXII.

ITEM, quod si quis consors permiserit reclamum de se fieri pro aliquo negotio ad Sortes pertinente, de eo quod recusasset præcepta gastaldionis, aut Judicis, vel Vicarii coram D. Potestate & suis Judicibus, seu Judicibus Consulibus communis Veronæ, & placitum amiserit, seu deseruerit, emendet pro unoquoque, & unaquaque vice xl. sol., & postea attendat; & si inde sacramentum in dicta causa fuisset factum, de sacramento gastaldionis puniatur in xx. sol., de sacramento fidejussoris in x. sol., de quolibet alio sacramento in v. sol. si causam illam amisisset, vel deseruisset.

Quod nullus Consors debeat suam herbam dare alicui ad faciendum, nisi prius data notitia Gastaldioni, vel Fidejussori.
Cap. CXXXIII.

ITEM, quod nullus consors dare debeat suam herbam alicui personæ ad faciendum, nisi prius dixerit gastaldioni, vel Fidejussori; & qui contrafecerit, puniatur pro qualibet vice in x. solidis.

Quod quilibet Gastaldio possit & debeat ponere occulte Juratos supra Saltuarios.
Cap. CXXXIV.

ITEM, quod quilibet gastaldio possit & debeat ponere ad suam voluntatem occulte juratos supra saltuarios, qui possint & debeant custodire, & salvare omnes res in dictis Regulis pro tempore nascentes, & qui possint & debeant omnes facientes contra Regulas manifestare; & Judex Sortium, vel Vicarius, vel alius Judex de ponendo supra saltuarios in ipsis Regulis seu Sortibus nullo modo se intromittat.

*De poena Consortis, qui fecerit dedecus Gastaldioni vel Fideiussori,
vel dismentiverit eos. Cap. CXXXV.*

ITEM, quod si quis consors fecerit dedecus, vel dismentiverit gastaldionem aut fideiussorem exercendo officium Sortis, in xx. fol. pro quolibet, & qualibet vice puniatur, & postea attendat præceptum gastaldionis.

*De poena Consortis, qui dismentiverit aliquem ex Consortibus coram
Gastaldione, vel Fideiussore. Cap. CXXXVI.*

ITEM, quod si quis consors dismentiverit aliquem ex consortibus coram gastaldione vel fideiussore, emendet pro quolibet, & qualibet vice decem solidos.

*De poena Consortis, qui fregerit verba Gastaldionis quando arrennaverit.
Cap. CXXXVII.*

ITEM, quod si quis ex consortibus Regulæ fregerit verba gastaldionis quando arrennaverit inter consortes, puniatur pro omni vice, & pro quolibet in duobus solidis.

*De poena illius, qui impediverit Consortem surgentem ad dicendum.
Cap. CXXXVIII.*

ITEM, quod si quis ex consortibus surrexerit ad arrennandum, sive dicendum de negotiis Sortis, & aliquis impediverit, emendet pro quolibet, & qualibet vice duos solidos.

De poena illius, qui iussus tacere recusaverit. Cap. CXXXIX.

ITEM, quod si gastaldio præceperit in Sorte, quod omnes quiescere, & tacere debeant, dum ille qui dixerit dicere voluerit de factis Sortis, nec suum dictum rumpere usque ad finem dicti sui, & aliquis contrafecerit, emendet duos fol. pro quoque, & quoque vice.

*De poena Consortis, qui percusserit Gastaldionem vel Fideiussorem.
Cap. CXL.*

ITEM, quod si quis ex consortibus percusserit gastaldionem vel fideiussorem suum officium exercentem, emendet pro unoquoque, & unaquoque vice centum solidos.

B b b z

De

De poena Consortis, qui alium Consortem percusserit in Sorte coadunata.
Cap. CXXI.

ITEM, si quis ex consortibus percusserit aliquem ex consortibus coram gastaldione vel fideiussore in Sorte coadunata, emendet pro unoquoque, & unaquaque vice xl. sol., & hoc intelligatur occasione Sortis.

Quod nullus Consort secum ducat ultra tres personas in Sorte, sive Regula.
Cap. CXLII.

ITEM, quod nullus consort debeat secum ducere ultra tres personas in Sorte seu Regula, nisi de licentia gastaldionis vel fideiussoris tantum supra suum: & qui contraxerit, puniatur quinque solidis pro quolibet, & pro qualibet vice, & consort teneatur pro illis personis solvere, quas secum duxerit.

De uno libro memoriali habendo per Iudicem Sortium, & quemlibet Vicarium ville, in quo Notarii eorum manifestationes scribant; & quid prædicti facere debeant. Cap. CXLIII.

ITEM ordinamus, quod Iudex Sortium & quilibet Vicarius villæ teneantur habere penes se unum librum memorialem, in quo eorum notarii teneantur manifestationes omnes scribere, quæ fierent, & fieri vellent per saltuarios ipsarum Sortium seu Regularum, & omnes alios qui secundum Statuta, & ordinamenta manifestare possint, die ipsa qua dicta manifestatio fuerit facta; ad quæ fieri facienda, dictus Iudex & Vicarii vinculo sacramenti & banno libr. x. teneantur. Et notarii, qui neglexerint vel omiserint facere prædicta, condemnentur pro quolibet, & qualibet vice in lx. sol., & plus & minus, inspecta qualitate negotii. Et quod dicti rebelliones nullam recipiant solutionem a saltuariis, seu aliis personis manifestantibus, quæ manifestare possunt secundum formam Statuti, nec a gastaldionibus, seu fideiussoribus ipsarum Sortium & Regularum pro scribendis manifestationibus, seu scripturis ipsarum manifestationum, nisi solummodo a manifestatis: & si contingerit aliquem manifestatum ab aliqua manifestatione absolvi, quod expensæ ipsi manifestato restituantur per manifestantem seu manifestantes. Teneantur etiam dicti Iudex & Vicarii vinculo sacramenti infra mensem, ex quo sibi facta fuerit manifestatio, inquirere, & absolvere vel condemnare manifestatum cum restitutione damni, seu æstimationis ipsius damni facienda ei, qui damnum passus fuerit. Et cognoscere, ac procedere possint & debeant contra malefactores ex officio suo, omni die feriato & non feria.

feriato, exceptis feriis solemnibus in honorem Dei introductis, & summarie, & sine aliqua juris solemnitate, & sine aliqua scriptura indefacienda, data dilatione ipsi manifestato octo dierum & non ultra, ad sui defensionem & probationem faciendam, nisi iusta causa esset dictum tempus prorogandi; & si dicta causa subesset prorogationi, tunc dictus Judex & Vicarij ipsum tempus usque saltem ad alios octo dies & non ultra, possint prorogare.

De inquisitione facienda per Judicem & Vicarios contra Damnatores.
Cap. CXLIV.

ITEM, quod dictus Judex Sortium & quilibet Vicarius teneantur & debeant inquirere a consortibus, & ab alijs quibuscumque personis quas voluerint, pro inveniendis omnibus & singulis personis, de quibus esset vox & fama, quod essent vel fuissent consueti damnatores in aliqua Sorte dictarum Regularum & Sortium existentium tam circa civitatem & burgos Veronæ, quam in districtu; & si quos repererint facere vel fecisse damna dictis Sortibus seu Regulis, de quibus alias puniti seu condemnati non fuissent, puniant & condemnent eos pro unoquoque, & unaquaque vice, secundum Statuta & ordinamenta communis Veronæ pro ipsis Regulis & Sortibus facta.

De commissionibus committendis per dictum Judicem, & Vicarios.
Cap. CXLV.

ITEM, quod dictus Judex & Vicarij ad postulationem gastaldionum ipsarum Sortium & Regularum, & massariorum villarum teneantur & debeant commissiones generales committere pignerandi omnes debentes aliquid dictis Sortibus, seu gastaldionibus, seu communibus occasione dictarum Regularum & Sortium, sine aliqua citatione facienda; quas commissiones teneantur etiam facere Dominis, quibus damnum fuisset datum, pro damno sibi dato.

HÆC SUNT STATUTA LOQUENTIA DE REGULIS ET SORTIBUS VILLARVM TANTUM DI- STRICTUS VERONÆ.

Quod quilibet habens possessiones in villis possit Juratos & Saltuarios ponere ad manifestandum. Cap. CXLVI

ITEM, quod quilibet tam de civitate, quam de villis Veronæ habens possessiones in villis districtus Veronæ, possit Juratos; seu sal-
tua-

tuarios ponere, qui possint & debeant omnes personas & bestias manifestare facientes damnum, & contra regulam vel regulas ordinatas, & qui erant secundum regulas supradictas manifestati damnum emendare & restituere debeant, & bannum solvere, secundum quod de alijs rebus superius nominatis.

De saltuaria solvenda Saltuariis villarum; & quod infra duos menses debeant sibi de ea facere solvi. Cap. CXLVII.

ITEM, quod de cætero saltuarijs communium omnium villarum districtus Veronæ pro saltuaria bladorum, leguminum, & aliarum frugum, & reddituum terrarum aratoriarum & laboratoriarum, vinearum, olivarum, & pratorum non existentium in Sorte, fiat solutio ipsius saltuariæ per laboratores earum in denarijs tantum, videlicet, vi. denarijs parvulis tantum pro quoque campo; pro alijs vero terris & possessionibus villarum existentibus in Sorte, fiat solutio saltuariæ saltuarijs ipsarum Sortium similiter tantum in denarijs per laboratores ipsarum terrarum, secundum quod per consortes ipsarum Sortium fuerit ordinatum: & si in alijs rebus dicta solutio fieret, solventes & accipientes pro quolibet, & qualibet vice puniantur in c. sol. Et si dicti saltuarij acciperent pro saltuaria ultra id, quod ex forma præsentis Statuti accipere deberent, puniantur pro qualibet vice in c. sol., & in restitutione ejus quod ultra acceperint, facienda ei, cui acceperint: & de prædictis quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Ad quam solutionem saltuariæ dictis saltuarijs faciendam Vicarius omnes debentes solvere realiter & personaliter compellat summarie, sine aliqua scriptura facienda, & eos pignerari faciat realiter & personaliter sine aliqua citatione, si de hoc fuerit requisitus, infra duos menses a die exitus officij dictorum saltuvariorum; infra quos quilibet saltuarij teneantur & debeant petere & exigere omnem eorum saltuariam: aliter autem eis postea audientia non præbeatur, & præsumatur debitorem solvisse, si solutionem allegaverit.

* Videatur cap. lxx. hujus libri.

De modo & forma dandi & ponendi Saltuarios terris, pratis, vineis, olivis, & nemoribus. Cap. CXLVIII.

ITEM, quod si aliqua persona de Verona & Veronensi districtu regulaverit, & regulari fecerit, vel in Sortem ponere volverit terras, prata, vineas, olivas, aut nemora, & saltuarios habere non poterit, qui velint ipsam Regulam vel Sortem custodire, quod tunc massarius, commune, & homines ipsius villæ, in pertinentia cujus dictæ possessiones regulatæ, seu in Sortem positæ fuerint, teneantur & debeant dare saltuarios cuilibet petenti, bonos & legales homines ipsius terræ, ad dictam

ſtam Regulam cuſtodiendam ſeu Sortem: quod ſi facere recuſaverint, tunc Vicarius diſti loci poſſit & debeat ipſos maſſarios, commune, & homines conſtringere ad ſupradicta complenda, tam die feriario, quam non feriario. Et ſi terræ, vineæ, prata, olivæ, & nemora, vel aliæ poſſeſſiones, quæ eſſet de iuriſdictione alicujus villæ inhabitatæ laborarentur, & regularentur ſeu in Sortem ponerentur, quod maſſarius, commune, & homines villæ proximioris illi villæ inhabitatæ teneantur & debeant preſenti dare bonos & idoneos ſaltuarios pro cuſtodiendo ipſam Regulam ſeu Sortem; quod ſi facere recuſaverint, diſtus Vicarius eos conſtringere teneatur ut ſupra: hoc addito, & expreſſim diſto, quod nullus poſſit banna imponere diſtis Regulis, niſi de voluntate & conſenſu diſti Vicarii, ad cujus officium & judicium omnia banna, & manifeſta ſive denunciations diſtorum ſaltuvariorum deferantur.

*De cuſtodia facienda per Saltuarios in Sortibus & Regulis
villarum. Cap. CXLIX.*

ITEM, quod ſaltuarij Sortium & Regularum exiſtentium in villis, ubi ſunt etiam vineæ, vel olivæ, teneantur & debeant ſtare continue in Sortibus, de quibus fuerint ſaltuarij conſtituti de die & de nocte, a Calendis Junij uſque ad vindemias factas illarum Sortium, de quibus fuerint ſaltuarij, & diſto tempore ſe non debeant a diſtis Sortibus ſeparare, niſi occaſione faciendi ſuas manifeſtationes, vel alia juſta cauſa; & ſi diſta occaſione voluerint ſe a diſtis Sortibus ſeparare, ſemper unus eorum ſaltuvariorum remaneat in Sorte cauſa officij exercendi, & incontinenti factis ſuis manifeſtationibus debeant ad ſuam Sortem cuſtodiendam redire. Facta vero vindemia, diſti ſaltuarij non ſint adſtriſti ſtare in ſuis Sortibus de nocte, ſed quilibet ipſorum ire teneatur ad ſuas Sortes cuſtodiendas, omnique die circuire & circare uſque ad alias Calendas Junij. Quod ſi non obſervaverint, puniantur pro quolibet, & qualibet vice in x. ſol. pro tempore, quo debent ſtare continue de die & de nocte; pro alio vero tempore, quo tenentur ire tantum in die, in v. ſol. & nihilominus damna emendare teneantur. Vbi vero non ſunt vineæ, nec olivæ, diſti ſaltuarij ire teneantur omni die ad ſuas Sortes & Regulas cuſtodiendas, & ipſas circare & circuire, ut ſupra, bannos v. ſol. pro quolibet, & qualibet vice. * Conferatur cum cap. lviij. hui. libri.

Nr Saltuarij Sortium Villarum vim faciant ut pignora dentur sibi. Cap. CL.

ITEM, quod saltuarijs non liceat auferre pignora vi ab illis qui Regulam frigerint, sine commissione Vicarij; illa autem quiete, & voluntarie accipere possint: nisi tempore inventionis, quando damnum dantes essent alterius jurisdictionis.

Vt damna denuncientur Dominis prædiorum per Saltuarios. Cap. CLI.

ITEM, quod omnes & singuli saltuarij Regularum & Sortium terrarum, & possessionum districtus Veronæ, per se vel per alios pro eis, teneantur denunciare Dominis prædiorum, de quibus saltuarij sunt, aut domui, aut familiæ suæ damna, quæ ipsi Domini ignorarent eis data in ipsis prædijs, & dare damnatores infra xv. dies a tempore damni dati: quod si non fecerint, teneantur damnum emendare eis, quibus fuerit illatum, secundum quod fuerit æstimatum, vel secundum quod fuerit probatum, data electione ipsis damnum passis probandi, vel faciendi æstimari. Et quod Iudex Sortium, vel Procuratorum communis Veronæ, vel Vicarius villæ teneatur ipsos saltuarios & eorum securitates compellere ad emendationem ipsorum dampnorum, secundum quod fuerit probatum, vel æstimatum, nisi ipsi saltuarij darent damnatores, & manifestationes de eis legitime factas; quæ damna a dictis saltuarijs peti possint solummodo infra duos menses continuos a tempore, quo ipsi Domini sciverint dictum damnum esse datum. Et de scientia, & ignorantia credatur, & stetur sacramento ipsorum Dominorum: & hoc non obstante ali quo Statuto in contrarium loquente, nisi aliter de scientia legitime probaretur.

De Regulis, & Bannis, ac Manifestis non alienandis. Cap. CLII.

ITEM, quod commune vel officiales alicujus villæ non possint nec debeant vendere nec locare, seu pigneri obligare, seu aliquo modo alienare Regulas, vel banna, & manifesta sui communis: & quicquid contrafactum fuerit, sit ipso jure nullum, & totum ad commune illius villæ perveniat, restituendo pro rata temporis prærium: & qui contrafecerit, emendet pro banno centum sol. Et de hoc quilibet sit accusator; cujus banni medietas sit communis, & alia accusatoris.

Qua-

Qualiter, & in quo loco Gastaldiones & Fideiussores vendere possint herbam silvaticam suarum Sortium & Regularum, Cap. CLIII.

ITEM, quod gastaldiones & fideiussores cujuslibet Sortis sive Regulæ, cum voluntate & consensu omnium consortium ipsarum Regularum & Sortium, vel majoris partis possint vendere herbam silvaticam ipsius Sortis vel Regulæ quibus voluerint, non obstante contradictione massarij, & communis villæ, in cujus pertinentia ipsa Sors sive Regula fuerit. Et ipsa venditio fieri debeat in publica Regula sive Sorte tantum; & pretium inde redactum detur in manu fideiussorum dictarum Regularum & Sortium, seu cujuslibet earum, & inter eos consortes pro rata camporum dividatur, in qua sint omnes consortes, vel major pars cujuslibet Sortis; vel ponatur in utilitatem dictarum Regularum & Sortium, secundum quod consortes fuerint concordēs. Et si aliter fieret venditio de dicta herba silvatica, talis venditio ipso jure non valeat, & venditor puniatur in centum sol. pro quolibet, & qualibet vice communi Veronæ, & in restitutione pretij facienda ei, qui dictam herbam emisset: salvo quod nullo modo, vel ingenio dicti gastaldiones vel fideiussores possint vendere herbam silvaticam eorum locorum dictarum Regularum & Sortium, in quibus essent vineæ, vel oliuæ. Et qui contraxerit, puniatur in decem libris communi Veronæ.

Ne in pratis, seu vineis, & hortis hominum civitatis Veronæ cum bestiis pasculetur. Cap. CLIV.

ITEM, quod homines villarum, vel alii nullo modo vel tempore possint nec debeant cum aliquibus bestiis pasculare in pratis, seu vineis, vel olivis, vel bladis, vel hortis, seu viridariis hominum civitatis Veronæ sitis tam in villis, quam circa civitatem; & si quis contraxerit, pro omni tempore debeat emendare banna & damna, secundum Regulas & Statuta communis Veronæ.

In quibus locis Consortes villarum Cives Veronæ cum suis bestiis possint impune pasculare. Cap. CLV.

ITEM, quod consortes villarum cives Veronæ possint impune cum suis bestiis pasculare extra damnum super communia & campanæ villarum, de quibus consortes fuerint, sicut terrerij faciunt dictæ villæ; non obstante aliquo Statuto in contrarium loquente.

In quibus locis liceat Consortibus impune pasculare. Cap. CLVI.

ITEM, quod omnes consortes, sive quælibet persona commorans in villa aliqua, possit cum suis bestiis quas tenet in illa, pasculare in Campanea illius villæ extra damnum, non obstantibus Statutis seu Regulis in contrarium

factis per suas villas. Et quod confors aliquis, seu aliqui de aliqua villa, burgo, vel castello, sive loco, non possint nec debeant cum suis bestiis pascuare in districtu alterius villæ, castelli, vel loci, in damnum vel extra damnum; & tamen quod per hoc jurisdictioni alicujus non præjudicetur.

Quod qualibet villa districtus Veronæ teneatur habere gregem porcorum.

Cap. CLVII.

ITEM, quod qualibet villa districtus Veronæ teneatur & debeat habere & tenere gregem porcorum & porcuarum, ita quod omnes habentes porcos & porcas in villa mittant eos ad dictum gregem, alioquin teneant eos porcos seu porcas in domibus, vel curtivis suis clausos, & inde exire non permittant, banno pro quolibet porco, & qualibet vice v. sol. in die, in nocte duplum; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

De Operariis laborantibus ad pretium in campana alicujus villæ, quando debeant esse, & quantum stare in laboribus. Cap. CLVIII.

ITEM, quod rustici operarii mercede conducti, qui vadunt ad laborandum in campana alicujus villæ, vel alibi per Sortes & Regulas, debeant esse in locum laborerii ante ortum solis, & inde non discedant usque ad occasum solis, & portent secum id quod necessarium eis fuerit, pro esu & potu; & qui contraxerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in x. sol.; & de hoc quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Et specialiter saltuarii, sive jurati Sortium & Regularum teneantur manifestare quemlibet contra prædicta facientem.

Ne Vicarii villarum post exitum officii accipiant banna. Cap. CLIX.

ITEM, quod Vicarii villarum non possint nec debeant exigere aliquid occasione bannorum, seu Regularum ab hominibus illius villæ, cujus fuerint Vicarii, occasione sui officii, postquam exierint de officio, nisi habuerint pignus ipsi vel marsarii villarum, vel nisi tempore sui officii contra eos processerint: eo salvo quod si occasiones, propter quas multæ, sive tales factæ sunt, evenerunt vel evenerint infra xv. dies ab exitu sui officii, quod ipsi Vicarii eas possint exigere, licet pignus non habuerint, vel contra eos non processerint.

Inter quos, & pro quanto utilitas dictorum bannorum, manifestationum, & condemnationum dividatur. Cap. CXX.

ITEM, quod medietas bannorum, ipsarum manifestationum, & condemnationum sit Vicarii villæ & alia medietas sit communis, & hominum ipsius villæ; quam medietatem suam ipse Vicarius possit exigere per se, si voluerit, aut permittere, vel facere ipsam exigi simul cum alia medietate communis, arbitrio ipsius Vicarii.

HÆC

HÆC SUNT STATUTA GENERALIA
VILLARUM, ET VICARIATUUM.

De uno bono Mafario fibi eligendo per fingula Communia villarum, aliter ipfa communia, & quilibet de ipfis communibus pro dicto Mafario teneantur; qui etiam intelligatur esse Syndicus fufcommunis.

Cap. CLXL

COMMUNIA villarum & locorum fingula teneantur & debeant eligere unum bonum mafarium, qui bene attendat, & obediat, & non difsipet pignera in fuis manibus confignata; & fi aliter fecerit, teneantur ipfa communia & homines ipforum communium ad debita pignorum. Et de prædictis poffint in folidum realiter ipfa communia & fingulares de communitatibus conveniri, nec liberentur nifi debitorem ad carceres communis Veronæ conduxerint, vel pignera defigora conduxerint in manibus mafarii pignerum Veronæ: quo facto ipfa communia & homines liberentur, & ulterius moleftari non poffint. Et in omnibus cafibus prædictis dicti homines & communia regreffum habeant realem & perfonalem contra debitores, quorum prætextu fuerint moleftati, etiam fi regreffus de facto non fuerit datus: & quilibet mafarius pro fuo nuncio teneatur. Qui etiam mafarii fint, & intelligantur effe fuarum communitatum Syndici ad lites, ad agendum & defendendum. * Hoc idem habetur in cap. xlvilib. primi.

De una fecuritate generali facienda per Mafarios villarum in principio regiminis Cap. CLXLII.

ITEM, quod omnes mafarii & communia villarum teneantur & debeant in principio regiminis D. Potestatis, videlicet iafra menfem, facere unam bonam & idoneam fecuritatem pro eorum villis, fecundum qualitatem & quantitatem villarum, coram D. Potestate Veronæ, de attendendo & obfervando præcepta D. Potestatis & fuorum Judicum & officialium, & de emendando damna, & robarias, quæ fierent in eorum villis & pertinentiis, & de non accipiendo nec permittendo in eis ad totum fuum poffe aliquos rebelles Illuftriff. noftri Domini, nec bannitos communis Veronæ, nec bairros, immo potius de capiendis illos, & omnes alios malefactores, & conducendo illos in fortiam D. Potestatis pro poffe fuo: & quod dictæ fecuritates fint generales, & durent per unum annum. Et quod Iudices, & notarii, & cæteri officiales communis Veronæ non poffint nec debeant accipere alias fecuritates a dictis communibus, feu dictis fuis mafariis pro illis villis. Et quod D. Potestas teneatur facere attendi & obfervari omnia prædicta, & admonere

C c c 1

in

in primo mense sui regiminis omnes suos Judices & officiales, quod aliam securitatem a dictis communibus non accipiant : & si quis Judex , seu notarius, sive quispiam alius officialis contrafecerit, solvat pro unaquaque vice centum solidos . * Simile est in cap. xlv. lib. primi.

Quod Communia villarum nullam faciant Adunantiam sive Consilium, sine licentia sui Vicarii. Cap. CLXII.

ITEM, quod aliqua communia & homines communis Veronæ non audeant nec præsumant facere aliquam adunantiam suorum hominum, nec visinantiam sive consilium sine licentia Vicarii, ad hoc ut ipse possit interesse, vel suum notarium mittere. Et quod ipsa communia similiter non possint aliquam datiam ponere sine licentia ipsius Vicarii. Et communia, quæ contrafecerint in aliquo prædictorum, cadant in pœnam libr. xxv., & marsarius aut alius, qui vocavisset aut vocari fecisset viciniam sive consilium, aut proposuisset de datia imponenda, vel eam exegisset, cadat in pœnam libr. x. denar. pro quoque; quarum pœnarum tertia sit accusatoris, & tertia ipsius Vicarii, & alia tertia Cameræ Illustriss. nostri Domini; & ubi non sit accusator, illa tertia veniat in commune Veronæ. * Conferatur cum cap. xlv. lib. primi.

De æstimis faciendis in villis, & qua forma fieri debeant; & de datis imponendis. Cap. CLXIV.

ITEM, quando æstimum novum in aliqua villa vel loco districtus Veronæ fieri debuerit, Statuimus, quod marsarius illius villæ, vel loci cum licentia sui Vicarii teneatur & debeat congregari facere suam Viciniam, & omnes citari ad domum suam, in qua duæ partes intersine vicinorum masculorum in æstimo villæ scriptorum xviii. annorum, & inde superius usque ad lxx. annos ad minus, & inter vicinos dictæ terræ faciant eligi ad breviam, seu sabam sex bonos & legales homines dictæ terræ, scil. duos de minoribus, duos de mediocribus, & duos de majoribus; qui sex cum electi fuerint modo prædicto, incontinenti, si præsentibus fuerint, vel die sequenti, coram Vicario vel delegato suo jurare debeant ad sancta Dei Evangelia bona fide, sine fraude facere æstimum novum suæ terræ, & ipsum complere infra x. dies postquam electi fuerint, vel amplius tempus, si vicinia vel majori parti placuerit; & æstimare omnes personas debentes facere & solvere datias, onera, & factiones cum dicto communi & hominibus, & omnia sua mobilia & immobilia, possessiones & jura: exceptis domibus muratis & cupatis, quas inhabitant, & teneant ad usum suum, & familiæ suæ. Et non debeant se æstimare, sed postea æstimantur, modo prædicto, per tres æstimatores tantum eodem modo electos infra v. dies ex quo electi fuerint. Possit tamen unaquaque vicinia, secundum quod magis esset populosa, eligere æstimatores plures.

plures numero, utputa tres de majoribus, & tres de mediocribus, & tres de minoribus, dummodo in tribus dictis gradibus servetur æqualitas, & facere suum æstimum per tres mudas æstimatorum, abijciendo postea majorem & minorem æstimum quantitatem, & retinendo mediocrem; sive etiam per quinque mudas æstimatorum, abijciendo similiter majorem & minorem, & intertando postea tres mediocres: in quibus quidem casibus idem modus servetur in æstimando postea dictos æstimatores: Quod quidem æstimum taliter factum duret per unum annum proxime venturum. Dantes licentiam dictis æstimatoribus eligendis, quod ponere possint ad sacramentum omnes personas, quas voluerint, dictæ terræ, & ejuslibet alterius districtus Veronæ, pro inveniendis bona, possessiones, & jura personarum solvere debentium cum ipsa terra; cognoscentes, quod si qua persona cessaverit dicere, & manifestare dictis æstimatoribus omnia sua bona ut superius dictum est, omnium, quæ cessaverit manifestare eis, quarta pars devenire debeat in commune villæ, banno xxv. librarum pro qualibet persona contrasaciente: Et quod omnes datæ, quæ de cætero fuerint imponendæ in ipsa villa, ponantur & poni debeant pro libr. sui æstimum; cætera autem onera & factiones operariorum, armatorum, plaustrorum, vastatorum, & aliorum quæ in faciendo consistant, ponantur & poni debeant secundum voluntatem majoris partis ipsius vicinæ. * Idem habetur in cap. clxv. lib. secundi.

Quod singuli Vicariatus habeant quintum librum Statutorum. Cap. CLXY.

ITEM, quod quilibet Potestaria, & Vicariatus districtus Veronæ habere continue debeat unum librum in membranis, cum parmulis, in quo sit descriptus quintus liber Statutorum communis Veronæ, incipiendo a pagina posita sub rubrica: *Hæc sunt Statuta communia Regulis & Sortibus, tam circa civitatem, & burgo Veronæ, quam in districtu; & tam officio Judicis Sortium Veronæ, quam Vicariorum villarum ad cap. lxxv. huius libri;* qui liber stare debeat penes Potestatem vel Vicarium dicti loci, de successore in successorem consignandus: & quilibet Potestas, & Vicarius, qui in introitu dicti officij sui dictum librum ad officium non invenerit, & sibi non consignaretur, teneatur & debeat statim scribi fieri, & facere unum per modum prædictum, expensis communitatum sui Vicariatus.

GENERALIA OMNIUM STATUTORUM PRÆSENTIS VOLUMINIS.

Quod prædicta Statuta omnibus aliis Statutis debeant derogare, quæ prædictis obstatent. Cap. CLXVI.

ITEM Statuimus & ordinamus, quod nulla persona audeat vel præsumat interpretari, vel aliquam extensionem facere contra Statuta in præsentis volumine Statutorum scripta & posita, nec eis, nec alicui prædicto.

dictorum aliquem extrinsecum intellectum dare; sed prædicta omnia & singula Statuta prout jacent inviolabiliter observentur, sine aliqua extensione, interpretatione, vel aliquo extrinseco intellectu; in, & sub pena centum libr. pro quoque, & quaque vice: & quod ubicumque dicitur de masculo, intelligatur per omnia de femina esse dictum.

Ne contra Sanctam Ecclesiam, & ejus libertatem, ac personas Ecclesiasticas prædicta Statuta valeant. Cap. CLXVII.

AD Dei riverentiam, Matrisque ejus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Statuimus & ordinamus, quod omnia Statuta & ordinamenta compilata, sive posita & scripta, ordinanda & compilanda, sive ponenda & scribenda de cætero in libris Statutorum, sive postarum communis Veronæ loquentia, sive continentia aliqua, quæ sint vel esse possint contra S. Ecclesiam, vel Ecclesiasticam libertatem, seu Ecclesiasticas personas, ipso jure sint cassa, & vana, & irrita, & nullius efficaciæ ac valoris, & abrogata ipso jure pænitus habeantur.

Finis Libri Quinti Statutorum Magnificæ Civitatis Veronæ.

Laus Deo omnipotenti, eiusq; Genitrici Virgini Mariæ.

FRANCISCUS Foscari dei Gratia Dux Venetiarum, &c. Nobilibus & Sapientibus viris Zachariæ Trivisano Doctore de suo mandato Pœfessari, & Antonio Venerio militi Capiteano Veronæ, & Successoribus suis fidelibus, dilectis salutem, & dilectionis affectum. Per egregium legum Doctorem D. Petrumfranciscum de Justis Oratorem vestrum, ac illius fidelissimę Communitatis nostrę Veronæ nobis præsentata fuerunt Statuta de licentia nostra reformata, vobis Potestate præsentate sub nomine nostro, & supplicatum ut illa approbare & confirmare dignaremur. Nos vero dictę Communitati in cunctis convenientibus complacere volentes, ipsa Statuta tenore præsentium cum nostro Consilio Rogatorum duximus confirmanda, & approbanda: reservato tamen arbitrio, & libertate nobis in eis addendi & minuendi, corrigendi & mutandi, ut de tempore in tempus nobis conveniens esse videbitur.

Datum in nostro Ducali Palatio xi. Octobris, Inditione xiv. Mcccci.

PRIVILEGIA

MAGNIFICÆ CIVITATIS

VERONÆ.

Privilegium a Bulla aurea capitulorum promissorum per illustriss. Dominum nostrum Venet. sue fidelissimæ Communitati Verona tempore adepti ejusdem Civitatis Domini.

NOS Michael Steno Dei gratia Dux Venetiarum, &c. Universis & singulis præfens nostrum Privilegium inspecturis facimus manifestum, quod quum magnificus & potens D. Franciscus de Gonzaga Mantuæ &c. Imperialis Vicarius Generalis, & nostri Exercitus terrestris tunc contra Veronam Capitaneus generalis; ac strenuus & generosus miles D. Jacobus de Verme carissimus & honorabilis Civis noster; & nobiles & sapientes viri Gabriel Aimo miles Gubernator, Jacobus Suriano miles, Rossus Marino, Barbonus Mauroceno Provisores in dicto Exercitu ante introitum quem fecerunt nostro nomine in Civitate prædicta, promississent Communitati, & Civibus dictæ Civitatis capitula infra-scripta: quæ postea egregij & spectabiles milites D. Peregrinus de Cavolongis, Veritas de Veritatibus, Joannes de Peregrino, Aleardus de Aleardis, Petrus de Sacco, Paulusphilippus de Fragaistorijs, & Joannesnicola de Salernis, ac eximius legum Doctor, D. Jacobus de Fabris, jurisperiti D. Joannes de Castro & Bartholomæus de Carpo, necnon nobiles & sapientes viri Petrus de Caballis, Dominicus de Ciferchis, Thomæus de Calarijs, Clemens notarius de Insulo, Gaspar de Quinto, Leo de Confalonerijs, Tebaldu de Broilo, Nicolaus de la Capella, Ruffinus a Campanea, Passus de Guarientis, & Zeno de Nigrellis, omnes honorabiles Oratores & Syndici & procuratores dictorum civium & communitatis Veronæ ad nostram præsentiam transmissi, daturi nobis Dominium dictæ civitatis, & ob hanc & certas alias causas per publicum nostrum Privilegium confirmari eisdem supplicarunt: Nos cognoscentes quod hocor Principis honesta perquirentis admonet, & ra-

& ratio publicæ utilitatis exposcit, ut per bellorum duces, causa expositæ, promissa firmitatem obtineant, illaq; præcipue, quæ per confirmationis petiti suffragium auctoritas principalis accipiat, cum auctoritate nostrorum Consiliorum ipsa omnia Capitula infrascripta, & secundum quod per ipsos nostros Capitaneum & Nobiles promissa fuerunt prædictæ Communitati & Populo Veronensi nobis subdito & fideli, tenore præsentis nostri Privilegij duximus confirmanda. Intendentes, & mandantes omnibus nostris Rectoribus & officialibus, qui sunt & per tempora fuerint in nostra Civitate Veronæ, quatenus ipsa capitula & eorum quodlibet, inquantum ad ipsos & ipsorum quemlibet spectat & pertinet, ac spectabit & pertinebit eisdem Civibus & Communitati debeant inviolabiliter observare.

Tenor autem Capitulorum prædictorum est in hac forma.

PRIMO, quod omnes & singuli tam cives, quam alij quomodolibet commorantes & habitantes in civitate Veronæ, conferrentur salvi, illæsi, & indemnes ab omni injuria, saccomano, vel præda, vel violentia, quæ posset occurrere, vel evenire occasione acquisitionis dictæ civitatis Veronæ; & si quid in contrarium occurreret, quod contra inferentem injuriam debita ultio infurgat, & damnum passum restitueretur.

2 Item, quod nullus Veronensis, vel alius, cujus status aut conditionis existat, propter aliquam causam, sive veram sive falsam, quæ quovis modo usque in præsentem diem alicui posset opponi, adscribi, vel imputari, nunc aut in futurum, puniatur aut injuriatur, seu male tractetur, aut in confinibus aliquibus extra civitatem Veronæ, seu districtum ponatur; immo æquo & pari libramine absque suspitione, nulla habita consideratione, quod tempore præsentis Dominij aliqui fuerint functi & fungantur de præsentibus aliquibus honoribus, officiis, aut dignitatibus, omnes favorabiliter pertractentur.

3 Item, quod omnia membra civitatis more solito redintegrentur cum civitate: & si forte propter aliqua pacta & promissiones aliqua membra ab ipsa civitate habeant remanere separata aut remota, quod omnes cives habentes bona, possessiones, & jura in illis locis, castris, terris, aut villis sic separatis, debeant & possint dictis suis bonis uti & gaudere, ac redditus & proventus inde provenientes pro libito ad civitatem Veronæ absque injundione alicujus oneris aut gravaminis perinde conducere, ac si ipsa membra sic remota cum civitate responderent, & prout etiam, & quemadmodum ante guerram facere soliti erant.

4 Item, quod in civitate & districtu Veronæ non possit, nec debeat nunc & in futurum imponi aliquod onus vel gravamen, aut indirecte aliquod extraordinarium exigi, nisi solum quod ordinarie, & ex datis usita-

uſitatis & conſuetis percipi poteſt & ſolet : nihil ultra ipſos introitus ordinarios ac datia , per modum alienius conditionis , nec etiam per modum alienius impræſtiti , taleæ , ſeu collectæ a civibus aut diſtriſualibus quo quomodo aut tempore aliquid nomine Illuſtriſſ. Du. Domini Venet. auferendo. Sed tamen exigente aliqua neceſſitate , ſi per præſatam Dominationem Venet. requireretur a Veronenſibus ſubſidium perſonarum , quod tunc illis perſonis , quæ ſic mitterentur , per præſatam Illuſtriſſ. Dominationem provideatur de ſtipendio more aliorum , qui tunc in expeditione forent , conferendo & contribuendo .

5 Item , quod omnes Veronenſes , & Vicentini , qui ſuper Veronæ. habent , tenent , & poſſident aliqua bona , jura , honores , aut juridiſſiones quovis legitimo titulo acquiſita , gaudeant & gaudere poſſint diſtis juribus , bonis , honoribus , ac juridiſſionibus , & in ipſorum tenuta , poſſeſſione , vel quaſi , debeant manuteneri & conſervari , prout ſunt & erant in amiſſione civitatis tempore Domini Ducis Mediolani .

6 Item , quod omnes Veronenſes habentes poſſeſſiones & bona in Vicentia & ſuper Vicentino diſtrictu , & e conſerſo omnes Vicentini habentes poſſeſſiones & bona in Verona & ſuper Veronenſi diſtrictu , utantur & gaudeant diſtis ſuis poſſeſſionibus , prout faciebant ante præſentem guerram : & de fruſtibus & redditibus ipſarum poſſeſſionum debitum juſ reddatur & fiat illis , ad quos ſpectat : non obſtante aliquo interdicto ſeu ſuſpenſione , occasione præſentis guerræ emanatis , & recuſis quoque omnibus contractibus & diſtractibus de hujusmodi bonis & poſſeſſionibus in præjudicium illorum , ad quos ſeu quas de jure ſpectant & pertinent , quomodolibet celebratis , ſi qui facti aut celebrati forent .

7 Item , quod omnia Statuta civitatis Veronæ , & domus mercatorum inviolabiliter obſerventur , & ſecundum formam dictorum Statutorum contra inquilinos , decimales , laboratores , & partiarior de fruſtibus & redditibus ipſarum poſſeſſionum , ac reſiduis temporum elapſorum civibus Veron. debitum juſ reddatur & fiat : non obſtante aliqua promiſſione facta in præjudicium civium quibuſcumque ruſticis . Si tamen debitores propter occuſas guerras forent minus habiles ad ſolvendum quod juridice dare debent , inſpecta qualitate perſonarum , ſit in arbitrio ſtatueri terminos competentea debitori , infra quos creditor juſ ſuum conſequatur .

8 Item , quod omnia Officia civitatis Veronæ , exceptis Poſtularia civitatis Veronæ et officiis merum et mixtum imperium habentibus , nec non officiis requirentibus guardam , ſeu cuſtodiam , quæ quidem officia pro libito conferenda reſervare poteſt Illuſtriſſ. Dominatio præſata , et in compenſationem hujusmodi officiorum Veronenſibus ad hæc idoneis in aliis ſuis civitatibus et locis præſata Dominatio poteſt per tempora providere ; permittantur regi et gubernari per cives Veronenſes , et illos dumeat , qui cum civitate ſubſtineant ſcuſſas , onera et factiones . Et

D d d

quia

quia Illustriss. Du. Dominatio nostra de beneficiis Ecclesiasticis se non interomittit, quinimo dispositioni sanctissimi Domini nostri Papæ et aliis Prælati Ecclesiæ dimittit, illud quod requiritur super hoc promittere non possumus, sed offerimus quod Illustr. Du. Dominatio penes præfatum Dominum Papam ipsos Veronenses recommissos habebit.

9 Item, ne civitas Veronæ ex huiusmodi submissione fienda prælibatæ Ducali Dominationi efficiatur solito carior, et populus Veronensis restrictius vivere cogatur, quod provideatur et ordinetur ut nulla viſualia conducantur, nec extrahantur extra districtum Veronæ, nisi prius civitati fuerit uberime provisum, et taliter satisfactum, quod de huiusmodi viſualibus non capiat indigentiam populus Veronensis.

10 Item quum fere omnis substantialis bonitas, et restauratio civitatis Veronæ consistat in mercantiis, et maxime in lanificio, ad hoc nec ex huiusmodi submissione, ut præfertur, fienda ipsa civitas bellorum calamitatibus fere collapsa deducatur ad infima, sed ut sub brachio præfate Dominationis nedum restauretur, sed subcreſcat uberius; ex qua quidem re etiam ipsa Ducalis Dominatio augmentatione introitus distæ civitatis post amplas laudes, quæ inde sequuntur per tempora, de die in diem maxima percipiet commoda et emolumenta; requiritur, ut infraſcripta concedantur, videlicet, quod nulla libertas civitatis circa expeditionem quarumcumque mercenarum ultra solitum restringatur, sed uti prius cuicumque liceat, nulla injecta necessitate, per unum locum magis, quam per alium, quascumque suas mercantias mittere, conducere, vendere, et expedire.

11 Item, super Domo mercatorum nullus ponatur officialis nisi Veronensis, & per omnia conserventur Statuta, & consuetudines distæ Domus: & quibuscumque Veronensibus conducere volentibus pannos & alias mercantias ad civitatem Venetiarum permissum sit ipsas ibidem vendere & expedire ad numeratas pecunias, absque quod cogantur alias res seu mercantias, nisi spontanee ipsas recipere voluerint, insolutum accipere. Liceat præterea quibuscumque Veronensibus volentibus mercantias facere & exercere in civitate Venetiarum, vendere & emere, & alias mercantias cuicumque conditionis facere, & quemadmodum faciunt cives Venetianus. In præmissorum autem fidem & evidentiam plenior, præsens privilegium nostrum fieri iussimus, & bulla nostra aurea communiri. Datum in nostro Ducali Palatio anno Dominicæ incarnationis Mccccxlv. die xvi. mensis Julii, Indictione XIII.

Aliud Privilegium a Bulla Aurea aliorum Capitulorum ab eodem Illustriss. Domino promissum.

NOS Michael Steno Dei gratia Dux Venetiarum &c. Universis & singulis præsens nostrum Privilegium inspecturis facimus manifestum, quod

quod quum egregii, & generosi milites D. Peregrinus de Cavolongis, Veritas de Veritatibus, Joannes de Peregrinis, Aleardus de Aleardis, Petrus de Sacco, Paulusphilippus de Fragastoriis, Joannesnicola de Salernis, ac eximius legum Doctor D. Jacobus de Fabris, & D. D. Joannes a Castro & Bartholomæus de Carpo jurisperiti; nec non nobiles & circumspècti viri Petrus de Caballis, Dominicus de Ciferchis, Thomæus de Calariis, Clemens notarius de Insulo, Gaspar de Quinto, Leo de Confalonieriis, Tebaldu de Broito, Nicolaus de la Capella, Rufinus a Campana, Pafius de Guarientis, ac Zeno de Nigrellis, honorabiles Oratores civium & communitalis civitatis nostræ Veronæ, ultra alia capitula per Nos, ut apparet per nostrum privilegium eisdem traditum, concessa & confirmata, porrexerint & dederint nostro Dominio: certa alia capitula, quæ ipsi petebant communitati prædictæ concessi per Nos, & de speciali gratia confirmari; Nos cognoscentes quod Ducalis Solii nostri dignitas laude decoratur & gloria, quum se subiectis benivolam exhibet, ipsorumque petitionibus gratiosum præstat assensum: augemus enim per id fidem fidelibus, & ceteros ad bonum exemplum hujusmodi provocamus: cum auctoritate nostrorum Consiliorum super dictis Capitulis providimus in hac forma.

Et primo, super primo, per quod Oratores prædicti petebant & supplicabant, quod venditiones factæ per D. Franciscum de Carraria, vel alios suo nomine civibus & districtualibus Veronensibus, sive sint originarii sive ex privilegio, valeant & teneant, ac manuteneantur & conserventur eisdem &c. Quod pro conservatione honoris nostri cancellentur, cassentur, annullentur, & irritentur omnes dictæ venditiones factæ per ipsum Dominum Franciscum, vel alios suo nomine, sed ex nostra benignitate, & gratia speciali, volumus, quod omnibus illis civibus Veronensibus & districtualibus Veronæ, sive sint originarii sive ex privilegio acquisito a duobus annis præteritis retro, & dummodo illi qui sint cives ex privilegio soliti sint subire, subjerint, & subeant onera & factiones & scussas cum communi Veronæ, omnibus illis, videlicet ex prædictis, qui dictas venditiones legitime fecerint a die xxii. Septembris Mcccxiv. usque ad diem xiv. Junii inclusive anni Mccccv., & qui solverint aut totum pretium aut partem pretii, restituatur de pecunia, quæ quomodolibet pertinet in factoriam nostram Veronæ, vel in manibus nostrorum officialium Veronensium, tota pecunia soluta per ipsos pro dictis emptionibus in hunc modum, videlicet, quod a die Nativitatis Domini proximæ incipiendo solvere, & sic de die in diem prosequendo solutionem usque ad unum annum tunc proxime futurorum restituatur, & restituta esse debeant integraliter omnes quantitates pecuniæ, quæ sunt a ducatis l. infra, quæ tota dicitur posse esse circa ducatos sex mille trecentos in personis circa trecentis quinquaginta; quæ tamen solutio, & restitutio fiat per tesseras, quæ projiciantur de quarteriis.

D d d 2

tertiis

terius Veronæ, & qui fuerit primus de dictis quarteriis, primo habeat solutionem, & successive secundus, & sic de aliis. Tota vero alia quantitas dictæ pœcuniæ a ducatis l. supra, reficiatur & solvatur in annis sex proxime futuris, de pœcuniis quæ pervenient in dictam nostram factoriam, & in manibus nostrorum officialium Veronesium quoquomodo, incipiendo primum annum a dicto die Nativitatis proxime, videlicet omni singulo anno sextam partem dictæ quantitatis pœcuniæ a ducatis l. supra, quæ sexta pars detur & restituatur per ratam, solidum, & libram habere debentium.

Ad secundum capitulum per quod petebant integre satisfieri de bonis factoriæ Veronæ omnibus habere debentibus a curia præfati Domini Francisci ex causa quacumque, & habere debentibus a communi Veronæ de intratis communis Veronæ; Deliberavimus, pro habendo plenariam & sufficientem informationem superinde, scribere & mandare Rectoribus, & Provisoribus nostris Veronæ, quod debeant diligenter & particulariter inquirere pro quibus causis prædicti tales dicunt habere, & qui sunt illi, qui habere debent: qua informatione habita, respondebimus, & providebimus superinde, prout nobis iustum videbitur.

Ad tertium capitulum, per quod requirebant, quod officia Notarii Stabilis super domo mercatorum Veronæ, & militis dictæ domus dentur ad brevia singulis sex mensibus, prout dantur alia officia, & quod reclamationes dictæ domus remaneant Notario dictæ domus, secundum quod declaratur per Statuta domus prædictæ; Deliberavimus complacere eis, & volumus complacere juxta suam requisitionem, non obstante quod jam bono tempore citra servatum esse in contrarium sentiamus.

Ad quartum capitulum continens, quod omnes & singulæ mercantiæ, denarii, credita, res & bona intromissa, & arrestata, vel aliter accepta tam in civitate Venetiarum quam Mantuæ, Ferrariæ, Vicentiæ, vel alibi, aut in earum districtibus, civibus, vel habitatoribus Veronæ eidem libere restituantur &c. Deliberavimus; non obstante, quod talis intromissio, & arrestatio, vel bonorum occupatio per Nos vel de nostro mandato facta, licita & honesta fuerit, & ad restitutionem intromissorum & occupatorum minime teneamur; quod omnia bona, mercantiæ, denarii, credita, & quæcumque res aliæ nostro nomine intromissæ, & arrestatæ ubicumque libere restituantur illis civibus & habitatoribus Veronæ, quorum sunt, si extabunt: si autem haberi non possent, quia vendite forent, restitui & dari eisdem debeat pœcunia, & valor extractus de rebus & mercibus antedictis.

Ad quintum capitulum, per quod petebant quod deberemus eis confirmare Datum, & concessionem datii Baratarie communis Veronæ olim sibi concessi per Ducem Mediolani, & quod tertia pars omnium condemnationum fiendarum in communi Veronæ per officiales Palatii communis

munis Veronæ pecunia, pervenirent in commune Veronæ pro certis expensis occurrentibus dicto communi, utputa in mittendo Ambasciatores ad nostrum Dominium, & in donando caballarijs, & nuncijs mittendis, & alijs expensis &c. non obstante quod præfati tempore videamus expensam communis Veronæ introitibus satis majorem, tamen volentes illi communitati complacere in iis, quæ honeste possumus, etiam cum incommodo nostri communis; Deliberavimus consentite sibi, & complacere de datio Baratariz communis Veronæ prædicti, ut de introitibus illius possint facere expensas secundum quod superius continetur.

In præmissorum autem fidem, & evidentiam pleniorum præfens nostrum Privilegium fieri jussimus & Bulla nostra aurea pendente muniri.

Datum in nostro Ducali Palatio anno Dominicæ incarnationis Millesimo Quadringentesimo quinto, Indictione XIII. die. XVI. mensis Julij.

Patra cum Magnifico Domino Mantuæ super Fortilitijs & Terris Veronenfibus, Pisceria, Castellarij, Villempentæ, Hostilia, & Belfortis.

MICHAEL Steno Dei Gratia Dux Venetiarum &c. Nobilibus & Sapientibus viris Rosso Marino de suo mandato Potestati, Petro Arimundo Capitano, ac Ludovico Mauroceno, & Socijs Provisoribus Veronæ, & successoribus suis fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Significamus vobis, quod M. ecce VI indictione XV die XXX. mensis Octobris deliberatum fuit per Nos & nostrum Consilium, ut infra scribitur, & sic responsum fuit Magnifico Domino Mantuæ, videlicet, Quum Magnificus Dominus Mantuæ fecerit aliquas petitiones Illu. nostro Dominio super aliquibus tangentibus civitatem nostram Veronæ secundum quod in capitulis suis, quorum effectus etiam hic insertus continetur, & pluries coram dicto nostro Ducali Dominio comparverit idem Dominus Mantuæ, allegando & sustinendo jura, quæ ipse assererat habere pro locis & Castris Veronenfis districtus, quæ ipse tenet & possidet, & viceversa pro parte Ducalis Domini, sive Civitatis Veronæ allegatum & responsum fuerit id, quod apparuit honestum & conveniens; tandem factis pluribus disputationibus & examinationibus super infrascriptis materijs, & specialiter visis Scripturis, Privilegijs, & Testificationibus allegatis & productis pro parte Civitatis Veronæ, fuit deliberatum per Collegium Dominorum Consiliariorum Capitulum de XI & Sapientum Consilij, & sic responsum eidem D. Mantuæ.

Primo, super primo capitulo, per quod Dominus Mantuæ requirit an Dominium nostrum velit, quod homines terrarum Piscerie, Castellarij, Villempentæ, Hostiliæ, & Belfortis tractari debeant a nostro Dominio,

minio, nostrisque officialibus in Verona & Territorio Veronensi tanquam Veronenses, an tanquam Mantuani & forenses, deliberatum fuit per superscriptum Collegium, & sic responsum Domino Mantuæ, qui remansit contentus; quod omnes cives & habitatores Veronæ, Castrorum, & Districtus habentes bona, possessiones, & jura in terris, & territoriis Pisceræ Castellarij, Villepentæ, Hostiliz, & Belfortis, debeant & possint dictis suis bonis uti & gaudere, ac redditus & proventus inde provenientes pro libito possint libere absque injunctiōe alicujus oneris aut gravaminis extrahere deinde, & conducere ad civitatem Veronæ prout erant soliti facere: & similiter ac versavice omnes homines dictarum terrarum, & locorum supranominatorum habentes in Verona, Castris, & Districtu bona, possessiones, & jura debeant & possint dictis suis bonis uti & gaudere, ac redditus & proventus inde provenientes possint pro libito libere absque injunctiōe alicujus oneris aut gravaminis extrahere deinde, & conducere ad dictas terras, & loca, prout erant soliti facere. Pro mercantijs vero, & alijs rebus, quæ conducere per Veronenses ad dictas terras, & loca supranominata, vel de ipsis extraherentur per eos, et quæ conducere per homines dictarum terrarum, et locorum supranominatorum vel ad Castra, vel super districtum Veronæ, vel de ipsis extraherentur per eos, solvantur datia consuetæ; videlicet Veronenses, datia et gabellas Magnifici Domini Mantuæ, et Homines dictarum terrarum, et locorum supranominatorum, datia et gabellas civitatis Veronæ; cum hac declaratione tamen, quod si antequam Ducalis Dominatio haberet Veronam, dicti homines de Verona et locorum solvebant aliquod datium in Verona de cupis, quas extraherent de Verona pro portando ad dicta loca sua pro suo usu,olvere debeant etiam nunc illud idem: si vero nihil solvebant, nihil etiam de ceteroolvere teneantur. Pro personis vero, equis, plaustris, bobus utriusque dictarum partium euntibus et redeuntibus de Verona ad dicta Castra et loca, et de dictis Castris et locis Veronam, nihil solvatur, sed possint et debeant officialibus bulletarum presentari, vel Rectoribus, aut Vicarijs, sicut fit et observatur de alijs intransitibus et exeuntibus.

Super secundo capitulo, per quod dictus Magnificus Dominus Mantuæ requirebat, quod quæcumque res, quæ per Lacum Gardæ ducerentur ad terram Pisceræ, non impedirentur, nec arrescarentur per Capitaneum Lacus Gardæ, sed servarentur consuetudines solitæ, et quod nihilominus Ducalis Dominatio determinaret, prout ei justum et rationabile videretur; deliberatum fuit per Ducale Dominium, & superscriptum Collegium, & sic fuit data responsio dicto Magnifico Domino Mantuæ: quod Lacus Gardæ erat & est civitatis nostræ Veronæ, & per consequens nostri Ducalis Domini Venetiarum, & ad Dominium Venetiarum, sive civitatem nostram Veronæ spectabat custodia ipsius Lacus, & spectat, ac etiam exactio dationum, & introituum.

tuum ipsius Lacus pertinet & spectat civitati nostræ Veronæ, & per consequens nostro Dominio, & propterea nostræ intentionis erat, & est, quod quilibet conducent mercantias, & alias res per Lacum de partibus superioribus ad aliquam terram vel locum partium inferiorum dicti Lacus, vel de aliqua terra vel loco partium inferiorum ad aliquam terram vel locum partium superiorum, solvere debeat datia consueti nostræ civitatis Veronæ in una ex terris vel locis nostri Ducalis Dominijs sitis super dictum Lacum: & si non solvit in primo, possit solvere in secundo, & si non solvit in secundo, possit solvere in tertio, & sic successively ad ultimum locum nostri Dominijs; & solutis datijs civitatis nostræ Veronæ, possit ire quo sibi placuerit sine aliquo impedimento: Si vero eundo ad partes inferiores dicti Lacus transiret Lazisium ab uno latere, vel Sermionum ab altero latere, non solutis datijs civitatis nostræ Veronæ, habeatur & tractetur, & intromitti & capi possit; & debeat pro contrabanno per Capitaneum vel alios custodientes Lacum pro Ducali nostro Dominio Venetiarum; de quo contrabanno fiat secundum consuetudinem hactenus observatam: & similiter observetur contra illos, qui eundo ad partes superiores transirent Malsesinum vel confinia solitas, non solutis datijs civitatis nostræ Veronæ. Et ultra prædicta intelligantur etiam reservatæ omnes alie præminentie & jurisdictiones, quas solita est habere civitas nostra Veronæ, sive Capitaneus, & custodientes Lacum Gardæ contra illos, qui irent per transversum dicti Lacus ad loca districtus Brixie, vel ad aliquem alium locum; quibus præminentijs propter supradicta non intelligatur derogatum esse.

Super tertio capitulo, per quod Dominus Mantuz prædictus dicebat possessionem de Cavalcassellis esse sub jurisdictione, & de pertinentijs Piscerie, per Ducale nostrum Dominium, & Collegium fuit eidem D. Mantuz ostensum, quod dicta possessio erat locus separatus a Pisceria, et regimini civitatis Veronæ suppositus: qui Dominus Mantuz remansit contentus, & respondit *quod habebat verum esse, sicut dicebat nostrum Dominium.*

Super quarto capitulo, per quod præfatus D. Mantuz requirebat, quod homines Castellarij de Lacufello non molestarentur per officiales nostri ducalis Dominijs pro decimis possessionum, quas homines prædicti possident in Contrata de sparaveriis, asserendo dictam possessionem esse estimatam in communi Castellarii, & ad ipsos homines pertinere pleno jure; fuit datum responsum per Ducale Dominium, & Collegium, quod dicta decima erat & est de jurisdictione Monzambani, & non Castellarij de Lacufello. Qui D. Mantuz auditis rationibus allegatis superinde, respondit, *quod jus est quod homines Castellarij de Lacufello laboratores super Territorijs Monzambani solvant decimam Monzambano, & e converso.*

Super facto terreni, quod est inter Turrin de medio, & Turrin de Molen.

Molendino, & super aliquibus pratis, nemoribus, & vallibus, quod terrenum, prata, nemora, & valles sunt de jurisdictione & pertinentiis villæ de Ronchanova districtus Veronæ, & confinant cum pertinentiis Hostiliæ, Ducalis Dominatio concessit Magnifico D. Mantuæ, quod ipse & Filij sui, donec tenebunt et possidebunt Hostiliam, possint uti, & fruidictis terris, nemoribus, et vallibus, et eorum redditibus sine contradictione, vel aliquo alio impedimento hominum dictæ villæ de Ronchanova; salvo tamen jure singularium personarum: et etiam possint homines dictæ villæ de Ronchanova accipere et habere ligna pro suo usu secundum consuetudinem. Verumetiam non possint dicti D. Mantuæ, nec Filij sui, nec aliquis alius pro eis ædificare, vel ædificari facere in superscriptis locis aliquod Fortilitium.

Quare mandamus vobis, quatenus omnia superscripta in quantum ad vos spectat observare, & observari facere inviolabiliter debeatis, facientes eadem in actis vestræ Cancellariæ ad memoriam futurorum registrari.

Datum in nostro Ducali Palatio, die v. mensis Novembris, Indictione xv. M.cccc.lxi.

*Terminatio Ducalis cum Magnifico Domino Mantuæ,
ne Fovea Fisseri fiat.*

FRANCISCUS Foscari Dei gratia Dux Venetiarum &c. Nobilibus, & Sapientibus viris Paulo Rhenerio de suo mandato Potestati, & Georgio Cornario Capitaneo Veronæ fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Fuerunt ad præsentiam nostram honorabiles Viri Gabriel de Veritacibus, & Federicus de Zacharijs cives & fideles nostri Veronæ, per vos & illam nostram fidelissimam communitatem huc missi pro illo laborerio quod Magnificus D. Mantuæ facere intendebat, quos audivimus: & audivimus quoque Oratorem præfati Magnifici D. ad Nos pro ea causa transmissum. Intellectis itaq; omnibus, quæ dicti Gabriel & Federicus prudentissime retulerunt, ac cæteris, quæ per partem alteram allegata fuerunt, omnibusq; ad materiam pertinentibus bene consideratis; Deliberavimus secundum opinionem illius nostræ fidelissimæ communitatis, quod illud laborerium non sit in aliquo modo fiendum, quia in maximum damnum, & detrimentum non solum Territoriij nostri Veronensis, sed & plurimerum aliorum locorum nostrorum concerneret. Sicque diximus præfato Oratori Magnifici D. Mantuæ, qui sicut certi reddimur, intellecta natura facti, remanebit de hac nostra deliberatione contentus.

Data in nostro Ducali Palatio, die xxv Octob. M. cccc. xxviii.

Tertium privilegium super unione membrorum, & officiis, & aliis.

FRANCISCUS Foscari Dei gratia Dux Venetiarum &c. Nobilibus & Sapientibus viris Victori Bragadino de suo mandato Vicepotestati, & Thomæ Duodo Provisoribus Veronæ, & successoribus suis fidelibus salutem, & dilectionis affectum. Ad nostram fuerunt præsentiam egregii fideles nostri D. Madiis de Madiis famosus utriusque juris Doctor, ac Gabriel de Veritate, Bartholomæus de Peregrinis, ac Desideratus de Pindemontibus Oratores illius fidelissimæ nostræ Communitatis Veronæ, nobisque porrexerunt infra scripta quinque capitula, ad quorum quodlibet respondebimus cum nostro Consilio Rogatorum, & additionis, prout inferius videbitis continere.

Et primo, ad primum sic inquires, quod multi cives confugerunt propter atrocem pestem ex infecta civitate per varias villas territorii Veronenfis, & alia loca, prout cuique commodius fuerat, firmiter tenentes secundum affirmationem Magnificorum Rectorum, D. Mantuanum esse filium vestræ inclytæ Dominationis: Ecce autem quod post paucos dies Mantuani hostis exercitus prius visus, quam auditus fuit, præsertim ad plura ex ipsis locis, ex quo ipsi cives sic præventi, & interclusi ad urbem cum suis familiis venire nequiverunt, quamvis eorum aliqui fuerint litteris Magnificorum Rectorum invitati, quod utique sua sponte fecissent, si potuissent, ut simul nobiscum sinceram eorum fidem erga Majestatem vestram declararent, sicuti nonnulli commodum loci ac temporis habentes fecerunt; & quamquam ex eis plurimi maximam fecerint instantiam hosti Mantuano pro repatriando, nihil tamen ab eo impetrare potuerunt, jam machinante, quod de eis facere intendebat: quinimmo eos invitos, & pro viribus repugnantes, ipse sua vi, ac machinis & variis artibus in exercitum suum coegit, & seduxit. Proinde clementia Serenitatis vestræ, quæ videt, & dolet nobiscum hoc lethale vulnus, quod hostis noster, laceratis membris nobis fecit in capite per iniquam tot civium nostrorum rapinam, dignetur illud medella suæ gratiæ resanare, & languentem atque afflictissimam civitatem vestram consolari & erigere, opatissima suorum civium restitutione & unione ad statum vestrum, ne civitas tam intrinsecam divisionem & fides nostra tam duros labores quotidianarum suspicionum veniat ad reportandum, cum destructione ipsius civitatis, & gloria hostis nostri, & fundamenti vancæ spei & malæ voluntatis suæ: Respondemus, quod dispositi intercessionibus, & præcibus illius fidelissimæ communitatis nostræ annuere, sumus contenti acceptare, & ex nunc acceptamus ad gratiam illos, pro quibus in capitulo supplicant & intercedunt, ita tamen quod veniant & stent pro præsentī a Padua citra, & gaudeant bonis suis; & quanto citius venient, tanto gratius nobis erit.

E e e

Ad

Ad secundum continens, quod Leniacum, & Portum, & omnia alia membra, seu omnia alia Castella, Terræ, & loca, quæ tempore præterito, & maxime tempore illorum de la Scala, Potestariæ, Ditioni, & Imperio Veronæ respondebant, redintegrentur, & unita remaneant cum civitate, in quibus Hostilia, & Pisceria, & omnia alia loca per Dominum Mantuanum, & alios occupata comprehendantur, quum per vestram Serenitatem fuerint acquisita: Regantur quoque prædicta & omnia alia loca, & personæ Territorii Veronensis Statutis, & ordinibus civitatis tam factis, quam fiendis, & respondeant civitati in refectionibus æstimatorum larium Veronensium, in onere salis levandi, in descriptionibus pecudum, in factis lanarum & lanificii, in factis aggerum & dugalium generis cujuscumque, & in cunctis aliis muneribus & oneribus publicis pariter, & eodem modo cum aliis locis & personis Territorii Veronensis, non obstantibus in singulis prædictis aliquibus eorum præteritis consuetudinibus, Statutis, ordinibus, litteris, sententiis, privilegiis, exemptionibus, confirmationibus, & aliis quibuscumque in contrarium tam generaliter quam specialiter loquentibus in favorem alicujus personæ, universitatis, aut loci, etiam si verba vel clausulas derogatorias habereant, quæ habeantur præsentibus pro expressis, & specialiter revocatis, sic enim suadet honestas, & cuncta jura sic fuerunt pro magna parte primæ promissionis vestri Domini, quibus stantibus quæque contraria debent annullari. Respondemus quod, quamquam omnibus consideratis, sicut ipsi clare intelligunt, res fuisset differenda, tamen quia inclinati sumus semper facere ea, quæ grata sint illi fideli nostræ communitati, sic suis exigentibus fidelibus & laudabilibus operibus; contenti sumus ut fiat, quemadmodum in capitulo supplicatur; exceptis tamen illis de Valle Pulicella, ac de Montaneis Carbonum, & Ronchatæ, quos intendimus privilegiare cum tempore, prout examinatis privilegiis quæ habebant, & aliis occurrentibus, Nobis videbitur. Et hortamur, ut rem hanc velint habere quam secretiorem fieri potest: Declaramus tamen, quod ut certi reddimur eos etiam intelligere, Colonia in prædictis non includatur.

Ad tertium hujus tenoris, quod omnia officia civitatis & districtus Veronæ, excepta Potestaria, & Capitanea, & Camerlengaria ipsius civitatis, & Officiis custodiarum, pontium, portarum, & fortilitorum, tam civitatis quam districtus, quæ remaneant in dispositione vestri Domini, gerantur & administrantur per cives Veronæ subeuntes cum dicto communi factiones, & onera, & per Consilium civitatis conferantur; in quibus comprehendatur Capitaneus vetiti circa & ultra Athezim, & Lacus Gardæ, & specialiter Leniaci, & Porti, & pertinentiarum, sive quocumque nomine censeantur officia jurisdictionis, exceptis ipsarum communatum Leniaci, & Porti & pertinentiarum, sicut sit in reliquis locis districtus Veronæ, & similiter Hostiliz, & Pisceriz, & aliorum locorum Veronensium per D. Mantuanum, & alios occupatores; quæ omnia redintegrentur, & veniant in communi: non obstantibus

bus aliquibus privilegiis, provisionibus, seu pactis eisdem de Leniaco, & Porto, & aliis locis, communitatibus, & personis factis per D. Mantuanum, aut alios per tempora præterita tam generaliter quam specialiter loquentibus in favorem alicujus personæ, universitatis, aut loci, etiam si verba, vel clausulas derogatorias haberent, quæ habeantur præsentibus pro expressis, & specialiter revocatis. Respondemus, quod dispositi ad honores, & commoda fidelissimorum civium nostrorum Veronen. contenti sumus, ut fiat quemadmodum petitur; excepto-quam de Capitaneo de vetitis propter inconvenientias, & errores evitandos, ac Officio bullæarum Veronæ, quæ duo Nobis reservamus, ut nobis videbitur ac excepta electione Vicarii Vallis Policelle quam volumus remanere ipsius fidelibus nostris ejusdem Vallis, juxta formam privilegiorum suorum: sed prædicta etiam secreta habeantur. Verum declaramus, quod cum Deo placebit, quod habemus Leniacum, sit reservatum Nobis arbitrium ultra Vicarium per communitatem Veronæ ad eum locum mittendum, mittere in Capitaneum ipsius loci unum nostrum Nobilem, qui habeat custodiam illius loci, & præsit stipendiariis: & hoc idem dicimus de Pisceria, & Hostilia, si ad manus nostras pervenerint.

Ad quartum ita continens; cum per Statuta & longam consuetudinem civitatis continue sint deputati pro Curia D. Potestatis octo Consules cives, videlicet quatuor Juristæ, & quatuor alii cives, cum salario xx. librarum denar. Veronen. pro quoque eorum quibuslibet sex mensibus, & illud a certo tempore citra fuerit per Provisores vestri Dominii subtractum, quæ subtractio quodammodo extinguit tam honorabile, & fructuosum officium; Propterea dignetur Serenitas vestra dictum salarium reducere, percipiendum juxta solitum in pecuniis provenientius de taleis per dictam Curiam signandis, quum sit justum, ut qui altari servit, de altari debeat vivere, &c.

Ad quintum & ultimum sic inquires; quod ab obviandum injustitiis, & ad amputandum inconvenientia, quæ fiunt contra cives, & districtuales pro ponderibus, & mensuris, & aliis per duos milites Potestatis, qui forentes, & nimium avidi impuniti vadunt de multis gravaminibus, a quibus particulariter pauperes non possunt adversum illos coram vestra Dominatione reclamare, & contra quæ probatum est jam annis triginta aliud non esse remedium, nisi istud quod supplicatur, videlicet, quod Serenitas vestra mandare dignetur, quod milites Potestatis, qui de duobus possent reduci in unum pro executionibus justitiarum, non possint, nec debeant se de ponderibus, & mensuris, & aliis pertinentibus ad grassam impedire, quod erit incredibile contentamentum, & sublevamen civium & districtualium vestrorum; sed ea jurisdictione, & arbitrio sit militum communis Veronæ, qui cives subiacebunt quotidiano syndicati Potestatis, & correctioni bonorum: & eorum inventiones, eorumque; & aliorum accusationes, denunciationes, & querelæ de prædictis produci

debeant ad officium Judicis Procuratorum communis Veronæ, per quem fiant absolutiones, & condemnationes prædictæ ad baculum suum; & dictæ condemnationes deveniant amodo, non ad Cameram vestram sed ad commune Veronæ, de quibusolvere teneatur ipsi militibus communis Veronæ de suis salariis, quibuscumque contrariis non obstapibus. Respondemus, quod intenti quibuscumque honoribus & commodis civium & fidelium nostrorum Veronensium, contenti sumus ut fiat, sicut in ambobus capitulis continetur.

Mandamus igitur vobis cum nostro Consilio superscripto, ut superscriptas nostras concessionesservare debeat, & facere inviolabiliter observari: Facientes has nostras litteras in actis Cancellariæ vestri regiminis ad futurorum memoriam registrari, & registratas ipsi Communitati restituti & assignari.

Datæ in nostro Ducali Palatio, die ultimo mensis Septembris, Indictione 1111. Mccccxxxix.

Privilegiorum omnium confirmatio per Illustriss. Duc. Dom. Venetiarum.

L EONARDUS Lauredanus Dei gratia Dux Venetiarum &c. Nobilibus, & Sapientibus viris Aloylio Contareno de suo mandato Potestati Veronæ, & Joannipaulo Gradenico Provisorio nostro generali ibidem esistenti, & successoribus suis, fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Magnifici Domini Joannesphilippus Malaspina Marchio, Galeotus de Nogarolis Eques & Comes, Augustinus de Justis Comes, Joannesfranciscus de Bevilacqua Comes, Spectabiles Doctores D. Hieronymus Bravus, Gulielmus Guarientus, Petrusfranciscus de Braida, Gabriel de Peregrinis, nec non egregii Franciscus Brenzonus, Leonardus de Lischia, Carolus de Caballis, Franciscus Bajalotus, omnes cives & honorabiles Oratores, quos Magnifica & fidelissima Communitas Veronæ de ipsius civitatis recuperatione, aliisque prosperis successibus nostris gratulaturos ad Nos misit, sancto gratulationis officio, nonnullas petitiones nobis porrexere; quarum tenor est infra scriptus. Quibus cum Senatu nostro respondimus die octavo Maii nuper occurrì, ut infra.

Serenissimo Principe, & Illustriss. Signoria, gli Oratori della fidelissima Città vostra di Verona producono al cospetto di vostra Illustriss. Signoria gl' infra scripti capituli, & supplicano, che per il suo Eccellentiss. Consiglio se degni essaudirli, & espedirli ad onor, comodo, & gaudio pubblico della detta vostra Devotissima Comunità.

Primo, che inviolabilmente siano osservate le leze, e Statuti, sì comuni, come della casa de mercadanti, ordeni, parti, decreti, & consuetudini sue in niuna parte offese, & con quelle si regga ogni loco del Territorio Veronese; che integramente siano conservate le sue jurisdictioni, immunità, officii, concessioni, privilegii & ogni altra sua rason, senza diminuzione, o derogazione alcuna, & in tutto, & per tutto restituite, conservate, confirmate, & da novo concesse, in quel medesimo stato, esser, & grado che s'attrovavano nel infelice giorno della mutazion del Dominio.

Ad primum; volentes in cunctis omnibus, quæ a nobis honeste fieri possunt, gratificari, & complacere illi Magnificæ, & fidelissimæ Comunità, sicuti semper fecimus; sumus contenti, & ita cum Senatu approbamus, & confirmamus omnia privilegia, concessiones, immunitates, jurisdictiones, & officia; nec non omnes leges, Statuta, ordines, & decreta, tam Civitatis quam Domus Mercatorum, quæ a nobis antea cum Consiliis nostris concessa, seu confirmata fuere, ita ut in cunctis omnibus Communitas ipsa sit in eo jure, statu, conditione, & esse, in quibus erat ante hoc proximum bellum anni 1509. Exceptis tamen Vicariatu

cariali Illustrium, & Capitaneatu Lacus Benaci, qui concessi fuerunt per Consilium nostrum Decem fidelissimis, & de Statu nostro optime meritis.

Secundo, che l' sia al tutto reintegrato, & uuido ogni membro, officio, & loco, che per questi disturbi, rivoluzion de guerre fusse sia in tutto, o in parte diviso, & separato, dal corpo della Città, o Territorio Veronese, over ad altri concesso, o per alcun modo trasferido, & tal loci, & persone in tutte le cose se gubernino, & rispondano alla Città, & Territorio, per gli Statuti, ordini, & decreti di essa Città come prima, ritornando, & rimettendo le cose, & cadauna d'esse in tutto, & per tutto in quel medemo grado, stato, & esser, che se ritrovavano, si nel tempo antecedente, come nel infelice giorno della mutazion del Dominio.

Ad secundum; insuper, quia fidelissimis nostris Leniaci & Porti, ob eorum fidem, devotionem, nec non optimas operationes erga Dominium nostrum, concessimus cum nostro Consil. Rogat. quod sint separati a Civitate Veronæ, & justum, & conveniens sit pro honore Domini nostri observare ea, quæ promissimus; propterea volumus, quod locus ipse Leniaci & Porti remaneat, & sit separatus a civitate Veronæ, sicuti erat in prima acquisitione Anni 1405.

Tertio, che essendo si nella Gardefana, come in altri luoghi del Veronese Territorio prohibito, over interdittio, & sequestrato a molti Cittadini Veronesi lo scuoder suoi fitti, dritti, parte, dacci, decime, giurisdizione, & altre sorte de intrade, & per quanto si dice de mandato della Sublimità vostra; sia remesso ogni proibizion, & interdittio talmente, che ditti Cittadini possino liberamente scuoder ditte sue intrade, & rendite di cadauna condizion, senza suspension, o impedimento alcuno.

Ad tertium; circa autem introitus, qui sunt tam in Gardefana, quam in aliis locis territorii Veronensis, quos sequestratos fuisse dicunt, jam providimus, & ordinavimus, quod omnes liberentur, & ita factum fuisse non dubitamus; tamen in gratificatione illius fidelissimæ Communitatis de novo jubebimus, quod omnes hujuscemodi sequestrationes levantur, ut cives illi gaudere & frui possint introitibus suis.

Quarto; che trovandosi quel vostro esauito, & calamitoso Popolo, & el mendico, deserto, & abbandonato Contado Veronese, consituendo in estrema incopia, & calamita per le continue gravezze, prede, cattivita, depopulation, & universal devastation de possessioni, & campagne, destruction de animali, incendi, & ruine de casamenti, infirmita, trucidation, & morte de huomini danni intolerabili, danni incredibili; se non despiacesse, o non fusse molesto a questo Pientissimo Dominio donarghe, & concederghe qualche esention, & restauro, per soccorso, & sollevation de sue miserie; over almen averlo per umilmente raccomandato al mauco sargo di gravezze sia possibile, faria cosa molto gloriosa in recognition della fede nostra, opera misericordiosa, & elemosina a Dio gratissima.

Ad

Ad quantum ; quantum autem ad exemptionem , quam petunt pro territorio Veronenſi , Nos ſemper ſumus habituri rationem beneficii , & commodi ipſius territorii , & providebimus , ut in poſterum non graventur plus debito , ſed tantum contribuant ad onera , quantum pro eorum viribus honeſte ferre poterunt . Die ſexto Junii MDXVII.

*De ſententiis , & proceſſibus factis tempore , quo Civitas Veronæ
erat ſub Dominio aliorum Dominorum .*

Die ſexto Junii 1517. in Rogatis .

QUUM Spectabiles Oratores Magnificæ Communitatis noſtræ Veronę egerint gratia , Dominio noſtro de expeditione Capitulorum ſuorum , ſupplicaverintque ut pro majori eorum ſatisfactione provideatur etiam , & terminetur circa ſententias latas , ac actus factos per Judices alienos tempore , quo Civitas ipſa Veronę erat ſub Dominio aliorum Dominorum , & quum ſit conveniens ſatisfacere , præſatz petitioni , & ſupplicationi diſcſ Civitatis noſtræ , propterea vadit pars : Quod auctoritate hujus Conſilii omnes proceſſus , actus , & ſententiæ civiles , tempore quo Verona occupabatur ab alienis Dominis , latę per Judices de Collegio jurisconſultorum Communitatis Veronę ordinarios , deputatos ad tribunalia conſueta , ac etiam legitime deputatos a quocumque ſuperiore ; in quos parte voluntarie conſenſerint , tam ex capite ſuo , quam de conſilio ſapientis , iuxta formam juris & Statutorum Communis Veronę ; remaneant in eo ſtatu & eſſe , quo reperiuntur , niſi diſcſ ſententię , vel proceſſus agitati fuerint contra aliquem neceſſaria vel probabili cauſa abſentem : ſalvo jure cujcumque gravato dicendi de nullitate , vel appellandi , non obſtante quod ſententia tranſiverit in rem judicatam lapſu temporis , conformitate ſententiarum , vel aliter : Et cauſa ipſa nullitatis , ſeu appellationis decidatur conſilio Sapienis , ſi ab aliqua partium fuerit petutum , juxta formam Statutorum Veronę . Non intelligendo tamen in his appellationes ſeu cognitiones ſententiarum , quę appellationes ſeu cognitiones ſpectarent Reſtoribus noſtris Veronę .

Sententię autem latę per Judices alienos ex capite ſuo tantum , nec non ſententię criminales ſint revocate & nullę , & pars Conſilii noſtri Rogat. in hoc firma remaneat .

Declarando tamen , quod ſi ſuper aliquibus ſententiis aut actis factis per Reſtores noſtros , & ſuper deciſione noſtrorum Conſiliorum cognitum , & judicatum fuiſſet per Judices de Collegio vel alios delegatos , tale judicium , & cognitio ipſo facto ſit nullum . Quare auctoritate Conſilii

filii nostri Rogatorum mandamus, ut singula in his responsionibus nostris contenta observetis, ab omnibusq; observari ad unguem & inviolabiliter faciatis; registrabitisque hæc omnia in Cancellaria vestra ad futurorum memoriam, quo & ipsi cuncta similiter observent, & exequantur.

Datum in nostro Duc. Palatio, die xxii. Junii. Indictione quinta, M. D. xvi. Præsentem autem registratas prædictæ Magnificæ Communitati restituetis.

I N D E X

A L P H A B E T I C U S

*Verborum, & rerum notabilium, quæ in quinque libris
Statutorum, & Privilegiis continentur.*

A

DE Ablato extra districtum Veronæ recuperando, & de intermissione facienda de bonis debitorum, & hominum deprædantium illius loci per denunciationem, & de modo denunciandi cap. 41. lib. 1. fol. 16.

Abſentibus non currit tempus quadriennii, infra quod tertius creditor in bonis debitoris subſtaſtatis, & venditis poteſt audiri, niſi poſt eorum reſerſionem cap. 128. lib. 2. fol. 156.

In Abſolvendo, vel condemnando quot voces concurrere oporteat cap. 116. lib. 3. fol. 239.

Abſolvere, vel condemnare tenetur infra duos meſes accuſatos, & denunciatos D. Poſteſtas cap. 118. lib. 3. fol. 240.

In Abſolutionibus, & condemnationibus faciendis quo ordine ſiant interrogations in Curia cap. 155. lib. 3. fol. 239. Et quæ intelligatur Curia cap. 116. lib. 3. fol. 239.

Accuſantibus, & accuſatis licitum ſit eligere quem Tabellionem Officii Maleſiciorum voluerint ad ſcribendum pro ſe, exceptis attinentibus accuſatoris, vel accuſati uſque ad quartum gradum de jure canonico; & quod Conſules mittendi ad faciendum in-

quiſitiones extrahantur ad ſortem cap. 11. lib. 3. fol. 195.

Accuſantis aliquem de falſo, & in probatione deficientis pœna cap. 52. lib. 3. fol. 211.

Accuſare cuilibet liceat ſcientem contra Statuta ſuper ſano, & paſeis vendendis edita, exceptis Militibus Procuratoribus Communis Veronæ cap. 194. lib. 4. fol. 326.

Accuſas, ſeu manifeſtationes falſas faciens ſalcuarius, vel alius Officialis quomodo puniatur cap. 16. lib. 3. fol. 213.

Accuſati, inquiſiti, vel denunciati, & teſtes quomodo citari debeant a Judice Maleſiciorum cap. 8. lib. 3. fol. 194.

Accuſationem legat accuſatori, & accuſato Notarius Officii Maleſiciorum, & vulgarizet cap. 22. lib. 3. fol. 195.

Accuſationes de præcepto Judicis contempto, & de diſpigneratione, & pignore vetito, ubi, & apud quos fieri debeat, & qualiter in eis ſit procedendum cap. 5. lib. 3. fol. 192.

Accuſationum, vel denunciationum exemplum accuſatis, vel denunciatis dare tenetur Judex Maleſiciorum cap. 13. & 14. lib. 3. fol. 196.

F f f

Accu-

- Accusati quinquam, & qui testes non debeant carcerari cap. 15. lib. 3. fol. 197.
- Accusatores, vel denunciatores, accusati, vel denunciati non veniant cum pluribus tribus personis in Palatio Communis Veronæ cap. 10. lib. 3. fol. 195.
- Accusator, seu denunciator locum, in quo fuit illata injuria, declarare, & testes nominare debeat; & quod nulla accusatio, seu denunciatio recipiatur de rixis, & ferutis, nisi a persona injurata, vel a patre, matre, avo, filiis, fratribus, uxore, & marito illius, vel ab illis, quorum singulatiter interest, exceptis homicidii, rapinæ, seu prædæ, & aliorum criminum accusationibus, in quibus quilibet de jure communi ad accusandum admittitur cap. 13. lib. 3. fol. 196.
- Accusatus cognovisse carnaliter mulierem liberam, non per vim, si infra mensem eam desponsaverit, & pacem habuerit, liberetur ab omni pœna cap. 43. lib. 3. fol. 208.
- Accusatus, vel denunciatus antequam recedat de Palatio, testes nominati in defensione veniant ad deponendum cap. 19. lib. 2. fol. 198.
- De accusis, denunciationibus, & inquisitionibus in libris memorialibus Malefactorum ponendis, cap. 2. lib. 3. fol. 190.
- In accusis, vel denunciationibus qui succubuerit quomodo puniatur cap. 114. lib. 3. fol. 238.
- Acta, & sententiæ a bannito facta valeant cap. 121. lib. 2. fol. 150.
- Acta publica falsa facientes, vel falsificantes Notarii quomodo puniantur capp. 48. & 49. lib. 3. fol. 209. & 210. & de pœna eos requirentium, vel illorum requisitorum cap. 13. lib. 3. fol. 212. vide verbum *Acta publica falsa* &c. in indice Tomi 2.
- Acta quomodo scribi debeant in quaternis a Notariis Malefactorum, & aliis, & non in rotulis, si ve cedulis cap. 3. lib. 3. fol. 191.
- Acta scribere, & ordinare quomodo debeant Notarii, & infra quantum tempus scripsisse debeant, & infra quantum tempus satisfecisse Notario debeat ille, ad quem spectant ipsa acta cap. 134. lib. 1. fol. 71.
- Acta scripta in quaterno membrano non vitiato, nec abraso cum signo Notarii in principio, & nomine ejusdem in fine, cum diebus, loco, & testibus, millesimo, & indictione, intelligantur esse, & sint ut publicum Instrumentum, & illis ut publico Instrumento fides adhibearur cap. 16. in fine lib. 2. fol. 101.
- Actiones, & jura cedere alicui forensi nullus civis potest, & e contra, aliquibus exceptis cap. 187. lib. 2. fol. 184.
- Actor alicujus quando legitimè constitutus dicatur, & de pœna se dicentis actorem, cum non sit; & de fidejussione ab illo præstanda in judicio nomine principalis personæ, si hæc in causa satisfactionem præstare teneretur cap. 25. lib. 2. fol. 106. Et de satisfactione actoris de solvendo expen-

- expensas litis in casu succumbentis, si ipse agere, vel accusare volens non fuerit subditus jurisdictioni Communis Veronæ, nec audiat juratoriam præstando cautionem cap. 26. lib. 2. fol. 107.
- A**ctores dari possunt, & removeri non obstante locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 97. & ubique dari possunt de partium voluntate cap. 8. lib. 2. fol. 99.
- A**ctori inebuit onus probandi cap. 33. in fine lib. 2. fol. 110.
- A**ctor non possit esse arbiter, arbitrator, vel amicabile compositor alicujus quæstionis, in qua intervenisset, neque de partium consensu cap. 123. lib. 2. fol. 152.
- A**ctor nullus sit bannitorum, exceptis illis casibus, quibus audientia bannitis præbetur cap. 28. lib. 2. fol. 108.
- A**ctor quis intelligatur in causa cassationis tenetur cap. 65. lib. 2. fol. 129.
- A**ctor testificari non cogatur in causa, in qua intervenit, ipsa causa durante cap. 37. lib. 2. fol. 111.
- A**ctorum intentiones, pignorationes, præcepta, et viatorum relationes a Notariis registrantur cap. 129. lib. 1. fol. 69. Vide verbum *Actorum intentiones, pignorationes, etc.* in indice Tomi 2.
- A**dultera mulier marito, vel ejus hæredibus condemnatur in amissione dotis, et si non habeat dotem, quomodo puniatur cap. 42. lib. 3. fol. 207.
- A**dulterj accusatio infra quantum debeat tempus fieri, quo elapso amplius actio non competat cap. 42. lib. 3. fol. 207. prope finem.
- A**dministrato quilibet legitimus administratorio nomine agens in judicio audiri possit, quamvis exemptus de treuga cap. 27. lib. 2. fol. 107.
- A**dvocare nullus possit, neque consulere, nisi matriculatus, et tunc compelli etiam possit advocare cap. 104. lib. 2. fol. 141.
- A**dvocati de matricula tenentur advocare pro pauperibus, & miserabilibus personis civitatis, & districtus Veronæ quancumque fuerint requisiti, & sine salario cap. 118. in fine lib. 1. fol. 66.
- A**dvocati infra quantum tempus a die commissionis causæ dare teneantur allegationes in scriptis consultori, & de causis exprimendis per consultorem in suo Consilio, & secundum quæ jura ipse consultor debeat consulere cap. 152. lib. 2. fol. 162.
- D**e Advocatis compellendis, ut causis intersint sub pœna privationis advocacionum, nisi iusta intercesserit causa; & de pœna ejus, qui dixerit advocato injuriosa verba, vel quod non præstat alicui patrocinium cap. 101. lib. 2. fol. 140.
- A**dvocatorum causis patrocinantium salarium quale, quantumve sit nullo modo alterandum, & de eo exigendo per viam executionis quolibet tempore cap. 104. lib. 2. fol. 141.
- D**e Advocatorum extra Collegium Juristarum Veronæ matricula, & eorum Statutis approbatis per D. Potestatem, & Consilium XII. & L. Veronæ observandis, & F f f 2 quod

quod etiam districuales ex eis
cives intelligantur cap. 127. lib.
1. fol. 66.

De Advocatotum, & aliorum im-
munitate, & quorum sint immu-
nes cap. 117. & 118. lib. 1. fol. 65.

Advocatos suos cum sacramento de-
clarare debeant partes, etiam si
non fuerint de hoc requisitæ in-
fra quinque dies a die litis con-
testatæ, vel habitæ pro contesta-
ta cap. 4. lib. 2. fol. 97.

Advocatum ultra unum in causa
principali, & primæ appellationis
litigantium singulus habere non
possit, quem juramento nomina-
tim declarare teneatur coram Ju-
dice cum nominibus aliorum o-
mnium, qui sibi consulissent in
quæstione, requirente tamen par-
te adversa; in causa vero se-
cundæ appellationis in tertia in-
stantia possint litigantes unum
tantum advocatum habere, &
omnes consultores, quibus causa
commissa fuerit, nec non eos,
qui consulissent in causa princi-
pali primæ appellationis, cum
hoc tamen quod pars succum-
bens propter interventum primo-
um consultorum majoribus non
gravetur expensis cap. 103. lib.
2. fol. 140.

Advocatus alicujus, Actor, Causi-
dicus, Procurator, vel Syndicus
esse non possit, aut aliud offi-
cium exercere præpositus Officii
Registri, nec ejus Notarij cap.
139. lib. 1. fol. 72.

Advocatus communis Veronæ jura-
mentum calumniæ præstare non co-
gatur in causis ipsius communis
cap. 39. lib. 2. fol. 112.

Advocatus de matricula, sive de
Collegio Advocatorum non possit
esse Syndicus, Procurator, Tu-
tor, Curator, vel actor in Pa-
latio, vel Curia communis Ve-
ronæ, nisi pro patre, matre, fra-
tre, sorore, vel uxore sub posna
eum removendi a matricula, pri-
vationis advocacionum, & consi-
liorum, & nullitatis omnium ab
eo gestorum cap. 24. lib. 2. fol. 106.

Advocatus non possit esse arbiter,
arbitrator, vel amicabile compo-
sitor alicujus quæstionis, in qua
intervenisset, neque de partium
voluntate cap. 123. lib. 2. fol. 152.

Advocatus nullus sit bannitorum,
exceptis illis casibus, quibus au-
dientia præbetur bannij cap. 28.
lib. 2. fol. 108.

Advocatus quilibet patrocinium præ-
stet contra alium advocatum,
vel procuratorem illius, contra
quem quæstio sit exorta cap. 102.
lib. 2. fol. 140.

Advocatus testificari non cogatur
in causis, in quibus intervenit,
ipsa causa durante cap. 37. lib.
2. fol. 111.

Edificans in solo alterius absentis
expensas repetit, & melioramen-
ta, & quomodo sint æstimanda,
& de optione domini soli offeren-
di æstimationem ædificij, vel melio-
ramentorum cap. 70. lib. 2. fol. 127.

Edificare non liceat in alveo flu-
minis novi cap. 33. lib. 5. fol. 343.

De Edilibus vide in verbo *Militis*
Procuratores.

Ab æstimaria emens, vel in solu-
tum accipiens eandem habeat ra-
tionem contra conductorem illius,
quam habebat locator, cujus illa
bona

bona fuerunt, & è contra conductor contra emptorem cap. 130. lib. 2. fol. 158.

Ad *Æstimatoriam* poni amplius non possit res debitoris, quæ fuerit in tenutam accepta, si infra annum a die tenutæ adeptæ, nec recuperatæ ad *æstimatoriam* posita non fuerit, nisi prævia citatione contra debitorem, vel ejus hæredes; & quomodo postea fiat subhastatio cap. 126. lib. 2. fol. 154.

Ad *Æstimatoriam* quibus casibus poni possit res non possessa per debitorem, & quomodo hoc casu sit procedendum cap. 129. lib. 2. fol. 157.

Ad *Æstimatoriam* res præconizata alienari non possit ab eo, cujus fuerit, nisi prius satisfecerit illis, qui eam tunc fecerit subhastari cap. 131. lib. 2. fol. 158.

Æstimatorie Communis Veronæ Notarii quas habeant solutiones scripturarum, & quam mercedem pro instrumentis dationum in solutum recipiant cap. 134. lib. 2. fol. 159.

In *Æstimatorie* officio subhastatis bonis debitoris communis, creditores priores tempore præferantur in pecunia, seu pretio bonorum venditorum, vel possint etiam ipsa bona in solutum accipere, si nullus alius plus ipsis obtulerit cap. 126. prope finem lib. 2. fol. 154.

Ab *Æstimatorie* officio venditio, vel in solutum datio facta de bonis alicujus tanquam debitoris, vel illius hæredum, quæ tamen non possiderentur ab ipso debitore, vel ejus hæredibus tempore adeptæ tenutæ, ipso jure sit nulla cap. 128. prope finem lib.

2. fol. 158. Fallit in actione hypothecaria, in qua res a tertio possessa, & in tenutam accepta, ac per sententiam adjudicata, fuerit postea subhastata cap. 129. lib. 2. fol. 157.

Ad *Æstimatorie* officium Communis Veronæ quinam debeant eligi pro vendendis bonis subhastatis cap. 125. lib. 2. fol. 153.

Æstimatores accipere debent sussionem a creditore, ad quem rei subhastatæ pretium debet pervenire, vel cui res in solutum danda est, de tanta pecuniæ quantitate restituenda, pro quanta venditio, vel in solutum datio facta fuerit, si apparuerit aliquam personam utque ad quadriennium meliora jura habere in dictis bonis, quam creditor antedictus, nec quisquam audiat post quadriennium prædictum: quod tamen tempus non currat minoribus, neque absentibus, nisi post majorem ætatem, & reversionem cap. 128. lib. 2. fol. 156.

Æstimatorie Communis Veronæ possunt emancipare, tutores, & curatores dare, consentientes, & volentes condemnare, actores ad lites constituere, & omnia alia exercere, quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem cap. 187. in consuetud. num. 2. lib. 2. fol. 185.

Æstimatores Communis Veronæ qualiter vendere debeant bona debitorum in solutione cessantium; & quid si aliquis contradictor insurgat ante venditionem, & licitationem cap. 126. in fine lib. 2. fol. 154.

Æstimatores dare possint tenutam, vel

vel auctoritatem ingrediendi tenutam, & corporalem possessionem emptoribus, vel in solum acceptoribus, & si res fuerit evicta, ille, cuius nomine vendita fuerit, teneatur in duplum cap.

132. lib. 2. fol. 158.

Æstimatores nec vendant, nec in solum dent de bonis debitorum ultra quantitatem debiti, & expensas, quamvis res ultra valeat, & facta subhastatione bonorum, si debitor voluerit satisfacere, cancelletur, & habeatur, ac si non esset facta cap. 127. lib. 2. f. 156.

Ab Æstimatoribus facta venditione, vel in solum datione, is, qui rem acceperit, de ipsa sit securus, nec possit ab ullo inquietari; & quod si emptor bonorum sibi venditorum in termino ab æstimatoribus Statuto pretium non solverit, venditio sit ipso jure nulla, & ad quid teneatur talis emptor; & quod infra quadriennium tertio comparente, & petente meliora, & potiora jura habere in re vendita, ratio ejus audiatur, & quomodo cap. 128. lib. 2. fol. 156.

De Æstimatoribus pignorum eligendis, de eorum numero, qualitate, & juramento cap. 175. in additione lib. 1. fol. 89.

Ab Æstimatoribus venditiones factæ secundum formam Statutorum observentur, & nemo audiatur ultra quadriennium, quo tempore ille, cui fuerit res subhastata infra dimidiam justi pretii, possit agere ad venditionem restituendam, vel ad justum pretium sibi supplendum, quæ actio competat etiam aliis creditoribus contra em-

ptorem usque ad quadriennium cap.

133. lib. 2. fol. 159.

Æstimatum se nimis asserensolvere prius compellatur, & postea audiatur, sed dicens se nihil de jure debere statim audiatur, antequam compellaturolvere cap. 166. lib. 2. fol. 177.

In æstimo poni debent etiam clerici pro suis bonis propriis, & extra Ecclesiam temporaliter acquisitis cap. 160. lib. 2. fol. 174.

Æstimum in Villis qua forma fieri debeat, & quomodo onera, & datæ imponi debeant cap. 165. lib. 2. fol. 176. & cap. 164. lib. 1. fol. 388.

Ætatis facilitati consulendum semper est cap. 100. lib. 2. fol. 139.

Affiduales, seu conductores a factoria Veronæ, quod intelligantur livellarii cap. 42. lib. 1. fol. 16.

Affidationes quæ fieri debent pro Communi Veronæ, fiant ad publicum incantum sub pœna nullitatis cap. 16. lib. 4. fol. 259.

De affidationibus possessionum Communis Veronæ Provisores ejusdem Communis fidejussiones accipere, & librum de eis facere teneantur, in quo scribantur nomina conductorum, & quid locatum fuerit, & pro quanto pretio, & ad quantum tempus cap. 24. lib. 2. fol. 40.

Affictum solvens de mandato Judicis recte solvit cap. 44. lib. 2. fol. 174.

Affictus domorum, sive apothecarum solvuntur anticipatè de semestri in semestre cap. 187. in consuetud. num. 12. lib. 2. fol. 185.

Affictuum creditori nihil præjudicat excussio bonorum debitoris mariti

ti viventis facta a muliere pro deducendo suam dotem, & donationem propter nuptias, si mulier simul cum viro cohabitaverit quoad victum, vestitum, & cubile cap. 98. lib. 2. fol. 138.

Afflictuum quæstiones non continentur in locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 97.

Reliqua vide in verbis Canon, Fideus, & Livellum.

Afflictio non est addenda afflictio dictum in Part. 3. Februarii 1457. relata in fine cap. 179. lib. 1. fol. 91.

Aggere pro uno rupto, vel aliter devastato una sola inventio fieri potest, etiam si plures rescire tenerentur; & contra quem fieri debeat cap. 7. lib. 5. fol. 331.

Aggeres devastans die, vel nocte qua pœna puniatur, vel si fuerit bestia, ad quid teneatur dominus illius cap. 16. lib. 5. fol. 335.

In aggeres, vias, clavicæ, & dugalia contigua quilibet habitator Villarum laborare compellatur, & præcipue in aggeres, ubi de inundatione timeretur aquarum cap. 24. lib. 5. fol. 338.

De aggerum, dugalium, & aliorum laudationibus quid, & quantum exigi debeat, & a quibus, & quando, & de eorum afflictationibus; & quantum Notariis dugalium debeat pro instrumento laudationis cap. 11. lib. 5. fol. 333.

Aggerum, & dugalium reparatorum laudationes qualiter fieri debeant, & a quibus cap. 10. lib. 5. f. 332.

Aggerum ripas demoliri, vel earum terram removere quisquam non audeat cap. 20. lib. 5. fol. 337.

In aggerum specialiter atheſis reparatione, & refectione qui modus teneatur, & quorum expensis cap. 25. lib. 5. fol. 339. Et ad quem spectet curare, ut reficiantur, & conserventur cap. 1. lib. 5. fol. 328. & de pœna negligentis, dicto cap. 25. lib. 5. fol. 339.

Agri omnes non existentes in sorte ponantur in sorte; exceptis hortis, & viridariis conjunctis domibus contratarum, & burgorum Veronæ cap. 61. lib. 5. fol. 354. Et qui agri intelligantur esse circa Civitatem, & Burgos Veronæ cap. 62. lib. 5. fol. 355.

Agrorum possesores ad expensas, quæ fierent pro reficiendis, vel manutenendis viis contingentibus teneantur, & conferre debeant pro modo, & quantitate agrorum cap. 22. lib. 5. fol. 338.

Agros alienos pertransiens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 105. lib. 5. fol. 370. Et ingrediens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 106. lib. 5. fol. 371.; Et quomodo qui causa sparaverandi alienas terras, frugibus pendentibus ingressus fuerit, & qui excipiantur cap. 107. lib. 5. fol. 371. Et quomodo puniantur cazzatores, civettatores, & osellatores ingredienti agros alienos pendentibus frugibus cap. 108. lib. 5. fol. 371.

Agros in quibus fruges reperiantur quo tempore ingredi possint Ypicatores ad spicandum triticum, olivam, uvam, vel alia blada cap. 113. lib. 5. fol. 373.

Agros possidens in Villis ponere possit saltuarios ad manifestandum facien-

- cientes damna cap. 146. lib. 5. fol. 38r.
- Alapam alicui dans quomodo puniatur cap. 30. lib. 3. fol. 102.
- Alearum lufor die, vel nocte, & ludenti hospitium quomodolibet dans, ac etiam ludenti aſtans, vel pecuniam pro ludo alearum mutuans quomodo puniantur, & cujus ſit inquirere, accuſare, & denunciare, item & cognoscere, atque decidere; & quomodo contra tales procedatur, & de pœna Officialis, vel judicis non inquirentis, vel condemnantis cap. 12. lib. 4. fol. 255.
- In alienandis juribus, aut bonis Communis Veronæ, vel quoquo modo obligandis ſola deſideratur auctoritas Conſilii L. cum D. Po-teſtate cap. 51. lib. 1. fol. 21. & quot partes conſiliariorum ad id deliberandum debeant concurrere cap. 56. lib. 1. fol. 24.
- Alienans quocumque modo, vel in quamcumque perſonam transferens rem in judicio petitam infra decem dies a die, quo eam poſſidere in judicio aſſerverit, præter nullitatem alienationis, quomodo puniatur cap. 31. lib. 2. fol. 109.
- Alienare nullo modo debeat commune, vel Officialis alicujus villæ banna, regulas, ac manifeſtationes ſuz villæ cap. 152. lib. 5. fol. 384.
- Alienari non poſſit res ſub haſta poſita, & ad æſtimariam præconizata ab eo, cujus illa fuerit, niſi prius ſtatuerit illi, qui eam fecerit ſubhaſtari cap. 137. lib. 2. fol. 158.
- Alienari ullo modo non debeant in forenſes villæ, & caſtella in confinibus diſtriſtus Veronæ poſita; & de hoc inquirere teneatur D. Po-teſtas, & Judex Maleficiorum ſingulo anno; & quod Proviſores Communis Veronæ, ac Vicarii dictorum confinium, & Maſſarii villarum advertere debeant, & denunciare D. Po-teſtati, & Conſilio Deputatorum Veronæ cap. 96. lib. 3. fol. 237.
- Alienationes omnes factæ pro communi Veronæ per æſtimatores ſecundum formam Statutorum valeant, & obſerventur cap. 133. lib. 2. fol. 159.
- Alienationes rerum immobilium prohibitz ſunt fieri in forenſes, ſive per ultimam voluntatem, & de pœnis alienatis, Notarii conſcientis inſtrumentum, vel teſtamentum, & teſtium. Exci-piuntur ruſtici forenſes venientes ad habitandum in diſtriſtu Veronæ cum familia, & clerici, qui ſuccedunt conjunctis perſonis cap. 186. lib. 2. fol. 185. & cap. 94. lib. 3. fol. 230. Quæ duo capita omnino conveniunt.
- Alienatio omnis facta per Judicem, & Militem procuratorum communis Veronæ, vel alterum eorum de bonis alicujus ſub prætextu crediti Faſtoris Veronæ, vel dominorum Veronæ ab anno 1387. retro, de qua conſtet publicum inſtrumentum, valeat & emptores in talium bonorum poſſeſſione manuteneantur, nemini conſequenti audientia data cap. 42. lib. 1. fol. 16.
- Alienatio quælibet debet in arengo publicari, ad hoc ut ſi poſt ipſam alie-

- alienationem alienator permanc-
rit in possessione rei alienatæ,
non præjudicat acquirenti, si cum
alio contraxerit cap. 77. lib. 2.
fol. 130.
- Alienatio quocumque modo facta rei,
vel fundi sine licentia domini,
cui alienans tenetur solvere livel-
lum, vel assitum pro ipso fun-
do, non teneat, sed ipso jure sit
nulla cap. 98. prope finem lib. 3.
fol. 232.
- Alienatio ulla non valeat facta a
muliere de bonis suis constante
matrimonio sine trium agnatorum,
vel cognatorum presentia, & de
eorum qualitate, & quid agen-
dum, si isti deficiant cap. 99. lib.
2. fol. 132.
- Alienatio ulla non valeat ultra
summam librarum centum fa-
cta a minoribus viginti annis
sine trium agnatorum, vel co-
gnatorum presentia, & decreto
Judicis, & quale sit officium il-
lorum trium attinentium in tali
casu, & quid agendum in eo-
rum defectum cap. 100. lib. 2.
fol. 139.
- Alimenta patri, & matri, & aliis
ascendentibus præcise præstare com-
pellantur filii quolibet tempore
summarie, nisi isti ex sua arte
se alere possent, vel essent ad-
versa valetudine impediti cap. 79.
lib. 2. fol. 131.
- Alimentorum questio excipitur a
locatione placitorum cap. 3. lib.
2. fol. 96.
- Alleganti aliquid in contrarium in-
cumbit onus probandi cap. 33.
lib. 2. fol. 110.
- Allegationis in scriptis infra quan-
tum tempus dare teneantur ad-
vocati consultoribus a die com-
missionis causæ cap. 152. lib. 2.
fol. 168.
- Allia, aliasve res comedibiles nut-
lus emat ante horam nonæ caus-
sa revendendi, bene tamen post
nonas; & quod nullus reveaditor
obviæ eat illis, qui portant præ-
dicta ad vendendum; & quan-
do intelligatur obviæ ivisse cap.
156. lib. 4. fol. 310.
- De Alliis, & ceteris comedibilibus
qui damnum fecerit, quomodo
puniatur cap. 98. lib. 3. fol. 367.
- In Alveo fluminis novi nulla con-
strui possint ædificia, & omnes
volentes molendina in eo pone-
re satisfactionem præstent de re-
stituendis damnis, quæ darentur
occasione molendinorum; & te-
neantur ripas oppositas ex utra-
que parte munire cap. 33. lib. 3.
fol. 345.
- Ambasciatores, qui mittuntur pro
communi Veronæ, mandatum non
excedant, nec suam, aut aliorum
causam tractent sub pœna nul-
litate omnium, amissionis salarii
& expensarum, privationis Con-
sili, officiorum, & legationum
per annos quinque cap. 106. lib.
1. fol. 61.
- Amphitheatrum Veronæ clausum ma-
neat, & de pœna ejus, qui mu-
rum, gradus, vel ostia fregit,
vel quid turpe in ipso, vel circa
ipsam projecerit cap. 56. lib. 4.
fol. 274.
- Anates, aut Anferes, aliasve salva-
ticiæ nullas emat in diebus
mercæ ante horam nonæ, nec
in die præcedenti mercatum post

- nonas causa revendendi cap. 155. lib. 4. fol. 309.
- Animalia bovina propignore non accipiantur, nec cetera ad agriculturam spectantia, nisi in subsidium cap. 52. lib. 2. fol. 117. vide *Animalia bovina* in indice Tomi 2.
- De Anima ubi agitur, etiam magis est succurrendum c. 120. l. 1. f. 66.
- Anseribus damnum dantibus in bladis, herbis ad manducandum, vineis, & aliis in rebus, ad quid teneatur eorum dominus cap. 91. lib. 5. fol. 365.
- Apothecam facere tenetur locator conductor, & creditor debitori, & quomodo, & quando valeat cap. 42. lib. 2. fol. 113.
- Apothecarii diebus festivis apothecas claudant, & de poena contrasacientis; & qui sint excepti, & quibus in casibus, & qui intelligantur dies festivi cap. 7. lib. 4. fol. 352. & cap. 127. lib. 4. fol. 301.
- Apothecarii quantum possint protendere cassones apothecarum extramurum in platea mercati fori, & quantum in aliis locis civitatis, & quod convexa domus Mercatorum tam inter unam columnam, & aliam, quam in ipsis columnis non impediuntur, sed vacua relinquuntur cap. 64. lib. 4. fol. 278.
- Appellans a sententia, vel de nullitate dicens infra decem dies audiatur cap. 17. prope initium, l. 2. f. 148. & c. 119. eiusd. lib. f. 149.
- Appellans jurare tenetur coram iudice appellationis, quod nec frustra, nec dilationis causa appellaverit, sed quia putat male fuisse iudicatum cap. 127. prope finem, l. 2. fol. 348.
- Appellare non liceat ab executione sententiae, & praecipue latae inter confidentes cap. 120. lib. 2. fol. 150.
- Appellare non liceat a sententia arbitrarij lata inter conjunctos, & quacumque alia lata virtute compromissi necessarii; nec petatur reductio ad arbitrium boni viri, nec ulla alia exceptio contra eam opponatur cap. 122. & 124. lib. 2. fol. 150. & 153.
- Appellare non liceat a sententia lata in causa decem librarum, vel ab inde infra, nec talis causa committenda sit, sicut & in expensarum causis concernentibus decem libras idem statuitur cap. 138. lib. 2. fol. 164.
- Appellare non liceat a sententiis in arengo latis, hoc est a sententiis criminalibus, sed tantum supplicari possit, & quomodo, cap. 117. circa medium libr. 2. fol. 148.
- Appellare non liceat a sententiis latis super causis rusticorum, neque alio remedio contra ipsas uti cap. 164. lib. 2. fol. 175.
- Appellare quando possit a sententia citatus ad eam, sine restitutione petenda cap. 138. lib. 2. fol. 149.
- Appellari non possit a sententia Judicis Procuratorum, sed syndicari debeat cap. 2. prope finem, lib. 4. fol. 247.
- Appellari non possit a sententia lata per Vicarium Villae non excedente summam librarum trium cap. 102. lib. 1. fol. 151.
- Appellari non possit a sententiis absolutionum, aut condemnationum & c. per Judicem Procuratorum communis Veronae cum suis duobus Consiliariis, vel altero eorum,

eorum, neque de illarum iniquitate dici, sed ipsi Judex, & Consiliarii possint per D. Potestatem singulis diebus, & toties quoties voluerit usque per unum mensem post finem officii syndicari cap. 2. prope finem, lib. 4. fol. 247.

Appellari non potest nisi a sententia definitiva semel tantum a qualibet partium infra decem dies; & quæ intelligantur sententiæ definitivæ, & quæ interlocutoriæ; & quo tempore debeat terminari appellatio, quo elapso sententia firma maneat; & tam appellans, quam appellatus possit prosequi appellationem quandocumque voluerit a die interpositæ appellationis cap. 177. lib. 2. fol. 148.

De appellationibus a sententiis D. Potestatis, ejusque Vicarii, seu Delegati de Consilio latis committendis secundo consultori, & deinde tertio, si secunda sententia non sit conformis primæ, & de modo eas committendi, cap. 108. lib. 2. fol. 143.

De appellationibus a sententiis D. Potestatis suo arbitrio latis, & sine consilio Sapientis, quod appellentur ad Auditores Nov. Venet. cap. 110. lib. 2. fol. 144.

De appellationibus a sententiis Vicarii, & aliorum Judicum absque, vel de Consilio latis, quod tales sententiæ non latæ de Consilio appellentur ad D. Potestatem, qui ad requisitionem partis eas committere teneantur; latæ verò de Consilio Sapientis appellentur ad Dominum Potestatem, vel ejus Vicarium, vel ad alios Judices ad electionem appellantis,

vel appellati, si ille præscripto temporis spatio non elegerit cap. 109. lib. 2. fol. 144.

De appellationibus sententiarum, & condemnationum latarum per Vicarium, & Consules domus Mercatorum; quod appellare non liceat a decem libris infra, & abinde supra appelletur infra tertium diem ad D. Potestatem, vel Capitaneum Veronæ cap. 90. & 91. lib. 1. fol. 42. Vide hoc idem verbum *De appellationibus sententiarum* &c. in indice Tomi 2.

Appellationis instantia, & nullitatis quantum daret cap. 171. lib. 1. fol. 168.

Appellationis Judex removet gravamen a parte gravata in interlocutoria, non autem Judex, qui fuerit interlocutus cap. 111. lib. 2. fol. 145.

De appellationum questionibus suspendendis, & quæ contineantur in locatione placitorum, & quæ non, cap. 3. lib. 2. fol. 96.

Reliqua vide in verbo Sententia.

De aquæductu, qui venit a Sancto Fidentio non devastando, & de pœna devastantis, vel impediensis cap. 36. lib. 1. fol. 344.

Aquæhaustus pro bestiis, quibus in locis dugalium construi, & ordinari debeant c. 23. l. 5. f. 338.

De aqua flumefelli de Montorio non impedienda usque in campum Martium; & quomodo puniatur impediens; salvo jure Monasterii S. Nazarii pro uno Molendino in eo loco, in quo extat; & salvo jure aliorum habentium clavicæ, pro accipienda aqua certis diebus cap. 38. lib. 1. fol. 345.

G g g Aqua

Aqua flumefellæ fluentis a Monte aureo per contratas S. Nazarii, & S. Pauli usque ad Campum Martium non deturpetur, nec auferatur; salvo jure eorum, qui habent clavicæ, & Molendina, & de illius custodia cap. 33. lib. 4. fol. 265.

Aqua fluminis portarum Braidæ, & Rafioli incipiens a Castro veteri, & S. Zenone in Oratorio discurrens versus Cittadellam nullo modo auferatur, aut deturpetur cap. 32. lib. 4. fol. 264.

De aqua fontium Pojani, & Sandæ Mariæ in Stellis de suo vase non extrahenda, & quid teneatur eam extrahens cap. 37. lib. 5. fol. 344.

De aqua Maseræ aptanda omni anno ante calendas Maii, & qui rescicere, & aptare teneantur, & de pœna aliquo modo deturpantis ipsam aquam cap. 40. lib. 5. fol. 346.

Aquam habentes domi per aquæductum alicujus fontis non permittant eam emire, nisi quantum sibi sufficiat, neque eam super vias defluere capp. 44. & 45. lib. 4. fol. 270. & 271.

Ad aquam hauriendam qui ire potest per viam publicam, vel vicinalem, non debet per alienas domos, vel possessiones ire cap. 71. lib. 2. fol. 128.

De aqua rivi decurrentis a contrata Avesæ in civitatem in plateam Mercati fori Veronæ non auferenda, nisi certis diebus, & noctibus; & de eligendis duobus specialiter pro manutentione dictæ aquæ; & de ipsorum munere capp. 34. & 35. lib. 4. fol. 266. & 267. &

cap. 67. lib. 5. fol. 357. Et de electione facienda unius perigi pro aptando dicto rivo, & de ejus munere, juramento, & salario, & cujus expensis hoc salarium exigi debeat capp. 36. & 37. lib. 4. fol. 267. & 268. Et de modo servando a dicto perito pro aptando aquæductum magnum, & aquæductus communes; Et quod dictus peritus opus aliquod a se factum in dicto fonte non cooperiat, nisi prius visum fuerit, & laudatum cap. 39. lib. 4. fol. 269. & quod nullus alius se impediatur in magisterio dicti rivi, nisi magister ipse, & coadjutos cap. 40. lib. 4. fol. 269.

Reliqua vide in verbis flumen, & font.
Aquavinum, seu aquarolum nulla persona, & multo minus torcularis faciant in domibus torcularibus cap. 123. lib. 4. fol. 301.

Arbitrer, vel arbitrator, vel amicabile compositor nullus esse possit alicujus questionis, in qua intervenisset tamquam advocatus, procurator, syndicus, actor, tutor, curator, vel defensor, neque de partium voluntate c. 123. l. 2. f. 152.
Arbiter esse non potest Clericus cap. 59. lib. 1. fol. 26.

Arbitrales sententiæ factæ vigore compromissi necessarii sint omnino innappellabiles, nec possint peti reduci ad arbitrium boni viri, neque restitutio in integrum contra eas detur, nec de nullitate dicatur, & nulla alia exceptio, quæ excogitari possit, opponatur cap. 123. finem versus lib. 2. fol. 150. & cap. 124. ejusd. lib. fol. 153.

Arbi-

Arbitrio D. Potestatis, & majoris partis Curie puniantur crimina, pro quibus a Statutis poenae non fuerint determinatae, nec in praedictis teneantur judicare secundum leges cap. 115. lib. 3. fol. 239.

Arbitrorum salarium idem est, quod consulum pro singulo arbitrio cap. 122. §. 4. lib. 2. fol. 150.

De arbitrorum sententiis exequendis, & quae possint peti reduci ad arbitrium boni viri, & quae non cap. 124. lib. 2. fol. 153.

Arbores alicujus, vel possessiones non devastentur, vel impediuntur occasione alicujus designationis cap. 106. lib. 3. fol. 236.

Arbores, & vineas non incidant, nec extirpent laboratores earum sine licentia domini exceptis nemoribus, & de poena contrasacientis cap. 107. lib. 3. fol. 236.

Arbores, & vineas per quantum spatium plantari debeant longe a termino confinium, & quid de sepibus; & quid si aliqua arbor prope terminum ipsum nasceretur cap. 122. lib. 3. fol. 375.

Arbores fructiferae quatuor diversae speciei fructuum quilibet paterfamilias in suis terris singulo anno plantare teneatur; & ad hoc invigilare teneantur Vicarii omnes Villarum districtus Veronae cap. 99. §. Item quod unusquisque lib. 1. fol. 49.

Arbores, plantones, possillos, & ramos arborum, aut sepes incidens, sodiens, extirpans, seu devastans quomodo puniatur cap. 99. lib. 5. fol. 368.

Arborum fructum zavaescarii ubi stare debeant in mercato fodi ad ven-

dendum capp. 169. 170. & 171. lib. 4. fol. 317.

Ad arma clamans, aut ad rumores currens cum armis quomodo puniatur cap. 33. lib. 3. fol. 203.

Arma offensiva ferentes die, & nocte quomodo puniantur; & qui sint excepti, & de variis armorum generibus cap. 35. lib. 3. fol. 202. & qua poena puniantur deferentes arma defensiva cap. 32. lib. 3. fol. 203.

Arma quoniam deferre possint salutarii, & quando cap. 70. lib. 5. fol. 358.

Armorum quaestiones non continentur in locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 96.

Aromatarii omnes ad requisitionem medicorum pro infirmorum necessitate possint apertas tenere diebus festis apothecas pro medicinis solummodo conficiendis, & dispensandis cap. 7. lib. 4. fol. 252.

Aromatariorum artem non exercent medici, nec aliquam aromatariam habeant nec per se, nec per interpositam personam, nec pactum aliquod cum aromatariis ineant de mittendo infirmorum nuncios ad emendum ab illis medicinas propter participationem lucri cap. 173. lib. 4. fol. 318.

Aromatariorum syrupi, vel medicinae corruptae in viam publicam effundi debeant, & aromatarius condemnari cap. 174. lib. 4. fol. 318.

Ar interdici potest exempto de tregua communis Veronae propter debitum, & in arte auxilium ipsi praestans teneatur ad debiti solutio.

- tionem, exceptis quibusdam personis cap. 62. lib. 2. fol. 123.
- Artes omnes habere debeant suos consilios, sub quibus quilibet de misterio, & arte ire debeat in processionibus, & aliis de mandato D. Potestatis, & de pœna artis non habentis consiliorum cap. 8. lib. 4. fol. 253.
- Artes omnes quot sint numero cap. 187. in fine, lib. 2. fol. 185.
- De Articulis Iudex causæ fieri faciat omnem declarationem, quæ sibi videbitur cap. 139. lib. 2. fol. 164. Et quod ad articulandum, & probandum detur terminus quadraginta dierum post litem contestatam, in quo non computentur placita locata cap. 143. lib. 2. fol. 165.
- Artifex tenetur complere laborerium inceptum, nec in alio se intrinittere absque licentia ejus personæ, cui laboraverit cap. 73. lib. 4. fol. 282.
- De Asinis, aut aliis bestiis non ligandis in mercato fori, nec circa illud, nec certis aliis in locis cap. 60. lib. 4. fol. 276.
- De Assassiniis, & multis aliis circa hæc, & pœniseorum cap. 40. lib. 3. fol. 206.
- Assicurare tenetur debitor stantibus duabus inobedientiis, si voluerit opponere cap. 54. lib. 2. fol. 118.
- Athesis aggeres, palificatæ, seu pennelli, & sepes quomodo reficiantur, reparentur, & fiant, & quorum expensis, & cujus sit invigilare, ut reficiantur, & conserventur, & de pœna negligentis cap. 25. lib. 5. fol. 339. & cap. 1. lib. 5. fol. 328.
- De Athesis aqua portarum Braide, & Rafioli intus non auferenda, nec deturpanda cap. 32. lib. 4. fol. 264.
- In Athesis flumine nemo teneat molendinum pro macinando, nisi fecerit pennellum de lignaminibus, vel de salicibus cap. 27. lib. 5. fol. 341.
- In Athesis flumine nulla turpido proiciatur, nec coria ponantur, & de pœna contrasfacientis cap. 30. & 31. lib. 4. fol. 264. Possint tamen ipsa coria recentia, & aptata exsiccare in ripa fluminis, & in qua parte vide ibidem.
- In Athesi non fabricentur pisces, nec construendi licentia ullo modo concedatur, & de pœna contrasfacientis, & licentiam dantis cap. 29. lib. 4. fol. 263.
- De Athesi vase a ponte novo superius, lapides, quari, & glara non removeantur cap. 28. lib. 4. fol. 263.
- Aucupatores ingredientiæ agros alienos pendentibus frugibus quomodo puniantur cap. 108. lib. 5. fol. 371.
- Aves, & salvaticinæ omnes non emantur ab aliquo in diebus mercati ante horam nonæ, nec in die præcedenti mercatum post nonas causâ revendendi; & quod portatæ in mercato fori causâ vendendi non exportentur de ipso mercato, nisi ab iis, qui eas emerint cap. 155. lib. 4. fol. 309.
- Auri sacra fames, quæ adeo mortalia pectora cogit, ut neque ipsi publico juri parcat, reprimi debet cap. 109. lib. 1. fol. 62.
- De Auxilio præstando æconomis, sive procuratori Episcopatus per D. Potestatem pro javeniendo bona

na, & possessiones dicti Episcopi
patus cap. 22. lib. 1. fol. 9.
De Auxilio præstando regimini Do-
mini Potestatis, ac etiam consi-

lio, favore, & iuvamine a quo
libet homine civitatis, & distri-
ctus Veronæ capit. 11. liber 1.
fol. 4.

B

Ballotandus in consilio exire de-
beat pro tempore ballotationis
de loco consilii; & aliquando ejus
conjuncti, & quinam cap. 17.
lib. 1. fol. 25.

Balneum Maseræ qui aptare, & resi-
cere teneantur, & quo tempore,
& de pœna linum ponentis in di-
cto balneo causa illud macerandi,
vel aliquo alio modo aquam ipsam
deturpantis cap. 40. lib. 5. fol. 346.

Banna, regulas, & manifesta aliena-
re non debeat commune, vel offi-
cialis alicujus villæ cap. 152. lib.
5. fol. 384.

Banna, vel condemnationes non ac-
cipiant Vicarii villarum, finito
eorum officio, nonnullis exceptis
cap. 159. lib. 5. fol. 386. & inter
quos dictorum bannorum utilitas,
& pro quanto dividatur cap. 160.
lib. 5. fol. 386.

Banniti illius, qui positus fuerit in
banno, & postea pecuniaria pœna
condemnatus, bannum in conde-
mnationem permutatum intelli-
gatur, licet non fuerit expres-
sum cap. 65. lib. 3. fol. 216.

Banniti pro confessis habeantur ra-
tione eorum contumaciæ, si con-
tumaces pro maleficio requisiti
non comparuerint: & in quibus
criminibus hoc locum habeat cap.
9. lib. 3. fol. 194. Vide verbum
Banniti pro confessis &c. in In-
dice Tomi 2.

Banniti pro maleficio testes esse non
possint in causis civilibus, vel cri-
minalibus cap. 36. lib. 2. fol. 111.

Bannitis, sive exemptis de treuga
pro maleficiis capitalibus, ex qui-
bus aliquid deberetur, vel aliqua
offensio, aut injuria fuisset illata,
non detur audientia, nisi certis
exceptis personis, & casibus; &
certa quadam forma tam in causis
civilibus, quam in criminalibus
cap. 27. lib. 2. fol. 107. & cap. 63. lib.
3. fol. 215. & qui non intelligan-
tur esse extra treugam, licet ex-
empti reperiantur cap. 64. lib. 3.
fol. 216.

A Bannitis, vel iis, qui fuerint ex-
tra treugam, acta, & sententiæ
facta valeant cap. 221. lib. 2. fol.
150.

Bannito pœcem factam rumpens eum
occidendo, vel vulnerando quomo-
do puniatur cap. 62. lib. 3. f. 215.

Bannitorum nullus sit advocatus, sym-
dicus, procurator, vel actor, ex-
ceptis iis casibus, quibus audien-
tia bannitis præbetur cap. 28. lib.
2. fol. 102.

Bannitos scienter receptans, ac ipsis
juvamen fraudolenter dans, aut
illis se associans quomodo punia-
tur cap. 71. lib. 3. fol. 218. Vi-
de verbum *Bannitos scienter rece-
ptans* &c. in Indice Tomi 2.

Bannitum pro maleficio qui cepit
quod præmium consequatur cap. 68
lib.

- lib. 3. fol. 317. & quod ex capitali maleficio bannitum occidens non puniatur cap. 40. lib. 3. fol. 306.
- Bannorum, manifestationum, & condemnationum utilitas inter quos, & pro quanto dividatur cap. 160. lib. 5. fol. 386.
- Beccariis in diebus solemniibus, & Dominicis non teneantur aperta, nisi una, & quo in loco cap. 7. lib. 4. fol. 352. & cap. 127. lib. 4. fol. 302.
- Beccariis existentes super via, qua itur a ponte novo ad plateam Dominorum transferantur super flumen Athetis juxta piscarias expensis communis Veronae cap. 141. lib. 4. fol. 306.
- Beccarii dare teneantur de carnibus ad voluntatem petentis non jungendo de alia bestia capp. 128. & 138. lib. 4. fol. 302. & 305.
- Beccarii dare teneantur etiam mediam libram carniū, & de quocumque loco bestie ementi placuerit cap. 137. lib. 4. fol. 305. & vendentes carnem minus pondere qualiter puniantur cap. 139. lib. 4. fol. 309.
- Beccarii, & omnes existentes in beccaria, ubi venduntur carnes, teneantur persequi, & capere malefactores, rixantes, vel ferientes aliquem in dicto loco, vel prope illum, & de pœna contrasacientis cap. 6. finem versus, lib. 3. fol. 192.
- Beccarii, & omnes vendentes carnem fidejussionem præstare teneantur, & si esset tabernarius, qui etiam artem beccarii exerceret, sufficiat una satisfactio pro utraque arte cap. 126. in fine lib. 4. fol. 301.
- Beccarii non portent carnes porci, vel castrati, vel bovis ad domum propriam, nisi pro alimento necessario suæ familiæ, nec teneant illas occultas cap. 133. lib. 4. fol. 303.
- Beccarii occidere debeant in suis beccariis, & non alibi illas bestias, quas in illis vendere volunt, & quod in macello non teneant carnes venditas cap. 128. lib. 4. fol. 302.
- Beccarii relinquere debeant signum, & illud tenere non incisum a membro illius bestie, cujus carnes volunt vendere, & tantum relinquere debeant de pelle, vel pelle bestie quantum sit sufficiens ad cognoscendum genus bestie cap. 132. lib. 4. fol. 303.
- Beccarius nullus emat carnes porcinas ad capitellum, sive in Mercato fori cap. 152. lib. 4. fol. 309.
- Beccarius nullus ingrediatur loca, ubi occiduntur porci ad emendum ipsos porcos cap. 151. lib. 4. fol. 308.
- Reliqua vide in verbo Carnes.*
- Bestie omnes extra damnum, & sortes pascuntur, & quando in propriis agris liceat bestias pascere, & quibus in locis exp. 82. & 83. lib. 5. fol. 362.
- Bestiarum dominus quilibet facientium contra Statuta de damnis faciendis in sortibus, seu regulis teneantur pro suis famulis seu custodibus ipsarum bestiarum; & qui casus excipiuntur cap. 93. lib. 5. fol. 366.

Bestias

Bestias pascere nemo debeat in pratis, vineis, hortis, olivis, bladis, & viridariis tam civitatis, quam districtus Veronę cap. 154. lib. 5. fol. 385. & quibus in locis liceat eas pascere impune consortibus villarum, maximè civibus Veronę capp. 155. & 156. lib. 5. fol. 385.

De Bestiis extra districtum Veronę non conducendis sine speciali licentia D. Potestatis, & quicquid excipiantur cap. 87. lib. 3. fol. 227

Bestiis majoribus damnum dantibus in vineis, bladis, olivis, & aliis rebus fructiferis, & in agris, custodes earum quomodo puniantur cap. 85. lib. 5. fol. 363. & cap. 125. lib. 5. fol. 376.

Bestiis minoribus, scilicet de selappo ovium, damnum dantibus, ad quid teneantur earum custodes, & quot oves intelligantur esse selappum, & quot malga, & de ista damnum dante capp. 86. 87. & 88. lib. 5. fol. 364. & quid si fuerit capra, vel hircus, quę damnum dederint cap. 89. lib. 5. fol. 364. & quid si oves, & caprę damnum dederint in vigris, herba silvestri, & pratis cap. 90. lib. 5. fol. 365.

De bestiis non ligandis in Mercato fori, nec citra illud, nec de certis aliis in locis cap. 60. lib. 4. fol. 276.

De bestiis non tenendis de nocte in fortibus, nec super suo, nec super alieno, nisi causa laborandi, & de pœna contrafaciens cap. 84. lib. 5. fol. 363.

De bestiis sex minoribus, vel ab inde supra damnum dantibus cap.

88. lib. 5. fol. 364. & ad quid teneatur dominus bestię damnum inferentis cap. 16. lib. 5. fol. 335.

Bilancię vendentium carnes siccās, vel merces habere debeant clavum rotundum, qui teneat jovetam, & de chordis non tenendis ad illas, nisi chordam a joveta cap. 178. lib. 4. fol. 320.

De bilanciis, plumbinis, ac eorum marchis, & mensuris a blado omni mense inquirendis, examinandis, & approbandis per milites communis cum bullatore cap. 197. lib. 4. fol. 320.

Bis vendentes eandem rem quomodo puniuntur cap. 97. lib. 3. fol. 232. vide verbum *Bis vendentes* &c. in indice Tomi 1.

Bladi portitor, sive molendinarius non possit stare supra bladum dum venditur, nisi vocatus fuerit cap. 91. lib. 4. fol. 290.

In bladis tum civitatis, tum districtus Veronę nemo debeat bestias pascere cap. 154. lib. 5. fol. 385.

De blado, & aliis victualibus non portandis extra civitatem sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrafaciens: & qui sint excepti, & quę, ac quantę res portari possint per districtum Veronę sine bulleta cap. 84. lib. 3. fol. 225. & cap. 94. lib. 4. fol. 291.

Bladorum mercatum quo in loco esse debeat, & de Massario in dicto officio eligendo, ac de illius condicione, satisfatione, salario, & officio, & ad quid teneatur: & quomodo vendere bladum: & quis emere, & vendere possit blada cap. 87. lib. 4. fol. 288.

H h h

Bla-

Bladorum, vel leguminum campos quo tempore ingredi possunt spicatores pro spicando, & colligendo bladum a metitoribus non collectum cap. 113. lib. 5. fol. 373.

De blado, vel legumine damnatum dans in fortibus, vel regulis quomodo puniatur cap. 96. lib. 5. fol. 367.

De blado, vel legumine non conducendo extra districtum Veronæ, aliasque terras, & loca Domini Venetiarum non extrahendo cap. 84. lib. 3. fol. 225. & cap. 95. lib. 4. fol. 292. *Ad* quod invigilare tenentur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ, & Capitaneus lacus Gardæ, ne per dictum lacum in alienas terras transvehatur capit. 97. lib. 1. fol. 46. & cap. 99. lib. 1. fol. 49. vide verbum *De blado*, vel legumine non conducendo &c. in indice Tomi 2.

Bladum domi abscondentes in locis suspectis quomodo puniantur cap. 93. lib. 4. fol. 291.

Bladum suum remove nulla persona debeat de mercato donec venditum fuerit, exceptis forensibus cum licentia, & pauca excepta quantitate cap. 90. lib. 4. fol. 290.

Bladum, vel legumen alienum ingrediens causa sparaverandi quomodo puniatur, exceptis nobilibus civibus Veronæ habentibus sparaverium cap. 107. lib. 5. fol. 371.

Bladum, vel legumen nulla persona emat in mercato, si de ipso habuerit domi, nisi in certa quantitate, exceptis pistoribus: & quam

quantitatem etiam ipsi emere possint cap. 92. lib. 4. fol. 290.

Bladum, vel legumen nulli liceat emere causa revendendi cap. 88. lib. 4. fol. 289.

Blasphemantes Deum, vel Beatam Virginem, vel Sanctos quomodo puniantur cap. 118. lib. 3. fol. 201. vide verbum *Blasphemantes Deum* &c. in indice Tomi 2.

Bona debitorum in solutione cessantium qualiter vendantur per æstimatores Communis Veronæ cap. 126. lib. 2. fol. 354.

Bona mariti viventis, vel mortui, in quorum tenuta, & possessione mulieres sunt pro dote, & donatione propter nuptias, & expensis legitime factis pro dote ipsa, & donatione propter nuptias recuperanda, vel defendenda, æstimanda sunt ad petitionem creditorum, & qualiter possit ipsis mulieribus satisfieri cap. 97. lib. 2. fol. 137.

Bona principalium ante sivejssorum executantur cap. 18. lib. 3. fol. 198.

In Bonis communis Veronæ, & juribus alienandis, aut quovis modo obligandis sola desideratur autoritas Consilii L. cum D. Potestate cap. 51. lib. 1. fol. 21. Et quot partes Consiliariorum ad id deliberandum concurrere debeant cap. 16. lib. 1. fol. 24.

De bonis communis Veronæ non retinendis ullo modo sub prætextu crediti, aut alia ratione ab administratoribus, sed isti ea teneantur consignare Provisoribus communis Veronæ finito illorum officio infra mensem sub pœna priva*

privacionis ejuslibet officii, & dignitatis communis Veronę per triennium, amissionis salarii, & solutionis dupli ejus, quod pene eos esse constaret, qua pœna pecuniaria multentur etiam hæredes, si administrator occubisset cap. 109. lib. 1. fol. 62. & de rationatoribus communis Veronę, seu calculatoribus eligendis, pro faciendo computa, & absolviendo rationes prædictis administratoribus, ac de eorum salario cap. 110. lib. 1. fol. 63.

De Bonis debitorum nec vendatur, nec in solum detur per æstimatores communis Veronę ultra quantitatem debiti, & expensarum, quamvis ultra res valeat cap. 127. lib. 2. fol. 156.

Bonis quomodo cedatur a debitore cap. 61. lib. 2. fol. 123. & qua forma bona a debitore cedantur cap. 124. lib. 2. fol. 124.

In Bonis venditis, vel in solum datis sub hasta emptor, vel in solum acceptor eandem habeat rationem contra conductorem, vel locatorem illius, cujus bona fuerint, & e contra cap. 130. lib. 2. fol. 158.

Reliqua vide in verbo Æstimatio.

De Bonorum dabitore intromissio, ne facienda pro recuperando debitum extra districtum Veronę,

vel ablatum, & quomodo fiant cap. 41. lib. 1. fol. 16.

Bonum quanto communius, tanto divinius est, & æquabilitate nihil in Republica melius cap. 67. lib. 1. fol. 29.

Bovina animalia, nec cætera ad agriculturam spectantia, nisi in subsidium pro pignore accipiantur cap. 52. lib. 2. fol. 117. vide verbum *Bovina animalia* &c. in indice Tom. 2.

Braidam occupans cum lana, seu panno, vel pellibus in diebus jovis, vel sabbathi quomodo puniatur cap. 191. lib. 4. fol. 326.

Brentum simul cum castellata carizatores uvarum deferre secum debeant, in quo poni possit uva castellata, si ebulliret, & de spinis, ac suspiraminibus ad castellatam non habendis cap. 121. lib. 4. fol. 322.

De brigaldis, falciciis, & intestinis porcorum non vendendis per aliquem forenssem; & quid si se æstimari fecerit in communi Veronę cap. 153. lib. 4. fol. 309.

Buxeti fossatum impediens rosta, vel aliquo alio impedimento, quo aqua paludis discurrens impediatur, ne in Athesim profluere possit, quomodo puniatur cap. 29. lib. 5. fol. 342.

C

Cæpas, aliasve res comedibiles nullus emat ante horam nonę causa revendendi, bene tamen post nonas: & quod nullus re. venditor obviam eat illis, qui

portant prædicta ad vendendum; & quando intelligatur obviam ivisse c. 156. l. 4. f. 310. & quod non debeant discargari, sed vendi super plaustra cap. 187. lib. 4. fol. 323.

H h h 2

De

De capis & aliis comedibilibus qui
damnum fecerit quomodo punia-
tur cap. 98. lib. 5. fol. 367.

Calcinæ mensura quanto pretio ven-
di debeat, & de calmerio illius
singulis sex mensibus constituen-
do cap. 74. lib. 4. fol. 282.

Calcinæ plaustra vendi debeant non
aliis in locis, quam in plateis
Braidæ, Glareæ, Sancti Pauli,
Sanctæ Anastasiæ, & aliis; &
quod nullus transitum facere de-
beat cum prædictis in diebus jo-
vis, & sabbathi usque ad horam
nonæ per Mercatum fori; possit
tamen transire per Mercatum fori
etiam in diebus, & horis mer-
cati per caput plateæ ipsius mer-
cati super via aurificum, & gar-
zariarum cap. 190. lib. 4. fol. 365.

Campana, quæ nuncupatur maran-
goda deputata occasione opera-
riorum omni die pulsari debeat
horis ordinatis, & quilibet ope-
rarius ad ipsius sonum laborare
teneatur usque quo eadem cam-
pana in occasu solis pulsata fuerit
cap. 71. lib. 4. fol. 281.

Campanarii debeant solícite stare de
die, & de nocte super turrim pa-
latii communis Veronæ, & bene
prospicere, & præcipue de nocte
per civitatem, si viderent, vel
sentirent aliquid importantæ, &
similiter per districtum ad signa
fortilitiorum, & illud teneantur
D. Potestati notificare; & quod
teneantur qualibet nocte pulsare
campanam de media nocte; &
quod ad trinum sonum campanellæ
parvæ appensæ extra turrim pulsatæ
debeant ad turrim venire, vel ap-
parere cap. 17. lib. 1. fol. 5.

Campanæ Veronæ conductor pu-
blice proclamari faciat, quantum
accipere voluerit pro quaque fal-
ce, quæ secabit in ea cap. 84.
lib. 4. fol. 286.

De Cancellario communis eligendo,
qui sit de collegio notariorum,
civis originarius Veronæ ipse, &
pater ejus, bonus, prudens, do-
ctus, in arte dicendi peritus, fi-
delis Dominio Veneto, & com-
muni Veronæ, & quot vota ad
ejus electionem concurrere de-
beant, & quo in loco eligatur,
& de ejus munere c. 76. l. 1. r. f. 37.

Candelas facientes de sepo, & bal-
lotas quanto pretio eas vendere
debent, & quid agere, & a qui-
bus se abstinere tenentur cap. 175.
lib. 4. fol. 378.

Canem alterius quis retinuerit quo-
modo puniatur c. 110. l. 3. f. 237.

De oanevo, & ejus semine damnun-
dans in sortibus, vel regulis quo-
modo puniatur cap. 98. lib. 5.
fol. 367.

Caniparum fenestras, vel foramina
cooperire craticula ferrea, vel so-
lido ligno quilibet teneatur, ita
quod nullus in illas incidere, vel
se occultare possit cap. 50. lib. 4.
fol. 272.

Canipas excavans non projiciat, nec
dimittat terram super via publi-
ca, vel porticu, eamque ibi ma-
nere sinat ultra tres dies cap. 26.
lib. 4. fol. 262.

Canonis, seu alterius præstationis
solutio quomodo intelligatur facta
esse legitime, & cui debuerit c. 42.
lib. 2. fol. 113.

Reliqua vide in verbis *Fiscus*,
Livellum, & *Pensio*.

Cap-

Capere tenetur malefactorem quilibet requisitus, & ad ipsum capientem favorem, & auxilium præstare cap. 70. lib. 3. fol. 218. Vide verbum *capere tenetur malefactorem* &c. in Indice Tomi 2.

Capiens aliquem malefactorem ipsum ducat directe ad palatium communis Veronæ, & non alio cap. 66. lib. 3. fol. 216.

Capiensis aliquem pro maleficio præmium quale sit cap. 68. lib. 3. fol. 217.

De capitaneis duobus ad vetita citra, & ultra Atheſim eligendis, de eorum conditione, equitatu, salario, auctoritate, atque officio cap. 96. lib. 1. fol. 44.

De capitaneo carcerum eligendo, de ejus qualitate, conditione, officio, & fidejussione una cum ejus custodibus, & de eligendis duobus dispensatoribus eleemosynarum, & introitu carceratorum, & de eorum conditione, ac officio cap. 95. lib. 1. fol. 43.

De capitaneo lacus Gardæ eligendo, & de ejus conditione, salario, auctoritate, ac officio, & specialiter invigilare debeat ne merces cujuscunque generis, & præcipue lanæ, & pecudes Veronenses extra districtum conducantur; & quod omnis quantitas piscium capta in dicto lacu conducatur Veronam toto quadragesimali tempore sub pœna unius ducati auti pro singulo pondere piscium solvenda a conducentibus alio, quam Veronam cap. 97. lib. 1. fol. 46.

De capitulis Judex causæ fieri faciat omnem declarationem, quæ

sibi videbitur cap. 139. lib. 2. fol. 164. & quod ad capitulandum, & probandum detur terminus 40. dierum post litem contestatam, in quo termino non computentur placita locata cap. 143. lib. 2. fol. 165.

Capitulorum per Dominium Venet. promissorum communitati Veronæ tempore adempti domini ejusdem Civitatis privilegium a bulla aurea 16. Julii 1405. fol. 395. & seq. & aliud 16. dicti Mensis & Anni fol. 394.

Capitulo super quolibet simplici fieri possunt quatuor interrogationes, sed si sit duplex possunt fieri octo cap. 127. in consuetud. n. 10. lib. 2. fol. 185.

Capra, & hircus damnum dantibus in aliqua fortium, ad quid teneantur eorum custodes cap. 89. lib. 5. fol. 364.

Caprinæ bestię non pascuntur in fortibus circa civitatem, nec in sepibus earum, & qui casus excipiat cap. 63. lib. 5. fol. 355.

Capris damnum dantibus in vigris, herba silvestri, & pratis, ad quid teneantur earum custodes cap. 90. lib. 5. fol. 365.

De capsellariis vendentibus festam expellendis a civitate, & de pœna eis hospitium dantis cap. 38. lib. 1. fol. 15. & cap. 13. lib. 4. fol. 258.

Captum malefactorem de capientis manu accipieos quomodo puniatur cap. 67. lib. 3. fol. 217.

Carbonum somæ vendi debeant non aliis in locis, quam in plateis braidæ, glareæ, Sancti Pauli, Sanctæ Anastasiæ, & aliis; & quod

- quod nullus transitum facere debeat cum prædictis per Mercatum fori in diebus jovis, & sabbathusque ad horam nonæ: possit tamen transire Mercatum fori etiam in diebus, & horis mercati per caput plateæ ipsius mercati super via aurificum, & garzariarum cap. 190 lib. 4 fol. 325.
- Carcerari qui accusati, & testes non debeant** cap. 15. lib. 3. fol. 197.
- De carceratis visitandis bis in mense per D. Potestatem, & Judicem Malefactorum** cap. 117. lib. 3. fol. 239.
- Carceratorum quæstiones non continentur in locatione placitorum** cap. 3. lib. 2. fol. 96.
- Carceratos condemnare, vel absolute teneatur D. Potestas infra duos menses** cap. 118. lib. 3. fol. 240.
- Carceratos receptans, & eis dans auxilium ad exeundum de carceribus quomodo puniatur** cap. 73. lib. 3 fol. 219.
- Carceratur debitor, si ultra primam vetationem pignoris fuerit pertinax, & si relatum fuerit de ejus bonis non reperiri: Et quid agendum, si dixerit se non teneri, vel solvisse** capp. 54. & 55. lib. 2. fol. 118. & 119.
- De carceribus bis relaxati ob amorem Dei, si contingat tertio relaxari quomodo puniantur** cap. 119. lib. 3. fol. 240.
- De carcerum Capitaneo eligendo, de ejus qualitate, conditione, officio, & fidejussione una cum ejus Custodibus, & de eligendis duobus dispensatoribus: eleemosynarum, & introituum Carceratorum, & de eorum conditione, & officio** cap. 95. lib. 1. fol. 43.
- Carnes bovinæ non teneantur nisi de una bestia bovina super zoccho** cap. 131. lib. 4. fol. 303.
- Carnes bovis, porci, vel castrovi non portentuo ad domum propriam per beccarios, nisi pro alimento necessario suæ familiæ, nec teneantur occultæ** cap. 133. lib. 4. fol. 303.
- Carnes extra Civitatem Veronæ conducere nemo audeat sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrafaciens** cap. 84. lib. 3. fol. 225. Et quæ carniū quantitas possit conducī per districtum Veronæ sine bulleta cap. 84. lib. 3. fol. 225.
- Carnes noluisse beccarium sibi petenti dare asserens fidem facit, & ei jurejurando hoc confirmanti creditur coram Judice procuratorum Communis Veronæ** cap. 138. lib. 4. fol. 305.
- Carnes non teneantur in pelle, sed extra beccarias super zocchis incise** cap. 130. lib. 4. fol. 303.
- Carnes quanto pretio vendi debeant omni mense habenda est provisio, & a quibus, & de pœna beccariorum transgredientium** cap. 140. lib. 4. fol. 305.
- Carnes, quas emisset, pensari ab Officialibus Communis Veronæ quilibet requisitus permittat, & dicere teneatur quantitatem, pretium, quod solverit venditori, & ipsum venditorem ostendere, & manifestare** cap. 193. lib. 4. fol. 326.
- De carnis morbosæ porcarum, seu ovium, ac pedum non vendenda**

dendis in beccariis, nec tenendis in stabulis, aut domibus beccariorum cap. 134. lib. 4. fol. 304.

De carnibus non aptandis ad pinguedinem alterius bestię, & quod nullus vendat carnes unius bestię pro alia, & de collo, seu capite animalis, pedibus, intestinis, & testiculis cum aliis carnibus non vendendis, sed per se separatim cap. 135. lib. 4. fol. 304. Et quod pinguedo animalis vendi debeat eo modo, & pretio, quo venduntur carnes ipsius animalis, excepta pinguedine porcorum cap. 136. lib. 4. fol. 304.

De carnibus non inflandis, & de non ponendo in pellibus sanguinem, calcinam, vel urinam cap. 129. lib. 4. fol. 302.

De carnibus recentibus, vel salicis extra districtum Veronę non conducendis cap. 86. lib. 3. fol. 226.

Carnium mediam etiam libram, & de quocumque loco bestię placuerit ementi dare teneantur beccarii cap. 137. lib. 4. fol. 305.

Carnium siccarum humidarum venditores quomodo puniantur cap. 142. lib. 4. fol. 306.

Reliqua vide in verbo Beccarius.

In castellarum piscariis, & aliorum locorum nemo audeat piscari, & de pœna tam expiscantis, quam illius communis, quod piscatorem non denunciasset cap. 18. lib. 5. fol. 341.

De caseo, & aliis mercibus non emendis per forenses causa revendendi, & quod nullus emat pro forensibus dicta de causa cap. 157. lib. 4. fol. 310.

De caseo, herbis, alliis, cæpis, & fructibus non emendis ante horam Nonę causa revendendi, bene tamen post Nonas, & quod nullus revenditor obviam eat illis, qui portant prædicta ad vendendum, & quando intelligatur obviam ivisse cap. 156. lib. 4. fol. 310.

De caseo non portando, neque carnibus siccis vendendis per Civitatem cap. 159. lib. 4. fol. 311.

Caseum quilibet vendere possit, permittendo eum fazari, vel degustari cap. 158. lib. 4. fol. 311.

Caseum vendens minus pondere quomodo puniatur cap. 157. in fine lib. 4. fol. 311.

Castellatam uva plenam bubulcus conducens debeat simul eum ipsa secum deferre unum brentum, in quo poni possit uva castellatę, si ebulliret: Et quod castellata nullam habere possit spinam, vel suspiramen, aut quodlibet aliud foramen cap. 182. lib. 4. fol. 322.

Pro castellatis bullandis, & aliis mensuris quantum accipere liceat, & quomodo ipsę castellatę, & alię mensurę bullari debeant cap. 181. lib. 4. fol. 321.

De castellatis quolibet anno bullandis tempore vindemię, & de pœna carrizantis uvas cum castellata minus mensura cap. 180. lib. 4. fol. 321.

De castellis, & fortilitiis, vel altquo in ipsis jure non alienandis sine licentia Domini Vener. sub pœna nullitatis cap. 18. lib. 1. fol. 6.

De castellis, & villis in districtu Veronę

ronæ in confinibus positis non alienandis ullo modo in forenses, & de pœna contrafacientis, & de hoc inquirere teneantur singulo anno D. Potestas, & Judex maleficiorum, & quod Provifores communis Veronæ, ac Vicarii dictorum confinium, & mafarii villarum advertere, & denunciare debeant D. Potestati, & Confilio Veronæ cap. 96 lib. 3 fol. 231.

Castellum in Abbatia Policinii, seu Sanctæ Mariæ de Vangaditia factum, ut deveniat in virtutem communis Veronæ, seu Domini Veneti, operam dare debet D. Potestas Veronæ cap. 25 lib. 1 fol. 8.

*Cauponis materiam vide in verbo
Tabernarius.*

Causæ a decem libris infra non continentur in locationes placitorum cap. 3 lib. 2 fol. 96.

Causæ, circa quas jus reddere possunt Vicarii villarum districtus Veronæ, quænam, & de qua summa sint cap. 99 lib. 1 fol. 49.

Causæ concernentes solutiones scripturarum notariorum sunt exceptæ a locatione placitorum cap. 16 in fine lib. 2 fol. 103.

Causæ criminales, quæ agitantur coram iudice maleficiorum, non continentur in locatione placitorum; exceptis causis quasi maleficij cap. 3 lib. 2 fol. 96.

Causæ, de quibus cognoscere possunt officiales domus mercatorum, quænam sint, & inter quos cap. 93 & 94 lib. 1 fol. 43.

Causæ, in quibus actio esset tempore peritura infra tempus loca-

tionis placitorum, non continentur in ipsiis feriis cap. 3 lib. 2 fol. 96.

Causæ interlocutorie quæ dicantur, & quæ non cap. 148 lib. 2 fol. 167.

Causæ officii dugalium summarie cognoscantur, & terminentur, vocatis iis, quorum interest cap. 9 lib. 5 fol. 333.

Causæ rusticorum infra quantum tempus finiri debeant, & quod sententiæ illæ sine remedio sint firmæ cap. 164 lib. 2 fol. 175.

In causarum illarum instantiis tempus locationis placitorum non computatur, in quibus procedi non potest, placitis locatis cap. 150 lib. 2 fol. 167 & quod in ipsiis instantiis non computetur ipso iure tempus, quo iudices non veniunt iusta de causa ad sedendum, nulla petita restitutione in integrum cap. 6 lib. 2 fol. 98.

De causarum suspensione generali, seu de feriis, vel placitorum locatione capp. 3 & 4 lib. 2 fol. 96 & 97.

De causarum suspensione in specie propter absentiam alicujus advocati, syndici, procuratoris, curatoris, seu actoris, vel cum satisfatione defensoris, qui in servitium communis Veronæ abierit, & quando fiat talis suspensio, vel locum habeat cap. 4 lib. 2 fol. 97.

Cautidicus esse non possit, aut actor, vel procurator, seu syndicus, sive advocatus alicujus agendo, vel defendendo in iudicio ordinario præpositus officii Registri, nec ejus notarii cap. 139 lib. 1 fol. 72.

In

In causis civilibus quis ordo procedendi servandus sit secundum formam statutorum tam in actione personali, quam in reali, tam si agatur de publico instrumento, vel scriptura privata trino teste notata, quam de alia quacunque causa cap. 135. & 136. lib. 2. fol. 160. & 162.

In causis communis Veronæ iuramentum calumniæ non præstatur ab ejus advocatis, syndicis, militibus, procuratoribus, & Provisoribus cap. 39. lib. 2. fol. 112.

In causis decem librarum, & abinde infra non appelletur, nec petatur commissio ad Consilium Sapientis, idem sit in sententiis decem librarum expensarum, & abinde intra cap. 138. lib. 2. fol. 164.

Causis interesse debent, & compellendi sunt Advocati sub pœna privationis advocacionum, nisi iusta intercesserit causa, & pœna ejus, qui dixerit iniuriosa verba Advocato, vel quod non præstat alicui patrocinium cap. 101. lib. 2. fol. 140.

In causis pauperum quomodo sit procedendum cap. 153. lib. 2. fol. 169.

In causis qui, & quot testes producantur cap. 34. lib. 2. fol. 111.

De causis triginta duarum librarum, & abinde infra usque ad decem libras procedatur summarie sine libelli oblatione, etiam placitis locatis cap. 137. lib. 2. fol. 163.

Cautionum damni infecti quæstiones non continentur in locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 96.

De cazzatoribus, Civeatoribus, & Ofellatoribus puniendis ingredientibus alienas terras frugibus in eis pendentibus cap. 102. lib. 1. fol. 373.

Cedere actiones, vel jura alicui forensi nullus civis potest, & e contra, aliquibus juribus exceptis cap. 185. lib. 2. fol. 184.

Ceræ oblationes tres singulo anno fieri debent ab artibus omnibus, & in quibus festivitatibus cap. 187. in consuetud. 2. 22. lib. 2. fol. 185.

Cessio bonorum sponte facta a cedente bonis nihil valeat c. 184. lib. 2. fol. 184. & quomodo cessionem facere cogatur debitor cap. 61. lib. 2. fol. 123.

Cessione bonorum se tueri non potest ille, qui obligatus infra certum tempus conducere pignora penes eum consignata non conduxerit cap. 19. lib. 2. fol. 121.

Charitatem, & pacem inter coniunctas personas conservari Reipublicæ interest cap. 122. lib. 2. fol. 150.

Chirurgi denunciare teneantur vulneratos, & infra quantum tempus, & sub qua pœna cap. 7. lib. 3. fol. 192.

Circuli non emanant causa revendi cap. 109. lib. 4. fol. 295.

Citandæ sunt principales personæ ad sententiam definitivam audiendam; ad interlocutoriam vero sufficit citare procuratorem cap. 115. lib. 2. fol. 147.

Citare, vel convenire aliquem nemo debet coram diversis iudicibus, licet plures cum eo haberet

l i i

quæ.

- quæstiones sub pœna nullitatis, dummodo iudex fuerit competens ad cognoscendum de omnibus quæstionibus: nec pro eadem re quis conveniri possit coram diversis iudicibus eodem tempore a diversis personis sub pœna nullitatis, & conventus teneatur denunciare omnibus contra eum agentibus, quod de re controversa sibi prius mota fuit lis coram tali iudice cap. 30. lib. 2. fol. 108.
- Citari quomodo debeant ab officio malefactorum denunciati, accusati, vel inquisiti, & testes cap. 8. lib. 3. fol. 194.
- Citatus si bis fuerit licentiatuſ a iudice, quomodo puniatur, qui eum citari fecerit cap. 29. lib. 2. fol. 108.
- Cives consortes etiam villarum non compellantur fidejubere pro communibus ipsarum villarum, vel massariis illarum cap. 171. lib. 2. fol. 179.
- Cives creare auctoritatis, jurisdictionis, & arbitrii est Consilii L. cum D. Potestate cap. 31. lib. 1. fol. 21. Et quot partes Consiliariorum ad eos creandoſ debeant concurrere cap. 36. lib. 1. fol. 24. & cap. 60. lib. eod. fol. 26.
- Cives esse intelligantur Civitatis Veronæ omnes Jurisperiti oriundi Districtus Veronæ, qui scripti fuerint in matricula Civitatis Veronæ; non tamen eorum ascendentes, & collaterales, qui facerent eum villis cap. 121. lib. 1. fol. 66.
- Cives, & ceteri omnes habitantes in Civitate Veronæ quibus in locis solvere teneantur factiones, & onera cap. 175. lib. 2. fol. 180.
- Cives, & habitatores in Civitate Veronæ non graventur pro iis hominibus, & habitatoribus, qui recessissent a contrata cap. 178. lib. 2. fol. 181.
- Cives ex privilegio creati quanto tempore stare debeant ad habendum de officiis, quæ in communi Veronæ conferuntur cap. 63. lib. 1. fol. 27.
- Cives ex privilegio creati teneantur, si rustici sunt, & omnes eorum descendentes firmiter stare, & habitare in civitate cum sua massaria, & familia, se abstinendo in totum ab operibus rusticis sub pœna privationis civilitatis in perpetuum, in quam ipso jure, & ipso facto incurrisse intelligantur, & quod nihilominus teneantur toto tempore durationis æstivi subire onera omnia civitatis cum civitate, & ruris cum rure, unde fuerant assumpti, & exempti: Excipe tempus messium, & vindemiarum a festo Sancti Barnabæ mensis Junii usque ad festum Sancti Martini mensis Novembris, quo tempore possunt tales cives rus petere pro collectione fructuum, se abstinendo semper ab omni opere rustico cap. 64. lib. 1. fol. 28.
- Cives habitantes in villis in contratis civitatis, & in rotulis æstimatorum sint scripti, & onera, ac datas contratæ solvant cap. 173. lib. 2. fol. 180.
- Cives omnes, & habitatores civitatis Veronæ, exceptis stipendiariis, teneantur solvere custodias, puteos, fontes, & alios laborerios con-

- contratarum cap. [177](#). lib. 2. fol. 181.
- Cives omnes indifferenter teneantur subire onera, & factiones, non obstante aliquo privilegio in contrarium cap. [172](#). lib. 2. fol. [179](#). vide *cives omnes indifferenter* &c. in indice Tomi 2.
- Cives quomodo supplicentur, & creentur, & quot partes consiliariorum concurrere debeant ad conferendam civilitatem; & quod supplicatio civilitatis semel reprobata non possit supplicans amplius audiri, nisi elapso quinquennio sub pœna nullitatis cap. 60. lib. 1. fol. [26](#).
- Cives, sive quicumque alii transferentes habitationes de contrata ad contratam teneantur utrisque juratis, seu syndicis contratarum denunciare cap. [176](#). lib. 2. fol. 181.
- Cives pignorandi sunt in contratis suis, si ibi habitent, alioquin in villis cap. [144](#). lib. 2. fol. [180](#).
- Cives Veronæ consortes villarum in quibus locis cum suis bestiis possint impune pasculari cap. 159. lib. 5. fol. [385](#).
- Cives Veronæ consortes villarum non molestentur in bonis eorum, & uxorum suarum pro factionibus, & oneribus villarum non attenditis, nisi essent villarum fidejussores cap. [171](#). lib. 2. fol. [179](#). Vide verbum *cives Veronæ consortes villarum non molestentur* &c. in indice Tomi 2.
- Cives Veronæ qui intelligantur esse cap. [18](#). lib. 1. fol. [25](#).
- Civitates ingredientibus agros alienos frugibus pendentibus quomodo puniantur cap. 108. lib. 5. fol. 371.
- De civibus Veronæ compellendis subire onera cum suis contratis cap. [166](#). lib. 2. fol. [177](#).
- Civilitas acquiritur a forensibus per incolatum spatium decem annorum cap. [18](#). lib. 1. fol. 25.
- Civilitatis honorantiam quilibet civis creatus absque remissione solvere teneatur, & qualis, ac quantalilla sit cap. [62](#). lib. 1. fol. 27.
- Civis nullus possit cedere jura, & actiones alicui forensi, & e contra, aliquibus juribus exceptis cap. [185](#). lib. 2. fol. [184](#).
- Civis quilibet creatus, si rusticus sit, debeat sibi acquisivisse domum in civitate infra annum proxime futurum sub pœna librarum 50. pro omni anno, quo steterit in mora, & interim non gaudeat civilitate cap. [62](#). lib. 1. fol. 28.
- Civitas bis in anno purgetur, exceptis aliquibus viis, quæ pluries in anno debent purgari, & ubi deferri debeat cennum cap. [14](#). lib. 4. fol. [273](#).
- Civitas illa iustissime ordinata est, ubi quisque proprios nescit affectus cap. [33](#). lib. 1. fol. [23](#).
- Civitas quælibet iustitiæ partibus, & maxime religionis, ac pietatis cultu fiat cap. [7](#). lib. 4. fol. [252](#).
- De civium creatorum juramento, & fidejussione, de servanda fidelitate, & honore Dominii Vener. & communis Veronæ, & de faciendis se æstimari infra mensem in communi Veronæ, & de attendendis onera, & factiones cum communi Veronæ cap. [62](#). lib. 1. fol. 27.

- De civium famulis, & de ipsorum immunitate cap. 179. lib. 1. fol. 181.
- Clamans ad arma, vel currens ad rumorem cum armis quomodo puniatur cap. 33 lib. 3. fol. 103. & quomodo puniatur qui rumorem fecerit clamando heus foras, vel aliter cap. 33. lib. 3. fol. 103.
- Claves officii Registri penes quem debeant manere, & de ipso officio manutenendo in curtivo palatii communis Veronæ cap. 136. lib. 1. fol. 72.
- Claves tres sacrestie communis Veronæ, in qua conservantur jura omnia, instrumenta, & privilegia communis Veronæ, penes quos manere debeant cap. 80. lib. 1. fol. 38.
- Clavicæ aptatæ laudationes qualiter, & a quibus fieri debeant cap. 10 lib. 1. fol. 333. & quantum exigi debeat pro ipsis laudationibus, & a quibus, ac quando, & quantum notariis debeat pro instrumento laudationis: & de assidationibus ad incantum preceptandis clavicis cap. 11. lib. 5. fol. 333.
- Clavicæ omnes districtus Veronæ stent aperte, & expeditæ, ut aqua liberum habeat decursum, & de pena claudentis, & a quo capite incipiendum sit in faciendis, vel purgandis dugalibus cap. 11. lib. 5. fol. 337. & reficiantur, ac manuteneantur per totum districtum Veronæ, vel de novo fiant, si evidens utilitas, vel necessitas exigat, & quorum expensis debeant refici, vel fieri cap. 22. lib. 5. fol. 338.
- Clavicæ, per quas currit aqua ad Athesim, aptentur expensis contractarum, & domorum percipientium commodum cap. 27. lib. 4. fol. 163.
- Clavicularum districtus Veronæ inquisitio, provisio, & refectio ad cujus officium spectet cap. 1. lib. 5. fol. 328.
- In clavicis positas in villis quilibet habitator villarum laborare teneatur cap. 24. lib. 5. fol. 338.
- Clavos, forcipem, malleum, & soleas pro necessitate equorum per villas transeuntium cum equitantibus, quilibet massarius villæ penes se habere debeat cap. 82. lib. 4. fol. 285.
- Clausuram alicujus ingrediens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 106. lib. 5. fol. 371.
- Clerici habentes bona patrimonialia extra Ecclesiam temporaliter acquisita testamentum, & subeant onera cap. 160. lib. 2. fol. 174.
- Clerici quamvis forenses succedere possunt conjunctis personis tam ab intestato, quam ex testamento cap. 186. lib. 2. fol. 185. & cap. 95. lib. 3. fol. 230.
- Clerici rustici uxori onera cum suis villis subire teneantur cap. 159. lib. 2. fol. 174.
- Clericus officium aliquod, vel munus publicum in communi, sive in aliqua villa Veronæ habere non possit, & specialiter neque esse advocatus, judex ordinarius, delegatus, consiliarius, procurator, curator, syndicus, nisi pro se, vel Ecclesiâ suâ, aut collegiis; nec arbiter, aut arbitrator tam in civilibus, quam in criminalibus.

- bus, nec ullo modo alterius nomine esse in causa coram D. Potestate, iudicibus, & consilibus communis Veronæ cap. 59. lib. 1. fol. 26.
- Codicilli**, & omnes ultimæ voluntates facti, vel factæ per malefactores ad mortem condemnatos, quorum bona non debeant publicari, siue facta ante condemnationem, siue post, valeant cap. 40. in fine lib. 3. fol. 206.
- Codicilli** quomodo in officio Registri præsentari, & registrari debeant, & quod ipsi a dicto officio levati per testatorem amplius ipso jure non valeant cap. 149. lib. 1. fol. 77.
- Cognomen** suum, vel nomen quod officialibus communis Veronæ requiritibus celaverit, aut mutaverit quomodo puniatur cap. 192. lib. 4. fol. 326.
- In collegio Advocatorum** nullus juris professor ponatur, nisi audiverit leges per quinquennium, & approbatus fuerit per ipsum collegium cap. 222. lib. 1. fol. 67.
- Coloni** non debeant sine licentia domini arbores, vel vites excavare, & incidere, exceptis nemoribus, & de pœna contrasacientis cap. 10. lib. 3. fol. 236.
- Colono**, qui pensionem non solverit, nec investituram petierit propter absentiam domini, nullum fiat præjudicium cap. 44. lib. 2. fol. 114.
- Colonom** alicui domino obligatum qui conduxerit, & retinuerit ad quid teneatur c. 19. lib. 3. fol. 237.
- Colonus** aliquis, conductor, seu laborator terrarum possessionem domini non pervertat, sed teneatur illam domino demonstrare ad oculum quandocumque requirenti cum omnibus suis coherentiis, & denunciare, quando possessio fuerit occupata, vel ipse tenuta fuerit ab aliquo accepta cap. 74. lib. 2. fol. 129. & capp. 103. & 104. lib. 3. fol. 235.
- Colonus** non possit uvas de vineis ante vindemiam portare domum, & tempore vindemiarum debeat utilicentia domini c. 112. l. 5. f. 373.
- Colonus** partiarius non colligat, nec percutiat, neque trituret fruges, nisi prius ante collectionem per duos dies domino terrarum denunciaverit; idem intelligatur quoad collectionem, & sectionem fœni; Et quod ipse colonus infra triduum teneatur conducere suis expensis partem frugum domini ad ejus habitationem, salvis pactis inter colonum, & dominum c. 83. l. 4. f. 285.
- Reliqua vide in verbis Conductor, Laborator, & Livellum.*
- De columbis** non sagittandis, nec capiendis, & de retibus, atque aribus ad capiendum illos non tenendis, & quomodo contrasacientis puniatur cap. 74. lib. 3. fol. 219., ad quod invigilare tenentur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ cap. 99. post medium lib. 1. fol. 49., & dicto cap. 74., & Mascarii villarum inquirere, & denunciare dicto cap. 74. fol. 219.
- Commissio Consilii Sapientis** non admittitur in questione orta super pensionibus cap. 32. prope initium lib. 2. fol. 109.

Com-

Commissiones finito officio commit-
tentis usque ad unum mensem pos-
sint exequi cap. 64. lib. 2. fol. 124.

Commissiones pignorationum, se-
questrorum, tenurarum, præce-
ptorum, & aliorum exequi te-
neantur viatores personaliter, &
non per alium, & quomodo, &
cum præsentia cuius cap. 134. lib.
1. fol. 80. Et quot commissiones
secum deferre possint viatores ad
exequendum in districtu cap. 155.
lib. 1. fol. 80.

De Commissionibus non committen-
dis alicui, nisi prius citato illo,
contra quem commissio impetra-
tur, exceptis quibusdam cap. 57.
lib. 2. fol. 130.

De Commissionum pignorationum,
sequestrorum, & aliorum palatii
communis Veronæ bullandis an-
tequam exequantur cap. 167. lib.
1. fol. 85.

De Commissionum pœnis applican-
dis ad fabricam palatii, & de
Massario super illis constituendo,
& de ejus officio, juramento, &
mercede cap. 169. lib. 1. fol. 87.

De Commissionum suprastantibus
duobus eligendis, de eorum qua-
litate, officio, & juramento, &
quod non possint quemquam sub-
rogare, nisi cum licentia Dm.
Potestatis sub pœna privationis
ab officio cap. 165. lib. 1. fol.
85., & de commissionum officii
Notario uno eligendo, & de il-
lius munere, & juramento cap.
166. lib. 1. fol. 85. Et quam
mercedem, ac pro quibus com-
missionibus dicti Suprastantes, &
Notarius recipere debeant cap.
168. lib. 1. fol. 87.

Committendæ sunt appellationes a
sententiis D. Potestatis, ejusque
Vicarii, seu delegati de consilio
latis cap. 108. lib. 2. fol. 143.

Committendæ sunt quæstiones sive
in prima instantia, sive in secun-
da consilio sapientis, quoties fue-
rit a partibus requisitum, & de
modo illas committendi, & qui-
bus committi non possit, & an
possit allegari suspectus consultor,
& de consilio sequendo cap. 107.
lib. 2. fol. 142. & 108. lib. 2.
fol. 143.

Committenda est causa elapsis vi-
ginti diebus post publicationem
processus, cap. 146. lib. 2. fol.
166.

Committi debet consilio sapientis
causa in secunda instantia, quam-
vis in prima non fuerit commis-
sa, & hoc si a parte petatur cap.
109. lib. 2. fol. 144.

Committi non possit aliqua quæstio
alicui jurisperito, qui non sit de
collegio Advocatorum commu-
nis Veronæ, & non sit præsens
in civitate habitans in ipsa cum
familia, nec similiter iudicanti,
nec forensi sub pœna nullitatis
cap. 105. lib. 2. fol. 141.

Committi non possit causa libra-
rum decem, neque a sententia
lata super ipsa appellari, aut
supplicari licet: idem in causis
expensarum ejusdem summæ
cap. 138. lib. 2. fol. 164.

Committi non possit sub pœna nul-
litis ulla causa alicui juris-
consulto de collegio Advocato-
rum communis Veronæ, qui e-
jusdem civitatis fuerit, vel di-
strictus, de qua sit, vel fuerit
advo-

- advocatus forensis patrocinator
causarum cap. 106. lib. 2. fol. 142.
Reliqua vide in verbo Consilium.
- Commodatarius de omni fortuito
casu teneatur, salvo quod si ani-
mal commodatum fuerit, non te-
neatur commodatarius, si eodem
modo interierit, quo periisset, si
commodatum non fuisset; idem
de omnia aliare commodata cap.
69. lib. 2. fol. 127.
- Commodum qui sentit, debet etiam
sentire incommodum, colligitur
ex cap. 27. lib. 4. fol. 263. &
& unum debet esse par alteri c.
42. lib. 4. fol. 270.
- Commune illius terræ, in qua ali-
qua persona fuerit deprædata, si
fuerint negligentes homines com-
munis ad persequendum, & ca-
piendum malefactorem, ad emen-
dationem damni omnino teneat-
ur, si prædicto resistere potuerit
cap. 80. lib. 3. fol. 224.
- Commune illius villæ, in qua da-
mnum fuerit abscondatum ab
aliquo etiam bannito in aliquibus
domibus, vel rebus in illis exi-
stentibus, vel arboribus, exceptis
casibus fortuitis, & bestiis vulne-
ratis, & mortuis euntibus ad trai-
nuni sine custodia, damnum passo
restituere teneatur, secundum
quod probatum, vel iuratum fue-
rit; & quomodo, ac quando hoc
procedat, salvo regressu commu-
ni villæ contra saltuarios, qui ad
loci custodiam tenerentur, & ad
quid teneatur ille, cui damnum
illatum fuerit, & infra quantum
tempus debeat accusationem da-
mni dati intentasse capp. 75. &
77. lib. 3. fol. 220. & 222.
- Communia, & massarii villarum
custodes ponere ad naves, vel
merces mercatorum id requiren-
tium teneantur, expensis tamen
iporum requirentium; aliter si
recusaverint, teneantur ad da-
mnum cap. 8. lib. 3. fol. 224.
- Communia omnia villarum, &
massarii fideiussionem idoneam
pro villarum qualitate, & quan-
titate præstare teneantur in prin-
cipio regiminis D. Potestatis in-
fra mensem de servando manda-
to D. Potestatis, de emendando
damna, quæ in eorum villis fie-
rent, & de non recipiendo rebel-
les Domini Veneti, bannitos,
& barros, quæ fideiussio duret
per annum cap. 45. lib. 1. fol.
19., & cap. 162. lib. 5. fol. 387
- Communia singula villarum singulo
anno teneantur per totum men-
sem Januarii in scriptis dare offi-
cio Dugalium Massarios, Duga-
lerios, Saltuarios, & alios offi-
ciales cap. 14. lib. 5. fol. 335.
- Communia villarum debeant semel
in anno sgarbire, & incidere
herbas, spinas, cannellas, sepes,
& alia lignamina in dugalibus,
vel ripis eorum existentia, & qua
forma cap. 17. lib. 5. fol. 336.
- Communia villarum malefactores
dare teneantur in sortiam com-
munis Veroræ c. 79. l. 3. f. 224.
*vide verbum communia villarum
malefactores &c. in indice Tomi 2.*
- Communia villarum Porti, & Le-
niaci teneantur, & compellantur
ita aptare ab utraque parte pontis
Leniaci, quod bene possit elevari,
& naves inde possint transire cap.
22. lib. 1. fol. 7.

Com-

Communia villarum quod nullam faciant adunantiam, viciniam, sive consilium, nec datiam imponant sine licentia sui Vicarii: & qua pœna puniatur tam commune, quam Massarius ipsius villæ contrafaciendo cap. 46. lib. 1. fol. 19., & cap. 163. lib. 1. fol. 388.

Communia villarum teneantur cui-libet petenti ponere saltuarios terris, pratis, vineis, olivis, nemoribus, & si recusaverint, compelli possint a Vicariis ipsarum villarum quolibet tempore cap. 148. lib. 5. fol. 382.

Communia villarum teneantur laborare, & bene colere terras in sua pertinentia sitas, ac fruges colligere, & Veronam ad habitationem domini conducere, omnia tamen expensis ejusdem domini terrarum id facere teneantur, si requisita fuerint sub pœna refectionis damni, interesse, & aliorum, si domini earum non auderent timore alicujus sui inimici, vel alia justa causa id facere cap. 43. lib. 1. fol. 18.

Communia villarum teneantur sibi unum bonum eligere Massarium, qui non dissipet pignora in suis manibus consignata, aliter teneantur ipsa communia, & quilibet de ipsis communibus ad pignora per Massarium suum dissipata, quo casu solvus sit ipso jure eorum regressus tam realis, quam personæ contra debitores, quorum prætextu fuerint molestata ipsa communia, & homines cap. 44. lib. 1. fol. 18. & cap. 161. lib. 1. fol. 387.

Pro Communis Veronæ aliquo laborerio perficiendo præpositus Notarius, vel alius nullam recipiat pecuniam ab aliquo, vel servitium aut pecuniæ promissionem causa inveniendi, vel remittendi operas ei, qui locare teneretur cap. 75. lib. 4. fol. 283. Nec aliquis det, vel promittat quicquam ipsi occasione prædicta cap. 76. lib. 4. fol. eod. Et quod dictus præpositus nulli plaustrum, vel operam illorum, qui laborarent, concedat cap. 77. lib. 4. fol. eod. Et quomodo puniatur ille, qui cum plastro, vel persona exierit de laborerio pro communi Veronæ cum licentia, vel sine cap. 78. lib. 4. fol. 284. Et quod nemo pro suo servitio præstat ab ipso præposito alicui laborerio communis Veronæ operam aliquam, aut plaustrum eorum, qui operas ipsas pro ipso communi locaverint cap. 79. lib. 4. fol. eod.

De communis Veronæ pecuniis, & bonis non retinendis prætextu crediti, vel alia ratione, sed ab administratoribus illorum, finito eorum officio consignari debeant infra mensem Provisoribus communis Veronæ, sub pœna privationis officii omnis, & dignitatis communis Veronæ per triennium, amissionis salarii, & lucri, & solutionis dupli ejus, quod constaret penes eos esse; qua pœna pecuniaria multentur etiam heredes, si administrator occubuisse cap. 109. lib. 1. fol. 61. Et de rationatoribus, seu calculatoribus communis Veronæ eligendis pro faciendo calcula, & abso-

- absolvendo rationes dictis administratoribus, ac de eorum salario cap. 110. lib. 1. fol. 63.
- De communis Veronæ possessionibus, & juribus manifestandis ab eorum detentore, & de locis publicis non occupandis cap. 85. lib. 1. fol. 40., & cap. 17. lib. 4. fol. 259., & de premio manifestantis injuste cap. 86. lib. 1. fol. 40. & cap. 19. lib. 4. fol. 259., & de pœna injuste manifestantis cap. 87. lib. 1. fol. 40.
- De communis Veronæ possessionibus manifestatis non aufertendis sine causæ cognitione, quæ summarie debeant expediri, vocatis ipsis manifestatoribus, qui si non juste manifestasse convicti fuerint condemnentur victori in omnibus expensis cap. 87. lib. 1. fol. 40. & cap. 18. lib. 4. fol. 259.
- Communi Veronæ omnia pertinentia ubique inquirere, & decernere debeant duodecim homines ad id eligendi singulo decennio, & de illorum qualitate cap. 14. lib. 4. fol. 258.
- Compensatio expensarum quando admittatur c. 116. l. 2. f. 147.
- Compensatio ultra quam semel non opponatur in aliqua questione cap. 68. lib. 2. fol. 126.
- Compromissum, quod necessarium appellatur, facere tenentur conjuncti inter se vinculo sive consanguinitatis, sive affinitatis, & usque ad quem gradum, & quomodo ad id sint compellendi; & qua forma debeat fieri electio arbitrorum, & cujus conditionis arbitri esse debeant, ac quodnam sit eorum officium; & infra quantum tempus controversias debeant definire; item quantum sit eorum salarium: & quod sententia ab arbitris lata sit innappellabilis, nec peti possit reduci ad arbitrium boni viri, nec in integrum restitui, nec nullitati, aut alteri cuicumque exceptioni, quæ excogitari posset, subjiiciatur cap. 122. per totum lib. 2. fol. 150.
- Compromitti non potest in eum, qui pro aliqua partium in eadem causâ fuisset advocatus, tutor, curator, vel defensor sub pœna nullitatis cap. 123. lib. 2. fol. 152.
- In condemnando, vel absolvendo quot voces concurrere oporteat cap. 116. lib. 3. fol. 239.
- Condemnare, vel absolvere accusatos, & denunciatos infra duos menses tenetur D. Potestas cap. 118. lib. 3. fol. 240.
- In condemnationem permutatum intelligatur bannum illius, qui bannitus fuerit, & postea pecuniaria pœna condemnatus, licet hoc non fuerit expressum cap. 65. lib. 3. fol. 126.
- Condemnationes, & tales celare debeant consules, & curiales usque ad publicationem, & de pœna contrasacientis cap. 114. lib. 2. fol. 146.
- Condemnationes latæ per Vicarium, & consules domus mercatorum executioni mandentur, si sint infra decem libras; si vero excedant dictam summam, & sint definitive, liceat appellare ad ad Dominum Potestatem, vel Capitaneum Veronæ infra tres dies, facta tamen solutione, vel

K k k

data

- data fidejssione de satisfaciendo sententiæ, quorum sententia sit innappellabilis ad auditores Nov. Venet. & quantum duret instantia, & quomodo condemnatus cogatur solvere capp. 90 & 91 lib. 1 fol. 42 vide verbum *Condemnationes latæ per Vicarium, & Consules &c.* in Indice Tomi 2.
- Condemnationes pro officio dugallium qualiter fieri debeant, & quibus applicentur capp. 43 & 44 lib. 5 fol. 347 & a quibus exigantur pœnæ impositæ ex condemnationibus ipsis, & quibus assignentur, & de pœna non exigentis cap. 45 lib. 5 fol. 348.
- Condemnationes pro officio sortium qualiter fieri debeant cap. 49 lib. 5 fol. 350.
- In condemnationibus, absolutionibusque faciendis quo ordine fiant interrogationes in curia cap. 115 lib. 3 fol. 239 & quæ intelligatur curia cap. 116 lib. 3 fol. eod.
- Condemnationum, bannorum, & manifestationum utilitas inter quos, & pro quanto dividatur cap. 160 lib. 5 fol. 386
- Condemnationum partem non accipiant Vicarii villarum fuito illorum officio, nonnullis exceptis cap. 159 lib. 5 fol. 386 & inter quos distarum condemnationum utilitas, & pro quanto dividatur cap. 160 lib. 5 fol. 386.
- Condemnationum quam partem recipere debeat iudex, & notarii sortium cap. 50 lib. 5 fol. 350.
- Conductor bonorum illius, cujus illa fuerint sub hasta posita, eandem habeat rationem contra emptorem, vel in solutum acceptorem ab officio æstimariæ, & e contra c. 130 l. 2 fol. 158.
- Conductor campanæ Veronæ publice teneatur proclamari facere quantum accipere voluerit pro quaque falce, quæ secabit in ea cap. 84 lib. 4 fol. 286
- Conductores, in perpetuum livellarii, emphyteutæ teneantur solvere assisus, & livella etiam tempore belli, quo non potuerunt gaude. re suis possessionibus cap. 187 in consuetud. num. 14 lib. 2 fol. 185.
- Conductores intelligantur livellarii cap. 42 lib. 1 fol. 16.
- Conductores possessionum communis Veronæ teneantur præstare fidejssiones Provisoribus communis Veronæ describendas in libro locationum una cum nominibus ipsorum conductorum, re locata, pretio, & quantitate temporis locationis cap. 84 lib. 1 fol. 40.
- Conductores rerum alienarum fieri faciant instrumenta locationum suis expensis, quorum copiam unam dare debeant domino reilocatæ absque pretio cap. 187 in consuetud. num. 13 lib. 2 fol. 185.
- Conductores, vel laboratores non possint excavare, seu incidere vineas, & arbores absque licentia domini, exceptis nemoribus, & de pœna contrascientis cap. 107 lib. 3 fol. 236.
- Conductor possessionum, vel agrorum teneatur illa cum omnibus suis cohærentiis domino quando-cumque requirenti ostendere, & non pervertere possessionem domini sui, & teneatur eidem denun-

nunciare, quando possessio ipsa fuerit occupata, vel illius tenuita ab aliquo accepta cap. 74 lib. 2 fol. 129 & capp. 103 & 104 lib. 3 fol. 235.

Reliqua vide in verbis Colonus, & Laborator.

De Confallonis artium, sub quibus quilibet de arte ire debeat in processionibus, & aliis ex mandato D. Potestatis, & de pœna artis non habentis confallonum cap. 8 lib. 4 fol. 253.

Confessiones patrum, & depositiones testium instantia finita tum in causis civilibus, tum in criminalibus non extirpent, & quæ dicantur causæ interlocutorix capp. 148. & 149 lib. 2 fol. 167.

Confessione Prælati Ecclesiastici standum est, licet Syndicus contrarium dixerit, nisi suum correxerit errorem cap. 40 lib. 2 fol. 112.

Confessio rei conventi conditionalis obscura, vel alio modo dubiosa habetur pro contestatione litis cap. 135 lib. 2 fol. 160.

Pro confessis habeantur contumaces pro maleficio requisiti, & banniti ratione suæ contumaciæ, & in quibus criminibus hoc locum habeat cap. 9 lib. 3 fol. 194. vide verbum *Pro confessis habeantur contumaces* &c. in indice Tomi 2.

A confinium termino longe per tres pedes quilibet arbor plantari debeat, vinea autem per unum pedem, & sepes possint in confinibus plantari cap. 122 lib. 5 fol. 375 & de fossato excavando lon-

ge a termino per pedem cap. 120 lib. 5 fol. 375.

Confitentes in totum, vel in parte libellum debent a Iudice condemnari pro ea parte, quam confessi sunt cap. 135 lib. 2 fol. 160.

Conformibus duabus nulla datur appellatio cap. 108 prope medium lib. 2 fol. 143.

De consiliariis duobus Iudicis procuratorum eligendis, & de quo ordine, & de eorum officio quoad initium, durationem, finem, & vacationem, ac de juramento illorum, salario, & munere cap. 3. lib. 4 fol. 249.

De consiliariis duodecim deputatis ad utilia nullus sine scientia Provisorum communis, & licentia D. Potestatis a civitate discedat per integrum bimestre suæ munitæ sub pœna unius ducati pro singulo, & quaque vice; nam in duodecim deputatis est omne principium, omnisque forma rerum tractandarum cap. 54 lib. 1 fol. 23.

De consiliariorum juramento coram Dom. Potestate præstando pro bene, & fideliter consulendo secundum Deum, & bonam conscientiam suam, honorem, & profectum Domini Veneti ac Reipublicæ Veronenfis, & de secretum tenendo quicquid per Dominum Potestatem de silentio fuerit impositum cap. 53 lib. 1 fol. 23.

De consiliariorum pœna non venientium ad Consilium ad sonum campanæ, & quæ campana, & quanto tempore pulsatur

Kkk 2 setur

- setur , cap. 55. libro 1. folio 24.
- De Consilii duodecim, & L. auctoritate cum D. Potestate cap. 51. lib. 1. fol. 21.**
- De Consilio aliquo esse non potest persona, quæ non sit civis Veronæ, & quæ non faciat publicas factiones sub pœna nullitatis electionis, quæ aliter fieret, & qui intelligantur cives cap. 58. lib. 1. fol. 25.**
- In Consilio majori communis Veronæ eligi debent officia omnia ad breviam, & quomodo eligantur cap. 67. lib. 1. fol. 29.**
- In Consilio qualiter, & circa quæ debeat arengari, & dari partita, super quibus quilibet de consilio libere suam dicere possit opinionem, & quot voces sufficiant ad capiendam partitam cap. 56. lib. 1. fol. 24.**
- Consilio sapientis causâ committi debet in secunda instantia, quamvis in prima non fuerit commissâ, & hoc si a parte petatur cap. 109. lib. 2. fol. 144.**
- Consilio sapientis causâ, siue in prima instantia, siue in secunda, est committenda a decem libris supra, in qua ferenda sit sententia definitiva, vel vim definitivæ habens, quotiescumque a partibus fuerit requisitum: & quibus, ac quomodo fiat commissio, & an aliquis consulti possit allegari suspectus cap. 107. & 108. lib. 2. fol. 142. 143.**
- In Consilio secreto ballotas dare unusquisque teneatur; & quilibet ballotandus exire debeat pro tempore ballotationis de loco consilii; & inelectione Vicariatuum, Potestatarum, & aliorum quorumcumque officiorum communis Veronæ exeant de loco Consilii etiam omnes de agnatione ballotandi, & ascendentes, ac descendentes per lineam maternam, germani, consanguinei, soceri, generi, & sororii, item nepotes pro avunculis, & avunculi pro nepotibus cap. 57. libro 1. folio 25.**
- Consilium, & sententiam consultor ante ipsius depositionem, & iudex ante causam finitam celare debeant, & de pœna contrasacientis cap. 114. lib. 2. fol. 146.**
- Consilium facere non possint communia villarum, nec datiam imponere sine licentia sui Vicarii, & de pœna communis, & magistrarii contrasacientium cap. 46. lib. 1. fol. 19. & cap. 163. lib. 5. fol. 388.**
- Consilium quomodo eligatur, quot constet personis, ejus conditionis, ætatis, ordinis illæ sint, & quo pacto fiant ballotationes; & quod in ballotando parentales exeant de consilio cap. 52. lib. 1. fol. 22.**
- Consilium sapientis non datur in questionibus interlocutoriis cap. 111. lib. 2. fol. 145.**
- Reliqua vide in verbo Commissio.*
- Consilium tum XII., tum L. quo tempore, & quoties vocari, & congregari debeat cap. 54. lib. 1. fol. 23.**
- Consilium universale totius anni, quod est sex mudæ deputatorum cum Consilio L., in rebus magnis, & arduis vocandum est,**

ex arbitrio tamen D. Potestatis cap. 51. lib. 1. fol. 21.

Consortibus villarum, & maxime civibus Veronæ in quibus locis liceat impune pasculari cum suis bestiis cap. 155. & 156. lib. 1. fol. 385.

De Consuetudinibus Veronæ approbatis, & in scriptis redactis cap. 187. lib. 2. fol. 185.

Consulere nemo possit, nec advocare nisi matriculatus, & tunc compelli possit advocare cap. 104. lib. 2. fol. 141.

Consules domus Mercatorum de quibus causis cognoscere possint, & inter quos cap. 94. lib. 1. fol. 43.

Consules, & Curiales celare debeant tales, & condemnationes usque ad earum publicationem, & de pœna contrasfacientis cap. 114. lib. 2. fol. 146.

Consules mittendi pro inquisitionibus faciendis occasione malefactorum extrahantur ad sortem cap. 11. lib. 3. fol. 195.

D: Consulibus octo, & cujus ordinis eligendis, & de eorum officio, ac salario; Et quod consules omnes in principio sui regiminis jurare teneantur coram D. Potestate de attendendis ejus præceptis, de reddendo jure omnibus petentibus secundum leges, bonos mores, & Statuta Veronæ, & de sequendo justum judicium pro eorum bona conscientia in condemnationibus, & absolutionibus; Et qui Consules esse non possint cap. 69. lib. 1. fol. 30. & cap. 70. in fine lib. 1. fol. 33.

Consultor causas exprimat in suo consilio, & judicet primo secun-

dum Statuta, & consuetudines civitatis Veronæ, & iis deficientibus secundum jura Romana, & glossas ordinarias Accursii per ipsum approbatas, & in quantum sibi ad invicem contradicerent, secundum glossam illam, quam Dynus approbat: & consultor, qui consilium dederit contra prædicta teneatur parti læsæ ad damnum, expensas, & interesse cap. 1. lib. 2. fol. 93. & cap. 152. lib. 2. fol. 168.

Consultores infra quantum tempus deponere debeant sua consilia, & quomodo, & quantum duret instantia quæstionis; & ad quid teneatur consultor, si sua negligentia illa expiraret; Et an disposita de instantia quæstionis locum habeant in quacumque causæ commissione cap. 112. libro 2. folio 145.

Consultor secundus ut adjungatur, & associetur primo quando peti possit, cap. 147. lib. 2. fol. 166.

Consultorum Judicum salarium quale, quantumve sit, & an alterari possit, & quibus incasibus; & de ipso salario deponendo a partibus ante commissionem causæ, nec dando Judici, nisi deposito consilio; & quod pro salario debito consultori procedi possit executive quolibet tempore contra litigantes, qui ipsum non deposuerint cap. 113. lib. 2. fol. 146.

Contestatio litis fieri debeat post triduum a die porrectionis libelli, aliter lis habeatur pro contestata, non obstantibus quibuscumque exceptionibus, quæ omnes sint saltem tempore disputationis causæ, & da.

& definitivæ sententiæ cap. 135.
lib. 2. fol. 160.

Pro Contestatione litis habetur confessio non pura, vel præcisa, sed conditionalis, obscura, vel dubiosa cap. 135. lib. 2. fol. 160.

De Contractibus Comitissæ Ailicis inviolabiliter observandis de omnibus terris, fideis, redditibus, ac vasallis villæ, & pertinentiæ Coloniz cap. 30. lib. 1. fol. 10.

In Contradibus duo saltem testes adhiberi debent, qui cognoscant, vel cognoscere asserant contrahentes, & de pœna contrahentis cap. 18. lib. 2. fol. 103. Et quod testes, & Notarii in ipsis adhibiti sint de jurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus onera cum communi, vel Districtu Veronæ cap. 19. lib. 2. fol. 104.

De Contractibus inter Aleardum Episcopum Veronæ, & quasdam villas observandis cap. 29. lib. 1. fol. 9.

Contractum aliquem cujusvis generis non stipulentur ad mentem Notarii, neque de partium voluntate, sed scribere debeant in protocollo continuata, & sequenti scriptura in præsentia contrahentium, quæ contineat partes omnes substantiales contractus: Et quod eam sic expositam legere saltem semel teneantur contrahentibus, & postea partibus volentibus coram testibus legere, & publicare, & tunc tali contractui nihil addi, vel detrahi possit, ex quo contrahentes ad extraneos actus diverterint cap. 132. lib. 2. fol. 70.

Contractus factus metu, fraude, vel dolo, & validatus juramento nihil valet, & juramentum ipsum præsumitur dolose extortum cap. 100. prope finem lib. 2. fol. 139.

Contractus minorum qua forma fieri debeant, ut valeant cap. 100. lib. 2. fol. 139.

Contractus nullitas in quibus casibus per Ecclesiasticos peti potest contra laicos, in iisdem, & similibus per laicos potest contra Ecclesiasticos cap. 45. lib. 2. fol. 114.

Contractus probatur per testes, vel aliter, si instrumentum suo debito tempore non fuerit registratum, qui prelatus debet observari cap. 143. lib. 1. fol. 74.

Contractus rei immobilis quando præsumatur usurarius cap. 49. lib. 2. fol. 116.

De Contrata ad contratam transferens habitationem teneatur utriusque juratis, seu syndicis denunciare cap. 176. lib. 2. fol. 181.

Contratæ homines, & jurati teneantur persequi malefactores cap. 6. lib. 3. fol. 192.

Contrata illa civitatis, in qua damnum absconsecretum fuisset, teneatur ipsum resarcire: & similiter vicinia suburbii, si in ipso damnum occulte fuerit illatum, juxta tamen formam Statuti in cap. 75. lib. 3. fol. 220., & cap. 76. lib. 3. fol. 221.

Contrata quælibet, quæ instrumenta apta ad ignem extinguendum, si casu aliquo excitaretur incendium, habere debeat cap. 68. lib. 4. fol. 280.

Contratarum homines non graventur

1111

- tur pro aliquibus habitatoribus , qui recessissent cap. 178. lib. 1. fol. 181.
- Contumaces non debent gaudere sua contumacia , sed de sua temeritate condigna pœna sunt afficiendi cap. 9. lib. 3. fol. 194.
- Contumaces pro maleficio requisiti , & banniti pro confessis habeantur ratione suæ contumaciæ , & in quo crimine , & quando hoc sit verum cap. 9. lib. 3. fol. 194. Vide verbum *Contumaces pro maleficio requisiti* &c. in Indice Tomi 2.
- Conveniri nullus ex officialibus communis Veronæ possit , qui communi nomine aliquid egerit , nisi ipse se suo nomine principaliter obligaverit cap. 107. lib. 1. fol. 62.
- Reliqua vide in verbo Citare.*
- Coria non ponantur , aut aptentur in flumine Athesis , aut viis publicis , nec in ipsis exsiccantur , sed solum in aqua mortua ; bene tamen possint exsiccari in ripa Athesis , si sint recentia , & in qua parte fluminis cap. 30. & 31. lib. 4. fol. 264.
- Non *Credere* respondens intelligatur negasse cap. 33. in fine lib. 2. fol. 110. & cap. 141. lib. 2. fol. 165.
- Crediti prætextu pecunia communis Veronæ retineri non possit cap. 109. lib. 1. fol. 62.
- Creditoribus infra quantum tempus pignora accepta faciant sibi conducere cap. 18. lib. 2. fol. 121.
- Creditoribus priores tempore præferendi sunt in pretio bonorum debitoris communis sub hasta venditorum , vel illis bona ipsa in solutum dauda sunt , si nullus alius plus illis obtulerit cap. 136. prope finem lib. 2. fol. 154.
- Creditoribus competit eadem actio infra quadriennium pro venditione restituenda , vel iusto pretio supplendo , si infra dimidiam iusti pretii res communis debitoris fuerit ab officio æstimatoris vendita , quam haberet idem debitor adversus emptorem , vel in solutum acceptorem cap. 133. prope finem lib. 2. fol. 159.
- Creditoribus ex causa mercaturæ , assiduum , & similitum nihil præjudicet excussio bonorum debitoris mariti viventis facta a muliere pro deducenda sua dote , & donatione propter nuptias , si mulier simul cum viro cohabitaverit quoad victum , vestitum , & cubile cap. 98. in fine lib. 2. fol. 138.
- Creditoribus pluribus concurrentibus pro consequenda re mobili , vel se movente omnibus debita , quomodo sit illa distribuenda cap. 27. prope finem lib. 2. fol. 107.
- Creditor petens debitum , vel aliud , de quo fuerit satisfactum , quomodo puniatur cap. 113. lib. 3. fol. 238.
- Creditor securitatem det æstimatoribus communis Veronæ , antequam vendant , vel insolutum dent rem subhastatam cap. 128. lib. 2. fol. 156.
- Creditor tenetur insolutum accipere a debitor ejus bona mobilia , & immobilia , & quomodo , & quibus exceptis cap. 50. lib. 2. fol. 117.

Cri-

- Criminales causæ**, quæ agitantur coram Judice Maleficiorum, non continentur in locatione placitorum; exceptis causis quasi maleficiis cap. 3. lib. 2. fol. 96.
- Criminalium administrandorum cura** est primum munus Prætoris, in ea enim potissimum cum honore Dei, & justitiæ, pax civium, & omnis Reipublicæ salus consistit cap. 120. lib. 3. fol. 240.
- Criminalium omnium librum unum** memorialem habere teneatur D. Potestas, qui debeat permanere in ejus custodia, & ejus etiam unum exemplum habere teneatur Judex Maleficiorum cap. 12. lib. 1. fol. 4.
- Cuporum, quadrellorum, & tabuletarum milliæ, & calcinæ mensura** quanto pretio vendi debeant, & de illorum calmerio singulis sex mensibus constituendo cap. 74. lib. 4. fol. 282.
- Curator curatorio nomine agens** in judicio, quamvis exemptus de treuga audiri possit cap. 27. lib. 2. fol. 107.
- Curatores**, atque alios administratores liberare nullo modo possint, vel aliter distrahere ultra summam librarum centum minores viginti annis, sine trium aguatorum, vel cognatorum præsentia, & decreto Judicis, vel in illorum defectum sine præsentia trium civium; Et quodnam sit horum intervenientium officium cap. 100. lib. 2. fol. 139.
- Curatores dare possunt æstimatores communis Veronæ**, & omnia alia exercere, quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem, c. 187. in consuetud. num. 8. lib. 2. fol. 185.
- Curatores dari possint non obstante** locatione placitorum cap. 3. in fine lib. 2. fol. 97. & ubique de partium voluntate cap. 8. lib. 2. fol. 99.
- Curator esse non possit Advocatus** de matricula, seu de Collegio Advocatorum, nisi pro fratre, sorore, vel uxore sub pœna nullitatis, remotionis a matricula, & privationis advocacionum, & consiliorum cap. 24. lib. 2. folio 106.
- Curator non possit esse arbiter**, arbitrator, vel amicus compositor alicujus quæstionis, in qua intervenisset, neque de partium consensu cap. 123. lib. 2. fol. 152.
- Curator quando legitime constitutus** dicatur, & de pœna se dicentis curatorem, cum non sit, & de fidejussione ab illo præstanda in judicio, si principalis persona eam præstare in causa teneretur cap. 25. lib. 2. fol. 106. & de ejusdem satisfactione de solvendo expensas litis in casu succumbentis, si volens agere, accusare, vel defendere non fuerit subditus jurisdictioni communis Veronæ, nec audiatur juratoriam præstando cautionem cap. 26. libro 2. fol. 107.
- Curator testificari non cogatur** in causa, in qua intervenit, ipsa causa duranti cap. 37. lib. 2. fol. 111.
- Curatorum, & aliarum personarum** pro aliis agentium, & defendentium salarium taxari debet in dimidia salarii judicum Consolatorum

torum cap. 187. in consuetud. num. 7. lib. 2. fol. 187.

Curiales, & Consules celare debeant tales, & condemnationes usque ad earum publicationem, & de pœna contrasfacientis cap. 114. lib. 2. fol. 146.

Curia quœnam intelligatur, & quot voces concurrere oporteat in absolvendo, vel condemnando cap. 116. lib. 3. fol. 239.

De Currando ad Bravium, qua die, quomodo, quo in loco, quibus ordinationibus, quibus præmiis, & cujus expensis cap. 35. lib. 1. fol. 12.

Currentes regatii per civitatem cum equis quomodo puniantur cap.

112. lib. 3. fol. 238.

Currus ducentes bubulci per civitatem, & suburbia Veronæ non stent super plaustris, & tenentes manum ad temonem cavere debeant, ne damnum per plaustrum, & boves alicui inferatur, & de pœna contrasfacientis cap. 188. lib. 4. fol. 323.

Pro custodibus bestiarum damnum inferentium, & facientium contra Statuta pro regulis, & fortibus, domini illarum teneantur damnum emendare; uno casu excepto cap. 93. lib. 5. fol. 366.

De Custodibus nocturnis, & quodnam sit eorum officium cap. 24. lib. 3. fol. 200.

D

Damna absconse data circa civitatem Veronæ teneatur refarcire contrata, seu vicinia illius suburbii secundum formam Statuti in cap. 75. lib. 3. fol. 220. cap. 76. lib. 3. fol. 222. & de reformatione illius Statuti cap. 77. lib. eod. fol. eod.

Damna absconse data in villis in aliquibus domibus, vel rebus in eis existentibus, vel arboribus (exceptis casibus fortuitis, & bestiis vulneratis, aut mortuis euntibus ad trainum sine custodia, de quibus nulla fiat ratio) commune illius villæ damnum passo restituere teneatur, secundum quod vel probatum, vel juratum fuerit; & quod juramento passi quoad damnum stetur; & quomodo; ac quando hoc procedat, salvo regressu communi

villæ contra saltuarios, qui ad loci custodiam tenerentur: & ad quid teneatur ille, cui damnum illatum fuerit, & infra quantum tempus debeat accusasse damnum sibi datum cap. 75. lib. 3. fol. 220. & cap. 76. lib. 3. fol. 222. & cap. 25. lib. 5. fol. 376.

Damna data a bannicis refarcire teneatur commune illius terræ, in cujus curia factum fuerit, & si est factum in consinio plurium terrarum, tunc propinquius commune teneatur cap. 78. lib. 3. fol. 223.

Damna denuocientur dominis prædiorum per saltuarios villarum, & de pœna contrasfacientis cap. 151. lib. 5. fol. 384. & damnum inferente bestia, ad quid teneatur dominus bestię cap. 16. lib. 5. fol. 335.

Damna domorum denunciari debent domino per inhabitatores sub pœna rescindiendi interesse propter omisam denunciationem cap. 73. lib. 2. fol. 129.

De damnatore in aliqua sortium capiendo, & de pœna personali eidem inferenda, si condemnationem pecuniariam non solverit ad terminum, & quomodo puniatur, & quid si capi non possit cap. 66. lib. 3. fol. 356. & de inquisitione facienda contra damnatores per judicem sortium, & vicarios villarum cap. 144. lib. 3. fol. 381.

Ad Damni dati emendationem tenetur commune illius villæ, in qua aliqua persona fuerit deprædata, si homines dictæ villæ, vel terræ fuerint negligentes ad persequendum, vel capiendum malefactorem, & resistere prædicto potuerint cap. 79. lib. 3. fol. 224.

Damni dati querela danda est termino dierum viginti a die scientiæ, & jurari debet non antea scitum fuisse, declarandaque sunt quantitas, & valor damni ab eo, qui paratus est jurare cap. 77. n. 1., & 2. lib. 3. fol. 222.

Damni dati, vel banni commissi dies omnes in libro manifestationum scribantur per notarium judicis sortium, vel vicarii villarum cap. 73. lib. 3. fol. 359.

Damni inflicti cautionum questiones non continentur in locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 96.

De Damnis impune faciendis propter vitandum incendium cap. 69. lib. 4. fol. 281.

In Damnis usque ad quam quantitatem credatur uni consorti sortium cum uno teste, vel sine, cap. 224. lib. 3. fol. 376. & quid si damnum dantes personas, vel bestias invenerint duo, vel plures consortes cap. 125. lib. 3. fol. eod. & quid si unus saltuarius afferuerit damnum datum fuisse jurante uno consorte cap. 126. lib. 3. fol. 377., & quid si fuerit unus saltuarius jurante famulo judicis, vel vicarii cap. 127. lib. 3. folio eod. & quid si fuerit solus judex, vel vicarius cap. 128. lib. 3. fol. eod.

In Damnorum inventionem quid agere liceat saltuariis, & dominis rerum contra inferentem damnum, & quid si fuerit bestia, quæ damnum intulisset; & quod nemo se se opponere audeat capere volenti damnificatorem, sed quilibet requisitus auxilium prestare debeat cap. 73. lib. 3. folio 359.

Damnum dantibus asneribus in vineis, bladis, herbis ad manducandum, & aliis in rebus, ad quid teneatur eorum dominus cap. 91. lib. 3. fol. 365.

Damnum dantibus bestiis majoribus, vel minoribus in agris, vineis, bladis, olivis, & aliis locis, & arboribus fructiferis; & præcipue damnum dante malga ovium, ad quid teneantur earum custodes cap. 85. lib. 3. fol. 363. & capp. 86, 87. & 88. lib. 3. fol. 364. Et quid si fuerit capra, vel hircus, quæ damnum dedere cap. 89. lib. 3. fol. eod. Et quid si oves, & capræ damnum dede-

dederint in vigris, herba silvestri, & pratens cap. 90. lib. 5. fol. 365.

Dammum dantibus porcis aliquibus in rebus, ad quid teneantur porcarii cap. 92. lib. 5. fol. 365.

Dammum datum teneatur refarcire commune illius villæ, cuius Massarius requisitus a Mercatore, ut poneret custodias ad mercatores, vel naves ipsius, id facere recusaverit cap. 82. lib. 3. folio 334.

Dammum dedisse manifestatus, qui comparuerit, stare debeat in fortia communis Veronæ, donec deposuerit, vel satisfecerit de condemnatione, & damno, & quid si non comparuerit cap. 78. lib. 1. fol. 360. Et quod audiri non possit in defensione, nisi vel deposuerit, vel satisfecerit, ut supra, & quando manifestatus absolvatur jurante ipso, cap. 79. lib. 5. fol. 361.

Dammum in fortibus, vel regulis qui dedisse intelligantur cap. 94. lib. 5. fol. 366.

Reliqua vide in verbis Manifestatio, & Sortes.

Datiæ omnes in villis, & contratis imponendæ debeant de voluntate vicinæ, & licentia D. Potestatis, vel ejus delegati, aut vicarii villæ imponi, & quid exprimi debeat in licentia obtinenda cap. 167. lib. 2. fol. 177.

Datiæ quomodo imponendæ sint in villis cap. 165. lib. 2. fol. 166. & cap. 164. lib. 5. fol. 388.

Datiæ quomodo pro officio dugallium, & laboreris faciendis imponantur, & a quo exigantur

debeant, & quinam exactor datiarum datiarum esse non possit cap. 13. lib. 5. fol. 334.

Datia imposita pro una causa præcise in aliam causam non expendatur, nec retineatur ab aliquo pro suo credito cap. 169. lib. 2. fol. 178.

Pro Datia imposita se nimis gravatum asserensolvere prius compellendus est, & postea audiri debet ejus ratio; dicens vero se nihil de jure debere, prius audienda est ejus ratio, quam solvere compellatur, cap. 166. prope finem, lib. 2. fol. 177.

Datiam imponere non possint communia villarum sine licentia sui Vicarii, & de pena contrasacientis cap. 46. lib. 1. fol. 19. & cap. 163. lib. 5. fol. 388.

Datiarii, seu conductores datiarum, gabellarum, & aliarum rerum, quæ locantur per commune Veronæ, seu per Dominium Venet. quid agere, & a quibus se abstinere debeant cap. 86. lib. 4. fol. 387.

Datiarum, & onerum exactorum ratio quomodo reddenda sit; Et infra quantum tempus exactores datiarum datias exegisse, & consignasse debeant cap. 170. lib. 2. fol. 178. Et quod pro ipsis datiiis debitis fieri debeant executiones contra debitorem quolibet tempore, & nulla prævia citatione cap. 57. post medium, lib. 2. fol. 120.

Datias, & factiones villarum attendere non teneantur cives attendentes factiones, & onera cum civitate Veronæ, nec pro

bonis uxorum suarum, & propter onera villarum non attendita non molestentur, nisi essent fidejussores villarum cap. 171. lib. 2. fol. 179. Vide Verbum *Datlas*, & *facientes villarum &c.* in Indice Tomi 2.

Datias, & onera procustodiis, puteis, fontibus, & aliis laboreris contratarum habitantes in ipsis contratis solvere teneantur, exceptis stipendiariis cap. 177. lib. 2. fol. 181.

Datias, faciones, & onera teneantur subire non obstantibus quibuscumque privilegiis omnes cives aequaliter, & indifferenter: aliis quibus exceptis cap. 172. lib. 2. fol. 179.

Datias omnes, & causas propter quas impositæ fuerint ipsæ datias, scribi in libro faciat quilibet gastaldio fortis, seu regulæ, & de prædictis rationem reddere finito officio novo gastaldioni teneatur cap. 71. lib. 3. fol. 358.

In Datias persolvendis non graventur homines contratarum proaliquibus, qui recessissent a contrata cap. 178. lib. 2. fol. 181.

Datio insolutum facta de bonis aliqujus tanquam debitoris, vel illius hæredum, quæ tamen ab ipso debitore, vel hæredibus tempore acceptæ tenuræ non possidebantur, sit ipso jure nulla cap. 128. prope finem, lib. 2. fol. 156. Fallit in actione hypothecaria, in qua res a tertio possessa, & in tenutam accepta, ac per sententiam adjudicata, subhastata postea fuerit cap. 129. lib. 2. folio 157.

Reliqua vide in verbo Estimaria.

Datum vini ad minutum quantum, & pro qua quantitate solvi debeat cap. 118. lib. 4. fol. 299.

De debitis usurariis, vel quæ allegarentur usuraria cognosci possit in Palatio communis Veronæ per judicem sæcularem, & de pœna allegantis incompetentiam judicis, vel ipsius jurisdictionem declinantis cap. 48. lib. 2. fol. 115. & quomodo de debitis non usurariis reddatur ratio cap. 50. lib. 2. fol. 116.

De debito hominum Veronensium recuperando, & quod D. Potestas operam det, ut quod civi, vel districtuali Veronæ debetur ab aliquo extra districtum, solvatur, requirendo judicem, vel rectorem illius loci, unde esset debitor, quod satisfaciat creditori Veronensi, & post unum mensem a die denunciationis intro-mittat de bonis debitoris usque ad summam debiti, ut elapsis duobus mensibus, nec soluto debito vendantur bona intromissa cap. 40. lib. 2. fol. 15.

Debitor afflictum quomodo solvere compellatur cap. 41. lib. 2. folio 112. & quod executiones contra eum fieri possint quolibet tempore, & nulla prævia citatione cap. 37. lib. 2. fol. 120.

Debitor assecurare tenetur stantibus duabus inobediendis, si voluerit opponere cap. 54. lib. 2. fol. 118.

Debitor communis Veronæ intrare non potest officium aliquod cap. 205. in additione, lib. 2. fol. 61.

De debito recuperando, vel ablato extra districtum Veronæ, & de intro-

intromissione faciendæ de bonis debitorum, & hominum deprædantium illius loci per denunciationem, & de modo denunciandi cap. 41. lib. 1. fol. 16.

In Debitorem ex causâ publici instrumenti, vel scripturæ privatæ quomodo procedatur, siue agatur de summa librarum decem, & abinde infra, siue de summa librarum triginta duarum, & abinde infra, siue etiam de majori quantitate capp. 136. 137. & 138. lib. 2. fol. 162. 163. 164.

Debitorum principales, ac eorum bona, antequam fideiussores compellantur ad solvendum cap. 18. lib. 3. fol. 198.

De debitoribus personaliter compellendis post excussionem ad indicationem bonorum suorum, & quomodo cedatur bonis cap. 61. lib. 2. fol. 123.

Debitori exempto de treuga communis Veronæ occasione debiti ars, seu misterium possit interdicti, & in arte auxilium illi præstans teneatur ad debiti solutionem, exceptis quibusdam personis cap. 62. lib. 2. fol. 123.

Debitor in solutione cessans, & inventarii beneficio non munitus quomodo, & quando eximatur de treuga communis Veronæ, & quando eam ingredi possit, & quæ personæ excipiantur cap. 60. lib. 2. fol. 122.

Debitoris bona mobilia, & immobilia in solum accipere tenetur creditor, & quomodo, ac quibus exceptis cap. 50. lib. 2. fol. 116.

Debitoris bonis cedentis cessio sponte facta nihil valeat cap. 184. lib.

2. fol. 184. Et quomodo cessionem facere cogatur debitor cap. 61. post medium, lib. 2. fol. 123.

Debitori vigore publici instrumenti, vel privatæ scripturæ trinotæ notatæ, qui terminus detur ad probandum suas exceptiones cap. 136. lib. 2. fol. 162.

Debitor nullus possit se obligare alicui, ut personaliter pro debito capiatur, & si aliter factum fuerit, non valeat, exceptis forensibus cap. 63. lib. 2. fol. 124.

Debitor potest carcerari, si relatum fuerit de ejus bonis non inveniri cap. 55. lib. 2. fol. 119.

Debitor, qui ad tertiam commissionem vetuerit pignus in quo condemnatur, & in quo ille, qui dispigneraverit cap. 53. lib. 2. fol. 118., cap. 5. lib. 3. fol. 192. & cap. 22. lib. 3. fol. 199.

Debitor si ultra primam vetationem pignoris fuerit pertinax, capiatur, & quid agendum, si dixerit se non teneri, vel solvisse cap. 54. lib. 2. fol. 118.

Debitorum bona in solutione cessantium quomodo vendantur per æstimatores communis Veronæ cap. 126. lib. 2. fol. 154.

De debitorum bonis nec vendatur, nec in solum detur per æstimatores communis Veronæ alia quantitatem debiti, & expensarum, quamvis res ultra valeat cap. 127. lib. 2. fol. 156.

Debitorum usurariorum questio cognosci debeat in palatio communis Veronæ cap. 48. lib. 2. fol. 125.

Debitor petens, vel aliud, de quo fuerit satisfactum, quomodo puniatur.

- niatur cap. 113. lib. 3. fol. 138.
- Debitum rei mobilis, vel semoventis petens in iudicio audiri possit, quamvis exemptus de treuga, & quomodo jus ipsi reddatur circa ipsum debitum cap. 27. lib. 3. fol. 107.
- Decimam solvere ipso facto non teneantur domini illi, seu laboratores terrarum, qui tempore collectionis frugum ter alta voce in terris ipsis vocantes decimales, ipsis non comparentibus, dimiserint decimam in ipsis terris cap. 187. in consuetud. num. 16. lib. 2. fol. 185.
- Decimarum questio cognosci possit, & debeat in palatio communis Veronæ per iudicem secularem, nec possit allegari nullitas actorum, vel sententiæ, dicendo decimam rem esse spiritualem, cap. 48. lib. 2. fol. 115.
- Decimarum questiones non continentur in locatione placitorum cap. 3. lib. 2. fol. 96.
- Pro decimis debitis fieri possunt executiones contra debitorem quolibet tempore, & nulla prævia citatione cap. 57. lib. 2. fol. 120.
- De decimis terrarum circa civitatem existentium, & de quibus a 40. vel 50. annis citra non reperitur solutam fuisse decimam, nulla fiat ratio cap. 46. & 47. lib. 2. fol. 115.
- Declarare debeat quilibet interrogatus, an velit uti aliquo actu pro bono, & si dicat nolle uti, debeat dicere causam cap. 51. lib. 3. fol. 211.
- Decreta interponere, condemnare volentes, & alia facere possunt iudex æstimatoriæ, & iudex protutorum cap. 187. in consuetud. num. 2. lib. 2. fol. 185.
- Decreta ubique possunt interponere iudices de partium voluntate cap. 8. lib. 2. fol. 99.
- Delegatum facere tenetur ad bancum iudex venire impeditus sub pœna refectionis damni, & interesse parti, & omnia gesta per illum valeant, & teneant cap. 6. prope finem, lib. 2. fol. 98.
- Delicta, in quibus certa pœna a Statutis non est indicta, possint puniri ad arbitrium D. Potestatis, Iudicum, & Consulum communis Veronæ, & non secundum leges cap. 115. lib. 3. fol. 239.
- Pro delicto ad tormenta qui poni possint, & qui non cap. 36. lib. 3. fol. 204.
- De denunciandis vulneratis per chirurgos, & infra quantum tempus, & sub qua pœna cap. 7. lib. 3. fol. 193.
- Denunciatus, & denunciatus eligere possint unum notarium Officii Malefactorum, quem voluerint, ad scribendum pro se, exceptis eorum attinentibus usque ad quartum gradum de jure Canonico cap. 11. lib. 3. fol. 195.
- Denunciati, accusati, vel inquisiti, & testes quomodo citari debeant a Iudice Malefactorum cap. 8. lib. 3. fol. 194.
- Denunciati cum venerint incontinenti teneantur seditare, vel in carceres detrudantur, si satisfacere noluerint cap. 13. Paulo post initium, lib. 3. fol. 196.
- Denunciatio facienda per D. Potestatem Episcopo circa juris administrationem.

- nistracionem , an ei placeat , ut Statuta communis Veronæ loquentia de causis civilibus observentur in suo foro in favorem laicorum contra Ecclesiasticos , ut e contra eadem observentur in foro seculari contra laicos in favorem Ecclesiasticorum , & respondente Episcopo sic , fiat ratio secundum Statuta , si vero responderit non , eis judicetur secundum jus commune , & non secundum Statuta cap. 27. lib. 1. fol. 8.
- Denunciationem legat denuncianti , & denunciato notarius Officii Maleficiorum , & vulgarizet cap. 12. lib. 3. fol. 195.
- De denunciatione rixarum , & ferutarum per Malsarios villarum , & juratos contratarum facienda , & infra quantum tempus cap. 6. lib. 3. fol. 136.
- De denunciationibus , accusis , & inquisitionibus in libris memorialibus maleficiorum ponendis cap. 2. lib. 3. fol. 192.
- In denunciationibus , vel accusis qui succubuerit quomodo puniatur cap. 114. lib. 3. fol. 238.
- Denunciationum , vel accusationum exemplum accusatis , & denunciatis dare teneatur Judex Maleficiorum capp. 13. & 14. lib. 3. fol. 196.
- Denunciatores , vel accusatores , denunciati , vel accusati non veniant cum pluribus tribus personis in palacio communis Veronæ cap. 10. lib. 3. fol. 195.
- Denunciator , vel accusator locum declaret , & testes nominet cap. 13. lib. 3. fol. 196.
- Denunciatus , vel accusatus antequam recedat de palatio , testes nominati in defensione veniant ad deponendum cap. 19. lib. 3. fol. 198.
- Reliqua vide in verbo Accusatus.*
- Depositarius tenetur reddere depositum rei mobilis , vel se moventis de ratione exempti de treuga illi creditori , cui inter alios concurrentes fuerit a iudice assignata , tanquam si ipse creditor eam deposuisset cap. 27. circa medium , lib. 2. fol. 107.
- Depositum facere teneatur quilibet manifestatus damnum dedisse , qui comparuerit ; aliter non dimittatur de forzia communis Veronæ cap. 78. lib. 5. fol. 360. Et pariter deponere teneatur , antequam in defensione absolvatur cap. 73. lib. 5. fol. 361.
- Deprædatis in districtu Veronæ qualiter satisfieri debeat cap. 80. lib. 3. fol. 224.
- Deputationes Notariorum palatii singulo anno mutantur , & novæ fiant per Officiales Venerab. Collegii Notariorum , & quomodo ; Et quod D. Vicarius , & Judices D. Potestatis , & alii Judices communis Veronæ teneantur vinculo Sacramenti non permittere , quod stet coram se ad acta conficienda aliquis Notarius , nisi electus , & deputatus , & quanto tempore vacare debeat semel deputatus cap. 68. lib. 1. fol. 30.
- Responsans mulierem liberam a se carnaliter , & sine vi cognitam , pace a proximioribus ejusdem post accusationem habita , non puniatur cap. 43. lib. 3. fol. 208.
- De dispigneratione , & pignore vetito accusationis ubi , & apud quos fieri

- fieri debeant, & qualiter in eis sic procedendum cap. 5. lib. 3. fol. 192. & de pœna ejus, qui dispigneraverit cap. 53. lib. 2. fol. 118. & cap. 22. lib. 3. fol. 199.
- De disputationibus faciendis a quolibet professore artis cujuscumque liberalis cap. 116. lib. 1. fol. 65.
- Divisio bonorum patrimonialium quomodo inter filios ab intestato succedentes fiat cap. 85. lib. 2. fol. 133.
- Doctoratus laurea insigniti in jure oriundi districtus Veronæ, qui fuerint scripti in matricula civitatis Veronæ, intelligantur esse cives Veronæ, non tamen eorum ascendentes, & collaterales, qui facerent cum villis cap. 121. lib. 1. fol. 66.
- De doctore uno artium, & medicinæ eligendo, de ejus salario, & officio cap. 114. lib. 1. fol. 64. & cap. 116. lib. eod. fol. 65.
- De doctore uno in jure Canonico eligendo, de ejus officio, ac salario, & a quo solvi debeat cap. 113. lib. 1. fol. 64. & cap. 116. lib. eod. fol. 65.
- De doctore uno in jure Civili eligendo cum salario, & de ejus officio; & quod non debeat palatium ascendere causa placitandi pro se, vel pro alio cap. 112. lib. 1. fol. 64. & cap. 116. lib. eod. fol. 65.
- De doctorum legum, & decretalium immunitate, & de eorum matriculis ordinandis cap. 118. lib. 1. fol. 65.
- In Dominica totius populi, quæ ab antiquo est prima in Quadragesima, fieri debeat processio cum toto Clero, & populo, & in quorum honorem, & qualis esse debeat finis orationis, & decurrendo ad bravium cap. 35. lib. 1. fol. 12.
- Dominus agrorum, & aliarum rerum, in quibus damnum fuerit illatum, quid agere debeat contra damnificantem, & quid si fuerit bestia cap. 75. lib. 5. fol. 359.
- Dominus bestiarum damnum inferentium teneatur ipse pro suis famulis, & custodibus damnum emendare cap. 93. lib. 5. fol. 366.
- Dominus directi, seu utilis domini illius fundi, cujus fructus fuerint sequestrati, habeat meliora, & potiora jura in illis, quam quilibet alius pro assidu, & livello sui fundi, cap. 56. post medium, lib. 2. fol. 119.
- Dominus in causa vassalli non sit judex, neque e contra cap. 17. lib. 2. fol. 100.
- Super domo Mercatorum qui, & in quibus causis, & super quibus instrumentis conveniantur capp. 93. & 94. lib. 1. fol. 43.
- Domorum damna denuncianda sunt dominis ab inquilinis eo die, vel sequenti, aliter teneantur ad interesse propter omisam denunciationem cap. 73. lib. 2. fol. 129.
- Domum coopertam de paleis nullus teneat in civitate, seu burgis cap. 67. lib. 4. fol. 279.
- Domus nulla pro aliqua causa, vel maleficio diruatur, sed maneat in communi Veronæ cap. 46. lib. 3. fol. 109.
- Domus vicina propter incendii oborti periculum evitandum possit destrui, & commune Veronæ damnum domino reficere teneatur cap. 69. fol. 4. fol. 281.

Dona-

**Donatas res sponſæ tam ex parte vi-
ri, quam ex parte mulieris, mu-
lier, vel ejus hæredes non poſſint
petere a marito, vel ejus hæredi-
bus, ſed intell gantur eſſe mariti,
& ejus hæredum; matrimonio ſo-
luto, excepto anulo, cum quo
mulier fuit deſponſata cap. 95.
lib. 2. fol. 137. & de pœna de-
ferentis dona alicui ſponſæ cap. 9.
lib. 4. fol. 253.**

**Donatio bonorum de ratione mulie-
ris facta conſtante matrimonio, ſi-
ne trium agnatorum, vel cogna-
torum præſentia nihil valet, &
ipſo jure eſt nulla; Et an deficien-
tibus illis poſſit fieri el-ctio trium
civium cap. 99. lib. 2. fol. 138.**

**Donatio cauſa mortis, & quælibet
alia ultima voluntas facta per ma-
leſactorem ad mortem condemna-
tum, cuſis bona non debeant pu-
blicari, ſive facta ante condemna-
tionem, ſive poſt, valeat cap. 40.
in fine lib. 3. fol. 206.**

**Donatio debet in arengo publicari,
ad hoc ut ſi poſt donationem do-
nator permanſerit in poſſeſſione
rei donatæ, non præjudicet dona-
tatio, ſi cum alio contraxerit cap.
77. lib. 2. fol. 130.**

**Donationes cauſa mortis quomodo
in officio Reſiſtri præſentari, &
regiſtrari debeant, & quod ipſæ
a dicto officio levæ per donate-
rem amplius ipſo jure non valeant
cap. 149. lib. 1. fol. 77.**

**De donationibus quomodo fiat ra-
tio, & quomodo ſatisfiat donata-
rio de bonis donatoris cap. 50. lib.
2. fol. 116**

**Donatio omnis facta per judicem, &
militem procuratorum communis**

**Veronæ, vel alterum eorum de
bonis alicujus ſub prætextu credi-
ti factoriæ Veronæ, vel Domi-
norum Veronæ ab anno 1387. re-
tro, de quibus conſlet publicum
inſtrumentum, valeat, & empto-
res in talium bonorum poſſeſſio-
ne manuteneantur, nemini con-
querenti audientia data cap. 42.
prope finem lib. 1. fol. 16.**

**De Donatione propter nuptias vide in
verbo Dos.**

**Dotata mulier, vel ejus descenden-
tes ab aliquo ex aſcendentibus ex
utraque linea provenientibus non
ſuccedant parentibus, extantibus
maſculis cap. 82. lib. 2. fol. 132.
Fallit ſi parentibus aliquid ulte-
rius prædictis relinquere placue-
rit cap. 84. lib. 2. fol. 133.**

**Dotata præſumatur mulier marita-
ta, ſi per decem annos ſtererit,
quod non petierit ſe dotari, nec
poſſit parentibus ſuccedere, niſi
oſtenderet ſe non dotatam cap. 93.
lib. 2. fol. 136.**

**In Dotem datæ præſentuntur res,
& bona mulierum, quæ dotem
maritis non conſtituerint, & eo-
rum fruſtus ſpectant ad ipſos.
Item & fruſtus aliorum bonorum
extra dotem de ratione mulierum,
qui & ipſi pertinent ad maritum,
ſi in ejus domum veniant cap. 94.
lib. 2. fol. 136.**

**Dotem ſolam recuperat mulier præ-
cedente marito, communibus li-
beris non extantibus, & nihil al-
lud præter annulos, cum quibus
fuerit deſponſata, conſequatur,
vel eorum non exiſtentium valo-
rem cap. 95. lib. 2. fol. 137. &
cap. 9. lib. 4. fol. 253.**

M m m

In

In Dotem tradi non possint forensibus villæ, & castella in confinibus Veronæ posita; & ad quid circa hæc teneantur D. Potestas, Judex Maleficiorum, Provisores communis Veronæ, Vicarii districtorum confinium, & Massarii villarum cap. 96. lib. 3. fol. 331.

De Dotibus quomodo fiat ratio, & jus reddatur cap. 50. lib. 2. folio 116.

Dotis actio semper, & ubique est præcipua cap. 88. lib. 2. fol. 41.

In Dotis amissione condemnatur marito mulier adultera cap. 42. lib. 3. fol. 207.

Dotis causa, donationis propter nuptias, & expensarum legitime factarum pro dote recuperanda, vel defendenda, mulieribus in tenura bonorum mariti viventis, vel mortui existentibus, ipsa bona æstimanda sunt ad petitionem creditorum, & qualiter possit ipsis mulieribus satisfieri cap. 97. lib. 2. fol. 137.

Dotis deductio, & donationis propter nuptias fieri potest a muliere constante matrimonio, & pro ipsis excussio bonorum sibi obligatorum fieri potest, & quoties, & quomodo ad hoc, ut valeat; & quod teneatur mulier mobilia omnia in solutione dotis computare, & ea prius æstimata recipere, quæ in instrumento descripta essent: & quod facta excussio nihil profit mulieri contra creditores ex causis mercaturæ, æstimationum, & similium, si simul cum marito cohabitaverit quoad victum, vestitum, & cubile cap. 98. lib. 2. fol. 138.

Dotis, quam mulier de jure dotare potuerat, dimidiam, communibus liberis non exstantibus, lucratur maritus uxore prædefuncta, siue dos sit data, siue promissa cap. 95. lib. 2. fol. 137.

Dotis restitutioni constante matrimonio locum esse quomodo probetur cap. 98. lib. 2. fol. 138.

Dotis tam dandæ, quam restituendæ emolumenta taxentur in ratione sex pro centenario cap. 96. lib. 2. fol. 137.

Dotium, quæ debeantur ex bonis communis Veronæ, ratio est facienda, non obstante temporis prescriptione, aut Statuto aliquo in contrarium loquente, dummodo de ipsis dotibus constet publicum instrumentum, vel alia legitima probatio cap. 88. lib. 2. fol. 41.

Dugalerii, & saltuarii teneantur jurare in manibus Vicarii de eorum officio fideliter exercendo, & ad quid teneantur contrasacientes, & quod eorum accusis cum juramento credatur, nisi contrarium probetur infra quinque dies a die defensionis datæ, cap. 15. lib. 1. fol. 335.

Dugalerii, siue saltuarii villarum faciant custodias, & manifesta contra personas, & bestias transeuntes dugalia, & devastantes aggeres, & de pœnis transeuntium, & damnificantium cap. 16. lib. 1. fol. 335.

Pro Dugale uno non sgarbato, vel una sola via devastata, una etiam sola inventio fieri possit, & non plures, quamvis plures personæ tenerentur adaptare, & contra quem fieri debeat cap. 7. lib. 3. fol. 331.

Et

Et quomodo in ipsa inventione ,
vel inquisitione procedatur cap. 8.
lib. eod. fol. 332.

Dugalia , & clavicæ omnes distri-
ctus Veronæ sient aperta , & ex-
pedita , ut aqua liberum habeat
decursum , & a quo capite inci-
piendum sit in faciando , vel pur-
gando dugalia cap. 21. lib. 5. fol.
337.

Dugalia , viz. pontes , & clavicæ
reficiantur , & manuteneantur per
totum districtum Veronæ , vel de
novo fiant , si evidens utilitas ,
vel necessitas exigat , & quorum
expensis debeant refici , vel fieri ;
& de pœna claudentis , vel oc-
cupantis aliquas vias cap. 22. lib.
5. fol. 338.

In Dugalia , vias , clavicæ , & ag-
geres contigua quilibet habitator
villarum laborare compellatur cap.
24. lib. 5. fol. 338.

Dugaliū beuratoria pro aquæ hau-
stu bestiarum debeant construi ,
& ordinari in locis , in quibus vi-
debitur Judicibus dugaliū , &
Vicariis villarum cap. 23. lib. 5.
fol. 338.

Dugaliū , & aggerum reparatorum
laudationes qualiter fieri debeant ,
& a quibus cap. 10. lib. 5. fol.
333.

De Dugaliū , & aggerum lauda-
tionibus quid , & quantum exigi
debeat , & a quibus , & quando ,
& de eorum afflictationibus ; &
quantum Notariis dugaliū de-
beat pro instrumento laudatio-
nis cap. 11. lib. 5. fol. 333.

Dugaliū habitatores faciant suis
expensis sepes penes ipsa dugalia
in iis locis , per quæ ipsa transi-

rent , & cujus altitudinis esse de-
beant cap. 18. lib. 5. fol. 337.

Dugaliū herbas , spinas , sepes ,
cannellas , & alia lignamina in
ipsis dugalibus , vel eorum ripis
existentia incidere , & exsiccare
debeant semel in anno communia
villarum , & qua forma cap. 17.
lib. 5. fol. 336.

De Dugaliū ingenieriorum sala-
rio , & mercede cap. 5. lib. 5.
fol. 337. ultra quæ nihil aliud
recipere possint , & de pœna tam
dantis , quam accipientis cap. 6.
lib. 5. fol. 337.

Dugaliū Judices , aut notarii par-
tem non habeant in aliquo labo-
rario ipsorum dugaliū , & de
pœna contrasacientis cap. 26. lib.
5. fol. 347.

Dugaliū judices debeant sollicitè
attendere , & procurare , ut Sta-
tuta de fontibus , fossatis , pro-
gnis , & aquis reficiendis , aptan-
dis , non impediendis , nec deva-
standis observentur cap. 41. lib.
5. fol. 346.

De Dugaliū Judicibus duobus eli-
gendis , de eorum conditione ,
Officio , auctoritate , salario , &
juramento , & quo in loco esse
debeat eorum tribunal cap. 1. lib.
5. fol. 328. & quod nil aliud ul-
tra salarium recipere possint , &
de pœna tam dantis , quam reci-
pientis cap. 6. fol. 5. fol. 337.

Dugaliū judicum Officium coad-
juvare teneatur D. Potestas , &
illis auxilium dare , quoties fue-
rit petitum , & opus fuerit cap.
42. lib. 5. fol. 347.

De Dugaliū Massario uno eligen-
do , de ejus conditione , ætate ,
M m m 2 dura-

duratione, & ejus officio cap. 2. in fine, & cap. 3. lib. 5. fol. 329. & 330. & de ejus salario, quo debeat esse contentus, non recipiendo aliquod donum, nisi esset esculentum, vel poculentum cap. 4. lib. 5. fol. 330. & de pœna tam dantis, quam accipientis cap. 6. lib. 5. fol. 331.

Dugaliu Massarius habere debeat penes se unum librum inscripum *Incontrum omnium provisionum*, quæ fierent de laborerijis dugaliu faciendis, & de assidationibus, vel locationibus factis per officium dugaliu cap. 11. finem versus lib. 5. fol. 333.

De Dugaliu notariis quatuor eligendis, de eorum duratione, vacatione, & officio quoad scribendas inquisitiones, accusationes, & denunciationes de aggeribus, dugalibus, pontibus, clavicis, viis, fontibus, torrentibus, easque dandas, & assignandas massario dicti officii cap. 2. lib. 5. fol. 329. & de illorum salario, quo debeant esse contenti, non recipiendo aliquod donum, nisi esset esculentum, vel poculentum cap. 4. lib. 5. folio 330. & de pœna tam dantis, quam accipientis: exceptis solis solutionibus scripturarum, quæ fierent ab ipsis notariis in contentioso judicio in officio Dugaliu cap. 6. lib. 5. fol. 331.

Dugaliu officii causæ summarie cognoscantur, & terminentur, vocatis tamen iis, quorum interest cap. 9. lib. 5. fol. 333.

Dugaliu officii scripturæ omnes, & quælibet acta ad ipsum officium

pertinentia relinquere debeant a notariis penes dictum officium, & quo in loco reponi debeant cap. 46. lib. 5. fol. 348.

Pro Dugaliu officio, & laborerijis faciendis quomodo imponantur datæ, & a quo exigere debeant, & quinam exactor dictarum datiarum esse non possit cap. 13. lib. 5. fol. 334.

Dugaliu officio in scriptis dare teneantur omnia communia villarum singulo anno per totum mensem Januarii massarios, dugalerios, saluarios, & alios officiales cap. 14. lib. 5. fol. 335.

Per Dugaliu officium qualiter condemnationes fieri debeant, & quibus applicentur capp. 43. & 44. lib. 5. fol. 347. & a quibus exigantur pœnæ impositæ ex dictis condemnationibus, & quibus assignentur, & de pœna non existentis cap. 45. lib. 5. fol. 348.

Dugaliu omnium principalium librum urum memorialem, sive campionum penes se habere debeat singulus Judex dugaliu, & quid in ipso sit describendum cap. 12. lib. 5. fol. 334.

Dugaliu prope ripas ad tres pedes non aretur, neque fodiatur, detrahatur, seu plantetur cap. 19. lib. 5. fol. 337.

Dugaliu ripas demoliri, vel earum terram remove re quisquam non audeat cap. 20. lib. 5. folio 337.

E

IN Ecclesiam, ac ejus libertatem, vel contra Ecclesiasticas personas Statuta civitatis Veronæ non valeant, sed ipso jure sint nulla cap. 167. lib. 5. fol. 390.

Ecclesiastici in quibus casibus possunt petere restitutionem in integrum adversus laicos, & dicere contractus, sententias, seu processus nullos, in iisdem, & similibus hoc idem laici facere, & dicere possunt cap. 45. lib. 2. fol. 114.

Emancipare possunt Aestimatores communis Veronæ, & omnia alia exercere, quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem cap. 187. in consuetud. num. 8. lib. 2. fol. 185.

Emancipationes in arengo debeant publicari sub pœna nullitatis, quæ tamen nihil præjudicent communi Veronæ, nec singularibus personis, nisi filii, vel nepotes seorsim a patre, vel avo habitarent cap. 78. lib. 2. fol. 130.

Emphyteuta fieri curent instrumenta emphyteutis suis expensis, quorum copiam unam dare debeant domino rei absque pretio cap. 187. in consuetud. num. 13. lib. 2. fol. 185.

Emphyteutæ, qui investituram non petierit, nec pensionem solverit domino propter illius absentiam, nullum præjudicium generetur cap. 44. lib. 2. fol. 114.

Emphyteutæ teneantur solvere livella dominis etiam tempore belli, cujus occasione possessionibus

gaudere non potuissent cap. 187. in consuetud. num. 14. lib. 2. fol. 185.

Emphyteuta non cadat a jure suo, si non solum canonem solverit, & quando, ac quomodo canonis solutio legitime facta intelligatur, ac probetur cap. 42. lib. 2. fol. 113. Vide Verbum *Emphyteuta non cadat* &c. in Indice Tomi 2.

In Emphyteuticorum contractuum instrumentis verba illa *ad meliorandum, & non pejorandum* posita quomodo interpretentur cap. 75. lib. 2. fol. 139.

Emphyteuticos contractus renovare, & investituram novam recipere; vel dare possunt minores absque solemnitate requisita a Statuto sub rubrica *de minoribus, quod alienare non possint* finitimum agnatorum, vel cognatorum præsentia, & *judicis decreto* cap. 100. in fine lib. 2. fol. 139.

Reliqua vide in verbo Livellum.

De Emptionibus factis a factoria Veronæ ab anno 1387. retro de bonis ejusdem factoriæ, quod affixus scripti intelligantur livellarii, etiam si non ostenderent instrumenta conductionum, nec possint ullo modo expelli a possessione ipsorum bonorum cap. 42. lib. 1. fol. 16.

Emptor, vel in solum aceptor ab officio æstimariæ eandem habeat rationem contra conductorem, vel locatorem illius, cujus bona illa fuerint, dum sub hasta enit,

- emit, & e contra cap. 130. lib. 2. fol. 158.
Reliqua vide in verbo Æstimaria.
- Episcopus** de calumnia non jurat, non tamen prælati Ecclesiarum; eos enim jurare oportet, si iudici videbitur cap. 40. lib. 2. fol. 112.
- Episcopus** Veronæ non impediatur, nec ejus Vicarius, vel nuncius in jurisdictione Bodoloni, & Montisfortis, a D. Potestate, Judicibus communis Veronæ, & aliis officialibus, immo sacramento vinculoteneantur eos defendere, & manutenere in ipsa jurisdictione, & possessione, vel quasi, cap. 26. lib. 1. fol. 8.
- Epistolæ** omnino commendatorias scribere pro aliqua persona, vel universitate ad solam auctoritatem Consilii L. cum D. Potestate spectat, cap. 37. finem versus lib. 1. fol. 21.
- Cum** Equis currentes regatij per civitatem quomodo puniantur cap. 112. lib. 3. fol. 238.
- Equo** ire, & redire possunt cives, & habitatores civitatis Veronæ, ac districtus ad libitum sine licentia ulla, cap. 87. in fine lib. 3. fol. 227.
- Equorum** intermediator, vulgo cozonus, quam mercedem ex utraque parte accipiat, & ad quid teneatur, cap. 81. lib. 4. fol. 281.
- Equorum** quæstiones non continentur in locutione placitorum, cap. 3. lib. 2. fol. 96.
- Pro** Equorum vectura quæ merces solvi debeat, & ad quid teneatur conductor equi, si ejus culpa mortuus fuerit equus, cap. 80. lib. 4. fol. 284.
- Evisita** re emptæ, vel in solutum data ab officio æstimariæ ille, cujus nomine vendita fuerit, teneatur in duplum, cap. 132. in fine lib. 2. fol. 158.
Reliqua vide in verbo Æstimaria.
- Excussio** deutoris, vel ejus heredum quomodo legitime facta intelligatur, ad hoc ut hypothecaria actione agi possit contra tertios possessores, cap. 60. lib. 2. fol. 122.
- Excussione** debitoris legitime facta debet debitor personaliter compelli ad indicationem bonorum suorum, & cessionem eorumdem, & quomodo cedatur bonis, esp. 61. lib. 2. fol. 123.
- Excussiones** bonorum mulieribus obligatorum pro dote, ac donatione præter nuptias quomodo fieri debeant constante matrimonio, & quid agendum, ut valeant, cap. 98. lib. 2. fol. 138.
- Ab** Executione non appellatur, neque a sententiis inter contentes latis, nec eorum nullitas opponitur, cap. 120. lib. 2. fol. 150.
- Executione** non est procedendum contra debitores, nisi prius citentur, vel nisi partes aliter inter se convenerint, exceptis rejudicata, districtis, fisis, decimis, & aliis commissionibus cap. 17. lib. 2. fol. 120. Vide Verbum *Executione non est procedendum* &c. in Indice Tomi 2.
- Ab** Executione non sunt incipienda judicia, nec spoliari debet quis sua possessione, nisi convictus fuerit in judicio ordinario, cap. 80. lib. 2. fol. 131.
 Exc-

Executio sententiæ danda est post decem dies, si appellatum non fuerit, nec petita fuerit restitutio in integrum, vel nullitas opposita, vel alia de causâ iusta non fuerit suspensa, cap. 119. lib. 2. fol. 149.

Exemptis de treuga quando, pro quibus, & quomodo audientia præbeatur tam in civilibus, quam in criminalibus cap. 37. lib. 2. fol. 107. & cap. 63. lib. 3. fol. 215. Et qui non intelligantur esse extra treugam, quamvis exempti reperiantur, cap. 64. lib. 3. folio 216.

Exempto de treuga occasione debiti ais potest interdici, adeo ut in arte ei auxilium præstans teneatur ad debiti solutionem; exceptis quibusdam personis, cap. 62. lib. 2. fol. 123.

Exemptus de treuga, contra quem factæ sunt legitime excussiones, teneatur indicare omnia bona sua, & creditoribus cedere, aliter careretur cap. 61. lib. 2. fol. 123.

Exequi possunt infra unum mensem finito officio committentis pignorationes, & aliæ commissiones, cap. 64. lib. 2. fol. 124.

Exercere personaliter officium suum quilibet Notarius teneatur, ad quod fuerit electus, & non per interpositam personam ullo modo, nec debeat se ab illo sine licentia D. Potestatis absentare sub pœna amissionis salarii, si fuerit de habentibus salarium, privationis officii, & aliorum, cap. 73. lib. 2. fol. 35.

Eximi de treuga quis, quomodo, ac quando debeat, & de intran-

do treugam, cap. 60. lib. 2. fol. 122.

Expensæ advocati, procuratoris, vel syndici non possint poni in sententia interlocutoria cap. 116. circa medium lib. 2. fol. 147.

Expensæ funerum quæ sint vitandæ cap. 20. lib. 4. fol. 254.

In Expensarum causis, in quibus pecunia communis Veronæ expendi debeat, solum Consilium L. cum D. Potestate auctoritatem habet, & jurisdictionem cap. 31. lib. 2. fol. 21. Et quot partes Consiliorum ad id deliberandum concurrere debeant cap. 56. in fine lib. 2. fol. 24.

Expensarum compensatio quando admittatur cap. 116. in fine versus lib. 2. fol. 147.

Expensarum decem librarum, vel abinde infra causâ committi non potest, & a sententia data super ipsa appellari, aut supplicari non liceat cap. 138. lib. 2. fol. 164.

Expensas legitime factas in causa, perempta instantia causæ, actor solvere teneatur reo, cap. 116. post medium lib. 2. fol. 147.

Ad Expensas, quæ fi-rent pro reficiendis, vel manutenendis viis contingentibus teneantur possessoris agrorum, & conferre debeant pro modo, & quantitate agrorum cap. 22. lib. 5. fol. 338.

Expensas restituere teneantur manifestantes ipsi manifestato absoluto, cap. 143. circa medium lib. 2. fol. 380.

Expensas victus tere ur solvere testibus pars illa, quæ eos a villa ad testificandum in civitate avocaverit, donec sua dicta deposuerint;

sint ; Et quod easdem expensas solvere teneatur vocatio in jus de villa Ille , qui eum vocari sepe- rit , nec in iudicium venerit cap. 187. in consuetud. num. 11. lib. 2. fol. 187.

Expensis consultorum , & eorum ad- vocatorum , qui consulerint in causa principali primæ appella- tionis , & intervenerint in cau- sa secundæ appellationis intertia instantia , non debet gravari pars victa , & succumbens in iudicio cap. 103. in fine lib. 2. fol. 140.

Pro Expensis legitime factis in re- cuperanda , & defendenda dote , ac donatione propter nuptias , mulieres tenutam habent in bonis mariti , donec ipsi satisfiat cap. 97. lib. 2. fol. 137.

De Expensis medicorum , & curæ reficiendis a percutiente , vel vuln- erante percusso , vel vulnerato , & de earum liquidatione ; & de pœna percipientis aliquem cum armis interdici , vel non prohi- biliis , cap. 35. lib. 3. fol. 204.

De Expensis solvendis in fine litis fidejungere tenetur forensis volens agere , accusare , vel defendere

in aliqua causa civili , vel crimi- nali , si succubuerit in causa , nec audiat juratoriam præstan- do cautionem cap. 26. lib. 2. fol. 107.

De Expensis , vel melioramentis re- ficiendis illi personæ , quæ ædifi- caverit in solo alterius absentis : Et quomodo sint æstimanda , & de electione domini soli offerendi æstimationem ædificii , vel melio- ramentorum , cap. 70. lib. 2. fol. 127.

In Expensis victus condemnatur vi- ctori factis in lite , & de ipsarum commissione cum salario quando- que augendo : Et quænam expen- sæ taxari debeant , & solvi victo- ri suo juramento declaratz ; & an detur appellatio a taxatione , & quantum duret hujus appella- tionis instantia ; & quomodo com- pellatur debitor victus expensas taxatas , & juramento declaratas solvere : & an possit se tueri ces- sione bonorum , vel exceptione compensationis : & quomodo con- demnatus solvere compellatur , cap. 116. lib. 2. fol. 147.

F

Fabermurarius quam pro se , & suis operariis mercedem singu- lo die propter laborem recipere te- neatur cap. 72. lib. 4. fol. 281. & quod faber ille , qd si alicui suas operas locaverit non possit eas al- teri locare sine licentia primi , nisi opere completo cap. 73. lib. 4. fol. 282.

Factiones , datas , & onera omnes

cives subire teneantur æqualiter , quibusdam exceptis cap. 172. lib. 2. fol. 179.

Factiones , & onera civitatis Veron- næ qui , & in quibus locis habi- tantes in civitate solvere tenean- tur cap. 175. lib. 2. fol. 180.

Factiones , & onera realia subire te- neantur famuli civium pro bo- nis , quæ habent in villis , & so- lum.

lummodo personalium onerum sint immunes cap. 177. lib. 2. fol. 172. & cap. 179. lib. eod. fol. 181.

Factiones, & onera villarum non tenentur attendere cives attendentes factiones cum civitate Veronæ, nec pro uxorem suarum bonis, cap. 171. lib. 2. fol. 179. & quod cives habitantes in villis in æstimo civitatis, & in contratis ipsius sint scripti, cap. 173. lib. 2. fol. 180.

A factionibus, & oneribus nemo prætextu conversionis, vel religiosi habitus se excuset, c. 161. lib. 2. fol. 174.

Factionum, & onerum quæstiones non continentur in locatione placitorum, cap. 3. lib. 2. fol. 96. *Reliqua vide in verbo Onera.*

Falsa instrumenta scienter facientes, vel falsificantes æta, & scripturas privatas, vel publicas, aut fieri mandantes, vel procurantes quomodo puniantur cap. 48. lib. 3. fol. 209. & cap. 49. lib. 3. fol. 210. & requirens notarium, aut interpellans de falso instrumento, vel testem de falso dicto, aut notarius, vel testis interpellatus qua pœna afficiatur, cap. 53. lib. 3. fol. 212. & quomodo puniatur falsum producens instrumentum, vel testem cap. 51. lib. 3. fol. 211. & quod accusatione falsi instrumenti, vel scripturæ pendente superseadeatur quæstioni civili, in qua productum fuerit instrumentum, vel scriptura, nec currat instantia causæ, nisi falsitatis causa expedita, cap. 52. post medium lib. 3. fol. 211.

Falsitate nihil est, quod magis Deo, naturæ, hominibus, iustitiæ, & iudicio repugnet, cap. 48. lib. 3. fol. 209.

De falso accusans ad quid teneatur, & in probatione deficiens quomodo puniatur cap. 52. lib. 3. fol. 211.

Falsum testimonium dicens, vel falsos testes producens quomodo puniatur capp. 50. lib. 3. fol. 210. & 51. lib. 3. fol. 211. & quod accusatione falsi testis pendente superseadeatur quæstioni civili, in qua productus fuerit testis, nec currat instantia causæ, nisi falsitatis causa expedita, cap. 52. post medium lib. 3. fol. 211.

Familia D. Potestatis debeat esse personarum forensium; ita quod D. Potestas non possit, nec debeat habere in sua familia, qui sit quomodocumque civis, vel districtualis Veronæ, aut habeat uxorem de civitate Veronæ, nisi talis uxorem habens Veronensem esset civis originarius Venetiarum, cap. 2. lib. 1. fol. 1.

De familia D. Potestatis ne quis pro quocumque intercedat supplicando, deprecando, advocando, seu dicendo aliquid pro servitio alicujus, cap. 9. lib. 1. fol. 3.

Famuli civium teneanturolvere factiones, & onera pro bonis, quæ habent in villis cap. 155. lib. 2. fol. 172. & solum sint immunes onerum personalium cap. 179. lib. 2. fol. 181.

Famuli, vel qui servire alicui promiserint, non possint ab aliquo teneri sine licentia illius ante completum tempus, cap. 108. l. 3. f. 237.

N n n

Fari-

Farinam nemo audeat extra civitatem Veronæ portare sine licentia D. Potestatis, & quomodo contrahens puniatur: Et qui sint excepti; & quæ quantitas possit per districtum Veronæ portari sine bulleta, cap. 84. lib. 3. fol. 235.

De favore Ecclesiæ Sancti Georgii in braida; quod D. Potestas, & Judices communis Veronæ debeant exaudire petitiones iustas, & juri consonantes Prioris, syndicorum, vel procuratorum ejusdem Ecclesiæ, & ejus jura tueri, cap. 33. lib. 1. fol. 12.

Fenestræ, siue stramina caniparum cooperiantur craticula ferrea, vel solido ligno, ita quod aliquis non possit in illas incidere, vel se occultare, cap. 90. lib. 4. fol. 272.

De feriis, seu locatione placitorum in genere, & in specie capp. 3. 4. & 41. lib. 2. fol. 96. 97. & 112. & de ipsarum feriarum diebus cap. 2. lib. 2. fol. 94. Excipiuntur judex malefactorum, Dationum, Procuratorum, Dugalium, & Sortium capp. 1. in fine, & 3. lib. 2. fol. 93. & 96.

De ferris, martello, tenalea, & clavis ab equis per massarii villarum tenendis pro aprando solcas equis per transuntibus, cap. 82. lib. 4. fol. 285.

De festariis, siue capellariis a festa expellendis a Civitate, & de pœna eis hospitum dantis cap. 38. lib. 1. fol. 15. & cap. 13. lib. 4. fol. 318.

Festivitates custodiri oportet, & quæ intelligantur dies festivæ,

& ad quos spectet ipsas custodiri facere, cap. 7. lib. 4. fol. 252.

Feudum non accipiat, nec de feudo modo aliquo cum aliqua persona mundi participet D. Potestas, nec aliquis ejus Judex, aut Vicarius, aut alius officialis torrens, qui a communi, vel a Camera Veronæ salarium recipiat cap. 10. lib. 1. fol. 4.

In feudum tradi non debeant forensibus villæ, & castella in consensibus districtus Veronæ posita, & ad quid teneantur circa hoc D. Potestas, Judex malefactorum, Provifores communis Veronæ, Vicarii distorum consinium, & massarii villarum, cap. 96. lib. 3. fol. 231.

Pro fictis domus tenentur omnes inhabitantes, & quilibet eorum insolidum, etiam uxor, filii, filie; & quos ante solutionem affectus non exeant inquilini de domibus, nec res, aut massartias extrahant cap. 41. in medio lib. 2. fol. 112.

De fictis, districtis, & aliis creditis privilegiatis quolibet die cognosci possit, & qualiter debentesolvere compellantur cap. 41. lib. 2. fol. 112. cap. 57. lib. 2. fol. 120. & c. p. 136. lib. 2. fol. 162.

Fideli, seu alterius præstationis solutio facta esse legitime, & cui debuerit quomodo intelligatur, & quomodo probetur talis solutio cap. 42. lib. 2. fol. 113. & quod non solventi, seu investituram non petenti propter absentiam domini nullum generetur præjudicium, cap. 44. lib. 2. fol. 114.

Ad

Ad fictum accipiens Campaneam
Veronæ publicæ faciat proclamari, quantum accipere voluerit pro singula falce, quæ secabit in ea, cap. 84. lib. 4. fol. 286.

Si fictum nunc plus valeat, dummodo pridem non valebat duplum, defendatur, nec res locata auferri possit, cap. 43. lib. 2. fol. 114.

Reliqua vide in verbis Affidui, Canon, & Livellum.

Fideicommissum, & quælibet alia ultima voluntas facta per malefactorum ad mortem condemnatum, cujus bona non debeant publicari, siue factum ante condemnationem, siue post, valeat cap. 42. in fine lb. 3. fol. 206.

Fideiagentibus, vel quocumque modo se obligantibus officialibus occasione officiorum, & inde damnum aliquod sentientibus, quomodo satisfieri debeat, cap. 102. lib. 1. fol. 62.

Fideiubere, aut se obligare nemo possit apud commune Veronæ ultra certas quantitates, & pro illis quantitatibus fideiussores recipere teneantur Notarii Officii Malefactorum, cap. 17. lib. 3. fol. 198.

Fideiubere pro communibus villarum, vel massariis illorum non sunt compellendi cives, etiam si essent consortes villarum, cap. 171. lib. 2. fol. 179.

Fideiubere teneantur beccarii, & omnes vendentes carnem, & si esset tabernarius, qui etiam artem beccarii exerceat, sufficiat unica satisfactio pro utraque arte, cap. 126. lib. 4. fol. 301.

Fideiubere tenetur procurator in

judicio existens, si principalis persona teneretur in causa fideiussionem præstare cap. 35. in fine lib. 2. fol. 106. Et ipse idem procurator pro se, volens agere, accusare, vel defendere in causa civili, vel criminali, si subjectus non sit jurisdictioni communis Veronæ, nec audiatur juratoriam præstando cautionem, cap. 16. lib. 2. fol. 107.

Fideiussio aliqua reperta in actis Notarii de solvendo expensas, si in causa agens, accusans, vel defendens non subditus jurisdictioni Communis Veronæ succubuerit, intelligatur solemniter facta, ac si principalis, & fideiussor solemniter se obligasset, cap. 16. finem versus lib. 2. fol. 107.

Fideiussio de aliquo præstando quomodo accipienda, & intelligenda, cap. 16. lib. 2. fol. 107.

De fideiussione a saltuariis præstanda, & cui, ac de quo, cap. 69. lib. 1. fol. 358.

De fideiussione civium creatorum pro faciendo se æstimari infra mensem in communi Veronæ, & pro attendendis oneribus & factionibus cum communi Veronæ, cap. 62. lib. 1. fol. 27.

Fideiussionem idoneam pro villarum qualitate, & quantitate præstare teneantur massarii omnes, & communia villarum in principio regiminis D. Potestatis infra mensem de servando illius præcepta, de emendando damna, quæ in eorum villis fierent, & de non recipiendo rebelles Dominii Veneti, bannitos,

Nun 2 & bar-

& barros, quæ fidejussio daret per annum, cap. 45. lib. 1. fol. 19. & cap. 162. lib. 5. fol. 387.

Fidejussionem recipere teneantur Æstimatores communis Veronæ a creditore, ad quem rei subhastatæ pretium debet pervenire, vel cui res in solutum danda est, de tanta pecuniæ quantitate restituenda, pro quantâ venditio, vel in solutum datio facta fuerit, si apparuerit aliquem meliora jura habere in dictis bonis, quam creditor antedictus, c. 128. l. 2. f. 156.

De fidejussione præstanda per nauterios, carratterios, bestiarior, & molendinarios omnes civitatis, & districtus Veronæ ad officium Procuratorum communis Veronæ de non conducendo bladum, & aliud victuale extra districtum, nec per districtum versus confinia, cap. 96 lib. 4. fol. 292.

De fidejussione quingentarum librarum præstanda per communia Porti, & Leniaci, & accipienda per D. Potestatem in principio sui regiminis pro reddendo damnum, cui acciderit ad pontem Porti, & Leniaci, & pro auferendo a dictis communibus bannum, si mandata non servaverint D. Potestatis; & de non accipiendo pontaticum alicui, cap. 21. lib. 1. fol. 7.

Fidejussiones accipere teneantur Provisores communis Veronæ a conductoribus possessionum ejusdem communis, easque describi facere in libro locationum, in quo etiam scribantur nomina conductorum, res locata, pretium, & quantitas temporis locationis, cap. 84. lib. 1. fol. 40.

Fidejussor de præsentando, si præsentaverit, a fidejussione liberatus remanet, cap. 17. in fine lib. 3. fol. 198.

Fidejussorem sortium pignori permittens consors sortium pro suo facto quomodo puniatur, cap. 131. lib. 5. fol. 378.

Fidejussores conveniuntur discusso prius principali debitore, & pro rata, si fuerint sufficientes ad solvendum cap. 18. lib. 3. fol. 198. *Nonnulla vide in verbo Satisfactio.*

Fidejussores sortium quinam esse non possunt cap. 52. lib. 5. fol. 351.

Fidejussores sortium, seu regularum quo tempore eligi debeant, & quo tempore eorum officium incipiat cap. 51. lib. 5. fol. 351. Et quæ pœna puniatur recusans electionem fidejussoris sortium cap. 53. lib. 5. fol. 352. Et quanto tempore, vacare debeant cap. 54. lib. 5. fol. 352.

Reliqua vide in verbo Sortes.

Fides instrumenti extracti servatis servandis ab officio Registri plenam fidem facit, & probationem, ac si originarium esset instrumentum cap. 150. post medium lib. 1. fol. 78.

Filii dotatæ, vel earum descendentes a parentibus, aut ab aliquo ex ascendentibus utriusque lineæ contentæ esse debeant sua dote, nec admittantur ad successionem parentum cap. 82. lib. 2. fol. 132. Idem est si ingressæ fuerint Monasterium, & professionem ediderint cap. 83. lib. 2. fol. 133. Vel ipsis quidquam legatum fuerit cap. 84. lib. 2. fol. 133.

Fallit, si aliquid ulterius prædictis re-

relinquere voluerint parentes, di-
cto cap. [84.](#)

Filii, & nepotes rusticorum etiam
nati Veronæ compellantur ad fa-
ctiones, & onera villæ cap. [158.](#)
lib. 2. fol. [175.](#)

De filiorum successione in parentum
bonis capp. [82.](#) [83.](#) & [84.](#) lib. 2.
fol. 132. & 133.

Filios duodecim habentes immunes
sint omnium onerum, & factio-
num realium, & personalium,
excepta data contrax, puteorum,
& fontium cap. [182.](#) lib. 2. folio
[183.](#)

Filius quem, vel filiam esse qui
in iudicio negaverit, de quo sit
publica fama eum esse talem, vel
esse in possessione filiationis quo-
modo puniatur, & quod in hoc
casu sufficiat probatio publicæ fa-
mæ, nisi allegans contrarium id
probaret cap. [33.](#) lib. 2. fol. 110.

Flumen publicum occupans quomo-
do puniatur cap. [85.](#) lib. 1. folio
[40.](#) & cap. 17. lib. 4. folio [359.](#)
Et cujus sit hoc inquirere cap. [25.](#)
prope finem lib. 4. fol. 262.

In fluminis novi alveo ædificia con-
struere non liceat, & omnes mo-
lendina in eo ponere volentes sa-
tisfactionem præstent de restituendo
damna, quæ darentur occasio-
ne molendinorum, & teneantur
ripas ex utraque parte munire c.
33. lib. 5. fol. 343.

Reliqua vide in verbis Aqua,

& Fons.

De fœni, & palearum plaustrorum
suprastante uno eligendo, & de
ejus officio, conditione, ac sala-
rio, & a quibus se abstinere de-
beat cap. [189.](#) lib. 4. fol. [324.](#)

Fœni, & palearum vendendorum
Statuta edita violentem cuilibet
accusare liceat, exceptis militi-
bus Procuratoribus communis Ve-
ronæ cap. [194.](#) lib. 4. fol. 326.

Fœni plaustra quæ forma debeant
carrigari cap. [189.](#) in fine lib. 4.
fol. [325.](#)

Fœni plaustrum nemo discarget,
vel deponat, sed illud in plau-
stro vendat integraliter cap. [189.](#)
in principio lib. 4. fol. 324.

Fœni plaustrum non possit vendi a
liis in locis, quam in plateis brai-
dæ, glareæ, & Sancti Pauli, &
aliis, & quod nullos transitum
facere debeat cum fœni plaustro
in diebus jovis, & sabbathi usque
ad horam nonæ per mercatum fo-
ri; possit tamen transire mercatum
fori etiam in diebus mercati per
caput plateæ ipsius mercati super
via aurificum, & garzariarum
capp. [189.](#) & 325. & [190.](#) lib. 4.
fol. 324. [324.](#)

Fœni revenditor non possit emere
fœnum conductum Veronam ad
vendendum, nec possit in contra-
ctu aliquo fœni in civitate se im-
pedire cap. [189.](#) §. 5. lib. 4. folio
[324.](#)

Fœnum apparatus, aut mixtum alio
diverso fœno nullus vendendum
conducatur Veronam cap. [189.](#) §. 2.
lib. 4. fol. [324.](#)

Fœnum factum de pratis Domini fi-
nita locatione, & discedentibus
colonis, debeat ipsi Domino re-
manere, eo solvente expensas ipsi
colono factas in collectione fœni,
& in ratione quanti, vel dante
terciam partem disti fœni eidem
colono ad electionem ipsius Do-
mi.

- mini cap. 187. in consuetud. n. 19. lib. 2. fol. 185.
- Fenum falsum vendens**, hoc est, quod habeat ab extra apparentiam boni, & aliud sit ab intra, quomodo puniatur cap. 189. §. 3. lib. 4. fol. 324.
- Fontes habentes non permittant aquam ex eis exire, nisi quantum sibi sufficiat** cap. 44. lib. 4. folio 270. neque super vias exire sinant cap. 45. lib. 4. fol. 271.
- De fontis Avelæ foratoriis, vel spiraminibus faciendis, & quorum expensis** cap. 43. lib. 4. fol. 270.
- De fontis Avelæ spina alicui personæ non concedenda, vel domui, nisi per duas partes Consilii XII. & L. deputatorum, & de pœna magistri contrahentis, & domini domus inducentis** cap. 41. lib. 4. fol. 269.
- Fontis Avelæ spinæ omnes ponantur ad livellum** cap. 42. lib. 4. folio 270.
- Fontis mezanarum aqua dirigatur per terram Lavanei ad turrum Vagi, & de pœna vas illius devastantis, vel aquam extrahentis, aut impediens; exceptis aliquibus, & certis horis diei, & quomodo: & qui teneantur manuteneri ipsum vas, & denunciare damnum aliquo modo in ipsa aqua inferentes**, cap. 39. lib. 5. fol. 345.
- Fontis venientis a Sancto Fidentio aqueductum devastans, vel impediens ad quid teneatur; & qui, malefactore non reperto, pœnam luere debeant** cap. 36. lib. 5. fol. 344.
- Fontium inquisitio, provisio, defensio, & resectio ad cujus spectent officium** cap. 1. lib. 5. folio 328.
- De fontium Pojani, & Sanctæ Mariz in Stellis aqua non extrahenda de suo vase, & ad quid teneatur eam extrahens** cap. 37. lib. 5. fol. 344.
- In fontanæ pisceris, & aliorum locorum nemo audeat piscari, & de pœna tam expiscantis, quàm ipsius communis, quod piscatorem non denunciasset** cap. 28. lib. 5. fol. 341.
- Reliqua vide in verbis Aqua, & Flumen.*
- Forenses agere, acceusare, vel defendere volentes fidejubere tenentur pro expensis litis tam in causis civilibus, quam in criminalibus, si succubuerit in causa, nec audiatur juratoriam pignando cautionem**, cap. 26. lib. 2. fol. 107.
- Forenses cedere non possint jura, & actiones alicui civi Veronensi, & e converso, paucis exceptis**, cap. 185. lib. 2. fol. 184.
- Forenses cum licentia possunt removere de mercato suum bladum, vel legumen non venditum** cap. 90. lib. 4. fol. 290.
- Forenses non emant caseum, aut alias mercos causa revendendi, & nullus emat pro forensibus ipsis causa prædicta**, cap. 157. lib. 4. fol. 310.
- Forenses non possunt acquirere immobilia aliquo modo, nec inter vivos, neque per testamentum, aut aliam ultimam voluntatem, & de pœnis alienantis in ipsos, Notarii conficientis instrumentum, vel testamentum, & testium. Excipiuntur rustici forenses venientes**

- tes ad habitandum cum familia in districtu Veronæ prolaborando terras; & Clerici, qui succedere possunt conjunctis personis tam ab intestato, quam ex testamento cap. 186. lib. 2. fol. 185. & capp. 95. 96. & 97. lib. 3. fol. 230. & 231.
- Forenses non vendant falcias, brigaldos, aut inestina porcorum, & quid si se æstimari fecerint in communi Veronæ, cap. 153. lib. 4. fol. 309.
- Poteati jurisperito, qui non sit matriculatus, & collegiasus, nulla quæstio possit committi cap. 105. lib. 2. fol. 141.
- Forensis arma deferens die, vel noctu quomodo puniatur cap. 3. circa medium lib. 3. fol. 202.
- Forensis non habitans in civitate, vel districtu cum sua familia non possit laborare terras, nec illas conducere in districtu Veronæ c. 97. lib. 3. fol. 231.
- Forensis nullus emat pisces aliquos causa portandi extra districtum Veronæ, nisi in civitate, vel nisi cum licentia cap. 163. lib. 4. fol. 313. Et nullo modo pisces iacus Gardæ causa portandi in civitate, nisi certis casibus cap. 164. lib. 4. fol. 313.
- De forensium immunitate ad civitatem Veronæ veniensium per annos quinque a die primi adventus connumerandos, si a D. Potestate immunitatis litteras acceperint; exceptis oneribus terrarum, quas possiderent, & oneribus civilibus contrarie, in qua habitarent, ea enim omnia solvere tenentur, sicut alii cives, & vicini: excipe stipendiarios, qui immunes sint onerum civitatis, præterquam pro bonis, quæ possiderent in civitate, aut districtu præter equos, & arma cap. 66. lib. 1. fol. 28. & capp. 177. & 181. lib. 2. fol. 181. & 183.
- De fucensium rusticorum laboratorum terræ immunitate ab oneribus realibus usque ad quinque annos, exceptis oneribus realibus, & datis contrariis cap. 180. lib. 2. fol. 182.
- Fornaserii pro fornacibus excavantes terram debeant longe stare a termino per duos pedes cap. 121. lib. 1. fol. 375.
- De fortiliis, & castellis non alienandis sine licentia Domini Venet. cap. 18. lib. 1. fol. 6.
- Fossata alicujus, vel alibi in fortibus, aut regulis excavans, & fodiens causa faciendi cretam, seu accipiendi menaziam quomodo puniatur cap. 118. lib. 1. folio 374.
- De fossatis communibus mundandis, & cavandis, & sepibus resciendis, si alter dominorum voluerit cap. 120. lib. 1. fol. 375.
- Fossatum facere, seu cavare quilibet consors possit longe a termino per unum pedem, Fornaserii vero per duos pedes cap. 122. lib. 1. fol. 375.
- Fossatum faciens, seu scolans, aut excavans, ita quod damnum aqua aliis faciat, quomodo puniatur c. 119. lib. 1. fol. 375.
- Fossatum paludis impediens quominus aqua Buxeti in Athesim discurrere possit, quomodo puniatur; & quomodo ille, qui fossatum

tum flumefelli villæ Sabloni, aut fossatum Gambaldoni, Moraticæ, & Villæ Pictæ impederit, & quæ communia teneantur illa reficere, fodere, & expedire cap. 29. 31. & 32. lib. 1. fol. 342. & 343.

*Reliqua vide in verbis Aquæ,
& Fons.*

Foveæ & pegola statim completo opere imegolandi debeant impleri ab eo, qui eas excavare fecerit cap. 100. lib. 4. fol. 394.

Frater, pater, & maritus occidentes aliquem cum sorore, filia, & uxore male conversantem nulla pœna puniantur cap. 40. lib. 3. fol. 206. Immo nec focii eorum, ut tradit Cepola de servitut. urban. præd. cap. 23. num. 10. asserens ita judicari fecisse in consulatu.

Fratrem quem esse qui in iudicio negaverit, de quo sit publica fama, eum esse talem, vel esse in possessione fraternitatis, quomodo puniatur, & quod in hoc casu sufficiat probatio publicæ famæ, nisi allegans contrarium id probaret cap. 33. lib. 2. fol. 110.

De fratrum divisionibus in bonis parentum cap. 85. lib. 2. fol. 133.

Fratribus malignantium obviandum est, cap. 77. lib. 2. fol. 130.

De fructibus, & aliis comedibilibus qui damnum fecerit quomodo puniatur cap. 98. lib. 2. fol. 367. Et fructiferam arborem incidens, fodiens, vel extirpans quomodo puniatur cap. 99. lib. 5. fol. 368.

De fructibus, & aliis rebus non emendis ante horam nonæ causæ revendendi, bene tamen post nonas, & quod nullus revendi-

tor obviam eat illi, qui portante prædicta ad vendendum, & quando intelligatur obviam ivisse cap. 116. lib. 4. fol. 310.

In fructibus lequestratis alicujus fundi dominus directi, vel utilis dominii habeat meliora jura, quam quilibet alius pro suo affectu, & livello fundi cap. 36. post medium lib. 2. fol. 119.

Fructus, & redditus bonorum mulierum non habentium dotes percipiantur a maritis, ac si bona ipsa fuissent in dotem data, fructus vero aliorum bonorum, puta paraphernalium, quæ extra dotem haberent uxores, percipiantur a maritis, quoties veniunt in domum ipsorum, ac si etiam bona illa fuissent dotata cap. 94. lib. 2. fol. 136.

Fructus lucratur pro tempore tenuitæ, & quantitate debiti, qui tenuitæ rei immobilis obtinuerit in contumaciam ejus, contra quem fuerit accepta cap. 66. lib. 2. fol. 136. Et quod fructus datæ tenuitæ creditori non computentur in sortem, sed eos lucretur creditor nomine pœnæ, & interesse pro quantitate debiti, & quando hoc locum habeat cap. 67. lib. 2. fol. 126.

Fructuum arborum Zavaſcarii ubi stare debeant in mercato ad vendendum cap. 169. 170. & 171. lib. 4. fol. 317.

Fructuum, olei, vel herbarum nulla venditrix pueros teneat in brachio, nec eorum caput a pediculis expurgare debeat, nec filare cap. 168. lib. 4. fol. 316.

De frumento, farina, vel bladis
non

non exportandis extra civitatem, & minus extra districtum, aliasque terras Domini Venet. & quæ, ac quantæ portari possint cap. 84. lib. 3. fol. 225. cap. 85. lib. 3. fol. 226. cap. 94. lib. 4. fol. 291. & cap. 95. lib. 4. fol. 292. Vide verbum *De Frumento, farina, vel bladis* &c. in Indice Tomi 2. Ad quod invigilare tenentur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ, & Capitaneus Lacus Gardæ, ne per dictum locum in alienas terras transvehantur cap. 97. §. 6. lib. 1. fol. 47. & cap. 99. §. 14. lib. 1. fol. 49. *Reliqua vide in verbo Bladum.*

De fundis domino demonstrandis per laboratores eorum cap. 74. lib. 2. fol. 129.

Per fundum alienum ex quo tempore quis intelligatur viam habere cap. 71. lib. 2. fol. 128.

Fundum vigrum, vel qui a decem annis citra fuisset vigrus, nemo audeat colete sine licentia Dom.

Potestatis, nonnullis exceptis; & de pœna contrasfacientis: & quod qui coluerit non intelligatur acquisivisse possessionem civilem, vel naturalem, aut jus ali. quod in dictis fundis cap. 101. lib. 3. fol. 233.

In funeralibus qui ritus, & expensæ vitandæ sint cap. 10. lib. 4. fol. 354.

Furem nocturnum occidens non puniatur cap. 40. paulo post initium lib. 3. fol. 206.

Eures lignorum quomodo puniantur c. 26. lib. 3. fol. 201.

Furni villarum quantum debeant a domibus distare propter incendii periculum evitandum: & quibus in casibus sit exceptio cap. 70. lib. 4. fol. 281.

Furtum faciens in sorte, vel regula de rebus sortis, vel alicujus consortis saltuarius, sive alius de domo sua, aut manifestationes celans, qua pœna puniatur cap. 74. lib. 5. fol. 359.

G.

Gambaldoni fossatum quæ communia fodere, reficere, & expedire teneantur cap. 32. lib. 5. fol. 343.

Gambari quanto pretio vendi debeant, & quod cistæ gambarorum conductorum in mercato statim debeant aperiti, & gambari vendi emere volentibus cap. 162. lib. 4. fol. 323.

Gambaros nullus emat causa revendi cap. 160. lib. 4. fol. 311.

Gastaldiones sortium quinam esse non possint cap. 52. lib. 5. fol. 351.

Gastaldiones sortium, seu regularum quo tempore eligi debeant; & quo tempore eorum officium incipiat, & de munere ipsorum gastaldionum cap. 51. lib. 5. fol. 351. & qua pœna puniatur recusans electionem in gastaldionem sortium cap. 53. lib. 5. fol. 352. & quanto tempore vacare debeant cap. 54. lib. 5. fol. eod.

Reliqua vide in verbo Sortes.

De gastaldionibus misteriorum pro singulo misterio eligendis, qui non sint de masculina, vel de non legi.

Ooo

legi.

legitimo matrimonio nati, qui habeant 30. annos, vel ultra, & steterint cives Veronæ per quinque annos; & quod qui fuerit gastaldio pro uno misterio, nullo modo, casu, vel ingenio possit esse gastaldio alterius misterii cap. 48. lib. 1. fol. 30.

Genus masculinum comprehendat fœmininum in Statutis, si illud commune sit utrique cap. 122. Paulo post initium lib. 2. fol. 150. cap. 122. lib. 2. fol. 189. & cap. 166. in fine lib. 1. fol. 389.

Glara existens in vase Athesis a ponte novo superius, vel in eo loco, ubi sunt arbores a ponte pignolo Sanctæ Mariæ in Organis superius, non debeat removeri, & de pœna contrascentis cap. 28. lib. 4. fol. 263.

Ad grassam res pertinentes vendi debeant ad pondus libræ grossæ, exceptis anguillis non excedentibus pondus sex unciarum, quæ ad pondus, & sine pondere ad libitum vendi possint cap. 176. lib. 4. fol. 319.

H.

Habitantes in alienis domibus teneantur denunciare dominis damnum factum in ipsis eadem die, vel sequenti sub pœna refectionis cap. 73. lib. 2. fol. 129. Habitantium quilibet in domo aliena potest compelli ad sctus præstationem in solidum, veluti uxoris, filii, filiarum cap. 41. lib. 2. fol. 112.

Habitationem reo convento non habente, ut ei fieri possit libelli oblatio, quid agendum sit, cap. 135. prope finem lib. 2. f. 160.

Habitationem transferentes in civitate Veronæ de contrata ad contratam utriusque juratis, seu syndicis contratarum denunciare teneantur cap. 176. lib. 2. f. 181.

Hæredem se quis asserens, vel agens, aut convexus ut hæres, teneatur ante omnia respondere, an sit hæres ex testamento, vel ab intestato; & si dixerit se hæredem ex testamento, teneatur ad instantiam legatariorum testa-

mentum producere cap. 135. post medium lib. 2. fol. 160.

In hæredes sive ab intestato, sive ex testamento succedentes conjunctim ipso jure, & absque ullo hominis facto transeat possessio bonorum, quam defunctus habebat tempore mortis cap. 81. lib. 2. fol. 133.

Hæreditas intestata parentum quomodo inter filios dividatur cap. 85. lib. 2. fol. 133.

De hæreticis capiendis, & quod pro talibus judicati, & infra quindecim dies ad fidem sanctam catholicam redire contemnentes puniantur cap. 39. lib. 1. fol. 15.

Hebræi quod sub pœna nullo modo remittenda librarum 25. pro quoque, & quaque vice portent unum O. apparens in supraveste aperte ante in pectore, quod sit una chordella zalla lata uno digito, & magnitudinis unius panis denariorum quatuor, cap. 37. lib. 1. fol. 14.

De

De hebreis fœnerantibus non conducendis, & aliis manifestis usurariis non sustinendis sub certis pœnis cap. [36.](#) lib. [1.](#) f. [14.](#)

Herbam propriam ad faciendum alicui dare non debet fortium confors, nisi prius data notitia gastaldioni, vel fidejussori fortium cap. [133.](#) lib. [3.](#) fol. [378.](#)

Herbam silvestrem suarum fortium, & regularum qualiter, & in quo loco vendere possint fortium gastaldiones, & fidejussores, & pretium ipsius herbe quomodo dividatur, & quæ herba silvestris a suprascriptis vendi non possit cap. [153.](#) lib. [5.](#) fol. [385.](#)

Herbarum, vel fructuum venditrix nulla pueros teneat in brachio, nec eorum capita a pediculis expurgare, neque filare debeat cap. [168.](#) lib. [4.](#) fol. [316.](#)

De herba silvestri qui damnum in fortibus, vel regulis dederit quomodo puniatur cap. [97.](#) lib. [1.](#) fol. [367.](#) & qua pœna puniatur qui damnum fecerit de herbis ad manducandum, & aliis comestibilibus cap. [98.](#) lib. [5.](#) fol. [367.](#)

De herbis, & aliis rebus non emendis ante horam nonæ causa revendiendi, bene tamen post nonas; & quod nullus refenditor obviam est illis, qui portant prædicta ad vendendum; & quando intelligatur obviam ivisse cap. [156.](#) lib. [4.](#) fol. [310.](#)

Hirci, vel capra damnum dantibus in aliqua fortium, vel regularum ad quid teneantur eorum custodes cap. [89.](#) lib. [3.](#) fol. [364.](#)
Et quid si capræ damnum dede-

rint in vigris, herba silvestri, & pratis cap. [90.](#) lib. [1.](#) fol. [365.](#)

Homicidio commisso quilibet de jure communi ad accusandum admittitur, & quomodo in illo delicto procedatur cap. [13.](#) post medium lib. [3.](#) fol. [196.](#)

Homicidium committentes casu, & non præmeditate quomodo puniantur cap. [41.](#) lib. [3.](#) fol. [207.](#)
Et an homicidium sit præmeditatum, vel non, hoc pendet ex determinatione D. Potestatis, & totius curiæ, vel majoris partis cap. [37.](#) in fine lib. [3.](#) fol. [205.](#)

Homicidium faciens, vel attentans quomodo puniatur; & de assassinis, multisque aliis circa hæc, & qui homicidæ non puniantur cap. [40.](#) lib. [3.](#) fol. [206.](#)

Homines duodecim singulo decennio eligantur, qui debeant ubique inquirere, & decernere omnia pertinentia communi Veronæ, & de illorum qualitate cap. [14.](#) lib. [4.](#) fol. [258.](#)

De Honorariis vide in verbo *Salarium.*

De horticiis non tenendis super fenestris, vel quomodocumque exportectis extra murum domus super vias publicas, & vicinales cap. [66.](#) lib. [4.](#) fol. [279.](#)

Horti conjuncti, aut propinqui domibus contratarum, & burgorum Veronæ non ponantur in forte cap. [61.](#) in fine lib. [5.](#) f. [354.](#)

De hortis in civitate Veronæ non existentibus, vel ab ipsa, & burgis per mille passus distantibus non solvitur decima cap. [47.](#) lib. [2.](#) fol. [115.](#) Vide verbum *de Hortis in Civitate Veronæ non existentibus* &c. in Indice Tomi [2](#)

In hortis, pratis, vineis, viridariis, olivis, & bladis hominum civitatis, & districtus Veronæ nemo debeat bestias pascere cap. 154. lib. 5. fol. 385.

Hortum alicujus ingrediens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 106. lib. 5. fol. 371.

Hostilia, & alia membra, atque Castella per Dominum Mantuanum, & alios occupata respondeant civitati Veronæ, cum ipsa unita remaneant, regantur illius

Statutis, & respondeant eidem in æstimis, in onere salis levandi, & aliis, quibuscumque in contrarium non obstantibus Privilegium ult. Septembris 1439. §. *ad secundum continens* &c. fol. 401.

Hypothecaria actione antequam contra tertios possessores agatur, præmittenda est excussio principalis debitoris: Et de excussionis forma legitima cap. 60. lib. 2. fol. 122.

L.

Ignem accedens in campana Veronæ, vel in pratis, terris, vineis, olivis, & aliis arboribus, siue nemoribus, aut bladis, & aliis in rebus in districtu Veronæ ad quid teneatur cap. 123. lib. 5. fol. 376. Vide verbum *Ignem accedens* &c. in Indice Tomi 2.

Imbreviaturæ defunctorum Notariorum quomodo debeant relevari, item & viventium Notariorum tum quoad instrumenta, tum quoad testamenta capp. 21. & 22. lib. 2. fol. 104. & 105.

De Immunitate concessa scholaribus, legum doctoribus, medicis, & magistris liberalium artium, & quorum sint immunes capp. 117. & 118. lib. 1. fol. 65. repetita cap. 172. lib. 2. fol. 179.

De immunitate fonsium rusticorum laboratorum terræ, & aliorum fonsium ad civitatem venientium usque ad quinque annos, exceptis oneribus realibus, & datis contratarum capp. 120. & 121. lib. 2. fol. 122. & 123.

De immunitate habentium duodecim filios ab omnibus oneribus, & factionibus realibus, & personalibus, excepta daria suæ contraræ, putorum, & fontium cap. 122. lib. 2. fol. 183.

De immunitate onerum, & factionum alicui concedenda D. Potestas, Judices, & alii Officiales in præjudicium communis Veronæ observanda cognoscere, & terminare non possint, & si aliqua sententia super prædictis ferretur, ipso jure non valeat cap. 183. tib. 2. fol. 183.

De immunitate stipendiariorum, & quorum sint immunes cap. 177. lib. 2. fol. 121. & cap. 181. lib. eod. fol. 183.

De incantatore, custode, & ejus salario pro incantando pignora cap. 175. lib. 1. fol. 89.

Incendio oborto in civitate qui confugere debeant, & quando, & de instrumentis necessariis ad extinctionem ignis tenendis per omnes contratas, & de munere in eo casu jurati contraræ, & de

- de immunitate portuorum a bren-
tis cap. 68. lib. 4. fol. 280.
- Ob incendium vitandum quædamna
impune fieri possint, & damnum
ipsum refarcire teneatur commu-
ne Veronæ cap. 69. lib. 4. f. 281.
- Incestum cum muliere committens
de voluntate ipsius quomodo puniatur, & infra quantum tempus
stupri commissi accusatio fieri de-
beat, quo elapso, amplius actio
non competat cap. 41. circa me-
dium lib. 3. fol. 207.
- De infirmis, & leprosis recipien-
dis infra triduum a Rectoribus
Sancti Jacobi ad Tumbam, facta
sibi denunciatione per D. Pote-
statem, vel Provisores commu-
nis, & de iisdem curandis cap.
31. lib. 1. fol. 11.
- De ingeniorum dugalium salario,
& mercede cap. 5. lib. 5. fol.
331. ultra quæ nihil aliud reci-
pere debeant, & de pœna tam
dantis, quam accipientis cap. 6.
lib. 5. fol. 331.
- Injuriola verba dicens qua pœna
puniatur cap. 27. lib. 3. f. 201.
Et blasphemans quomodo mul-
tetur cap. 28. lib. eod. fol. eod.
Et quomodo puniatur, qui inju-
riosa verba dixerit advocato, vel
quod patre inimicum alicui non præ-
stat cap. 102. lib. 2. fol. 140.
- Inquilini denunciare tenentur da-
mna domorum dominis, aliter
tenentur ad interesse, in quod
incurriscent domini propter omif-
sam denunciationem cap. 73. lib.
2. fol. 129.
- Inquilino, qui afflictum non solve-
rit, nec investituram petierit pro-
pter absentiam domini, nullum
fiat præjudicium c. 44. l. 2. f. 114.
Reliqua vide in verbo Afflictus.
- Inquisiti, accusati, vel denunciati
quomodo citari debeant cap. 8.
lib. 3. fol. 194.
- Inquisitionem facere teneatur Judex
fortium, & Vicarii villarum con-
tra damnum facientes in aliqua
fortium, vel regularum cap. 144.
lib. 5. fol. 381.
- Inquisitionem legat inquisito nota-
rius officii Maleficiozum, & vul-
garizet cap. 12. lib. 3. fol. 195.
- De Inquisitionibus, accusis, & de-
nunciationibus in libris memoria-
libus maleficiozum ponendis cap.
2. lib. 3. fol. 190.
- Pro inquisitionibus faciendis occa-
sione maleficiozum consules mit-
tendi extrahantur ad sortem cap.
11. lib. 3. fol. 195.
- Reliqua vide in verbis Accusatis, &
Denunciatio.*
- Instantia causæ precepta actor te-
neatur solvere expensas reo legi-
time factas in causa cap. 116.
circa medium lib. 2. fol. 147.
- Instantia finita confessiones parium,
& testium depositiones non ex-
pirent tam in civili, quam in
criminali causâ, & quæ dicantur
causæ interlocutoriz capp.
148. & 149. lib. 2. fol. 167.
- Instantia nullitatis, & appellatio-
nis quantum duret cap. 151. lib.
2. fol. 168.
- Instantia quæstionis quantum duret;
& ad quid reneatur consultor,
si sua negligentia, non deponen-
do consilium infra tempus sibi
prescriptum, illa petierit; & an
disposita de instantia locum ha-
beant in quacumque causâ com-
missio-

missione cap. 112. lib. 2. fol.

145.

In instantiis caussarum ipso jure non computatur tempus, quo judices non veniunt ad bancum, etiam restitutione in integrum non petita cap. 6. lib. 2. f. 98. & quodnam sit tempus locationis placitorum computandum in ipsis instantiis cap. 150. lib. 2. fol. 167.

Instrumenta falsa scienter facientes, vel falsificantes acta, & scripturas publicas, vel privatas, aut fieri mandantes, & procurantes quomodo puniantur cap. 48. lib. 3. fol. 309. & cap. 49. lib. eod. fol. 310. & quomodo puniantur falsa instrumenta producentes cap. 51. lib. 3. fol. 311. & quomodo puniatur interpellans notarium de falso instrumento, vel notarius ipse interpellatus cap. 53. lib. 3. fol. 313. Vide verbum, *Instrumenta falsa scienter facientes* &c. in Indice Tomi 2.

Instrumenta locationis, livelli, emphyteusis, & feudi fieri debeant expensis conductorum, & illorum exemplar absque pretio consignare debeant, & tradere dominis cap. 187. in consuetud. nu. 13. lib. 2. fol. 185.

Instrumenta possunt judiciali auctoritate exemplari, & relevari, non obstante locatione placitorum cap. 3. in fine lib. 2. fol. 96.

Instrumenta quoniam debeant registrari cap. 148. lib. 1. fol. 76.

Instrumenta scribere, & ordinare quomodo debeant Notarii, & infra quantum tempus scripsisse debeant, & infra quantum tem-

pus satisfecisse debeat notario ille, ad quem spectat instrumentum cap. 134. lib. 1. fol. 71. & de pœna notarii, qui post solutionem sibi factam instrumentum dare retardaverit cap. 135. lib. 1. fol. 71.

Instrumenti falsi accusatione pendente supersedeatur quæstioni civilis, in qua productum fuerit instrumentum, nec instantia causæ currat, nisi expedita causa falsitatis cap. 12. post medium lib. 3. fol. 211.

Instrumenti fides extracta servatis servandis ab officio Registri plenam fidem facit, & probationem, ut si originarium esset instrumentum cap. 150. post medium lib. 1. fol. 78.

In instrumenti præsentatione, & registratione qui modus servari debeat sub pœna perjurii contrafacienti, & privationis officii cap. 144. lib. 1. fol. 74.

In instrumenti publici causis, vel scripturæ privatæ trino teste notatæ quo ordine juris sit procedendum cap. 135. in principio lib. 2. fol. 160.

De instrumentis defunctorum notariis exemplandis, & imbrevisaturis relevandis cap. 211. lib. 2. fol. 104.

In instrumentis notarii non ponant litteram importantem numerum alicujus quantitatis, vel speciei, seu annorum Domini, & ponant imbrevisaturas continuas in quaterno de quolibet contractu, quem fecerint, & scribere proprium nomen, & pronomen, ac nomen patris, atque contratæ, ubi inhabi-

- habitent, teneantur* cap. 133. lib. 1. fol. 70.
- Instrumento non registrato fides non adhibeatur; contractus tamen possit per testes, vel aliter probari, qui probatus debeat observari* cap. 143. lib. 1. f. 74.
- Instrumentorum omne registrum sit in chartis membranis, & quomodo notarii officii Registrum in contrarium, & subscribere debeant* cap. 145. lib. 1. fol. 75.
- Instrumentorum productio, quibus actor uti intendit, sit lite contestata, ut eorum copia parti non habenti detur* cap. 142. lib. 2. fol. 165.
- Instrumentum in forma, de quo notarius fuerit rogatus, infra quantum tempus debeat ab ipso esse relevatum, &, habita solutione mercedis suæ, exhibitum parti, & infra quantum tempus debeat ipsum a parte esse presentatum ad Registrum; quo elapso non possit amplius presentari, nec registrari, nisi iusta intercessisset causa, vel nisi partes aliter consentirent* cap. 142. lib. 1. fol. 73. Vide verbum *Instrumentum in forma, de quo &c.* in Indice Tomi 2.
- Insultum faciens contra aliquem quomodo puniatur* cap. 29. lib. 3. fol. 202.
- Interdicta, & sequestrationes fieri possint etiam placitis locatis, super quibus procedi possit usque ad descriptionem rerum, satisfactionem, & cassationem* cap. 3. finem versus lib. 2. fol. 97.
- Interdictum fieri non potest de rebus immobilibus, nec de fructibus pendentibus terrarum, nisi prius citata parte; interdictum vero de rebus mobilibus, & nominibus debitorum fieri possit, si persona dicatur suspecta, quod ramen tollitur præstita fidei-jossione: & quod dominus directi domini, vel utilis illius fundi, ejus fructus essent sequestrati, habeat meliora jura in ipsis fructibus, quam quilibet alius pro afflu, & livello sui fundi* cap. 56. lib. 2. fol. 119. & de quibus rebus mobilibus fieri possint interdicta cap. 52. lib. 2. f. 117. Vide verbum *Interdictum fieri non potest &c.* in Indice Tomi 2.
- Interlocutorie causæ quænam dicantur, & quæ non, & quod finita instantia confessiones partium, & depositiones testium non expirent tum in causis civilibus, cum in criminalibus* cap. 148. lib. 2. fol. 167.
- Interlocutorie gravamen removetur a iudice appellationis, non a iudice, qui est interlocutus* cap. 111. lib. 2. fol. 145.
- Interlocutorie quæstiones omnes, quæ fierent ante litem contestatam, & post, dirimi debeant infra triduum absque sapientis consilio sine expensis partium* cap. 111. lib. 2. fol. 145.
- Interrogationes quatuor fieri possunt super quolibet capitulo simplici, & si sit duplex, possunt fieri octo* cap. 187. in consuetud. n. 10. lib. 2. fol. 185.
- Interrogationi cuilibet, quæ de natura sua fieri deberet ante litem contestatam, iudex compellere debet conventum in judicio respondere.*

- pondere cap. 135. paulo ante medium lib. 2. fol. 160. & cap. 139. lib. 2. fol. 164.
- Interrogationi factæ an quis velit uti aliquo actu pro bono, teneatur respondere, & si dicat nolle uti, debeat dicere causam cap. 52 lib. 3 fol. 211.
- De intestati successionum materia c. 81 usque ad c. 92 lib. 2 a fol. 123 usque ad fol. 136 & vide in verbo Successio.
- De introitu honorifico D. Potestatis, & de ejus juramento cap. 1 lib. 1 fol. 1.
- Inventarii beneficio munito non potest porrigi libellus, nisi elapso tempore inventarii cap. 135. non multo post initium lib. 2 fol. 160 nec idem potest eximi de treuga communis Veronæ cap. 60 lib. 2 fol. 122.
- Inventiones damnorum factorum in regulis, vel sortibus quando attribuantur judici soli, vel soli notario sortium, vel soli saltuario cap. 50. post medium lib. 1. fol. 350.
- Inventio sola fieri potest pro una via devastata, sive uno dugale, & non plures, quamvis, plures personæ tenerentur adaptare cap. 7 lib. 1 fol. 321.
- Ob investituram propter absentiam domini a colono, inquilino, vasallo, vel emphyteuta non petitam prædictis nullum generetur præjudicium cap. 44 lib. 2 fol. 114. Et quod dare, vel recipere possit investituram minor sine solemnitate requisita a Statuto sub rubrica, *de minoribus non valentibus alienare sine trium agnato-*
- vum, vel cognatorum presentia*, 62 *Judicis decreto* cap. 100. lib. 2. fol. 139.
- Reliqua vide verbo in Aqua.*
- Judæi portent unum O. apparens in supraveste aperte ante in pectore, quod sit una chordella zalla lata uno digito, & magnitudinis unius panis denariorum quatuor sub pœna nullo modo remittenda librarum 25 pro singulo, & singula vice cap. 37 lib. 1 fol. 14.
- De Judæis fœnerantibus non conducendis, & aliis manifestis usurariis non sustinendis sub certis pœnis cap. 36 lib. 1 f. 14.
- Judex æstimator, & procuratorum possint interponere decreta, & volentes condemnare cap. 187. in consuetud. num. 2 lib. 2 fol. 185.
- Judex causæ fieri faciat omnem declarationem, quæ sibi videbitur de capitulis cap. 139 lib. 2 fol. 164.
- Judex contentiosam habens jurisdictionem inter contententes, & volentes possit omni in loco condemnare cap. 8 lib. 2 fol. 99.
- Judex Malefactorum de quibus causis cognoscere possit cap. 1 lib. 2 fol. 190 & quodnam sit illius officium capp. 120 121 & 122. lib. 2 fol. 140 & seqq.
- Judex nemo jurisconsultorum esse possit, nisi marculatus, & collegiatus cap. 105 lib. 2 fol. 141.
- Judex procuratorum teneatur omni mense inquisitionem facere de syrupis, medicinis, confessionibus, & aliis potionibus corruptis artematiorum cap. 174 lib. 4 f. 318.

Judex fortium quam condemnatio-
num partem recipere debeat cap.
50 lib. 5. fol. 350.

Judex foris, vel Vicarius villa-
rum contra damnificantes inqui-
sitionem facere teneatur cap. 144.
lib. 1. fol. 381.

Judex fortium, vel Vicarius villa-
rum quilibet habeat unum librum
memorialem, in quo eorum No-
tarii manifestationes scribant, &
quid prædicti facere debeant cap.
121. lib. 1. fol. 280.

Reliqua vide in verbo Sortes.

Judex suspectus etiam delegatus D.
Potestatis ante litem contestatam
potest recusari, & ad alium jus-
dicentem recurri, qui non possit
ulterius recusari cap. 10. lib. 2.
fol. 100.

Judex vasallus in causa domini esse
non potest, neque e contra cap.
11. lib. 2. fol. 100.

judicandum est primo secundum
Statuta, & consuetudines Veron-
næ, & iis deficientibus secundum
jura Romana, & glossas ordina-
rias Accursii per ipsum approba-
tas; & in casu, quo sibi ad in-
vicem contraderent, secundum
eam glossam, quam approbaret
Dynus cap. 1. lib. 2. fol. 93. Immo
& consultores in consilio ferendo,
& judicando id observare debent
cap. 132. circa medium lib. 2. fol.
168.

Judicantibus ex sententia Aristotelis
sicut pauca relinquere oportet pro-
pter fragiles, & proclives homi-
num passiones, quæ non sine omni-
lege, & censura facile cohibentur,
ita & ipsa judicia scribentibus mul-
to pauciora sunt relinquenda cap.

131. in principio lib. 3. fol. 247.
De Iudice procuratorum communis
Veronæ eligendo, & e quo ordi-
ne, & de ejus munere in reddendo
jus, in expediendo inventiones,
abolutiones, condemnationes,
& cancellationes faciendas,
de auditate in exequendo suas
sententias, & qua forma; de ejus
juramento, salario, termino sui
officii, & vacatione cap. a. lib. 4.
fol. 247.

Judices communis Veronæ non debeant loqui secrete, neque confutere aliquem cujuscumque conditionis sit, dum sedent pro tribunali, & jus reddunt, nisi justa de causa cap. 9. lib. 2. fol. 90.

Judices communis Veronæ qui of-
fenderint quomodo puniantur cap.
47. lib. 3. fol. 209.

Judices communis Veronæ venire
teneantur ad placita, stareque ad
bancas ad sonum campanæ officia-
lium; Et quomodo eligantur, &
de ipsorum judicum consulum of-
ficio, juramento, & salario cap.
69. lib. 7. fol. 31. & cap. 5. lib.
2. fol. 97.

Judices de quæſtionibus ſcriptura-
rum Notariorum; & de qualibet
pecuniæ quantitate, quam impor-
tent ſcripturæ, quolibet tempore
cognoſcere poſſint c. 15. l. 2. fol.
101.

Judices dugalium debeant solliciti
attendere, & procurare, quod
Statuta de fontibus, fossatis, pro-
gnis, & aquis reficiendis, apian-
dis, non impediendis, nec deva-
standis observentur cap. 41. lib. 3.
fol. 246.

Judices dugalium pro una via de-
stata,
P p p

stata, uno dugale non sgarbato, uno aggere rupto, & similibus unicam facere possint inquisitionem, etiam si plures aptare, & reficere tenerentur; & contra quem debeat formari inquisitio cap. 7. lib. 5. fol. 331. & quomodo in ipsa inquisitione procedatur cap. 8. lib. 5. fol. 332.

Judices dugalium ultra salarium suum nihil aliud recipiant, & de pœna tam dantis, quam accipientis cap. 6. lib. 5. fol. 331. *Reliqua vide in verbo Dugale.*

Judices non exercent aliquid, quod ad contentiosam pertineant jurisdictionem nisi ad sua tribus sedentes, quibusdam exceptis; Voluntariam autem jurisdictionem ubique, & quando-cumque exercere possint. Fallit inter volentes, & consentientes; inter quos possunt condemnare, & contentiosam exercere jurisdictionem capp. 7. & 8. lib. 2. fol. 98. & 99.

Judices Potestatis forenses de aliqua causa non cognoscant alicujus contreranei sui, nisi aliter partes consentirent cap. 12. lib. 2. fol. 100.

Judices, qui ex causa infirmitatis, vel absentiae non potuerint venire ad bancum debeant sub pœna refectionis damni, & interesse partis alium subrogare, & gesta per illum valeant cap. 6. finem versus lib. 2. fol. 98.

De Judicibus dugalium syndican-dis, & de syndicatoribus eligen-dis, ac de eorum numero, qualitate, conditione, juramento, salario, officio, & auctoritate

cap. 103. lib. 2. folio 56.

De Judicibus duobus dugalium eligendis, de eorum conditione, officio, auctoritate, salario, juramento, & tribunali cap. 1. lib. 5. fol. 328.

Judicibus sub diversis quis alium non possit convenire, etiam si plures cum eo haberet quaestiones sub pœna nullitatis, dummodo Judex fuerit competens ad cognoscendum de omnibus quaestionibus: Et nemo pro eadem re a diversis personis eodem tempore coram diversis Judicibus conveniatur sub pœna nullitatis, & conventus teneatur denunciare contra eum agere volentibus, quod de re contraversa sibi prius mota fuit his coram tali Judice cap. 301. lib. 2. fol. 108.

In Judiciis civilibus quis ordo procedendi sit servandus secundum formam Statutorum, tam in actione personali, quam in reali, tam si agatur de instrumento publico, vel scriptura privata tri-no teste notata, quam de alia qualibet causa cap. 135. lib. 2. fol. 160. & cap. 136. libro eod. fol. 162.

In Judicio ex quo quis conventus asseruerit se tenere, & possidere rem aliquam, alienare ipsam postea non possit cap. 31. lib. 2. fol. 109.

In Judicio qui dixerit *non credo*, habeatur pro negato cap. 33. in fine lib. 2. fol. 110. & cap. 141. lib. eod. fol. 165.

De Judicis procuratorum consiliariis duobus eligendis, & de eorum officio cap. 3. lib. 4. fol. 249. & p. i.

- Privilegium ult. Septemb. 1439.
 il primo 6. ad *quintum*, & *ultimum* finem versus fol. 143.
- De Judicis salario supstantis inter-
 rogationibus testium cap. 35.
 lib. 2. fol. 111.
- De Judicis fortium electione, &
 de ejus officio, atque auctorita-
 te: & quo in loco esse debeat
 ejus tribunal cap. 47. lib. 5. fol.
349.
- De Judicis fortium, vel vicarii vil-
 larum commissionibus commit-
 tendis cap. 145. lib. 5. fol. 381.
Reliqua vide in verbo Sortes.
- In Judicium vocato reo, nec com-
 parente infra terminum ordina-
 tum non fit executio statim in ip-
 so termino contra illum, sed ter-
 mino elapso, & e contra actore,
 qui reum citari fecerit, non com-
 parente in termino ordinato, non
 datur licentia ipsi reo recedendi,
 sed elapso solum termino cap. 187.
 in consuetud. num. 3. lib. 2. fol.
185.
- De Judicium communis Veronæ im-
 munitate, & quod teneantur ad-
 vocare pro pauperibus, & mise-
 rabilibus personis sine aliquo sa-
 lario, quandocumque fuerint ab
 eis requisiti cap. 118. in fine lib.
 2. fol. 65.
- Jura, & jurisdictione communis Ve-
 ronæ defendere spectat ad aucto-
 ritatem Consilii XII. cum D. Po-
 testate cap. 51. lib. 2. fol. 21.
- De Juramenti forma præstandi a
 cancellario, comestabile, & duo-
 bus militibus sociis D. Potestatis
 cap. 5. lib. 1. fol. 2.
- De Juramenti forma præstandi a Vi-
 cario, Judicibus malefactorum, &
 duobus judicibus ad civilia as-
 fessoribus cap. 4. lib. 1. fol. 2.
- De Juramento civium creatorum
 pro servando fidelitatem, & ho-
 norem Domini Venet. & com-
 munis Veronæ cap. 62. lib. 1. fol.
37.
- De Juramento D. Potestatis cap. 3.
 lib. 1. fol. 2.
- De Juramento officialium D. Po-
 testatis ab ipso iisdem deferendo
 cap. 3. lib. 1. fol. 2.
- De Juramento supstantis, & no-
 tariorum officii Registri cap. 140.
 lib. 1. fol. 73.
- Juramentum calumniæ in causis
 communis Veronæ non præstetur,
 nec Provisores, aut milites pro-
 curatores communis Veronæ, syn-
 dici, advocati, vel procuratores
 in dictis causis cogantur jurare
 de calumnia cap. 39. lib. 2. fol.
112.
- Juramentum calumniæ non detur E-
 piscopo; Prælati tamen Eccle-
 siarum ex arbitrio judicis dari pos-
 sit cap. 40. lib. 2. fol. 112.
- Juramentum, & fidejussionem Massa-
 rius officii pignorum præstare te-
 neatur cap. 172. lib. 1. fol. 58.
- Juramentum superpositum contra-
 ctui per metum, fraudem, vel
 dolum celebrato, præsumitur vi-
 tiose extortum, nec valet cap.
100. lib. 2. fol. 88.
- Jurati contratarum accipere tenean-
 tur pignora, & sequestra confi-
 gnata a viatoribus expensis cre-
 ditum; & quod quilibet de
 contrata auxilium præstare teneat-
 ur viatori pro faciendis seque-
 stris cap. 161. lib. 1. fol. 83.
- Jurati contratarum denuncient rixas,
 P p p 2 & se.

- & serutas D. Potestati, vel Iudici malefactorum eodie, vel sequenti, quo commissæ fuerint, si in civitate, si vero in villis, infra tertiam diem: & quod iurati, vel homines contratæ, massarii, vel homines villæ teneantur persequi malefactores cap. 6. lib. 3. fol. 192.
- Jurati contratarum, & Massarii villarum quibus uti possint officialibus, & viatoribus in facto ipso pignerandi, seu præcipiendi cap. 162. lib. 1. fol. 84.
- Jurati contratarum puteos curare per totum mensem Aprilis teneantur, & qua forma, ac quorum expensis; & ad quid teneantur, si in puteis aliquid putridi fuerit projectum cap. 46. lib. 4. fol. 271.
- Jurati contratarum teneantur incendio oborto deferre ad locum, ubi excitatus erit ignis, pro singula familia hydriam unam cap. 68. lib. 4. fol. 280.
- De Juratis, & rasoneriis contratarum civitatis eligendis, de modo, & forma eligendi, de salario illis assignando, & de fideiussione ab illis præstanda de bene custodiendo pignora, quæ in eorum manibus per viatores fuerint consignata, aut aliter ad ipsos ex suo officio pervenerint, cap. 47. lib. 1. fol. 20.
- Juratus contratæ infra determinatum tempus non conducens pignus, vel sequestrum ad officium pignorum, qua pœna puniatur cap. 59. lib. 2. fol. 121.
- Juratus contratæ, vel Massarius villæ fraudem viatori faciens, puta in dicendo debitorem non habitare, vel in ducendo viatorem ad loca, ubi non sunt bona debitoris, vel aliter fraudando, ad quid teneatur cap. 164. lib. 1. fol. 84.
- Juratus propignore ei designato non teneatur post duos menses, nec Massarius post quatuor cap. 18. lib. 2. fol. 121.
- De Juribus communis Veronæ, & possessionibus manifestandis cap. 87. lib. 1. fol. 40.
- De Juribus, & possessionibus Monasterii S. Zenonis manutenendis per D. Potestatem, quæ visum est possidere ab an. Domini 1388. citra, salvo omnium jure, qui voluerint dicere se jus habere in eis, & similiter de juribus dicti Monasterii in Poletto, & in Poletello manutenendis per ipsum D. Potestatem, qui prohibere debeat alienationem dicti Poleti, & Poletelli fieri in homines alterius districtus sine voluntate Consilii XII. & L. cap. 32. lib. 1. fol. 11.
- Jurisdictionem contentiosam concernentia non possunt Iudices exercere, nisi sedentes pro tribunali, quibusdam exceptis; Voluntariam autem jurisdictionem ubique, & quandocumque possunt exercere cap. 7. lib. 2. fol. 98.
- Fallit inter volentes, & contentiosas, inter quos possunt in omni loco condemnare, & contentiosam exercere jurisdictionem cap. 8. lib. 2. fol. 99.
- Jurisjurandi religio est maximum observandarum legum remedium cap. 3. lib. 3. fol. 2.
- Jurisperiti omnes oriundi districtus Veronæ, qui scripti fuerint in ma-

matricula Civitatis Veronæ, intelligantur esse cives Veronæ; non tamen eorum ascendentes, & collaterales, qui facerent cum villis cap. 121. lib. 1. fol. 66.

Judicanti jurisperito committi non possit aliqua causa, etiam si judicens esset matriculatus, & collegiatus cap. 105. post medium lib. 2. fol. 141.

Jus idem in causis civilibus æqualiter inter personas Ecclesiasticas,

& sæculares ad invicem litigare volentes, reddi debet cap. 27. lib. 1. fol. 8.

Jus Prætorium Honorarium dictum est ab honore Prætoris cap. 1. lib. 1. fol. 1.

Jus quibus diebus anni reddatur, & quibus præscriptis capp. 1. & 2. lib. 2. fol. 93. & 94. & cap. 152. lib. 2. fol. 168. & cap. 187. in consuetud. num. 5. & 6. lib. 2. fol. 185.

L

Laborator, & colonus teneantur ad oculum demonstrare terras domino suo quodcumque requiranti cum omnibus earum coherentis, & de pœna celantis cap. 74. lib. 2. fol. 129. & cap. 103. lib. 3. fol. 235.

Laborator, vel qui promiserit alicui servire ad certum tempus, non possit ab aliquo teneri sine licentia illius ante tempus completum cap. 109. lib. 3. fol. 137.

Laboratores, coloni, vel conductores denunciare teneantur dominis, quando possessiones fuerint occupatæ, vel in tenutam ab aliquo acceptæ cap. 104. lib. 3. fol. 235.

Laboratores terrarum ad districtum, seu coloni partiarum non debeant colligere, percutere, vel triturare fruges earum, nisi prius per duos dies ante collectionem denunciaverint domino; idem intelligatur quoad sectionem, & collectionem scæni: Et quod laboratores teneantur infra triduum propriis expensis conducere par-

tem frugum domini ad illius habitationem, salvis pactis inter colonum, & dominum cap. 83. lib. 4. fol. 285.

Laboratores terrarum, vel domini, vel alii pro illis tempore collectionis frugum ter alta voce in terris ipsis vocantes decimales contrax, seu loci, ubi sunt terræ pro decimanda, & ipsis non comparentibus dimiserint decimam in ipsis terris, ipso facto non possint conveniri ad decimæ solutionem cap. 187. in consuetud. n. 16. lib. 2. fol. 185.

Laboratores terrarum, vel partiarum coloni tempore collectionis fructuum debent propriis expensis dominum, vel ejus nuncium cum uno equo tenere supra ipsum fructuum collectionem, donec illa durabit cap. 187. in consuetud. num. 17. lib. 2. fol. 185.

Laboratores terrarum, vel partiarum coloni teneantur conducere de nominibus existentibus in ipsis terris ligna necessaria domino, & ejus familiæ in illius curivum, du-

- durante collectione fructuum, si dominus reservaverit sibi super sua possessione domum pro sua habitatione tempore frugum cap. 187. in consuetud. num. 18. lib. 2. fol. 185.
- Laboratores, vel coloni non debeant excavare vineas, vel arbores, nec eas incidere sine licentia domini, exceptis memoribus, & de pœna contrafacientis cap. 107. lib. 3. fol. 136.
- De Laboratoribus alienis, & alteri obligatis non conducendis, nec retinendis, & de pœna conducantis cap. 109. lib. 3. fol. 137.
- Reliqua vide in verbis Colonus, & Conductor.*
- Laborerium, & opus inceptum teneatur operarius complere, neque in alio laborerio se intrinittere absque licentia illius personæ, cui laboraverit cap. 73. lib. 4. fol. 182.
- Lana occupans Braidam in diebus jovis, vel sabbathi quomodo puniatur cap. 191. lib. 4. fol. 326.
- De Lanis nostranis de districtu Veronæ non extrahendis, & de pœna contrafacientis, & quæ intelligantur lanæ nostranæ cap. 93. lib. 3. fol. 129. Ad quod invigilare tenentur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ, & Capitaneus Lacus Gardæ, ne per dictum Lacum in alienas terras transvehantur cap. 97. prope finem lib. 1. fol. 47. & cap. 99. post medium 6. lib. 1. fol. 49.
- De Lanis, telis, & staminibus forensibus non conducendis in Civitatem, vel districtum Veronæ, & de pœna tum conducentis, tum ementis: Excipiuntur lanæ de Flandria, & de S. Mattheo; & quæ intelligantur lanæ forenses cap. 94. lib. 3. folio 130.
- Lapides existentes in vase, vel ripa Athesis a ponte novo superius nemo audeat removere, & de pœna contrafacientis cap. 18. lib. 4. fol. 163.
- Lateres quanto pretio pro singulo miliario vendi debeant cap. 74. lib. 4. fol. 182.
- Latrinx, & sedilia cooperta maneant, exceptis iis, quæ sunt supra flumen Athesis cap. 51. lib. 4. fol. 173.
- In Lavello apud Sanctum Georgium nulla persona lavet pannos, vel aliquam faciat turpitudinem cap. 47. lib. 4. fol. 175.
- De Lectis, linteaminibus, & reliquis ad lectum spectantibus, animalibus etiam ab opere pro pigrore non accipiendis, nisi in subsidium quoad animalia cap. 52. lib. 2. fol. 117. Vide Verbum de *lectis, linteaminibus, & reliquis* &c. in Indice Tomi 2.
- Lectos, & maslartias extrahere quilibet possit de Civitate ad villas sine datio, & bulleta, exceptis villis positis in confine Civitatis, ad quas, ut conducere valeat strata, impetrare debet licentiam D. Potestatis cap. 83. lib. 3. fol. 125. & cap. 85. lib. 4. fol. 186.
- Legata, sive relicta ad pias causas luere teneantur Iudex, & milites procuratorum, ac Iudices omnes requisiti, & executioni demandare cogendo summaria via, & nullo juris ordine servato &c. dei.

deicommissarios, vel hæredes institutos, & gravatos; & de pœna contrasfacientis; & de sententiis super hac materia latis inappellabilibus, nec subiectis nullitatis, aut restitutionis remedio cap. 11. lib. 4. fol. 234.

Legati; qui mittuntur pro communi Veronæ, mandati fines non excedant, nec suam, aut aliorum causam trahent sub pœna nullitatis omnium, amissionis salarii; & expensarum, privationis consilii, officiorum, & legationum per annos quinq. cap. 106. lib. 1. fol. 61.

Leges condere, & reformare ad Consilii L. ac D. Potestatis auctoritatem spectat cap. 51. lib. 1. fol. 21. & quot partes Consiliariorum adeas condendas concurrere debeant cap. 56. lib. 1. fol. 24.

Legitimum quem esse qui in iudicio negaverit, de quo sit publica fama eum esse talem, quomodo puniatur; & quod in hoc casu sufficiat probatio publica famæ, nisi allegans contrarium id probaret cap. 33. in medio lib. 2. fol. 110.

Legumen domi abscondentes in locis suspectis quomodo puniantur cap. 93. lib. 4. fol. 291.

Legumen extra Civitatem Veronæ conducere nemo audeat sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrasfaciens; & quæ quantitas leguminis sine bulleta conducì possit per districtum cap. 84. lib. 3. fol. 225.

Legumen nulla persona emat in mercato, si de ipso habuerit do-

mi, nisi in certa quantitate, exceptis pastoribus, & quamquantitatem etiam illi emere possint cap. 92. lib. 4. fol. 290.

Legumen suum removere de mercato nullus debeat, in quod illud semel vendendum conduxerit, donec vendiderit ipsum, excepta pauca quantitate, & exceptis forensibus cum licentia cap. 90. lib. 4. fol. 290.

Legumen, vel bladum nulli liceat emere causa revendendi cap. 88. lib. 4. fol. 289.

Legumina aliena ingrediens quomodo puniatur causa sparaverandi; excipiuntur cives Veronæ habentes sparaverium cap. 107. lib. 3. fol. 371.

De Legumine, vel blado damnum dans in sortibus, vel regulis quomodo puniatur capp. 96. & 98. lib. 3. cap. 367.

De Legumine, vel blado non conducendo extra districtum Veronæ, & de pœna contrasfacientis cap. 84. lib. 3. fol. 225. & cap. 93. lib. 4. fol. 292. Ad quod præter alios invigilare teneatur Capitaneus lacus Gardæ, ne per dictum locum in alienas terras transvehatur cap. 97. & post medium §. 1. lib. 1. fol. 46. Vide verbum *De legumine, vel blado non conducendo* &c. in Indice Tomi 2.

Leguminum campos quo tempore ingredi possint spicatores pro spicando, & colligendo legumen non collectum cap. 123. lib. 3. fol. 373.

Reliqua vide in verbo Bladum.
Leniaci Potestas, seu Vicarius de qui-

- quibus causis, & de qua summa cognoscere possit [cap. 100. lib. 1. fol. 14.](#)
- Leniacum, & alia membra, atque Castella, quæ tempore Dominorum a Scala respondebant imperio Veronensi, unita remaneant cum ipsa Civitate Veronæ, & regantur illius Statutis, ac respondeant in Æstimis, in onere salis levandi, & aliorum, quibuscumque in contrarium non obstantibus, Privilegium ult. Septembris 1439. [6. ad secundum fol. 401.](#)
- Lenones quo in loco habitare, & quod signum sum turpitudinis deferre debeant [cap. 17. lib. 4. fol. 275.](#)
- De Letamine Palatii, & mercati fori projiciendo in Campum Martium [cap. 55. lib. 4. fol. 274.](#)
- Libelli alternativi, vel conditionales admittantur [cap. 140. lib. 2. fol. 164.](#)
- Libellum in parte conficientes, vel in totum, debent a iudice condemnari pro ea parte, quam confessi sunt [cap. 135. finem versus lib. 2. fol. 160.](#)
- Libellus non datur in causis usque ad summam librarum 32. & in illis proceditur etiam placitis locatis, & summarie [cap. 137. lib. 2. fol. 163.](#)
- Libellus porrigi non potest inventarii beneficio munito infra tempus a jure concessum pro confessione inventarii [cap. 135. non multò post initium lib. 2. folio 160.](#)
- De Libro habendo per massarium pignorum, in quo pignora describantur [cap. 173. lib. 1. fol. 39.](#)
- Librum unum memorialem, sive campibnum omnium dugalium principalium tenere debeant singuli iudices dugalium, & quid in ipso describendum sit [cap. 12. lib. 1. fol. 334.](#) & alium librum inscriptum Incontrum habere debeat massarius dugalium, & quid in ipso debeat describere [cap. 12. prope finem lib. 1. fol. 333.](#)
- Ligna ab igne non emanant in civitate causa revendendi [cap. 104. lib. 4. fol. 295.](#)
- Ligna furantes qua pœna puniantur [cap. 26. lib. 3. fol. 201.](#)
- Lignamina aliqua propria, vel aliena nulla persona portet supra dorsum aboccafus usque ad ortum solis; & quod nullus operarius veniens a laborerio portet secum aliqua ligna de fortibus [cap. 103. lib. 1. fol. 369.](#)
- Lignamina vinearum sive suarum, sive alienarum accipiens, & deferens quomodo puniatur; & ad quid teneatur ille, qui non habens vineas, nec arbores, reperi tus fuerit habere domi lignamina [cap. 101. lib. 1. fol. 369.](#)
- De Lignamine non conducendo extra districtum Veronæ sine licentia [cap. 82. lib. 3. fol. 225.](#)
- De Lignamine Palatii communis Veronæ, & domus novæ non incidendo [cap. 21. lib. 4. fol. 260.](#)
- De Lignamine pontium, & rerum communium non incidendo [cap. 22. lib. 4. fol. 261.](#)
- Ligna nemorum alicujus accipiens, vel incidens quomodo puniatur [cap. 103. lib. 1. fol. 370.](#)
- Ligna, rapas, zuccas, vezizias, &

- capas discargare, vel in terram deponere quis non debeat, sed ea super plaustra vendere; nec possit dari licentia alicui in contrarium cap. 187. lib. 4. fol. 323.
- Lignorum, fœni, calcinæ plaustra, & fœnæ carbonum vendi debeant non aliis in locis, quam in plateis Braidæ Glarez, Sancti Pauli, Sanctæ Anastasie, & aliis. Et quod nullus transitum facere debeat cum prædictis in diebus jovis, & sabbathi usque ad horam nonæ per mercatum fori; possit tamen transire mercatum fori etiam in diebus, & horis mercati per caput plateæ ipsius mercati super via aurificum, & garzariarum c. 190. lib. 4. fol. 325.
- Lignorum venditores, quæ existerent extra eorum apothecas, quæve essent ædificiæ apud murum, vel parietes, debeant ipsa lignamina inclavata, & instangata tenere cap. 103. lib. 4. fol. 295.
- De Lino, & ejus semine in aliqua sortium, vel regularum damnum dans quomodo puniatur cap. 98. post medium lib. 5. fol. 367.
- Lis habetur pro contestata, si confessio rei non esset pura, vel præcisa, sed conditionalis, obscura, vel dubiosa cap. 135. prope finem lib. 2. fol. 160.
- Lis quando habeatur pro contestata vide dictum cap. 135. paulo post initium, & infra.
- Lissinum, vel nemora in montibus Lissini communis Veronæ occupans quomodo puniatur cap. 15. lib. 4. fol. 258.
- Lite contestata producantur instrumenta, quibus actor vult uti, ut eorum exemplar parti non habenti detur cap. 142. lib. 2. fol. 165.
- Lire contestata terminus est quadraginta dierum ad articulandum, & probandum, in quo etiam diebus veneris, & sabbathi non feriatis procedi possit, & quod in eotermine non computentur placita locata cap. 143. lib. 2. fol. 165.
- Litigari non debet de eadem re coram diversis Judicibus cap. 30. lib. 2. fol. 108.
- Litigiosam rem alienare nemo possit cap. 31. lib. 2. fol. 109.
- Litteras omnino commendatorias scribere pro aliqua persona, vel universitate ad solam auctoritatem Consilii L. cum D. Potestate spectat cap. 51. lib. 1. fol. 21.
- Livellarii, conductores, emphyteutæ, habentes precario, & aliæ similes personæ teneanturolvere livella dominis etiam tempore belli, cujus occasione suis possessionibus gaudere non potuissent cap. 187. in consuetud. n. 14. lib. 2. fol. 185.
- Livellarii fieri carent instrumenta locationum propriis expensis, quorum unum exemplar dare teneantur domino rei absque pretio cap. 187. in consuetud. num. 13. lib. 2. fol. 185.
- Livellariorum bonorum venditor, irrequisito domino, volensolvere livella tam præterita, quam futura non molestetur a domino; neque si cessaverit a solutione privetur possessione, sed tantum agatur ad consecutionem

- livellorum non solutorum . De his in Indice Tomi 2. ad Verbum *Livellariorum bonorum venditor &c.* sed interim adeatur cap. 42. lib. 2. fol. 113.
- Livellarios contractus renovare possit minor, & dare, vel recipere investituram sine solemnitate requisita a Statuto sub rubrica : *de minoribus, quod alienare non possint sine trium agnatorum, vel cognatorum presentia, & decreto iudicis* cap. 100. lib. 2. fol. 139.**
- Livelli, fidei, seu alterius præstationis solutio quando legitime facta esse, & cui debetur, intelligatur; & quomodo talis solutio probetur cap. 42. lib. 2. fol. 113. Et quod non solventi, nec investituram petenti propter absentiam domini nullum generetur præjudicium cap. 44. lib. 2. fol. 114.**
- Livello obnoxium fundum vendente sine licentia domini directi, seu aliter alienante, venditio, seu alienatio non valeat, & dominus, cui dictum livellum præstabatur, induci debeat de facto in possessionem ipsius fundi, & inductus debeat defendi, omni detentore expulso cap. 98. finem versus lib. 3. fol. 232.**
- Ad Livellum, seu fidei possessiones, quæ tenebantur per defunctum non habentem filios, vel nepotes, in proximiores deviant agnatos, non obstante aliquo pacto, vel consuetudine in contrarium cap. 92. lib. 2. f. 136. *Reliqua vide in verbis Canon, Fidei, & Solutio.***
- Locans operas suas alicui ad certum tempus non possit alteri locare in eo tempore, nec ab alio conducere sine licentia ejus, cui locaverit cap. 108. lib. 3. fol. 237.**
- Locans, vel locare promittens fundum præcise compellatur rem tradere, si illius facultatem habuerit cap. 76. lib. 2. fol. 130.**
- Loca publica occupans quomodo puniatur cap. 85. lib. 1. fol. 40. & cap. 17. lib. 4. fol. 259. & cujus sit hoc inquirere cap. 25. finem versus §. 2. lib. 4. fol. 262.**
- Locare non debeat commune, vel officialis alicujus villæ banna, regulas, ac manifesta suæ villæ cap. 152. lib. 5. fol. 384.**
- Locare prædia sua nemo possit ei, qui non habitat in Civitate, vel districtu Veronæ cum familia, & de pœna contrafacientis cap. 97. lib. 3. fol. 231.**
- Locari non debeant forensibus villæ, & castella in confinibus posita; & ad quid circa hoc teneantur D. potestas, Judex Maleficiorum, Provisores communis Veronæ, vicarii dictorum confinium, & massarii villarum cap. 95. lib. 3. fol. 230.**
- Locatio aliqua facta per aliquem Prælatum, Capitulum, vel Collegium personarum Ecclesiasticarum civitatis, & districtus Veronæ, vel per eorum syndicum ad hoc legitime constitutum, sine consensu tamcā sui superioris, vel auctoritate, perinde valeat, & teneat, ac si superioris intercessisset auctoritas, vel consensus cap. 187. in consuetud. num. 15. lib. 2. fol. 185.**
- Locatione finita, partiaris colonis, vel**

vel laboratoribus possessionum recedentibus, omnes paleæ, & omnia letamina facta a bestiiis tam laboratorum, quam dominorum super ipsa possessione, remaneant libera dominis, sicut & fœna omnia facta de pratis domini, qui tamen teneatur ad sui electionem, vel solvere disto laboratori expensas factas pro ipso fœno in certa pecuniæ quantitate pro singulo plaustro, vel dare laboratori tertiam partem disti fœni cap. 187. in consuetud. num. 19. lib. 2. fol. 185.

In Locatione placitorum generali quæ intelligantur comprehensæ causæ, & quæ non; & in quibus causis nihilominus procedi possit, non obstante locatione placitorum, & quod tempore prædicto possint decreta interponi, tutores, & curatores dari, vel removeri, & alia exerceri cap. 3. lib. 2. fol. 96. cap. 41. lib. 2. fol. 112. & cap. 137. lib. 2. fol. 163.

De Locatione placitorum in specie propter absentiam alicujus advocati, syndici, procuratoris, curatoris, tutoris, seu auctoris, vel cum satisfactione defensoris, qui in servitium communis Veronæ abierit, & quando fiat, & locum habeat talis suspensio; Et quod si una persona habuerit plures advocatos, vel procuratores, per unius absentiam placita locari non possint, sed in causa procedatur cap. 4. lib. 2. fol. 97.

In Locatione possessionum electio domini sit, vel accipiendi a laboratoribus suis partem suam bladorum hærentem adhuc solo,

percipiendam, & secundam; vel accipiendi illam trituratam in granum in suo curtivo; in omni autem casu blada omnia tam pro parte laboratorum, quam domini conducantur in curtivum ejusdem, & paleæ omnes remaneant super ipsa possessione cap. 187. in consuetud. num. 20. lib. 2. fol. 185.

Locationes, quæ fieri debent pro communi Veronæ, fiant ad publicum incantum sub pœna publicitatis cap. 16. lib. 4. fol. 259.

Locationis placitorum tempus non computatur in earum causarum instantiis, in quibus procedi non potest placitis locatis cap. 150. lib. 2. fol. 167.

In Locationum instrumentis quæ pœna a notario non sint ponenda sub pœna contrasacienti privationis perpetuæ officii notariæ, & librarum centum; & de inviolabili observantia hujus Statuti per judices omnes Veronæ sub pœna multiplici cap. 126. libro 1. fol. 68.

In Locationum, seu contractuum emphiteuticorum instrumentis verba illa *ad meliorandum*, & non *pejorandum* posita quomodo interpretentur cap. 75. lib. 2. fol. 129.

Locator illius, cujus fuerint bona locata sub hasta vendita, eandem habeat rationem contra emptorem ipsorum bonorum, vel in solutum acceptorem ab officio Estimariæ, & e contra cap. 130. lib. 2. fol. 158.

De Locis publicis non occupandis cap. 17. lib. 4. fol. 259.

De Loco constituendo pro instrumentis omnibus, privilegiis, & juri-

- juribus, communis. Veronæ con-
servandis, & penes quos manere
debeant tres claves illius loci cap.
80. lib. 1. fol. 38.
- De Loco, & clavibus officii Regi-
stri, & de ipso Officio Sancto ma-
nutenendo in curtivo Palatii com-
munis Veronæ cap. 136. lib. 1.
fol. 72.
- Locum declaret accusator, seu de-
nunciator, & testes nominet cap.
13. lib. 3. fol. 196.
- Ludens taxillis, vel bischatia, aut
aleis die, vel nocte, & ludenti
hospitium aliquo in loco dans,
ac etiam ludenti astans, vel pec-
uniam pro ludo taxillorum mu-
tuans qua pœna puniantur; &
ad quos spectet inquirere, accu-
sare, & denunciare; item & co-
gnosceret, atque decidere; &
quomodo contra tales proceda-
tur; & de pœna judicis, vel of-
ficialis non inquirentis, neque
condemnantis cap. 12. per totum
lib. 4. fol. 255.
- Lugubres vestes novas induere nul-
lus debeat propter obitum alicu-
jus: exceptis uxore, filiis mascu-
lis, & nepotibus masculis ex fi-
lio prædefuncto; nec vela liceat
alicui deferre ob occasum alicu-
jus, nisi uxori, filiabus; & ne-
potibus ex filio prædefuncto cap.
10. lib. 4. fol. 254.
- Lumen non portans de sero post ter-
tium sonum campanæ quomodo
puniat cap. 23. lib. 3. fol. 200.
- M
- Ad Macellum, & macellarios spectan-
tia. vide in verbis. Beccarius,
& Carnes.
- M**agister fontis Avesæ quomo-
do aquæductum magnum,
& aquæductus communes aptare
debeat cap. 38. lib. 4. fol. 268.
& quod non debeat cooperire
opus a se factum in dicto fonte,
nisi prius fuerit visum, & lau-
datum c. 39. lib. 4. fol. 269. &
quod ipse magister solus, & co-
adjutor, nec aliquis alius in ma-
gisterio dicti fontis Avesæ se im-
pediat cap. 40. lib. 4. fol. 269.
& de electione dicti magistri cap.
36. lib. 4. fol. 267.
- Magistri manaræ, murorum, &
coopertorum domorum, & ope-
rariis eorum quam mercedem,
& salarium singulo die pro suis
laboribus recipere debeant cap.
72. lib. 4. fol. 281.
- Magistri manaræ, vel muri, in-
cepto per eos uno laborerio uni-
personæ, non se intromittant in
alio alterius personæ: absque li-
centia illius, cui operas suas lo-
caverint, nisi completo opere c.
73. lib. 4. fol. 282.
- De Magistrorum liberalium artium,
& aliorum immunitate cap. 117.
lib. 1. fol. 65.
- De Magistro uno arithmeticæ, five
abaci eligendo, de ejus salario,
& officio cap. 115. lib. 1. fol.
64. & cap. 116. lib. eod. fol.
65.
- De Magistro uno in Grammatica,
& Rhetorica eligendo, de ejus
salario, & officio cap. 111. lib.
1. fol.

- n. fol. 64. & cap. 116. lib. eod.
fol. 65.
- Malefactorem** aliquem accipiens de manu capientium, vel capi prohibens quomodo puniatur cap. 67. lib. 3. fol. 217.
- Malefactorem** aliquem qui ceperit, vel qui consignatum habuerit ad conducendum, ipsum ducat directe ad palatium communis Veronæ, & non alio cap. 66. lib. 3. fol. 216.
- Malefactorem** aliquem, vel bannitum qui ceperit, & presentaverit in fortiam communis Veronæ, quod præmium habeat capp. 68. & 69. lib. 3. fol. 217. & 218. vide verbum *Malefactorem aliquem, vel bannitum, qui ceperit, &c.* in Indice Tomi 2.
- Malefactorem** aliquem, vel bannitum scienter acceptans, aut ipse se associans, vel ei auxilium fraudulentè dans quomodo puniatur capp. 71. & 72. lib. 3. fol. 218. & 219. Vide Verbum *Malefactorem aliquem, vel bannitum scienter acceptans, &c.* in Indice Tomi 2.
- Malefactorem** persequi teneantur iurati, & homines contratarum, & de pœna contrafacientis cap. 6. post initiam lib. 3. fol. 192.
- Malefactorem** quilibet requisitus capere teneatur, & ad ipsum capiendum, & conducendum, favorem, & auxilium præstare, & de pœna contrafacientis cap. 6. finem versus lib. 3. fol. 192. cap. 65. prop. finem lib. eod. fol. 216. & cap. 70. lib. eod. fol. 218.
- Malefactores** dari teneantur in fortiam communis Veronæ a communibus villarum cap. 79. lib. 3. fol. 224. Vide Verbum *Malefactores dari teneantur in fortiam &c.* in Indice Tomi 2.
- Pro Maleficio contumaces requisiti, & banniti pro confessis habeantur ratione suæ contumaciæ, & in quibus criminibus cap. 9. lib. 3. fol. 192. Vide Verbum *Pro Maleficio contumaces requisiti, & banniti &c.* in Indice Tomi 2.
- De Maleficio: iudicis officio, & de quibus cognoscere possit cap. 1. lib. 3. fol. 190. & de ipso officio reformando capp. 120. 121. & 122. lib. 3. fol. 240. & seqq.
- Ad Maleficio: librum memorialem notarius unus eligatur, super quo accusas, querelas, & denunciationes scribere teneatur, & a quo eligi debeat, & de ejus munere, & salario; Et quod officium aliquod habere non possit ad bancum maleficio: cap. 2. lib. 3. fol. 190. & de reformatione capp. 120. 121. & 122. libro 3. fol. 240. & seqq.
- Maleficio: notari quam mercedem recipere debeant pro suis scripturis cap. 4. lib. 3. fol. 191.
- Pro Maleficio, vel alia causa domus non diruantur, sed maneant in communi Veronæ cap. 45. lib. 3. fol. 209.
- De Manifestandis possessionibus, & juribus communis Veronæ, & locis publicis non occupandis cap. 17. lib. 4. fol. 259. & de possessionibus communis Veronæ manifestatis non auferendis sine causæ cognitione cap. 18. lib. eod. fol. eod.
- Manifestanti loca, & jura communis.

- nis Veronæ occupata quod præmium debeatur cap. 19. lib. 4. fol. 160.
- Manifestare potest damna in fortibus illata quilibet saltuarius cum præsentia unius testis fide digni cap. 50. prope finem lib. 5. fol. 350.
- Manifesta, regulas, & banna alienare non debeat commune, vel officialis alicujus villæ cap. 152. lib. 5. fol. 384.
- Manifestari qui non possint, & quibus in locis liceat manifestare, & qui damnum dedisse intelligantur cap. 94. lib. 5. fol. 366.
- Manifestatio de damnis judicis fortium, vel vicarii villarum solius valeant utique ad summam librarum trium cap. 128. lib. 5. fol. 377.
- Manifestatio de damnis unius saltuarii cum uno famulo judicis fortium, vel vicarii villarum jurante valeat cap. 127. lib. 5. folio 377.
- Manifestatio de damnis unius saltuarii cum suo consorte valeat, jurante solo ipso consorte, ac si ambo essent jurati, sive saltuarii cap. 126. lib. 5. fol. 377.
- Manifestationes celans saltuarius quomodo puniatur cap. 74. lib. 5. fol. 359.
- Manifestationes damnorum, & banorum facere, & dare infra quot dies teneantur saltuarii cap. 72. lib. 5. fol. 359. & quod in manifestatione scribi debeant per notarium judicis fortium, vel vicarii villarum omnes dies dati damni, sive banni commissi cap. 73. lib. 5. fol. 359.
- Manifestationes damnorum illatorum in regulis, vel foribus quando soli judici, vel soli notario fortium, vel soli saltuario attribuantur cap. 50. post medium lib. 5. fol. 350.
- Manifestationes dari debeant judici fortium, vel vicario villarum, qui earum exempla dari permittant cap. 80. lib. 5. fol. 361.
- Manifestationes in libro scribi faciat quilibet gastaldio fortis, vel regulæ, easque omnes, finito officio, det novo gastaldioni cap. 71. lib. 5. fol. 358.
- Manifestationes omnes, quæ fierent per saltuarios, vel gastaldiones fortium, seu regularum circa civitatem, fieri debeant coram judice fortium, & non alibi cap. 77. in fine lib. 5. fol. 353.
- Manifestationes scribi debeant a notariis fortium in uno libro memoriali, qui esse debeat penes Judicem fortium, & quemlibet vicarium villæ; & ad quid teneatur notarius, qui id facere recusaverit, aut neglexerit; & a quibus recipere debeant ipsi notarii solutiones scripturarum suarum, & de modo procedendi contra manifestatos cap. 143. lib. 5. folio 380.
- Manifestationes, vel accusas falsas faciens saltuarius, vel alius officialis quomodo puniatur cap. 55. lib. 3. fol. 213.
- In Manifestationibus credatur uni consorti fortium cum uno teste, & jurejurando cap. 124. lib. 5. fol. 376. & quid si fuerint duo, vel plures consortes, qui invenerint personas, seu bestias damnum

- num dantes cap. 135. lib. 5. fol. 376.
- In Manifestationibus suis quid dicere, & declarare teneantur saluarii cap. 76. lib. 5. fol. 360.
- De Manifestationis exemplo dando cuilibet manifestato, antequam aliqua defensio ab illo recipiatur cap. 81. lib. 5. fol. 362.
- Manifestationum, bannorum, & condemnationum utilitas inter quos, & pro quanto dividatur cap. 160. lib. 5. fol. 386.
- Manifestationum partem non recipiant vicarii villarum finito illo- rum officio, nonnullis exceptis cap. 159. lib. 5. fol. 386.
- Manifestato a manifestatione abso- luto debeant restitui expensæ per manifestantes cap. 143. ante me- dium lib. 5. fol. 380.
- Manifestatus quilibet qui comparue- rit, stare debeat in fortia com- muni Veronæ, donec deposue- rit, vel satisfecerit de condem- natione, & damno: quid si non comparuerit cap. 78. lib. 5. folio 360. & quod in sua defensione non auliat, nisi deposuerit, vel satisfecerit; & quando ma- nifestatus jurando absolvatur cap. 79. lib. 5. fol. 361.
- Reliqua vide in verbis Saltuarii, & Sortes.*
- Cum Mantuæ Domino pacta facta super fortilitiis, & terris Vero- nensibus Pischeræ, Castellarii, Villempentæ, Hostilix, & Bel- fortis fol. 397. in Privilegiis.
- Cum Mantuæ Domino terminatio ducalis, ne forea Fisseri fiat fol. 400. in Privilegiis.
- Maritus de dote uxoris prædesun- dæ dimidiam lucretur, commu- nibus liberis non extantibus cap. 95. lib. 2. fol. 137.
- Maritus, & uxor possunt sibi ad invicem ex testamento, vel alia ultima voluntate relinquere cap. 95. in fine lib. 2. fol. 137.
- Maritus fructus, & redditus bono- rum mulieris non habentis dotem percipiat, ac si bona ipsa fuissent in dotem data; fructus vero aliorum bonorum, puta parapher- naliū, quæ extra dotem habe- ret uxor, percipiat maritus, quo- ties in domum suam veniunt, ac si etiam bona illa fuissent do- tata cap. 94. lib. 2. fol. 136.
- Maritus, vel ejus hæredes non re- stituunt donaria facta sponsæ, so- luto Matrimonio cap. 9. lib. 4. fo- lio 213.
- Maritus vulnerans, vel occidens al- liquem cum uxore male conver- santem non punitur cap. 40. paulo post initium lib. 3. fol. 206. Im- mo nec ejus focii per Cepol. de servit. urbani prædi cap. 23. nu. 10.
- De Martello, tenalea, ferris, & clavis ab equo per massarios vil- larum tenentis pro aptando soleas equis pertranscuntibus cap. 82. lib. 4. fol. 285.
- Masculinum genus comprehendat femininum in Statutis, si illud commune sit utrique cap. 122. paulo post initium lib. 2. folio 150. cap. 122. lib. 2. fol. 189. & cap. 166. in fine lib. 5. fol. 389.
- Massarii, & homines villæ requisiti designent possessiones, & terras, nec occasione alicujus designatio- nis impediantur, seu devassentur pos.

- possessiones, vel arbores alicujus cap. 105. & 106. lib. 3. fol. 136.
- Massarii, & homines villarum teneantur persequi malefactores, & de poena contrahentis cap. 6. post medium lib. 3. fol. 192. Vide Verbum *Massarii*, & *homines villarum teneantur* &c. in Indice To. 1.
- Massarii in scriptis dentur officio ducalium a singulis communibus villarum singulo anno per totum mensem Januarii cap. 14. lib. 3. fol. 335.
- Massarii omnes, & communia villarum fidejussionem idoneam in principio regiminis D. Potestatis pro villarum qualitate, & quantitate præstare teneantur infra mensem de servando præcepta D. Potestatis, de emendando damna, quæ in eorum villis fierent, & de non recipiendo rebelles Domini Venet., bannitos, & barros quæ fidejussio daret per annum cap. 45. lib. 1. fol. 19. & cap. 162. lib. 5. fol. 387.
- De Massarii pignorum electione, ætate, & ejus vacatione c. 171. lib. 1. fol. 88.
- De Massarii pignorum juramento, & fidejussione ducatorum quingentorum auri præstanda c. 172. lib. 1. fol. 88.
- De Massarii pignorum salario pro pignoribus venditis, & non venditis cap. 176. lib. 1. fol. 90.
- Massarii villarum accipere teneantur pignora, & sequestra consignata a viatoribus expensis creditorum, ad quæ sequestra facienda quilibet teneatur viatori, & massario auxilium præstare cap. 161. lib. 1. fol. 83.
- Massarii villarum ordinate scribant onera, datias, & faciones villarum cap. 168. lib. 2. fol. 178.
- Massarii villarum possint agere, & convenire pro suis communitatibus, & habeantur pro legitimis personis ad agendum, & conveniendum pro iisdem tempore suæ massariæ, & quod inceptum fuerit per unum, per alium ejus socium possit ad effectum perducere, & etiam per successores suos in officio massariæ cap. 44. lib. 1. fol. 18., cap. 187. in consuetud. num. 9. lib. 2. fol. 185. & cap. 161. lib. 5. fol. 387.
- Massarii villarum pro pignore penes eos consignato non teneantur post quatuor menses, nec juratur post duos menses c. 58. l. 2. fol. 121.
- Massarii villarum quibus uti debent officialibus, & viatoribus in facto ipso pignorandi, vel præcipiendi cap. 162. lib. 1. fol. 84.
- Massarii villarum teneantur ponere custodes ad naves, & merces mercatorum, expensis eorumdem sub poena dicto massario, & communi villarum imposita reficiendi damnum, quod illatum esset cap. 81. lib. 3. fol. 224.
- Massarii villarum, vel jurati contrahuntur rixas, & feritas denunciare teneantur eo die, vel sequenti, quo commisse fuerint, si in civitate, si autem in villis, infra tertiam diem, & de poena contrahentis cap. 6. lib. 3. fol. 192.
- De Massario officii procuratorum communis Veronæ eligendo, & quoniam sit, ac de ejus munere cap. 6. lib. 4. fol. 352.

De

De Massario super pœnis commissi-
sionum constituendo cap. 169 lib.
1 fol. 87.

De Massario uno dugalium eligendo,
de ejus conditione, ætate,
duratione, & officio cap. 2 in
fine lib. 5 fol. 329 & cap. 3 lib.
eod. fol. 330. Et de ejus salario,
ultra quod nil aliud recipere de-
beat, exceptis donis esculentis,
vel poculentia cap. 4 lib. 5 folio
330. Et de pœna tam dantis,
quam accipientis cap. 6 lib. 5 fo-
lio 331.

De Massaritiis, & lediis, quod ex-
trahi possint de civitate ad vil-
las sine datio, & bulleta, exce-
ptis villis positis in confine ci-
vitatatis, ad quas ut conduci pos-
sint strata, impetrari debeat li-
centia D. Potestatis cap. 83 lib.
3 fol. 225 & cap. 85 lib. 4 fol.
286.

Massarium unum bonorum sibi e-
ligere teneantur singula commu-
nia villarum, qui non dissipet
pignora in suis manibus confi-
gnata: aliter ipsa communia,
& quilibet de ipsis communibus
ad pignora per massarium suum
dissipata tepeantur, quo casu sal-
vus sit ipso jure eorum regressus
tam realis, quam personalis con-
tra debitores, quorum prætextu
fuerint molestata ipsa commu-
nia, & homines cap. 44 lib. 1.
fol. 18 & cap. 161 lib. 5 folio
387.

Massarius dugalium habere debeat
unum librum inscriptum *Incon-
trum omnium provisionum*, quæ
fierent de laboratiis faciendis, &
de assignationibus, vel locationi-

bus factis per officium ipsum du-
galium cap. 11 prope finem lib.
5 fol. 333.

Massarius pignorum, & sui offi-
ciales non emant per se, nec
per alios ullo modo pignora di-
cti officii sub pœna librarum cen-
tum, & privationis officii cap.
177 lib. 1 fol. 90.

Massarius pignorum infra mensem,
finito ejus officio, consignationem
facere debeat tam pignorum, eum
nominibus, & causis, quam oli-
brorum continentium rationes sui
officii, in quibus descriptum sit
quantum, & quid dare restet cap.
179 lib. 1 fol. 91.

Massarius pignorum quem ordinem
servare debeat in venditione pi-
gnorum, & quot, ac quibus die-
bus in hebdomada debeat pigno-
ra sub hasta vendere, & quo
tempore cap. 174 lib. 1 fol. 89.

Massarius pignorum quod librum
habeat, in quo pignorum nume-
rus, & qualitas describantur,
item nomina debitorum, credi-
torum, viatoris præsentantis,
notarii, ex cujus commissione
fuit acceptum pignus, tempus
commissionis, & quantitas debi-
ti cap. 173 lib. 1 fol. 89.

Massarius pignorum quomodo de-
beat creditoribus satisfacere de
retratu pignorum deductis ex-
pensis, & reliquum consignare
debitori, vel ejus hæredi, &
quid facere teneatur, si non in-
veniatur debitor, vel illius hæ-
res cap. 178 lib. 1 fol. 90.

Massarius quilibet villarum penes
se habere debeat malleum, for-
citem, soleas, & clavos pro
R r r ne-

- necessitate equorum per ipsas villas cum equitantibus transeuntium [cap. 83 lib. 4](#) fol. 185.
- Massarius quilibet villarum pro suo nuncio teneatur, si iste in aliquo peccaverit; & intelligatur esse syndicus sue communis ad lites ad agendum, & defendendum [cap. 44 lib. 1](#) fol. 18. & [cap. 161 lib. 1](#) fol. 387.
- Massarius villæ infra quantum tempus teneatur conducere ad officium pignorum pignus ipsum, vel sequestrum [cap. 59 lib. 2](#) folio 121.
- Si Massarius villæ, vel juratus contraxit fraudem viatori fecerit, puta in dicendo debitorem non habitare, vel in ducendo viatorem ad loca, ubi non sunt bona debitoris, vel aliter fraudando, ad quid teneatur [cap. 164 lib. 1](#) fol. 84.
- Matrem aliquam esse, qui in judicio negaverit, de qua sit publica fama eam esse talem, vel esse in possessione maternitatis, quomodo puniatur; & quod in hoc casu sufficiat probatio publicæ vocis, & famæ, nisi allegans contrarium id probaret [cap. 33 lib. 2](#) fol. 110.
- De Matricula, & Statutis advocatorum; & quod etiam districuales ex eis intelligantur cives [cap. 121 lib. 1](#) fol. 66.
- De Matricula, & Statutis notariorum approbatis observandis [cap. 123 lib. 1](#) fol. 67.
- De Matriculis medicorum, magistrorum liberalium artium, & aliorum ordinandis [cap. 118 lib. 1](#) fol. 65.
- Matrimonium, & sponsalia furtiva contrahentes, notarii, & testes quomodo puniantur [cap. 44 lib. 3](#) fol. 208.
- Medicare nemo præsumat, nisi prius approbatus per peritos artium physicæ, & chirurgiæ eligendos, atque sacramento adstringendos, & nisi matriculatus, ac juratus fuerit [cap. 119 lib. 1](#) fol. 66.
- Medici in matricula descripti mittere teneantur medicos idoneos ad exercitus suis expensis pro medendis infirmis, & vulneratis in exercitiis sine mercede aliqua; & quilibet medicus tempore pestis teneatur se firmiter detinere in civitate Veronæ sub pœna privationis immunitatis, & solutionis omnium onerum juxta æstimum, quod tunc temporis curreret [cap. 118 lib. 1](#) folio 65.
- Medicinæ, & aliæ potiones corruptæ debent in viam publicam effundi, & aromataris condemnari, & ad hoc invigilare Judicis est procuratorum communis Veronæ [cap. 174 lib. 4](#) fol. 318.
- De Medicorum, & aliorum immunitate, & qui, & quorum sint immunes [cap. 117 & 118 lib. 1](#) fol. 65.
- Medicus nullus vendat confectio- nes, nec syrupos, nec habeat aromatariam domi suæ, nec alibi, nec societatem in aliqua, nec cum aliquo aromatario conventionem de mittendo infirmorum nuncios ad emendum medicinas ab illo, ut iste possit aliquid lucrum det medico [cap. 173 lib. 4](#) fol. 318.

Me-

- Medicus primo die, vel sequenti** Sacramento suo commemorare teneatur infirmo de statu animæ, & rerum suarum; ad quod compellendi sint omnes medici a D. Potestate per juramentum ab ipsis recipiendum in principio sui regiminis cap. 120 lib. 1. fol. 66.
- Melioramenta repetit, & expensas** qui ædificaverit in solo alicujus absentis, & quomodo sint æstimanda; & de optione domini soli offerendi æstimationem ædificii, vel melioramentorum cap. 70 lib. 2 fol. 127.
- Ad Meliorandum, & non pejorandum** verba hæc quomodo in contractibus locationis, vel emphyteusis interpretanda sint cap. 75. lib. 2 fol. 129.
- Membrorum civitatis Veronæ super unione, officiis omnibus, nonnullis exceptis, & aliis, Privilegium ult. Septembris 1439.** fol. 401.
- Membrum alicujus abscindens, vel inutile faciens** quomodo puniatur cap. 39 lib. 3 fol. 205.
- Mensuræ omnes quomodo bullari** debeant, & quantum pro ipsis bullandis accipere liceat cap. 181. lib. 4 fol. 321.
- Mensurari vinum, & omnes alias res emptas ad minutum ab officialibus communis Veronæ** quilibet requisitus permittere debeat, & dicere teneatur quantitatem, pretium, quod solverit venditori, & venditorem ipsum ostendere, ac manifestare cap. 193. lib. 4 fol. 326.
- De Mensurarum quarumcumq; pa-**
- ragonis tam capacitatis, quam** mensurationis, sicut & ponderum omnium habendis, & tenendis in officio provisorum sub clavi cap. 83 lib. 1 fol. 39.
- De Mensuris a blado molendinariorum, tabernariorum, & aliorum bullandis, & qua bulla, & quod mensuræ, cum quibus venditur in mercato, sint ferratæ** cap. 179 lib. 4 fol. 320.
- De Mensuris a blado, plumbinis, ac bilanciis, & eorum marchis omni mense inquirendis, examinandis, & approbandis per milites communis Veronæ cum bulatore** cap. 177 lib. 4 fol. 320.
- In Mercati fori platea quantum cassoni apothecarum extra mutum porrigi possint, & quantum aliis in locis, & de convexis domus mercatorum non impediendis** cap. 64 lib. 4 fol. 278.
- Mercati fori stercus ducatur, & projiciatur in campum martium** cap. 55 lib. 4 fol. 274.
- In Mercati platea, & aliis certis in locis nullus faciat, nec teneat molitium, aut pelles percutiat** cap. 48 lib. 4 fol. 272.
- De Mercato fori non impediendo, vel occupando cum cassonis, discis, cistis, floreis, aut aliqua alia re: exceptis vendentibus, herbas, fructus, pullos, & pisces recentes; Et quod conductes ad assiduum locum aliquem plateæ mercati fori non teneant discos clausos, nec bancos, nec cassones coopertos, nisi de floreis, aut tendis altris sex tantum pedibus; Et quod dicti disci, cassoni, & aliæ res**

Rrr 2. non

non possint teneri in dicta platea diebus festiuis , & qui sint excepti , & plura alia circa hęc cap. 63. lib. 4. fol. 277.

In Mercato foti non vendantur famolę , nec emantur causa revendendi [cap. 99](#) lib. 4. fol. 289.

Mercatorum Domus convexa , seu volti tam in columnis ipsis , quam inter unam columnam , & aliam non impendantur , sed vacua relinquuntur [cap. 64](#) lib. 4. fol. 278.

De Mercatorum Domus Vicario eligendo , & aliis officialibus dictę Domus , & cujus conditionis esse debeant , & quo tempore eligendi sint , & de eorum juramento [cap. 89](#) lib. 1. fol. 41.

Mercatum bladurum quo in loco urbis esse debeat , & de massario uno eligendo , de ejus conditione , satisfatione , officio , & salario ; & ad quid teneatur , & quomodo vendere debeat bladum [cap. 87](#) lib. 4. fol. 282.

Ex Mercaturę causa creditori nihil præjudicat excussio bonorum debitoris mariti viventis ab uxore facta pro deducenda sua dote , & donatione propter nuptias , si mulier simul cum viro cohabitaverit quoad victum , vestitum , & cubile [cap. 98](#) in fine lib. 2. fol. 138.

De Mercede viatorum communis Veronę [cap. 118](#) lib. 1. fol. 82. & [cap. 179](#) lib. 1. fol. 91. Quę eadem intelligantur de viatoribus villarum [cap. 99](#) finem versus lib. 1. fol. 49 & quod pro mercede taxata accipere possint pignora a debitoribus , & ea consi-

gnare in manibus creditorum , qui statim debeant ipsis viatoribus satisfacere [cap. 160](#) lib. 1. fol. 83. Vide Verbum *De mercede Viatorum Communis Veronę* &c. in Indice Tomi 2.

Mercedis quęstio non excedens libras triginta duas non continetur in locatione placitorum [cap. 3](#) lib. 2. fol. 96.

Merces viatoris pro derentione , & carceratione quęnam sit , ac quantitas [cap. 187](#) in consuetudine approbata in fine dicti [cap. lib. 2. fol. 185.](#)

Merces ullas non emant forenses in civitate , vel districtu Veronę causa revendendi , neque ullus emat prædictas pro forense aliquo causa revendendi [cap. 137](#) lib. 4. fol. 310.

Meretrices , & lenones ubi stare debeant , & de signo suę turpitudinis deferendo ; & de poena ejus , qui meretricem domi detinuerit [cap. 37](#) lib. 4. fol. 275. & quod delicta carnis cum ipsis commissa puniri debeant secundum juris communis dispositionem [cap. 42](#) prope finem lib. 3. fol. 207.

De Militibus duobus procuratorum communis Veronę eligendis , & cujus qualitatis esse debeant ; de eorum officio quoad inveniendum defectus omnes , & veritas tam in civitate , quam in districtu , per quem cum licentia Judicis procuratorum debent equitare suum officium exercendo , & de eorum juramento , salario , ac syndicatu faciundo per D. Potestatem [cap. 4](#) lib. 4. fol. 250.

230. juncto Privilegio ult. Septembris 1439. fol. 401.

Reliqua vide in verbo Procurator.

Minoribus non currat tempus quadrienarii, infra quod tertius creditor in bonis debitoris subhiſtatis, & venditis potest audiari; nisi post majorem ætatem cap. 128 finem versus lib. 2 fol. 156.

Minor viginti annis non possit alienare, nec distrahere ullo modo inter vivos bona sua jura, & actiones, tutores, vel curatores, negotiorum gestores, & alios administratores liberare, nec se obligare ultra summam librarum centum parvorum, nisi cum decreto judicis, & examine trium agnatorum, vel cognatorum, vel civium sub pœna nullitatis; & quodnam sit officium illorum attinentium, vel civium; & quod prædicta non habeant locum in renovatione livellorum, vel contractuum emphyteuticorum cap. 100 lib. 2 fol. 139.

Ad Minutum omnes res emptas mensurari, vel ponderari ab officialibus communis Veronæ qui libet requisitus permittat, & dicere teneatur quantitatem, pretium, quod solverit venditori, & ipsum venditorem ostendere, ac manifestare cap. 193 lib. 4 fol. 326.

De Misteriis, & conviviis in suis veteribus consuetudinibus manutenendis; Et quod nullum misterium faciat pactum de non dando alicui quicquam de suo ad minus certo pretio, vel aliquod aliud monopolium sub cer-

tis pœnis cap. 49 libro 1 folio 21.

Misterio sub aliquo qui voluerit se guadiare non cogatur agastaldione solvere ultra solidos sexaginta parvorum Veronæ sub pœna dupli cap. 50 lib. 1 fol. 21.

Reliqua vide in verbo Ars.

Mœnia urbis transcendens die, vel noctu quomodo puniatur cap. 25 lib. 3 fol. 100.

Molendina duo unum antea aliud in flumine Athesis æmo habeat a Ponte Novo superius usque ad Pontem Petræ, & quantum tortigie molendinorum debeant distare a ripa, & de foveis a pegola denuo implendis, completo opere impegolandi cap. 100 lib. 4 fol. 294.

Molendina ponere volentes in alveo fluminis novi fidejussionem præstare teneantur de restituendo damna, quæ darentur occasione molendinorum, & ripas ex utraque partemunire debeant cap. 33 lib. 1 fol. 343.

Molendinariorum mensuræ a blado debeant omni anno bullari, & qua bulla cap. 179 libro 4 folio 320.

Molendinarius a quibus, ultra furtum farinæ, se abstinere debeat cap. 97 lib. 4 fol. 293.

Molendinarius non bene macinans bladum, & non reddens debitam farinæ quantitatem quomodo puniatur, & ad quid teneatur cap. 98 lib. 4 fol. 293.

Molendinarius nullus possit stare supra bladum, dum venditur, nisi vocatus fuerit cap. 91 lib. 4 fol. 292.

Mo-

- Molendinarius quilibet, & cæteri conductores bladorum teneantur fidejungere in officio procuratorum communis Vero nã, de non conducendo bladum extra districtum, nec per districtum versus confinia; Et quod molendinarius esse non possit, qui laicus non sit, & qui non fidejusserit cap. 96 lib. 4 fol. 292.
- Molendinarius quilibet unum teneat granfionem cum longa peritica in suo molendino posito in flumine Athesis cap. 99 lib. 4 fol. 294.
- Molendinum in Athesis flumine pro macinando nemo teneat, nisi fecerit pennellum de salicibus, vel aliis lignaminibus, & cujus longitudinis, & altitudinis esse debeat, & in qua parte fluminis fieri debeat, & de pœnâ contrasfacientis cap. 27 lib. 5 fol. 342.
- Molertia non faciat, nec teneat quis circa plateam mercati, nec aliis certis in locis, nec pelles similiter percuciat cap. 48 lib. 4 fol. 272.
- Monacha facta filia, & professa, vel nepris, aut eorum descendentes monasterium ingressi, & professi non admittantur ad successione alicujus ex ascendentibus utriusque linæ cap. 83 lib. 2 fol. 133. Idem est si ipsis aliquid a supradictis legatum fuerit cap. 84 lib. 2 fol. 133.
- Fallit si aliquid prædictis ulterius relinquere voluerint parentes, dicto cap. 84.
- Moniales carnaliter cognoscens puniri debet. secundum juris communis dispositionem cap. 42 in fine lib. 3 fol. 207.
- Monetas falsas expendentes, & eas conducentes, vel conducit curantes quomodo puniantur capp. 60 & 61 lib. 3 fol. 214.
- Monetas falsas faciens, vel tendens, vel ponderans quomodo puniatur capp. 57 58 & 59 lib. 3 fol. 213 & 214.
- Monopolium exercentes quomodo puniatur cap. 49 lib. 2 fol. 25.
- Mortuæ fossatum quæ communia fodere, recipere, & expedire teneantur cap. 32 lib. 5 fol. 338.
- Ad Mortem condemnati testamentum, codicillus, donatio causa mortis, & alia ultima voluntas valeat, siue facta ante condemnationem, siue post, dummodo ejus bona publicari non debeant cap. 40 prope finem libro 3 fol. 206.
- Mortui hominis corpus, dum humandum ducitur, nulla scemina comitetur, exceptis corporibus puerorum septem annorum; vel abinde infra, quorum funus solæ scemina debeant profequi, & non homines, nisi soli defuncti. Et quod nullum defuncti hominis cadaver de novo vestiatur, nec defectum portetur exceptis corporibus militum, Doctorum tum Decretalium, tum Legum, & Physicæ; & exceptis indutis habitum religiosum cap. 10 lib. 4 fol. 254.
- Mortui qui intelligantur, & præsumantur, & de pœnâ ejus, qui negaverit aliquem esse mortuum, de quo sit publica fama esse talem, & quod in dicto ca-

tu sufficiat probatio publicæ vo-
cis, & famæ, nisi allegans eum
vivere id probaret cap. 33 lib. 2.
fol. 110.

Ob Mortuum de unotantum vul-
nere non possit nisi unus ex plu-
ribus accusatis, vel inquisitis ad
mortem condemnari; & quis
ex illis sit condemnandus; &
quibus in casibus hoc procedat
cap. 37 lib. 3 fol. 207.

Mulier adultera marito, vel ejus
hæredi condemnatur in amissio-
ne dotis; & si dote careat,
quomodo puniatur cap. 42 pro-
pe initium lib. 3 fol. 207.

Muliere aliqua carnaliter cognita
per violentiam, vel non, quo-
modo puniatur cognoscens, &
mulier, & de variis delictis car-
nalis; & quæ mulieres excipian-
tur cap. 42 lib. 3 fol. 207. Ex-
cipe ut in cap. 43 lib. 3 folio
108 ubi mulierem liberam car-
naliter, & sine vi cognitam de-
sponsans habita pace a proxi-
mioribus ejusdem post accusa-
tionem, non punitur.

Mulier maritata, si per decem an-

nos steterit, quod non perierit
se dotari, dotata præsumatur nisi
ostenderit se non dotatam cap.

93 lib. 2 fol. 136.

Mulier, vel ejus hæreses soluto
matrimonio, non repetunt do-
naria ipsi uxori facta cap. 9 lib.
4 fol. 253.

Mulier nulla constante matrimonio
alienare possit sua bona, sine
trium agnatorum, vel cognato-
rum præsentia, & de eorum
qualitate, & quid agendum, si
illi deficiant c. 99 l. 2. f. 138.

Mulieribus qualiter satisfiat pro do-
te, & donatione propter nuptias
cap. 97 lib. 2. fol. 137.

Muros civitatis transcendens die,
vel noctu quomodo puniatur cap.
25 lib. 3 fol. 200.

Mustum aliquo modo faciens ante
tempus vindemiæ quomodo pu-
niatur cap. 110 lib. 3 fol. 372.
Vel causa faciendi mustum u-
vam tenens peracta vindemia a-
licujus terræ quomodo puniatur.
Et quomodo sine pœna teneri
possit uva cap. 111 lib. 3 folio
eodem.

N

Nautæ non ducant per flumen
Athensis naves, nocturno tem-
pore, sed solummodo die, & ter
vociferent a longe, antequam ap-
propinquent melendinis cap. 101.
lib. 4 fol. 294.

Negasse intelligatur, qui respon-
derit non credere cap. 33 in fine
lib. 2 fol. 109 & cap. 141 lib. 2.
fol. 165.

Nemorum alicujus ligna accipiens,

Teu incidens quomodo puniatur
cap. 103 lib. 1 fol. 370.

Noctu incedens sine lumine post ter-
tium sonum datum majoris cam-
panæ quomodo puniatur cap. 23.
lib. 3 fol. 200.

Nomen suum, aut cognomen, vel
etiam nomen, aut cognomen do-
mini sui qui officialibus commu-
nis Veronæ requirentibus ceta-
verit, aut mutaverit quomodo
pu-

- puniatur cap. 193 lib. 4 fol. 326.
& cap. 95 lib. 5 fol. 367.
- Notariæ officium nemo exerceat, nisi fuerit sub gastaione gaudiatus, sub pœna privationis officii cap. 125 lib. 1 fol. 67.
- Notarii artem nemo exerceat, nec instrumentum aliquod, vel contractum conficiat nisi matriculatus, & de jurisdictione Veronæ. Et quod nullus notarius ponat in locationum instrumentis pacta, quod conductor cadat a jure suo, si non solverit affectus infra tempus præscriptum, & similia alia pacta sub pœna privationis perpetuæ officii. Et quod hoc Statutum inviolabiliter sit observandum ab omnibus judicibus, sub pœna rescindi omnia damna, interesse, & expensas parti læsæ cap. 126 lib. 1 fol. 68.
- Notarii de scripturis suis ad tribumalia, ubi sunt deputati, procedere possunt, & judices cognoscere quolibet tempore etiam feriato, & placitis locatis capp. 14. 15 & 16. in fine lib. 2 fol. 101.
- Notarii dugalium pro uno aggregato, vel via devastata, & similibus non possint nisi unam scribere inventionem, vel inquisitionem, etiam si plures tenerentur rescire; & contra quem fieri debeat cap. 7 lib. 5 fol. 331. Et quomodo in ipsa inventionem, vel inquisitionem procedere debeant cap. 8 lib. 5 fol. 239.
- Notarii dugalium scripturas relinquunt penes dictum officium cap. 46 lib. 5 fol. 248.
- Reliqua vide in verbo Dugale.*
- Notarii duo testamentis, & aliis ultimis voluntatibus interveniant sub pœna nullitatis cap. 20 lib. 2 fol. 104.
- Notarii duo officii æstimatorum communis Veronæ quas habeant solutiones scripturarum, & quam mercedem recipiant pro instrumentis dationum in solutum cap. 134 lib. 2 fol. 159.
- Notarii, & testes intervenientes in contractibus, alienationibus, & ultimis voluntatibus esse debeant de jurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus onera cum communi, vel districtu Veronæ sub pœna nullitatis cap. 19 lib. 2 fol. 104.
- Notarii falsum instrumentum facientes, vel falsificantes scripturas, & acta publica quomodo puniantur cap. 48 paulo post initium lib. 3 fol. 209 cap. 51 lib. eod. fol. 211. Et de pœna eos requirentium, vel ipsorum requisitorum cap. 53 lib. 3 folio 212. Vide Verbum *Notarii falsum Instrumentum facientes* &c. in Indice Tomi 2.
- Notarii infra quantum tempus scripturarum suarum solutionem exegisse debeant, quo elapso non possint amplius audiri cap. 17 lib. 2 fol. 103.
- Notarii, ingenierii, & alii officiales dugalium ultra salaria sua nihil aliud recipiant cap. 6 lib. 5 fol. 331.
- Notarii in instrumentis non ponant litteram importantem numerum alicujus quantitatis, seu speciei, & ponant imbreviaturas conti-

nuas in quaterno de quolibet contractu, quem facerent, & nomina, ac pronomina propria, & nomen patris, atque contratas cap. 133 lib. 1 fol. 70.

Notarii maleficiorum quomodo accusas, querelas, denuciationes, & cetera acta scribere debeant in quaternis cap. 3 lib. 3 fol. 191. Et quodnam sit illorum officium cap. 121 lib. 3 fol. 241 & cap. 122 lib. eod. fol. 247.

Notarii non faciant ex se commissiones pignorationis, vel sequestri, nisi de licentia sui iudicis, & ad instantiam creditoris, quas cum relationibus in actis suis scribere teneantur: exceptis commissionibus a iudice ex suo officio commissis, quas notarius facere possit secundum quod iudex mandaverit, scribendas tamen in actis suis cum relationibus cap. 129 lib. 1 fol. 69.

Notarii non litigent ad tribunal, ubi officium exercent, nec suo, neque alieno nomine sub pena nullitatis actorum. Fallit pro solutionibus scripturarum suarum ad dictum tribunal confectarum, pro quibus ibi possint litigare quocumque tempore etiam seriatim, & placitis locatis capp. 14. 15. & 16. lib. 2 fol. 101.

Notarii non scribant in causa patris, filii, vel fratris litigantis nomine suo vel alieno, nec pro aliquo suo procuratore sub pena nullitatis cap. 13 libro 2 folio 101.

Notarii non vendant, nec permittant officia, vel aliter ipsa dent, sed teneantur per se ipsos facere

sub pena privationis officii cap. 72 lib. 1 fol. 35.

Notarii officii Registri, & Præpositus quanto tempore durare, & vacare debeant cap. 141 lib. 1 folio 73.

Notarii omnes electi ad aliquod officium teneantur rubricare suos libros, & causam ipsorum, ac suorum officiorum cap. 134 prope finem lib. 1 fol. 71.

Notarii palatii artem in eo exercentes habitent in civitate cum massaritia, & familia, aliter non admittantur in dicto officio cap. 127 lib. 1 fol. 69.

Notarii palatii singulo anno mutari debeant, & ad tribunalia deputari per officiales venerabilis collegii notariorum, & quomodo fiant deputationes; & quod D. Vicarius, Iudices D. Potestatis, & Iudices communis Veronæ teneantur vinculo sacramenti non permittere, quod sit coram se ad acta consicienda aliquis notarius, nisi electus, & deputatus; & quanto tempore vacare debeat semel deputatus cap. 68 lib. 1 fol. 30.

Notarii quantum accipere possint pro scripturis civilium causarum, & de salario sententiæ notariis debito cap. 16 lib. 2 folio 101 quod idem intelligatur de notariis villarum cap. 99 in §. ultimo. lib. 1 fol. 49.

Notarii quatuor officii procuratorum Veronæ eligi debeant; & de eorum officio, & quanto tempore illud debeat durare; & quanto vacare debeant; & de libris ab illis tenendis, de mercede

S f f

- cedere eorumdem pro suis scripturis, & pro quibus inventionibus solutionem recipiant; & quodnam illorum salarium ultra dicta emolumenta sit, cap. 1 libro 4 fol. 351.
- Notarii quomodo scribere, & ordinare debeant acta, & instrumenta, & infra quantum tempus ea scripsisse debeant; ac infra quantum tempus satisfecisse debeat notario ille, ad quem spectat instrumentum cap. 134 lib. 1 fol. 71. Vide Verbum *Notarii quomodo scribere &c.* in Indice Tomi 2.
- Notarii registrent pignorationes; precepta, & alias actuum intentiones, viatorum etiam relationes cap. 229 lib. 1 fol. 69. Vide Verbum *Notarii registrent pignorationes &c.* in Indice Tomi 2.
- Notarii Registri quomodo incontrare, & subscribere debeant instrumenta registrata cap. 145 libro 1 fol. 75.
- Notarii rogati civitatis, & districtus Veronæ infra quantum tempus debeant relevasse, & mercedis sum solutione habita exhibuisse parti instrumentum informis, & infra quantum tempus pars debeat illud ad registrum præsentasse, quo elapso non possit amplius præsentari, nec registrari, nisi iusta intercessisset causa, vel nificaliter partes consentient cap. 242 lib. 1 fol. 73. Vide Verbum *Notarii rogati Civitatis & districtus &c.* in Indice Tomi 2.
- De Notarii salario supstantis testium interrogationibus cap. 37 lib. 2 fol. 121.
- Notarii, seu tabelliones sub eorum gastaldionibus se gaudent cap. 124 lib. 1 fol. 67.
- Notarii sortium quam partem condemnationum recipere debeant cap. 10 lib. 1 fol. 350.
- De Notariis concionum, & in quo numero eligendis per Consilium L. & deputandis per officiales Venerab. Collegii Notariorum, ac de eorum officio, & salario pro instrumentis ab ipsis confectis alicui personæ, vel universitati, vel pro condemnationibus, absolutionibus, exemptione de treuga, vel repositione in treuga, publicationibus tenutarum, venditionum, & aliarum alienationum cap. 71 lib. 1 fol. 33.
- De Notariis duobus sortium eligendis, & eorum officio, & quantum durare debeant, & vacare cap. 48 lib. 3 fol. 349.
- Reliqua vide in verbo Sortes.*
- De Notariis quatuor dugalium eligendis, & de eorum duratione, vacatione, officio quoad scribendum inquisitiones de aggeribus, & aliis cap. 3 lib. 3 fol. 329. Et de illorum salario, ultra quod nil aliud recipere valeant, exceptis donis esculentis, vel poculentis cap. 4 lib. 1 fol. 330. Et de pena tam dantis, quam accipientis: exceptis solis solutionibus scripturarum, quæ fierent in officio dugalium in iudicio contentioso, cap. 6 lib. 3 fol. 331.
- De Notariis sex ad bancum malefactorum eligendis per Consilium L. deputandis per officiales Venerab.

ne.

- nerab. Collegii Notariorum; de eorum officio, salario; & quo, ac quanto tempore vacare debeant, & ad quid finito eorum officio teneantur; Et quod nullus Notarius maleficiorum, vel qui præcedenti anno fuerit Notarius maleficiorum possit esse consul laicus cap. 70 lib. 1 fol. 33.
- De Notariis officii Registrariis, ac de eorum conditione, electionis tempore, & prohibitione pro alio procurandi in iudicio ordinario, aut aliud officium exercendi cap. 138 & 139. lib. 1 fol. 72.
- Notariorum ad maleficia deputatorum. pro suis scripturis merces qualis, ac quanta sit cap. 4 lib. 3 fol. 19.
- De Notariorum, & suprastantis officii Registrarij iuramento cap. 140. lib. 1 fol. 73.
- Notariorum, & suprastantis Registrarij quanta sit merces, & quomodo inter ipsos dividatur cap. 146 lib. 1 fol. 75.
- De Notariorum, & suprastantium officii commissionum salario cap. 168 lib. 1 fol. 87.
- De Notariorum, & testium pena, qui interfuerint sponfalibus furtivis cap. 44 lib. 3 fol. 208.
- De Notariorum matricula, sive collegio; & de eorum Statutis approbatis observandis, dummodo non sint contraria Statutis communis Veronæ cap. 123 lib. 1. fol. 67.
- Notariorum viventium, & defunctorum imbreviaturæ quomodo debeant relevari tum quoad instrumenta, tum quoad testamenta cap. 21 & 22 lib. 2 fol. 104. & 105.
- De Notario uno officii commissionum eligendo, & de ejus munere, & iuramento cap. 166 lib. 1. fol. 85.
- Notarium officii maleficiorum ad scribendum pro se quem voluerit accusator, vel accusatus, eligat: exceptis eorum attinentibus usque ad quartum gradum de jure canonico cap. 11 lib. 3. fol. 195.
- Notarius aliquid non extorqueat pro inveniendi imbreviatura alicujus instrumenti, quod ipse fecerit infra quinquennium cap. 131 lib. 1 fol. 70.
- Notarius aliquis pro communi Veronæ possit super aliquo labore pecuniam aliquam, vel servitium, vel promissionem pecunie non accipiat causa inveniendi, vel remittendi operas ei, qui locare teneantur cap. 75. lib. 4 folio 283. Et nulla persona det ipsis, vel promittat aliquid occasione prædicta cap. 76 lib. 4 fol. 283. Et quod dictus Notarius nulli operam, vel plaustrum de illis, quæ laborarent, concedat cap. 77 lib. 4 fol. 283.
- Notarius officii maleficiorum legat, & vulgarizet accusationem, & denunciationem accusanti, & accusato; aut denuncianti, & denunciato; & inquisitionem inquisito, cap. 12 lib. 3 fol. 195.
- Notarius, qui circa diem, mensem, annum, vel indictionem per imprudenciam peccaverit quomodo puniatur cap. 54 lib. 3 fol. 212.

S S C

No.

Notarius quilibet Veronæ collegiatus possit condemnare quoslibet confitentes; & volentes usque ad sexaginta solidos cap. 8 lib. 2. fol. 99.

Notarius quisquam non petat precium sententiæ, & nisi prius eam in publicam formam redegerit cap. 130 lib. 1 fol. 69.

Notarius quisquam non stipuletur, neque de partium voluntate, aliquem contractum cuiuscumque generis ad mentem, videlicet sine scriptura prius facta, sequenti, & continuata in præsentia contrahentium, quæ contineat omnes partes substantiales contractus; & quod eam sic expositam legere saltem semel teneatur contrahentibus, & postea partibus volentibus coram testibus legere, & publicare; & tunc tali contractui nihil addi possit, vel minui, ex quo contrahentes diverterint ad extraneos actus cap. 132 lib. 1 fol. 70.

Notarius, seu tabellio non occupet locum sui iudicis, vel officialis cap. 128 lib. 2 fol. 69.

Notarius unus eligatur ad librum unum memorialem maleficiorum, super quo accusas, denunciationes, querelas, & inquisitiones scribere teneantur; & a quo eligi debeat, & de ejus munere, atque salario; & quod non possit habere officium ad bancum Maleficiorum cap. 2 lib. 3 fol. 190.

Reliqua vide in verbo Officialis.

Nox intelligitur ab occasu usque ad ortum solis, cap. 16 circa medium lib. 1 fol. 335.

Nulla dici non potest sententia, nisi fuerit definitiva: Et nullitas sententiæ ultra quam semel opponi non potest; & infra decem dies sententia debet dici nulla, quibus elapsis nec agendo, nec ex-cipiendo nullitas potest, amplius opponi, cap. 117 lib. 2. fol. 148.

Nullitas contractus, sententiæ, aut processus judicialis, in quibus casibus per Ecclesiasticos contra laicos peti potest, in istem, & similibus potest per laicos contra Ecclesiasticos cap. 47 lib. 2 folio 114.

Nullitas non obijcitur sententiæ arbitrali latæ inter conjunctos cap. 122 §. ultimo, paulo ante medium lib. 2 fol. 150.

Nullitas non opponitur executionibus sententiarum, vel iis, quæ inter confitentes latæ sunt cap. 120 lib. 2 fol. 150.

Nullitas non potest opponi sententiæ latæ super materia pii legati, & relictæ an pias causas cap. 11 prope finem lib. 4 fol. 355.

Nullitatis instantia quantum duret cap. 152 lib. 2 fol. 168.

De Nullitatum questionibus suspendendis, & quæ contineantur in locatione placitorum, & quæ non cap. 3 lib. 2 fol. 96.

Nunciationum novi operis questiones non continentur in locatione placitorum cap. 3 lib. 2 fol. 96.

Nundinæ S. Zenonis mensis Maii celebrentur tribus diebus, in vigilia, die ipso festivitatis, & die sequenti, non computatis die Dominico, & diebus Paschatis, si forte caderent, & distis tri-

tribus diebus jus non reddatur ,
& quælibet persona possit libere ,
ac secure ad ipsas nundinas ve-

nire , non obstantibus suis debitis
publicis , & privatis cap. 187.
in consuetud. n. 21 lib. 4 fol. 185.

O

DE Obedientia comestabilis ,
barceriorum , & militum D.
Potestatis in exequendo mandata
sine salario cap. 6 lib. 1 fol. 2.

Obligare nemo se possit neque sit
obligatus apud commune Veronæ
ultra certas quantitates cap. 17.
lib. 3 fol. 198.

Obligare se ullo modo alicui non
possit minor viginti annis ultra
summam librarum centum , sine
trium agnatorum , vel cognato-
rum præsentia , & decreto iudicis ;
& quale sit in tali casu officium
illorum trium attinentium ; &
quid agendum in illorum defectu
cap. 100 lib. 2 fol. 139.

Occidens hominem casu , & non
præmeditate quomodo puniatur
cap. 41 lib. 3 fol. 107 & cuius
sit cognoscere , & determinare
an homicidium sit præmeditatum ,
vel non cap. 36 lib. 3 fol. 104.

Occupans Braidam in diebus jovis ,
vel sabbathi cum lana , vel pan-
no , seu pellibus quomodo punia-
tur cap. 191 lib. 4 fol. 126.

Occupantis Lissinum , aut nemora
Lissinorum pœna qualis sit cap.
15 lib. 4 fol. 378.

Occupari non debent loca publica ,
aut possessiones , vel jura com-
munis Veronæ , sed omnia de-
beant manifestari cap. 17 lib. 4.
fol. 359 & de præmio illa ma-
nifestantis cap. 19 lib. 4 fol. 260.

De Occupatis locis , vel possessio-

nibus communis Veronæ mani-
festatis non auferendis sine causâ
cognitione cap. 13 lib. 4 folio
359.

Offendentes D. Potestatem , suos
milites , & familiam , seu iudices
communis Veronæ quomodo puni-
antur cap. 47 lib. 3 fol. 109.

Officia civitatis Veronæ a quibus
debeant administrari , & quibus
exceptis ; ac de membrorum u-
nione , & aliis , Privilegium 30.
Septembris 1439 fol. 401.

Officia conferre est auctoritatis , ju-
risdictionis , & arbitrii Consilii
L. cum D. Potestate cap. 51.
lib. 1 fol. 21.

Ad Officia electi teneantur ipsa per-
sonaliter exercere , & non per
interpositam personam ullo mo-
do ; nec debeant se absentare ab
illis sine licentia D. Potestatis
sub pœna amissionis salarii , si
fuerit de habentibus salarium ,
privationis officii , & aliorum
cap. 73 lib. 1 fol. 35.

Officiales communis Veronæ eorum
officio finito teneantur infra men-
sem consignare officio Provivo-
rum scripturas ad commune Ve-
ronæ pertinentes in sacrestia com-
munis reponendas cap. 81 lib. 1.
fol. 39.

Officiales communis Veronæ venire
teneantur ad placita , & stare ad
bancas ad sonum campanæ offi-
cialium , & nunquam recedere ,
nisi

- nisi pulsata campana pro curia
separanda cap. 5 lib. 2 fol. 97.
- Officiales domus mercatorum de
quorum creditorum instrumentis,
de quibus causis, & inter quos
cognoscere non possunt cap. 93.
& 94 lib. 1 fol. 43.
- Officiales, qui communis nomine
Veronæ aliquid agerint, non
possint conveniri, nisi principa-
liter suo se nomine obligaverint
cap. 107 lib. 1 fol. 62.
- Officiales quinam intervenire pos-
sint in actu ipso pignorandi, vel
præcipiendi cap. 162 lib. 1 fol. 84.
Reliqua vide in verbo Viator.
- Officiales teneantur esse, & stare
ad sua officia omnibus diebus,
& horis debitis, & illa cum
summa diligentia exercere cap.
74 lib. 1 fol. 36.
- Officialibus coram diversis nemo
citari aliquem faciat, nec quis
pro eadem re sub diversis con-
veniat judicibus cap. 30 lib. 2.
fol. 108.
- De Officialibus domus mercatorum
eligendis, & quo tempore, ac
de illorum condicione, atque ju-
ramento cap. 89 lib. 1 fol. 41.
- De Officialibus villarum syndican-
dis, & de eligendis syndicato-
ribus, de eorum numero, qua-
litate, condicione, salario, ju-
ramento, officio, & auctoritate
cap. 103 lib. 1 fol. 56.
- Officialis communis Veronæ non
debeat loqui secrete, neque con-
sultare aliquem cujuscumque con-
ditionis sit, dum sedet pro tri-
bunali, & jus reddit, nisi iusta
intercederet causa cap. 9 lib. 2.
fol. 99.
- Reliqua vide in verbis Judex.*
Notarius, & Vicarius.
- Officia omnia eligantur ad breviam
in Consilio majori communis Ve-
ronæ, & quomodo: exceptis of-
ficiis notariorum, quæ eliguntur
per officiales Venerab. Collegii
Notariorum cap. 67 lib. 1 folio
29 & cap. 68 lib. eod. fol. 30.
- Officia vendi, aut permutari non
possint, aut aliter dari a notariis,
sed teneantur notarii per se ip-
sos facere sub pœna privationis
officii cap. 72 lib. 1 fol. 35.
- De officii procuratorum Judice, de
Consiliariis ejusdem, de Militibus,
de Notariis, & Massario vide in
verbo Procurator.*
- Officii Registri libri extra dictum
locum non portentur, & secreti
teneantur, nec de ipsis aliqua
copiam cuiquam exhibeatur subcer-
tis pœnis, nisi de mandato D.
Potestatis, civitatis iis, quorum
interest, & facta fide, quod pe-
tentis intersit. Et quod non pos-
sit haberi recursus ad dictos li-
bros, nisi haberi posset exem-
plum instrumenti a notario ro-
gato propter ejus amissionem,
vel nisi ageretur de approbatione,
vel reprobatione alicujus in-
strumenti producti, quo etiam
casu debeat id fieri cum causâ
cognitione, & licentia D. Pote-
statis cap. 150 lib. 1 fol. 78.
- De Officii Registri loco manutene-
ndo in curtivo palatii communis
Veronæ, & de ejus clavibus,
& pœnis quem manere debeant
cap. 136 lib. 1 fol. 72.
- Reliqua vide in verbo Registrum.*
- Ab Officiis quanto tempore vacan-
dum

dum sit cap. 104 lib. 1 fol. 60.
& de pœna non vacantis c. 105.
lib. 1 fol. 61.

De Officio Aestimatum communis Veronæ, & omnia ad illud spectantia vide in verbo Aestimaria.

De Officio custodum nocturnorum, & barocerorum vel satellitum cap. 24 lib. 3 fol. 100.

De Officio iudicis dugalium, & omnia ad illud spectantia vide in verbo Dugale.

De Officio iudicis maleficiorum, & de quibus cognoscere possit cap. 1 lib. 3 fol. 190.

Reliqua vide in verbo Maleficium.

De Officio iudicis sortium, & omnia ad illud pertinentia vide in verbo Sortes.

Officiorum occasione qualiter iis satisfieri debeat, qui pro aliis fideiuserint, vel se quocumque modo obligaverint, & inde damnum aliquod senserint c. 108. lib. 1 fol. 61.

Officium aliquod habere non potest qui non est civis Veronæ, & qui publicas factiones non subit, sub pœna nullitatis electionis, quæ aliter fieret; Et qui intelligantur cives cap. 58 lib. 1. fol. 25.

Officium aliquod nullus debet ingredi sine iuramento præstito secundum ordines super dicto officio coram D. Potestate in actis Cancellarii communis, & sine litteris D. Potestatis de dicto officio ab ipso Cancellario scriptis sub pœna nullitatis omnium, quæ fecisset, & privationis officii, vel librarum vigintiquingue arbitrio D. Potestatis,

& nihilominus jurare, & litteras accipere teneatur cap. 75. lib. 1 fol. 36. Et quod nemo officium sibi designatum valeat exercere, qui debitor fuerit communi Veronæ pro suis datis, factionibus, & alio quocumque modo sub pœna dupli ipsius debiti: Et quod nullus desistat propter debitum non solum suum officium exercere sub pœna privationis dicti officii cap. 105 post medium lib. 1 fol. 61.

Olei, fructuum, vel herbarum venditrix nulla pueros teneat in brachio, nec eorum caput a pediculis expurgare debeat, neque filare cap. 168 lib. 4 folio 316.

Oleum extra civitatem Veronæ nemo audeat conducere sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrasaciens; Et quæ quantitas olei possit conducì per districtum Veronæ sine bolleta cap. 84 lib. 3 folio 225.

Olivatum campos quotempore ingredi possint spicatores pro spicando, & colligendo olivas non collectas cap. 113 lib. 5. fol. 373.

Olivarum ossa resciri, seu retoculari non debeant; & quomodo hoc intelligatur, & de pœna contrasacientis; & qui sint inquisitores de prædictis, cap. 167. lib. 4 fol. 316.

Olivarum plantonum, aut postillum aliquem incidens, fodiens, vel extirpans quomodo puniatur cap. 99 lib. 5 fol. 368.

In Olivis tum civitatis, tum districtus Veronæ nemo debeat blas

stias pascere cap. 154 lib. 5 fol.

385.

Onera, & factiones cum communi Veronæ solvere non teneantur portitores a brentis, excepta datia contratæ, & puteorum cap. 68 prope finem lib. 4 folio 280.

Onera, & factiones de mandato Domini Venet. omnes indifferenter subeant, & hoc non obstante aliquo privilegio in contrarium, cap. 173 lib. 2 fol. 179. Vide Verbum *Onera*, & *factiones de mandato Domini Venetiarum* &c. in Indice Tomi 2.

Onera, & factiones qua forma imponantur in villis cap. 165 lib. 2 fol. 176 & cap. 164 lib. 5 fol. 388.

Onera, & factiones qui, & quibus in locis solvere teneantur cives, & quicumque habitatores civitatis Veronæ cap. 171 lib. 2 fol. 180.

Onera, & factiones realia teneantur subire famuli civium pro bonis, quæ possident in villis, & quod omnium personalium munerum sint immunes cap. 155 lib. 2 fol. 173 & cap. 179 lib. eod. fol. 181.

Onera, & factiones subire teneantur etiam clerici habentes bona patrimonialia extra Ecclesiam temporaliter acquisita in civitate, vel districtu cap. 160 lib. 2 fol. 174.

Onera, & factiones subire teneantur rustici cum loco originis, & cum loco habitationis non obstantibus pactis, & quomodo juxta casuum diversitatem cap.

154 lib. 2 fol. 171 & c. 157 lib. eod. fol. 173.

Onera imposita pro una causa præcise in aliam causam non ponantur, nec expendantur cap. 169 lib. 2 fol. 178.

Onera incepta alicujus belli, hoc est armatorum, vastatorum, equorum, & similium omnes illi, qui a villa sua recedentes ad aliam villam habitationem transportaverint, durante bello teneantur subire cum illa villa, in qua pridem habitabant tempore impositionis primæ onerum dicti belli, & non cum ea villa, ad quam se receperint cap. 163 libro 2 fol. 175.

Onera omnia in villis, & contratis imponenda de voluntate vicinæ, & licentia D. Potestatis, vel sui delegati imponantur; & quid exprimendum sit in licentia obtinenda cap. 167 lib. 2 folio 177.

Onera subire compellantur rustici villarum cum suis villis, & cives Veronæ cum suis contratis cap. 166 lib. 2 fol. 175.

Onera subire non teneantur cives Veronæ cum communibus villarum territorii, si onera civitatis subeant, neque pro bonis uxorum suarum, aut pro illis, quæ a districtualibus emissent; & propter onera villarum non attendita non molestentur, nisi essent fidejussores villarum cap. 171 lib. 2 fol. 179. Vide Verbum *Onera subire non teneantur Cives Veronæ* &c. in Indice To. 2.

Onera subire teneantur personalia rustici confugientes ad fortitiam

rio.

- propter bellum cum eo loco ,
ad quem confugerunt ; realia
vero cum eo loco , cum quo
ipsa onera subibant , antequam
confugerent , cap. 162 lib. 2 fol.
173.
- Onera villarum , & contratarum
ordinate scribantur a massariis
villarum , & rasoneriis contra-
tarum cap. 168 lib. 2 fol. 178.
- Ab Oneribus , & factionibus ne-
mo se excuset prætenu con-
versionis , vel religiosi habitus
cap. 161 lib. 2 fol. 174.
- Onerum , & datiarum exactorum
ratio quomodo reddenda sit , &
infra quantum tempus exacto-
res datiarum debeant ipsas da-
rias exegisse , & consignasse c.
170 lib. 2 fol. 178.
- Onerum , & factionum attenden-
dorum occasione lites enatæ in-
ter rusticos infra quantum tem-
pus finire debeant , & quod sen-
tentiz super illis late sine ullo
remedio firmæ sint cap. 164 li-
bro 2 fol. 175.
- De Onerum , & factionum immu-
nitate alicui concedenda in præ-
judicium communis Veronæ D.
Potestas , vel alius iudex com-
munis Veronæ cognoscere , &
terminare non possit , & si ali-
qua sententia super prædictis fer-
retur , ipso jure non valeat cap.
183 lib. 2 fol. 183.
- Onerum , & factionum quæstiones
non continentur in locatione pla-
citorum cap. 3 lib. 2 fol. 96.
- Reliqua vide in verbis Civis , Da-
tia , Factiones , & Rusticus.*
- Operarii ad sonum campanæ , quæ
nuncupatur Marangona , pulsa-
tæ summo mane singulo die re-
neantur operas suas laborando
locare , & insistere usque quo
eadem pulsata fuerit in occasu
Solis , cap. 71 lib. 4 fol. 281.
- Operarii laborantes ad pretium in
campanæ alicujus villæ quando
debeant esse , & quantum stare
in laborerio ; & quod secum de-
ferre debeant esum , & potum
necessarium cap. 138 lib. 5 folio
386.
- Operarius laborerium inceptum te-
neatur perficere , nec se in alio
intromittere sine licentia illius ,
cui laboraverit cap. 73 lib. 4 fol.
282.
- Operarius nullus veniens a labore-
rio portet secum aliqua ligna
de sortibus cap. 102 lib. 3 folio
369.
- Operas suas qui alicui locaverit ad
certum tempus , non possit al-
teri in eo tempore locare , nec
ante completum tempus sine li-
centia ejus , cui locaverit , ab
alio conducere , cap. 109 libro 3.
fol. 237.
- De Ordine interrogandi in absolu-
tionibus , & condemnationibus
faciendis , cap. 125 lib. 3 fol. 239.
- De Ordine procedendi in causis
civilibus secundum formam Sta-
tutorum tam in actione perso-
nali , quam in reali , tam si a-
gatur de publico instrumento ,
vel scriptura privata trino teste
notata , quam de alia quacum-
que causa , cap. 135 lib. 2 folio
180 & cap. 136 lib. eod. folio
182.
- De Ofellatoribus , cozzatoribus ,
& civetatoribus puniendis ingre-
T t t diem.

- dicentibus alienos agros frugibus in eis pendentibus, cap. 108 libro 5 fol. 371.
- Offia clausa de nocte post tertium sonum campanæ non tenens quomodo puniatur cap. 23 in fine lib. 3 fol. 200.
- Offia palatii, & domus novæ, in qua habitant Vicarius, & Judices D. Potestatis continue a mane usque ad vespertas stent aperta, ut quilibet tum major, cum minor, tam dives, quam pauper, tam humilis, quam sublimis libere accedere possit ad prædictos ad dicendum de suis iuribus, cap. 16 lib. 1 fol. 5.
- Ora nonemat quis in diebus mercati ante horam novæ, nec in die præcedenti mercatum post novas causa revendendi, cap. 155 lib. 4 fol. 309.
- Oves tenere non possint pecorarii cum ovibus domini sui, nec aliquas oves, quas habeant in socidam, vendere valeant sine domini licentia cap. 111 lib. 3 fol. 238.
- Ovibus, & capris damnum danti- bus in vigris, herba silvestri, & pratis, ad quid teneantur earum custodes cap. 90 lib. 5 fol. 365.
- De Ovibus forensibus non accipien- dis, nec tenendis in socidam cap. 90 lib. 3 fol. 228.
- De Ovibus Veronentibus non ex- trahendis, nec forensibus condu- cendis capp. 88 & 89 lib. 3 folio 227.
- De Ovibus Veronentibus non in- socidandis, vendendis, donan- dis, nec aliter alienandis extra districtum cap. 90 lib. 3 folio 228.
- Ovium malga damnum dante ad quid teneantur pecorarii, & earum custodes cap. 87 lib. 5 folio 364 Et quot ovibus onter selap- pum, & quot malga cap. 86 li- bro 5 fol. eod.

P

- P**Acem, & charitatem inter con- junctas personas conservari Reipublicæ interest cap. 122 lib. 2 fol. 150.
- Pacem rumpens bannito eum vul- nerando, vel occidendo quomo- do puniatur cap. 61 lib. 3 folio 151.
- Pasta inita cum Domino Mantuæ super fortilitis, & terris Vero- nensibus Pischeriæ, Castellarii, Villempentæ, Hostiliz, & Bel- fortis die 5. Novembris 1461. fo- lio 397.
- Pasta, seu paces, quæ fierent in- ter commune Veronæ, & com- munita alicujus civitatis omnia infra octo dies post publicatio- nem ponantur, & scribantur in libro Statutorum communis Ve- ronæ cap. 15 lib. 1 fol. 5.
- Palatii communis Veronæ, & do- mus novæ lignamen incidens quomodo puniatur cap. 21 lib. 4 fol. 260.
- Palatii communis Veronæ stercus ducatur, & projiciatur in cam- pum Martium cap. 55 lib. 4 fol. 274.
- Palæz remaneant super possessio- nibus,

- bus, & de paleis, vel bladis conducendis in curivum domini, cap. 187 in consuetud. num. 19 & 20 lib. 2. fol. 185.
- De Palearum, & fœni supràstante uno eligendo, & de ejus conditione, officio, ac salario, & a quibus se abstinere debeat cap. 189 lib. 4 fol. 324.
- Palearum, & fœni Statuta edita violentem cuilibet liceat accusare, exceptis militibus procuratoribus communis Veronæ cap. 194 lib. 4 fol. 326.
- Palearum plaustra non liceat aliis in locis vendere, quam in plateis Braidæ, Glareæ, Sancti Pauli, & aliis cap. 189 §. Item quod aliquod lib. 4 fol. 324.
- Palearum, quæ forma debeant carrigari cap. 189 in fine lib. 4 fol. 324.
- Palearum revenditor non possit emere paleas conductas Veronam ad vendendum, nec possit in contractu aliquo palearum incivitate se impedire cap. 189 §. Item, quod nullus lib. 4 folio 324.
- Paleas falsas vendens, hoc est, quæ habeant ab extra apparentiam boni, & sint aliud ab intra quomodo puniatur cap. 189. §. Item, quod si aliquod lib. 4. fol. 324.
- Palia vineis ex materia larzii, vel picii quomodo, & cujus longitudo construi, & vendi debeant cap. 196 lib. 4 fol. 326.
- Palificatæ, seu pennelli Athesis quomodo fiant, reparentur, & conserventur, & quorum expensis, & cujus sit invigilare ut fiant, & conserventur, & de pœna negligentis cap. 25 lib. 5. fol. 339.
- Panem bonum ad vendendum, & bene costum signatum proprio sigillo, in quo insculptum sit nomen pistoris vendentis, omnes pistoris construere debeant, & unus non vendat panem alterius pistoris cap. 107 lib. 4 folio 296.
- Panem male costum minus pondere, & sine sigillo causâ vendendi nullus tabernarius teneat cap. 119 lib. 4 fol. 300.
- Panem venalem minus pondere salsum, vel loiosum nullus pistor vendat, & ipsum militibus procuratoribus communis Veronæ ponderare volentibus ostendere debeat cap. 108 lib. 4 fol. 296.
- Panis matrus, sive buffettus cujus conditionis, & ponderis esse debeat cap. 109 lib. 4 fol. 296.
- Panis venalis calmerium, & pretium quomodo fieri, & constitui debeat cap. 110 lib. 4. folio 297.
- Panno occupans Braidam in diebus jovis, vel sabbathi quomodo puniatur cap. 191 lib. 4 fol. 326.
- De Paragonis ponderum omnium, & mensurarum tam capacitatis, quam mensurationis habendis, & tenendis in officio Provisorum sub clavi cap. 83 lib. 1 folio 39.
- Pars, quæ produxerit testes, & fecerit eos venire de villa ad civitatem, teneatur eis facere expensas victus, donec sua dicta depofuerint, & in qua quantitate

titate; sicut & ille, qui in jus vocari fecerit aliquem de villa in civitate, teneatur ei prestare expensas, si vocans in jus ad placitum non venerit cap. 187 in consuetud. n. 11 lib. 2. fol. 185.

Partes, & provisiones Consilii XII. & L. exequi facere spectat ad auctoritatem Consilii XII. cum D. Potestate cap. 51. lib. 1 folio 21.

Pascuare in quibus locis impune liceat confortibus villarum, & maxime civibus Veronæ cap. 155 & 156 lib. 5 folio 385 & quod nemo debeat bestias pascuare in pratis, hortis, vitiariis, olivis, vineis, & bladis sum civitatis, tum districtus Veronæ cap. 154 lib. 5 fol. 385.

Pater legitimus administrator administratorio nomine agens in iudicio audiri possit, quamvis exemptus de treuga cap. 17 libro 2 fol. 107.

Pater occidens aliquem male conversantem cum filia nulla poena puniatur cap. 39 paulo post initium lib. 3 folio 106. immo nec ejus socii per Cepul. de servit. urban. præd. cap. 13. nu. 10.

Patrem esse quem in iudicio qui negaverit, de quo sit publica fama eum esse talem, vel esse in possessione paternitatis quomodo puniatur; & quod in hoc casu sufficiat probatio publicæ vocis, & famæ, nisi allegans contrarium id probaret cap. 33. lib. 2 fol. 110.

Pauperes illi intelliguntur, qui fuerint æstimati in æstimo com-

munis Veronæ quidecim solidis, & abinde infra; si vero non fuerint æstimati in æstimo communis Veronæ, ex aspectu, & qualitate conditionis, & personæ pauperes judicari possint; & quod pauperem se dicens id jurare teneatur cap. 153. finem versus lib. 3 fol. 169.

In pauperum causis quomodo se procedendum cap. 153 lib. 2 folio 169.

Pauperum sanguine, & calamitatibus non debent alii satellites dictum in cap. 179 in prima Parte non multo post initium lib. 1. fol. 91.

Pecorarii tenere non possint oves, cum ovibus domini sui, nec aliquas oves, quas habeant in socidam vendere sine domini licentia cap. 111 lib. 3 fol. 238.

Pecudes Veronenses non possint ab ullo infocidari, vendi, donari, vel aliter alienari extra districtum Veronæ, & de poena contrasacientis; & quilibet vendens, donans, vel aliter alienans in civitate, vel districtu tenetur ab emptore, donatario, vel acquiretore fidejussionem accipere de non conducendis ipsis pecudibus extra districtum cap. 90. lib. 3. fol. 228. & quod invigilare teneantur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ, & Capitaneus Lacus Græde, ne in alienas terras transfruantur cap. 97. §. Item, quod nulla lib. 1 fol. 46 & cap. 99. §. Item, quod prædicti, lib. eod. fol. 49.

De Pecudibus forensibus non condu-

- ducendis Veronam** ullo modo, nec ad districtum Veronæ, & de pœna contrasfacientis, & ejus, qui illis pascua dederit cap. 89. lib. 3 fol. 227.
- De Pecudibus forensibus** non tenendis, nec accipiendis in societate, & de pœna contrasfacientis, & notarii instrumentum tale conficiens, atque etiam testium cap. 90 lib. 3 fol. 228.
- De Pecudibus Veronensibus** non extrahendis extra districtum, & de pœna contrasfacientis, ac datarii licentiam concedentis cap. 86 lib. 3 fol. 227.
- Pecunia communis Veronæ** retineri non possit prætextu crediti, vel quavis alia ratione, sed ab administratoribus illius finito eorum officio consignari debeat Provisoribus communis Veronæ infra mensem sub pœna dupli ejus, quod constaret existere penes eos, item & privationis cujuslibet officii, & dignitatis communis Veronæ per triennium, atque amissionis salarii, & lucri; quibus pœnis pecuniariis multari debeant etiam heredes, si administrator occubuisse cap. 109 lib. 1 fol. 62. Et de eligendis calculatoribus profaciendo computa dictis administratoribus cap. 120 lib. 1 fol. 63.
- Pecuniam falsam facientes**, vel tondentes, ponderantes, expendentes, conducentes, vel conduci facientes quomodo puniantur capp. 57 58 59 60. & 61. libro 3. fol. 213 & 214.
- De Pedagiis, pontaticis, seu tholoneis** non accipiendis de iis rebus, quæ a 40. annis citra ab anno Domini 1235. retro incepta sunt dari, vel auferri cap. 19 lib. 2 fol. 62.
- Pelles crudæ de civitate**, & districtu Veronæ non extrahantur sine licentia D. Potestatis, & fidejussione de reportando contralitteram cap. 92 lib. 3. folio 229.
- Pelles** non percutiatur quis, nec molititium faciat, aut teneat circa plateam mercati, alii ve in locis certis cap. 48 lib. 4 fol. 272.
- Pellibus occupans Braidam** in diebus jovi, vel sabbathi quomodo puniatur cap. 192 lib. 4 fol. 326.
- Pennelli Athesis** quomodo fiant, reparentur, & conserventur, & quorum expensis, & cujus sit invigilare ut fiant, & conserventur, & de pœna negligentis, cap. 25 lib. 5 fol. 339.
- Pennellum de salicibus**, vel aliis lignaminibus facere teneatur quilibet habens molendinum in flumine Athesis, & in qua parte fluminis fieri debeat, & cujus longitudinis, & altitudinis esse debeat, & de pœna contrasfacientis cap. 27 lib. 5 fol. 341.
- Pensionem aliquam solumens** de mandato judicis recte solvit cap. 44. in fine lib. 2 fol. 114.
- Pensiones domorum**, & afflictus stationum, sive apothecarum ad tempus determinatum locatarum initio cujuslibet medii anni pro dimidia solvi debeant cap. 127. in consuetud. num. 12 lib. 2 folio 185.

Relis.

Reliqua vide in verbo Livellum.

Percutiens aliquem cum armis interdiciis, vel non prohibitis quomodo puniatur, & de expensis medicorum, & curæ reficiendis vulnerato, & quomodo liquidentur cap. 35 lib. 3. fol. 204.

Perdices, aut phasianos, aliasve salvaticinas nullus emat in diebus mercati ante horam nonæ, nec in die præcedenti mercatum post nonas causa revendendi cap. 155 lib. 4. fol. 309.

Periculum ubi majus est, ibi cautius & agendum cap. 69 lib. 1. fol. 31.

Permutans, vel permutare promittens fundum, vel rem aliam præcise compellatur rem ipsam tradere, si illius facultatem habeat cap. 76 lib. 2 fol. 130.

Permutatio omnis facta per judicem, & militem procuratorum communis Veronæ, vel alterum eorum de bonis alicujus sub prætextu crediti factoris Veronæ, vel Dominorum Veronæ ab anno 1387. retro, de quibus constet publicum instrumentum, valet, & emptores in talium bonorum possessione manuteneantur, nemini conquerenti audientia data cap. 42 lib. 1 fol. 16.

Personaliter ut capiatur nullus debitor possit se alicui obligare, & si aliter factum fuerit, non valeat; exceptis forensibus cap. 63 lib. 2 fol. 124.

Personarum acceptio in judiciis non est habenda cap. 153 l. 2 fol. 169.

Petens debitum, vel aliud, de quo fuerit satisfactum, quomodo puniatur cap. 113 lib. 3 fol. 238.

Phasianos, perdices, aliasve salvaticinas nullus emat in diebus mercati ante horam nonæ, nec in die præcedenti mercatum post nonas causa revendendi cap. 155 lib. 4 fol. 309.

Picturæ Sanctorum in januis omnibus urbis Veronæ fieri debeant, & quæ Sanctorum imagines sint depingendæ cap. 20 lib. 4 folio 260.

Pietate sola Deo pares sumus, cujus cultus sicut Dei agnitione, & proximi subventionem constat, ita Rerum publicarum, quæ ab hominum cœtu sunt jure viventium, præcipuum est fundamentum cap. 34 lib. 1 fol. 12.

Pietatis sanctæ Domus, quæ pauperum infirmantium refugium, & puerorum expositorum alimentum est, D. Potestus teneatur observare Statuta edita, & in futurum edenda, & eidem, ac gubernatoribus, atque factoribus illius jus summarium in omnibus causis dictæ domus ministrare, & parribus dictæ domus semper cum justitia, & honestate favere cap. 34 lib. 1 folio 12.

Pignerandorum ostia clausa in villis possint per viatores aperiri præsentem massario, & quilibet requisitus teneatur præstare auxilium, & favorem ipsi viatori, licet hæc in commissione non contineantur cap. 163 lib. 1. fol. 24.

Ad Pignerandum cum viatoribus communis Veronæ quamlibet personam debentem aliquid communi Veronæ ex quacunque causa

- vaussa, & etiam ad capiendum, si capi deberet persona, quæ aliquid deberet communi Veronæ, debeat specialiter ire commestabilis cum suis baroeriis absque ullo lucro nedum a communi Veronæ capiendo, sed neque a singularibus personis occasione prædicta cap. 6 lib. 1 folio 2.
- Pignerari** debeant cives in suis contratis, si habitent in civitate, alioquin in villis, in quibus reperti fuerint habitare cap. 174. lib. 2 fol. 180.
- Pignerari** fideiussorem sortium permittens consors sortium pro suo facto quomodo puniatur, c. 131. lib. 5 fol. 372.
- Pignerari** nemo possit, nisi prius citatus fuerit, exceptis debitis privilegiatis, nisi aliter inter partes fuerit conventum, quo casu debeat fieri tempore tantum juridico cap. 57 lib. 2 fol. 120.
- Pignerationes**, & aliæ commissiones finito officio committentis infra unum mensem possint exequi cap. 64 lib. 2 fol. 124.
- Pignerationes**, præcepta, & aliæ actorum intentiones, viatorum etiam relationes a notariis registrantur cap. 129 lib. 1 folio 69. Vide Verbum *Pignerationes, præcepta, & alia actorum intentiones* &c. in Indice Tomia.
- Pignerationis** executionem ad postulationem gastaldionis sortium committere debeant iudex sortium, & vicarii villarum contra debitores occasione ipsarum sortium, vel regularum cap. 145. lib. 5 fol. 381.
- Pigneratus** stantibus duabus inobedientis volens opponere teneatur asscurare; immo, si debitor ultra primam vetationem pignoris fuerit pertinax, carcerari possit cap. 54 lib. 2 fol. 118.
- Pignora** accepta infra quantum tempus creditores faciant sibi conduci cap. 38 lib. 2 fol. 111.
- Pignora** designata per viatores juratis, vel massariis, isti teneantur recipere expensis creditorum, ad quæ sequestra facienda quilibet de contrata, vel villa teneatur auxilium viatori præstare, & massario cap. 161 lib. 1 fol. 83.
- Pignora** massariis villarum dissipantibus, teneantur communia reficere cap. 44 lib. 1 fol. 18 & cap. 161 lib. 5 fol. 387.
- Pignora** non emant massarii, & sui officiales per se, vel per alium ullo modo sub pœna privationis officii cap. 177 lib. 1 folio 90.
- Pignora** via auferre non possint Sattuarii sortium villarum iis, qui regulam fregissent; sed tantum quiete, & voluntarie, nisi tempore inventionis, quando damnum dantes essent alterius jurisdictionis cap. 150 lib. 3 fol. 384.
- Pro Pignore** accepto in civitate designato penes juratum post duos menses juratus non teneatur, & pro accepto in villis designato penes massarium non teneatur cap. 58 lib. 2 fol. 121.
- Pro Pignore** non accipiantur animalia bovina, Nec cætera ad agriculturam spectantia, nisi in subsidium cap. 52 lib. 2 fol. 117.
- Vide

Vide Verbum *Pro pignore non accipiantur animalia bovina &c.* in Indice Tomi 1.

Pro Pignore non conduſſo quomodo procedatur contra eum, qui ſteterit de pignore, vel penes quem pignua designatum eſt; & infra quantum tempus ad partis requiſitionem pignus debeat conduſſiſſe: & quod obligatus conducere pignus, nec conducere, non poſſit ſe tuiſſi ceſſione bonorum cap. 59 lib. 2 folio 121.

De Pignore qui pro aliquo ſteterit, non poſſit pro ſe alium facere ſtare de pignore: ſeu pignoratus pro aliquo non poſſit facere, ut alius ſit pignoratus pro illo loco ſui cap. 156 lib. 2. fol. 82.

De Pignore vetito acufationes ubi, & apud quos fieri debeant, & qualiter in eis ſit procedendum cap. 2 lib. 3 fol. 192.

Pignoribus pro conducendi tenentur maſſarii, communia, & homines villarum viatoribus requiruntur providere de jumentis expenſis debitorum cap. 59 in fine lib. 2 fol. 121.

Pignori obligare non debeat commune, vel officialis alicujus villæ banna, regulas, ac manifeſta ſunt villæ cap. 52 lib. 5 fol. 384.

De Pignorum camera manuteneſſa in loco, ubi nunc eſt cap. 170 lib. 1 fol. 88.

Pignorum librum habere debeat maſſarius diſti officii, in quo numerus, & qualitas pignorum, nomina debitoris, eredi-

toris, viatoris præſentantis, notarii, ex cujus commiſſione fuit acceptum pignua, tempus commiſſionis, & quantitas debiti deſcribantur cap. 173 lib. 1 folio 89.

Pignorum maſſarii officium quale ſit Et de ejus electione, ætate, & vacatione cap. 171 lib. 5 folio 88. Et de juramento ejusdem, ac fidejuſſione ducatorum 500. auri cap. 172 lib. eod. folio 88. Et de illius ſalario pro pignoribus venditis, & non venditis cap. 176 lib. 1 fol. 90. Vide Verbum *Pignorum Maſſarii Officium quale ſit &c.* in Indice Tomi 2.

Pignorum maſſarius quem ordinem ſervare debeat in venditione pignorum, & quot, ac quibus diebus in hebdomada debeat pignora ſub hafta vendere; & quanto tempore pignora in officio remaneant, antequam vendantur cap. 174 lib. 1 fol. 89.

De Pignorum retractu quomodo debeat maſſarius pignorum ereditoribus ſatiſfacere deductis expenſis, & reliqua debitori, vel ejus hæredibus conſignare, & quid facere teneatur, ſi non inveniat debitor, vel ejus hæres cap. 178 lib. 1 fol. 90.

Pignorum ſubhaſtandorum æſtimatores eligantur, & de eorum numero, qualitate, ac juramento cap. 175 circa medium lib. 1. fol. 89.

Pignus qui tertio vetuerit, vel diſpigneraverit quomodo puniatur cap. 53 lib. 2 fol. 118, cap. 5. lib. 3 fol. 192 & cap. 22 lib. 3 folio 199.

In Pignus tradi non debeant forensibus villæ, & castella in confinibus districtus Veronæ posita, & quod de hoc inquirere teneantur D. Potestas, & Judex Maleficiorum singulo anno; & quod Provisores communis Veronæ, ac Vicarii districtorum confinium, & Massarii villarum debeant advertere, & denunciare D. Potestati, & Consilio deputatorum Veronæ cap. 96 lib. 3. fol. 231.

Pinguedo bestiarum non vendatur nisi secundum formam, & pretium, quibus venduntur carnes ipsius bestiarum, excepta pinguedine porcorum cap. 136 lib. 4 fol. 304.

Piscari nemo audeat in valibus Tumbæ, & pluribus aliis in locis, & de pœna tam piscantis, quam illius communis, quod piscatorem non denunciasset, & consignasset cap. 28 lib. 3 folio 347.

Pisces aliquos non emat ullus forensis causa portandi extra districtum, nisi in civitate Veronæ, vel nisi cum licentia cap. 163 lib. 4 fol. 313.

Pisces in aperto vendi debeant, & teneri in discis, seu vallariis, & non in cistis, exceptis sardenis, & gambaris, & quanto pretio sardenæ, & gambari vendi debeant cap. 162 lib. 4 fol. 313.

Pisces Lacus Gardæ extra districtum Veronæ non conducantur, nec emantur a terreris, vel forensibus causa conducendi, & vendendi in civitate, vel districtu Veronæ, & de pœna contrahentis cap. 164 lib. 4 folio

313. Ad quod invigilare tenentur Vicarii omnes villarum districtus Veronæ, & Capitaneus Lacus Gardæ sub pœna unius ducati aurei pro singulo pondere piscium solvenda a conducentibus alio, quam Veronam, cap. 97 §. ult. lib. 1 fol. 46 & sub aliis pœnis in dicto cap. 164.

Pisces non emantur in civitate causa revendendi, nec discargentur, vel deponantur alibi, quam in piscariis, & qui pisces vendi debeant in Braida cap. 160 §. primo, & ultimo lib. 4 fol. 311. & cap. 163 prope finem lib. eodem fol. 313.

Pisces putridi, sive maridi non vendantur ullo in loco cap. 165 lib. 4 fol. 315.

Pisces quanti debeant vendi, & quod majores pisces cum minoribus non misceantur, & quomodo puniatur vendens pisces minus pondere cap. 166 lib. 4 fol. 315.

Pisces recentes non venditi de mane usque ad horam nonæ pulsam deferri debeant ad Braidam, & non alibi, & ibi vendi: exceptis sardenis conductis e Lacu ad vendendum post nonam cap. 160 §. ultimo lib. 4 fol. 311.

Pischerie Potestas, sicut & Leniaci de quibus causis, & de qua summa cognoscere possit cap. 100 prope finem lib. 1 folio 34.

Pischeria, & omnia alia loca per Dominum Mantuæ, & alios occupata respondeant civitati Veronæ, unita remaneant cum ipsa
V u u fa,

sa, regantur illius Statutis, & respondeant eidem in æstimis, in onere salis levandi, & aliis, quibuscumque in contrarium non obstantibus Privilegium ult. Septembris 1439. fol. 401.

Piscinæ nullo modo in Arthesi fabricari possint, neque construendi licentia dari, & de pœna contrasacientis, & licentiam dantis cap. 29 lib. 4 fol. 263.

Piscium venditor galerum, aut aliquid aliud præter consuetum pileum in capite non teneat, nec pedalia præter simplices calceos, neque sedeat, & quod ea die piscium ova, & intestina vendatur, quo e piscibus fuerint extracta, & de caudis piscium incidendis, aliquibus exceptis, & de piscibus aqua non conspergendis, nec recendis coopertis cap. 161 lib. 4 fol. 312.

Piscium venditor pisces recentes deponere non faciat extra plateam mercati, ubi venduntur, postquam indidit platea ipsos habuerit: Fallit in piscibus salitis, qui possunt ubique portari causa revendi c. 160 §. 2 lib. 4 fol. 311.

Pistorios facere debeant bonum panem ad vendendum, & bene coctum, & signatum proprio sigillo, in quo insculptum adsit nomen pistoris, & quod panem alterius pistoris non vendant cap. 107 lib. 4 fol. 296.

Pistor nullus panem minus pondere falsum, vel loiosum vendat, ipsumque militibus procuratorum communis Veronæ ponderare volentibus ostendat cap. 128 lib. 4 fol. 296.

Pistor quam quantitatem bladi, vel leguminis emere possit in mercato cap. 92 lib. 4 fol. 290.

Reliqua vide in verbo Panis.

Plantonum aliquem olivarum, vel alterius arboris incidens, fodiens, vel extirpans quomodo puniatur cap. 99 lib. 5 fol. 368.

Plateæ quænam, & quæ publicæ viz aprari, & saxibus sterni debeant, & ejus sit id curare, ut exequatur cap. 23 lib. 4 fol. 261.

Plaustra ducentes per civitatem, & suburbia Veronæ non stent super plaustro, & quod bubulci existentes in urbe teneant manum ad temonem, & caveant, nedamnum aliquod inferatur per plaustrum, & boves alicui personæ, & de pœna contrasacientis cap. 188 lib. 4 fol. 323.

Plumbini, bilancie, & eorum marchæ, atque mensuræ a blado omni mense inquiri, examinari, & approbari debeant per milites communis cum bullatore c. 177 lib. 4 fol. 320.

Pœna acceptantis officium ante impletum tempus suæ vacationis quænam sit cap. 105 lib. 1 folio 61.

Pœna advocatorum, qui causis interesse nolunt requisiti etiam contra alium advocatum, quænam sit cap. 101 & 102 lib. 2 f. 140.

Pœna bannitorum, saltuariorum, & aliorum officialium falsos accusas, vel manifestationes facientium quænam sit cap. 55 lib. 3 fol. 213.

Pœna beccarii vendentis carnem minus peso quænam sit cap. 129 lib. 4 fol. 305.

Pena beccariorum transgredientium provisionem habendam omni mense de pretio carnis vendenda quænam sit cap. 140 lib. 4 fol. 305.

Pena carnaliter cognoscentis aliquam mulierem per violentiam, vel sine vi quænam sit, & quomodo ipsa mulier puniatur cap. 42 lib. 3 fol. 207. Et quod contra accusatum cognovisse carnaliter aliquam mulierem, non per vim, si infra mensem eam desponsaverit, & pacem habuerit ulterius non procedatur cap. 43 lib. 3 folio 208.

Pena carrizantis uvas cum castellata minus mensura quænam sit cap. 130 lib. 4 fol. 311.

Pena cavantis in fossatis alicujus, vel alibi in forte, seu regula caussa faciendi cretam, seu menaizmam accipiendi, quænam sit cap. 118 lib. 5 fol. 374.

Pena cavantis, seu extirpantis terminos de confinibus alicujus, quænam sit cap. 102 lib. 3 folio 234 & cap. 117 lib. 5 fol. 374.

Pena cazzatorum, civetatorum, & ofellatorum intrantium alienos agros, frugibus in eis pendentibus, quænam sit cap. 108 lib. 5 fol. 371.

Pena consortis sortium, qui alium confortem percusserit in forte coadunata. quænam sit cap. 141 lib. 5 fol. 380.

Pena consutis sortium, qui dismentiverit aliquem ex confortibus coram gastaldione, vel fidejussore, quænam sit cap. 136 libro 5 fol. 379.

Pena consortis sortium, qui fecerit dedecus gastaldioni, vel fide-

jussori, vel eos dismentiverit; quænam sit cap. 135 lib. 5 folio 379.

Pena consortis sortium, qui fidejussorem pignerari permiserit pro suo factio, quænam sit cap. 136 lib. 5 fol. 378.

Pena consortis sortium, qui fregerit verba gastaldionis, quando arrengaverit, quænam sit cap. 137 lib. 5 fol. 379.

Pena consortis sortium, qui jussus tacere recusaverit, quænam sit cap. 139 lib. 5 fol. 379.

Pena consortis sortium, qui percusserit gastaldionem, vel fidejussorem, quænam sit cap. 140 lib. 5 fol. 379.

Pena consortis sortium, qui permiserit de se reclamum fieri pro negotio sortis; quænam sit cap. 132 lib. 5 fol. 378.

Pena currentis equo per civitatem, quænam sit cap. 112 lib. 3 folio 238.

Penæ criminum, quæ non sunt determinatæ per Statuta, imponantur arbitrio D. Potestatis, & majoris partis curiæ, nec teneantur in prædictis judicare secundum leges, & de ordine interrogandi in absolutionibus, & condemnationibus faciendis cap. 115 lib. 3 fol. 239.

Pena ex condemnationibus factis per officium dugalium exigantur per vicarios villarum, postquam denunciatum fuerit, & quibus debeant assignari, & de pena non exigentis cap. 45 lib. 5 fol. 348.

Pena ejus qui acceperit malefactorum rem de manibus aliquorum, quænam sit cap. 67 lib. 3 fol. 217.

Vuu 2 Pē-

- Pœna** ejus, qui accusationem de falso fecerit, & in probatione defecerit, quænam sit cap. 52 lib. 3 fol. 217.
- Pœna** ejus, qui ad rumores currit cum armis, aut clamat ad arma, quænam sit cap. 33 libro 3. fol. 203.
- Pœna** ejus, qui alapam alicui dederit, quænam sit cap. 30 lib. 3. fol. 202.
- Pœna** ejus, qui aliquam monetam condere pinclare, trabuchare, balistare, vel bolzonare præsumpserit, quænam sit cap. 60. & 59 lib. 3 fol. 214.
- Pœna** ejus, qui bannitum receperit, aut ei juvamen dederit, quænam sit cap. 72 lib. 3 folio 219.
- Pœna** ejus, qui bladum, vel legumen absconderit, quænam sit cap. 93 lib. 4 fol. 291.
- Pœna** ejus, qui Braidam in die jovis, vel Sabbathi occupaverit cum lana, panno; vel pellibus quænam sit cap. 191 lib. 4 fol. 326.
- Pœna** ejus, qui canem alterius retinuerit, quænam sit cap. 110. libro 3 fol. 237.
- Pœna** ejus, qui carceratis dat consilium ad exeundum de carceribus, & qui eos receptat, quænam sit cap. 73 lib. 3 fol. 219.
- Pœna** ejus, qui casu, & non præmeditate hominem occiderit, quænam sit cap. 41 lib. 3 folio 207.
- Pœna** ejus, qui citari aliquem fecerit, & citatus bis fuerit a iudice licentiarus, quænam sit cap. 29. lib. 2 fol. 109.
- Pœna** ejus, qui columbos ceperit, & retia, artesque tenuerit ad capiendum illos, quænam sit cap. 74 lib. 3 fol. 219.
- Pœna** ejus, qui conduxerit, vel conduci fecerit aliquam monetam falsam, vel reprobam quænam sit cap. 61 lib. 3 fol. 214.
- Pœna** ejus, qui cum armis interdixit, vel non prohibitis percusserit, vel vulneraverit aliquem, quænam sit; & de expensis medicorum, & curæ rescindendis vulnerato cap. 35 lib. 3 fol. 204.
- Pœna** ejus, qui cum plastro, vel persona exiverit delaborio pro communi Veronæ cum licentia, vel sine licentia, quænam sit cap. 78 lib. 4. fol. 284.
- Pœna** ejus, qui damnum fecerit de bladis, vel leguminibus in fortibus, vel regulis quænam sit cap. 96 lib. 5. fol. 367.
- Pœna** ejus, qui Deum, vel Beata Virginem, vel Sanctos blasphemaverit quænam sit cap. 28. lib. 3 fol. 201 Vide Verbum, *Qui Deum, vel B. Virginem &c.* in Indire Tom. 2.
- Pœna** ejus, qui dolose sagittaverit, vel de cujus domo aliquis fuerit sagitta percussus, quænam sit cap. 38 lib. 3 fol. 205.
- Pœna** ejus, qui falsam monetam fecerit quænam sit, & de cridatu superinde faciendo per D. Potestatem cap. 57 lib. 3. fol. 213.
- Pœna** ejus, qui falsum produxerit instrumentum, vel testem, quænam sit cap. 51 lib. 3. fol. 211.
- Pœna** ejus, qui falsum testimonium dixerit, quænam sit cap. 50 lib. 3 fol. 210.
- Pœna** ejus, qui fert arma ad offensio-

- honem die, & nocte, quznam sit; & qui sint excepti, & de variis armorum generibus cap. 31 lib. 3 folio 202 & de pœna ejus, qui arma ad defensionem defert cap. 32 lib. 3 fol. 203.
- Pœna ejus, qui homicidium commiserit, vel attentaverit, & de yllationis, & multis alijs circa hæc, & de pœnis eorum cap. 40. lib. 3 fol. 206.
- Pœna ejus, qui impediverit confortem sortium surgentem ad dicendum quznam sit cap. 138 libro 5 fol. 379.
- Pœna ejus, qui incidit, vel extirpaverit, seu destruxerit alienas vites, seu de palmibus earum quznam sit cap. 100 lib. 5 f. 368.
- Pœna ejus, qui in judicio negaverit aliquem esse filium, vel filiam, patrem, matrem, fratrem, sororem, de quibus publica sit fama alterum illorum esse talem, vel esse in possessione filiationis, fraternitatis, &c. Et de pœna ejus, qui in judicio negaverit aliquem esse legitimum, vel mortuum, de quibus sit publica fama esse mortuum, vel legitimum; & quod in dictis casibus sufficiat probatio publicæ vocis, & famæ, & qui intelligantur mortui cap. 33 lib. 4 fol. 110.
- Pœna ejus, qui in possessionem rei alienatæ intraverit, quznam sit cap. 100 lib. 3 fol. 233.
- Pœna ejus, qui inespellaverit aliquem notarium de falso instrumento, vel testem de falso dicto, aut notarii, vel testis interpellari, quznam sit cap. 53 lib. 3 fol. 212.
- Pœna ejus, qui intraverit possessionem ab aliquo possessam, quznam sit cap. 99 lib. 3 fol. 233.
- Pœna ejus, qui iverit de sero sine lumine post tertium sonum campanæ, quznam sit cap. 23 lib. 3. fol. 200.
- Pœna ejus, qui ligna furatur, quznam sit cap. 26 lib. 3 fol. 201.
- Pœna ejus, qui malefactorem aliquem scienter acceptaverit, quznam sit, & de auxilio non præstando malefactori cap. 71 lib. 3. fol. 218.
- Pœna ejus, qui membrum alicui absciderit, vel inutile fecerit, quznam sit cap. 39 lib. 3 fol. 205.
- Pœna ejus, qui occupaverit Liffinum, aut nemora Liffinorum, quznam sit cap. 15 lib. 4 fol. 258.
- Pœna ejus, qui offenderit D. Potestatem, suos milites, & familiam, ac judices communis Veronæ, quznam sit cap. 47 lib. 3. fol. 209.
- Pœna ejus, qui petierit debitum, vel aliud, de quo fuerit satisfactum, quznam sit cap. 113 lib. 3 fol. 238.
- Pœna ejus, qui pignus vetuerit, vel dispigneraverit, quznam sit cap. 53 lib. 2 fol. 118 cap. 5 libro 3: fol. 192 & cap. 22 lib. 3. fol. 199.
- Pœna ejus, qui portas, vel murum theatri, seu Arenæ fregerit cap. 56 lib. 4 fol. 274.
- Pœna ejus, qui pro suo servitio petierit ab aliquo supstante, vel notario posito pro communi Veronæ super aliquo laborerio faciando aliquod plaustrum, vel operam, quznam sit cap. 79 libro 4, fol. 284.

Poe.

Pœna ejus, qui requisitus ab officiis communis Veronæ celaverit, vel mutaverit nomen suum, & cognomen, vel nomen, & cognomen domini sui, quænam sit cap. 192 lib. 4 fol. 326 & cap. 95 lib. 5 fol. 367.

Pœna ejus, qui rumorem fecerit clamando heus foras, vel aliter, quænam sit cap. 34 lib. 3 folio 203.

Pœna ejus, qui ruperit pacem ban-nito eum occidente, vel vulnere-rando, quænam sit cap. 62 lib. 3. fol. 315.

Pœna ejus, qui scienter expenderit falsam monetam grossam, quænam sit cap. 60 lib. 3 fol. 214.

Pœna ejus, qui scienter falsum fecerit instrumentum, scripturam, vel actum publicum, aut fieri mandaverit, & procuraverit, quænam sit cap. 48. lib. 3 folio 209.

Pœna ejus, qui scripturam privatam falsam fecerit, vel falsificaverit, aut fieri mandaverit, vel procuraverit, quænam sit cap. 49. lib. 3 fol. 210.

Pœna ejus, qui sponsalia furtiva contrahit, notariorum, & testium, quænam sit cap. 44 lib. 3 fol. 208.

Pœna ejus, qui succubuerit in ac-cusis, vel denunciationibus, quænam sit cap. 114 lib. 3 fol. 238.

Pœna ejus, qui tenuerit aliquem, qui cum alio ad certum tempus stare promiserit, quænam sit cap. 108 lib. 3 fol. 237.

Pœna ejus, qui transferit schajonatas, seu fossata burgorum, vel muros civitatis, quænam

sit cap. 25 libro 3 folio 200.

Pœna ejus, qui venditionem duobus fecerit, & qui rem vendiderit præstationi subjectam sine domini licentia, vel aliter alienaverit, quænam sit cap. 98 lib. 3 fol. 232.

Pœna ejus, qui verba injuriosa dixerit, quænam sit cap. 27 libro 3 fol. 201.

Pœna ejus, qui uxores binas eodem tempore habuerit, quænam sit cap. 45 lib. 3 fol. 208.

Pœna omnes super Statutis de foeno, & paleis vendendis impostæ arbitrio sint judicis procuratorum cum consiliariis suis, in casu autem ambiguitatis pendeant ex declaratione eorundem; ita tamen ut pœna non extendatur ad plus, quam in Statutis ipsis continetur, sed ad minus, inspecta qualitate negotii, & personarum cap. 195 lib. 4 fol. 327.

Pœna eorum, qui insultum faciunt contra aliquem, quænam sit cap. 29 lib. 3 fol. 202.

Pœna euntis, per alienas terras sine licentia domini quænam sit cap. 105 lib. 5 fol. 370.

Pœna facientis damnum de herba silvestri in fortibus vel regulis quænam sit cap. 97 lib. 5 folio 367.

Pœna facientis damnum de herba ad manducandum, de fructibus, cæpis, alliis, leguminibus, vel aliis comedibilibus quænam sit cap. 98 lib. 5 fol. 367.

Pœna facientis fossatum, seu scolantis, aut cavantis ita quod aqua aliis damnum faciat, quænam si cap. 119 lib. 5 fol. 375.

Pœ-

- Pœna gaffaldionis, & fidejussoris** refutantium electionem sortis, vel regulæ, quænam sit cap. 53. lib. 5. fol. 352.
- Pœna habitantium domus alienas**, non denunciantium damna illata domibus, quænam sit cap. 73. lib. 2. fol. 129.
- Pœna incidentis, seu accipientis ligna** nemorum alicujus quænam sit cap. 103. lib. 5. fol. 370.
- Pœna intrantis hortum, broilum, seu viridarium, vel clausuram** alicujus sine licentia domini, quænam sit cap. 106. lib. 5. fol. 371.
- Pœna intrantis in alienis bladis, leguminibus, vineis, lino, & aliis frugibus** pendentibus caussa sparaverandi; exceptis folis civibus Veronæ habentibus sparaveriura, quænam sit cap. 107. lib. 5. fol. 371.
- Pœna laboratorum fundi alieni non demonstrantium fundum, seu terram domino** quænam sit cap. 74. lib. 2. fol. 129.
- Pœna magistri concedentis spinam fontis Avesæ** alicui personæ, vel domui, quænam sit, & de pœna domini domus inducentis ipsam spinam cap. 41. lib. 4. f. 169.
- Pœna molendinarii non bene macinantis bladum, & non reddentis debitam farinæ quantitatem** quænam sit cap. 98. lib. 4. fol. 193.
- Pœna mortis condemnari non potest, nisi unus tantum de uno vulnere, ex quo quis perierit** cap. 37. lib. 3. fol. 105.
- Pœna non conducentis pignus, seu sequestrum infra determinatum tempus, quænam sit** cap. 59. lib. 2. fol. 121.
- Pœna notarii, qui circa diem, mensem, annum, vel indictionem per imprudentiam peccaverit, quænam sit** cap. 54. lib. 3. fol. 212.
- Pœna personali damnum inferens in aliqua sortium plectatur, si condemnationem pecuniariam non solverit ad terminum** cap. 66. lib. 5. fol. 356.
- Pœna ponentis ignem in campanea, vel in terris, vel in rebus alicujus, quænam sit** cap. 123. lib. 5. fol. 376.
- Pœna saktuarii facientis sortum, aut celantis manifestationes, quænam sit** cap. 74. lib. 5. f. 359.
- Pœna supradantis, vel notarii positi pro communi Veronæ super aliquo laborerio, qui concesserit operam, seu plaustrum alicui, quænam sit** cap. 77. lib. 4. fol. 283.
- Pœna viatoris facientis falsam ambasciatam, vel relationem** quænam sit, cap. 55. lib. 3. f. 213.
- Pœna vindemiantium, seu accipientium de uvis alicujus sortium, vel regularum, quænam sit, cap. 109. lib. 5. fol. 371.**
- De Pœnis applicatis communi Veronæ officio Provisorum, Provisores ipsi habere debeant quartam partem ipsarum a sese exaltarum** cap. 79. lib. 2. fol. 38.
- De Pœnis commissionum applicandis ad fabricam palatii, & de massario super illis constituendo, ac de illius officio, juramento, & mercede** cap. 169. lib. 1. f. 87.

Pon-

Ponderari carnes, & omnes alias res ad minutum ab officialibus communis Veronæ quilibet requisitus permittere debeat, & dicere quantitatem, pretium, quod solverit venditori, & venditorem ipsum ostendere, ac manifestare cap. 193. lib. 4. f. 326.

Pondere grosso vendi debeant omnia, quæ pertinent ad res conditionis grasse, exceptis anguillis non excedentibus pondus sex unciarum, quæ ad pondus, vel sine ad libitum vendi possint cap. 176. lib. 4. fol. 319.

Ponderum omnium, & mensurarum tam capacitatis, quam mensurationis paragoni haberi, & teneri debeant in officio Provisorum sub clavi cap. 83. lib. 1. fol. 39.

Pontes reficiantur, & manuteneantur per totum districtum Veronæ, vel de novo fiant, si evidens utilitas, vel necessitas exigat; & quorum expensis fieri, vel refici debeant cap. 22. lib. 5. fol. 338.

De Ponte super Athesim inter Leniacum, & Portum reficiendo, ac manuteneendo, pro ejus refectioe camera Domini Venet. facere debeat expensam columnarum scitarum, reliquam vero impensam facere debeant Colonia cum omnibus aliis villis fluminis novi, & Leniacum cum aliis villis Zosane cap. 21. lib. 1. fol. 7.

Pro Ponte uno fracto una sola inventio fieri debeat, etiam si plures adaptare, vel reficere teneantur; & contra quem fieri de-

beat cap. 7. lib. 5. folio 331. Et quomodo in ipsa inventione, vel inquisitione procedatur cap. 8. libro 5. fol. 332.

De Ponticellis de novo non fabricandis, & veteribus non futeiendis, & demoliendis, quibus via publica, vel vicinali transmissa communis aer occuparetur; exceptis podiis, ex mutalis, & cancelliis constructis ad decorem civitatis, & de altitudine cooperatarum, seu stilicidiorum tam in mercato fori, quam in qualibet alia urbis parte cap. 65. libro 4. fol. 278.

Pontis reparari laudationes qualiter, & a quibus fieri debeant cap. 10. lib. 5. fol. 333. Et quantum exigi debeat pro ipsis laudationibus, & a quibus, & quando; & quantum notariis duglium debeat pro instrumento laudationis, & de afficationibus pro reficiendis pontibus cap. 11. lib. 5. fol. 333.

Pontium, & rerum communium ligamen incidens quomodo puniatur cap. 22. lib. 4. fol. 267.

Pontium inquisitio, proviso, defensio, & refectio, ad cujus officium spectent cap. 1. lib. 5. folio 228.

Porcarum castratarum signum quale sit faciendum pro cognoscendo illas cap. 145. lib. 4. fol. 307.

In Porcellarum pisceris, & aliorum locorum nemo audeat piscari; & de poenâ tam expiscatis, quam illius communis, quod piscatorem non denunciasset cap. 28. lib. 5. fol. 347.

Porcelli teneri non debeant in stratis,

- tis, & in viis publicis, & de porcabus, & porcellis non tenendis in civitate, seu burgis cap. 61 lib. 4 fol. 376.
- Porci, eorumque mezenæ exportari non debeant de banchis extra mercatum tertia die, nisi absolute vendita fuerint cap. 148 libro 4 fol. 307.
- Porcinas carnes nullus beccarius emat ad capitellum, seu in mercato fori cap. 151 libro 4 folio 309.
- Porci, qui conducuntur in hospitibus Veronæ ad occidendum, & vendendum, five mezenæ eorum portari debeant ad bancas mercati fori, ubi venduntur mezenæ a primo sono claveriæ pulsantis summo mane usque ad horam tertiarum cap. 143 lib. 4 folio 306.
- De Porcis, aut mezenis non exportandis de mercato usque ad vigesimam secundam horam, excepto tempore pluvioso capp. 147 & 148. lib. 4 fol. 307.
- Porcis damnum dantibus in aliqua sortium, vel regularum, ad quid teneantur porcarii cap. 92. lib. 5 fol. 365.
- De Porcis Ecclesiæ Sancti Antonii, & aliis non tenendis distractis in civitate, seu burgis, aut per burgos discurrentibus, sed clausis cap. 62 lib. 4 fol. 377.
- Porci, sive eorum mezenæ, quæ portantur in mercato fori ad vendendum, signari debeant singulo die signo crucis, ita ut ab emptoribus videri possint; & hoc in iis diebus, in quibus dicitur mezenæ portatæ fuerint in mercato cap. 144 lib. 4 fol. 306. & cap. 148 lib. eod. fol. 307.
- De Porcis scrofis non mastandis, neque vendendis cap. 146 lib. 4. fol. 307.
- Porcorum gregem quolibet villa districtus Veronæ habere teneatur cap. 157 lib. 5 fol. 386.
- Porcorum mezenas nullus emat in mercato, nec alibi caussa incanipandi, seu revendendi cap. 150. lib. 4 fol. 308.
- Porcorum mezenas portantes non stent proximi banchis, ubi venduntur in mercato fori, nec illis se appropinquent, nisi vocati fuerint ab emptoribus c. 149. lib. 4 fol. 308.
- Porcorum falcicæ vendantur ad pondus grossum, & non ad mensuram, & quo pretio cap. 154. lib. 4 fol. 309.
- De Porcorum falcicis, & brigaldis, & intestinis non vendendis per forenses, quid si se estimari fecerint in communi Veronæ cap. 153 lib. 4 fol. 309.
- Ad Porcos emendos nullus beccarius vadat in hospitia, ubi venduntur porci cap. 151 lib. 4 folio 308.
- In Porticibus, & viis projecta terra ut removeatur, & porticus, ac viæ ad rectam lineam ducantur, curare debeant milites procuratore communis Veronæ cum Provisoribus communis, & duobus de XII. deputatis cap. 15 libro 4 fol. 262. Et de pœna projectantis absque licentia militum procuratorum, & duorum de XII. deputatis; Et quid nomine terræ veniat c. 26 l. 4 f. 262.

Massarii, & homines villarum,
eum fuerint requisiti cap. 109.
lib. 3 fol. 236.

Possessiones habens in villis ponere
possit juratos, & saltuarios ad
manifestandum facientes damna,
cap. 146 lib. 5 fol. 381.

Possessiones omnes ponantur in for-
te, si in ea non existant, excep-
tis hortis, & vicidariis conjun-
ctis domibus contraxarum, &
burgorum Veronæ cap. 61 lib. 5.
fol. 354. & quæ possessiones in-
telligantur esse circa civitatem,
& burgos Veronæ cap. 62 lib. 5.
fol. 355.

Possessiones, quæ tenebantur ad li-
vellum, seu fictum per non ha-
bentem filios, vel nepotes, in
proximitatem deveniant attinen-
tem non obstante aliquo pacto in
contrarium, vel consuetudine:
cap. 92 lib. 2 fol. 136.

Possessiones, vel arbores alicujus
non devastentur, vel impedian-
tur occasione alicujus designatio-
nis cap. 106 lib. 3 fol. 236.

De Possessionibus communis Vero-
næ manifestatis non auferendis:
sine causâ cognitione, quæ sum-
marie debeat expediri, vocatis
ipsis manifestatoribus, qui si
non juste manifestasse convicti
fuerint, condemnentur victori
in omnibus expensis litis c. 87.
lib. 1 fol. 40 & cap. 18 libro 4.
fol. 259.

De Possessionibus, & juribus com-
munis manifestandis ab eorum
detentore, & locis publicis non
occupandis cap. 85 lib. 1 folio
40 & cap. 17 lib. 4 fol. 259 &
de præmio manifestantis justic.

cap. 16 lib. 1 fol. 40 & cap. 19.
lib. 4 fol. 260 & de pœna inju-
ste manifestantis cap. 87 in me-
dio lib. 2 fol. 40 & cap. 18 li-
bro 4 fol. 260.

De Possessionibus, & juribus Mo-
nasterii S. Zenonis manutenen-
dis cap. 32 lib. 1 fol. 11.

De Possessionibus non laborandis,
nec dandis ad laborandum ali-
cui, qui non sit cum familia
in civitate, vel districtu Vero-
næ, & de pœna contrasacientis
cap. 97 lib. 3 fol. 237.

A. Possessionum communis Veronæ
conductoribus fidejussores acci-
pere teneantur Provisores com-
munis Veronæ, easque describi
facere in libro locationum, in
quo etiam scribantur nomina con-
ductorum, res locata, pretium,
& quantitas temporis locationis.
cap. 84 lib. 2 fol. 40.

Possessor bonorum livellariorum
vendiditum irrequisito domino
volens solvere livella tam præ-
terita, quam futura non mole-
stetur a domino, neque, si ces-
saverit a solutione, privetur
possessione, sed tantum agatur
ad livellorum non solutorum
consecutionem. Hoc videtur in-
nuere cap. 43 lib. 2 fol. 114. Cæ-
terum vide verbum *Possessor bo-*
norum livellariorum &c. in Indi-
ce Tomi 2.

Possideat quis, an non possideat
rem in judicio petitam, & utrum-
suo, vel alieno nomine, & pro-
quo interrogatus respondere te-
neatur cap. 135 finem versus li-
bro 2 fol. 160.

Possidere rem aliquam asserens in
Xxx a ju-

- judicio, ipsam postea judicialiter peritam infra decem dies juridicos alienare non possit sub pena nullitatis, nec in ullam transferre personam, & de pena contrafacientis cap. 31 lib. 2. fol. 109. & qui se possidere juraverit, & non possederit quomodo puniatur, cap. 65 Prope finem lib. 2 fol. 125.
- D. Potestas absolvere, vel condemnare teneatur infra duos menses accusatos, & denunciatos cap. 118 lib. 3 fol. 240.
- D. Potestas faciat sibi legi in principio sui regiminis Statuta civitatis Veronæ cap. 14 lib. 1 folio 1.
- D. Potestas habere teneatur unum librum memorialem criminallium, qui in ejus custodia permanere debeat cap. 12 lib. 1 folio 4.
- Potestas, qui non sit de Verona, non ponatur in Abbazia Policinii, seu Sanctæ Mariæ de Vangaditia, sine licentia D. Potestatis Veronæ, vel Dominii Vener. cap. 25 lib. 1 fol. 2.
- Potestas, seu Vicarius Leniaci, & Porti, ac Potestas Pischeriæ de quibus causis, & de quæ summa cognoscere possint cap. 100. lib. 1 fol. 14.
- D. Potestas Veronæ præcise teneatur observare Statutum disponens, quod tholoneum non accipiat per flumen Athesis hominibus Veronæ, & ejus districtus cum contentis in eo, cap. 20 lib. 1 fol. 6.
- D. Potestas Veronæ teneatur in principio sui regiminis accipere si lejussumam a communibus Porti, & Leniaci cap. 22 libro 1. fol. 7.
- D. Potestatem Veronæ, ejus familiam, & milites illius qui offenderit quomodo puniatur cap. 47. lib. 3 fol. 209.
- De Potestatis Pischeriæ, & aliorum Potestatum districtus Veronæ commissione generali, & muneribus illorum, ac salario cap. 99 lib. 1 fol. 49.
- Reliqua vide in verbo Prætor.*
- Præcepta, pignorationes, & aliz actorum intentiones, & aliz etiam relationes a notariis regi- strentur cap. 129 lib. 1 fol. 69. Vide Verbum *Præcepta*, *pignorationes*, & *aliz actorum* &c. in Indice Tomi 2.
- De Præcepto contempto accusationes ubi, & apud quos fieri debeant, & qualiter in eis sit procedendum cap. 5 lib. 3 fol. 192.
- De Præcepto in debitorem cap. 136. lib. 2 fol. 162.
- Præceptoris materiam vide in verbo Magister.*
- Præceptum contemnens quomodo puniatur cap. 21 lib. 3 fol. 199.
- Præfertur dominus fundi in fructibus ipsius pro sui fundi assensu, & livello omnibus aliis creditoribus cap. 16 finem versus lib. 2 fol. 129.
- Prælati Ecclesiastici confessioni standum est, licet syndicus contrarium dixerit, nisi suum correxerit errorem cap. 40 in fine libro 2 fol. 112.
- Premiu a illi, qui ceperit aliquem bannitum promaleficio, quodnam debeat cap. 68 lib. 3 fol. 217.

Pra-

Præmium illi, qui præsentaverit in fortiam communis Veronæ aliquem malefactorem, quodnam debeatur cap. 69 lib. 3 fol. 218.

Præmium manifestantibus loca, & jura communis occupata, quodnam sit cap. 86 lib. 1 fol. 40 & cap. 29 lib. 4 fol. 160.

Præscribitur decennio contra instrumentum, vel sententiam debiti ex causa mutui, vel venditionis animalium, vel cujuscunque alterius contractus rerum mobilium. Fallit contra pupillum, vel absentem iusta de causa: Et excipiuntur dotis, vel propter nuptias donationis repetitio, societæ, affictus, mutua, seu subventiones factæ colonis parviariis occasione laborandi cap. 52 lib. 2 fol. 117.

Præsumatur mortuus, qui per 40. annos steterit absens, nisi probetur contrarium cap. 33 prope finem lib. 2 fol. 110.

Præsumatur mulier dotata, si maritata per decem annos steterit, quod non petierit se dotari, nisi ostenderit se dotatam non fuisse, cap. 93 lib. 2 fol. 136.

Prætoris insignia tantum honoraria esse dicitur, quantum & mittentis Principis celsitudo, & suscipientis civitatis dignitas exigit cap. 1 lib. 1 fol. 1.

Prætoris primæ partes sunt criminalium administrandorum cura, ut in qua potissimum cum honore Dei, & justitiæ, pax civium, & omnis Reipublicæ salus consistat cap. 120 lib. 3 fol. 240.

Reliqua vide in verbo Potestas.

In Pratis, vineis, hortis, virida-

riis, olivis, & bladis hominum civitatis, & districtus Veronæ nullus pascere bestias debeat cap. 154 lib. 5 fol. 385.

Presbyter nullum officium, vel munus publicum in communi Veronæ, sive in aliqua villa habere possit, & specialiter nequeat esse advocatus, Judex ordinarius, delegatus, consiliarius, procurator, curator, syndicus, nisi pro se, vel Ecclesia sua, aut collegio; nec arbiter, aut arbitrator tam in civilibus, quam in criminalibus; nec ullo modo alterius nomine esse in causa coram D. Potestate, Judicibus, & Consulibus communis Veronæ, nec esse in matricula advocatorum communis Veronæ cap. 59 lib. 1 fol. 136.

Reliqua vide in verbo Clericus.

Pincipales debitores, & eorum bona, antequam fidejussores, compellantur ad solvendum cap. 18 lib. 3 fol. 198.

Privilegia Veronæ data, & concessa tum a Federico Romanorum Imperatore, tum a Domino Venet. & aliis Principibus Ecclesiasticis, & sæcularibus, manuteneantur, & scribantur, & eorum originalia in communis Veronæ sacrestia ponantur cap. 82 lib. 1 fol. 39.

Privilegium a Bulla curæ capitulorum promissorum per Dominum Venet. fideiustimæ communitati Veronæ tempore adepti ejusdem civitatis domini, die 16. Julii 1405. fol. 391.

Privilegium alicujus villæ cassetur, quo eximerentur rustici ab oneribus.

- ribus, & factionibus, & de iritatione divisionum villarum cap. 156 lib. 2. fol. 172.
- Privilegium aliud capitulorum a Bulla aurea a Dominio Venet. civitati Veronæ promissorum die 16. Julii 1405 fol. 394.
- Privilegium aliud super unione membrorum, officiis omnibus civitatis Veronæ, nonnullis exceptis, & super aliis die ult. Septembris 1439. fol. 401.
- Privilegium Ecclesiæ Sancti Georgii in Braida quale sit cap. 33. lib. 1. fol. 12.
- Privilegium omne in prima concessione terrarum acquisitarum, late sententiæ in arengo, sententiæ conformes, & consilii sapientis observentur, & eorum observantia spectet ad Consilium X. Venet. Aliorum autem privilegiorum post dictam primam acquisitionem de tempore in tempus concessorum observantia pertineat ad Advocatores Venet. Vide a folio 405 usque ad 408 & vide Verbum *Privilegium omne in prima concessione &c.* in Indice Tomi 2.
- Privilegium Sancti Jacobi ad Tumbam manuteneatur per D. Potestatem, non permittendo Ecclesiam dicti loci, vel infirmos, sive Rectores, vel fratres ibidem commorantes inquietari ab illis de Sancta Cruce occasione bonorum, & possessionum translatorum de Ecclesia Sanctæ Crucis in Ecclesiam Sancti Jacobi, ad hoc ut leprosos, & infirmos recipiant, & eis necessaria subsidia administrent, quos etiam ægrotantes recipere teneantur infra triduum facta sibi denunciatione per D. Potestatem, vel Provisores communis. cap. 32. lib. 1. fol. 11.
- Processu publicato terminus est viginti dierum ad reprobandum testes cap. 145. lib. 2. fol. 166.
- Processus in judicio formati nullitas in quibus casibus per Ecclesiasticos peti potest contra laicos, in iisdem, & similibus per laicos potest contra Ecclesiasticos. cap. 45. lib. 2. fol. 114.
- Processus publicatio, & ejus copia fieri debeat ad requisitionem partis cap. 144. lib. 2. fol. 166.
- Procurator, actor, syndicus, causidicus, vel advocatus alicujus agendo, vel deferendo in judicio ordinario esse non possit, nec aliud officium exercere Prepositus officii Registri, nec ejus notarii cap. 139. post medium lib. 1. fol. 72.
- Procurator ad agendum, & defendendum quando legitime constitutus dicatur cap. 25. lib. 2. fol. 106.
- Procuratorem se dicens, cum non sit, quomodo puniatur cap. 25. lib. 2. fol. 106.
- Procuratores communis Veronæ in causis ipsius communis juramentum calumnias recipere non cogantur cap. 39. libro 2. folio 112.
- Procuratores, & Aestimatores communis Veronæ possint emancipare, & ea omnia exercere, quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem cap. 187. in consuetud. num. 8. lib. 2. fol. 185.

Rea

Reliqua vide in verbo Aestimatores.

Procurator esse non possit advocatus de matricula, seu Collegio Advocatorum communis Veronæ, nisi pro parente, fratre, sorore, vel uxore sub poena nullitatis, remotionis a matricula, & privationis advocacy, & consiliorum cap. 34. lib. 2. fol. 106.

Procurator legitimus satisfactionem præstare teneatur, quam præstare teneretur in causa principalis persona cap. 35 lib. 2 fol. 106. Et etiam pro se de solvendo expensas litis in casu succumbentis, si volens agere, accusare, vel defendere non fuerit subditus jurisdictioni communis Veronæ, nec audiat juratoriam præstando cautionem cap. 26 libro 2 fol. 107.

Procurator non potest esse arbiter, arbitrator, vel amicus compositor alicujus questionis, in qua intervenisset, neque de partium voluntate, cap. 123 lib. 2. fol. 152.

Procurator nullus sit bannitorum, exceptis illis casibus, in quibus bannitis audientia præbetur cap. 28 lib. 2 fol. 108.

Procurator testificari non cogatur in causa, quam defendit, ipsa causa durante cap. 37 lib. 2 folio 101.

De Procuratorum communis Veronæ Judice eligendo, & e quo ordine, de ejus auctoritate, officio in reddendo jus, in expediendo invectiones, in faciendo absolutiones, condemnationes, & cancellationes, in exequendo

suas sententias, & qua forma; de ejus juramento, salario, termino sui officii, & vacatione cap. 3 lib. 4 fol. 247.

Procuratorum communis Veronæ Judicis, & militum partes sunt, & ad ipsos spectant fere omnia verita in toto libro quarto Statutorum, & alia, de quibus in Privilegio ult. Septembris 1439. fol. 407.

Procuratorum communis Veronæ milites duo eligi debeant, & cujus qualitates; de eorum officio quoad inveniendum defectus omnes, & verita tam in civitate, quam in districtu, per quem debent equitare cum licentia Judicis procuratorum suum officium exercendo; & de eorum juramento, salario, & de syndacatu illorum faciendo per D. Potestatem cap. 4 lib. 4 fol. 250.

Procuratorum communis Veronæ officium, & ejus forma qualia sint, ac quomodo eligi debeant ejus officiales cap. 1 lib. 4 folio 247.

Procuratorum Judicis consilarii duo e quo ordine sint eligendi, & de eorum officio quoad initium, durationem, finem, & vacationem; ac de juramento, salario, & munere illorum cap. 3 lib. 4 fol. 249.

Procuratorum militum communis Veronæ officium est, dies festivas custodiri facere cap. 7 lib. 4. fol. 182.

Procuratorum officii massarij eligi debeat, & de illius munere, & quod pro rationibus calculandis dicti officii deputari debeant

beant rationatores , & de istorum munere cap. 6 lib. 4 folio 352.

Procuratorum officii notarii quatuor eligi debeant , & de eorum officio ; & quanto tempore illud debeat durare , ac quanto vacare debeant ; & de libris ab illis tenendis ; de mercede eorumdem pro suis scripturis , & pro quibus inventionibus solutionem recipiant ; & quodnam illorum salarium ultra dicta emolumenta sit cap. 5 lib. 4 fol. 351.

Procuratorum , tutorum , curatorum , & aliarum personarum salarium quodnam sit cap. 187 in consuetud. num. 7 lib. 2 folio 189.

Productio instrumentorum fieri debeat lite contestata tam per actorem , quam per reum cap. 142 lib. 2 fol. 165.

Professa filia , vel septis , vel earum descendentes Monasterium ingressi , & professi non admittantur ad successionem ullius ex ascendentibus utriusque lineæ capit. 83 lib. 2 fol. 133. Idem est , si aliquid illis per legatum relictum fuerit ab aliquo ascendente ; nisi aliquid ulterius relinquere prædictis voluerint parentes cap. 84 lib. 2 fol. 133.

Prognus Nigrarii reducat in alveum veterem , & a quibus debeatur cap. 35 lib. 5 fol. 344.

Prognus vallis Paltene fodiatur , & mundaetur , & de ista tudine , ac pontibus ejus , & plura alia de ipso , cap. 34 lib. 5 fol. 343. Reliqua vide in verbo *Torrents*.

Promittens alicui servire ad certum

tempus non possit ab aliquo teneri sine licentia ejus ante tempus completum cap. 108 lib. 3. fol. 237.

Promittens vendere , locare , vel permutare fundum , vel rem aliquam , præcise compellatur rem ipsam tradere , si illius facultatem habeat cap. 76 lib. 2 folio 130.

Provisores communis Veronæ exigant omni anno decem solidos pro spina ab habentibus fontes , & solvant de his salarium magistro fontis Avesæ cap. 37 lib. 4 fol. 162.

Provisores communis Veronæ habere debeant quartam partem pecuniarum , quæ applicentur communi Veronæ , & sustineant ab ipsis exatæ cap. 79 libro 2. fol. 38.

Provisores communis Veronæ , militesque procuratores in causis ipsius communis calumniæ sacramentum recipere non cogantur cap. 39 lib. 2 fol. 112.

Provisores communis Veronæ pro afflictationibus possessionum ejusdem communis fidejussiones accipere , & librum de eis facere debeant , in quo scribantur nomina conductorum , res locata , pretium , & tempus locationis cap. 84 lib. 1 fol. 40.

Provisores duo communis Veronæ eligi debeant , qui cives sint natione , maturæ ætatis , honorabiles , præstantes , ac bene intelligentes de regimine civitatis , qui etiam sint syndici communis Veronæ ad lites ad agendum , & defendendum , & sub-

flituendum in illis, & quo tempore fiat eorum electio, quantove tempore vacare debeant a tali officio, & de eorum munere, & juramento de faciendo utilia pro communi Veronæ, & inutilia prætermittendo, & ipsum commune indefensum non relinquendo, ac de utendo veritate in omnibus, anteposito semper honore Domini Venet. Et quod non possint se absentare a civitate, sub pœna amittendi salarium unius mensis, nisi certo tempore, & cum licentia D. Potestatis; Et quod duo de eadem Casada non possint eligi, & esse in eodem officio cap. 77. lib. 1 fol. 37. Et de illorum scribano eligendo cap. 78 lib. 1 folio 38.

Publica flumina, vias, vel alia loca occupans quomodo puniatur cap. 85 lib. 1 fol. 40 & cap. 17. lib. 4 fol. 259.

Publicatio processus, & ejus co-

pia fieri debeat ad requisitionem partis cap. 144 lib. 2 fol. 166.
 Publicato processu terminus est viginti dierum ad reprobandum testes cap. 145 lib. 2 fol. 166.
 Pulli, & salvaticinæ non emanantur in diebus Mercati ante horam nonæ, nec in die præcedenti mercatum post nonas causa revendendi cap. 155 lib. 4 fol. 309.
 Pupillus de treuga communis Veronæ eximi non possit cap. 60. prope finem lib. 2 fol. 122.
 putei curati debeant per totum mensem Aprilis per juratos contratarum, & qua forma, & quorum expensis, & ad quid teneantur jurati, si in puteis aliquid putridum fuerit projectum cap. 46 lib. 4 fol. 271 & quod excavantes puteum non projiciant, nec dimittant terram, nec manere sinant ultra tres dies in via publica cap. 26 lib. 4 folio 262.

Q

Quadrellorum, euporum, & tabuletarum miliare, & mensura calcinæ quanto pretio vendi debeant, & de calmerio illorum singulis sex mensibus constituendo cap. 74 lib. 4 fol. 282.

Quidiennit tempus minoribus non currat, infra quod tertius creditor in bonis debitoris subhastatis, & venditis potest audiri, nisi post majorem ætatem; item nec absentibus, nisi post eorum reversionem cap. 128 finem verus lib. 2 fol. 157.

Qualeas, nec alia salvaticina quis emat in diebus mercati ante horam nonæ, nec in die præcedenti mercatum post nonas causa revendendi cap. 155 lib. 4 folio 309.

Quaros existentes in vase, vel in ripa Athetis a ponte novo superius nemo debeat removere, & de pœna contrasacientis cap. 28. lib. 4 fol. 263.

Qui ibet est rei suæ moderator, & arbiter, colligitur ex cap. 68. lib. 5 fol. 357.

Y y y

Quis.

Quisquilias nemo projiciat in viis publicis, vel vicinalibus, sive in porticibus, aut plateis, nec

ear ante domos suas detineat cap. 18 lib. 4 fol. 275 & cap. 59. eod. lib. fol. 276.

R

R Adaroli teneant inclavata lignamina existentia extra eorum apothecas, quæ essent erecta apud muros cap. 103 lib. 4 fol. 295

Rapas, cæpas, zuccas, varzias, & ligna nemo discargare, vel in terram deponere debeat, sed ea super plaustra vendere, nec possit dari licentia alicui in contrarium cap. 187 libro 4 folio 323.

In Rapinæ crimine quilibet ad accusandum de jure communi admittitur, & quomodo in illo delicto procedatur cap. 13 post medium lib. 3 folio 197 Vide Verbum *In rapinæ crimine quilibet* &c. in Indice Tomi 2.

Rationerii contratarum ordinate scribant onera, datias, & factiones contratarum cap. 162 libro 2 fol. 178.

Reliqua vide in verbo Datia.

Rationerii, & jurati contratarum Veronæ eligi debeant, & de forma, ac modo eligendi, de salario illis assignando, & quod fidejuberè teneantur de bene custodiendo pignora, quæ in eorum manibus per viatorem consignarentur, vel aliter ad eos ex suo officio pervenirent cap. 47 lib. 1 fol. 20.

Rationatores deputentur pro calculando rationes officii procuratorum communis Veronæ, & de

eorum munere cap. 6 in medio lib. 4 fol. 252.

Rates, & zatz duci debeant per flumen Athesis die, non autem nocte, & ducentes ter a longe vociferare debeant, antequam appropinquent molendinis cap. 101 lib. 4 fol. 294.

Rates, & zatz extrahi debeant de flumine Athesis infra octo dies, postquam fuerint ad ripam cap. 102 lib. 4 fol. 295.

Recusari post judex suspectus etiam delegatus D. Potestatis ante litis contestationem cap. 10 lib. 2 fol. 100.

Regatii currentes cum equis per civitatem quomodo puniantur cap. 112 lib. 3 fol. 238.

Registri libri extra officium non portentur, & secreti teneantur, nec de ipsis aliquod exemplum cuiquam exhiberi possit sub poena perjurii, privationis officii, & librarum centum, nisi de mandato D. Potestatis, citatis iis, quorum interest, & facta fide, quod petentis interfit; & quod non possit haberi recursus ad dictos libros, nisi haberi posset copia instrumenti a notario rogato propter illius amissionem, vel nisi ageretur de approbando, vel reprobando instrumento producto, quod etiam debeat fieri cum licentia D. Potestatis causa cognita c. 150 l. 1 f. 78.

Re-

Registri locus manuteneatur in perpetuum in curio palatii communis Veronæ, & penes quem manere debeant claves illius officii cap. 136 libro 1. fol. 72.

Registri notarii, & Præpositus quo ordine, & modo registrare debeant instrumentum præsentatum cap. 144 lib. 1. fol. 74. & in quibus chartis sit faciendum Registrum, & quomodo notarii dicti officii inquirere, & subscribere debeant cap. 145. lib. 1. fol. 75. Et de quantitate mercedis Præpositi, & Notariorum pro Regillio; & de modo illam inter eos dividendi cap. 146 lib. 1. fol. 75. Et qui libri in fine Officii sint compaginandi expe sit communibus cap. 147 lib. 1. fol. 76. Et quæ instrumenta debeant præsentari, & registrari cap. 148 lib. 1. fol. 76. Et quomodo ultimæ voluntates debeant præsentari, & registrari; Quæ ab officio Registri levatæ per testatorem amplius ipso jure non valeant, cap. 149 lib. 1. fol. 77.

Registri Notarii quatuor eligi debeant, ac de eorum qualitate, & tempore electionis, & quod non possint pro alio procurare in judicio ordinario, nec aliud officium exercere capp. 138 & 139 lib. 1. fol. 72. Et de eorum juramento cap. 140 lib. 1. folio 73.

Registri Præpositus, & Notarii quantum tempore durare, & vacare debeant cap. 141 lib. 1. folio 73.

Registri supràstans eligi debeat, & de illius conditione, ac munere; Et quod non possit per se, vel infolidum cum alio stipulari aliquod instrumentum, nec esse causidicus, procurator, syndicus, actor, vel advocatus alicujus agendo, vel defendendo in judicio ordinario, nec aliud officium exercere. Et de tempore electionis faciendæ cap. 139 lib. 1. fol. 72. Et de illius juramento cap. 140 lib. 1. fol. 73.

Regulæ, & Sortis gassaldio quilibet scribi faciat in libro omnes manifestationes, introitus, & dativis, atque causas, propter quas imposuæ fuerint dativæ, & de prædictis rationem reddere, & dare omnia pertinentia ad sortem, vel regulam novo gassaldioni finito officio teneatur, cap. 71 lib. 5. fol. 338.

Regulare, seu in regula ponere suas terras, vineas, olivas, prata, hortos, nemora, paludes, & alia similia quilibet possit ad libitum, & de forma, ac modo regulandi, & de saltuaria solvenda saltuariæ regulæ de novo factæ cap. 68 libro 5. fol. 357.

Regulas, b. n. a., ac manifestæ alienare non debeat commune, vel officialis alicujus villa cap. 152 lib. 5. fol. 384.

R. liqua vide in verbo Sortes.

Petitiones quæ, & quomodo fieri debeant a viatoribus cap. 156. lib. 1. fol. 81. & infra quantum tempus fieri debeant cap. 157. lib. 1. fol. 81. Et de pœna viatorum.

Y. y. 2. 10.

- toris facientis falsas relationes cap. 55 lib. 3 fol. 213.
- Relationes viatorum, pignerationes, præcepta, & alia actorum intentiones a notariis registrantur cap. 129 in fine lib. 1 folio 69. Vide Verbum *Relationes viatorum, pignerationes &c.* in Indice Tomi 2.
- Religionis, vel conversionis prætextu nemo debet se eximere ab oneribus, & sactionibus cap. 161 lib. 2 fol. 174.
- Restitutio in integrum non datur adversus sententiam arbitralem latam inter conjunctos cap. 122. §. *Quam quidem defensionem*, paulo ante medium lib. 2 fol. 150.
- Restitutio in integrum non potest peti adversus sententias latas super materia legatorum priorum, & relictorum ad pias causas cap. 12 in fine lib. 4 fol. 254.
- Restitutio in integrum, vel nullitas contractus, sententiæ, seu processus in quibus casibus peti potest per Ecclesiasticos contra laicos, in iisdem, & similibus potest peti per laicos contra clericos cap. 45. lib. 2 fol. 114.
- Retia duarum alarum, aut retia coopertoria tenens pro capiendis columbis quomodo puniatur, nisi in Officio Cancellariæ D. Potestatis idoneam præstiterit fidejussionem de non capiendis columbos cap. 73 lib. 3 folio 219.
- Revenditores fœni, vel palearum non possint emere suum, vel paleas conductas Veronam ad vendendum; nec possit in contractu aliquo fœni, vel palearum in civitate se impedire capit. 189 §. *Item*, quod nullus revendarolus lib. 4 fol. 324.
- Revenditores obviam non eant illis, qui pullos, ova, & salvaticinas portant in civitate ad vendendum, & de pœna contrasacientis: & quando intelligantur obviam ivisse cap. 155. lib. 4 fol. 309. Item nec iis, qui portant caseum, capas, allia, herbas, fructus, & aliquid aliud comedibile cap. 156. lib. 4 fol. 310.
- In Ronchi piscinis, & aliorum locorum nemo audeat piscari, & de pœna tam expiscantis, quam illius communis, quod piscatorem non denunciasset capit. 28 lib. 5 fol. 341.
- Ad Rumores currens cum armis, aut clamans ad arma quomodo puniatur cap. 33 lib. 3 fol. 203. & quomodo mulietur rumorem faciens clamando *heus foras*, vel aliter cap. 34. lib. 3. fol. 204.
- In Ruperesariæ piscinis, & aliorum locorum nemo audeat piscari, & de pœna tam expiscantis, quam illius communis, quod piscatorem non denunciasset cap. 28 lib. 5 fol. 341.
- Rustici clerici uxorati onera cum suis villis subire teneantur capit. 159. lib. 2 fol. 174.
- Rustici confugientes ad fortilitia propter bellum onera subire teneantur personalia cum illo loco, ad quem confugerunt, & realia cum illo, cum quo subibant onera, antequam confugerent cap. 162 lib. 2 fol. 175.

- Rustici creati cives teneantur habitare in civitate cum sua familia, & familia, se abstinendo in totum ab operibus rusticianis sub pœna privationis civilitatis in perpetuum, in quam ipso jure, & ipso facto incurrisse intelligantur, & nihilominus teneantur toto tempore durationis ætatis subire omnia onera civitatis cum civitate, & ruris cum rure, unde fuerant assumpti, & exempti; Excipe tempus messium, & vindemiarum a festo S. Barnabæ mensis Junii usque ad festum S. Martini mensis Novembris, quo tempore possunt tales cives rursus petere pro collectione fructuum, se abstinendo semper ab omni opere rustico cap. 64 lib. 1 folio 28.**
- Rustici non obstantibus pactis teneantur subire onera rusticana cum loco suæ habitationis cap. 157 lib. 2 fol. 173.**
- Rustici omnes teneantur cum loco originis, & habitationis attendere factiones, & onera; & quoniam ex varietate casuum cap. 154 lib. 2 fol. 171.**
- Rustici, qui ad aliam villam stantibus oneribus, & factionibus bellicis suas transferunt habitationes, teneantur onera subire cum ea villa, a qua recedunt durante bello cap. 163 libro 2 folio 175.**
- Rustici teneantur dies festivos observare, se abstinendo ab operibus ruralibus, & quæ intelligantur dies festivi cap. 7 lib. 4 fol. 252.**
- Rustici villarum, & cives Veronæ compellantur subire onera cum suis villis, & contratis cap. 166 lib. 2 fol. 177.**
- Rusticorum ad villas revocandorum causæ, & quæstiones non continentur in locatione placitorum cap. 3 lib. 2 fol. 96.**
- Rusticorum causæ occasione onerum enatæ infra quantum tempus finiri debeant, & quod sententiæ illæ sine remedio firmæ sint cap. 164 libro 2 folio 175.**
- Rusticorum filii, & nepotes etiam nati Veronæ compellantur ad factiones, & onera villarum cap. 158 lib. 2 fol. 174.**
- Rusticorum forensium laboratorum terræ immunitas usque ad quinque annos extendatur, exceptis oneribus realibus, & dantiis contratarum, cap. 180 lib. 2 folio 182.**
- Rusticus quislibet creatus civis teneatur sibi acquirere domum in civitate infra annum proxime futurum sub pœna librarum quinquaginta pro singulo anno, quo steterit in mora, & interim civilitate non gaudeat cap. 65 lib. 1 folio 28. Et quomodo rusticus creetur civis, & quot vota ad ipsum creandum concurrere debeant cap. 60 libro 1 fol. 26.**
- Rusticus ullus juvari non possit ob aliquam immunitatem ab oneribus, & factionibus sustinendis, & de castatione, & irritatione privilegiorum, ac divisionum villarum cap. 156 lib. 2 fol. 172.**

S,

Sablone villæ fossatum, quod dicitur flumefellus, quæ communia teneantur fodere, reficere, & expedire cap. 31. lib. 5 fol. 342.

Sacrestia constituatur pro juribus, instrumentis, & privilegiis omnibus communis Veronæ conservandis, & penes quos manere debeant tres claves illius loci cap. 80 lib. 1 fol. 38.

Sagitta aliquem dolote percutiens, vel domus domus, e qua quis fuerit telo vulneratus, quomodo puniatur cap. 38 libro 3. fol. 205.

Sal alienum a terris alienis ad terras Domini Venet. aliqua ratione per Lacum Gardæ ne conducatur invigilare debet Capitaneus dicti Lacus capit. 97. §. Item attendere debeat, lib. 1. fol. 46.

Salarium advocatorum causis patrocinantium quantum sit in qualibet causa, & quod pro salario advocatorum procedatur quolibet tempore realiter, & personaliter contra clientes in solutione cessantes cap. 104. lib. 2 fol. 141.

Salarium arbitrorum idem est, quod iudicum consultorum pro singulo arbitro capit. 122. §. *Quam quidem definitionem*, paulo post initium lib. 2 fol. 150.

Salarium ingenieriorum ducalium quodnam sit cap. 5 lib. 5 fol. 331. Ultra quod nil aliud recipere debeant, & de pœna

tam dantis, quam accipientis: cap. 6 lib. 5 fol. 331.

Salarium iudicis pro taxandis expensis litis quantum sit, & an patiatur alterationem capit. 116. paulo post initium lib. 2 fol. 147.

Salarium iudicum consultorum quantum sit, & de illius depositione facienda ante commissionem causæ non dandi consultori, nisi deposito consilio; Et quod pignerari possint litigantes quolibet tempore pro salario non deposito; Et quod augeri, vel minui non possit etiam de partium voluntate capit. 113 lib. 2 fol. 146. Excepto salario consultorum in causis expensarum, quod augeri possit a iudice, eorum quoque studio agitur, inspecta ipsa causa, & importantia, ac multitudine scripturarum cap. 116. paulo post initium lib. 2 folio 147.

Salarium Iudicum Consulium, Iudicis Maleficiorum, & Notariorum Officii Maleficiorum, quantum sit, quando, & pro quibus inquisitionibus debeat, & de cuius bonis solvi debeat cap. 69 & 70 lib. 1 fol. 31 & 33.

Salarium notariorum Concionum pro instrumentis, quæ conficerent alicui personæ, vel universitati, vel pro condemnationibus, absolutionibus, exemptione de trengu, r-positione, in

- in treuga, publicationibus tenentiarum, venditionum, & aliarum alienationum quantum sit cap. 71 lib. 1 fol. 33.
- Salarium notariorum, & massarii dugalium quodnam sit, & quod illo debeant esse contenti, non recipiendo donum aliquod, nisi si esset esculentum, aut poculentum cap. 4 lib. 5 folio 330. Nec aliquid aliud, & de pœna tam donantis, quam donum recipientis: exceptis solis solutionibus scripturarum, quæ fierent ab ipsis notariis in officio dugalium in iudicio contentioso cap. 6 lib. 5 fol. 331.
- Salarium notariorum in causisivilibus pro solutione scripturarum quodnam sit cap. 10 lib. 2 fol. 101 & quantum illius notarii, vel iudicis, qui testium dicta receperit cap. 35 libro 2. fol. 111.
- Salarium procuratorum, tutorum, curatorum, actorum, vel syndicorum taxari debeat in dimidia salarii iudicum consultorum cap. 187 in consuetud. n. 7. lib. 2 fol. 185.
- Saliciz, brigaldi, & intestina porcorum non vadantur per aliquem forenses, & quid, si se estimari fecerit in communi Veronæ cap. 153 lib. 4 fol. 309.
- Saliciz vendantur ad pondus grossum, & non ad mensuram, & quo pretio cap. 154 lib. 4 folio 309.
- Sal extra civitatem Veronæ nemo audeat conducere sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrafaciens; & quæ quantitas salis possit conducui per districtum Veronæ sine bulleta cap. 84 lib. 3 folio 225.
- Saluaria solvatur saltuariis Regule de novo factæ ab illis de ipsa regula cap. 68 lib. 5 fol. 357 & de saltuaria debita saltuariis villarum, & a quibus sit solvenda, & infra quantum tempus exigi debeat, & quæ quantitas, & qua forma conveniantur debitoribus saltuariz, & solvere compellantur cap. 147 libro 5 fol. 282.
- Saltuarii, & jurati poni possint a quocumque habente possessiones in villis ad manifestandum facientes damnum cap. 146 lib. 5 fol. 381.
- Saltuarii infra quot dies dare debeant manifestationes damnorum cap. 72 lib. 5 fol. 359.
- Saltuarii in suis manifestationibus quid dicere, & declarare teneantur cap. 76 lib. 5 fol. 360.
- Saltuarii non ducant aliquam personam per Sortem sua auctoritate sine licentia gassaldionis, & fidejussoris sortium, vel iudicis, aut vicarii cap. 77 lib. 5 folio 360.
- Saltuarii, quæ arma deferre possint, & quando, cap. 70 lib. 5 fol. 358.
- Saltuarii quam custodiam facere teneantur in fortibus, & regulis civitatis cap. 58 lib. 5 folio 353 & quam custodiam habere debeant in regulis, & fortibus villarum cap. 149 lib. 5 folio 383.
- Saltuariis, & dominis rerum, in

in quibus damnum fuerit illatum, quid agere liceat contra damnificantem, & quid si fuerit bestia, quæ damnum inferret cap. 75 lib. 5 fol. 359.

Saluarii, live dugaleri teneantur jurare in manibus vicarii de eorum officio fideiiter exerrendo, & teneantur facere custodias, & manifesta contra personas, & bestias transeuntes dugellæ, & devastantes aggeres; & ad quid teneantur contrasacientes; & quod eorum accusis cum iuramento creditum sit, nisi contrarium infra quinque dies a die defensionis data probetur cap. 15 lib. 5 fol. 335 & cap. 16 lib. 5 fol. eod.

Saluarii occulte superponi possint jurati ad libitum a gastleione sortium, & de eorum officio cap. 134 lib. 5 fol. 375.

Saluarii sortium, seu regularum quo tempore eligi debeant, & quo tempore eorum officium incipiat; & quæ sit munus illorum cap. 51 lib. 5 fol. 351.

Saluarii specialiter teneantur manifestare operarium illum, qui laborans ad pretium in campanea alicujus villæ non esset in laborio ante ortum solis, & inde discederet ante occulum solis cap. 158 lib. 5 fol. 386.

Saluarii sortium villarum non liceat ei, qui regulam fregerit, vi pigra auferre sine commissione vicarii, sed quiete possint, nisi tempore inventionis capit. 350 lib. 5 fol. 384.

Saluarii teneantur in initio sui officii fidejuberè de bene custo-

diendo sortem, & regulas, de reddendo damnum factum in sorte, si nescirent dare malefactoribus, qui damnum fecissent & de aliis cap. 69. lib. 5 folio 358.

Saluarii villarum damna denuncietur dominis prædiorum, & de poena contrasacientis capit. 151 lib. 5 fol. 384.

Saluarios in scriptis dare officio dugalium teneantur omnia communia villarum singulo anno totum mentem Januarii capit. 14 lib. 5 fol. 335.

Saluarios in terris, pratis, vineis, olivis, & nemoribus cui libet potenti massatus, & commune villæ alicujus dare teneantur, & ipso recusante vicarius villæ possit ipsum commune infringere quolibet tempore cap. 148 lib. 5 fol. 382.

Saluario soli quando attribuantur inventiones, vel manifestationes damnorum factorum in ortibus, vel regulis cap. 50 prope finem lib. 5 fol. 350.

Saluario uno cum uno consorte jurante, eorum manifestatio de damnis valeat, ac siambo essent jurati, vel saluarii capit. 126 lib. 5 fol. 377.

Saluario uno cum uno famulo judicis sortium, vel vicarii villarum jurante, eorum manifestatio de damnis valeat cap. 127. lib. 5 fol. 377.

Saluarii quilibet potest in præsentia unius testis fide digni manifestare damna in sortibus illata cap. 50 prope finem lib. 5 fol. 350.

Sal-

Salustios, vel alius de domo sua faciens furtum in sorte, vel regula de rebus sortis, aut alicujus consortium, aut manifestationem celans, qua poena puniatur cap. 74 lib. 3 fol. 359.

Saluarius, vel alius officialis, qui falsos oculos, vel manifestationes fecerit, quomodo puniatur cap. 36 lib. 3 fol. 212.

Salvationis unde pulli non emanant in diebus mercati ante horam nonam, nec in die precedenti mercatum post nonas causa revendendi, & quod salvaticina portata in mercato sorti causa vendendi non exportentur de dicto mercato, nisi ab iis, qui eas emerint cap. 33 lib. 4 folio 309.

Sanctorum pictura fieri debeant in portis omnibus urbis Veronae, & quae sanctorum imagines depingi debeant cap. 20 lib. 4 folio 266.

Sanguinem a beccariis ad tinctorias nullus portare faciat de die, sed in diluculo, aut crepusculo, nec tenere in aperto debeat, sed in secessum, quod visum, vel olfactum hominum non offendant cap. 49 lib. 4 fol. 272.

Sardenae quanto pretio vendi debeant, & quod cistae sardenatum conductarum in mercato illico debeant aperiri, & sardena vendi emere volentibus cap. 162 libro 4 fol. 373.

Satellites D. Potestatis debeant ferre arma, quae sibi videbuntur pro illorum officio expedire, & quod omnes debeant uniformiter esse indusi ad unam insigniam,

seu divisam distinctam ab aliis vestimentis ceterorum de familia D. Potestatis cap. 7 libro 1. fol. 3.

Satellites D. Potestatis non vadant foras ad pignerandum nisi pro maleficio, & nisi in viatoris subsidium cap. 8 lib. 1 fol. 3.

Satellitum nocturnorum quodnam sit officium cap. 24 lib. 3 folio 200.

Satellitum pro salario, & mercede nulla fieri possit commissio contra debitores, & infra quantum tempus debeant facere sibi solvi a creditoribus cap. 159 lib. 1 folio 83. Et quoniam sit eorum merces pro executionibus commissionum cap. 158 lib. 1 fol. 82. Vide Verbum *Satellitum pro salario, & mercede &c.* in Indice Tomi 2.

Satisfacere cives creari teneantur pro faciendo se estimari infra mensem in communi Veronae, & pro attendendis oneribus, & factionibus cum communi Veronae cap. 62 lib. 1 fol. 27.

Satisfacere nullus teneatur, nisi satisfactionis causa fuerit prius declarata, & quod satisfactio quamvis generalis solum in causa declarata valeat, & quod in ipsa satisfactione recipienda teneatur Judex Maleficiozum declarare, an sive attendendo praecipua iustitiae, seu de praesentando, vel de solvendo, sive de aliquo alio; aliter fidei iussores ad nihil teneantur cap. 16 lib. 3 fol. 197.

Satisfacere teneantur jurati contratarum civitatis de bene custodiendo pignora, quae in eorum ma-

Zzz ni.

- nibus per viatores fuerint consignata, aut aliter ad ipsos ex officio pervenerint cap. 47 libro 1. fol. 20.
- Satisfactionem de condemnatione, & damno illato dare teneatur quilibet manifestatus damnum dedisse, qui comparuerit, aliter non dimittatur de fortis communis Veronæ cap. 78 lib. 7 folio 360. Et pariter spondeere teneatur, antequam in sua defensione audiat cap. 79 lib. 7 folio 361.**
- Satisfactionem ducatorum quingentorum auri prestare teneatur massarius officii pignorum cap. 272. lib. 1 fol. 88.**
- Satisfactionem expensarum litis prestare teneatur quilibet agere, vel defendere volens, qui iurisdictioni communis Veronæ non sit subiectus cap. 26 lib. 2 fol. 207.**
- Satisfactionem generalem, & idoneam prestare teneantur communia omnia, & massarii villarum infra mensem in principio regiminis D. Potestatis pro villarum qualitate, & quantitate de servando præcepta D. Potestatis, de emendando damna, quæ in eorum villis fierent, & de non recipiendo rebelles Domini Vener., bannitos, ac barros; quæ satisfactio duret per annum cap. 45 lib. 1 fol. 19. & cap. 162 libro 3 fol. 387.**
- Satisfactionem prestare teneantur viatores cap. 151 lib. 1 fol. 79.**
- Satisfactionem recipere teneantur æstimatores communis Veronæ a creditore, ad quem rei substat præcium debet pervenire, vel cui res insolutum danda est, de tanta pecuniæ quantitate restituenda; pro quantavenditio, vel insolutum datio facta fuerit, si apparuerit aliquam personam usque ad quadriennium meliora iura habere in dictis bonis, quam creditor antedictus cap. 128 lib. 2. fol. 156.**
- Satisfactiones recipere teneantur Provifores communis Veronæ a conductoribus possessionum ejusdem communis, easque describificare in libro locationum, in quo etiam scribantur nomina conductorum, res locata, pretium, & quantitas temporis locationis cap. 84 lib. 1 fol. 40.**
- Reliqua vide in verbo Fidejussio.*
- Scancix, sive seclaria, per quæ descendit aqua coquina ita fieri debeant, ne aqua, & turpitudines ipsorum vadant subtus terram, & non super aliqua publica via capp. 52 & 53 lib. 4 folio 273.**
- Schajonatas, sive fossata burgorum Veronæ die, vel nocte transiens, vel aliquod lignum, & clavum de dictis schajonatis auferens quomodo puniatur cap. 25 libro 3. fol. 200.**
- Scholares, & alii quorum sint immunes cap. 217. lib. 1 fol. 65.**
- Scopature, sive scovagix non proficiantur in viis publicis, seu vicinalibus, nec in porticibus, nec in plateis cap. 58 lib. 4 fol. 275.**
- Scribanus Proviforum eligatur, qui civis Veronæ sit, ætatis viginti annorum ad minus, bonus, sufficiens, & fidelis, qui specialiter habeat librum unum Incom.**

Provisorum, & scribat introitus, & expensas communis Veronæ mandato Provisorum; & de illius juramento cap. 73 libro. 1 fol. 38.

Scripturæ omnes ad commune Veronæ pertinentes reponendæ in Sacrestia communis debeant consignari officio Provisorum per omnes officiales communis eorum officio finito infra mensem cap. 81 lib. 1 fol. 39.

Scripturarum solutiones recipientes notarii civilium causarum quantum accipere possint, & de salario sententiæ c. 16 lib. 2 fol. 101. Quod idem intelligatur de notariis villarum capit. 99. §. Item, quod notarii, & famuli sui lib. 1 fol. 49. Et infra quantum tempus debeant notarii suarum scripturarum solutionem exogisse, quo elapso actio amplius non competat cap. 17 lib. 2 fol. 103.

Scripturarum suarum solutiones notarii sortium recipere debeant secundum formam Statutorum capit. 90. in medio lib. 3 fol. 350.

Scriptura scripta in quaterno membrano non viciato, nec abrafo cum signo notarii in principio, & ejus nomine in fine, cum die, millesimo, indictione, loco, & testibus intelligatur esse, & sit, ut publicum instrumentum, & illi, tanquam publico instrumento, fides adhibeatur cap. 16 prope finem lib. 2 fol. 101.

Scripturas omnes, & acta officii dugelium relinquere teneantur notarii penes dictum officium, & in quo loco reponi debeant cap. 46. in 2. §. f. l. 348.

Scripturas publicas, vel privatas falsas faciens, vel fieri mandans, vel procurans, quomodo puniatur cap. 48 lib. 3 folio 209. & cap. 49 lib. eod. fol. 210. Et quomodo puniatur falsam scripturam privatam producens cap. 51 lib. 3 folio 211. Et quod scripturæ falsæ accusatione pendente supersedeatur quæstioni civili, in qua producta fuerint scripturæ; nec instantia causæ currat, nisi expediat causæ falsitatis capit. 52. post medium lib. 3 fol. 212. Vide Verbum *Scripturas publicas, vel privatas* &c. in indice Tomi 2.

Secularia, sive vafaria, per quæ descendit aqua coquina, ita constructui debeant; ut aqua, & turpitudines ipsorum vadant subius terram, & non super aliqua publica via capp. 52. & 53 lib. 4. fol. 273.

Securitatum materiam vide in verbis Fidejussor, & Satisfactio.

Sedilia, & latrina cooperta manent, exceptis iis, quæ sunt supra flumen Athesis capit. 51 lib. 4 fol. 273.

Semolæ non vendantur in mercato fori, nec emantur causa revendendi cap. 89 lib. 4 fol. 289.

Sententia arbitralis lata inter conjunctos, & quæcumque alia lata virtute compromissi necessariæ sit inappellabilis, nec ab ea petatur reductio ad arbitrium boni viri, neque de nullitate dici possit, aut peti restitutio in integrum cap. 122 lib. 2 folio 150 & cap. 124 lib. eod. folio 153.

Z z z. Sen.

Sententia confirmatoria primæ transeat in rem iudicatam, nec ab ea ulterius possit appellari; si vero fuerit diversa, vel contraria primæ, tunc interposita appellatio committenda sit Consilio Sapientum, & quomodo, capit. 208. ante medium lib. 2 folio 143.

Sententiæ absolutionum, aut condemnationum factæ per iudicem procuratorum communis Veronæ cum suis duobus consiliariis, vel altero eorum sint inappellabiles, nec possit de iniquitate illarum dici, sed ipse iudex, & consilarii syndicari possint per D. Potestatem singulis diebus, & toties quoties voluerit usque per unum mensem post finem officii cap. 2. a finem versus lib. 4. fol. 247.

Sententiæ appellatione, in integrum restitutione, nullitate, vel alia iusta causa non suspensæ, executioni mandentur post decem dies cap. 139 lib. 2 fol. 149. Et quod sententiæ exequi possint contra condemnatum quolibet tempore, & nulla prævia citatione cap. 57 lib. 2 fol. 140.

Sententiæ arbitrorum exequi debeant, & quæ possint peti reduci ad arbitrium boni viri, & quæ non cap. 124 lib. 2 fol. 133. Sententiæ criminales, in arcego latæ sint inappellabiles, neque, nullandi possint, sed tantummodo ab eis supplicare liceat capit. 217 circa medium lib. 2 folio 148. Vide Verbum *Sententiæ Criminales in arcego latæ sint inappellabiles* in Indice *Tomia*.

Sententiæ, & acta a baptito facta valeant cap. 121 lib. 2 fol. 150.

Sententiæ, & condemnationes latæ per vicarium, & consules domus mercatorum super facto mercaturæ, & artium executioni mandentur, a quibus tamen solummodo definitivæ vim habentibus, & libras decem excedentibus liceat appellare ad D. Potestatem, vel ad D. Capitaneum Veronæ infra tertiam diem, facta tamen solutione, vel data fideiussione de satisfaciendo sententiæ; quæ appellatio debeat infra triginta dies expediri a D. Potestate, vel Capitaneo, quorum sententiæ, siue confirmatoria, siue infirmatoria, siue resolutoria, siue reformatoria, sit res iudicata, & executioni mandentur; & quantum daret appellationis instantia, & quomodo condemnatus cogatur satisfacere cap. 90 lib. 2 fol. 42 & cap. 92 lib. 2 fol. eod. Vide Verbum *Sententiæ, & condemnationes latæ per Vicarium &c.* in Ind. *Tomia*.

Sententiæ, & condemnationes non excedentes libras decem latæ per Vicarium, & consules domus mercatorum, sint inappellabiles capit. 91 lib. 2 fol. 42.

Sententiæ latæ a iudice, & militibus procuratorum, vel a quolibet alio iudice Veronæ (super executione legatorum, & reliquorum ad pias causas, in quibus fuerint condemnati heredes gravati ipsa pia legata distribueri juxta testatoris dispositionem, sint

ſint inappellabiles, nec reſcindi poſſint ullo nullitatis, vel reſtitutionis remedio: Et quomodo circa hæc legata ſit procedendum cap. 11 [lib. 4 fol. 354.](#)

Sententiæ latæ ſuper cauſis ruſticorum ſint ſine ullo remedio firmæ [cap. 164 lib. 2 fol. 175.](#)

Sententiæ nullitas in quibus caſibus per eccleſiaſticos peti poteſt contra laicos, in iisdem, & ſimilibus per laicos poteſt contra eccleſiaſticos [cap. 49 lib. 2 folio 114.](#)

Sententiæ pretium nullus notarius petere poſſit, niſi prius eam in publicam formam redegerit cap. 130 lib. 1 [fol. 69.](#)

Sententiæ quænam intelligantur eſſe definitivæ, & quænam interlocutoriæ cap. 117 non multo poſt initium lib. 2 [fol. 148.](#)

Sententiæ ſuper cauſis, in quibus cognoscere poſſint vicarii villarum, etiam diebus feſtivis latæ, exceptis diebus Dominicis, & aliis ſolemnibus a jure communis introductis valeant, & teneant, ſicut tenerent aliis diebus non feſtivalis, ſalvo jure appellandi, in cujus cauſa pars uti poſſit novis teſtibus, quos in prima inſtantiâ non introduxerit, & quod a dictis ſententiis victiorum villarum a ſexaginta ſolidis infra non liceat appellare cap. 102 [lib. 1 fol. 55.](#)

Sententiæ judicis procuratorum ſit inappellabilis, ſed ſyndicari debeat cap. 2 ſinec verſus lib. 4 [fol. 239.](#)

Sententiæ lata a juſſice, qui pro tribunali non ſederit, & poſt

pulſata campanam officialium, antequam pulſetur campana pro curia ſeparanda, eſt ipſo jure nulla [cap. 7 lib. 2 fol. 93.](#)

ſoluit ſi ſit de partium conſenſu [cap. 8 lib. eod. fol. 99.](#)

Sententiæ lata in cauſis decem librarum ſit inappellabilis, neque ab ea ſupplicari poſſit, nec committi talis cauſa debeat Conſilio Sapientis; idem ſit in cauſis expenſarum decem librarum, vel abinde infra cap. 138 lib. 2 [fol. 164.](#)

Ad Sententiæ definitivam audiendam citari debeant principales perſonæ, & earum tutores, curatores, procuratores, actores, ſyndici, & defenſores perſonaliter, vel ad habitationem, & quid ſi non habitent in civitate, vel diſtriſtu Veronæ; in interlocutoriis vero ſufficiat citari procuratorem, vel alterum prædictorum: Excipe ſententiæ latas in concione generali communis Veronæ, in quibus pulſatio campanæ arengi habetur pro citatione cap. 135 libro 2 [folio 147.](#)

Sententiæ non poteſt dici nulla, niſi ſit definitiva, & nullitas ejus ultra quam ſemel opponi non poſſit, & hoc infra decem dies, quibus elapſis non poſſit amplius opponi nec agendo, nec excipiendo cap. 117 lib. 2 [fol. 148.](#)

Sententiarum aliquarum executio, & præcipue ſententiæ lata inter conſistentes ſit inappellabilis cap. 120 [lib. 1 fol. 150.](#)

Sententiarum executiones, vel ſententiæ inter conſistentes latæ non di.

dictatoris nullus cap. 120. lib. 2.
fol. 150.

Sententia, sive consilium celari debeas a iudice, vel consultore usque ad publicationem, & de pena contrafaciētis. cap. 114. lib. 2. fol. 146.

Reliqua vide in verbis. Appellatio, & Commissio.

Seminum quorumcumque, & cuiusvis generis damnum inferens in forribus quomodo puniatur cap. 98. lib. 5. fol. 367.

Sepes an possint plantari in consimbis, & cuius altitudinis esse debeant cap. 122. prope finem lib. 5. fol. 175.

Sepes Athesis pro tutamine aggerum quomodo fieri debeant, & quorum expensis, & cuius sit invigilare, ut fiant, & conserventur, & de pena negligentis. cap. 25. lib. 5. fol. 339.

Sepes communes domorum, hortorum, sive aliorum praediorum in consimbis positas rescire alter dominorum compellatur, si unus ipsorum voluerit cap. 120. lib. 5. fol. 375.

Sepes constitui debent ab habitantibus penes dugalia propriis expensis in iis locis; per quae transirent ipsa dugalia, & cuius altitudinis esse debeant; in aliis vero locis fieri debeant a communibus villarum, & manuteneri, ubi necesse esset cap. 18. lib. 5. fol. 337.

Sepes incidens, fodiens, extirpans, aut devastans, quomodo puniatur cap. 99. lib. 5. fol. 368.

Sepo candelas constructes, & balotas quanto pretio eas vendere

debeant, & quid agere, & a quibus se abstinere teneantur cap. 179. lib. 4. fol. 318.

Sequestra recipere teneantur massarii villarum, & iurati contratarum expensis creditorum, ad quae facienda quilibet de villa, vel contrata teneatur auxilium prestare massario, & viatori cap. 161. lib. 1. fol. 83. & pro sequestro, seu pignore non conducto quomodo contra eos procedatur, & quod se tueri non possint cessione bonorum cap. 59. lib. 2. fol. 121. & quae res in sequestrum accipi possint cap. 52. lib. 2. fol. 117.

Sequestrationes, & interdicta fieri possint etiam placitis locatis, super quibus procedi possint usque ad rerum descriptionem, satisfactionem, & cassationem interdicti. cap. 3. lib. 2. fol. 96.

Sequestrum, sive interdictum fieri non possit de rebus immobilibus, nec de fructibus agrorum pendentibus, nisi prius citata parte; Interdictum vero seu sequestrum de bonis mobilibus, & nominibus debitorum fieri possit, si persona dicatur suspecta, & vere constet de debito, quod postea tollatur praestita fideiussione. Et quod in sequestratis fructibus dominus directi, vel utilis dominus fundi, cuius fructus collecti fuerint sequestrati, intelligatur habere meliora, & potentiora iura, quam quilibet alius pro assidu, & livello sui fundi cap. 56. lib. 2. folio 119. Et de quibus rebus mobilibus fieri non possint sequestra, & quando cap.

- Pu. 73** lib. 3 fol. 117. Vide Verbum *Sequestrum*, *sive Interdictum fieri non possit &c.* in Indice Tomi 2.
- Serviens altari**, de altari etiam debet vivere dictum in Privilegio ult. Septemb. 1439. §. *ad Quartum* in fine fol. 401.
- Servire** qui promiserit alicui ad certum tempus non possit ab aliquo teneri sine licentia ejus ante tempus completum cap. 108 libro 3. fol. 237.
- Solo** in alieno ædificanti quomodo expensæ reficiantur, & ad quid ille teneatur cap. 70 lib. 2 fol. 127.
- Solvens mandato judicis** aliquam pensionem, vel præstationem recte solvit cap. 44 in fine lib. 2. fol. 114.
- Solvere livella dominis** tempore etiam belli teneantur conductores, ac in perpetuum emphyteutæ, & habentes precario, cujus belli occasione suis possessionibus gaudere non potuissent cap. 187. in consuetud. num. 14 libro 2. fol. 185.
- Solvere volens livella** tam præterita, quam futura bonorum livellariorum venditor irrequisito domino ab eo non molestetur, neque, si cessaverit a solutione, priveretur possessione, sed tantum agatur ad consecutionem livellorum non solutorum. Hoc videtur innuere cap. 42. libro 2. fol. 113. Ceterum vide Verbum *Solvere volens livella &c.* in Indice Tomi 2.
- Solvisse** præsumitur una venditæ elapsis sex mensibus a die venditionis ille, qui solutionem allegat, nec venditor ipse ultra illud tempus amplius auditur cap. 184 lib. 4 fol. 322.
- Solutio ficti**, seu alterius præstationis quando intelligatur legitime facta, & cui debuerit fieri, & quomodo probetur talis solutio; Et quod ille, cui solutum fuerit, teneatur facere apocham solvens cap. 42 lib. 2 fol. 113. Et quod non solvens, nec investituram petenti propter absentiam domini nullum fiat præjudicium cap. 44 lib. 2 fol. 114.
- Reliqua vide in verbo Livellum.*
- Solutiones viatorum** pro ipsorum mercede, quænam ac in ratione quanti fieri debeant, & de cujus pecuniis, vel bonis cap. 138 lib. 1 fol. 82. Quæ eadem intelligantur de viatoribus villarum cap. 99 §. ult. lib. 1 folio 49. Vide Verbum *Solutiones viatorum pro sua mercede &c.* in Indice Tomi 2.
- In Solum dare** potest creditor debitor bona sua mobilia, & immobilia, & quomodo id fiat, cap. 50 post medium lib. 2 folio 116.
- Solverem aliquam esse**, qui in judicio negaverit, de qua sit publica fama, eam esse talem, vel esse in possessione fororitaris, quomodo puniatur; Et quod in hoc casu sufficiat probatio publice famæ, nisi contrarium allegans id probaret cap. 33 libro 2. fol. 110.
- In Sorte aliqua** damnum faciens capere debeat, & pœna personali puniri, si pecuniariam non solverit

rit ad terminum, & quomodo,
& quid si capi non possit cap.
66 lib. 5 fol. 356.

In Sorte aliqua existente circa civi-
tatem, & burgos Veronæ nullus
consors, nec alia persona præ-
ter saltuarii slet nocte sine li-
centia gastaldionis, vel fidejus-
soris sortium, quæ dari non
possit, nisi iusta causa id exi-
gat cap. 60 lib. 1 fol. 354.

In Sorte aliqua, vel regula exca-
vans causa faciendicretam, vel
accipiendi mesaziam, quomo-
do puniatur cap. 118 lib. 5 folio
374.

Sortem, & regulam aliquam nuli-
a persona ingreditur sine licen-
tia gastaldionis, vel saltuarii,
quæ non possit dari, nisi iusta
de causa; excipiuntur ii, qui
laborant, & colunt terras in for-
tibus, & regulis cap. 104. libro
1 fol. 370.

In Sorte ponantur terræ, & posses-
siones circa civitatem, & burgos
non existentes in sorte, exceptis
hortis, & viridariis conjunctis
domibus contratarum, & burgo-
rum Veronæ cap. 61 lib. 5 folio
354.

In Sorte ponere, seu in regula
suum cuiuslibet liceat, & de me-
do, ac forma regulandi, & de
saltuarii solvenda saltuariis, re-
gulæ de novo factæ cap. 62 lib.
1 fol. 357.

In Sortibus circa civitatem, vel in
sepibus earum bestiarum caprinæ non
pascuntur, & qui casus exci-
piatur cap. 63 lib. 5 fol. 353.

In Sortibus damnum dantibus be-
stiis majoribus ad quid tenean-

tur earum custodes, & quomo-
do puniatur cap. 85 lib. 5 fol.
363 & cap. 125 lib. eod. folio
376.

In Sortibus illis intelliguntur ha-
bere terras, & agros, qui fun-
dos possident proprios, vel con-
ductos in perpetuum, vel ad de-
cem annos, vel abinde supra,
vel aliter habent jus in re cap.
52 in fine lib. 5 fol. 352.

In Sortibus nec super suo, nec su-
per alieno liceat noctis tempore
bestias tenere, nisi causa labo-
randi, & de pœnâ contrafacien-
tis cap. 84 lib. 1 fol. 363.

In Sortibus, vel regulis, qui da-
mnum dedisse intelligatur cap.
94 lib. 5 fol. 366.

Sortium aliqua in parte, vel ali-
quibus in rebus damnum dan-
tibus aseribus, & porcis, ad
quid teneantur domini illorum,
& porcarum capp. 91 & 92 lib.
5 fol. 365.

Sortium consors iustus tacere a ga-
staldione, & recusans, quomo-
do puniatur cap. 139 lib. 5 fol.
370.

Sortium consors non debeat suam
herbam alicui dare ad faciendum,
nisi prius data notitia fidejussori,
seu gastaldioni cap. 133 lib.
5 fol. 379.

Sortium consors non ducet secum
ultra tres personas in sorte, si-
ve regula sine licentia gastaldio-
nis, vel fidejussoris; pro quibus
solvere teneatur cap. 142 lib. 5.
fol. 380.

Sortium consors nullus debeat se
a sorte separare, quando simul
erit coadunata c. 130. l. 1. f. 377.

Sor-

Sortium confors, qui alium confortem percusserit in forte coadunata, quomodo puniatur cap. 141 lib. 5 fol. 380.

Sortium confors, qui dismentiverit aliquem ex confortibus coram gastaldione, vel fidejussore, quomodo puniatur cap. 136 lib. 5 fol. 379.

Sortium confors, qui fecerit dedecus gastaldioni, vel fidejussori, quomodo puniatur cap. 135 libro 5 fol. 379.

Sortium confors, qui frerit verba gastaldionis arrentantis inter confortes, quomodo puniatur cap. 137 lib. 5 fol. 379.

Sortium confors quilibet debeat venire, seu mittere ad sortem, quando simul erit coadunata capit. 139 lib. 5 fol. 377.

Sortium confors, qui percusserit gastaldionem, vel fidejussorem suum officium exercentem, quomodo puniatur cap. 140 libro 5 fol. 379.

Sortium confors, qui permiserit de se reclamum fieri pro negotio sortis eo, quod treuclaverit preceptum gastaldionis, aut iudicis, vel vicarii, quomodo puniatur cap. 132 lib. 5 fol. 378.

Sortium confortem surgentem ad arrentandum, vel dicendum de negotiis sortis qui impediverit, quomodo puniatur cap. 138 lib. 5 fol. 379.

Sortium confors de quibus credatur cum uno teste, & sine teste, & usque ad quam quantitatem cap. 124 lib. 5 folio 376. & quid si duo confortes, aut plures invenerint personas, seu

bestias damnum dantes cap. 125 lib. 5 fol. 376. & quid si fuerit unus saluarius solus, jurante uno confortes cap. 126 lib. 5 folio 377.

Sortium, & regularum circa civitatem que custodia sit facienda per saluarios tam die, quam nocte, & de immunitate illis concessa cap. 18 lib. 5 fol. 353. & que custodia sit facienda in sortibus, & regulis villarum capit. 149 lib. 5 fol. 383.

Sortium & regularum custodia per iudicem sortium adhibeatur, & de admonitione facienda gastaldionibus sortium ut bene custodiant ipsas sortes, & de manifestationibus sortium circa civitatem faciendis per saluarios, & gastaldiones coram iudice sortium, & non alibi cap. 57 lib. 5 fol. 352.

Sortium, & regularum gastaldio quilibet scribi faciat in libro omnes manifestationes, introitus, & datias, atque causas, propter quas datia imposta fuerint, & de predictis rationem reddere, & dare tenetur novo gastaldioni, si ito officio capit. 71 lib. 5 fol. 358.

Sortium, & regularum quibus in locis, & cum quibus bestiis, & quando confortes possint supra suum pascualem cap. 83 libro 5 fol. 362.

Sortium gastaldio, & fidejussor possint per unum diem ante suos confortes vindemiare cap. 115 lib. 5 fol. 373.

Sortium gastaldiones curare debeant, ut per quindecim dies,

Anna 22

- antequam exeant de officio, elegantur alii gassaldiones, & officiales in suis sortibus cap. [11. lib. 1. fol. 352.](#)
- Sortium gassaldiones, & fidejussores per quantum tempus vacare debeant cap. [54 lib. 3 fol. 352.](#)
- Sortium gassaldiones, & fidejussores qui esse non possint c. [32 libro 5 fol. 351.](#)
- Sortium gassaldiones, & fidejussores qualiter, & in quo loco vendere possint herbam silvestrem suarum sortium, & regularum, & pretium ipsius herbe quomodo dividatur, & quæ herba silvestris vendi non possit a supradictis cap. [133 lib. 5 fol. 385.](#)
- Sortium gassaldio quilibet convocare debeat omnes consortes per quatuor dies ante vindemiam causa ordinandi ipsam vindemiam cap. [116 lib. 5 fol. 374.](#)
- Sortium gassaldio quilibet possit, & debeat ad libitum ponere occulte juratos supra saltuarios, & de illorum munere cap. [134 lib. 5 fol. 372.](#)
- Sortium iudex eligatur, & de ejus officio, atque auctoritate, & quo in loco esse debeat ejus tribunal cap. [47 lib. 5 fol. 349.](#)
- Sortium iudex, & notarii quam condemnationum partem recipere debeant cap. [50 lib. 5 folio 350.](#)
- Sortium iudex, & vicarii villarum ad requisitionem gassaldionum pignorationis commissiones committere teneantur contra debitores occasione sortium, vel regularum cap. [145 lib. 5 fol. 381.](#)
- Sortium iudex, vel vicarius villæ contra damnificantes in aliqua sorte, vel regula inquisitionem faciat cap. [144 lib. 5 fol. 381.](#)
- Sortium iudex, vel vicarius villæ habeat unum librum memorialem, in quo notarii eorum manifestationes scribant, & quid prædicti facere debeant, & de solutionibus scripturarum suarum cap. [143 lib. 5 fol. 380.](#)
- Sortium iudex, vel vicarius villæ in manifestatione scribat omnes dies damnidati, sive banni commissi cap. [73 lib. 5 fol. 359.](#)
- Sortium iudicis, vel vicarii villarum solius manifestatio de damnis valeat usque ad summam libratum trium cap. [128 libro 5 fol. 377.](#)
- Sortium notarii elegantur, & de eorum officio, ac quantum durare debeant, & vacare cap. [48 lib. 5 fol. 349.](#)
- Sortium notarii recipere debeant scripturarum suarum solutiones secundum formam Statutorum cap. [50 post medium, lib. 5 folio 350.](#)
- Sortium notarius cum saltuario potest manifestare quoscunque repererit damnum dantes in sortibus, & regulis etiam absente iudice, & quando inventio iudici, vel notario sortium attribuat, & quando saltuario cap. [50 lib. 5 fol. 350.](#)
- Sortium officialis nullus, qui sit habitator S. Michaelis in campanea, esse possit cap. [56 lib. 5 fol. 352.](#)
- Pro Sortium officio condemnationes qualiter fieri debeant capit. [49 lib. 5 fol. 350.](#)

Sort.

Sortium saltuariis circa civitatem quæ saltuaria sit solvenda, & quod infra duos menses debeant sibi de ea facere solvi; & quid si ultra, quam eis debeatur, acceperint; & quomodo procedatur contra debitores pro consequenda saltuaria cap. 59. libro 5. fol. 353.

Sortium, seu regularum gastaldionum, fidejussorum, & saltuariorum electio quo tempore fieri debeat, & quo tempore eorum officium incipiat; & quot esse debeant saltuarii, & quale sit eorum officium cap. 51. lib. 5. fol. 351. & qua pœna puniatur recusans electionem gastaldionis, vel fidejussoris sortium cap. 53. lib. 5. fol. 352.

Sortium, vel regularum de blado, vel legumine damnum faciens quomodo puniatur cap. 96. lib. 5. fol. 367. & quomodo si de aliis rebus comedibilibus damnum fuerit illatum cap. 98. libro 5. folio 367.

In Sortium viis in suis agris, & pratis an, & quando, & in quibus liceat bestias pascere cap. 82 & 83. lib. 5. fol. 362.

Reliqua vide in verbis Damnum, & Saltuarus.

Sparaverandi causa ingrediens aliena blada, legumina, vineas, linum, millium, & alias fruges pendentes, quomodo puniatur, exceptis solum nobilibus civibus Veronæ habentibus sparaverium cap. 107. lib. 5. fol. 371.

Spicatores tritici, olivæ, uvæ, & aliorum blado: um, vel leguminum quo tempore ingredi pos-

sint agros frugum cap. 123. lib. 5. fol. 373.

Spinæ, ac spiramina ad castellat: non habeantur cap. 182. libro 4. fol. 322.

Spoliari nemo debeat sua possessione, nisi prius fuerit convictus in iudicio ordinario cap. 80. libro 2. fol. 131.

Sponsæ donaria facta & soluto matrimonio, maritus, aut ejus hæredes non restituant uxori cap. 9. lib. 4. fol. 253.

Sponsalia furtiva contrahentes, notarii, & testes quomodo puniantur cap. 44. lib. 3. fol. 208.

Stamina, lanæ, & telæ furescia non conducantur ad civitatem, vel districtum Veronæ, & de pœna conducentis, & ementis, excipiuntur lanæ de Elandria, & de Sancto Mattheo; & quæ intelligantur lanæ forenses cap. 94. lib. 3. fol. 270.

Statutorum circa observationem, & ordinem communis Veronæ versetur auctoritas Consilii XII. cum D. Potestate cap. 51. lib. 1. fol. 21.

Statuta condere, & condita reformare ad solius Consilii L. auctoritatem cum D. Potestate spectat cap. 52. lib. 1. fol. 21. & quot partes Consiliariorum ad ea condenda concurrere debeant cap. 56. in fine lib. 1. fol. 24.

Statuta domus Mercatorum servari debeant, dummodo non sint contraria Statutis civitatis; & quod dicta Statuta condenda sint per Consilium XII. & L. ad utilia, aliter non valeant cap. 92. lib. 1. fol. 43.

AAAA > Sta-

Statuta, & ordinamenta civitatis
 Veronæ teneatur sibi legi facere
 D. Potestas in principio sui regiminis, & quod illa ejus Vicarius sub pœna librarum decem reducere debeat ad memoriam
 D. Potestatis in principio ejuslibet mensis cap. 14 lib. 2 fol. 5.
Statuta interpretari, vel aliquam extensionem facere contra ipsa, vel aliquem extrinsecum intellectum dare nemo debet capit. 166 lib. 5 fol. 389. Possint tamen arbitrio Domini Vener. corrigi, mutari, eis addi, & decribi de tempore in tempus, ut ipsi conveniens esse videbitur in fine lib. 5 fol. 390.
Statuta omnia contenta in quinque libris non valeant contra Sanctam Ecclesiam, ejusque personas, atque libertatem cap. 167 lib. 5 fol. 390.
Statuta, ordinamenta, & additiones Statutorum, ac etiam reformationes, quæ haberent vim Statuti, ponantur, & scribantur in libris Statutorum communis Veronæ cap. 15 lib. 1 fol. 5.
Statuta polita super fœro, & pœnis vendendis non observantem, & contrafacientem quilibet accusare, & denunciare possit, exceptis militibus procuratoribus communis Veronæ cap. 194 lib. 4 fol. 326. & pœnæ politæ super dictis Statutis sine arbitrio iudicis procuratorum, & consiliariorum suorum, & in casu ambiguitatis pendcant ex declaratione eorundem, ita tamen ut pœna non extendatur ad plus, quam in Statutis ipsis continetur,

se ad minus inspecta qualitate negotii, & personarum cap. 195 lib. 4 fol. 327.

Statutorum tria volumina fieri debeant, quorum unum permaneat penes D. Potestatem, aliud ad bancum iudicis Majorum, & aliud ad tribunal Regine Leonæ penes notarium originarium civem electum in Consilio generali cap. 13 lib. 1 fol. 4.

Statutorum Veronæ librum quintum saltem habere debeat penes se quilibet Vicarius villæ districtus Veronæ, in quo etiam sint descriptæ commissiones, contentæ in cap. 99 lib. 1 fol. 49. capit. eod. §. item similiter consignent & cap. 165 lib. 5 fol. 389.

Stereora nemo propinac in vis publicis, & de pœna contrafacientis cap. 31 post medium libro 4. fol. 164.

Stillitidis exporrecta super vias tam illa, quæ exsunt in platea mercatorum, quam ea, quæ alia in parte civitatis, quantæ altitudinis a terra esse debeant cap. 69 post medium lib. 4 fol. 278.

Suspendiarii, qui ad habitandum venerint in civitate Veronæ, immunes sint onerum omnium, & singulorum vicinorum, etiam contratarum, exceptis oneribus bonorum, quæ, præter equos & arma, possiderent in civitate, vel districtu cap. 66 lib. 1 fol. 28. cap. 177 lib. 2 fol. 181. & cap. 181 in fine libro 1. fol. 183.

Statutorum, hoc est, statutorum, materiam vide in verbo Via.

Statutæ a charta, & usurariæ non ex.

extrahantur extra districtum Veronæ sub pœna dupli cap. 83 libro 3 fol. 225.

Per Stridorem fieri possint excusationes contra non habitantes in civitate, & districtu cap. 60 libro 2 fol. 122, cap. 125 libro 2 fol. 147 & cap. 135 prope finem lib. eod. fol. 160.

Stuprum cum muliere aliqua committens de voluntate ipsius quomodo puniatur, & infra quantum tempus stupri commissi accusatio fieri debeat, quo elapso amplius actio non competat cap. 42 lib. 3 fol. 207.

Subhastans pignora marsarius pignorum quem ordinem servare debeat, & de subhastatoris salario cap. 174 lib. 1 fol. 89 & cap. 175 lib. eod. fol. 89.

Reliqua vide in verbo Pignus.

Subhastatio bonorum debitoris in solutione cessantis quomodo fieri debeat ab Estimatoribus communis Veronæ; & quibus sit assignandum pretium illorum; Et quid agendum, si aliquis contraditor ante venditionem, vel insolutum dationem insurrexerit, cap. 126 lib. 2 fol. 154.

Reliqua vide in verbo Estimaria.

Suorumque alium judicem debeant sub pœna refectionis damni, & interese parti Judices illi, qui ex causa infirmitatis, vel absentia non potuerint venire ad sedendum, & gesta per subrogatum illum valeant cap. 6 prope finem lib. 2 fol. 98.

Succedere possunt clerici, quatinus forenses, conjunctis personis tam ab intestato, quam ex te-

stamento cap. 126 libro 2 folio 185 & cap. 95 lib. 3 fol. 230.

Successio matris, & transversalium foeminarum agnatarum in concursu cum agnatis masculis in eodem gradu existentibus, quænam sit capit. 86 libro 2 folio 134.

Successio matris solæ, vel simul cum agnatis foeministantum in concursu cum agnatis masculis diversi gradus, quænam sit capit. 87 lib. 2 fol. 134.

Successionis in hereditate parentum prima causa sit liberorum masculorum per lineam masculinam descendentium pro conservatione agnationis, & pro quibus quotus fiat divisio inter masculos, & foeminas, dummodo foemina non fuerint ab aliquo ascendentium dotata, vel aliquod legatum ejus fuerit relinquitum cap. 82 lib. 2 fol. 132 & cap. 83 84 85 lib. eod. fol. 133.

Successio transversalium agnatarum foeminarum in concursu cum agnatis masculis diversi gradus, quænam sit cap. 89 lib. 2 folio 135.

Successio transversalium agnatorum masculorum, & cognatorum simul in eodem gradu existentium, quænam sit cap. 90 lib. 2 folio 137.

Successio transversalium agnatorum utriusque sexus ejusdem tantum gradus, quænam sit cap. 88 lib. 2 fol. 134.

Successio transversalium cognatorum in concursu cum agnatis masculis diversi gradus, quænam sit cap. 91 lib. 2 fol. 135.

De

De Subus, & que concernunt eorum materiam vide in verbo Porcus.

Supraſtans aliquis, vel notarius poſitus pro communi Veronæ ſuper aliquo laborerio pecuniam, aut ſervitium, vel pecuniæ promiſſionem non accipiat cauſa inveniendi, vel remittendi operis ei, qui locare teneretur cap. 75 lib. 4 fol. 283. Et nulla perſona det, vel promittat aliquid iſtis occaſione prædicta cap. 76. lib. 4 fol. 283. Et quod dictus ſupraſtans, vel notarius nulli operam, vel plauſtrum de illis, qui laborarent, concedat cap. 77. lib. 4 fol. 283. Et quod nullus pro ſuo ſervizio petat ab ipſo ſupraſtante operam aliquam, aut plauſtrum eorum, qui operas ipſas pro ipſo communi locaverint cap. 79 lib. 4 fol. 284.

Supraſtans plauſtrorum ſœni, & polearum eligatur, & de ejus conditione, officio, ac ſalario; & a quibus ſe abſtinere debeat cap. 189 per totum lib. 4 folio 324.

Supraſtantes fontis Aveſæ eligantur, & de eorum conditione, ac officio cap. 35 lib. 4 fol. 267.

Suſpectus allegari non poteſt conſultor in commiſſione cauſarum cap. 107 prope initium lib. 2 folio 142.

Suſpectus iudex reuſari poteſt ante litis conteſtationem, etiam ſi ſit delegatus D. Poſteſtatis, & ad alium iudicentem debet reuſari, qui non poſſit ulterius reuſari cap. 12 lib. 2 fol. 100.

Suſpectus poſſit dici vicarius villæ,

qui a decem libris ſupra jus reddeſet in villa, exceptis Leniaſco, Piſcheria, & Porto capit. 102. l. b. 1 fol. 55.

Syndicari ſolummodo poſſunt per D. Poſteſtatem ſingulis diebus, per unum menſem finito officio, ſententiæ iudicis procuratorum communis Veronæ cum ſuis conſiliariis, vel altero illorum latæ, non autem poſſint appellari, vel de iniquitate dici cap. 2 ſinem verſus lib. 4 folio 249. Sicut etiam ſyndicari eadem forma poſſunt milites procuratorum communis Veronæ cap. 4. in ſine lib. 4 fol. 250.

Syndicatores eligantur pro ſyndicandis vicariis omnibus villarum, iudicibus dugalium, & officialibus eorum; & de illorum munere, numero, qualitate, conditione, ſalario, juramento, & auctoritate cap. 103 lib. 3 folio 56.

Syndici communis Veronæ in cauſis ejusdem communis juramentum calumnia præſtare non cogantur cap. 39 lib. 2 fol. 112.

Syndici villarum, ſeu univerſitatum ordinentur, & de illorum auctoritate cap. 23 libro 2 folio 105.

Syndicorum ſalarium, & aliarum perſonarum pro aliis agentium, & deſcendentium taxari debeas in dimidia ſalarii iudicum conſultorum cap. 187 in conſuetud. num. 7 lib. 2 fol. 285.

Syndicus, aſſor, procurator, cauſidicus, vel advocatus alicujus agendo, vel deſendendo in iudicio ordinario eſſe non poſſit,

nec aliud officium exercere preposuit officii Registri, nec ejus notarii cap. 139 §. *sed nec ipse* lib. 1 fol. 72.

Syndicus esse non possit procurator, tutor, curator, vel actor in palatio communis Veronæ, vel curia Advocatus de matricula judicium, sive de collegio Advocatorum communis Veronæ, nisi pro parente, fratre, sorore, vel uxore sub pœna privationis advocacionum, & consiliorum, remotionis a matricula, & nullitatis omnium ab ipso gestorum cap. 24 lib. 2 fol. 106.

Syndicus non possit esse arbiter, arbitrator, vel amicus compositor alicujus questionis, in qua intervenisset, neque de partium voluntate cap. 123 lib. 3 folio 132.

Syndicus quando legitime constitutus dicatur, & de pœna se dicentis syndicum, quum non sit, & de fidejussione ab illo

præstanda in judicio, si principalis persona eam in causa præstare teneretur cap. 25 lib. 2 folio 106. Et de ejusdem satisfactione de solvente expensas litis in casu succumbentis, si ipse agere, accusare, vel defendere volens non fuerit subditus jurisdictioni communis Veronæ, nec audiatur juratoriam præstando cautionem cap. 26 lib. 2 fol. 107.

Syndicus testificari non cogatur in causa, in qua intervenit, ipsa causa durante cap. 37 lib. 2 folio 111.

Syndicus ullus bannitorum non sit, exceptis illis casibus, in quibus bannitis audientia præbetur cap. 28 lib. 3 fol. 108.

Syrupi, & alie potiones corruptæ debent in viam publicam effundi, & condemnari aromatariis, & hoc spectat ad jurisdictionem judicis procuratorum communis Veronæ cap. 174 lib. 4 fol. 318.

T

TAbellio aliquid non extorqueat pro invenienda imbreviatura a quinquennio citra, cap. 131 lib. 1 fol. 70.

Tabelliones in instrumentis non ponant litteram importaniam numerum, & ponant imbreviaturas continuatas, & nomina, cognomina, atque contratas contrahentium c. 133 l. 2. f. 70.

Tabelliones sex ab eodem Malesficiorum eligantur, & de eorum officio, ac salario cap. 70. lib. 1 fol. 33.

Tabellio

Tabellio non occupet locum sui officialis cap. 128 lib. 1 fol. 69.

Tabellio quilibet sub suo gastaldione se gaudiet cap. 124 lib. 1 fol. 67.

Reliqua vide in verbo Notarius.

Taberna in eadem de duobus vineis albis, & de duobus vermiliis simul non vendatur capit. 115 lib. 4 fol. 299.

Tabernarii brentas aqua pura repletas, & coopertas teneant pro purgandis urceis, cyathis, & phialis cap. 113 lib. 4 fol. 298.

Tab.

Tabernarii, & omnes existentes in taberna causa bibendi persequi, & capere teneantur malefactores rixantes, vel ferientes aliquem in taberna, vel prope tabernam, & de pœna contrasacientis cap. 6 non multo post medium libro 3 folio 192.

Tabernarii mios, & coppas, seu urceos, & vasa mensura debita majora, & bullata habere teneantur cap. 116. lib. 4. fol. 299.

Tabernarii nullum discum, seu obfasculum teneant ante ostium tabernæ capit. 114 libro 4 folio 298.

Tabernarii quid agere, quomodo vinum vendere, & a quibus se abstinere debeant cap. 111 lib. 4 fol. 297.

Tabernarius exercens etiam artem beccarii unam solummodo præstare teneatur fideiussionem pro utraque arte, cap. 126 in fine lib. 4 fol. 301.

Tabernarius nullus panem male coctum minus pondere, vel sine sigillo non teneat causa vendendi cap. 129 lib. 4 fol. 300.

Tabernarum ostia a mane usque ad sero stent aperta cap. 112. lib. 4 f. 1. 298.

Reliqua vide in verbo Vinum.

Tabuletum, quæliellorum, & eupotum milliare, & calcinæ mensura quanto pretio vendi debeant, & de calmerio illorum singulis sex mensibus constituenso cap. 74 libro 4 folio 282.

Tacere iussus a fortium gassal-

dione consors ipsarum fortium, & reculans, quomodo puniatur cap. 139. lib. 5 fol. 379.

Taleas, & condemnationes celare debeant Consules, & Curiales utque ad publicationem, & de pœna contrasacientis cap. 114 lib. 2 fol. 146.

Taxationes virorum, & aliorum ad exigendum deputatorum quænam fini. cap. 258 lib. 1 fol. 82. quæ eadem intelligantur de viatoribus villarum c. 99 §. Item, quod Notarii & famuli lib. 1 folio 49. Vide Verbum *Taxationes viatorum, & aliorum &c.* in Indice Tomia.

Taxillis ludens die, vel nocte, & ludenti hospitiū aliquo modo dans, ac etiam ludenti assans, vel pecuniam pro ludo taxillorum mutuans quæ pœna puniantur, & ad quos spectet inquirere, accusare, & denunciare, item & cognoscere, atque decidere; & quomodo contra tales procedatur, & de pœna iudicis, vel officialis non inquirentis, nec condemnantis cap. 12 per totum lib. 4 fol. 255.

Tegulæ quanto pretio vendi debeant pro singulo milliaro cap. 74 lib. 4 fol. 282.

Tela, lanæ, & stamina forensia non conducantur ad civitatem, vel districtum Veronæ, & de pœna contrasacientis, & emptoris excipiuntur lanæ de Flaudria, & de Sancto Matheo, & quæ intelligantur lanæ forenses cap. 94 lib. 3 fol. 230.

Tempus quod est Dei, reddendum est Deo, &, quod est mundi, mun-

mundo capit. 33 libro 1 folio 12.

Tempus, quo iudices non veniunt ad sedendum, in instantiis causarum non computetur ipso iure, etiam restitutione in integrum non petita cap. 6 lib. 2 fol. 98. Et quodnam sit tempus locationis placitorum computandum in ipsis instantiis cap. 150. lib. 2 fol. 167.

Tenalea, malleus, ferrez solea, & clavi teneri debeant a mafaris villarum pro aptando ipsas soleas equis pertransseuntibus capit. 82 lib. 4 fol. 285.

Tenuta accepta prædiorum, vel ipsis fundis aliter ab aliquo occupatis, teneatur colonus, vel conductor in domino denunciare cap. 104 lib. 3 fol. 235.

Tenue, finito officio committentis, usque ad unum mensem possint exequi, & quomodo tenuta recuperetur cap. 64 lib. 2 fol. 124.

Tenuta, & auctoritas ingrediendi tenutam, & corporalem possessionem dari possit ab Estimimatoribus communis Veronæ emptoribus, vel in solutum acceptoribus; & si res fuerit evicta, ille, cujus nomine fuit vendita, teneatur in duplum, cap. 132 lib. 2 fol. 258.

Tenuta in bonis accepta quomodo, & quando recuperetur, & revocetur, & quis intelligatur actor in causa cassationis tenute, cap. 65 lib. 2 fol. 125.

Tenutam committere ubique possunt Iudices de partium voluntate cap. 8 lib. 2 fol. 99.

Tenutam habent in bonis mariti viventis, vel defuncti mulieres pro dote, donatione propter nuptias, & expensis legitime factis pro dote ipsa, & donatione propter nuptias recuperanda, vel defendenda, donec ipsis satisfiat cap. 97 lib. 2 folio 137.

Tenutam rei immobilis qui in contumaciam ejus, contra quem fuerit accepta, obtinuerit, lucretur fructus pro tempore tenute, & quantitate debiti cap. 66 lib. 2 fol. 126. Et quod fructus date tenute creditori non computentur in sortem, sed eos lucretur ereditor nomine portæ, & interesse pro quantitate debiti, & quando hoc locum habeat cap. 67 lib. 2 fol. 126.

In Tenutam, vel pignus quæ res accipi non possint, & quando cap. 52 lib. 2 fol. 117. Vide Verbum *In Tenutam vel pignus* &c. in Indice Tomi 2.

Terminatio ducalis cum D. Duce Mantuæ ne forea Fisseri fiat die 21 Octobris 1429. fol. 400.

A Terminatio confinium longe per tres pedes quælibet arbor plantari debeat; vinea vero per unum pedem, & quid si arbor aliqua prope ipsum terminum nasceretur; At sepes in confinibus possint plantari; fossatum autem excavari longe a termino per unum pedem debeat a consorte; a fornaseriis vero per duos pedes cap. 121 lib. 2 fol. 371 & cap. 122 lib. 2, & folio eod.

Terminos excavantes de confinibus

Bbb bus

bus alicujus quomodo puniantur cap. 102 lib. 3 fol. 234. & cap. 117 lib. 5 fol. 374.

Terminus est dierum 40. lite contestata ad capitula producenda, & probanda, in quo termino non computantur placita locata cap. 143 lib. 2 fol. 165.

Terminus est dierum 20. post publicationem processus ad reprobandos testes cap. 145 lib. 2 folio 166.

Terræ omnes, & possessiones non existentes in sorte ponantur in sorte, exceptis hortis, & viti-dariis conjunctis domibus contratarum, & burgorum Veronæ cap. 61 lib. 5 fol. 354. Et quæ terræ intelligantur esse circa civitatem, & burgos Veronæ cap. 62 lib. 5 fol. 355.

Terras alienas pertransiens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 105 lib. 5 fol. 376.

Terras cum omnibus earum co-hærentiis domino quandocumque requirenti ad oculum demonstrare teneantur laboratores earum, & de pœna celantis cap. 74 lib. 2 folio 129 & capit. 103 lib. 3 fol. 235.

Terras vigas a decem annis citra nemo audeat sine licentia D. Potestatis laborare nonnullis exceptis, & de pœna contrafacientis, & qui laboraverit non intelligatur acquisivisse possessionem civilem, vel naturalem, aut jus aliquod in dictis terris capp. 101 & 102 libro 3. fol. 233 & 234.

Reliqua vide in verbis Ager, Fundus, & Possessio.

Terrenum non projiciatur in viis publicis sine licentia militum procuratorum, & duorum de XII. deputatis, & de pœna contrafacientis; & quid nomine terræ veniat cap. 26 libro 4. fol. 262.

Terrenum projectum in viis publicis, & porticibus removeatur, & ipsi porticus, ac vix duci debeant ad rectam lineam; & ad quos spectet curare, ut id exequatur cap. 25 lib. 4 fol. 262.

Testamenta quomodo in officio Registri præsentari, & registrari debeant, & quod ipsa ab officio Registri levata per testatorem deinceps ipso jure non valeant cap. 149 per totum libro 1 fol. 77.

In Testamentis, & quavis ultima voluntate intervenire debeant duo notarii sub pœna nullitatis; Et quislibet possit facere testamentum in scriptis secundum jura communis, qui jure communi testari possit cap. 20. lib. 2 fol. 104. Et quod testes, & notarii adhibiti in testamentis debeant esse de jurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus contra eum communi, vel districtu Veronæ sub pœna nullitatis capit. 19 libro 2 folio 104.

Testamentum ad instantiam legatariorum producere teneatur qui se hæredem dixerit ex testamento cap. 135 post medium lib. 2. fol. 161.

Testamentum, codicilli, do nationes causa mortis, & quæcumque

que aliz ultimæ voluntates faciæ per aliquos malefactores, qui ad mortem fuerint condemnati, & quorum bona non debeant publicari, siue facta fuerint ante condemnationem, siue post, valeant, & teneant, ac si crimen aliquid non perpetrasset cap. 39 in fine lib. 3. fol. 206.

Testes adhibiti in contractibus, & ultimis voluntatibus debeant esse de iurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus onera cum communi Veronæ, vel districtu sub pœna nullitatis cap. 19 lib. 2 fol. 104.

Testes esse non possint pro maleficio banniti nec in causis civilibus, neque in criminalibus cap. 36 lib. 2 fol. 111.

Testes in defensione nominati veniant ad deponendum, antequam accusatus, vel denunciatus recedat de palatio cap. 19. lib. 3 fol. 199. Et quomodo citari debeant a iudice malefactorum cap. 8 lib. 3 fol. 194.

Testes nomet accusator, seu denunciator, & locum illatz injuriæ declaret cap. 13 libro 3. fol. 196.

Testes quinam, & qui accusati carcerari non debeant cap. 15. lib. 3 fol. 197.

Testes quot in causa produci debeant; & quod notatius testimonium dicta recipiens teneatur scribere diem, quo testes deponunt cap. 34 lib. 2 fol. 111.

Ad Testes reprobandos publicato processu terminus est 20. dierum cap. 145 lib. 2 fol. 166.

Testes saltem duo adhiberi debeant in contractibus, qui cognoscant, vel asserant cognoscere contrahentes, & de pœna notarii contrahentis cap. 18. lib. 2 fol. 103.

Testes scripti in quaterno membrano non vitiato, nec abraso cum sigao notarii in principio, & nomine ejuldem in fine, cum die, millesimo, indictione, loco, & testibus intelligantur esse, & sint, ut publicum instrumentum, & illis tanquam publico instrumento, fides adhibeatur cap. 16 prope finem libro 2 fol. 101.

Testibus solvere tenetur expensas victus pars illa, quæ eos produxerit, & a villa ad testificandum in civitate avocaverit, donec dicta sua deposuerint cap. 187 in consuetud. num. 11. lib. 2 fol. 185.

Testificari non cogatur in causa, in qua quis intervenerit tanquam syndicus, vel advocatus, procurator, curator, tutor, vel actor, ipsa causa durante cap. 37 lib. 2 fol. 111.

Testimonium falsum dicens, vel testem falsum producens quomodo puniatur capp. 49 & 50. lib. 3 fol. 210. Et quomodo puniatur interpellans testem ide falso dicto, vel testis ipse interpellatus cap. 53 lib. 3 fol. 210. Vide Verbum *Testimonium falsum dicens* &c. in Ind. Tom. 1.

Testis, si id, quod in sua depositione dicit, se scire dixerit per credulitatem, vel per aut

Bbbb x di.

ditum, ulterius non procedatur interrogando cap. 35 lib. 2 fol. 112.

Testium depositiones mittantur sub sigillo ad cognoscentem de causa extra civitatem cap. 38 lib. 2 fol. 112.

Testium depositiones, & confessiones partium finita instantia tum in causis civilibus, tum in criminalibus non expirent: & quæ dicantur causis interlocutoriarum capp. 148 & 149 lib. 2 fol. 167.

Testium, & notarii pœna quænam sit, qui furtivis sponfalibus interfuerint cap. 144 lib. 3 f. 105.

Testium examini in causis criminalibus, in quibus ageretur de vitæ periculo, vel de abscissione membri, D. Potestas debeat interesse cap. 20 lib. 3 fol. 199.

Testium interrogationes quæ, ac quantæ fieri debeant, & de salario iudicis, aut notarii testium depositioni assistantis cap. 35 lib. 2 fol. 112.

Teutonicæ non trajiciantur ultra flumen Athesis, sed per civitatem Veronæ ipsum flumen transire debeant cap. 24 lib. 1 fol. 7.

Theatrum, sive Arena Veronæ clausum, aut clausa maneat, & de pœna ejus, qui illius ostia, gradus, vel murum frugerit, & quid turpe in ea, vel circa eam fecerit, aut projecerit cap. 56 lib. 4 fol. 274.

Tholoneum Abbatissæ Policinii, siue Sandæ Mariæ de Vangadicia alias ablatum restituatur, & de cætero non auferatur cap. 25 lib. 1 fol. 8.

Tholoneum non accipiat per flumen Athesis hominibus Veronæ, aut ejus districtus, & si extra districtum Veronæ acciperetur tholoneum hominibus Veronæ, & ejus districtus ab hominibus alterius civitatis, vel loci, illud idem accipiat Veronæ, & in ejus districtu ab hominibus illius civitatis, vel loci cap. 20 lib. 1 fol. 6.

Tholoneum, siue pedagium, aut pontaticum hominibus Veronæ, & ejus districtus auferri non debeat ad portam Clusæ, nec Corvariarum, nec ad pontem Porti, aut alterius loci districtus Veronæ cap. 23 lib. 2 fol. 7.

Torcularii, qui & portitores a brentis dicuntur, onerum communis Veronæ immunes sint, excepta datia contratæ, & putteorum; Et quodam sit illorum officium in casu incendiis cap. 68 post medium usque in finem lib. 4 fol. 280.

Torcularii uvarum quantum accipere possint pro discargando, torculando unum plaustrum uve, & pro invascellando vinum cap. 124 lib. 4 fol. 301.

Reliqua vide in verbis Portitorum, & Vinorum, supra.

Torrentes decurreas per vallem Nigrarii reducat in alveum verterem, & a quibus cap. 35 lib. 5 fol. 344.

Torrentis vallis Paltenæ a quibus sodi, & mundari debeat, & quanta esse debeat latitudo, & altitudo ipsius, necnon latitudo pontium illius, & plura alia circa hunc torrentem c. 34 lib. 5 f. 343.

Tor-

Torrentium inquisitio , provisio , defensio , & refectio ad cujus spectent officium, cap. 1 lib. 3. fol. 328.

Reliqua vide in verbo Aqua , Flumen , & Fens .

Ad Torturam , vel tormenta qui poni possint prodelfio , & qui non , & in quibus casibus cap. 36 lib. 3 fol. 204.

De Treuga exemptis quando , pro quibus , & quomodo audientia præbeat, vel non tam in civilibus , quam in criminalibus cap. 27 lib. 2 fol. 107 & cap. 63 lib. 3 fol. 215. Et qui non intelligantur esse extra treugam , quamvis exempti reperiantur cap. 64 lib. 3 fol. 216.

De treuga exempto occasione debiti ars potest interdici , adeo ut in arte ei auxilium præstans teneatur ad debiti solutionem , exceptis quibusdam personis capit. 62 lib. 2 fol. 123.

De Treuga exemptus , contra quem factæ sunt legitimæ excussiones , teneatur indicare omnia bona sua , & creditoribus cedere , aliter carceretur , cap. 61 lib. 2 fol. 123.

De Treuga eximi quis , quomodo , & quando debeat , & de modo intrandi treugam cap. 60 lib. 2 fol. 122.

In Tumbæ vallibus , & aliis in locis nemo audeat piscari , & de pœna tam expiscantis , quam illius communis , quod piscatorem non denunciasset capit. 28 lib. 3 fol. 341.

Turpitude aliqua non projiciatur in flumine Athesis , nec fiat ,

aut deiciatur in mercato fori , nec in palatio communis Veronæ , nec in Domo Mercatorum , neque in viis , & locis publicis cap. 30 lib. 4 fol. 264 & capit. 59 lib. eod. fol. 276.

Tutor , curator , syndicus , advocatus , procurator , vel actus in causa , in qua interveniat , non possit cogi testificari , durante ipsa causa cap. 37 lib. 2 folio 111.

Tutores dari possunt estimatores communis Veronæ , & omnia alia exercere , quæ ad voluntariam spectant jurisdictionem cap. 187 consuetud. n. 2 lib. 2 fol. 135.

Tutores dari possunt , & removeri , non obstante locatione plebitorum cap. 3 lib. 2 fol. 96. Et ubique possunt dari de parrum voluntate cap. 2 lib. 2 fol. 99.

Tutor esse non possit advocatus de matricula , sive de collegio Advocatorum , nisi pro fratre , & sorore sub pœna nullitatis , remotionis a matricula , & privationis advocacionum , ac consiliorum cap. 24 lib. 2 fol. 106.

Tutores libera ullo modo non possint , nec distrahere quidquam ultra summam librarum centum minor 20. annis sine trium agnatorum , vel cognatorum , vel iis deficientibus orium civium præsentia , & decreto judicis ; Et quodnam sit officium illorum trium intervenientium cap. 100 lib. 2 fol. 139.

Tutor non possit esse arbiter , arbitrator , vel amicabile compo-

re-

venisset, neque de partium consensu cap. 123 lib. 2 fol. 152.

Tutor quando legitime constitutus dicatur, & de pœna se dicentis tutorem, cum non sit; & de satisfactione ab illo præstanda in iudicio, si principalis persona eam in causa præstare teneretur cap. 25 in fine lib. 2. fol. 106. Et de ejusdem satisfactione de solvendo expensis litis in casu succumbentis, si volens agere, accusare, vel defendere non fuerit subditus jurisdictioni communis Veronæ, nec

audiatur juratoriam præstando cautionem cap. 26 lib. 2 folio 107.

Tutor tutorio nomine agens in iudicio, quamvis exemptus de treuga, audiri possit cap. 27. lib. 2 folio 108.

Tutorum, & procuratorum, & cæterarum personarum pro aliis agentium, & descendantium salaria taxari debeant in dimidia salarii iudicum conscriptorum cap. 187. in consuetud. num. 7. lib. 2 fol. 185.

V

Vacationum tempora ab officiis quænam sint, & de varia ab illis vacatione juxta ipsorum varietatem cap. 104. lib. 1. fol. 60. & de pœna non vacantis cap. 105. lib. 1. fol. 61.

Vadium subtus pontem novum aptetur, & saxis sternatur pro commodo bestiarum aquæhaustru ad ripam Athesis cap. 24. lib. 4. fol. 261.

Vallis Pœntenæ torrens a quibus fodi, & mundari debeat, & quanta esse debeat ejus latitudo, & altitudo, nec non latitudo pontium ipsius, & plura alia circa hunc torrentem cap. 34. lib. 5. fol. 343.

Vasallus in causa domini non sit iudex, neque e contra cap. 12. lib. 2. fol. 100.

Vasallo, qui canonem non solverit, nec investituram petierit propter absentiam domini, nullum fiat præjudicium cap. 44. lib. 2. fol. 114.

Reliqua vide in verbo Livellum.

Venatores ingredientiæ agros alienos pendentes frugibus quomodo puniantur cap. 108. lib. 5. fol. 371.

Vendendi panis materiam vide in verbis Panis, & Pistor.

Vendendi vini materiam vide in verbis Tabernarius, & Vinum.

Vendens, vel promittens de vendendo præcise compellitur rem ipsam tradere, si facultatem illius habeat cap. 76. lib. 2. fol. 130.

Vendente fundum, pro quo teneatur solvere livellum, sine licentia domini, venditio, seu aliter facta alienatio non valeat, & dominus, cui livellum præstabatur, induci debeat de facto in possessionem ipsius fundi, & inductus defendi, omni detentore expulso cap. 98. lib. 3. fol. 232.

Vendentes bis eandem rem quomodo

modo puniantur cap. 98. lib. 3. fol. 232. Vide verbum, *vendentes bis eandem rem &c.* in Indice Tomi 2.

Vendere non debeat commune, vel officialis alicujus villæ banna, regulas, ac manifesta suæ villæ cap. 152. lib. 5. fol. 384.

Vendi non debeant forensibus villæ, & castella in confinibus districtus Veronæ posita; & de hoc inquirere debeant singulo anno D. Potestas, & Judex Maleficiorum; & Provisores communis Veronæ, vicarii dictorum confinium, & massarii villarum advertere debeant, & denunciare D. Potestati, & Consilio deputatorum Veronæ cap. 95. lib. 3. fol. 230.

Venditio bonorum de ratione mulieris facta constante matrimonio; sine trium agnatorum, vel cognatorum præsentia, sit ipso jure nulla; & ejus qualitas esse debeant tres illi astinentes; & an in illorum defectu possint eligi tres cives cap. 99. lib. 2. fol. 138.

Venditio debeat in arengo publicari cap. 77. lib. 2. fol. 130.

Venditio, donatio, vel alienatio facta per aliquam personam in filios, vel nepotes, aut alias personas; si venditor remanserit in possessione rei alienatæ, non præjudicet secundo emptori, vel postea cum illo contrahentibus, nisi fuerit publicata in arengo cap. 77. lib. 2. fol. 130.

Venditiones bonorum de ratione debitorum in solutione cessantium quomodo fieri debeant per

æstimatores communis Veronæ cap. 126. lib. 2. fol. 174.

Venditiones factæ per æstimatores secundum formam Statutorum observandæ sint, & nemo audiat ultra quadriennium, quo tempore ille, ejus res infra dimidium justii pretii fuerit subhastata, possit agere; Et hæc actio detur etiam aliis creditoribus contra emptorem usque ad quadriennium cap. 133. lib. 2. fol. 159.

Reliqua vide in verbo Æstimaria.

Venditiones factæ per judicem, & militem procuratorum communis Veronæ, vel alterum eorum de bonis alicujus sub prætextu crediti fictoris Veronæ, ab anno 1387. retro, de quibus constet publicum instrumentum, valeant, & emptores in talium bonorum possessione manuteneantur, nemini conquerenti audientia data cap. 42. lib. 1. fol. 16.

Venditioni factæ duobus de eadem re præferatur ille, cui possessio corporalis de facto tradita fuerit, vel primus emptor, si alienationem sibi factam publicari fecerit in arengo cap. 97. ante medium lib. 3. fol. 232.

Venditorem carnis, vini, & aliarum rerum ad minutum quilibet emptor requisitus ostendere, & manifestare seneator officialibus communis Veronæ, & dicere pretium, quod ipsi venditori solverit, & quantitatem rei venditæ cap. 193. lib. 4. fol. 326.

Reliqua vide in verbo Carnes, & Vinum.

Verba ad meliorandum, & non pejo.

—NTA

vanum in contractibus locatio-
num, vel emphyteusis posita quo-
modo sint interpretanda cap. 75.
lib. 2. fol. 129.

Verba injuriosa dicens quomodo
puniat cap. 27. lib. 3. f. 201.

Veritatem aperientes præmiis sunt
afficiendi cap. 35. in fine lib. 3.
fol. 204.

Veritate, quæ Deus est, totus or-
bis stat cap. 48. lib. 3. fol. 209.

Veronæ urbs bis in anno purgan-
da est, exceptis aliquibus viis,
quæ pluries sunt purgandæ; &
ubi deferri debeat cœnum cap.
14. lib. 4. fol. 273.

Verzas, zuccas, rapas, cœpas,
& ligna nemo debeat discarga-
re, vel in terram plaustrum de-
ponere, sed ea super ipsum plau-
strum vendere; nec possit dari
licentia alicui in contrarium cap.
187. lib. 4. fol. 323.

Viz omnes districtus Veronæ refi-
ciantur, & manuteneantur, vel
etiam de novo fiant, ubi evi-
dens utilitas, vel necessitas exi-
gat; & quorum expensis fieri,
& refici debeat: & de pœna
claudentis, vel occupantis ali-
quas vias, cap. 22. lib. 5. fol.
338.

Viz publicæ, & plateæ quænant
aptari, & saxis sterni debeant,
& cujus sit, id curare, ut ex-
quatur cap. 23. lib. 4. fol. 261.

Viam per alienum fundum ex quo
tempore quis intelligatur habe-
re cap. 71. lib. 2. fol. 128.

Viam publicam occupans quomo-
do puniat cap. 85. lib. 1. fol.
40. & cap. 17. lib. 4. fol. 259.
& cujus sit hoc inquirere cap.

25. prope finem. Vide verbum
viam publicam occupans &c. in
Indice Tomi 2.

Per Viam publicam qui potest ire
ad possessiones, quas habet, vel
ad aquam hauriendam per viam
publicam, vel vicinalem, non
possit, nec debeat ire per alie-
nas domos, vel possessiones cap.
71. lib. 2. fol. 128.

Viam, qua itur de Lepia usque
ad villam Blondarum, quæ com-
munia aptare, & levare debeant
cap. 30. lib. 5. fol. 342.

Viam vendere proximus vicinus
compellatur ei, qui illam non
habuerit pro eundo ad suum
fundum, & hoc ex judicis co-
gnitione; & amicorum æstima-
tione cap. 72. lib. 2. fol. 128.

Viarum districtus Veronæ inquisi-
tio, provisio, defensio, & re-
fessio ad cujus officium spectent
cap. 1. lib. 5. fol. 328.

Viarum reparatarum laudationes
qualiter, & a quibus fieri de-
beant cap. 10. lib. 5. fol. 333.
& quantum exigi debeat pro
ipsis laudationibus, & a quibus,
& quando, & quantum notariis
dugalium debeat pro instru-
mento laudationis; & de assi-
tationibus ad incantum pro re-
parandis viis cap. 11. lib. 5.
fol. 332.

In Vias contiguas districtus Ve-
ronæ quilibet habitator villarum
vicinus laborare teneatur cap.
24. lib. 5. fol. 338.

Pro Via sola devastata, vel uno
dugale non sgarbato sola inven-
tio fieri possit, & non plures,
quamvis plures persone teneren-
tur

tur adaptare, & contra quem fieri debeat cap. 7. lib. 5. fol. 331.
Et quomodo in ipsa inventione, & inquisitione procedatur cap. 8. lib. 5. fol. 332.

Via subtus pontem novum aptari, & saxis sterni debeat pro com-
modo bestiarum aquæ hauſtu ad
ripam Athesis cap. 24. lib. 4.
fol. 261.

Vitis in publicis terra non projecia-
tur, & milites procuratores com-
munis Veronæ cum Provifori-
bus communis, & duobus ex XII.
deputatis curare debeant, ut re-
moveatur & viæ ipsæ ad rectam
lineam ducantur c. 25. lib. 4. f.
262. & de pœna projicientis ab-
que licentia militum procurato-
rum, & duorum de XII. depu-
tatis: & quid nomine terræ ve-
niat cap. 26. lib. 4. fol. 262.

Viatotes communis Veronæ etiam
sine licentia judicis ex consue-
tutine vocare possint, petente
qualibet persona, ad judicium
coram judicibus reos, & talis
citatio valeat, & viator teneat-
ur postea citationis relationem
mercede sua accepta dare nota-
rio officii, quem ille, qui ci-
tari fecerit, elegerit cap. 187.
in consuetud. num. 1. & 2. lib.
2. fol. 185.

Viatotes communis Veronæ pro
capiendo, vel detinendo, &
carcerando aliquem quam pecu-
nariam mercedem habeant cap.
187. in consuetud. num. 4. lib.
2. fol. 185. & declaratio dicti
cap. facta die 27. Octobris 1472.
in lib. 2. fol. 189.

Viatotes exequi debeant commif-

siones pignorationum, seque-
strorum, tenentiarum, præcepto-
rum, & aliorum personaliter,
& non per alium, & quomodo,
& cum præſentia cujus cap. 154.
lib. 1. fol. 80.

Viatotes non possint habere sala-
rium nisi pro ea quantitate, pro
qua pignora a debitore accepe-
rint Part. 28. Januarii 1457. &
18. Martii 1458. positæ in fine
lib. 1. fol. 91. Vide etiam ver-
bum *Viatotes non possint habere*
&c. in indice Tomi 2.

Viatotes pignora designent, & ju-
rati contratarum, ac massarii
villarum accipere teneantur, si-
militer & sequestra, expensis
creditorum, ad quæ sequestra
facienda quilibet de contrata,
vel de villa teneatur præstare
auxilium viatori, ac massario
cap. 161. lib. 1. fol. 83.

Viatotes possint insulam rubeam
cum insigne Sancti Marci ab
uno latere, & insigne commu-
nis Veronæ, quod est Crux fla-
vi coloris in campo ceruleo, ab
alio latere, & habitent in civi-
tate continuo cum massariis,
& familia, & veniant ad con-
ciones cap. 152. lib. 1. fol. 79.

Viatotes possint pignorationum
ostia clausa in villis aperire præ-
sente massario, qui, & quili-
bet alius requisitus teneantur
auxilium, & favorem ipsi via-
tori præstare, licet hæc in com-
missionibus non contineantur
cap. 163. lib. 1. fol. 84.

Viatotes pro salario sibi taxato ac-
cipere possint pignora a debito-
ribus, & ea conducere in ma-
nibus

C c c

nibus creditorum, qui statim debeant ipsis viatoribus satisfacere cap. 160. lib. 1. fol. 83.

Viatores quinam intervenire possint, & quibus uti debeant iurati contratarum, & massarii villarum in ipso actu pignerandi, & præcipiendi cap. 162. lib. 1. fol. 84.

Viatores quinquaginta eligantur, & de eorum qualitate, ætate, atque fideiussione de exercendo fideliter officium suum c. 151. lib. 1. fol. 79.

Viatores quot commissiones debeant secum deferre ad exequendum in districtu cap. 155. lib. 1. fol. 80.

Viatoribus quæ merces debeatur cap. 158. lib. 1. fol. 82. & in cap. 179. lib. eod. fol. 91. quæ eadem intelligantur de viatoribus villarum cap. 99. §. ultimo lib. 1. fol. 49. Vide Verbum *Viatoribus, quæ merces debeatur* &c. in indice Tomi 2.

Viator nullus pignerare aliquem debeat in villa originis, vel habitationis suæ, nec prope illam per quinque milliaria cap. 153. lib. 1. fol. 80.

Viator quas relationes facere teneatur, & infra quantum tempus capp. 156. & 157. lib. 1. fol. 81. & quomodo puniatur, si falsas fecerit relationes cap. 55. lib. 3. fol. 213.

Viatorum, & satellitum pro salariis, & mercede nulla fieri possit commissio contra debitores, & infra quantum tempus debeant facere sibi solvi a creditoribus cap. 159. lib. 1. fol. 83.

Viatorum relationes, pignerationes, præcepta, & aliz actorum intentiones a notariis registrentur cap. 129. lib. 1. fol. 69. Vide Verbum *Viatorum relationes, pignerationes* &c. in indice Tomi 2.

Vicarii districtu Veronæ eligantur, & cujus conditionis, & quomodo in ipsa electione procedatur cap. 98. lib. 1. fol. 48.

Vicarii, iudices dugalium, & officiales eorum syndicari debeant, & de eligendis syndicatoribus, de illorum numero, qualitate, conditione, salario, juramento, officio, & auctoritate cap. 103. lib. 1. fol. 56.

Vicarii villarum cognoscere non possint ultra summam librarum decem, nec in causis possessionum, vel quasi, etiam de partium voluntate, & multo minus in causis criminalibus cuiuscunque generis, aut qualitatis, siue sit delictum, siue quasi maleficium: exceptis Potestatibus Fischeriæ, Leniaci, & Porti, qui usque ad summam librarum centum tam in causis civilibus, quam de quasi maleficiis cognoscere possint; a quorum omnium sententiis appellatio devolvatur ad D. Potestatem Veronæ cap. 100. lib. 1. fol. 54. Immo vicarius villæ, qui a decem libris supra rationem redderet, possit allegari suspectus, exceptis Porto, Leniaco, & Fischeria cap. 101. lib. eod. fol. 55.

Vicarii villarum post exitum sui officii non accipiant banna, vel

con-

condemnationes, nonnullis exceptis cap. 159. lib. 5. fol. 386.

Viciorum Veronensis districtus generalis commissio qualis sit; in quibus comprehendantur Potestates Pischerie, & ceteri Potestates districtus Veronæ, & specialiter quod debeant suum officium personaliter exercere, & non per personam interpositam, seu delegatum sub pena privationis officii, excepto casu infirmitatis, vel aliis legitimis causis discutiendis per D. Potestatem cum Consilio XII. Veronæ; & tunc debeat relinquere unus delegatus idoneus loco illius; & plura alia circa eorum cognitionem in causis, muneribus illorum, & salarium præcipue ultimi mensis, non exigendum, nisi mense finito cap. 92. per totum lib. 1. fol. 42.

Vicarius domus Mercatorum, & alii officiales ipsius eligantur singulis sex mensibus; & Vicarius civis sit originarius Veronæ honorabilis, prudens, & bonæ famæ; & de eorum omnium juramento: Et quod duo de eadem casada, etiam cognati, non possint simul esse in eodem officio cap. 89. lib. 1. fol. 41.

Vicarius domus mercatorum, & consules ejusdem de quibus causis cognoscere possint, & inter quos capp. 93. & 94. lib. 1. fol. 43.

Vicarius, & alii iudices, & officiales D. Potestatis, & communis Veronæ sub vinculo ju-

ramenti teneantur non audire aliquem de familia D. Potestatis, qui supplicando, deprecando, advocando, vel aliquid pro servitio alicujus personæ dicendo intercederet cap. 2. lib. 1. fol. 3.

Vicarius, sive delegatus, & alii iudices D. Potestatis forenses de aliqua causa alicujus contrahant sui non cognoscant, nisi aliter partes consentiant cap. 12. lib. 2. fol. 100.

Vicarius villæ scribat in manifestationum libro omnes dies damni dati, vel banni commissi cap. 73. lib. 5. fol. 352. & quod post exitum officii non accipiat banna cap. 159. lib. 5. fol. 386.

Vicarius villæ singulus districtus Veronæ habeat penes se saltem quintum librum Statutorum Veronæ, in quo etiam sint descriptæ commissiones, & ordines contenti in cap. 99. lib. 1. fol. 49. cap. eod. & cap. 105. lib. 5. fol. 389.

Vicinia illius suburbii Civitatis Veronæ, in quo damnum absconse illarum fuisset, teneatur illud refarcire; vel contrata, si in civitate damnum occulte datum fuisset, juxta tamen formam capp. 75. 76. & 77. lib. 3. fol. 220. & seqq.

Viciniam facere non possint communia villarum, seu consilium & datias imponere sine licentia sui Vicarii, & quomodo puniantur tam communia, quæ contraherent, quam massa- rius, qui vocasset viciniam c.

46. lib. 1. fol. 19. & c. 163.
lib. 5. fol. 388.
- Vicinus proximus viam vendere
compellatur ei, qui eam on
habuerit pro eundo ad eum
fundum, & hoc ex iudicis co
gnitione, & amicorum æsti
matione cap. 72. lib. 2. fol.
128.
- Victualia quædam non portentur
extra civitatem sine licentia D.
Potestatis, & quomodo punia
tur contrafaciens, & qui sint
excepti; & quæ, ac quantæ
res portari possint per distri
ctum Veronæ sine bulleta cap.
84. lib. 3. fol. 225. & c. 94.
lib. 4. fol. 291.
- Vigras terras, & fundos, vel
quæ a decem annis citra fuis
sent vigræ, nemo audeat co
lere sine licentia D. Potestatis,
nonnullis exceptis, & de poe
na contrafacientis; & qui co
luerit non intelligatur acqui
sivisse civilem, vel naturalem
possessionem, aut jus aliquod
in dictis terris capp. 101. & 102.
lib. 3. fol. 233.
- Villæ, & castella in districtu Ve
ronæ existentia, & in confini
bus posita non alienentur ullo
modo in forenses; & de hoc
inquirere teneantur singulo an
no D. Potestas, & iudex Ma
lesciorum; Et Provisores com
munis Veronæ, ac Vicarii di
ctorum confinium, & massarii
villarum advertere debeant, &
denunciare D. Potestati, &
Consilio deputatorum Veronæ
cap. 95. lib. 3. fol. 230.
- Villa quælibet districtus Veronæ
teneatur habere gregem porco
rum cap. 157. lib. 5. fol. 386.
- Villarum divisiones irritæ sint c.
156. lib. 2. fol. 172.
- Vi cognoscens mulierem aliquam
honestam quomodo puniatur c.
41. in fine lib. 3. fol. 207.
- Vim faciens aggressor domorum,
& viarum, vel quilibet alius
quomodo puniatur cap. 13. lib.
3. fol. 196. Cæterum ad ma
jorem claritatem. Vide verbum
Vim faciens aggressor &c. in in
dice Tomi 2.
- Vindemiam ordinandi causa qui
libet gastaldio sortium convo
care debeat omnes suos confor
tes per quatuor dies ante vin
demiam cap. 116. lib. 5. fol.
374.
- Vindemiantes, seu accipientes u
vas alicujus ex sortibus, & re
gulis quomodo puniantur cap.
109. lib. 5. fol. 371.
- Vindemiantes, seu facientes mu
stum ante diem vindemiæ, vel
aliter uvam accipientes quo
modo puniantur cap. 110. lib.
5. fol. 372. vel ante ordinatam
vindemiam a gastaldionibus,
& confortibus sortium, & mas
sariis villarum de voluntate con
sortium cap. 111. post medium
lib. 5. fol. 372.
- Vindemia peracta alicujus terræ
nulla persona uvam tenere pos
sit causa faciendi mustum; sed
quomodo teneri possit uva c.
111. lib. 5. fol. 372.
- Vindemiare per unum diem ante
suos consortes liceat gastaldio
ni, & fidejussori sortium cap.
115. lib. 5. fol. 373.

Vindemiatores vindemiantes alicui personæ non auferant uvas a vineis cap. 114. lib. 5. fol.

373.

Reliqua vide in verbo Uva.

Vineæ, & arbores per quantum spatium plantari debeant longe a termino confinium; & quid de sepibus cap. 122. lib. 5. fol. 375.

Vinearum laboratores ad drictum non audeant portare uvas extra ipsas vineas ante vindemias, & tempore vindemiarum debeant uti licentia domini. c. 111. lib. 5. fol. 373.

Vinearum postillos, qui sustinent ipsas vineas, incidens, fodiens, aut extirpans quomodo puniatur cap. 99. lib. 5. fol. 368.

Vinearum suarum, vel alienarum lignamina accipiens, seu deferens quomodo puniatur; & ad quid teneatur ille, qui non habens vineas, vel arbores inventus fuerit habere domi lignamina cap. 101. lib. 5. fol. 369.

Vineas, & arbores non incidunt, seu extirpent laboratores earum sine licentia domini, exceptis nemoribus, & de pœna contrafacientis cap. 107. lib. 3. fol. 236.

Vineas quo tempore ingredi possint spicatores pro spicando, & colligendos uvam non collectam cap. 113. lib. 5. fol.

373.

In Vineis, pratis, hortis, viridariis, olivis, & bladis hominum civitatis & districtus Ve-

ronæ nemo pascere bestias debeat cap. 154. lib. 5. fol. 385. Vini ad minutum datium in ratione quanti, & pro qua quantitate solvi debeat cap. 118. lib. 4. fol. 299.

Vini carrizatores non debeant hospitari in aliqua villa, vel domo, vel curtivo alicujus contratæ, sed debeant per rectum iter, & non interruptum conducere vinum ad habitationem illius, cujus illud est cap. 186. lib. 4. fol. 323.

Vini venditores expensis suis conducant illud in Civitatem ad habitationem emptoris; & ibi illud facere mensurari debeant cap. 185. lib. 4. fol. 323.

Vinum adaquare nulla persona debeat, vel quovis alio modo deterius reddere, postquam fuerit sigillatum; Et quod in eadem taberna de duobus vinis albis, & de duobus vermiliis simul non vendatur cap. 115. lib. 4. fol. 299.

Vinum civium portitores vini debeant mensurare, & vendi facere, & quantum accipere debeant pro mercede cap. 122. lib. 4. fol. 300.

Vinum emptum mensurari ab officialibus communis Veronæ quilibet requisitus permittat, & dicere teneatur quantitatem, pretium, quod solverit venditori, & ipsum venditorem ostendere, ac manifestare cap. 193. lib. 4. fol. 326.

Vinum, & aquam insimul, seu aquarolum nec torcularius, nec qua-

quolibet alia persona faciat in domibus a torcularibus c. 123. lib. 4. fol. 301.

Vinum extra Civitatem Veronæ conducere nemo audeat sine licentia D. Potestatis, & quomodo puniatur contrafaciens; & quæ quantitas vini per districtum Veronæ conducì possit sine bulleta cap. 84. lib. 3. fol. 225.

Vinum non ematur in mercato fori causa revendendi c. 125. lib. 4. fol. 201.

Vinum post tertium sonum campanæ non vendatur, & ostia tabernarum a mane usque ad sero stent aperta cap. 112. lib. 4. fol. 298.

Vinum quibus mensuris, & qua forma vendi debeat a tabernariis cap. 111. lib. 4. fol. 297.

Vinum quodlibet, quod conducitur in mercato fori, portitores vini debeant mensurare, & vendi facere, & quantum accipere debeant pro mercede c. 121. lib. 4. fol. 300. Et quomodo mensuretur vinum in brentis cap. 120. lib. & fol. eod.

Reliqua vide in verbo Tabernarius.

Viridaria conjuncta, aut propinqua domibus contratarum, & burgorum Veronæ non ponantur in sorte cap. 61. in fine lib. 5. fol. 254.

De Viridariis existentibus in Civitate Verone, vel ab ipsa, & burgis per mille passus distantibus non solvitur decima

cap. 47. lib. 2. fol. 115. Vide Verbum de *Viridariis existentibus* &c. in indice Tomi 2.

In Viridariis tum Civitatis, tum districtus Veronæ nemo debeat bestias pascere cap. 154. lib. 5. fol. 385.

Viridarium alicujus ingrediens sine licentia domini quomodo puniatur cap. 106. lib. 5. fol. 371.

Vita ubi in discrimen ponitur, accuratius est providendum c. 119. lib. 1. fol. 66.

Vites alienas, seu illarum palmites incidens, extirpans, aut devastans sine licentia domini, & gastaldionis fortium quomodo puniatur cap. 100. lib. 5. fol. 368.

Vitra, & stratiæ a charta non extrahantur extra districtum Veronæ sub pena dupli c. 82. lib. 3. fol. 225.

Vivere quem asserenti incumbit onus probandi cap. 33. in fine lib. 2. fol. 110.

Ultimæ voluntates quomodo debeant presentari, & registrari, & quod ipsæ ab officio Registri levatæ per testatorem deinceps ipso jure non valeant cap. 149. lib. 1. fol. 77.

Ultimis in voluntatibus cujuscunque generis testes, & notarii adhibiti debeant esse de jurisdictione communis Veronæ, & de subeuntibus onera cum communi, vel districtu Veronæ sub pena nullitatis c. 19. lib. 2. fol. 104. & quod in ultimis voluntatibus duo notarii

rii debeant adhiberi, quorum unus scribat, alter subscribat sub pœna nullitatis cap. 20. lib. 2. fol. 104.

Vocato ad iudicium non comparente, nec alia legitima persona pro eo, non datur tennuta contra ipsum, vel ejus bona, sed solum elapso termino hora sequenti; sicut & vocante in iudicium non comparente, nec pro eo aliqua legitima persona, non datur licentia ipsi reo recedendi a iudicio, sed solummodo termino elapso cap. 187. in consuetud. num. 3. lib. 2. fol. 185.

Usurarii manifesti non sustineantur tam hebrei, quam christiani, & maxime cives, vel districtuales Veronæ; & omnes scœnerantes cadant in banum perpetuum de Civitate, & districtu Veronæ, & amittant capitale cum usuris, & tantundem pro pœna: Et D. Potestas, & Provisores communis Veronæ sacramenti vinculo teneantur obviare, quod nihil de usurarum proposito tractetur in Consilio aliquo sub pœna Provisoribus ducatorum centum auri pro singulo, & privationis perpetuæ officii Provisoriar, & sub pœna singulo Consiliario ducatorum decem auri, & privationis consilii per annum præter nullitatem contractus c. 36. lib. 1. fol. 14.

De Usurariis debitis, vel quæ allegarentur usuraria, cognoscendi possit in palatio communis

Veronæ per iudicem seculari, & de pœna allegantis incompetentiam iudicis, vel ipsius jurisdictionem declinantis c. 48. lib. 2. fol. 115. Et quomodo de non usurarius debitis reddatur jus cap. 50. lib. 2. fol. 116.

Usurarius quando præsumatur contractus rei immobilis cap. 49. lib. 2. fol. 116. Et usurarium debitum quis allegans, nec probans infra quindecim dies continuos coram iudice competenti ulterius de jure suo non audiatur, & pro condemnato habeatur in debito petito c. 136. prope finem lib. 2. fol. 162.

Usurarum licentiam, tanquam latentem, pauloque serpentem pestem, aut voracissimam bestiam debet religiosa Civitas detestari, & populare. Illius enim propositum, & tractatus est quædam mortalis; & Christianis auribus execrabilis contaminatio; atque Dei blasphemia, quæ ejus furorem provocat Ecclesiæ Sanctæ, & Civitatem desolat cap. 36. lib. 1. fol. 14.

Uva aliqua non conducatur in mercato ante vindemiam, nec alibi extra vineas caussa vendendi; & de pœna tam conducentis, quam ementis; & quæ species uvæ sit excepta c. 65. lib. 5. fol. 355.

Uvam accipiens de suis vineis, vel alienis ante tempus vindemiæ quomodo puniatur c. 110. lib. 5. fol. 372. Vel ante ordinatam

natam vindemiam a gastaldione, & confortibus sortium, seu regularum, & massariis villarum cum voluntate consortium cap. 111. post medium lib. 5. fol. 372.

Uvam acerbam, vel maturam nemo deferre, habere, vel tenere debeat ultra tres racemos, & quæ uvæ excipiantur; & quod tempore vindemiæ liceat uvam suam deferre, & habere, quantum quis voluerit cap. 64. lib. 5. fol. 355.

Uvam alicujus sortis, vel regulæ accipiens, aut vindemians quomodo puniatur cap. 109. lib. 5. fol. 371.

Uvam caussa faciendi mustum nulla persona teneat post vindemiam alicujus terræ peractam, sed quomodo eam tenere possit cap. 111. lib. 5. fol. 372.

Uva non vendatur in mercato fori, nec in Civitate, nisi lujana, vel de pergula, aut varonum, vel brumesta cap. 172. lib. 4. fol. 317.

Uvarum carrizatores debeant simul cum castellata secum deferre unum brentum, in quo poni possit uva castellatæ, si ebulliret; & quod castellata nullum habere possit suspiramen, aut spinam, vel quodlibet aliud foramen cap. 182. lib. 4. fol. 322.

Uvarum carrizatores non debeant hospitari in aliqua villa, vel domo, vel curtivo alicujus contratæ, sed per rectum iter, &

non interruptum debeant uvam conducere ad habitationem illius, cujus ea est cap. 186. lib. 4. fol. 323.

Uvarum torculariis quæ merces debeat pro discargando, torculando unum plaustrum uvarum, & pro invascellando vinum cap. 124. lib. 4. fol. 301.

Uvarum venditores expensis suis conduci faciant uvas venditas ad habitationem emptoris cap. 183. lib. 4. fol. 322.

Uvarum venditor infra quantum tempus petere debeat pretium ipsius uvæ ab emptore, quo elapso præsumatur ipsum emptorem solvisse, si allegabit solutionem c. 184. lib. 4. fol. 322.

Uvas de vineis ante vindemias exportare nullus laborator earum ad drietum possit, & tempore vindemiæ debeat uti licentia domini cap. 112. lib. 5. fol. 373.

Reliqua vide in verbo Vindemia.

Vulnerans, vel percutiens aliquem cum armis interdictis, vel non prohibitis quomodo puniatur; & de expensis medicorum, & curæ reficiendis vulnerato, & de earum liquidatione cap. 35. lib. 3. fol. 204.

Vulnerans, vel rumpens pacem alicui bannito quomodo puniatur cap. 62. lib. 3. fol. 215.

Vulneratos denunciare teneantur chirurgi, & infra quantum tempus, & sub qua pena cap. 7. lib. 3. fol. 193.

Vulnere pro uno, ex quo quis mortuus fuerit, non possit nisi unus

unus tantum ad mortem condemnari ex pluribus accusatis, denunciatis, vel inquisitis; & quis ex illis sit condemnandus; & quomodo alii sint puniendi; & quando, seu in quibus casibus hoc procedat, cap. 37. lib. 3. fol. 205.

Vulnerum accusatio, & denuntiatio nulla ab aliqua persona per judicem malefactorum recipiatur, nisi a persona injuriata, vel ab ejus patre, matre, avo, filiis, fratribus, & marito, vel ab iis, quorum singulariter interest: exceptis homicidii, rapinæ, & aliorum criminum denunciationibus, in quibus quilibet de jure communi ad accusandum admittitur cap. 13. in medio lib. 3. fol. 196.

Uxorem repertam cum aliquo male conversantem occidens non punitur cap. 40. ante medium lib. 3. fol. 206. Immo nec socii occisoris per Cepol. de ser-

vic. urban. præd. cap. 23. num. 10.

Uxore prædefuncta, communibus liberis non extantibus, maritus dotis dimidiam lucratur c. 95. lib. 2. fol. 137.

Uxores binas eodem tempore habens quomodo puniatur c. 45. lib. 3. fol. 208.

Uxor, & maritus possunt sibi ad invicem ex testamento, vel alia ultima voluntate relinquere cap. 95. in fine lib. 2. fol. 137.

Uxoris non habentis dotem bonorum fructus, & redditus percipiuntur a marito, ac si bona ipsa fuissent in dotem data; fructus vero aliorum bonorum, puta paraphernalium, quæ extra dotem haberet uxor, percipiuntur a marito, quoties domum ipsius ingrediuntur, ac si bona ipsi fuissent in dotem viro constituta cap. 94. lib. 2. fol. 136.

Reliqua vide in verbo Mulier.

Z

Zatz, & rates duci debeant per flumen Athesis die, non autem noctis tempore, & ducentes illas ter vociferare debeant a longe, antequam appropinquent molendinis sub pœna reficiendi damnum, quod inferretur cap. 101. lib. 4. fol. 294.

Zatz, & rates extrahi debeant de flumine Athesis infra octo

dies, postquam accesserint ad ripam cap. 102. lib. 4. fol. 295.

Zavalcarii fructiferarum arborum ubi stare debeant in mercato ad vendendum capp. 169. 170. & 171. lib. 4. fol. 317.

In Zerpæ piscinis, & aliorum locorum nemo audeat piscari, & de pœna tam expiscantis, quam illius communis, quod

Dddd

pisca-

piscatorem non denunciaffet cap.
28. lib. 5. fol. 341.
Zuccas, brassicas, cepas, ligna,
& rapas nemo disargare de-
beat, vel in terram deponere,

sed ea super plaustra vendere
teneatur, nec possit dari licen-
tia alicui in contrarium cap.
187. lib. 4. fol. 313.

Explicit Index Tomi primi.

NOI RIFORMATORI

DELLO STUDIO DI PADOVA..

COncedemo licenza ad Agostino Savioli Stampatore di Venezia di ristampare il Corpo de' Libri intitolato : Raccolta di tutte le particolari Leggi, e Statuti delle Città soggette, al Dominio della Serenissima Repubblica di Venezia, già altre volte à parte à parte stampati nel Serenissimo Dominio con licenza de' Superiori..

Data li 16. Maggio 1741..

(GIO: EMO Proc. Riff:.

(PIETRO GRIMANI Proc. Riff:.

(

Agostino Bianchi Segr.

NOTES ON THE

REVISION OF THE

REVISION OF THE

REVISION OF THE

DECRETA,
ET
PARTES

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY